Holy Bible

Aionian **Edition**®

Ti Biblia

Ilocano Bible

New Testament

Holy Bible Aionian Edition ®
Ti Biblia
Ilocano Bible
New Testament

CC Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2024
Source text: eBible.org
Source version: 7/13/2024
Source copyright: CC Attribution ShareAlike 4.0
Door43 World Missions Community, 2019

Formatted by Speedata Publisher 4.19.18 (Pro) on 7/19/2024
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
https://AionianBible.org

Published by Nainoia Inc
https://Nainoia-Inc.signedon.net

We pray for a modern public domain translation in every language
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Ilocano at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal… and purple is the color of royalty!

History

Ilocano at AionianBible.org/History

04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 135 languages.
05/01/24 - 371 translations now available in 151 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Mateo 1
Marcos 32
Lucas 52
Juan 87
Dagiti Aramid 112
Roma 145
1 Corinto 158
2 Corinto 172
Galacia 181
Efeso 186
Pilipos 191
Colosas 195
1 Tesalonica 198
2 Tesalonica 201
1 Timoteo 203
2 Timoteo 207
Tito 210
Filemon 212
Hebreo 213
Santiago 223
1 Pedro 227
2 Pedro 231
1 Juan 234
2 Juan 238
3 Juan 239
Judas 240
Paltiing 242

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

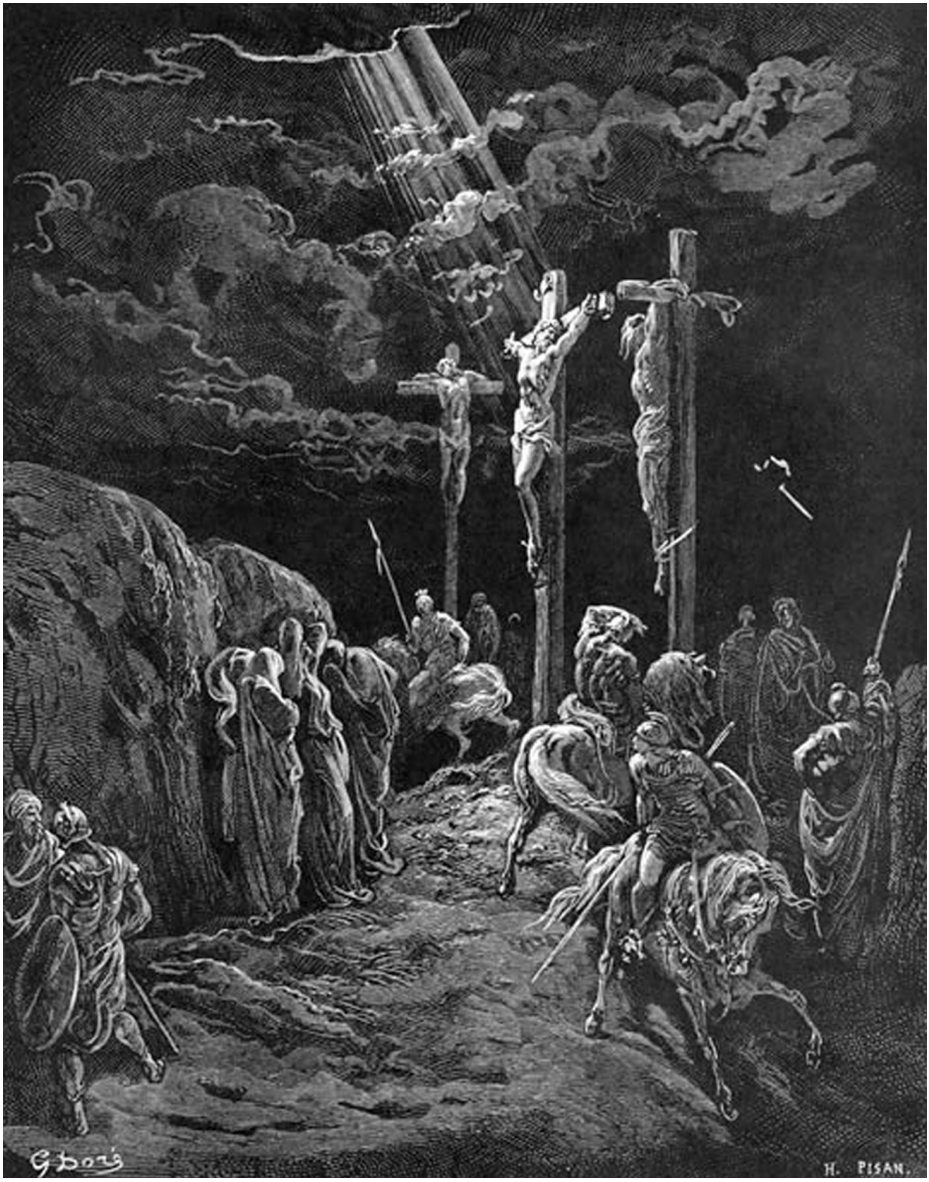

Kinuna ni Hesus, “Ama, pakawanem ida, ta saanda nga ammu iti ar-aramidenda.”
Ken nagbibinnunotda, nagbibingayanda ti pagan-anayna.
Lucas 23:34

Mateo

1 Daytoy ti libro a nakailistaan ti kapuonan ni Jesu-Cristo nga anak ni David nga anak ni Abraham.
2 Ni Abraham ti ama ni Isaac, ken ni Isaac ti ama ni Jacob, ken ni Jacob ti ama ni Judah ken dagiti kakabsatna a lallaki. **3** Ni Judah ti ama ni Perez ken Zerah a putotna kenni Tamar, ni Perez ti ama ni Hezron, ket ni Hezron ti ama ni Ram. **4** Ni Ram ti ama ni Amminadab, ni Amminadab ti ama ni Nahshon, ket ni Nahshon ti ama ni Salmon. **5** Anakda Salmon ken Rahab ni Boaz, ket ni Boaz ken ni Ruth, anakda ni Obed, ni Obed ti ama ni Jesse, **6** ni Jesse ti ama ni David nga ari. Ni David putotna ni Solomon iti asawa ni Uriah. **7** Ni Solomon ti ama ni Rehoboam, ni Rehoboam ti ama ni Abijah, ni Abijah ti ama ni. **8** Ni Asa ti ama ni Jehoshaphat, ni Jehoshaphat ti ama ni Joram, ken ni Joram ti ama ni Uzziah. **9** Ni Uzziah ti ama ni Jotham, ni Jotham ti ama ni Ahaz, ni Ahaz ti ama ni Hezekiah. **10** Ni Hezekiah ti ama ni Manasseh, ni Manasseh ti ama ni Ammon, ken ni Ammon ti ama ni Josiah. **11** Ni Josiah ti ama ni Jechoniah ken dagiti kakabsatna a lallaki idi tiempo ti pannakaipanda idiay Babilonia. **12** Ket kalpasan ti pannakaipanda idiay Babilonia, ni Jechoniah ti ama ni Shealtiel, ni Shealtiel ti kapuonan ni Zerubbabel. **13** Ni Zerubbabel ti ama ni Abiud, ni Abiud ti ama ni Eliakim, ken ni Eliakim ti ama ni Azor. **14** Ni Azor ti ama ni Zadok, ni Zadok ti ama ni Achim, ken ni Achim ti ama ni Eliud. **15** Ni Eliud ti ama ni Eleazar, ni Eleazar ti ama ni Matthan, ken ni Matthan ti ama ni Jacob. **16** Ni Jacob ti ama ni Jose nga asawa ni Maria a nangiyanak kenni Jesus, a naawagan iti Cristo. **17** Amin dagiti henerasion manipud kenni Abraham iagingga kenni David ket sangapulo ket uppat a henerasion, manipud kenni David inggana iti pannakaipanda idiay Babilonia ket sangapulo ket uppat a henerasion, ken manipud iti pannakaipanda idiay Babilonia agingga kenni Cristo ket sangapulo ket uppat a henerasion. **18** Ti pannakaiyanak ni Jesus ket napasamak kadagiti sumaganad a wagas. Ti inana a ni Maria ket naikeddengen a makikallaysa kenni Jose, ngem sakbay iti panagmaymaysada, naammoanda a masikog isuna babaen ti Espiritu Santo. **19** Ti asawana, ni Jose ket nalinteg a tao, ngem saanna a kayat nga ibabain isuna iti publiko. Isunga ingkeddengna a putden a sililimed ti naikeddengen a panagkallaysada. **20** Kabayatan ti panangpanpanunotna kadagitoy a banbanag, nagparang ti maysa nga anghel ti Apo kenkuana iti tagtagainep, kunana, “Jose, nga anak ni David, saanka nga agbuteng a mangasawa kenni Maria, gapu ta ti sikogna ket babaen iti Espiritu Santo. **21** Agipasngayto iti lalaki, ket panaganamto iti Jesus, ta isalakannanto dagiti tattaona manipud kadagiti basbasolda.” **22** Napasamak amin dagitoy tapno matungpal no ania ti imbaga ti Apo babaen iti profeta, kunana, **23** “Kitaenyo, agsikogto ti maysa a birhen ket aganak iti maysa a lalaki ket awagandanto iti Immanuel, - ti kayatna a sawen ket, “Ti Dios ket adda kadatayo.” **24** Nagriing ni Jose manipud iti pannaturogna ket inaramidna kas imbilin ti anghel ti Apo kenkuana ket inasawana ni Maria. **25** Nupay kasta, saanna a kinaidda agingga iti panangipasngayna iti ubing a lalaki. Ket pinanaganana iti Jesus.

2 Kalpasan a naiyanak ni Jesus idiay Betlehem a sakop ti Judea, kadagiti aldaw ni ari Herodes, adda dagiti nakaadal a lallaki a naggapu iti daya a dimteng idiay Jerusalem a kunada, **2** “Sadino ti ayan ti naiyanak nga Ari dagiti Judio? Nakitami ti bituenna iti daya ket immaykami nga agrukbab kenkuana.” **3** Idi nangngeg daytoy ni Herodes nga ari, nariribukan isuna, kasta met ti entero a Jerusalem. **4** Pinaayaban amin ni Herodes dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba dagiti tattao, ket sinaludsodna kadakuada, “Sadino ti pakaiyanakan ti Cristo?” **5** Imbagada kenkuana, “Idiay Betlehem ti Judea, ta daytoy ti insurat ti profeta, **6** 'Ket sika, Betlehem, iti daga ti Juda, ket saan a sika ti kanunomoan kadagiti mangidadaulo iti Juda, ta addanto mangiturturay nga agtaudto kenka a mangipastor kadagiti tattaok nga Israel.” **7** Ket sililimed nga inayaban ni Herodes dagiti nakaadal a lallaki tapno saludsodenna kadakuada no ania ti apag-isu nga oras a nagparang ti bituen. **8** Imbaonna ida idiay Betlehem, a kunana, “Mapankayo ket birokenyo a nalaing ti ubing. No mabirokanyo isuna, ipakaammoyo kaniak, tapno umayak met ket agrukbabak kenkuana.” **9** Kalpasan a nangngegda ti ari, intuloyda ti nagdaliasat, ket ti bituen a nakitada iti daya indalanna ida agingga a nagsardeng iti batog ti ayan ti ubing. **10** Idi nakitada ti bituen, nagragsakda nga addaan iti kasta unay a naindaklan a rag-o. **11** Simrekda iti balay ket nakitada ti ubing a kaduana ni Maria nga inana. Nagparintumengda ken nagrukbabda kenkuana. Linukatanda dagiti ayan ti agkakapateg a banag a kukuada ket indatonda kenkuana dagiti sagsagut a balitok, insenso ken mirra.

12 Binallaagan ida ti Dios iti tagtagainep a saandan
nga agsubli kenni Herodes, isu a pimmanawda nga
agturong kadagiti bukodda a pagilian babaen iti
sabali a dalan. 13 Kalpasan a pimmanawda, adda
anghel ti Apo a nagparang kenni Jose iti tagtagainep
a kinunana, “Bumangonka, alaem ti ubing ken ti
inana, ket tumaraykayo idiay Egipto. Agtalinaedkayo
idiay agingga nga ibagak kenka, ta birukento ni
Herodes ti ubing tapno dadaelenna isuna.” 14 Iti
dayta a rabii, bimmangon ni Jose ket innalana ti
ubing ken ti inana ket napanda idiay Egipto. 15
Nagtalinaed isuna sadiay agingga iti ipapatay ni
Herodes. Daytoy ti nakatungpalan ti imbaga ti Apo
babaen iti profeta, “Manipud iti Egipto, inawagak ti
anakko.” 16 Ket ni Herodes, idi nadlawna nga inallilaw
isuna dagiti nakaadal a lallaki, nakaunget iti kasta
unay. Nangibaon isuna ket impapatayna amin nga
ubbing a lallaki nga adda idiay Betlehem, ken iti
amin nga adda iti dayta a rehion nga agtawen iti
dua nga agpababa, sigun iti apag- isu a tiempo a
naammoanna manipud kadagiti nakaadal a lallaki.
17 Ket natungpal no ania iti naisao babaen kenni
Jeremias a profeta, 18 “Adda timek a nangngeg
idiay Rama, sangsangit ken nakaro a dungdung-aw,
agsangsangit ni Raquel para kadagiti annakna, ket
agkedked isuna a maliwliwa, gapu ta awandan. 19 Idi
natayen ni Herodes, pagamoan, ket adda nagparang
nga anghel ti Apo kenni Jose idiay Egipto iti maysa
a tagtagainep ket kinunana, 20 “Bumangonka ket
alaem ti ubing ken ti inana ket mapankayo idiay daga
ti Israel, ta dagiti nagpanggep iti dakes iti biag ti
ubing ket nataydan.” 21 Bimmangon ni Jose, ket
innalana ti ubing ken ti inana, ket immay iti daga
ti Israel. 22 Ngem idi nangngeganna a ni Arkelao
ti mangiturturay iti Judea a kas kasukat ti amana
a ni Herodes, nagbuteng isuna a mapan sadiay.
Kalpasan a binallaagan ti Dios isuna iti tagtagainep,
pimmanaw iti rehion ti Galilea 23 ket napan ken
nagnaed iti siudad a maawagan iti Nazaret. Daytoy ti
nakatungpalan ti naibaga babaen kadagiti profeta, a
maawaganto isuna iti Nazareno.

3 Kadagidiay nga al-aldaw napan nangaskasaba
ni Juan a Mammuniag idiay let-ang ti Judea nga
ibagbagana, 2 “Agbabawikayo, ta asidegen ti pagarian
ti langit.” 3 Ta isuna ti dakdakamaten ni profeta nga
Isaias, a kunana, “Ti timek nga agpukpukkaw idiay
let-ang, 'Isaganayo ti dalan ti Apo, pagbalinenyo a
nalinteg dagiti dalanna.'” 4 Ita, nakakawes ni Juan
iti pagan-anay a naaramid iti buok ti kamelio ken
nakabarikes iti lalat. Ti taraonna ket dudon ken diro.
5 Ket ti Jerusalem, amin a Judea, ken amin a rehion
nga adda iti aglawlaw ti Karayan Jordan ket rimmuar
a napan kenkuana. 6 Ket iti panangipudnoda kadagiti
basbasolda, nabautisaranda babaen kenkuana idiay
Karayan Jordan. 7 Ngem idi nakitana ti adu kadagiti
Pariseo ken Saduseo nga um-umay kenkuana tapno
agpabautisar, kinunana kadakuada, “Dakayo nga
annak dagiti nagita nga uleg, siasino ti nangballaag
kadakayo nga itarayanyo ti pungtot nga umay? 8
Agbungakayo a maikari iti panagbabawi. 9 Ket saanyo
a panunoten nga ibaga kadagiti bagbagiyo nga,
'Adda ni Abraham nga amami.' Ta ibagak kadakayo a
kabaelan ti Dios ti mangpataud iti annak para kenni
Abraham uray pay manipud kadagitoy a batbato.
10 Naikabilen ti wasay a maibusor kadagiti ramut
dagiti kayo. Isu a tunggal kayo a saan nga agbunga
iti nasayaat ket mapukan ken maibelleng iti apuy.
11 Bautisarankayo iti danum para iti panagbabawi.
Ngem ti umay a sumaruno kaniak ket nabilbileg ngem
siak, ken saanak a maikari uray mangbitbit kadagiti
sandaliasna. Bautisarannakayonto babaen iti Espiritu
Santo ken babaen iti apuy. 12 Ta ti salungkayna
ket adda kadagiti imana tapno dalusanna a naan-
anay ti pagrurosanna ken tapno urnongenna ti trigona
iti kamalig. Ngem puorannanto ti taep babaen iti
apuy a saanto pulos a maiddep.” 13 Kalpasanna,
simmangpet ni Jesus idiay Karayan Jordan manipud
Galilea tapno agpabautisar kenni Juan. 14 Ngem
pinadas ni Juan lapdan isuna, a kunana, “Masapul a
mabautisaranak babaen kenka, ket umayka kaniak?”
15 Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana,
“Ipalubosmo ita, ta rebbengna laeng tungpalen ta ti
amin a kinalinteg.” Ket pinalubosan ni Juan isuna. 16
Kalpasan a nabautisaran isuna, simmang-at a dagus
ni Jesus manipud iti danum, ket adtoy, dagiti langit
ket naglukat kenkuana. Nakitana ti Espiritu ti Dios a
bumabbaba a kasla kalapati ken nagdisso kenkuana.
17 Adtoy, adda timek manipud langit a mangibagbaga,
“Daytoy ti patpatgek nga Anak. Maay-ayoak unay
kenkuana.”

4 Kalpasanna, inturong ti Espiritu ti Dios ni Jesus
idiay let-ang ket pinadas ti diablo a sulisogen
isuna. 2 Idi nalpasen ti uppat a pulo nga aldaw ken
uppat a pulo a rabii panagayunarna, nabisinan isuna.
3 Immay ti mannulisog ket kinunana kenkuana, “No
sika ti Anak ti Dios, bilinem dagitoy a batbato nga

agbalin a tinapay." 4 Ngem simmungbat ni Jesus
ket kinunana kenkuana, "Naisurat, 'Saan nga agbiag
ti tao iti tinapay laeng, ngem babaen iti tunggal
sao a rummuar iti ngiwat ti Dios.'" 5 Kalpasanna,
impan isuna ti diablo idiay nasantoan a siudad
ken impanna iti tuktok ti kangangatoan a paset ti
pasdek ti templo, 6 ket kinunana kenkuana, "No
sika ti Anak ti Dios, tumappuakka man, ta naisurat,
'Bilinennanto dagiti anghelna a mangaywan kenka,'
ket, 'Tapayaendakanto kadagiti imada, tapno saan
a madunor ti sakam iti bato.'" 7 Kinuna ni Jesus
kenkuana, "Naisurat met laeng, 'Nasken a saanmo a
suoten ti Apo a Diosmo.'" 8 Inyuli manen ti diablo isuna
iti nangato a lugar ket impakitana kenkuana amin
dagiti pagarian iti lubong ken ti amin a kinapintasda. 9
Kinunana kenkuana, "Itedkonto amin kenka dagitoy a
banbanag, no agparintumeng ken agrukbabka kaniak."
10 Ket kinuna ni Jesus kenkuana, "Pumanawka ditoy,
Satanas! Ta naisurat, 'Nasken nga agrukbabka iti Apo
a Diosmo, ken isuna laeng ti rumbeng a pagserbiam.'"
11 Ket pinanawan ti diablo isuna, ket pagammoan,
immay dagiti anghel ket nagserbida kenkuana. 12
Ita, idi nangngeg ni Jesus a natiliw ni Juan, nagsubli
isuna idiay Galilea. 13 Pimmanaw isuna idiay Nazaret
ket napan ken nagnaed idiay Capernaum, nga adda
iti igid ti baybay ti Galilea, iti masakupan ti Zabulon
ken Neftali. 14 Napasamak daytoy tapno matungpal
ti kinuna ni Isaias a profeta, 15 "Ti daga ti Zabulon
ken ti daga ti Neftali, agturong iti baybay, iti ballasiw
ti Karayan Jordan, Galilea dagiti Hentil! 16 Dagiti
tattao a nakatugaw iti kasipngetan ket nakakitada iti
lawag a naindaklan, ket kadagiti nakatugaw iti rehion
ken anniniwan ni patay, adda lawag a nangsilnag
kadakuada." 17 Manipud iti dayta a tiempo nangrugi
ni Jesus a nangasaba ket kunana, "Agbabawikayo, ta
immasidegen ti pagarian ti langit." 18 Kabayatan a
magmagna isuna iti igid ti baybay ti Galilea, nakakita
isuna iti agkabsat, ni Simon a maawagan a Pedro,
ken ti kabsatna a ni Andres, a mangiwaywayat
iti iketda iti baybay, ta mangngalapda. 19 Kinuna
ni Jesus kadakuada, "Umaykayo, surotendak, ket
pagbalinenkayo a mangngalap iti tattao." 20 Dagus a
pinanawanda dagiti iketda ken simmurotda kenkuana.
21 Iti panagtultuloy ni Jesus manipud sadiay nakitana
ti sabali pay nga agkabsat, ni Santiago nga anak ni
Zebedeo, ken Juan a kabsatna. Addada iti bangkada
a mangtartarimaan kadagiti iketda a kaduada ni
Zebedeo nga amada. Inayabanna ida, 22 ket dagus a
pinanawanda ti bangka ken ti amada ket simmurotda
kenkuana. 23 Sinursor ni Jesus ti amin a paset
ti Galilea, a nangisursuro kadagiti sinagogada,
inkaskasabana ti ebanghelio ti pagarian, ken nangag-
agas iti tunggal kita ti sakit ken an-annayen dagiti
tattao. 24 Nagwaras ti damag maipanggep kenkuana iti
amin a paset ti Siria, ket impan dagiti tattao kenkuana
amin dagiti masakit, agsagsagaba iti nadumaduma
saksakit ken ut-ot, dagiti linuganan dagiti demonio,
ken dagiti agkissiw ken dagiti paralitiko. Pinaimbag
ida ni Jesus. 25 Nakaad-adu a tattao ti simmurot
kenkuana manipud iti Galilea, Decapolis, Jerusalem,
ken Judea, ken manipud iti ballasiw ti Jordan.

5 Idi nakita ni Jesus dagiti adu a tattao, simmang-
at isuna iti bantay. Idi nagtugaw isuna, immay
dagiti adalanna kenkuana. 2 Nagsao ket sinuroanna
ida, a kunana, 3 "Nabendisionan dagiti napanglaw
iti espiritu, ta kukuada ti pagarian ti langit. 4
Nabendisionan dagiti agladladingit, ta maliwliwadanto.
5 Nabendisionan dagiti naemma, ta tawidendanto ti
daga. 6 Nabendisionan dagiti mabisin ken mawaw
iti kinalinteg, ta mapunnodanto. 7 Nabendisionan
dagiti manangngaasi, ta magun-oddanto ti asi.
8 Nabendisionan dagiti nasin-aw ti pusona, ta
makitadanto ti Dios. 9 Nabendisionan dagiti
mamagkappia, ta maawagandanto nga annak
ti Dios. 10 Nabendisionan dagiti maparparigat
gapu iti kinalinteg, ta kukuadanto ti pagarian ti
langit. 11 Nabendisionankayo no laisendakayo ken
parigatendakayo dagiti tattao, wenno isawangda amin
a kita ti dakes a banbanag maibusor kadakayo gapu
kaniak. 12 Agrag-o ken agragsakkayo la unay, ta
naindaklan ti gunggonayo sadi langit. Ta iti kastoy a
wagas a pinarigat dagiti tattao dagiti profeta a nagbiag
sakbay kadakayo. 13 Dakayo ti asin ti daga. Ngem
no napukawen ti raman ti asin, kasano a pagbalinen
manen a naapgad? Saanen a pulos a nasayaat para
iti aniaman a banag, malaksid nga ibelleng iti ruar
ket mapayatpayatan dagiti tattao. 14 Dakayo ti silaw
ti lubong. Ti siudad a nabangon iti rabaw ti turod
ket saan a mailemmeng. 15 Kasta met nga awan ti
tao a mangsindi iti pagsilawan sana ikabil iti sirok ti
maysa a basket, ngem ikabilna ketdi iti nairanta a
pagsilawan, ket aglawag para iti tumunggal maysa
nga adda iti balay. 16 Pagraniagenyo dagiti silawyo
iti imatang dagiti tattao iti wagas a makitada dagiti
nasayaat nga aramidyo ket dayawenda ti Dios Ama
nga adda sadi langit. 17 Saanyo a panunoten nga
immayak a mangdadael iti linteg wenno dagiti profeta.

Saanak nga immay tapno dadaelen ida, ngem tapno tungpalen dagitoy. **18** Ta pudno, ibagak kadakayo nga agingga a mapukaw ti langit ken daga, awan ti uray maysa a kur-it wenno tolnek a mapukaw manipud iti linteg, agingga a matungpal amin a banbanag. **19** Ngarud, siasinoman a mangsalungasing iti kababaan kadagitoy a bilbilin ken mangisuro kadagitoy iti dadduma tapno aramidenda met ket maawaganto a kababaan idiay pagarian ti langit. Ngem siasinoman a mangtungpal kadagitoy ken mangisuro kadagitoy ket maawaganto a natan-ok idiay pagarian ti langit. **20** Ta ibagak kadakayo a makastrekkayo iti pagarian ti langit no maartapan ti kinalintegyo ti kinalinteg dagiti eskriba ken dagiti Pariseo. **21** Nangngeganyo a naibaga kadakuada idi un-unana a tiempo, 'Saanka a pumatay,' ken, 'Siasinoman a pumatay ket agpeggadto iti pannakaukom.' **22** Ngem ibagak kadakayo a tunggal maysa a makaunget iti kabsatna ket agpeggadto iti pannakaukom. Ken siasinoman a mangibaga iti kabsatna, 'Awan serserbim a tao!' ket agpeggadto iti konseho. Ket siasinoman a mangibaga iti, 'Sika a maag!' ket agpeggadto iti apuy ti impierno. **(Geenna g1067)** **23** Ngarud no mangidatagka iti sagutmo idiay altar ket idiay nalagipmo a ti kabsatmo ket addaan iti sakit ti nakem kenka, **24** ibatim ti sagutmo iti sango ti altar, ket mapanka iti dalanmo. Makikappiaka pay nga umuna iti kabsatmo, ket kalpasanna mapanka ket idatagnmo ti sagutmo. **25** Makikinnaawatanka a dagus iti nangidarum kenka kabayatan a kaduam isuna iti dalan a mapan iti pangukoman, wenno saan ti nangidarum kenka ket ipaimanaka iti ukom, ket ti ukom ipaimanaka iti opisial, ket mabalin a maibaludka iti pagbaludan. **26** Pudno, ibagak kadakayo, saankanto a makarruar manipud sadiay agingga a mabayadam amin a binulodmo. **27** Nangngegyo a naibaga, 'Saanka a makikamalala.' **28** Ngem ibagak kadakayo a siasinoman a kumita iti babai nga addaan panaggartem kenkuana ket nakikamalalan kenkuana iti pusona. **29** No ti makannawan a matam ti makagapu a maitublakka, suatem ken ibellengmo iti adayo manipud kenka. Ta nasaysayaat para kenka a mapukaw ti maysa a paset ti bagim ngem maitapuak ta sibubukel a bagim iti impierno. **(Geenna g1067)** **30** Ket no ti makannawan nga imam ti makagapu a maitublakka, putdem ken ibellengmo iti adayo manipud kenka. Ta nasaysayaat para kenka a mapukaw ti maysa a paset ti bagim ngem ti itapuaknaka ti Dios ti entero a bagim iti impierno. **(Geenna g1067)** **31** Naibaga pay, 'Siasinoman a mangpapanaw iti asawana a babai, ikkanna koma iti kasuratan ti panagsina.' **32** Ngem ibagak kadakayo a siasinoman a mangisina iti asawana a babai, malaksid no gapu iti kinaderrep, pagbalinenna isuna a mannakikamalala. Ken ti siasinoman a mangasawa kenkuana kalpasan a naisina ket makikamkamalala. **33** Nangngeganyo manen a naibaga kadagiti adda idi un-unana a tiempo, 'Diyo sapataan iti inuulbod ti kariyo, ngem tungpalenyo ti inkariyo iti Apo.' **34** Ngem ibagak kadakayo, saankayo nga agsapata uray pay babaen iti langit, ta isu ti trono ti Dios; **35** wenno babaen iti daga, ta isu ti pagbatayan dagiti sakana; wenno babaen iti Jerusalem, ta isu ti siudad ti naindaklan nga Ari. **36** Saanyo nga iraman ti uloyo iti panagkariyo, ta saankayo a makaaramid iti maysa a buok a puraw wenno nangisit. **37** Ngem kastoy koma ti kunayo, 'Wen, no wen,' wenno 'Saan, no saan.' Ta aniaman a banag a nalablabes ngem iti daytoy ket nagtaud iti daydiay a managdakdakes. **38** Nangngegyo a naibaga, 'Mata para iti mata, ken ngipen para iti ngipen.' **39** Ngem ibagak kadakayo, saanyo a kalabanen ti managdakdakes. Ngem ketdi, siasinoman a mangtungpa iti makannawan a pingpingmo, itayam pay ti bangir a pingpingmo. **40** Ket no adda agtarigagay a mangidarum kenka idiay pangukoman ken alaenna ti kawesmo, palubosam dayta a tao nga alaenna pay ti kagaymo. **41** Ket siasinoman a mangpilit kenka a mangdaliasat iti maysa a milia, kumuyogka kenkuana iti dua. **42** Mangtedka iti siasinoman nga agdawat kenka, ken saanmo a tallikudan ti siasinoman nga agtarigagay nga agbulod kenka. **43** Nangngegyo a naibaga, 'Ayatem ti kaarrubam ken guraem ti kabusormo.' **44** Ngem ibagak kadakayo, ayatenyo dagiti kabusoryo ken ikararaganyo dagiti mangparparigat kadakayo, **45** tapno agbalinkayo nga annak ti Amayo nga adda sadi langit. Ta inaramidna ti initna nga agraniag kadagiti dakes ken naimbag, ken mangmangted iti tudo kadagiti nalinteg ken saan a nalinteg. **46** Ta no ay-ayatenyo dagiti mangay-ayat kadakayo, ania ti magunggonayo? Saan kadi nga uray dagiti agsingsingir iti buis ket aramidenda ti kasta met laeng a banag? **47** Ket no dagiti laeng kakabsatyo ti kablaawanyo, ania ti ar-aramidenyo a nasaysayaat ngem kadagiti dadduma? Saan kadi nga uray dagiti Hentil ket aramidenda ti kasta met laeng a banag? **48** Ngarud, masapul nga awan ti pagkuranganyo, kas iti Amayo nga adda sadi langit nga awan pagkuranganna.

6 Kitaenyo a saan nga iti sangoanan dagiti tattao
ti pangaramidanyo kadagiti nalinteg nga aramidyo
tapno makitada, ta no saan, awanto ti gunggonayo
manipud iti Amayo nga adda sadi langit. **2** Isu a
no mangtedkayo iti limos, saanyo a pagunien ti
trumpeta iti sangoananyo kas iti ar-aramiden dagiti
managinsisingpet kadagiti sinagoga ken kadagiti
kalkalsada, tapno padayawan ida dagiti tatttao. Pudno,
ibagak kadakayo, inawatdan ti gunggonada. **3** Ngem
no mangtedkayo iti limos, saanyo nga ipakaammo
iti makannigid nga imayo no ania ti ar-aramiden ti
makannawan nga imayo, **4** tapno ti sagutyo ket
maited a nalimed. Ket ti Amayo a makakita iti nalimed
ket gunggonaannakayo. **5** Ket no agkararagkayo,
saankayo koma a maipada kadagiti managinsisingpet,
ta isuda pagay-ayatda ti agtakder ken agkararag
idiay sinagoga ken kadagiti suli ti kalsada, tapno
makita isuda dagiti tattao. Pudno, ibagak kadakayo,
naawatdan ti gunggonada. **6** Ngem dakayo, no
agkararagkayo, sumrekkayo iti siledyo. Irikepyo ti
ruangan, ket agkararagkayo iti Amayo nga adda
iti nalimed. Ket ti Amayo a makakita iti nalimed
ket gunggonaannakayo. **7** Ket no agkararagkayo,
saankayo nga agkakararag a paulit-ulit nga awan
serserbina a kas iti ar-aramiden dagiti Hentil, ta
panpanunotenda a mabalinto a mangngegan ida
gapu iti adu a sarsaritaenda. **8** Ngarud, saankayo
a maipada kadakuada, ta ammo ti Amayo no ania
dagiti banbanag a kasapulanyo sakbay a dawatenyo
kenkuana. **9** Ngarud, agkakaragkayo a kas iti
daytoy: 'Amami nga adda sadi langit, madaydayaw
koma ti naganmo. **10** Umay koma ti pagariam,
matungpal koma ti pagayatam, ditoy daga a kas
met iti langit. **11** Itedmo kadakami ita ti tinapaymi iti
inaldaw. **12** Pakawanennakami kadagiti utangmi, a
kas met iti panangpakawanmi kadagiti nakautang
kadakami. **13** Ket saannakami nga ipan iti sulisog,
ngem isalakannakami manipud iti managdakdakes.'
14 Ta no pakawanenyo dagiti tattao iti naglabsinganda,
ti Amayo nga adda sadi langit ket pakawanennakayto
met. **15** Ngem no saanyo a pakawanen dagiti
naglabsinganda, saanto met pakawanen ti Amayo
dagiti naglabsinganyo. **16** Kanayonanna pay, no
kasta nga agayunarkayo, saan koma a naladingit ti
rupayo a kas iti ar-aramiden dagiti managinsisingpet,
ta agruppangetda tapno kasla agay-ayunarda iti
panagkita dagiti tattao. Pudno, ibagak kadakayo,
naawatdan ti gunggonada. **17** Ngem dakayo, no
kasta nga agayunarkayo, sapsapuanyo ti uloyo ken
agdiram-uskayo. **18** Tapno saankayo a kasla agay-
ayunar iti panagkita dagiti tattao, ket ti Amayo a
makakita iti nalimed ket gunggonaannakayo. **19**
Saanyo nga iyurnongan dagiti bagbagiyo kadagiti
kinabaknang ditoy daga, no sadino ket dadaelen ti
insekto ken lati, ken no sadino ket serken ken takawen
dagiti agtatakaw. **20** Ngem ketdi, agurnongkayo
iti kinabaknang idiay langit, sadiay ket saan a
makadadael ti insekto ken lati, ken sadiay ket saan
a makaserrek ken agtakaw dagiti agtatakaw. **21**
Ta no sadino ti ayan ti kinabaknangyo, adda met
sadiay ti pusoyo. **22** Ti mata ket isu ti silaw ti bagi.
Ngarud, no nasayaat ti matayo, ti sibubukel a bagi
ket napnoan iti lawag. **23** Ngem no saan a nasayaat
ti matayo, ti sibubukel a bagiyo ket napnoan iti
kinasipnget. Ngarud, no ti lawag nga adda kadakayo
ket kinasipnget gayam, anian a nagkaro dayta a
kinasipnget! **24** Awan ti makapagserbi iti dua nga
amo, ta no kasta, mabalin a guraenna ti maysa ket
ayatenna ti maysa, ta no saan, napudno iti maysa ket
umsienna ti maysa. Saankayo a makapagserbi iti Dios
ken iti kinabaknang. **25** Ngarud ibagak kadakayo,
saanyo a pakadanagan ti maipanggep iti biagyo, no
anianto ti kanenyo wenno no anianto ti inumenyo
— wenno ti maipanggep iti bagiyo, no anianto ti
ikawesyo. Ta saan aya a napatpateg ti biag ngem ti
taraon, ken napatpateg ti bagi ngem dagiti kawes? **26**
Kitaenyo dagiti billit iti tangatang. Saanda nga agmula
wenno agapit wenno agipenpen kadagiti kamalig,
ngem tartaraonan ida ti Amayo nga adda sadi langit.
Saan kadi a napatpategkayo ngem kadakuada? **27**
Ket siasino kadakayo ti makapaatiddog iti biagna iti
maysa a kasiko babaen iti panagdandanagna? **28**
Apay a pakadanaganyo ti maipapan iti pagkawesyo?
Panunotenyo dagiti lirio kadagiti tay-ak, no kasanoda
a dumakkel. Saanda nga agtrabaho, ken saanda nga
agabel iti lupot. **29** Ngem ibagak kadakayo, uray ni
Solomon iti amin a dayagna, ket saan a nakawesan a
kas iti maysa kadagitoy. **30** No kawkawesan ti Dios
dagiti ruot kadagiti kataltalonan, a tumaud ita ken inton
bigat ket maipuruak iti urno, saan aya nga ad-adda
pay a kawesannakayo, dakayo a bassit ti pammatina?
31 Ngarud, saankayo nga agdanag ket kunaen,
'Anianto ti kanenmi?' wenno, 'Anianto ti inumenmi?'
wenno, 'Anianto ti lupot a pagkawesmi?' **32** Ta
dagiti Hentil ket sapsapulenda dagitoy a banbanag,
ket ti Amayo nga adda sadi langit ket ammona a
kasapulanyo dagitoy. **33** Ngem birukenyo nga umuna
ti pagarian ti Dios ken ti kinalintegna ket amin dagitoy

a banbanag ket maitedto kadakayo. **34** Ngarud, saanyo a pakadanagan ti usarenyo iti sumaruno nga aldaw, ta ti sumaruno nga aldaw pakadanagannanto ti bagbagina. Iti tumunggal aldaw ket addaan iti umdas a pakariribukanna.

7 Saankayo a mangukom, tapno saankayonto a maukom. **2** Ta no kasano ti panangukomyo, kastanto met ti pannakaukomyo. Ken ti rukod a pangrukodyo, isunto met ti mairukod kadakayo. **3** Ken apay a kitaenyo ti bassit a puted ti garami iti mata ti kabsatyo, ngem saanyo a madlaw ti troso nga adda iti bukodyo a mata? **4** Kasanoyo nga ibaga iti kabsatyo, 'Bay-am nga ikkatek ti bassit a puted ti garami nga adda iti matam,' idinto ta adda dakkel a troso iti matam? **5** Dakayo managinsisingpet! Ikkatenyo pay nga umuna ti troso iti matayo, ket kalpasanna, makitayonto a silalawag ti ikkatenyo a bassit a puted ti garami nga adda iti mata ti kabsatyo. **6** Saanyo nga ited ti nasantoan kadagiti aso, ken saanyo nga ipurruak dagiti perlasyo iti sangoanan dagiti baboy. Di laketta ibaddebaddekda dagitoy, ket tumallikodda ken rangrangkayen dakayo. **7** Dumawatkayo, ket maitedto daytoy kadakayo. Agsapulkayo, ket masarakanyonto. Agtuktokkayo, ket mailulakatto daytoy kadakayo. **8** Ta tunggal maysa nga agdawat, ket umawat; ken ti tunggal maysa nga agsapul, makasarak; ken ti tao nga agtuktok, ket mailukatanto. **9** Wenno siasino kadakayo a no dumawat ti anakna a lalaki iti tinapay, ket ikkanna iti bato? **10** Wenno, no dumawat iti lames, ikkanna kadi iti uleg? **11** Ngarud, no dakayo a managdakdakes ammoyo ti mangted iti nasayaat a sagut kadagiti annakyo, saan kadi a nangnangruna a ni Amayo manipud langit ket mangted kadagiti nasayaat a banbanag kadagiti dumawat kenkuana? **12** Ngarud, aniaman a banag a kayatyo nga aramiden dagiti tao kadakayo, aramidenyo met ngarud daytoy kadakuada, ta daytoy ti linteg ken insurat dagiti profeta. **13** Sumrekkayo iti nailet a ruangan. Ta nalawa ti ruangan ken nalawa ti dalan nga agturong iti pannakadadael, ket adu dagiti tattao nga agturong iti daytoy. **14** Ngem ti ruangan nga agturong iti biag ket nailet, ket bassit ti makasarak iti daytoy. **15** Agannad kadagiti palso a profeta, nga umay kadakayo a nakakawes a kas iti karnero ngem iti kinapudnona narungsotda a lobo. **16** Maam-amoyo isuda babaen kadagiti bungada. Agurnong kadi dagiti tao iti ubas manipud kadagiti bassit a narabuy ken nasiit a mula wenno igos manipud kadagiti sisiit? **17** Iti kasta met laeng a wagas, amin a nasayaat a kayo ket mangpataud iti nasayaat a bunga, ngem ti dakes a kayo ket mangpataud iti dakes a bunga. **18** Ti maysa a nasayat a kayo ket saan a makapataud iti saan a nasayaat a bunga, ken kasta met a ti dakes a kayo ket saan a makapataud iti nasayaat a bunga. **19** Tunggal kayo a saan nga agbunga iti nasayaat ket maputed ken maipurruak iti apuy. **20** No kasta ngarud, mailasinyonto ida babaen kadagiti bungada. **21** Saan nga amin a mangibaga kaniak, ' 'Apo, Apo,' ket makastrekto iti pagarian ti langit, ngem dagiti laeng nangaramid iti pagayatan ni Amak nga adda sadi langit. **22** Adunto a tattao ti agkuna kaniak iti dayta nga aldaw, 'Apo, Apo, saan kadi a nagipadtokami babaen iti naganmo, iti naganmo pinaksiatmi dagiti demonio, ken iti naganmo nagaramidkami kadagiti agkakabileg nga aramid?' **23** Ket ibagakto kadakuada, 'Saankayo nga am-ammo! Umadayokayo kaniak, dakayo a managdakdakes!' **24** Ngarud, tunggal maysa a makangeg kadagiti sasaok ken mangtungpal kadagitoy ket kaslanto iti maysa a nasirib a tao a nangipatakder iti balayna iti rabaw ti bato. **25** Immay ti tudo, immay ti layus, nagangin iti napigsa iti dayta a balay, ngem saan a narba, gapu ta naipatakder iti rabaw ti bato. **26** Ngem tunggal maysa a makangngeg kadagiti sasaok ket saanna a tungpalen dagitoy, kaslanto iti maag a tao a nangipatakder iti balayna iti kadaratan. **27** Immay ti tudo, immay ti layus, ken nagangin iti napigsa iti dayta a balay. Ket narba daytoy, ken naminpinsan ti pannakadadaelna." **28** Ket idi nalpas a naibaga ni Jesus dagitoy a sasao, nasdaaw dagiti tattao gapu iti panangisurona, **29** ta insurona ida a kas maysa nga addaan iti turay, ken saan a kas kadagiti eskriba.

8 Idi simmalog ni Jesus manipud iti turod, simmurot kenkuana dagiti adu a tattao. **2** Pagammoan, adda agketong nga immasideg ken nagparintumeng iti sangoananna, a kunana, "Apo, no pagayatam, mabalinnak pagbalinen a nadalus." **3** Inyunnat ni Jesus ti imana ket sinagidna isuna, a kunana, "Pagayatak. Madalusanka." Dagus a nadalusan isuna iti ketongna. **4** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Kitaem ta awan ti siasinoman a pangibagaam. Mapankan iti dalanmo, ken ipakitam ta bagim iti padi, ket idatonmo ti sagut nga imbilin ni Moises, kas pammaneknek kadakuada. **5** Idi simrek ni Jesus idiay Capernaum, immasideg kenkuana ti maysa a senturion ket nagdawat iti tulong kenkuana, **6** a kunana, "Apo, ti adipenko ket nakaidda

iti balayko, saan a makakuti ken agsagsagaba iti nakaro nga ut-ot." **7** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Umayak ket paimbagek isuna." **8** Simmungbat ti senturion ket kinunana, "Apo, saanak a maikari tapno sumrekka iti sirok ti bubongak, ibagam laeng ti sao ket umimbagen ti adipenko. **9** Ta uray siak ket maysa a tao a naisaad iti babaen ti turay, ket addaanak met iti soldado. Ibagak iti maysa, 'Mapanka', ket mapan isuna, ken iti maysa pay, 'Umayka', ket umay isuna, ken iti adipenko, 'Aramidem daytoy,' ket aramidenna." **10** Idi nanggeg ni Jesus daytoy, nasdaaw ket kinunana kadagiti sumursurot kenkuana, "Pudno, ibagak kadakayo, awan pay ti nasarakak nga addaan iti kastoy a pammati ditoy Israel. **11** Ibagak kadakayo, adunto ti umay manipud iti daya ken iti laud, ket agsanggirdanto iti lamisaan a kaduada ni Abraham, ni Isaac, kenni Jacob, idiay pagarian ti langit. **12** Ngem dagiti annak ti pagarian ket maipuruakto idiay akinruar a kasipngetan, a no sadino ket addanto iti sangsangit ken panagngaretnget dagiti ngipen." **13** Imbaga ni Jesus iti senturion, "Mapanka! Kas iti pinatim, isu ngarud ti maaramid para kenka." Ket immimbag ti adipen iti dayta met laeng nga oras. **14** Idi napan ni Jesus idiay balay ni Pedro, nakita niJesus ti babai a katugangan ni Pedro a nakaidda nga agsakit ken addaan iti gurigor. **15** Sinagid ni Jesus ti imana, ket pinanawan isuna ti gurigorna. Kalpasanna ket bimmangon isuna ket inrugina ti nagserbi kenkuana. **16** Idi dimtengen ti rabii, inyeg dagiti tattao kenni Jesus dagiti adu a linuganan dagiti demonio. Pinaksiatna dagiti espiritu babaen iti maysa a sao ken pinaimbagna dagiti amin a masakit. **17** Iti kastoy a wagas, natungpal ti insao ni Isaias a profeta, a kunana, "Isuna a mismo innalana dagiti an-annayentayo ken sinagabana dagiti saksakittayo." **18** Ita, idi nakita ni Jesus dagiti adu a tattao iti aglawlawna, imbilinna a pumanawda a mapan iti ballasiw ti Baybay ti Galilea. **19** Ket adda eskriba a napan kenkuana ket kinunana, "Manursuro, sumurotak kenka iti sadinoman a papanam." **20** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Addaan iti abut dagiti musang, ken addaan iti umok dagiti billit iti tangatang, ngem ti Anak ti Tao ket awanan iti pangiyiddaanna iti ulona." **21** Adda met maysa kadagiti adalanna ti nagkuna kenkuana, "Apo, ipalubosmo nga umuna a mapanak ken ipunponko ti amak." **22** Ngem kinuna ni Jesus kenkuana, "Surotennak, ket ibatim ti natay a mangipunpon iti bukodda a minatay." **23** Idi limmugan ni Jesus iti maysa a bangka, limmugan met dagiti adalanna iti daytoy. **24** Pagammoan, adda rimsua a dakkel a bagyo iti baybay, isu a nalengdan ti bangka kadagiti dalluyon. Ngem nakaturog ni Jesus. **25** Napan kenkuana dagiti adalan ket riniingda isuna, a kunada, "Isalakannakami, Apo; mataytayon!" **26** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Apay a mabutengkayo, dakayo a bassit ti pammatina?" Kalpasanna, bimmangon isuna ket tinubngarna dagiti angin ken ti baybay. Ket adda ti naisangsangayan a panagtalna. **27** Nasdaaw dagiti lallaki ket kinunada, "Ania a kita ti tao daytoy, nga uray pay dagiti angin ken ti baybay ket agtulnog kenkuana?" **28** Idi dimteng ni Jesus iti ballasiw ken iti pagilian dagiti Gadareno, sinabat isuna dagiti dua a lallaki a linuganan dagiti demonio. Rimmuarda kadagiti tanem ket kasta unay ti rungsotda, isu nga awan ti agdaldaliasat a makalabas iti dayta a dalan. **29** Pagammoan, nagikkisda ket kinunada, "Ania aya iti pakainaiganmi kenka, Anak ti Dios? Immayka kadi ditoy a mangparigat kadakami sakbay iti naituding a tiempo?" **30** Ita, adda sadiay iti arban dagiti adu a baboy a mangmangan, iti saan unay nga adayo manipud kadakuada. **31** a nagsardeng dagiti dakes nga espiritu a nagpakaasi kenni Jesus a kunada, "No papanawennakami, ibaonnakami iti dayta nga arban dagiti baboy." **32** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mapankayo!" Rimmuar dagiti demonio ket napanda kadagiti baboy. Ket pagammoan, nagdardaras ti sibubukel nga arban a bimmaba iti rangkis ti turod ket nagturong iti baybay ket natayda iti danum. **33** Ket dagiti lallaki nga agtartaraken kadagiti baboy ket nagtatarayda nga immadayo. Ket idi napanda iti siudad, impadamagda amin, nangnangruna ti napasamak kadagiti lallaki a linuganan idi dagiti demonio. **34** Ket rimmuar ti entero a siudad a napan iti ayan ni Jesus. Idi nakitada isuna, nagpakpakaasida a pumanaw isuna iti rehionda.

9 Limmugan ni Jesus iti maysa a bangka, bimmallasiw, ket napan iti bukodna a siudad. **2** Ket sadiay adda inyegda kenkuana a paralitiko a lalaki a nakaidda iti ikamen. Iti pannakakita ni Jesus iti pammatida, kinunana iti paralitiko a lalaki, "Anak, agraksakka. Ta napakawanen dagiti basbasolmo." **3** Sadiay adda sumagmamano nga eskriba a kunkunada iti bagbagida, "Daytoy a lalaki ket mangtabtabbaaw." **4** Ammo ni Jesus dagiti panpanunotenda ket kinunana, "Apay nga agpanpanunotkayo iti dakes kadagiti pusoyo? **5** Ta ania ti nalaklaka nga ibaga, 'Napakawanen

dagiti basolmo,' wenno ti ibaga a, 'Tumakderka ket magnaka'? **6** Ngem tapno maammoanyo a ti Anak ti Tao ket addaan iti kinaturay ditoy lubong a mangpakawan kadagiti basbasol, "kinunana iti paralitiko, "Tumaderka, pidutem ta ikamenmo, ket mapanka iti balaymo." **7** Ket timmakder ti lalaki ket napan iti balayna. **8** Idi nakita dagiti adu a tattao daytoy, nasdaawda ken dinaydayawda ti Dios, nga isu ti nangted iti kasta a kinaturay iti tattao. **9** Bayat ti ilalabas ni Jesus manipud sadiay, nakitana ti maysa a lalaki nga agnagan iti Mateo, nga agtugtugaw iti tolda a pagsingsingiran iti buis. Kinunana kenkuana, "Sumurotka kaniak." Timmakder isuna ket simmurot kenkuana. **10** Idi nagtugaw ni Jesus iti maysa a balay tapno mangan, immay met ti adu nga agsingsingir iti buis ken managbasol a tattao ket nakipangan kenni Jesus ken kadagiti adalanna. **11** Idi nakita dagiti Pariseo daytoy, kinunada kadagiti adalanna, "Apay a makipangpangan ti manursuroyo kadagiti agsingsingir iti buis ken managbasol a tattao?" **12** Idi nangngeg ni Jesus daytoy, kinunana, "Dagiti tattao a napigsa ti bagina ket saanda nga agkasapulan iti mangngagas, dagiti laeng masaksakit. **13** Nasken a mapanyo ammoen ti kaipapanan daytoy, 'Tarigagayak ti asi saan ket a daton.' Ta immayak, saan a tapno mangayab kadagiti nalinteg nga agbabawi, ngem kadagiti managbasol." **14** Kalpasanna, immay kenkuana dagiti adalan ni Juan ket kinunada, "Apay a dakami ken dagiti Pariseo ket masansan nga agayunar, ngem dagiti adalam ket saanda nga agayunar?" **15** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mabalin kadi nga agladingit dagiti makiboda no adda pay laeng kadakuada ti nobio? Ngem dumtengto ti aldaw a ti nobio ket maipanaw manipud kadakuada, ket kalpasanna agayunardanto. **16** Awan ti tao a mangitakop iti baro a lupot iti daan a pagan-anay, ta ti takop ket mapisangto manipud iti lupot, ket ad-addanto a mapigis. **17** Kasta met a saan nga ikabil dagiti tattao ti baro nga arak iti daan a lalat a pagikkan iti arak. No aramidenda dayta, bumtak ti lalat, maibellengto ti arak, ket mapirdi dagiti lalat a pagikkan iti arak. Ngem ketdi, ikabilda ti baro nga arak iti baro a lalat a pagikkan, ket saandanto a mapirdi. **18** Bayat nga ibagbaga ni Jesus dagitoy a banbanag kadakuada, pagammoan adda maysa nga opisial nga immay ken nagparintumeng kenkuana. Kinunana, "Ti anakko a babai ket kapatpatayna, ngem umayka ket ipataymo ta imam kenkuana, ket agbiagto isuna." **19** Ket timmakder ni Jesus ken simmurot kenkuana, ken kasta met ti inaramid dagiti adalanna. **20** Pagammoan, adda met babai nga agpadpadara iti sangapulo ket dua a tawen, ket napan iti likudan ni Jesus ket sinagidna ti gayadan ti pagan-anay ni Jesus. **21** Ta kinunana iti bagina, "No masagidko laeng ti pagan-anayna, umimbagak." **22** Ngem timmalliaw ni Jesus ket nakitana isuna, ket kinunana, "Anakko a babai, pakiridem ta pakinakemmo. Pinaimbagnaka ti pammatim." Ket dagus nga immimbag. **23** Idi simmangpet ni Jesus idiay balay ti opisial, nakitana dagiti agtuktokar iti plauta ken dagiti agaariwawa a tattao. **24** Kinunana, "Pumanawkayo, ta saan a natay ti ubing, ngem isuna ket nakaturog." Ngem kinatkatawaanda isuna nga inum-umsi. **25** Idi naparuaren dagiti adu a tattao, simrek ni Jesus iti siled ket iniggamanna ti imana, ket bimmangon ti ubing. **26** Ti damag maipanggep iti daytoy ket nagwaras iti amin iti dayta a rehion. **27** Iti ilalabas ni Jesus manipud sadiay, simmurot kenkuana ti dua a bulsek a lallaki. Saanda a nagsarsardeng a nagpukpukkaw a kunada, "Maasika kadakami, Anak ni David!" **28** Idi nakastrek ni Jesus iti balay, napan kenkuana dagiti bulsek a lallaki. Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mamatikayo kadi a kabaelak nga aramiden daytoy?" Kinunada kenkuana, "Wen, Apo." **29** Ket sinagid ni Jesus dagiti matada ket kinunana, "Maaramid ngarud kadakayo sigun iti pammatiyo." **30** Ket nalukatan dagiti matada. Kalpasanna, nainget a binilin ida ni Jesus a kunana, "Kitaenyo ta awan koma ti makaammo ti maipanggep iti daytoy." **31** Ngem rimmuar dagiti dua a lallaki ket inwaragawagda ti maipanggep iti daytoy a damag iti entero a rehion. **32** Idi pumanawen dagiti dua a lallaki, adda met maysa nga umel a lalaki a linuganan ti demonio nga inyegda kenni Jesus. **33** Idi napaksiaten ti demonio, nagsao ti umel a lalaki. Nasdaaw dagiti adu a tattao ket kinunada, "Awan pay ti nakita a kastoy ditoy Israel!" **34** Ngem kunkuna dagiti Pariseo, "Babaen iti pangulo dagiti demonio, pakpaksiatenna dagiti demonio." **35** Napan ni Jesus kadagiti amin a siudad ken aw-away. Intultuloyna ti nangisursuro kadagiti sinagogada, inkaskasabana ti ebanghelio ti pagarian, ken pinaimbagna amin a kita ti sakit ken amin a kita ti an-annayen. **36** Idi makitana dagiti adu a tattao, naasian isuna kadakuada, gapu ta mariribukanda ken maup-upayda. Kasla da la karnero nga awan ti mangipastor kadakuada. **37** Kinunana kadagiti adalanna, "Nawadwad ti maapit, ngem sumagmamano dagiti agtrabtrabaho. **38** Agkararagkayo ngarud iti

Apo ti panagapit, tapno mangibaon isuna kadagiti agtrabaho iti apitenna."

10 Inayaban ni Jesus dagiti sangapulo ket dua nga adalanna ket inikkanna ida iti turay kadagiti narugit nga espiritu, a mangpaksiat kadakuada, ken mangpaimbag iti amin a kita ti saksakit ken amin a kita ti an-anayen. **2** Ita, ti nagan dagiti sangapulo ket dua nga apostol ket dagitoy: Ti umuna, ni Simon (nga awawaganna met iti Pedro), ken ni Andres a kabsatna; ni Santiago nga anak a lalaki ni Zebedeo, ken ni Juan a kabsatna; **3** ni Felipe, ken ni Bartolome; ni Tomas, ken ni Mateo nga agsingsingir iti buis; ni Santiago nga anak ni Alfeo, ken ni Tadeo; **4** ni Simon a Patriota, ken ni Judas Iscariote, a mangliputto kenkuana. **5** Dagitoy a sangapulo ket dua ti imbaon ni Jesus. Binilinna ida, a kinunana, "Saankayo a mapmapan iti uray sadino a lugar a paggigianan dagiti Hentil, ken saankayo a sumrek iti uray sadino nga ili dagiti Samaritano. **6** Mapankayo ketdi kadagiti mapukpukaw a karnero iti balay ti Israel. **7** Iti ipapanyo, ikasaba ken ibagayo, 'Ti pagarian ti langit ket immasidegen.' **8** Paimbagenyo dagiti agsakit, pagungarenyo dagiti natay, dalusanyo dagiti agketong, ken paksiatenyo dagiti demonio. Inawatyo nga awan bayadna, ket itedyo nga awan bayadna. **9** Saankayo a mangitugot iti uray ania a balitok, pirak, wenno gambang kadagiti pitakayo. **10** Saankayo a mangitugot iti bay-on iti panagdaliasatyo, wenno sobra a pagan-anay, wenno sandalias, wenno sarukod, ta ti agtrabtrabaho maikari iti taraonna. **11** a siudad wenno away a papananyo, ammoenyo no sinno ti maikari iti daytoy, ket agtalinaedkayo sadiay agingga a pumanawkayo. **12** No sumrekkayo iti balay, kablaawanyo daytoy. **13** No maikari ti balay, umay koma ti kappia nga adda kadakayo iti daytoy. Ngem no saan a maikari, agsubli koma ti kappia kadakayo. **14** Maipapan kadagiti saan a mangawat kadakayo wenno dumngeg kadagiti sasaoyo, no pumanawkayo iti dayta a balay wenno siudad, pagpagenyo dagiti tapok manipud kadagiti sakayo. **15** Pudno, ibagak kadakayo, nalaglag-anto para iti Sodoma ken Gomorra iti aldaw ti panangukom ngem iti dayta a siudad. **16** Kitaenyo, ibaonkayo a rummuar a kasla karnero iti nagtitingngaan dagiti lobo, isu nga agbalinkayo a kas kasirib dagiti uleg ken naamo a kas kadagiti kalapati. **17** Agannadkayo kadagiti tattao! Ipandakayonto kadagiti konseho, ket saplitandakayonto kadagiti sinagogada. **18** Ket ipandakayonto iti sangoanan dagiti gobernador ken kadagiti ar-ari gapu kaniak, kas pammaneknek kadakuada ken kadagiti Hentil. **19** Inton ipandakayo, saankayo a madanagan iti maipanggep no kasano wenno ania ti ingkayonto saritaen, ta no ania ti inkayonto saritaen ket maited kadakayo iti dayta nga oras. **20** Ta saan a dakayo ti agsaritanto, ngem ti Espiritu ti Amayo nga agsao kadakayo. **21** Iyawatto ti kabsat ti kabsatna iti patay, ken ti ama ti anakna. Dagiti annak busorendanto dagiti nagannakda ket isudanto ti pakaigapuan ti pannakatay dagiti nagannakda. **22** Guraennakayonto ti amin gapu iti naganko. Ngem siasinoman a makaibtur aginga iti panungpalan, maisalakanto dayta a tao. **23** No parigatendakayo iti daytoy a siudad, mapankayo iti sumaruno, ta pudno ibagak kadakayo, saanyo pay laeng a nasursor amin siudad ti Israel ket addan ti Anak ti Tao. **24** Ti maysa nga adalan ket saan a natantan-ok ngem iti mannursurona, kasta met a saan a nangatngato ti maysa a tagabu ngem iti amona. **25** Umanayen iti adalan ti panagbalinna a kas iti mannursurona, kasta met iti tagabu a kas iti amona. No Beelzebub ti inyawagda iti amo ti balay, ad-adda pay ketdi a dakdakes ti nagan nga iyawagda kadagiti kameng ti balayna! **26** Ngarud, saankayo nga agbuteng kadakuada, ta awan ti nailemmeng a saanto a maibutaktak, ken awan ti nailimed a saanto a maammoan. **27** Ti ibagak kadakayo iti kasipngetan, ibagayo iti lawag, ket ti mangngegyo a naiyarasaas iti lapayagyo, iwaragawagyo iti tuktok dagiti babbalay. **28** Saankayo nga agbuteng kadagiti mangpapatay iti bagi ngem saanda a kabaelan a papatayen ti kararua. Ngem ketdi, agbutengkayo kenkuana a makabael a mangdadael iti bagi ken kararua idiay impierno. **(Geenna g1067)** **29** Saan kadi a mailako ti dua a billit tuleng iti maysa a bassit a barya? Nupay kasta, awan ti uray maysa kadakuada ti matmatnag iti daga a saan nga ammo ti Amayo. **30** Ngem uray dagiti buok iti uloyo ket nabilang amin. **31** Dikay agbuteng. Napatpategkayo nga adayo ngem kadagiti adu a billit tuleng. **32** Ngarud, tumunggal maysa a mangbigbig kaniak iti sangoanan dagiti tattao, bigbigekto met iti sangoanan ni Amak nga adda sadi langit. **33** Ngem ti siasinoman a mangilibak kaniak iti sangoanan dagiti tattao, ilibakkonto met iti sangoanan ni Amak nga adda sadi langit. **34** Saanyo a panunoten nga immayak a mangiyeg iti kappia ditoy daga. Saanak nga immay a mangiyeg iti kappia, no diket kampilan. **35** Ta immayak a mangpataud iti panangbusor ti maysa a lalaki iti amana, ken ti anak a

babai a maibusor iti inana, ken ti manugang a babai a maibusor iti katuganganna a babai. **36** Ti kabusor ti tao ket dagitinto bukodna a kabbalay. **37** Siasinoman a mangay-ayat iti amana wenno ti inana iti nalablabes ngem siak ket saan a maikari kaniak. Ket siasinoman a mangay-ayat iti anakna a lalaki wenno anakna a babai iti nalablabes ngem siak ket saan a maikari kaniak. **38** Siasinoman a saan a mangbaklay iti krusna ken saan a sumurot kaniak ket saan a maikari kaniak. **39** Siasinoman a mangsapul iti biagna, mapukawnanto daytoy. Ngem siasinoman ti makapukaw iti biagna gapu kaniak masapulannanto daytoy. **40** Siasinoman a mangpasangbay kadakayo pasangbayennak met, ket siasinoman a mangpasangbay kaniak pasangbayenna met ti nangibaon kaniak. **41** a mangpasangbay iti profeta gapu ta isuna ket profeta makaawatto iti gunggona a para iti profeta. Ket siasinoman a mangpasangbay iti nalinteg a tao gapu ta isuna ket nalinteg a tao makaawatto iti gunggona a para iti nalinteg a tao. **42** Siasinoman a mangted iti maysa kadagitoy a kanunumoan, iti uray sangabaso a nalamiis a danum a mainum, gapu ta isuna ket maysa nga adalan, pudno, ibagak kadakayo, saannanto a mapukaw ti gunggonana."

11 Ket napasamak a kalpasan a binilin ni Jesus dagiti sangapulo ket dua nga adalanna, pimmanaw isuna manipud sadiay tapno mangisuro ken mangasaba kadagiti siudadda. **2** Ita, idi nangngeg ni Juan idiay pagbaludan ti maipangep kadagiti inaramid ti Cristo, nangipatulod iti mensahe babaen kadagiti adalanna **3** ket kinunana kenkuana, "Sika kadi daydiay umay, wenno agbirokkami pay kadi iti sabali?" **4** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Mapankayo ket ipadamagyo kenni Juan no ania ti nakita ken nangngeganyo. **5** Makakitan dagiti bulsek a tattao, magmagnan dagiti pilay a tao, madaldalusanen dagiti agketong, makangngegen dagiti tuleng a tattao, mapagpagungaren dagiti natay, ken maipadpadamag ti naimbag a damag kadagiti agkasapulan a tattao. **6** Ket nabendisionan ti siasinoman nga awan pulos ti tiempo nga agduadua kaniak." **7** Ket idi pimmawen dagitoy a lallaki, inrugi ni Jesus nga ibaga ti maipanggep kenni Juan kadagiti adu a tattao, "Ania ti napanyo kinita idiay let-ang— maysa a runo a gungnggunggonen ti angin? **8** Ngem ania ti napanyo kinita— maysa a tao a nakakawes iti nalammuyot a pagan-anay? Pudno a dagiti nakakawes iti nalammuyot a pagan-anay ket agnanaed kadagiti balay dagiti ari. **9** Ngem ania ti napanyo kinita— maysa a profeta? Wen, kunak kadakayo, nangnangruna pay ngem maysa a profeta. **10** Isuna ti dakdakamaten ti naisurat idi, 'Kitaem, ibaonko ti mensaherok iti sangoananam a mangisagananto iti dalanmo sakbay a mapanka.' **11** Sipupudno nga ibagak kadakayo, kadagiti impasngay dagiti babbai ket awan ti siasinoman a natantan-ok ngem ni Juan a Mammuniag. Ngem ti tao a kanunumoan iti pagarian ti langit ket natantan-ok ngem isuna. **12** Manipud kadagiti al-aldaw ni Juan a Mammuniag agingga ita, ti pagarian ti langit ket agsagsagaba iti kinaranggas, ket dagiti nararanggas a tattao pilitinda nga alaen daytoy. **13** Ta amin dagiti profeta ken ti linteg ket nangipadpadtoda agingga kenni Juan. **14** Ket no sipapaluboskayo nga awaten daytoy, daytoy ni Elias, ti naipadto nga umay. **15** Siasinoman nga addaan iti lapayag a dumngeg, dumngeg koma isuna. **16** ania ti pangiyaspingan iti daytoy a kaputotan? Kasla da la ubbing nga agay-ayam iti pagtagilakuan, nga agtugtugaw ket ibaga iti maysa ken maysa **17** a kunada, 'Nagtukarkami iti plauta para kenka, ket saanka a nagsala. Nagladingitkami, ket saanka a nagsangit.' **18** Ta immay ni Juan a saan a mangmangan iti tinapay wenno uminom iti arak, ket kinunada, 'addaan isuna iti demonio.' **19** Immay ti Anak ti Tao a nangan ken imminom ket kinunada, 'Kitaenyo, isuna ket maysa a narawet ken mammartek a tao, gayyem dagiti agsingsingir iti buis ken dagiti managbasol!' Ngem napaneknekan ti kinasirib babaen kadagiti aramidna." **20** Kalpasan ket inrugi ni Jesus a binabalaw dagiti siudad a kaaduan a nangaramidanna kadagiti naindaklan nga aramidna, gapu ta saanda a nagbabawi. **21** "Asika pay, Corazin! Asika pay, Betsaida! No dagiti naidaklan nga aramid a naaramid kadakayo ket naaramid idiay Tiro ken Sidon, nabayagkoman a nagbabawida babaen iti nakersang a lupot ken dapdapo. **22** Ngem maibturanto ti pannakaukom ti Tiro ken Sidon iti dayta nga aldaw ngem kadakayo. **23** Sika, Capernaum, panpanunotem kadi a maitan-okka idiay langit? Saan, maipababakanto idiay hades. Ta no idiay Sodoma ti nakaaramidan dagiti naindaklan nga aramid a naaramid kadakayo, adda koma pay laeng agingga ita. **(Hadēs g86)** **24** Ngem ibagak kadakayo a nalaklakanto para iti daga ti Sodoma inton aldaw ti pannakaukom ngem kadakayo." **25** Iti dayta a tiempo kinuna ni Jesus, "Dayawenka, Ama, Apo ti langit ken ti daga, gapu ta inlimedmo dagitoy a banbanag manipud

kadagiti nasirib ken nasaririt, ket impakaammom
kadagiti saan a nasuroan, a kas kadagiti babassit nga
ubbing. 26 Wen, Ama, ta makaay-ayo unay daytoy
iti imatangmo. 27 Amin a banbanag ket naitalek
kaniak manipud iti Amak. Ket awan ti makaam-ammo
iti Anak malaksid iti Ama, ket awan ti makaam-
ammo iti Ama malaksid iti Anak, ken siasinoman a
tarigagayan ti Anak a pangipakaammoan kenkuana.
28 Umaykayo kaniak, aminkayo nga agtrabtrabaho
ken madagdagsenan, ket ikkankayo iti panaginana.
29 Alaenyo ti sangolko ket agsursurokayo kaniak,
ta naemmaak ken napakumbaba ti pusok, ket
makasapulkayo iti inana para kadagiti kararuayo. 30
Ta nalag-an ti sangolko ken nalag-an ti ipabaklayko
kadakayo."

12 Iti dayta a tiempo, napan ni Jesus kadagiti
kataltalonan iti Aldaw a Panaginana. Mabisin
dagiti adalanna ket rinugianda ti nangruros kadagiti
dawa ti trigo ket kinnanda dagitoy. 2 Ngem idi nakita
dagiti Pariseo dayta, kinunada kenni Jesus, "Kitaem,
inaramid dagiti adalam ti saan a nainkalintegan nga
aramiden iti Aldaw a Panaginana." 3 Ngem kinuna ni
Jesus kadakuada, "Saanyo kadi a pulos a nabasa ti
inaramid ni David, idi mabisin isuna, ken dagiti lallaki
a kakaduana? 4 No kasano a simrek isuna iti balay
ti Dios ket nangan iti tinapay a naidaton, a saan a
nainkalintegan a kanenna, ken saan a nainkalintegan
para kadagiti kakaduana, ngem nainkalintegan laeng
para kadagiti papadi? 5 Ken saanyo kadi a nabasa
ti linteg, nga iti Aldaw a Panaginana, dagiti papadi
idiay templo ket tinulawanda ti Aldaw a Panaginana
ngem saanda a nakabasolan daytoy? 6 Ngem ibagak
kadakayo nga adda ditoy ti nangnangruna ngem
ti templo. 7 No naammoanyon ti kayat a sawen
daytoy, 'Asi ti tarigagayak a saan ket a daton,'
saanyo koman nga inukom ti awan basolna. 8 Ta
ti Anak ti Tao isu ti Apo ti Aldaw a Panaginana." 9
Kalpasanna, pimmanaw ni Jesus manipud idiay ket
simrek iti sinagogada. 10 Pagammoan, adda lalaki
a kimbet ti maysa nga imana. Nagsaludsod dagiti
Pariseo kenni Jesus, a kunada, "Nainkalintegan kadi
a mangpaimbag iti Aldaw a Panaginana?" tapno
mabalinda nga ibaga nga isuna ket nakabasol. 11
Kinuna ni Jesus kadakuada, "Adda kadi kadakayo ti a
no addaan iti maymaysa a karnero, ket mairana a
matnag iti nauneg nga abut iti Aldaw a Panaginana,
saanna kadi a gammatan daytoy ket aonenna? 12
Adayo ngarud a napatpateg ti tao ngem iti karnero! Isu
a nainkalintegan ti panangaramid iti naimbag iti Aldaw
a Panaginana." 13 Kalpasanna, kinuna ni Jesus iti
lalaki, "Iyunnatmo ti imam." Inyunnatna ti imana, ket
napaimbag daytoy, kas kasalun-at ti maysa nga imana.
14 Ngem pimmanaw dagiti Pariseo ket nagpanggepda
iti maibusor kenkuana. Nangbirokda iti wagas no
kasano a maipapatayda isuna. 15 Idi naammoan ni
Jesus daytoy, immadayo isuna manipud sadiay. Adu
a tattao ti nangsurot kenkuana ket pinaimbagna ida
amin. 16 Binilinna ida nga awan pangibagbagaanda
maipapan kenkuana, 17 tapno matungpal ti naibaga
idi babaen kenni profeta Isaias, a kunana, 18 "Adtoy
ti pinilik nga adipenko; ti ay-ayatek, a pakaay-aywan
unay ti kararuak. Paumayekto ti Espirituk kenkuana,
ket ipakaammonanto ti pannakaukom kadagiti Hentil.
19 Saanto isuna a makisinnupiat wenno agpukkaw;
wenno adda makangngeg iti timekna kadagiti kalsada.
20 Sannanto a dadaelen ti aniaman a naparpar a runo;
saannanto nga iddepen ti aniaman nga umas-asuk a
pabilo, agingga a mapagballigina ti panangukom."
21 Ket maaddaanto dagiti Hentil iti kinatalged iti
naganna." 22 Ket adda nangyegda kenni Jesus iti
maysa a tao a bulsek, umel ken linuganan ti demonio.
Pinaimbagna isuna, ket nakapagsaon ken nakakitan
ti umel a lalaki. 23 Nasdaaw amin dagiti tattao ket
kinunada, "Mabalin ngata a daytoy a lalaki ti anak ni
David?" 24 Ngem idi nangngeg dagiti Pariseo daytoy
a nakakaskasdaaw, kinunada, "Saan a mangpaksiat
daytoy a tao kadagiti demonio malaksid no babaen
kenni Beelzebub, ti prinsipe dagiti demonio." 25 Ngem
ammo ni Jesus dagiti panpanunotenda ket kinunana
kadakuada, "Tunggal pagarian nga agbibinnusor dagiti
umilina ket agbalin nga awan serserbina, ken tunggal
siudad wenno balay nga awan panagkaykaysana
ket saanto a makatakder. 26 No ni Satanas ket
paksiatenna ni Satanas, busorenna ti bagbagina.
Kasano pay a makapagtultuloy ti pagarianna? 27 Ket
no mangpakpaksiatak kadagiti demonio babaen kenni
Beelzebub, siasino ngarud ngay ti mangmangted
kadagiti annakyo iti pannakabalin a mangpaksiat
kadakuada? Gapu iti daytoy, isudanto dagiti agbalin
nga ukomyo. 28 Ngem no mangpakpaksiatak kadagiti
demonio babaen iti Espiritu ti Dios, ngarud ti pagarian
ti Dios ket immay kadakayo. 29 Ken kasano a sumrek
ti siasinoman iti balay ti napigsa a tao ken agtakaw
kadagiti sanikuana no saanna nga igalut nga umana
ti napigsa a tao? Sananto takawen dagiti sanikuana
manipud iti balayna. 30 Ti saanko a kadua ket
maibusor kaniak, ken ti saan a makipagurnong kaniak

ket agiwara. 31 ibagak kadakayo, mapakawanto ti tunggal basol ken panangtabbaaw kadagiti tao, ngem saanto a mapakawan ti panangtabbaaw iti Espiritu. 32 Ken ti siasinoman nga agsao iti aniaman a maibusor iti Anak ti Tao, mapakawanto dayta kenkuana. Ngem ti siasinoman nga agsao a maibusor iti Espiritu Santo, saanto a mapakawan dayta kenkuana, iti daytoy man a lubong, wenno iti masakbayan. (aiōn g165) 33 Ibilangyo a napintas ti maysa a kayo no napintas ti bungana, ken ibilangyo a saan a napintas ti kayo no saan a napintas ti bungana, ta mailasinmo ti kayo babaen iti bungana. 34 Dakayo nga annak dagiti uleg, agsipud ta dakeskayo, kasano a makapagsaokayo kadagiti nasayaat a banbanag? Ta no ania ti adda iti puso ti tao isu met ti isawang ti ngiwatna. 35 Ti nasayaat a tao ket agaramid iti nasayaat gapu iti kinasayaat nga adda iti pusona, ken ti dakes a tao ket agaramid iti dakes gapu iti kinadakes nga adda iti pusona. 36 Ket ibagak kadakayo nga inton aldaw ti pannakaukom, sungbatanto dagiti tattao ti tunggal awan serserbina a sao a naisawangda. 37 Ta babaen kadagiti saom, maibilangka a nalinteg, ken makednganto babaen kadagiti saom." 38 Ket simmungbat dagiti sumagmamano nga eskriba ken Pariseo kenni Jesus ket kinunada, "Manursuro, kayatmi ti makakita iti pagilasinan manipud kenka." 39 Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Agbirbirok iti pagilasinan ti dakes ken mannakikamalala a kaputotan. Ngem awan ti maited a pagilasinan malaksid laeng iti pagilasinan ni Jonas a profeta. 40 Ta kas kenni Jonas a tallo nga aldaw ken tallo a rabiina iti tian ti dakkel a lames, kastanto met a ti Anak ti Tao ket tallo nga aldaw ken tallo a rabiinanto iti puso ti daga. 41 Iti pannakaukom, tumakderto dagiti lallaki iti Nineve iti sangoanan dagitoy a henerasion ket ukomenda daytoy. Ta nagbabawida iti panagkasaba ni Jonas, ket kitaenyo, adda ditoy ti natantan-ok ngem ni Jonas. 42 Iti pannakaukom, tumakderto ti Reyna ti Abagatan a kaduana dagiti lallaki iti daytoy a henerasion ket ukomenanna daytoy. Naggapu isuna iti pungto ti daga tapno agdengngeg iti kinasirib ni Solomon, ket kitaenyo, adda ditoy ti natantan-ok ngem ni Solomon. 43 No pimmanaw ti narugit nga espiritu iti maysa a lalaki, lumabas kadagiti namaga a lugar ket mangsapul iti paginanaan, ngem awan ti masapulanna. 44 Ket kunaenna, 'Agsubliak iti balayko a naggapuak.' Iti panagsublina, masarakanna a nawalisan ken naiurnos daytoy a balay. 45 Iti kasta, pumanaw ket mapan mangikuyog iti pito nga espiritu a nadakdakes pay ngem isuna, ket umayda amin agnaed sadiay. Ket agbalin a dakdakes ngem iti immuna ti pagtungpalan ti kasasaad dayta a lalaki. Kastanto met ti pagbanagan daytoy a dakes a henerasion." 46 Bayat nga agsasao pay laeng ni Jesus kadagiti adu a tattao, adda met a nakatakder iti ruar ti ina ken dagiti kakabsatna a lallaki, ket kayatda a katungtongen isuna. 47 Adda nangibaga kenkuana, "Kitaem, agtaktakder ti inam ken dagiti kakabsatmo a lallaki iti ruar, ket kayatdaka a katungtongen." 48 Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana iti nangibaga kenkuana, "Siasino aya ti inak? Ken siasino aya dagiti kakabsatko a lallaki?" 49 Ket inturongna ti imana kadagiti adalanna sana kinuna, "Kitaenyo, adtoy ti inak ken dagiti kakabsatko a lallaki! 50 Ta ti siasinoman a mangaramid iti pagayatan ni Amak nga adda sadi langit, dayta a tao ti kabsatko a lalaki, ken ti kabsatko a babai, ken ti inak."

13 Iti dayta nga aldaw, rimmuar ni Jesus iti balay ket napan nagtugaw iti igid ti baybay. 2 Naguummong dagiti nakaad-adu unay a tattao iti aglawlawna, isu a naglugan isuna iti bangka ket nagtugaw iti daytoy. Nagtakder dagiti amin a tattao iti igid ti baybay. 3 Ket insuro ida ni Jesus iti adu a banbanag babaen kadagiti pangngarig. Kinunana, "Dumngegkayo, adda maysa a lalaki a napan nagmula. 4 Iti panagmulana, nagdisso dagiti dadduma a bukel iti igid ti dalan, ket immay dagiti billit ket tinuktokda dagitoy. 5 Nagdisso dagiti dadduma a bukbukel iti kabatbatoan, ket awan unay ti dagana. Nagtuboda a dagus, gapu ta saan unay a nauneg ti daga. 6 Ngem idi makatangkayagen ti init, nalaylayda gapu ta awan ti ramutda, ket nagangoda. 7 Nagdisso dagiti dadduma a bukbukel kadagiti kasisiitan a mula. Dimmakkel dagiti siit a mula ket lineppesda ida. 8 Nagdisso dagiti dadduma a bukbukel iti nasayaat a daga ket nagdawada, adda nagdawa iti sangagasut, adda met ti nagdawa iti innem a pulo ken tallopulo. 9 Siasinoman nga addaan iti lapayag, dumngeg koma." 10 Immay dagiti adalan ket kinunada kenni Jesus, "Apay a makisaritaka kadagiti tattao babaen kadagiti pangngarig?" 11 Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Naikkankayon iti pannakaawat kadagiti palimed iti pagarian ti langit, ngem saan a naited daytoy kadakuada. 12 Gapu ta ti siasinoman nga addaan, ket maikkanto pay iti ad-adu. Ngem ti siasinoman nga awanan, maikkatto pay uray dagiti adda kenkuana. 13

Isu a makisarsaritaak kadakuada kadagiti pangngarig, gapu ta uray no makakitada, saan a pudno a makakitada. Ken uray no mangmangngegda, saan a pudno a makangngegda, wenno makaawatda. **14** Natungpal kadakuada ti padto ni Isaias, a kunana, 'Iti panagdengdengngegyo, mangngegyonto, ngem saanyonto a pulos a maawatan; iti panangkitayo, makakitakayonto, ngem saanyonto a pulos a makita. **15** Ta natangken ti puso dagitoy a tattao, ken narigatda a makangngeg, ken inkidemda dagiti matada, isu a saanda a makakita, wenno makangngeg, wenno makaawat kadagiti pusoda, isu nga agsublidanto manen ket paimbagekto ida.' **16** Ngem nagasat dagiti matayo, ta makakitada; ken dagiti lapayagyo, ta makangngegda. **17** Pudno, ibagak kadakayo nga adu a profeta ken nalinteg a tattao ti nagtarigagay a makakita kadagiti banbanag a makitkitayo, ngem saanda a nakita dagitoy. Tinarigagayanda a mangngeg dagiti banbanag a mangmangngegyo, ngem saanda a nangngeg dagitoy. **18** Denggenyo ngarud ti pangngarig maipanggep iti mannalon a nangimula iti bukelna. **19** No adda makangngeg iti sao maipanggep iti pagarian ngem saanna met a maawatan daytoy, umay ti managdakdakes ket takawennna ti naimula iti pusona. Daytoy ti naimula a bukel iti igid ti dalan. **20** Ti naimula iti kabatbatoan ket ti tao a nakangngeg iti sao ken dagus a nangawat iti daytoy nga addaan iti rag-o, **21** ngem saan isuna a rimmamut ket apagbiit laeng a nagtalinaed. Idi adda ti nakaro a panagrigat wenno pannakaidadanes gapu iti sao, dagus a maupay. **22** Ti naimula kadagiti nasiit a mula ket ti tao a nakangngeg iti sao, ngem ti sao lineppes dagiti pakaringgoran iti lubong ken ti panangallilaw dagiti kinabaknang, ket saan isuna a makapagbunga. **(aiōn g165)** **23** Ti naimula iti nadam-eg a daga, ket ti tao a dumngeg iti sao ken maawatanna daytoy. Agbungbunga isuna ken makapagpataud iti mula, makapagpataud iti sangagasut a daras iti naimula, dadduma ket innem a pulo, ken ti dadduma ket tallopulo a daras ti kaadu ti naimula." **24** Nangibaga pay ni Jesus kadakuada iti sabali pay a pangngarig. Kinunana, "Ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa a tao a napan nagmula iti nasayaat a bukel iti talonna. **25** Ngem bayat a matmaturog dagiti tattao, immay ti kabusorna ket nagmula met kadagiti ruot iti nagbabaetan dagiti trigo sa pimmanaw. **26** Idi nagrusing dagiti bulongna ken agbungadan, ket nagparang met dagiti ruot. **27** Immay dagiti adipen ti makinkukua iti daga ket kinunada kenkuana, 'Amo, saan kadi a nasayaat a bukel ti immulam iti talonmo?' Kasano nga adda nagtubo a ruotna?' **28** Kinunana kadakuada, 'Maysa a kabusor ti nangaramid iti daytoy.' Kinuna dagiti adipen kenkuana, 'Kayatmo kadi a mapankami ket parutenmi dagitoy?' **29** Kinuna ti makinkukua iti daga, 'Saan. Gapu ta bayat a parparutenyo dagiti ruot, amangan no mairaman a maparutyo dagiti trigo. **30** Bay-anyo a dumakkelda nga agpada agingga iti panagapit. Iti tiempo ti panagapit, ibagakto kadagiti agapit, "Umuna a parutenyo dagiti ruot ket reppeten dagitoy tapno mapuoranda, ngem urnongenyo dagiti trigo idiay kamaligko."" **31** Ket nangibaga ni Jesus iti sabali pay a pangngarig kadakuada. Kinunana, "Ti pagarian ti langit ket maiyarig bukel ti mustasa nga innala ti maysa a tao ket napanna immula iti talonna. **32** Daytoy a bukel ket pudno a kababassitan kadagiti amin a bukbukel. Ngem no dumakkel daytoy, dakdakkel daytoy ngem kadagiti mula iti minuyongan. Agbalin daytoy a kayo, isu nga umay agumok dagiti bilbillit iti tangatang kadagiti sangana." **33** Ket nangibaga ni Jesus kadakuada iti sabali pay a pangngarig. "Ti pagarian ti langit ket kasla lebadura nga innala ti maysa a babai sana inlaok kadagiti tallo a rukod a namasa nga arina agingga nga immalsa ti namasa nga arina." **34** Imbaga ni Jesus amin dagitoy a banbanag kadagiti adu a tattao babaen kadagiti pangngarig. Saan nga agsao isuna kadakuada a saan nga agaramat iti pangngarig. **35** Daytoy ket tapno pumudno ti naisao idi babaen iti profeta, idi kinunana, "Kadagiti pangngarig iyungapkonto ti ngiwatko. Ibagakto dagiti banbanag a nailemmeng manipud idi naparsua ti lubong." **36** Kalpasanna, pinanawan ni Jesus dagiti adu a tattao ket simrek iti balay. Immay kenkuana dagiti adalanna ket kinunada, "Ilawlawagmo kadakami ti pangngarig dagiti ruot iti talon." **37** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Ti agmulmula iti nasayaat a bukel ket ti Anak ti Tao. **38** Ti talon ket ti lubong; ket ti nasayaat a bukel, dagitoy dagiti annak ti pagarian. Dagiti ruot ket dagiti annak ti managdakdakes, **39** ket ti kabusor a nangimula kadakuada ket ti diablo. Ti panagapit ket isu ti kanibusanan ti lubong, ken dagiti agapit, isuda dagiti anghel. **(aiōn g165)** **40** Ngarud, kas iti pannakaurnong ken pannakapuor dagiti ruot, kastanto met inton kanibusanan ti lubong. **(aiōn g165)** **41** Ibaonto ti Anak ti Tao dagiti anghelna, ket urnongendanto ken ikkatenda iti pagarianna amin a banbanag a pakaigapuan ti panagbasol, ken dagidiay agar-aramid iti kinadakes. **42** Itapuakdanto ida idiay urno ti apuy, ket sadiay

addanto ti panagsasangit ken panagngaretnget dagiti ngipen. **43** Ket agraniagto dagiti nalinteg a tattao a kas iti init iti pagarian ti Amada. Siasinoman nga addaan kadagiti lapayag, dumngeg koma. **44** Ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa a gameng a nailemmeng iti talon. Nasarakan daytoy ti maysa a tao ket inlemmengna daytoy. Iti ragsakna napanna inlako amin a sanikuana, ket ginatangna dayta a talon. **45** Kasta met laeng a ti pagarian ti langit ket maiyarig iti agtagtagilako nga agsapsapul kadagiti napapateg a perlas. **46** Idi nakasarak isuna iti maysa a perlas a nabalor unay, napanna inlako amin a sanikuana ket ginatangna daytoy. **47** Kasta met laeng a ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa nga iket a naiwayat iti baybay, ket makaurnong dayta iti tunggal kita dagiti parsua. **48** Idi napunno daytoy, ingguyod dagiti mangngalap daytoy iti igid ti baybay. Ket nagtugawda ken inurnongda dagiti nasayaat a banbanag iti pangikargaan, ngem imbellengda dagiti awan serserbina a banbanag. **49** Kastanto met ti mapasamak inton kanibusanan ti lubong. Umayto dagiti anghel ket isinada dagiti dakes manipud kadagiti nalinteg. **(aiōn g165)** **50** Itapuakdanto dagiti managdakdakes iti urno ti apuy, ket sadiay addanto ti panagsasangit ken panagngaretnget dagiti ngipen. **51** Naawatanyo kadi amin dagitoy a banbanag?" Kinuna dagiti adalan kenkuana, "Wen." **52** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Ngarud tunggal eskriba a nagbalin nga adalan iti pagarian ti langit ket maiyarig iti lalaki a makinkukua iti maysa a balay, a mangiruar kadagiti daan ken baro a banbanag manipud iti nangidulinanna kadagiti gamengna." **53** Idi nalpasen a naisao ni Jesus dagitoy a pangngarig, pimmanaw isuna manipud iti dayta a lugar. **54** Ket napan ni Jesus iti bukodna a rehion ket nangisuro kadagiti tattao kadagiti sinagogada. Ti nagbanaganna, nagsiddaawda ket kinunada, "Sadino ti nangalaan daytoy a tao iti kinasiribna ken ti naggapuan dagitoy a nakakaskasdaaw? **55** Saan kadi a daytoy a lalaki ti anak ti karpintero? Saan kadi a ni Maria ti inana? Ken da Santiago, Jose, Simon ken Judas dagiti kakabsatna a lallaki? **56** Ken saan kadi a kakadduatayo dagiti kakabsatna a babbai? Isu a sadino ti nangalaanna kadagitoy amin a banag?" **57** Narurudda kenkuana. Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Mapadayawan ti maysa a profeta malaksid iti bukodna a pagilian ken iti bukodna a pamilia." **58** Ket saan isuna a nangaramid iti adu a nakakaskasdaaw idiay gapu iti saanda a panamati.

14 Iti dayta a tiempo, nangngeg ni Herodes, a tetrarka, ti damag maipanggep kenni Jesus. **2** Kinunana kadagiti adipenna, "Ni Juan a Mammuniag ngarud dayta; nagungar isuna manipud kadagiti natay. Isu nga addaan isuna iti kasta a pannakabalin." **3** Ta tiniliw ni Herodes ni Juan, ginalutanna, ken imbaludna gapu kenni Herodias, nga asawa ni Felipe a kabsatna. **4** Ta kinuna ni Juan kenkuana, "Saan a nainkalintegan nga alaem isuna kas asawam." **5** Pinapatay koman ni Herodes isuna, ngem nagbuteng isuna kadagiti tattao, gapu ta imbilangda isuna a kas maysa a profeta. **6** Ngem idi dimteng ti panagkasangay ni Herodes, nagsala ti babai nga anak ni Herodias iti tengnga ket naay-ayo ni Herodes. **7** Kas supapakna, nagsapata isuna ket inkarina nga itedna kenkuana ti aniaman a kiddawenna. **8** Kalpasan a binilin isuna ti inana, kinunana, "Itedmo kaniak ditoy, ti ulo ni Juan a Mammuniag a nakaparabaw iti bandehado," **9** Nagliddaang unay ti ari gapu iti kiddawna, ngem gapu iti sapatana, ken gapu kadagiti amin nga adda a kaduana iti pannangan, imbilinna a masapul a maaramid dayta. **10** Nangibaon isuna iti napan nangpugot kenni Juan idiay pagbaludan. **11** Ket inyegda ti ulona a nakaparabaw iti maysa a bandehado ket intedda iti babai ket impanna daytoy iti inana. **12** Ket immay dagiti adalanna ket innalada ti bangkay, ket impunponda daytoy. Kalpasanna, napanda imbaga kenni Jesus. **13** Ita, idi nangngeg ni Jesus daytoy, pimmanaw isuna sadiay babaen iti bangka ket nagturong iti maysa a lugar nga awan matagtagitao. Idi nangngeg dagiti tattao daytoy, nagnada a simmurot kenkuana manipud kadagiti siudad. **14** Ket simmangpet ni Jesus sakbay kadakuada ket nakitana dagiti nakaad-adu a tattao. Naasian isuna kadakuada ket pinaimbagna dagiti sakitda. **15** Idi rumabiin, napan dagiti adalan kenkuana ket kinunada, "Let-ang daytoy a lugar, ket sumipngeten. Pagawidemon dagiti adu a tattao, tapno makapanda kadagiti barrio ket gumatangda iti taraon a kanenda." **16** Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Saanen a masapul a pumanawda. Ikkanyo ida iti kanenda." **17** Kinunada kenkuana, "Addaantayo laeng iti lima a tinapay ken dua a lames ditoy." **18** Kinuna ni Jesus, "Iyegyo dagita kaniak." **19** Ket binilin ni Jesus dagiti tattao nga agtugawda iti karuotan. Innalana dagiti lima a tinapay ken dua a lames. Kimmita idiay langit, benindesionanna ken pinispisina dagiti tinapay sana inted kadagiti adalan. Inted dagiti adalan daytoy kadagiti adu a tattao. **20** Nanganda amin

ket nabsogda. Ket inurnongda dagiti nabati kadagiti napisipisi a taraon-ket napunno ti sangapulo ket dua a labba. **21** Dagidiay nangan ket agarup lima a ribu a lallaki, malaksid kadagiti babbai ken ubbing. **22** Dagus a pinagluganna dagiti adalan iti bangka ket pinaunana ida idiay ballasiw, kabayatan a pagaw-awidenna dagiti tattao. **23** Kalpasan a napagawidna dagiti adu a tattao, simmang-at isuna nga agmaymaysa iti bantay tapno agkararag. Idi rabiin, adda isuna sadiay nga agmaymaysa. **24** Ngem nakaadayon ti bangka manipud iti igid ket mayallo-allon gapu ta pasabat ti angin kadakuada. **25** Iti parbangon, immasideg ni Jesus kadakuada a magmagna iti rabaw ti baybay. **26** Idi nakita dagiti adalan a magmagna isuna iti rabaw ti baybay, nagbutengda ket kinunada, "Al-alia," ket nagikkisda gapu iti buteng. **27** Ngem dagus a nagsao ni Jesus kadakuada ket kinunana, "Papigsaenyo ti pakinakemyo! Siak daytoy! Saankayo nga agbuteng." **28** Simmungbat ni Pedro kenkuana ket kinunana, "Apo, no sika dayta, bilinennak nga umay kenka dita rabaw ti danum." **29** Kinuna ni Jesus, "Umayka." Isu nga immulog ni Pedro manipud iti bangka ket nagna iti rabaw ti danum a mapan kenni Jesus. **30** Ngem idi nakita ni Pedro ti angin, nagbuteng isuna. Idi mangrugi isuna a lumned, nagikkis ket kinunana, "Apo, isalakannak!" **31** Dagus nga inyunnat ni Jesus ti imana, iniggamanna ni Pedro, ket kinunana kenkuana, "Sika a nagbassit ti pammatina, apay a nagduaduaka?" **32** Ket idi limmuganen da Jesus ken Pedro iti bangka, simmardeng ti panagpalayupoy ti angin. **33** Ket nagdayaw kenni Jesus dagiti adalan nga adda iti bangka ket kinunada, "Pudno a sika ti Anak ti Dios." **34** Idi nakaballasiwdan, simmangladda iti daga ti Genesaret. **35** Idi nabigbig dagiti tattao iti dayta a lugar ni Jesus, impadamagda kadagiti amin a lugar iti aglawlawda, ket inyegda kenkuana dagiti amin a masaksakit. **36** Nagpakpakaasida kenkuana nga uray sagidenda laeng koma ti gayadan ti badona, no kasano ti kaadu ti nangsagid iti daytoy kasta met ti kaadu dagiti napaimbag.

15 Kalpasanna, adda sumagmamano a Pariseo ken eskriba a naggapu idiay Jerusalem nga immay kenni Jesus. Kinunada, **2** Apay a salungasingen dagiti adalam dagiti kaugalian dagiti panglakayen? Ta saanda a buggoan dagiti imada no manganda" **3** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Ket dakayo - apay a salungasingenyo ti bilin ti Dios maigapu laeng kadagiti kaugalianyo? **4** Ta kinuna ti Dios, 'Raemem da amam ken inam, ken 'Awan duadua a matayto ti agsao iti dakes iti ama ken inana. **5** Ngem kinunayo, 'Siasinoman a mangibaga iti ama wenno inana, "Aniaman a tulong a maawatyo manipud kaniak ket sagut a maiteden iti Dios,'" **6** dayta a tao ket saanen a masapul a raemenna ti amana. Iti daytoy a wagas, inaramidyon nga awan bileg ti sao ti Dios gapu laeng kadagiti kaugalianyo. **7** Dakayo nga managinsisingpet, pudno ti impadto ni Isaias maipanggep kadakayo idi imbagana, **8** 'Dayawendak dagitoy a tattao babaen kadagiti bibigda ngem adayo ti pusoda kaniak. **9** Awan serserbi ti panagdaydayawda kaniak, gapu ta isursuroda a dagiti bilbilin nga inaramid ti tao ket sursuro a rumbeng a matungpal.'" **10** Kalapasanna, inayabanna dagiti adu a tao ket kinunana kadakuada, "Denggen ken panunotenyo a naimbag - **11** Awan ti umuneg iti ngiwat a makatulaw iti tao. Ngem ketdi, no ania ti rummuar iti ngiwat, daytoy ti mangtulaw iti tao." **12** Ket immasideg dagiti adalan ket kinunada kenni Jesus, "Ammom kadi a narurod dagiti Pariseo idi nangngeganda daytoy nga insaom?" **13** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Tunggal mula a saan nga inmula ti Amak nga adda sadi langit ket maparutto. **14** Bay-anyo ida, bulsekda a mangidaldalan. No idalan ti maysa a bulsek a tao ti sabali pay a bulsek a tao, agpadadanto a matnag iti abut." **15** Simmungbat ni Pedro ket kinunana kenni Jesus, "Ilawlawagmo daytoy a pangngarig kadakami." **16** Kinuna ni Jesus, "Awan kadi pay laeng met ti pannakaawatyo? **17** Saanyo kadi a makita nga aniaman a sumrek iti ngiwat ket magna iti tian ket kalpasanna rummuar a mapan iti kasilias? **18** Ngem dagiti banbanag a rummuar iti ngiwat ket nagtaud manipud iti puso. Dagitoy dagiti banbanag a mangtulaw iti tao. **19** Ta agtaud iti puso dagiti dakes a kapanunotan, pammapatay, pannakikamalala, kinaderrep, panagtakaw, saan a pudno a panangpaneknek, ken panangpadakes. **20** Dagitoy dagiti banbanag a mangtulaw iti tao. Ngem ti saan a panagbuggo sakbay a mangan ket saan a pakatulawan ti tao." **21** Kalpasanna, pimmanaw ni Jesus sadiay, ket immadayo a nagturong kadagiti rehion dagiti siudad ti Tiro ken Sidon. **22** Ket pagammoan, adda maysa a babai a Canaanita manipud iti dayta a rehion nga immay. Nagpukkaw ket kinunana, "Maasika kaniak, Apo a putot ni David; kasta unay ti panangparigat ti demonio iti anakko." **23** Ngem awan a pulos ti insungbat ni Jesus kenkuana. Immasideg dagiti adalanna ket

nagpakpakaasida kenkuana, kinunada, “Paadaywem isuna ta agpukpukkaw isuna a sumursurot kadatayo.” **24** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Saanak a naibaon iti siasinoman malaksid iti napukaw a karnero iti balay ti Israel.” **25** Ngem immasideg isuna ket nagparintumeng iti sangoananna, kinunana, “Apo, tulongannak.” **26** Simmungbat isuna ket kinunana, “Saan a nainkalintegan nga alaen ti tinapay dagiti ubbing sa ipurruak kadagiti uken.” **27** Kinuna ti babai, “Wen Apo, ngem uray dagiti uken ket kanenda dagiti murkat a maregreg manipud iti lamisaan ti amoda.” **28** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, “Babai, nagdakkel ti pammatim. Maaramid kenka a kas iti kiddawmo.” Ket immimbag ti anakna a babai iti dayta met la nga oras. **29** Pimmanaw ni Jesus iti dayta a lugar ket napan iti asideg ti Baybay ti Galilea. Ket simmang-at iti maysa a turod ket nagtugaw sadiay. **30** Adu a tattao ti napan kenkuana. Nangiyegda kadagiti pilay, bulsek, umel, lugpi a tattao, ken adu pay a masakit. Inyegda ida iti sakaanan ni Jesus, ket pinaimbagna ida. **31** Isu a nagsiddaaw dagiti adu a tattao idi makasaon dagiti umel, immimbag dagiti lugpi, makapagnan dagiti pilay ken makakitan dagiti bulsek. Indaydayawda ti Dios ti Israel. **32** Inayaban ni Jesus dagiti adalanna ket kinunana, “Maasianak kadagiti adu a tattao gapu ta tallon nga aldaw a nakikaduada kaniak ket awan ti kanenda. Saanko a kayat a papanawen ida a saan a nangan, ta no saan mabalin a matalimudaw iti dalan.” **33** Kinuna dagiti adalan kenkuana, “Sadino ti pangalaanmi iti tinapay nga umanay a mangpennek kadagiti nakaad-adu a tattao iti kastoy a let-ang?” **34** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Mano a tinapay ti adda kadakayo?” Kinunada, “Pito, ken sumagmamano a babassit a lames.” **35** Kalpasanna, binilin ni Jesus dagiti adu a tattao nga agtugaw iti daga. **36** Innalana ti pito a tinapay ken ti lames, ket kalpasan a nagyaman, pinisipisina dagiti tinapay ket intedna dagitoy kadagiti adalan. Inted dagiti adalan dagitoy kadagiti adu a tattao. **37** Nangan ken napnek amin dagiti tattao. Ket inurnongda dagiti taraon a natedda manipud kadagiti napisipisi, ket adda napunno a pito a labba. **38** Dagidiay a nangan ket uppat a ribu a lallaki, malaksid kadagiti babbai ken ubbing. **39** Kalpasanna, pinagawid ni Jesus dagiti adu a tattao ken limmugan iti bangka ket napan iti rehion ti Magadan.

16 Immay ken sinuot dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo isuna babaen iti panangkiddawda a mangipakita isuna kadakuada iti pagilasinan manipud iti tangatang. **2** Ngem simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, “No iti rabii ibagayo, 'Nasayaatto ti panawen ta nalabbaga ti tangatang.' **3** Ken iti agsapa ibagayo, 'Saan a nasayaat ti panawen itatta ta nalabbaga ken nalidem ti tangatang.' Ammoyo nga ibaga ti kaipapanan iti langa ti tangatang ngem saanyo a maibaga ti kaipapanan dagiti pagilasinan kadagiti tiempo. **4** Agsapul iti pagilasinan ti dakes ken mannakikamalala a kaputotan ngem awanto ti maited a pagilasinan malaksid iti pagilasinan ni Jonas.'” Ket imbati ida ni Jesus sa immadayo. **5** Idi nakadanon dagiti adalan iti ballasiw, nalipatanda gayam ti nangitugot iti tinapay. **6** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Dumngegkayo ket agannadkayo iti lebadura dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo.” **7** Nagsisinnaludsod dagiti adalan ket kinunada, “Awan gamin ti naitugottayo a tinapay.” **8** Ammon ni Jesus daytoy ket kinunana, “Dakayo a bassit ti pammatina, apay nga agsisinaludsodkayo ket ibagayo a gapu ta awan ti naitugotyo a tinapay? **9** Saanyo kadi pay la a maawatan wenno malagip dagiti lima a tinapay a naipaay kadagiti lima a ribu, ken no mano a labba ti naurnongyo? **10** Wenno dagiti pito a tinapay a naipaay kadagiti uppat a ribu, ken no mano a labba ti naalayo? **11** Kasano a saanyo a maawatan a saanak nga agsasao kadakayo maipanggep iti tinapay? Dumngegkayo a nasayaat ken agannadkayo iti lebadura dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo.” **12** Ket naawatandan a saan a maipanggep iti lebadura ti tinapay ti makagapu nga ibagbagana nga agannadda, no diket agannadda iti sursuro dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo. **13** Ita, idi dimteng ni Jesus kadagiti rehion nga asideg iti Cesarea Filipos, sinaludsodna dagiti adalanna, kinunana, “Ania ti ibagbaga dagiti tattao a kinasiasino ti Anak ti Tao?” **14** Kinunada, “Ibagbaga dagiti dadduma a ni Juan a Mammuniag; ti dadduma ket ni Elias, ken dagiti sabali ket ni Jeremias, wenno maysa kadagiti profeta.” **15** Kinunana kadakuada, “Ngem siasinoak iti panagkunayo?” **16** Simmungbat ni Simon Pedro, kinunana, “Sika ti Cristo, ti Anak ti sibibiag a Dios.” **17** Simmungbat ni Jesus a kinunana kenkuana, “Nabendisionanka, Simon Bar-Jonas, ta saan a ti lasag ken dara ti nangipakaammo iti daytoy kenka ngem ti Amak nga adda sadi langit. **18** Ibagak pay kenka a sika ni Pedro, ket iti rabaw daytoy a bato, ipatakderkonto ti iglesiak. Saanto a pagballigian dagiti ruangan ti hades daytoy.” **(Hadēs g86)** **19** Itedkonto kenka dagiti tulbek iti pagarian ti langit. Aniaman

a galutam ditoy daga ket magalutanto met idiay langit, ken aniaman a warwaram ditoy daga ket mawarwaranto met idiay langit." **20** Ket binilin ni Jesus dagiti adalanna nga awan ti pangibagaanda nga isuna ti Cristo. **21** Manipud iti dayta a tiempo, inrugi ni Jesus nga ibaga kadagiti adalanna a masapul a mapan isuna idiay Jerusalem, agsagaba iti adu a banbanag iti ima dagiti panglakayen, kadagiti panguloen a papadi, ken kadagiti eskriba, mapapatay, ken mapagungarto iti maikatlo nga aldaw. **22** Ket inyado bassit ni Pedro isuna ket tinubngarna, a kunana, "Apo, maiyadayo koma kenka daytoy; saanto koma a pulos a mapasamak daytoy kenka." **23** Ngem timmalliaw ni Jesus ket kinunana kenni Pedro, "Adaywannak Satanas! Maysaka a manglaplapped kaniak, ta saanka a maseknan kadagiti banbanag a pakaseknan ti Dios, no diket kadagiti banbanag a pakaseknan dagiti tattao." **24** Kalpasanna, kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, "No adda man ti kayatna a sumurot kaniak, masapul nga ilibakna ti bagina, baklayenna ti krusna, ket sumurot kaniak. **25** Ta ti siasinoman a kayatna nga isalakan ti biagna ket mapukawnanto, ken siasinoman a makapukaw iti biagna gapu kaniak ket masarakannanto. **26** Ta ania ti magunggona ti maysa a tao no magunodna ti sibubukel a lubong ngem mapukawna met ti biagna? Ania ti mabalin nga ited ti maysa a tao a kasukat iti biagna? **27** Ta umayto ti Anak ti Tao nga addaan iti dayag ti Amana a kaduana dagiti anghelna. Ket gunggonaannanto ti tunggal tao sigun iti inaramidna. **28** Pudno, ibagak kadakayo, adda kadakayo a nakataktakder ditoy ti saanto a makaraman iti ipapatay agingga a makitada nga umumay ti Anak ti Tao iti pagarianna."

17 Napalabas ti innem nga aldaw, inkuyog ni Jesus ni Pedro, ni Santiago, ken ti kabsatna a ni Juan, ket impanna ida iti nangato a bantay nga is-isuda. **2** Nagbaliw ti langana iti sangoananda. Nagraniag ti rupana a kasla init, ket sumilapsilap dagiti pagan-anayna a kas iti lawag. **3** Pagammoan, nagparang kadakuada sadiay da Moises ken Elias a makitungtungtong kenkuana. **4** Simmungbat ni Pedro ket kinunana kenni Jesus, "Apo, nagsayaat ti kaaddatayo ditoy. No tarigagayam, agaramidak iti tallo a paglinongan ditoy-maysa para kenka, ken maysa para kenni Moises, ken maysa para kenni Elias." **5** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, pagammoan, maysa a naraniag nga ulep ti nanglinong kadakuada, kellaat nga adda timek a nagtaud iti ulep, a kunana, "Daytoy ti ay-ayatek nga Anakko, a pakaay-ayoak unay. Dumngegkayo kenkuana." **6** Idi nangngeg dagiti adalan daytoy, nagpaklebda ket kasta unay ti butengda. **7** Ket immay ni Jesus ken sinagidna ida ket kinunana, "Tumakderkayo ken saankayo nga agbuteng." **8** Kalpasanna, timmangadda ngem awan ti nakitada no di laeng ni Jesus. **9** Bayat a sumalsalogda iti bantay, binilin ida ni Jesus, a kunana, "Awan pangipadamaganyo iti daytoy a sirmata agingga a mapagungar ti Anak ti Tao manipud kadagiti natay." **10** Nagsaludsod dagiti adalanna kenkuana, a kunada, "Apay ngarud nga ibagbaga dagiti eskriba a masapul nga umay nga umuna ni Elias?" **11** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Pudno nga umay ni Elias ket pasublienna iti sigud a kasasaad ti amin a banag. **12** Ngem ibagak kadakayo, immayen ni Elias, ngem saanda a nabigbig isuna. Ngem ketdi, inaramidda kenkuana ti aniaman a kinayatda nga aramiden. Iti isu met laeng a wagas, agsagabanto met ti Anak ti Tao kadagiti imada." **13** Ket naawatan dagiti adalan a ni Juan a Mammuniag ti ibagbagana kadakuada. **14** Idi dimtengda iti ayan ti adu ti tattao, immasideg kenkuana ti maysa a lalaki, nagparintumeng iti sangoananna ket kinunana, **15** "Apo, maasika iti anakko a lalaki, ta agkissiw ket nakaro ti panagsagabana. Ta kanayon isuna a matumba iti apuy wenno iti danum. **16** Impanko isuna kadagiti adalam ngem saanda a mapaimbag isuna." **17** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Awanan pammati ken managdakdakes a kaputotan, kasano kabayag ti pannakikaaddak kadakayo? Kasano kabayag ti panaganusko kadakayo? Iyegyo isuna kaniak ditoy." **18** Tinubngar ni Jesus ti demonio, ket rimmuar daytoy iti ubing a lalaki ket naimbagan ti ubing a lalaki manipud iti dayta nga oras. **19** Kalpasanna, immay dagiti adalan kenni Jesus idi agmaymaysan isuna ket kinunada, "Apay ta saanmi a nabaelan a napapanaw daytoy?" **20** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Gapu ta bassit a pammatiyo. Ta ibagak ti pudno kadakayo, no adda pammatiyo uray no kas kabassit iti bukel ti mustasa, mabalinyo nga ibaga iti daytoy a bantay, 'Manipud ditoy umakarka idiay,' ket umakarto daytoy ken awanto ti saanyo a kabaelan nga aramiden. **22** Kabayatan ti panagtalinaedda idiay Galilea, kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, "Ti Anak ti Tao ket maiyawatto kadagiti ima dagiti tattao. **23** Ken papatayendanto isuna, ket mapagungarto isuna iti maikatlo nga aldaw," Nagliday iti kasta unay

dagiti adalan. 24 Idi dimtengda idiay Capernaum, immay kenni Pedro dagiti lallaki nga agsingsingir iti kagudua a siklo a buis ket kinunada, “Di kad agbaybayad ti maestroyo iti kagudua a siklo a buis?” 25 Kinunana, “Wen.” Ngem idi immuneg ni Pedro iti balay, immun-una a nagsao ni Jesus kenkuana ket kinunana, “Ania ti kapanunotam, Simon? Kadagiti ari iti lubong, asino ti pagtaudan ti awatenda a buis wenno bayad? Manipud kadagiti iturturayanda wenno manipud kadagiti gangannaet?” 26 Idi imbaga ni Pedro, “Manipud kadagiti gangannaet,” kinuna ni Jesus kenkuana, “Saan ngarud a masapul nga agbaybayad dagiti iturturayanda. 27 Ngem tapno saan a datayo ti gapuanan tapno agbasol dagiti agsingsingir iti buis, mapanka iti baybay, ipuruakmo ti banniit, ket alaem ti umuna a lames a mabanniitam. Inton ungapem ti ngiwatna, makasarakanto iti maysa a siklo. Alaem dayta ket itedmo iti agsingsingir iti buis a kas bayadta.”

18 Iti dayta met la a kanito, immasideg dagiti adalan kenni Jesus ket kinunada, “Asino ti kangrunaan iti pagarian ti langit?” 2 Nangayab ni Jesus iti bassit nga ubing, inkabilna iti nagtetenggaanda, 3 ket kinunana, “Pudno, ibagak kadakayo, malaksid no agbabawikayo ken agbalinkayo a kas kadagiti babassit nga ubbing, saankayonto a pulos a makastrek iti pagarian ti langit. 4 Isu a siasinoman a mangipakumbaba iti bagina a kas iti daytoy a bassit nga ubing, isu ti katan-okan iti pagarian ti langit. 5 Ken siasinoman a mangawat iti maysa a bassit nga ubing gapu iti naganko ket aw-awatennak. 6 Ngem siasinoman a pakaigapuan nga agbasol dagitoy a babassit nga ubbing a namati kaniak, nasaysayaat pay a magalutan ti tenggedna iti dakkel a bato a paggilingan, ken mailemmes isuna iti kaunegan a paset ti baybay. 7 Asi pay ti lubong gapu kadagiti tiempo ti pannakaitibkol! Ta kasapulan nga umay dagidiay a tiempo, ngem asi pay ti tao a pakatungpalan dagidiay a tiempo nga umay! 8 No ti imam ken sakam ti pakaigapuan tapno maitibkolka, putdem ket ibellengmo. Nasaysayaat pay a pawad ken pukolka a sumrekka iti biag, ngem ti addaanka iti dua nga ima ken dua a saka a maitapuakka iti agnanayon nga apuy. **(aiōnios g166)** 9 No ti matam ti pakaigapuan ti pannakaitibkolmo, suatem ket ibellengmo. Nasaysayaat a sumrekka iti biag a maymaysa ti matam, ngem ti dua ti matam a maitapuakka iti agnanayon nga apuy. **(Geenna g1067)** 10 Kitaenyo ta saanyo a tagibassiten uray asino kadagitoy a babassit nga ubbing. Ta ibagak kadakayo nga idiay langit ket kankanayon a kitkitaen dagiti anghelda ti rupa ti Amak nga adda sadi langit. 12 Ania ti kapanunotanyo? No bilang ta adda tao nga addaan iti sangagasut a karnero, ket naiyaw-awan ti maysa kadakuada, saan kadi a panawanna ti siamapulo ket siam iti igid ti turod ket mapanna biruken ti maysa a naiyaw-awan? 13 Ket no mabirukanna daytoy, pudno, ibagak kadakayo, nakarkaro ti ragsakna iti daytoy ngem kadagiti saan a napukaw a siamapulo ket siam. 14 Kasta met a saan a pagayatan ti Amayo sadi langit a mapukaw ti maysa kadagitoy a babassit nga ubbing. 15 No makabasol kenka ti kabsatmo, mapanmo ibaga kenkuana ti biddutna a dakdakayo laeng. No dumngeg isuna kenka, mapasublimton ti kabsatmo. 16 Ngem no saan isuna a dumngeg kenka, mangikuyogka iti maysa wenno dua pay a kakabsat, tapno mapasingkedan ti tunggal sao babaen kadagiti ngiwat ti dua wenno tallo a mangsaksi. 17 Ngem no agkedked isuna a dumngeg kadakuada, ibagam daytoy a banag iti iglesia. No agkedked latta isuna a dumngeg iti iglesia, ibilangmon isuna a kas maysa a Hentil ken agsingsingir iti buis. 18 Pudno, ibagak kadakayo, aniaman dagiti banag a galutanyo ditoy daga ket magalutanto met idiay langit. Ken aniaman dagiti banag a warwaranyo ditoy daga ket mawarwaranto met idiay langit. 19 Ibagak manen kadakayo, no pagnummoan ti dua kadakayo ditoy daga ti aniaman a banag a dawatenda, aramidento daytoy kadakuada ti Amak nga adda sadi langit. 20 Ta no sadino ti nakaummongan ti dua wenno tallo gapu iti naganko, addaak iti nagtetengngaanda.” 21 Kalpasanna, immay ni Pedro ket kinunana kenni Jesus, “Apo, maminano a daras a pakawanek ti kabsatko a nakabasol kaniak? Maminpito kadi a daras?” 22 Kinuna ni Jesus kenkuana, “Saanko nga ibaga kenka a maminpito a daras, ngem ketdi pitupulo a maminpito. 23 Ngarud, maipada ti pagarian ti langit iti maysa nga ari a kayatna ti makikuenta kadagiti adipenna. 24 Idi rinugianna ti makikuenta, naidatag kenkuana ti maysa nga adipen a nakautang kenkuana iti sangapulo a ribu a talento. 25 Ngem agsipud ta awan pangalaanna iti pagbayadna, imbilin ti amona a mailako isuna, a kaduana ti asawa ken dagiti annakna ken amin a banag nga adda kenkuana, tapno makabayad. 26 Isu a nagparintumeng ti adipen, nagkurno iti sangoananna, ket kinunana, 'Amo, anusannak kadi ket bayadakto kenka ti nautangko.' 27 Isu a ti amo dayta nga adipen, natignay isuna ken naasian, ket winawayawayaanna

isuna ken pinakawanna iti utangna. **28** Ngem rimmuar dayta nga adipen ket nasarakanna ti maysa kadagiti padana nga adipen, a nakautang kenkuana iti sangagasut a denario. Ginammatanna sana binekkel, ket kinunana, 'Bayadam ti utangmo.' **29** Ngem nagparintumeng ti padana nga adipen ket nagpakpakaasi kenkuana, a kinunana, 'Anusannak kadi ket bayadankanto.' **30** Ngem nagkedked ti immuna nga adipen. Ngem ketdi, napanna impabalud agingga a mabayadanna ti nautangna. **31** Idi nakita dagiti padana nga adipen ti napasamak, kasta unay ti panaglidayda. Napanda imbaga iti amoda ti amin a napasamak. **32** Ket inayaban ti amo dayta nga adipen, ket kinunana kenkuana, 'Sika a nadangkes nga adipen, pinakawanka iti amin nga utangmo gapu ta nagpakpakaasika kaniak. **33** Saan kadi a rumbeng met a kaasiam ti padam nga adipen, a kas iti panangngaasik kenka?' **34** Nakaunget ti amona ket inyawatna isuna kadagiti mangparparigat agingga a mabayadanna amin nga utangna. **35** Kastanto met ti aramiden kadakayo ti Amak nga adda sadi langit, no tunggal maysa kadakayo ket saanna a pakawanen a naimpusoan ti kabsatna."

19 Ket napasamak nga idi naibaga ni Jesus dagitoy a sasao, pimmanaw isuna idiay Galilea, ket dimteng kadagiti rehion ti Judea nga adda iti ballasiw ti Karayan Jordan. **2** Adu a tattao ti simmurot kenkuana, ket pinaimbagna ida sadiay. **3** Immay kenkuana dagiti Pariseo, ket sinuotda isuna, a kunada kenkuana, "Nainkalintegan kadi nga isina ti maysa a lalaki ti asawana iti uray ania a makagapu?" **4** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Saanyo kadi a nabasa, nga isuna a nangaramid kadakuada manipud idi punganay ket inaramidna ida a lalaki ken babai? **5** Ken imbagana pay, 'Ta gapu iti daytoy panawanto ti lalaki ti ama ken inana ket makitipon iti asawana, ket agbalinda a maymaysa a lasag?' **6** Isu a saandan a dua, no di ket maysa a lasag. Ngarud no ania ti pinagtipon ti Dios, awan koma ti mamagsina." **7** Kinunada kenkuana, "Apay ngarud a binilinnatayo ni Moises a mangted iti kasuratan iti panagsina ket kalpasanna papanawen ti babai?" **8** Kinunana kadakuada, "Impalubos ni Moises nga isinayo dagiti assawayo a babbai gapu iti kinatangken ti pusoyo, manipud pay idi punganay awan ti kasta. **9** Ibagak kadakayo, siasinoman a mangisina iti asawana a babai, malaksid no daytoy ket nakaaramid iti kinaderrep, ken mangasawa iti sabali, ket makabasol iti pannakikamalala. Ken ti lalaki a mangasawa iti babai a naisina ket makabasol met iti pannakikamalala." **10** Kinuna dagiti adalan kenni Jesus, "No dayta ti kasasaad ti maysa a lalaki iti asawana, saan a nasayaat ti makiasawa." **11** Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Saan nga amin ket awatenda daytoy a sursuro, ngem dagiti laeng mapalubosan nga umawat iti daytoy. **12** Ta adda dagiti siguden a eunoko sipud pay pannakaipasngayda manipud iti aanakan ti inada. Ken adda dagiti eunoko a pinagbalin a eunoko dagiti tattao. Ken adda met dagiti eunoko a pinagbalinda dagiti bagbagida a eunoko nga agpaay iti pagarian ti langit. Siasinoman a makabael a mangawat iti daytoy a sursuro, awatenna koma daytoy." **13** Kalpasanna, adda sumagmamano nga ubbing a naiyeg kenkuana tapno ipatayna ti imana kadakuada ken agkararag, ngem tinubngar ida dagiti adalan. **14** Ngem kinuna ni Jesus, 'Palubosanyo dagiti babassit nga ubbing, ken saanyo ida a paritan nga umay kaniak, ta ti pagarian ti langit ket agpaay kadakuada." **15** Ket imparabawna dagiti imana kadakuada, ket kalpasanna pimmanaw isuna manipud sadiay. **16** Pagammoan, maysa a lalaki ti immasideg kenni Jesus ket kinunana, "Maestro, ania ti naimbag a banag ti masapul nga aramidek tapno maaddaanak iti biag nga agnanayon?" **(aiōnios g166)** **17** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Apay a salsaludsodem kaniak no ania ti naimbag? Maysa laeng ti naimbag, ngem no kayatmo ti sumrek iti biag, salimetmetam dagiti bilbilin." **18** Kinuna ti lalaki kenkuana, "Ania kadagiti bilin?" Kinuna ni Jesus, "Saanka a pumatay, saanka a makikamalala, saanka nga agtakaw, saanka a mangsaksi iti inuulbod, **19** raemem ti amam ken ti inam, ken ayatem ti kaarrubam a kas iti bagim." **20** Kinuna ti agtutubo a lalaki kenkuana, "Amin dagitoy a banbanag ket tinungpalko. Ania pay ti masapul nga aramidek?" **21** Kinuna ni Jesus kenkuana, "No tarigagayam ti agbalin a naan-anay, mapanka, ilakom no ania ti adda kenka, ken itedmo kadagiti marigrigat, ket maaddaankanto iti gameng idiay langit. Ket umayka, sumurotka kaniak." **22** Ngem idi nangngeg ti agtutubo a lalaki ti imbaga ni Jesus, pimmanaw isuna a naliday, ta addaan iti adu a sanikua. **23** Kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, "Pudno, ibagak kadakayo, narigat para iti nabaknang tao a sumrek iti pagarian ti langit. **24** Ibagak manen kadakayo, nalaklaka para iti kamelio a sumrek iti abut ti dagum, ngem ti baknang a tao a sumrek iti pagarian ti Dios." **25** Idi nangngeg dagiti adalan daytoy, kasta unay a siddaawda ket kinunada, "Siasino ngarud dagiti maisalakan?" **26** Kimmita ni

Jesus kadakuada ket kinunana, “Saan a kabaelan dagiti tattao daytoy, ngem kabaelan nga aramiden ti Dios dagiti amin a banbanag.” **27** Ket simmungbat ni Pedro ket kinunana kenkuana, “Kitaem, pinanawanmi amin a banag ken sinurotdaka. Anianto ngarud ti adda kadakami?” **28** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Pudno, ibagak kadakayo, itinto baro a tiempo, inton agtugaw ti Anak ti Tao iti nadayag a tronona, dakayo a simmurot kaniak, agtugawkayonto met kadagiti sangapulo ket dua a trono, a mangukom kadagiti sangapulo ket dua a tribu ti Israel. **29** Tunggal maysa a nangpanaw kadagiti balbalay, kakabsat a lallaki, kakabsat a babbai, amma, inna, annak, wenno daga gapu iti naganko, ket mamin-gasutto a daras ti maawatda ken tawidenda ti biag nga agnanayon. **(aiōnios g166)** **30** Ngem adu kadagiti immuna ti maudinto, ken dagiti maudi, umunanto.

20 Ta ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa a makinkukua iti daga, a nasapa a rimmuar iti bigbigat a mapan manangdan kadagiti trabahador para iti kaubasanna. **2** Kalpasan a nakitulag isuna kadagiti trabahador iti maysa a denario tunggal aldaw, imbaonna ida iti kaubasanna. **3** Rimmuar manen isuna idi dandanin maikatallo nga oras ket addda nakitana a dadduma pay a trabahador nga agtaktakder laeng iti pagtagtagilakoan. **4** Kinunana kadakuada, 'Uray dakayo, mapankayo idiay kaubasan, ket no ania ti rumbeng itedko kadakayo.' Napanda ngarud nagtrabaho. **5** Rimmuar manen isuna idi agarup maikainnem nga oras ken idi maikasiam nga oras, ket isu met laeng iti inaramidna. **6** Maminsan pay iti agarup maikasangapulo ket maysa nga oras, rimmuar isuna ket adda pay dadduma a nakitana nga agtaktakder nga awan ar-aramidenna. Kinunana kadakuada, 'Apay nga agtaktakderkayo laeng ditoy iti agmalmalem nga awan iti ar-aramidenyo?' **7** Kinunada kenkuana, 'Gapu ta awan ti manangdan kadakami.' Kinunana kadakuada, ‘Mapankayo met iti kaubasan.' **8** Idi rumabiin, kinuna ti makinkukua iti kaubasan iti katalekna, 'Ayabam dagiti trabahador ket itedmo ti tangdanda, manipud kadagiti naudi agingga iti immun-una.' **9** Idi immasideg dagiti trabahador a natangdanan nga immay idi maikasangapulo ket maysa nga oras, nakaawat iti tunggal maysa kadakuada iti maysa a denario. **10** Idi immasideg dagiti immuna a trabahador, namnamaenda a makaawatda iti dakdakkel, ngem isu met laeng a maysa a denario ti naawat ti tunggal maysa kadakuada. **11** Idi naawatdan dagiti tangdanda, nagririda iti makinkukua. **12** Kinunada, 'Dagitoy naudi a trabahador ket maysa nga oras laeng ti panagtrabahoda, ngem impadam isuda kadakami, dakami a nagtrabaho iti agmalem ken nangsagrap iti makasinit a pudot.' **13** Ngem simmungbat ti makinkukua ket kinunana iti maysa kadakuada, 'Gayyem, awan ti naaramidko a biddut kadakayo. Saan kadi nga immanamongkayo a matangdanan iti maysa a denario? **14** Awatenyo ti para kadakayo ket mapankayon. Pakaragsakak ti mangted kadagitoy naudi a natangdanan a trabahador kas iti intedko kadakayo. **15** Awananak kadi iti karbengan a mangaramid iti aniaman a kayatko kadagiti kukuak? **16** Wenno umapalka ta managitedak?' Ngarud umunanto dagiti maudi ket dagiti umuna, maudi.” **17** Idi sumangsang-at ni Jesus idiay Jerusalem, inyadayona bassit dagiti Sangapulo ket dua, ket iti dalan kinunana kadakuada, **18** “Kitaenyo, sumang-attayo iti Jerusalem, ket maiyawatto ti Anak ti Tao kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti eskriba. Kedngandanto isuna iti ipapatay **19** sada iyawat kadagiti Hentil tapno laisenda, saplitanda, ken ilansada isuna iti krus. Ngem mapagungarto iti maikatlo nga aldaw.” **20** Ket immasideg kenni Jesus ti ina dagiti annak a lalaki ni Zebedeo a kaduana dagiti annakna a lallaki. Nagdumog isuna iti sangoananna ket nagkiddaw iti maysa a banag manipud kenkuana. **21** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Ania ti kiddawmo?” Kinuna ti babai kenkuana, “Ibilinmo a dagitoy dua nga annakko a lalaki ket agtugaw koma, maysa iti makannawan nga imam, ken maysa iti makannigid nga imam, idiay pagariam.” **22** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Saanyo nga ammo ti kidkiddawenyo. Kabaelanyo kadi nga inumen ti kopa nga inumekto iti mabiit?” Kinunada kenkuana, “Wen kabaelanmi.” **23** Kinunana kadakuada “Pudno nga inumenyonto ti kopak. Ngem ti agtugaw iti makannawan nga imak ken iti makannigidko ket saan a siak ti mangited, ngem maipaay daytoy kadagiti nangisaganaan ni Amak.” **24** Idi nanggeg dagiti sangapulo nga adalan daytoy, nakaungetda iti dua nga agkabsat. **25** Ngem inayaban ida ni Jesus ket kinunana, “Ammoyo kadi a dagiti mangidadaulo kadagiti Hentil ket tengtenglenda ida, ken dagiti napapateg a tattaoda ket ar-aramatenda ti turay nga adda kadakuada. **26** Ngem saan a rumbeng a kastoy ti mapasamak kadakayo. Ngem ketdi, siasinoman nga agtarigagay nga agbalin a natan-ok kadakayo, ket masapul nga agbalin nga adipenyo. **27** Ken siasinoman nga agtarigagay nga

umuna kadakayo masapul nga agbalin nga adipenyo, **28** kas met iti Anak ti Tao, saan nga immay ditoy tapno pagserbian no diket tapno agserbi, ken tapno itedna ti biagna kas subbot iti kaaduan." **29** Idi pimmanawda sadiay Jerico, simmurot ti adu a tattao kenkuana. **30** Ket adda dua a bulsek nga agtugtugaw iti igid ti dalan. Idi mangngegda a lumablabas ni Jesus, impukkawda, "Apo, Anak ni David, maasika kadakami." **31** Ngem tinubngar ida dagiti adu a tattao, ken binagaanda ida nga agulimekda. Ngem inyad-addada ketdi nga impukkaw, "Apo, Anak ni David, maasika kadakami." **32** Ket nagsardeng ni Jesus iti pannagnana ket nagsao kadakuada, "Ania ti kalkalikagumanyo nga aramidek kadakayo?" **33** Kinunada kenkuana, "Apo, malukatan koma dagiti matami." **34** Ket gapu ta nakarikna ni Jesus iti asi, sinagidna dagiti matada. Insigida a naawatda ti pannakakitada ket simmurotda kenkuana.

21 Idi asidegen ni Jesus ken dagiti adalanna iti Jerusalem, ket dimtengda iti Betfage, iti Bantay Olibo, ket imbaon ni Jesus dagiti dua nga adalan, **2** kinunana kadakuada, "Mapankayo idiay sumaruno a barrio, ket sadiay addanto a dagus makitayo a nakagalot nga asno, a kaduana ti urbonna. Warwaranyo ida ket iyegyo kaniak. **3** No adda ti mangibaga kadakayo iti uray ania a banag maipapan iti dayta, ibagayonto, 'Masapul dagitoy ti Apo,' ket dayta a tao dagdagusto nga ipaukodna dagitoy kadakayo." **4** Ita napasamak daytoy tapno maipatungpal ti naibaga babaen iti profeta. Kinunana, **5** "Ibagam iti anak a babai ti Sion, 'Kitaem, umay kenka ti Arim, Napakumbaba ken nakasakay iti maysa nga asno, iti urbon ti asno.'" **6** Napan ngarud dagiti adalan ket inaramidda no ania ti imbilin ni Jesus kadakuada. **7** Insangpetda ti asno ken ti urbonna, ket inyap-apda dagiti kagayda iti rabaw dagitoy, ket nagtugaw ni Jesus iti rabaw dagiti kagay. Kaaduan kadagiti adu a tattao ti nangiyaplag kadagiti kagayda iti kalsada, **8** ken nangpukan dagiti dadduma iti sangsanga manipud kadagiti kaykakayo sada inyaplag dagitoy iti kalsada. **9** Ket impukkaw dagiti adu a tattao nga immun-una ngem ni Jesus ken dagiti mangsarsaruno kenkuana, "Hosana iti anak ni David! Nabendesionan ti umay iti nagan ti Apo. Hosana iti kangatoan!" **10** Idi addan ni Jesus iti Jerusalem, nariribukan ti amin a siudad ket kinunada, "Siasino daytoy?" **11** Simmungbat dagiti adu a tattao, "Daytoy ni Jesus a profeta, manipud Nazaret iti Galilea." **12** Kalpasanna, simrek ni Jesus iti templo. Pinapanawna amin dagiti agtagtagilako ken aggatgatang iti templo, ken binalintuagna pay dagiti lamisaan dagiti agsuksukat iti kuarta ken dagiti tugaw dagiti aglaklako kadagiti kalapati. **13** Kinunana kadakuada, "Naisurat, 'Maawaganto ti balayko a balay a pagkararagan,' ngem inaramidyo daytoy a rukib dagiti agtatakaw." **14** Kalpasanna, immay kenkuana dagiti bulsek ken lugpi idiay templo ket pinaimbagna ida. **15** Ngem idi nakita dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba dagiti nakakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna, ken idi nangngegda dagiti ubbing nga agpukpukkaw idiay templo a kunkunada, "Hosana iti anak ni David!" nakaungetda. **16** Kinunada kenkuana, "Mangngegmo kadi ti ibagbaga dagitoy a tattao?" Kinuna ni Jesus kadakuada, "Wen! Ngem saanyo kadi a pulos a nabasa, 'Manipud iti ngiwat dagiti ub-ubbing ken dagiti agsususo a maladaga, pinagbalinmo nga awan kurangna ti panagdayaw!'" **17** Kalpasanna, pinanawan ida ni Jesus ket rimmuar iti siudad a nagturong idiay Betania ket naturog sadiay. **18** Ita iti kabigatanna, iti panagsublina iti siudad, nabisinan isuna. **19** Nakakita isuna iti kayo nga igos iti igid ti kalsada. Inasitganna daytoy ngem awan ti nakitana malaksid kadagiti bulbulong. Kinunana iti daytoy, "Saankanto nga agbunga iti uray kaanoman." Ket nagango a dagdagus ti kayo nga igos. **(aiōn g165)** **20** Idi nakita daytoy dagiti adalan, nasdaawda ket kinunada, "Kasano a nagango a dagus ti kayo nga igos?" **21** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Pudno, ibagak kadakayo, no addaankayo iti pammati ket saankayo nga agduadua, saanyo laeng a maaramid no ania ti napasamak iti kayo nga igos, ngem mabalinyonto nga ibaga uray iti daytoy a bantay, 'Maibagkatka ket maitapuakka iti baybay,' ket mapasamakto daytoy. **22** Amin a banag a dawatenyo iti kararagyo nga addaan ti panamati, maawatyonto." **23** Idi napan ni Jesus iti templo, immasideg kenkuana dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti tattao kabayatan a mangisursuro isuna, ket kinunada, "Iti ania a turay nga ar-aramidem dagitoy a banbanag? Ken siasino ti nangted kenka iti daytoy a turay?" **24** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Agdamagak met kadakayo iti maysa a saludsod. No ibagayo kaniak, ibagak met kadakayo no ania a turay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag. **25** Ti panangbuniag ni Juan—sadino ti naggapuanna, manipud kadi sadi langit wenno kadagiti tattao?" Nagsasaritaanda daytoy nga is-isuda, a kunada, "No ibagatayo a

naggapu sadi langit,' ibagananto kadatayo, 'Apay ngarud a saankayo a namati kenkuana?' **26** Ngem no ibagatayo, 'Naggapu kadagiti tattao,' mabutengtayo kadagiti adu a tattao gapu ta ibilbilangda a ni Juan ket profeta." **27** Kalpasanna, simmungbatda kenni Jesus a kunada, "Saanmi nga ammo." Kinunana met kadakuada, "Saanko met ngarud nga ibaga kadakayo no ania a turay no apay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag. **28** Ngem ania ti makunayo? Adda maysa a lalaki nga addaan iti dua nga annak a lalaki. Napan isuna iti inauna ket kinunana, 'Anakko, mapanka agtrabaho ita nga aldaw iti kaubasan,' **29** Simmungbat ti anakna ket kinunana, 'Saanak a mapan,' ngem saan a nagbayag nagbaliw ti panunotna ket napan. **30** Ket napan ti lalaki iti maikadua a putotna ket imbagana ti isu met laeng a banag. Simmungbat daytoy nga anak ket kinunana, 'Mapanak apo,' ngem saan isuna a napan. **31** Siasino kadagiti annak a lallaki ti nagaramid iti pagayatan ti amada?" Kinunada, "Ti inauna." Kinuna ni Jesus kadakuada, "Pudno, ibagak kadakayo, umunanto a sumrek dagiti agsingsingir iti buis ken dagiti balangkantis iti pagarian ti Dios sakbay kadakayo. **32** Ta immay ni Juan kadakayo iti dalan ti kinapudno, ngem saankayo a namati kenkuana, idinto a namati kenkuana dagiti agsingsingir iti buis ken dagiti balangkantis. Ken dakayo, idi nakitayo ti napasamak, awan man laeng ti nagbabawi kadakayo iti kamaudiananna tapno mamati kenkuana. **33** Denggenyo ti maysa pay a pangngarig. Adda maysa a tao nga addaan iti daga. Nagmula isuna iti adu nga ubas, inaladanna ti aglawlaw, ken nangkali iti pagpespesan iti daytoy, nangipatakder iti torre a pagwanawanan, sana impaabang daytoy kadagiti agay-aywan iti ubas. Kalpasanna, napan isuna iti sabali a pagilian. **34** Idi umadanin ti panagaapit, nangibaon isuna kadagiti adipenna a mapan kadagiti agay-aywan iti ubas tapno alaen ti bunga ti ubasna. **35** Ngem innala dagiti agay-aywan iti kaubasan dagiti adipenna, kinabilda ti maysa, pinatayda ti maysa, ken inuborda pay ti maysa. **36** Nangibaon manen ti makinkukua iti sabali pay nga adipenna, ad-adu ngem kadagiti immun-una, ngem isu met laeng ti inaramid dagiti mangay-aywan iti ubas. **37** Kalpasan dayta, imbaon ti makinkukua ti bukodna a putot kadakuada, a kunana, 'Raemendanto ti anakko.' **38** Ngem idi nakita dagiti mangay-aywan iti ubas ti putotna a lalaki, kinunada kadagiti bagbagida, 'Daytoy ti agtawid! Umaykayo, papatayentayo ken tagikuaentayo ti tawidna.' **39** Isu nga innalada isuna, inruarda iti kaubasan, sada pinatay. **40** Ita, inton umay ti makinkukua iti kaubasan, anianto ti aramidenna kadagidiay a mangay-aywan iti ubas?" **41** Kinunada kenkuana, "Dadaelennanto dagitoy a naranggas a lallaki iti nakaro a wagas ket ipaabangnanto ti kaubasan kadagiti sabali nga agay-aywan iti ubas, lallaki a mangtedto iti bingayna inton dumteng ti panagaapit." **42** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Saanyo kadi a pulos a nabasa iti Nasantoan a Sursurat, 'Ti bato a linaksid dagiti agipatpatakder ti nagbalin a pasuli a bato. Naggapu daytoy iti Apo, ket nakakaskasdaaw daytoy iti matatayo?' **43** Ngarud ibagak kadakayo, maikkatto kadakayo ti pagarian ti Dios ket maitedto iti pagilian a mangpataud kadagiti bungana. **44** Siasinoman a matnag iti daytoy a bato ket maburakto. Ngem iti siasinoman a pakatinnaganna, marumekto." **45** Idi nangngeg dagiti panguloen a papadi ken dagiti Pariseo dagiti pangngarigna, naawatanda nga isuda ti sarsaritaenna. **46** Kayatda a kimmegen isuna ngem mabutengda kadagiti adu a tattao, gapu ta bigbigen dagiti tattao nga isuna ket profeta.

22 Nangibaga pay ni Jesus kadakuada kadagiti pangngarig a kunana, **2** "Ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa nga ari a nangrambak iti panagkasar ti anakna a lalaki. **3** Imbaonna dagiti adipenna a mangayab kadagiti naawis nga umay iti boda, ngem saanda nga immay. **4** Nangibaon manen ti ari kadagiti sabali nga adipen, a kunana, 'Ibagayo kadagiti naawis, "Kitaenyo, naisaganakon dagiti makan. Napartin dagiti baka ken dagiti napalukmeg nga urbon, ket nakasaganan ti amin. Umaykayon iti boda."' **5** Ngem saanda nga inkaskaso ket pimmanawda, maysa ken maysa, napan iti talonna, ken dadduma met ket kadagiti pagbirukanda. **6** Kinemmeg ti dadduma dagiti adipen ti ari, ket pinabainanda ida, sada pinatay. **7** Nakapungtot ti ari ket nangibaon kadagiti soldadona ket pinatayda dagiti mammapatay, sada pinuoran ti siudadda. **8** Ket kinunana kadagiti adipenna, 'Nakasaganan ti padaya, ngem saan a maikari dagiti naawis. **9** Ngarud mapankayo kadagiti kangrunaan a dalan a nagsasabatan dagiti kalkalsada ket awisenyo amin a tattao a masalawyo nga umay makiboda.' **10** Napan dagiti adipen kadagiti kalkalsada ket inummongong amin a tattao a nasarakanda, dakes ken naimbag. Isu a napunno ti salunan kadagiti bisita. **11** idi simrek ti ari a mangkita kadagiti sangaili, adda nakitana a maysa a lalaki a saan a nakakawes iti pangkasar. **12** Kinuna

ti ari kenkuana, 'Gayyem, kasanoka a nakastrek ditoy a saanka a nakakawes iti pangkasar?' Ket saan a nakatagari ti lalaki. **13** Ket kinuna ti ari kadagiti adipenna, 'Galutanyo ti ima ken saka daytoy a lalaki, ket ibellengyo idiay ruar a kasipngetan, a sadiay ket addanto ti panagsangsangit ken panagngaretnget dagiti ngipen.' **14** Ta adu dagiti tattao a naayaban, ngem sumagmamano ti napili." **15** Kalpasanna, pimmanaw dagiti Pariseo ket pinagtutungtonganda no kasanoda a mapalab-ogan ni Jesus kadagiti saona. **16** Ket imbaonda kenkuana dagiti adalanda, agraman dagiti Herodiano. Kinunada kenni Jesus, "Maestro, ammomi a napudnoka, ken isursurom ti kinapudno maipanggep iti wagas ti Dios. Saanmo nga ikaskaso ti kapanunotan ti siasinoman, ken awan ti idumdumam kadagiti tattao. **17** Isu nga ibagam kadakami, ania ti kapanunotam? Nainkalintegan kadi ti panagbayad iti buis kenni Cesar wenno saan?" **18** Ngem naawatan ni Jesus ti kinadakesda ket kinunana, "Apay a susuotendak, dakayo a managinsisingpet? **19** Ipakitayo kaniak ti barya a maibayad iti buis." Ket nangyegda kenkuana iti denario. **20** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Siasino ti makinladawan ken makinnagan kadagitoy?" **21** Kinunada kenkuana, "ni Cesar." Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Itedyo ngarud kenni Cesar dagiti banag a para kenni Cesar, ken iti Dios dagiti banag a para iti Dios." **22** Idi nangngegda dayta, nasdaawda. Ket imbatida isuna ket pimmanawda. **23** Iti dayta met la nga aldaw, adda sumagmamano a Saduceo nga immasideg kenkuana, isuda dagiti mangibagbaga nga awan ti panagungar. Nagsaludsodda kenkuana, **24** a kinunada, "Maestro, kinuna ni Moises, 'No matay ti maysa a lalaki, nga awanan iti annak, masapul nga asawaen ti kabsatna a lalaki ti asawana ket maaddaan isuna iti anak babaen iti kabsatna a lalaki.' **25** Adda pito nga agkakabsat a lallaki. Nangasawa ti inauna ket kalpasanna natay. Agsipud ta awan putotna, imbatina ti asawana iti kabsatna a lalaki. **26** Ket isu met laeng ti inaramid ti maikadua a kabsatna a lalaki, kasta met iti maikatlo, agingga iti maikapito a kabsatna a lalaki. **27** Kalpasanda amin, natay ti babai. **28** Ita iti panagungar, siasino kadagiti pito nga agkakabsat a lallaki ti makin-asawa iti babai? Ta aminda ket nagbalin nga asawana." **29** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Nagbiddutkayo, gapu ta saanyo nga ammo ti Nasantoan a Sursurat wenno ti pannakabalin ti Dios. **30** Ta inton panagungar ket saandan a mangasawa, wenno agbalin nga asawa. Ngem ketdi, kasladanto kadagiti anghel idiay langit. **31** Ngem no maipanggep iti panagungar dagiti natay, saanyo kadi a nabasa ti naisao kadakayo ti Dios, a kunana, **32** 'Siak ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac, ken ti Dios ni Jacob'? Ti Dios ket saan a Dios dagiti natay, ngem kadagiti sibibiag." **33** Idi nangngegan daytoy dagiti adu a tattao, nasdaawda iti panursurona. **34** Ngem idi nangngeg dagiti Pariseo a napaulimek ni Jesus dagiti Saduceo, naguummongda. **35** Maysa kadakuada, a maysa nga abogado ti nagsaludsod kenkuana, kas panangsuotna kenkuana— **36** "Maestro, ania ti kangrunaan a bilin iti linteg?" **37** Kinuna ni Jesus kenkuana, "'Ayatem ti Apo a Diosmo iti amin a pusom, iti amin a kararruam, ken iti amin a panunotmo.' **38** Daytoy ti kangrunaan ken umuna a bilin. **39** Ket ti maikadua a bilin ket kas met la iti daytoy— 'Ayatem ti kaarrubam kas iti bagim. **40** Kadagitoy dua a bilbilin, isu ti pagbatayan iti sibubukel a linteg ken dagiti profeta." **41** Ita, kabayatan a naummong pay laeng dagiti Pariseo, nagdamag ni Jesus iti maysa a saludsod kadakuada. **42** Kinunana, "Ania iti kapanunutanyo maipapan iti Cristo? Siasino ti makin-anak kenkuana?" Kinunada kenkuana, "Anak a lalaki ni David." **43** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Apay ngarud nga inawagan isuna ni David iti Apo babaen iti Espiritu, a kunana, **44** 'Kinuna ti Apo iti Apok, "Agtugawka iti makannawan nga imak, agingga a pagbalinek a pagbatayan dagiti sakam dagiti kabusormo."'? **45** No inawagan ni David ni Cristo iti Apo', kasano a nagbalin isuna a putot ni David?" **46** Awan ti uray maysa a nakasungbat kenkuana, ken awanen ti uray maysa a tao a nakaitured a nagdamag iti adu pay a saludsod kenkuana manipud iti dayta nga aldaw.

23 Kalpasanna, nagsao ni Jesus kadagiti adu a tattao ken kadagiti adalanna. **2** Kinunana, "Agtugtugaw dagiti eskriba ken Pariseo iti tugaw ni Moses'. **3** Ngarud aniaman nga ibilinda kadakayo nga aramiden, aramidenyo ken tungpalenyo dagitoy a banbanag. Ngem saanyo a tuladen dagiti aramidda, ta mangibagada kadagiti banbanag ngem saanda nga aramiden dagitoy. **4** Wen, mangreppetda kadagiti dadagsen a narigat nga awiten, ket ipabaklayda kadagiti tattao. Ngem mismo nga isuda ket saandanto nga ikuti iti ramayda tapno awitenda. **5** Amin dagiti aramidda, aramidenda tapno makita dagiti tattao. Ta aramidenda nga akaba dagiti filacteriada ken pagayadenda dagiti baruyboy dagiti pagan-

anayda. 6 Pagay-ayatda dagiti kangrunaan a lugar iti pagrarambakan ken dagiti kangrunaan a pagtugawan kadagiti sinagoga, 7 ken dagiti naisangsangayan a kablaaw kadagiti pagtagilakoan, ken ti panawag kdakuada dagiti tattao iti 'Rabbi.' 8 Ngem masapul a saankayo a maawagan iti 'Rabbi', ta addaankayo laeng iti maysa a maestro, ken agkakabsatkayo amin. 9 Ken awan ti awaganyo iti 'amak' ditoy daga, ta addaankayo iti maysa laeng nga Ama, ket adda isuna idiay Langit. 10 Wenno saan a masapul a maawagankayo iti 'maestro', ta addaankayo laeng iti maysa a maestro, ti Cristo. 11 Ngem ti siasinoman a katan-okan kadakayo isunanto ti adipenyo. 12 Maipababanto ti siasinoman a mangipangato iti bagina. Ken maitan-okto ti siasinoman a mangipakumbaba iti bagina. 13 Ngem asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo a managinsisingpet! Iserserrayo ti pagarian ti langit kadagiti tattao. Ta dakayo a mismo saankayo sumsumrek iti daytoy, ken saanyo nga ipalubos a sumrek dagiti sumrek koma. Dagiti kaunaan a kasayaatan a kopia ket naikkat ti bersikulo 15 Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, a managinsisingpet! Ta mapankayo iti ballasiw ti taaw ken daga tapno adda maallukoyyo a mamati iti isursuroyo. Ket inton agbalinen a kas kadakayo, pagbalinenyo isuna nga ad-adda pay nga anak ti impierno ngem kadakayo. **(Geenna g1067)** 16 Asikayo pay, dakayo a bulsek a mangidaldalan, dakayo a nangibaga, 'Siasinoman nga agsapata babaen iti templo, ket awan serserbi ti sapatana. Ngem siasinoman nga agsapata babaen iti balitok iti templo, naigalut isuna iti dayta a sapatana, 17 Dakayo a bulsek a maag, ania ti natantan-ok, ti balitok, wenno ti templo a mamagbalin a nasantoan ti balitok? 18 Ken, 'Siasinoman nga agsapata iti altar ket awan mamaay ti sapatana. Ngem siasinoman nga agsapata babaen iti sagut nga adda iti dayta ket maigalut isuna iti dayta a karina, 19 Dakayo a bulsek a tattao, ania aya ti napatpateg, ti sagut, wenno ti altar a mamagbalin a nasantoan ti sagut? 20 Ngarud, siasinoman nga agsapata babaen iti altar ket agsapata babaen iti daytoy ken babaen kadagiti amin a banbanag a nakaparabaw iti daytoy. 21 Ken siasinoman nga agsapata babaen iti templo, agsapata babaen iti daytoy ken babaen kenkuana nga agnanaed iti daytoy. 22 Ken siasinoman nga agsapata babaen iti langit ket agsapata babaen iti trono ti Dios ken babaen kenkuana nga agtugtugaw iti daytoy. 23 Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta mangtedkayo iti apagkapullo ti inmulayo a yerbabuena, anis, ken kumino, ngem binaybay-anyo a saan a nalpas dagiti nadagdagsen a banbanag a maipapan iti linteg-hustisia, asi, ken pammati. Ngem dagitoy ket rebbbeng koma a naaramidyo, ken saanyo koma a pinanawan a saan a nalpas ti sabali. 24 Dakayo a bulsek a mangidaldalan, dakayo a mangsagat iti ngilaw ngem alun-unenyo ti kamelio! 25 Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta dalusanyo ti ruar ti baso ken ti pinggan ngem iti uneg napunno dagitoy iti kinaagum ken kinalabes. 26 Dakayo a bulsek a Pariseo, dalusanyo nga umuna ti uneg ti baso ken pinggan, tapno agbalin met a nadalus iti ruar. 27 Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta maiyarigkayo kadagiti tanem a napintoran iti puraw, a napintas iti ruarna ngem iti unegna ket napno iti tulang ti natay a tattao ken amin a banag a narugit. 28 Kasta met kadakayo, kasla kayla nalinteg iti panagkita dagiti tattao, ngem iti kaungganyo ket napno iti panaginsisingpet ken basol. 29 Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta yaramidanyo iti tanem dagiti profeta ken ar-arkusanyo dagiti tanem dagiti nalinteg. 30 Kunayo, 'No addakami koma idin a sibibiag kadagiti aldaw dagiti am-ammami, saankami koma a nakiraman kadakuada iti pannakaiparukpok iti dara dagiti profeta.' 31 Ngarud, dakayo ti mangpaneknek a dakayo ket annak dagidiay nangpapatay kadagiti profeta. 32 Punnoenyo pay ti rukod dagiti amaenyo. 33 Dakayo nga uleg, dakayo a kaputotan dagiti karasaen, kasano a malibasanyo ti panangukom ti impierno? **(Geenna g1067)** 34 Ngarud, kitaenyo, nangibaonak kadakayo kadagiti profeta, mamasirib a lallaki, ken kadagiti eskriba. Dadduma kadakuada ket papatayenyo ken ilansayo iti krus. Ken saplitenyonto dagiti dadduma kadakuada kadagiti sinagogayo ken kamatenyonto ida iti inilin-ili. 35 Ti pagbanaganna ket maipabaklay kadakayo amin a pannakaiparukpok ti dara iti daga, manipud iti dara ni Abel a nalinteg agingga iti dara ni Zacarias a putot a lalaki ni Barakias, a pinatayyo iti nagbaetan ti santuario ken altar. 36 Pudno, ibagak kadakayo, mapasamakto amin dagitoy a banbanag iti daytoy a henerasion. 37 Jerusalem, Jerusalem, sika a nangpapatay kadagiti profeta ken nangbato kadagidiay naibaon kenka! Namin-anon a daras a kayatko nga ummongen dagiti annakmo, kas iti panangsalikepkep ti maysa nga upa kadagiti piyyekna, ngem saanyo a kayat! 38 Makitayo,

naibati kadakayo ti balayyo nga awan ti aggigian. **39** Ta ibagak kadakayo, saandakto a Makita agingga nga ibagayo, 'Nabendisionan isuna nga umay iti nagan ti Apo.'"

24 Rimmuar ni Jesus manipud iti templo ket pumanawen idi immay kenkuana dagiti adalanna tapno ipakitada dagiti pasdek ti templo. **2** Ngem simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, "Diyo aya Makita amin dagitoy a banbanag? Pudno, ibagak kadakayo, awanto ti mabati nga uray maysa kadagitoy a bato a nagtutuon a saan a marba." **3** Bayat nga agtugtugaw isuna idiay Bantay Olibo, immay kenkuana dagiti adalan nga is-isuda laeng ket kinunada, "Ibagam kadakami, no kaano a mapasamak dagitoy a banbanag? Ania dagiti pagilasinan iti iyuumaymo ken ti panungpalan iti lubong?" **(aiōn g165)** **4** Simmungbat ni Jesus ket kinuna kadakuada, "Agannadkayo tapno awan ti mangiyaw-awan kadakayo, **5** Ta adu dagiti umayto iti naganko. Kunaendanto, 'Siak ti Cristo,' ket adunto dagiti maiyaw-awan. **6** Makangngegkayto kadagiti gubgubat ken damdamag iti gubat, kitaenyo ta saankayo a mariribukan, ta masapul a mapasamak dagitoy a banbanag, ngem saan pay nga isu ti panungpalan. **7** Ta busorento ti maysa a nasion ti sabali a nasion, busorento ti maysa a pagarian ti sabali pay a pagarian. Addanto nakaro a panagbisin ken gingined iti nadumaduma a luglugar. **8** Ngem amin dagitoy a banbanag ket rugrugi laeng ti panagsagaba iti panagpasngay. **9** Kalpasanna, iyawatdakayonto iti rigat ket papatayendakayonto. Guraendakayonto dagiti amin a nasion gapu iti naganko. **10** Adunto ti maitibkol ket aglilinniputto ken aggiginnuranto ti tunggal maysa. **11** Tumaudto ti adu a palso a profeta ket adunto ti iyaw-awanda. **12** Agsipudta umadunto ti nadagsen a basol, ti ayat dagiti kaadduan ket lumamiisto. **13** Ngem ti makaibtur agingga iti panungpalan ket maisalakanto. **14** Maikasabanto daytoy nga ebangelio ti pagarian iti entero a lubong kas pammaneknek iti amin a nasion. Ket kalpasanna, umayton ti panungpalan. **15** Ngarud, inton makitayo ti makarimon a mangdadael, nga insao ni Daniel a profeta, nga agtaktakder iti nasantoan a lugar, (maawatan koma ti agbasbasa), **16** kumamang koma dagiti adda iti Judea kadagiti banbantay, **17** saan koman nga umulog dagiti adda iti tuktok ti balay a mapan mangala iti banag nga adda iti uneg ti balayna, **18** ken saan koman nga agsubli dagiti adda iti kataltalonan a mapan mangala iti kagayda. **19** Ngem asi pay dagiti agdadagsen ken dagiti agpaspasuso iti maladaga kadagidiay nga al-aldaw! **20** Agkararagkayo ta ti ipapanawyo ket saan koma a mapasamak iti lamek, wenno iti aldaw a panaginana. **21** Ta addanto ti nakaro a rigat, a saan pay a napasamak manipud iti pannakaparsua ti lubong agingga ita, awan, wenno iti kaanoman saanton a mapasamak manen. **22** Malaksid no mapaababa dagidiay nga al-aldaw, awanto ti lasag a maisalakan. Ngem gapu iti pagimbagan dagiti napili, mapaababanto dagidiay nga al-aldaw. **23** Ket no adda siasinoman a mangibaga kadakayo, 'Kitaenyo, adtoy ti Cristo!' wenno, 'Daydiay ti Cristo' saanyo a patien dayta. **24** Ta umayto dagiti saan a pudno a Cristo ken dagiti palso a profeta ken mangipakitada kadagiti dadakkel a pagilasinan ken kadagiti nakaskasdaaw tapno mangiyaw-awan, no mabalin uray dagiti napili. **25** Kitaenyo, impakpakaunakon nga imbaga kadakayo. **26** Ngarud, no ibagada kadakayo, 'Kitaenyo, adda isuna diay let-ang,' saankayo a mapan idiay let-ang. Wenno, 'Kitaenyo, adda isuna kadagiti kaunegan a silsiled,' saan kayo a mamati iti dayta. **27** Ta kas iti panaggilap ti kimat manipud iti daya agingga iti laud, kastanto met ti iyaay ti Anak ti Tao, **28** No sadino iti ayan ti bangkay ti natay nga ayup, idiay nga aguurnong dagiti buitre. **29** Ngem apaman a malpas ti rigat kadagidiay nga al-aldaw agsipngetto ti init, ken saanto a mangted ti bulan iti lawagna, agtinnagto dagiti bitbituen manipud iti tangatang ket magungonto amin a bileg nga adda iti langit. **30** Kalpasanna, agparangto ti pagilasinan ti Anak ti Tao iti tangatang, ken agladingitto amin dagiti tribu iti daga. Makitadanto ti Anak ti Tao nga um-umay nga adda iti ulep idiay tangatang nga addaan iti pannakabalin ken naindaklan a dayag. **31** Ibaonnanto dagiti anghelna a buyogan ti napigsa nga uni ti trumpeta, ket maummongto amin dagiti pinilina manipud kadagiti uppat nga angin, manipud iti maysa a pungto iti tangatang agingga iti sabali. **32** Adalenyo ti sursuro a maadaw iti kayo nga igos. Apaman nga aguggot ken agrusing dagiti bulongna, ammoyon nga asidegen ti kalgaw. **33** Kasta met a no makitayo amin dagitoy a banbanag, masapul nga ammoyo nga isuna ket asidegen kadagiti ruangan. **34** Pudno, ibagak kadakayo, saanto a mapukaw daytoy a kaputotan, agingga a mapasamak amin dagitoy a banbanag. **35** Mapukawto ti langit ken ti daga ngem dagiti saok saandanto pulos a mapukaw. **36** Ngem no maipapan iti dayta nga aldaw ken oras, awan ti makaammo, uray dagiti anghel iti langit, wenno uray ti Anak, ngem ti laeng Ama. **37**

Kas kadagiti aldaw ni Noe, kastanto met ti iyuumay ti Anak ti Tao. **38** Ta kas kadagidiay nga al-aldaw sakbay ti layus, nangnanganda ken nagin-inumda, nangasawada ken nakiasawada agingga iti aldaw a simrek ni Noe iti daong, **39** ket awan ti ammoda agingga a dimteng ti layus ket innalana amin ida – kastanto met ti iyuumay ti Anak ti Tao. **40** Ket addanto dua a lallaki iti talon— maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa. **41** Addanto dua a babbai nga aggilgiling iti paggilingan— maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa. **42** Ngarud agsaganakayo, ta saanyo nga ammo no ania nga aldaw nga umayto ti Apoyo. **43** Ngem ammoenyo daytoy, a no ti apo iti balay ket ammona no ania nga oras nga umay ti agtatakaw, nagridam koma isuna ken saanna nga impalubos a naserrek ti balayna. **44** Ngarud, masapul a nakasaganakayo met, ta umayto ti Anak ti Tao iti oras a saanyo a namnamaen. **45** Isu a siasino ti napudno ken nasirib nga adipen, a nangitalkan ti amona iti amin a sangkabalayanna, tapno itedna ti taraonda iti umiso nga oras? **46** Nabendisionan dayta nga adipen, a masangpetanto ti amona nga agar-aramidenna dayta inton dumteng isuna. **47** Pudno, ibagak kadakayo nga isaadto isuna ti amo a mangimaton kadagiti amin a banbanag a kukuana. **48** Ngem no kunaen ti dakes nga adipen iti pusona, 'Nagbayag ti amok,' **49** ket irugina a dangran dagiti padana nga adipen, ket makipangan ken makiin-inom kadagiti mammartek, **50** ti amo dayta nga adipen ket umayto iti aldaw a saan a namnamaen ti adipen ken iti oras a saanna nga ammo. **51** Tadtadento isuna ti amona ket ipalak-amnanto kenkuana ti kas iti maiparbeng kadagiti managinsisingpet, no sadino ket addanto ti panagsasangit ken panagngaretnget dagititi ngipen.

25 Ket maiyarigto ti pagarian ti langit iti sangapulo a birhen a nangala kadagiti pagsilawanda ken napan nangsabat iti nobio. **2** Lima kadakuada ti maag ken lima met ti masirib. **3** Ta idi innala dagiti maag a birhen dagiti pagsilawanda, saanda a nangitugot iti lana. **4** Ngem nangitugot dagiti masirib iti pagikkan nga adda lanana ken dagiti pagsilawanda. **5** Ita, kabayatan nga awan pay ti nobio, nagtuglepda amin ket nakaturogda. **6** Ngem adda nagpukkaw iti katengngaan ti rabii, 'Adtoyen ti nobio! Rummuarkayo ket sabatenyo isuna.' **7** Ket bimmangon amin dagiti birhen ket tinarimaanda dagiti pagsilawanda. **8** Kinuna dagiti maag kadagiti masirib, 'Ikkandakami iti bassit a lanayo gapu ta maiddepen dagiti pagsilawanmi.' **9** Ngem simmungbat dagiti masirib a kunada, 'Agsipud ta saan nga umanay daytoy para kadatayo, mapankayo ketdi kadagiti aglaklako ket gumatangkayo iti usarenyo.' **10** Idi pimmanawda tapno gumatang, immay ti nobio, ket kimmuyog dagidiay nakasaganan kenkuana iti padaya ti kasaran, ket naiserran ti ridaw. **11** Kalpasanna, immay met dagiti sabali a birhen ket kinunada, 'Apo, apo ilukatandakami.' **12** Ngem simmungbat isuna ket kinunana, 'Pudno, ibagak kadakayo, saankayo nga am-ammo.' **13** Agridamkayo ngarud, ta saanyo nga ammo ti aldaw wenno ti oras. **14** Ta maiyarig daytoy iti pasamak no dandanin a mapan ti maysa a tao iti sabali a pagilian. Ayabanna dagiti adipenna ket italekna kadakuada ti kinabaknangna. **15** Ikkanna ti maysa kadakuada iti lima a talento, ikkanna met iti dua ti maysa, ken ikkanna met iti maysa a talento ti sabali pay. Nakaawat ngarud ti tunggal maysa iti gatad sigun iti bukodda a kabaelan, ket pimmanaw dayta a tao ket nagdaliasat. **16** Napan a dagus impuonan daydiay nakaawat iti lima a talento ti naawatna, ket nakaganansia iti lima a talento. **17** Kasta met a ti nakaawat iti dua a talento ket nakapataud iti dua pay a talento. **18** Ngem ti adipen a nakaawat iti maysa a talento pimmanaw ket napan nangkali iti abut iti daga, ket inlemmengna ti kuarta ti amona. **19** Ita kalpasan ti naunday a panawen, nagsubli ti amo dagidiay nga adipen ket nakikinnuenta kadakuada. **20** Immay ti adipen a nakaawat iti lima a talento ket nangiyeg iti lima pay a talento, kinunana, 'Apo, inikkannak iti lima a talento. Kitaem, nakapataudak iti lima pay a talento.' **21** Kinuna ti amona kenkuana, 'Nasayaat ti inaramidmo, naimbag ken mapagtalkan nga adipen! Mapagtalkanka iti bassit a banag. Isaadkanto a mangimaton iti adu a banbanag. Sumrekka a makipagrag-o iti amom.' **22** Immay ti adipen a nakaawat iti dua a talento ket kinunana, 'Apo, inikkannak iti dua a talento. Kitaem, nakapataudak iti dua pay a talento.' **23** Kinuna kenkuana ti amona, 'Nasayaat ti inaramidmo, naimbag ken mapagtalkan nga adipen! Mapagtalkanka iti amin a bassit a banag. Isaadkanto a mangimaton iti adu a banbanag. Sumrekka a makipagrag-o iti amom.' **24** Ket immay ti adipen a nakaawat iti maysa a talento ket kinunana, 'Apo, ammok a nakaroka a tao. Agapitka iti saanmo a nagmulaan, aganika iti saanmo a nagisabbuagan. **25** Nagbutengak, isu a napanko inkali ti talentom iti daga. Kitaem, adda ditoy dagiti

kukuam.' 26 Ngem simmungbat ti amona a kunana kenkuana, 'Sika a managdakdakes ken sadut nga adipen, ammom nga agapitak iti saanko a nagmulaan ken aganiak iti saanko a nagisabbuagan. 27 Ngarud, intedmo koma ti kuartak kadagiti agtrabtrabaho iti bangko ket iti iyuumayko maawatko ti kukuak nga adda pay nainayon. 28 Isu nga alaenyo ti talento manipud kenkuana ket itedyo daytoy iti adipen nga addaan iti sangapulo a talento. 29 ti tunggal maysa nga addaan, adunto ti maited- a nawadwadwad pay. Ngem iti siasinoman nga awan ti uray ania a banag a kukuana, uray ti adda kenkuana ket maalanto pay. 30 Ibellengyo ti awan serserbina nga adipen iti ruar a kasipngetan nga addanto ti panagsasangit ken panagngaretnget dagiti ngipen,' 31 Inton umay ti Anak ti Tao a nadayag ken kaduana amin dagiti anghel, ket agtugawto isuna iti nagloriaan a tronona. 32 Maummongto amin dagiti nasion iti sangoananna, ket paglinnasinennanto dagiti tattao iti maysa ken maysa, kas iti panangilasin ti maysa nga agpaspastor kadagiti karnero manipud kadagiti kalding. 33 Ikabilnanto dagiti karnero iti makannawan nga imana, ngem dagiti kalding ket iti makannigidna. 34 Ket ibaganto ti Ari kadagidiay adda iti makannawan nga imana, 'Umaykayo, dakayo a nabendisionan babaen iti Amak, tawidenyo ti pagarian a naisagana para kadakayo manipud iti pannakaparsua ti lubong. 35 Ta nabisinanak ket inikkandak iti makan; nawawak ket inikkandak iti mainom; gangannaetak ket pinastrekdak; 36 Lamolamoak, ket binadoandak; nagsakitak ket inaywanandak; naibaludak ket immaykayo kaniak.' 37 Ket sumungbatto dagiti nalinteg ket kunaenda, 'Apo, kaano a nakitadaka a nabisinan, ket pinakandaka? Wenno nawaw ket innikandaka iti mainum? 38 Ken kaano a nakitadaka a kas ganggannaet, ket pinastrekdaka? Wenno lamolamo ket binadoandaka? 39 Ken kaano a nakitadaka a masakit, wenno iti pagbaludan, ket immaykami kenka?' 40 Ket sumungbatto ti Ari ket kunaen kadakuada, 'Pudno, ibagak kadakayo, aniaman nga aramidenyo para iti maysa kadagiti kakabsatko a nanumo ditoy, inaramidyo para kaniak.' 41 Ket ibagananto kadagiti adda iti makannigid nga imana, 'Umadayokayo kaniak, dakayo a nailunod, mapankayo iti agnanayon nga apuy a naisagana para iti diablo ken kadagiti anghelna, (aiōnios g166) 42 gapu ta nabisinanak ngem saandak nga inikkan iti makan; Nawawak ngem saandak nga inikkan iti mainum; 43 Maysaak a ganggannaet ngem saandak a pinastrek; lamolamoak ngem saandak a binadoan; nagsakitak ken naibaludak, ngem saandak nga inkaskaso.' 44 Ket sumungbatdanto a kunada, 'Apo, kaano a nakitadaka a nabisinan, wenno nawaw, wenno maysa a ganggannaet, wenno lamolamo, wenno masakit, wenno naibalud, ket saandaka a pinagserbian?' 45 Ket sumungbatto kadakuada a kunana, 'Pudno, ibagak kadakayo, aniaman a saanyo nga inaramid iti uray maysa kadagitoy a nanumo, saanyo nga inaramid para kaniak.' 46 Mapanto dagitoy iti agnanayon a pannakadusa ngem dagiti nalinteg, mapandanto iti agnanayon a biag." (aiōnios g166)

26 Napasamak nga idi naibaga ni Jesus amin dagitoy a sasao, kinunana kadagiti adalanna, 2 "Ammoyo kalpasan ti dua nga aldaw, isun ti Ilalabas, ket maiyawatto ti Anak ti Tao tapno mailansa iti krus." 3 Kalpasanna, naguummong dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti tattao idiay palasio ti kangatoan a padi, nga agnagan iti Caifas. 4 Nagtutulaganda a tiliwenda ni Jesus a sililimed ket papatayenda isuna. 5 Ta kunada, "Saan a bayat ti piesta tapno saan a tumaud ti riribuk kadagiti tattao." 6 Ita, kabayatan ti kaadda ni Jesus idiay Betania iti balay ni Simon nga addaan iti sakit a ketong, 7 bayat a nakasadag isuna iti lamisaan, immay kenkuana ti maysa a babai nga adda awitna nga alabastro a pagikkan iti nangina unay a pangsapsapo ket imbukbokna daytoy iti ulo ni Jesus. 8 Ngem idi nakita dagiti adalanna daytoy, naka-ungetda ket kinunada, "Apay met a sinayangna daydiay? 9 Mabalin daytoy nga ilako iti nangina ket maited kadagiti nakurapay." 10 Ngem ammo daytoy ni Jesus, kinunana kadakuada, "Apay a rirriribukenyo daytoy a babai? Ta nasayaat ti inaramidna kaniak. 11 Kanayon nga adda iti dennayo dagiti nakurapay ngem saan a kanayon nga addaak kadakayo. 12 Ta idi imbukbokna daytoy a pangsapsapo iti bagik, inaramidna daytoy para iti pannakaitanemko. 13 Pudno, ibagak kadakayo, sadinoman a pakaikasabaan daytoy nga ebanghelio iti entero a lubong, ti inaramid daytoy a babai ket maibaganto a pakalaglagipan kenkuana." 14 Ket maysa kadagiti sangapulo ket dua, a managan iti Judas Iscariote, ti napan kadagiti panguloen a papadi 15 ket kinunana, "Ania ti mabalinyo nga ited kaniak no iyawatko isuna kadakayo?" Nangtimbangda iti tallopulo a pidaso iti pirak para kenkuana. 16 Manipud iti dayta a kanito ket nangbirok isuna iti gundaway tapno iyawatna isuna kadakuada. 17 Ita, iti umuna nga aldaw ti tinapay nga awan ti lebadurana, dimteng dagiti

adalan ni Jesus ket kinunada, “Sadino ti kayatmo a pangisaganaanmi a panganam iti taraon ti Ilalabas?” **18** Kinunana, “Mapankayo iti siudad, iti maysa a tao ket ibagayo kenkuana, 'Imbaga ti Maestro, “Umadanin ti tiempok. Rambakak ti Ilalabas iti balaymo a kaduak dagiti adalak.”'” **19** Inaramid dagiti adalan ti imbilin ni Jesus kadakuada, ket insaganada ti taraon iti Ilalabas. **20** Idi dimteng ti rabii, nagtugaw isuna tapno mangan a kaduana dagiti sangapulo ket dua nga adalan. **21** Bayat a mangmanganda, kinunana, “Pudno, ibagak kadakayo, a maysa kadakayo ti mangliputto kaniak.” **22** Kasta unay ti panagladingitda, ket nangrugi a nagdamag ti tunggal maysa kenkuana, “Apo siak kadi ti ibagbagam?” **23** Simmungbat isuna, “Ti kaduak a nagsawsaw iti daytoy a mallukong ket isunto ti mangliput kaniak. **24** Mapanto ti Anak ti Tao, a kas naisurat maipapan kenkuana. Ngem asi pay dayta a tao a mangliput iti Anak ti Tao! Nasaysayaat pay a saanen a naiyanak dayta a tao. **25** Kinuna ni Judas, a mangliput kenkuana, “Siak kadi daytoy, Rabbi?” Kinunana kenkuana, “Kinunamon.” **26** Bayat a mangmanganda, innala ni Jesus ti tinapay, binendisionanna daytoy, ket pinisipisina. Intedna daytoy kadagiti adalan ket kinunana, “Mangalakayo, mangankayo. Daytoy ti bagik.” **27** Nangala iti kopa ket nagyaman, sana inted kadakuada ket kinunana, “Uminomkayo amin iti daytoy. **28** Ta daytoy ti darak iti tulag a maiparukpok para iti adu para iti pannakapakawan dagiti basbasol. **29** Ngem ibagak kadakayo, saanakton nga uminom manen iti bunga daytoy a puon ti ubas, agingga iti dayta nga aldaw nga uminomak iti baro, a kaduakayo, iti pagarian ni Amak.” **30** Idi nakapagkantada iti himno, rimmuarda a napan idiay Bantay Olibo. **31** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, “Umadayokayonto amin iti daytoy a rabiik gapu kaniak, ta naisurat, “Dangrakto ti agpaspastor ket agkaiwaranto dagiti karnero ti arban. **32** Ngem kalpasan a mapagungarak, umunaakto kadakayo idiay Galilea.” **33** Ngem kinuna ni Pedro kenkuana, “Uray no umadayodanto amin gapu kenka, saanakto a pulos nga umadayo kenka.” **34** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Pudno, ibagak kenka, iti daytoy met laeng a rabii sakbay nga agtaraok ti kawitan ilibaknakto iti mamitlo a daras.” **35** Kinuna ni Pedro kenkuana, “Uray no masapul a matayak a kaduam, dikanto ilibak.” Ket isu met laeng ti imbaga amin dagiti dadduma nga adalan. **36** Kalpasanna, kimmuyog ni Jesus kadakuada a napan iti disso a maawagan iti Getsemani ket kinunana kadagiti adalanna, “Agtugawkayo ditoy kabayatan iti ipapanko sadiay ken agkararagak. **37** Inkuyogna ni Pedro ken ti dua a putot ni Zebedeo ket nangrugi a nagladingit unay ken nariribukan. **38** Kinunana kadakuada, “Nakaro unay ti panagladingit ti kararuak, a kaslaak la matay. Agtalinaedkayo ditoy ket makipagbantaykayo kaniak.” **39** Immadayo bassit isuna, nagpakleb isuna ket nagkararag. Kinunana, “Amak, no mabalin la koma, palubosam a lumabas daytoy a kopa kaniak. Nupay kasta, saan nga iti pagayatak ngem ti pagayatam. **40** Napan isuna kadagiti adalanna ket nasarakanna ida a matmaturog, ket kinunana kenni Pedro, “Apay, saankayo kadi a makapagbantay a kaduak iti maysa nga oras? **41** “Agbantaykayo ken ikararagyo a saankayo a sumrek iti sulisog. Kinapudnona ti espiritu ket sipapalubos ngem nakapuy ti lasag.” **42** Immadayo isuna iti maikadua a daras ket nagkararag, kinunana, “Amak, no saan daytoy a makalabas malaksid nga inumek, ti pagayatam ti matungpal. **43** Napan manen ket nasarakanna ida a matmaturog, ta nadagsenen dagiti matmatada. **44** Ket iti panangibatina manen kadakuada, immadayo ket napan nagkararag iti maikatlo a daras. Ket isu met laeng dagiti imbagana. **45** Napan manen ni Jesus kadagiti adalanna ket kinunana kadakuada, “Matmaturogkayo pay laeng kadi ken agin-inana? Kitaenyo, umadanin ti oras, ket maliputan ti Anak ti Tao kadagiti ima dagiti managbasol. **46** Bumagonkayo, intayon. Kitaenyo, asidegen ti mangliput kaniak.” **47** Bayat nga agsasao pay laeng isuna, dimteng ni Judas, ti maysa kadagiti Sangapulo ket dua. Adu a tattao ti dimteng a kaduana, manipud kadagiti panguloen a papadi ken panglakayen dagiti tattao. Immayda a sikakampilan ken nakaiggem iti pangor. **48** Ita, ti lalaki a mangliput kenni Jesus ket nangted kadakuada iti pagilasinan, a kunana, “No siasino ti agkak, isuna daydiay. Tiliwenyo isuna.” **49** Dagdagus a napan isuna kenni Jesus ket kinunana, “Kablaaw, Rabbi!” Ket inagkanna isuna. **50** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Gayyem, aramidem no ania ti immayam nga aramiden.” Ket immayda, tinengngelda ni Jesus, ket tiniliwda isuna. **51** Pagammoan, maysa kadagiti kadua ni Jesus ti nangiyunnat iti imana, inasutna ti kampilanna ket sinigpatna ti adipen ti kangatoan a padi ket naisina ti lapayagna. **52** Ket kinuna ni Jesus kenkuana, “Isublim iti ayanna ti kampilanmo, ta amin dagiti agaramat iti kampilan ket mapukawto met laeng babaen iti kampilan. **53** Ipagarupyo kadi a saanak a makaawag iti Amak, ket

ibaonna iti nasursurok pay ngem iti sangapulo ket dua nga armada dagiti anghel? **54** Ngem kasano ngarud a matungpal dagiti Nasantoan a Sursurat, a masapul a mapasamak daytoy?" **55** Iti dayta a tiempo kinuna ni Jesus kadagiti adu a tattao, "Immaykayo kadi ditoy a sikakampilan ken addaan iti pang-or a mangtiliw kaniak a kaslaak la agtatakaw? Inaldawak nga agtugtugaw idiay templo a nangisursuro, ket saandak a tiniliw. **56** Ngem mapasamak amin daytoy tapno matungpal dagiti insurat dagiti profeta." Ket amin dagiti adalan, imbatida isuna ken nagtatarayda. **57** Dagiti nangtiliw kenni Jesus impanda isuna iti balay ni Caifas a kangatoan a padi, a naguummongan dagiti eskriba ken dagiti panglakayen. **58** Ngem sinurot ni Pedro ni Jesus iti saan unay nga adayo manipud iti paraangan ti pangukoman ti kangatoan a padi. Napan isuna iti uneg ket nakitugaw kadagiti guardia tapno kitaenna ti mapasamak. **59** Ita, mangbirbirok dagiti panguloen a papadi ken ti sibubukel a Konseho iti palso a pammaneknek maibusor kenni Jesus, tapno iti kasta ket mapapatay isuna. **60** Saanda a nakasarak iti ania, uray no adu a palso a saksi ti immay nagsaksi. Ngem saan a nagbayag, adda dua a nagpasango **61** a nagkuna, "Kinuna daytoy a tao, 'Kabaelak a dadaelen ti templo ti Dios ket bangonek manen daytoy iti maikatlo nga aldaw.'" **62** Nagtakder ti kangatoan a padi ket kinunana kenkuana, "Awan kadi ti maisungbatmo? Ania daytoy a panpaneknekanda maibusor kenka?" **63** Ngem naulimek ni Jesus. Kinuna ti kangatoan a padi kenkuana, "Bilinenka babaen iti sibibiag a Dios, ibagam kadakami no sika ti Cristo, nga Anak ti Dios." **64** Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Nakunamon. Ngem ibagak kadakayo, manipud ita makitayonto ti Anak ti Tao nga agtugtugaw iti makannawan nga ima ti Pannakabalin, ken umay iti rabaw dagiti ulep iti langit." **65** Kalpasanna, rinay-ab ti kangatoan a padi dagiti badona ket kinunana, "Nagsao isuna iti panagtabbaaw! Kasapulantayo pay kadi dagiti saksi? Kitaenyo, nangngegyo ita ti panagtabbaawna. **66** Ania ti makunayo?" Simmungbatda ket kinunada, "Maikari isuna a mapapatay." **67** Ket tinupraanda ti rupana ken dinangranda isuna, ken sinipatda isuna, **68** ket kinunada, "Pugtoam man kadakami, sika a Cristo. Siasino ti nangsipat kenka?" **69** Ita, agtugtugaw ni Pedro iti ruar ti paraangan ti pangukoman, ket immasideg kenkuana ti maysa nga adipen a babai ket kinunana, "Kaduanaka met ni Jesus a taga-Galilea." **70** Ngem inlibakna iti sangoananda amin, kinunana, "Saanko nga ammo ti ibagbagam." **71** Idi rimmuar isuna iti ruangan, maysa pay nga adipen a babai ti nakakita kenkuana ket imbagana kadagiti adda sadiay, "Daytoy a lalaki ket kadua met ni Jesus a taga-Nazaret." **72** Ket inlibakna manen a sinapataanna pay, "Saanko nga am-ammo dayta a tao." **73** Kalpasan iti apagbiit a kanito, immay dagiti agtaktakder iti asideg ket kinunada kenni Pedro, "Awan duadua a maysaka met kadakuada, ta mailasin iti panagsaom. **74** Ket nangrugi isuna nga agilunod ken agsapata, "Saanko nga am-ammo dayta a tao," ket dagdagus a nagtaraok ti kawitan. **75** Nalagip ni Pedro dagiti sasao ni Jesus nga imbagana, "Sakbay nga agtaraok ti kawitan, ilibaknakto iti mamitlo a daras." Ket rimmuar isuna ket nagsangsangit iti napait.

27 Ita, nasapa iti kabigatanna, nagtutulag amin dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti tattao, a papatayenda ni Jesus. **2** Pinungoda isuna, impanawda, ken inyawatda isuna kenni Pilato a gobernador. **3** Ket idi nakita ni Judas a nangliput kenni Jesus, a naikeddeng a madusa isuna, nagbabawi isuna ket insublina ti tallopulo a pidaso iti pirak kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti panglakayen, **4** ket kinuna, "Nagbasolak gapu iti panangliputko iti awan basolna a dara." Ngem kinunada, "Ania koma dayta kadakami? Makaammoka iti bagim," **5** Ket impurruakna ti pirak iti templo, ket rimmuar a napan nagbekkel. **6** Innala dagiti panguloen a papadi ti pirak ket kinunada, "Saan a nainkalintegan nga ikabil daytoy iti kaha, gapu ta daytoy ket gatad ti dara," **7** Nagtutungtonganda dayta a banag ket ginatangda ti Taltalon ti Agdamdamili babaen iti dayta a kuarta, tapno pagipunponanda kadagiti ganggannaet. **8** Gapu iti daytoy naawagan dayta a talon iti, "Talon ti Dara" agingga kadagitoy nga aldaw. **9** Ket natungpal ti imbaga ni profeta Jeremias, a kunana, "Innalada ti tallopulo a pidaso ti pirak, ti gatad ti biagna nga inkeddeng dagiti tattao ti Israel, **10** ket intedda daytoy para iti talon ti agdamdamili, a kas imbilin kaniak ti Dios." **11** Ita, nakatakder ni Jesus iti sangoanan ti gobernador, ket nagsaludsod ti gobernador kenkuana, "Sika kadi ti Ari dagiti Judio?" Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Imbagamon." **12** Ngem idi imbaga dagiti papanguloen a papadi ken dagiti panglakayen ti ibagbaga a basolna, saan a simmungbat. **13** Ket kinuna ni Pilato kenkuana, "Saanmo aya a nangngeg amin dagiti pammabasolda kenka?" **14** Ngem saan a simmungbat isuna iti uray maysa a sao, isu a kasta unay ti siddaaw

ti gobernador. **15** Ita, iti fiesta, nakaugalianen ti gobernador a mangwayawaya iti maysa kadagiti balud a pilien dagiti adu a tattao. **16** Iti dayta a tiempo adda agdindinamag a balud nga agnagan iti Barabas. **17** Isu nga idi naguummongda, kinuna ni Pilato kadakuada, "Siasino ti kayatyo a wayawayaak para kadakayo? Ni Barabas wenno ni Jesus a maaw-awagan iti Cristo?" **18** Gapu ta ammona nga inyawatda kenkuana ni Jesus gapu iti apal. **19** Bayat nga agtugtugaw isuna iti tugaw ti pangukoman, nangibaon ti asawana iti mangibaga kenkuana kadagitoy a sasao a kunana, "Saanka a makibiang iti maipanggep iti dayta awan basolna a tao. Ta nagsagabaak iti nakaro ita nga aldaw gapu iti natagtagainepko maipapan kenkuana." **20** Ita, inallukoy dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti adu a tattao, a kiddawenda ni Barabas, ken ipapatayda ni Jesus. **21** Dinamag ti gobernador kadakuada, "Siasino kadagiti dua ti kayatyo a wayawayaak kadakayo?" Kinunada, "Ni Barabas." **22** Kinuna ni Pilato kadakuada, ania ngarud ti aramidek kenni Jesus a maawagan iti Cristo?" Insungbatda amin, "Ilansa isuna iti krus." **23** Ket kinunana "Apay, ania ti basol a naaramidna?" Ngem inyad-adda pay nga impukkawda, "Ilansa isuna iti krus." **24** Isu nga idi nakita ni Pilato nga awanen ti maaramidanna, ngem mangrugrugi pay ketdin ti riribuk, nangala isuna iti danum, binugoanna dagiti imana iti sangoanan dagiti adu a tattao, ket kinunana, "Awan ti basolko iti dara daytoy awan basolna a tao. "Dakayon ti makaammo." **25** Kinuna amin dagiti tattao, "Uray mamantsaan iti darana dagiti imami ken uray pay dagiti ima dagiti annakmi." **26** Ket winayawayaanna ni Barabas kadakuada, ngem pinasaplitna ni Jesus ket inyawatna kadakuada tapno mailansa iti krus. **27** Ket impan dagiti soldado ti gobernador ni Jesus iti Praetorio ket inumnongda ti sibubukel a bunggoy dagiti soldado. **28** Inussubanda isuna ket kinagayanda iti nalabbaga a kagay. **29** Nangaramidda iti balangat a sisiit, ket inkabilda iti ulona, pinaiggamanda ti makannawan nga imana iti sarrukod. Nagparintumengda iti sangoananna ket pinagang-angawanda isuna, kinunkunada, "Agbiag, ti Ari dagiti Judio!" **30** Ket tinupraanda isuna, innalada ti sarrukod ket pinang-orda ti ulona. **31** Idi nalpasdan a nagang-angawan isuna, inikkatda ti kagayna ket impaibadoda dagiti pagan-anayna, ket impanawda isuna tapno ilansada iti krus. **32** Iti iruruarda, nakasalawda iti maysa a lalaki a naggapu idiay Cirene a managan Simon, a pinilitda a sumurot kadakuada tapno awitenna ti krus ni Jesus. **33** Nadanonda ti lugar a naawagan iti Golgota, a kayatna a sawen, "Lugar iti Banga-banga." **34** Inikkanda isuna iti arak a mainum a nalaokan iti apro. Ngem idi naramananna daytoy, saanna a kayat nga uminom. **35** Idi nailansadan isuna iti krus, nagbibingayanda dagiti pagan-anayna babaen iti panagsusugalda. **36** Ket binanbantayanda isuna. **37** Iti ngatoen ti ulona, inkabilda ti naipabasol kenkuana, a kunana, "Daytoy ni Jesus, ti ari dagiti Judio." **38** Dua nga agtatakaw ti padana a nailansa iti krus, maysa iti makannawanna ken maysa iti makannigidna. **39** Linalais isuna dagiti lumablabas nga urayda la agwingiwing, **40** ken kunkunada, "Sika a mangdadael iti templo ken mangbangon manen iti daytoy iti uneg ti tallo nga aldaw, isalakanmo ta bagim! No sika ti Anak ti Dios, bumabaka manipud iti krus!" **41** Iti kasta met laeng a wagas, linalais isuna panguloen a papadi ken kasta met dagiti eskriba ken dagiti panglakayen, ket kinunada, **42** "Insalakanna dagiti dadduma, ngem saanna a maisalakan ti bagina. Isuna ti Ari ti Israel. Bumaba man ngarud isuna iti krus, ket iti kasta, mamatitayonto kenkuana. **43** Agtaltalek isuna iti Dios. Ispalen koma ngarud isuna ti Dios ita no kayatna, gapu ta kinunana, "Siak ti Anak ti Dios.'" **44** Ken dagiti agtatakaw a padana a nailansa isu met laeng ti insaoda a pananglais kenkuana. **45** Ita manipud iti maika-innem nga oras, immay ti sipnget iti daga inggana iti maikasiam nga oras. **46** Idi maikasiamen nga oras, nagpukkaw ni Jesus iti napigsa ket kinunana, "Eli, Eli, lama sabachthani?" a kayatna a sawen, "Diosko! Diosko! Apay a binaybay-annak?" **47** Idi nangngeg daytoy dagiti dadduma nga agtaktakder sadiay, kinunada, "Ay-ayabanna ni Elias." **48** Nagtaray a dagus ti maysa kadakuada ket nangala iti espongha, pinasagepsepanna iti naalsem nga arak, inkabilna iti murdong ti runo ket intedna kenkuana nga inumenna. **49** Dadduma kadakuada ti nagkuna, "Bay-anyo isuna. Kitaentayo man no umay ispalen isuna ni Elias." **50** Kalpasanna, nagpukkaw manen ni Jesus iti napigsa ket inyawatnan ti espirituna. **51** Pagammoan, napigis ti kurtina iti templo a naguddua manipud ngato agingga iti baba. Nagginggined, ket naggudua dagiti batbato. **52** Nalukatan dagiti tanem, ket nagungar dagiti bagi dagiti adu a nasantoan a tattao a pimmusayen. **53** Rimmuarda kadagiti tanem kalpasan ti panagungarna, napan iti nasantoan a siudad, ken nagparang iti adu. **54** Ita, idi nakita ti senturion ken dagiti mangkitkita kenni Jesus ti gin-gined ken dagiti banbanag a napasamak,

nagbutengda iti kasta unay ket kinunada, "'Pudno a daytoy ti Anak ti Dios." **55** Adu a babbai a naggapu iti Galilea a simmursurot kenni Jesus tapno aywanda isuna ti adda sadiay ti kumitkita manipud iti adayo. **56** Maysa kadakuada ni Maria Magdalena, ni Maria nga ina ni Santiago ken ni Jose, ken ti ina dagiti annak a lallaki ni Zebedeo. **57** Idi rumabiin, adda immay a baknang a tao a naggapu idiay Arimatea nga agnagan Jose a maysa met nga adalan met laeng ni Jesus. **58** Napan kenni Pilato ket dinawatna ti bagi ni Jesus. Ket imbilin ni Pilato a maited daytoy kenkuana. **59** Innala ni Jose ti bagi, binalkotna daytoy iti nadalus a lupot a lino, **60** ket inpaiddana iti baro a tanem iti kinungkonganna a bato. Ket nangitulid isuna iti dakkel a bato iti ruangan ti tanem sa pimmanaw. **61** Adda sadiay da Maria Magdalena ken dadduma a Maria nga agtugtugaw iti batog ti tanem. **62** Iti simmaruno nga aldaw, nga isu ti aldaw kalpasan ti Panagsagana, naguummong dagiti panguloen a papadi ken dagiti Pariseo a kaduada ni Pilato. **63** Kinunada, "Apo, malagipmi nga idi sibibiag pay dayta a manangallilaw ket kinunana, 'Agungarakto kalpasan iti tallo nga aldaw.' **64** Ibilinmo ngarud a mabantayan a nalaing ti tanem agimgga iti maikatlo nga aldaw. Ta no saan amangan no mapan takawen isuna dagiti adalanna ket ibagadanto kadagiti tattao, 'Nagungar isuna manipud kadagiti patay.' Ket dakdakesto ti maudi a panangallilaw ngem iti immuna." **65** Kinuna ni Pilato kadakuada, "Mangikuyogkayo iti agbantay. Mapankayo ket bantayanyo a nalaing." **66** Isu a napanda binantayan a nalaing ti tanem, sinerraanda a nalaing ti tanem ket pinabantayanda.

28 Ita, malmalpasen idi ti Aldaw a Panaginana, iti parbangon ti umuna nga aldaw ti lawas, napan kinita da Maria Magdalena ken ti sabali pay a Maria ti tanem. **2** Pagammoan, adda napigsa a gin-gined, ta adda anghel ti Apo a bimmaba manipud langit nga immay nangitulid iti bato sa nagtugaw iti daytoy. **3** Kasla kimat ti langana, ken ti kawesna ket kas kapuraw iti niebe. **4** Nagpigerger iti buteng dagiti guardia ket nagbalinda a kasla natay a lallaki. **5** Nagsao ti anghel kadagiti babbai a kinunana kadakuada, "Saankayo nga agbuteng, ta ammok a sapsapulenyo ni Jesus, a nailansa iti krus. **6** Awan isuna ditoy ngem nagungaren, a kas iti kinunana. Umayyo kitaen ti disso a nakaipaiddaan ti Apo. **7** Mapankayo a dagus ket ibagayo kadagiti adalanna, 'Nagungar isuna manipud kadagiti natay. Kitaenyo, mapan isuna nga umuna kadakayo idiay Galilea. Sadiay makitayonto isuna.' Kitaenyo, imbagakon kadakayo." **8** Dagus a pimmanaw dagiti babbai iti tanem a mabutbuteng ken agragrag-o ket nagtarayda a mapan mangibaga kadagiti adalan. **9** Pagammoan, nasabatda ni Jesus ket kinunana, "Kablaawankayo." Immasideg dagiti babbai, inarakopda dagiti sakana, ket nagdaydayawda kenkuana. **10** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Saankayo nga agbuteng. Mapanyo ibaga kadagiti kakabsatko a mapanda idiay Galilea. Makitadakto sadiay." **11** Ita, kabayatan ti ipapan dagiti babbai, napan met iti siudad dagiti sumagmamano a soldado nagbantay ket imbagada kadagiti panguloen a papadi dagiti amin a banag a napasamak. **12** Idi nakisinnarak dagiti papadi ken dagiti panglakayen ken nagtutungtonganda dayta a banag a kaduada dagiti nagbantay, nangtedda iti dakkel a gatad ti kuarta kadagiti soldado **13** ket imbagada kadakuada, "Ibagayo kadagiti dadduma, 'Immay dagiti adalan ni Jesus iti rabii ket tinakawda ti bagina bayat a matmaturogkami.' **14** No makadanon daytoy a damag iti gobernador, allukoyenmi isuna ket awan ti pakadanaganyo." **15** Innala ngarud dagiti soldado ti kuarta ket inaramidda iti naibilin kadakuada. Nagwaras daytoy a padamag dagiti amin a Judio ket agtultuloy agingga ita. **16** Ngem napan dagiti sangapulo ket maysa nga adalan idiay Galilea, iti bantay nga imbilin ni Jesus kadakuada. **17** Idi nakitada isuna, nagdayawda kenkuana ngem nagduadua dagiti dadduma. **18** Napan nakisarita ni Jesus kadakuada ket kinunana, "Naiteden amin a turay kaniak iti langit ken iti daga. **19** Mapankayo ngarud ket mangpataudkayo kadagiti adalak iti amin a nasion. Bautisaranyo ida iti nagan ti Ama, ti Anak, ken ti Espiritu Santo. **20** Isuroyo ida nga agtulnog kadagiti amin a banbanag nga imbilinko kadakayo. Ket makitayo, addaakto kadakayo a kankanayon inggana iti panungpalan iti lubong." **(aiōn g165)**

Marcos

1 Daytoy ti nangrugian iti ebanghelio maipanggep
kenni Jesu-Cristo, nga Anak ti Dios. **2** Kas naisurat
idiay libro ni propeta Isaias a kunana, “Kitaem,
ibaonko ti mensaherok nga umun-una ngem sika, a
mangisagana iti dalanmo. **3** Ti makintimek iti daydiay
umaw-awag nga adda idiay let-ang, 'Isaganayo ti dalan
ti Apo, pagbalinenyo a nalinteg dagiti pagnaanna.'”
4 Immay ni Juan a nangbautisar idiay let-ang ken
nangikasaba iti pannakabautisar iti panagbabawi para
iti pannakapakawan dagiti basbasol. **5** Ti entero a
pagilian iti Judea ken amin a tattao idiay Jerusalem
ket rimmuarda a napan kenkuana. Binautisaranna
amin ida idiay Karayan Jordan, ket impudnoda dagiti
basbasolda. **6** Nakakawes ni Juan iti kagay a naaramid
manipud iti buok ti kamelyo, nakabarikes iti lalat, ken
nangnangan isuna iti dudun ken diro. **7** isuna ket
kinunana, “Adda iti sumaruno kaniak a nabilbileg ngem
siak, ket saanak a maikari nga agrukob a mangwarwar
iti tali dagiti sandaliasna. **8** Bautisarankayo babaen iti
danum, ngem bautisarannakayo babaen ti Espiritu
Santo.” **9** Napasamak kadagidiay nga al-aldaw a
simmangpet ni Jesus manipud Nazaret iti Galilea,
ket binautisaran isuna ni Juan idiay Karayan Jordan.
10 Apaman a rimmuar ni Jesus manipud iti danum,
nakitana a nalukatan ti langit ken ti Espiritu ket
bumabbaba kenkuana a kasla kalapati. **11** Ket
adda timek a nagsao sadi langit, “Sika ti Anakko
a dungdungwek. Maay-ayoak unay kenka.” **12** Ket
dagus nga inturong isuna ti Espiritu a rumuar a
mapan idiay let-ang. **13** Adda isuna idiay let-ang
iti uppat a pulo nga aldaw, ket sinulsulisog isuna
ni Satanas. Adda isuna iti ayan dagiti atap nga
ayup, ket pinagserbian isuna dagiti anghel. **14** Ita,
kalpasan a natiliw ni Juan, dimteng ni Jesus idiay
Galilea ket inwarwaragawagna ti ebanghelio ti Dios,
15 a kinunkunana, “Ti tiempo ket natungpalen, ken ti
pagarian ti Dios ket asidegen. Agbabawikayo ken
mamatikayo iti ebanghelio.” **16** Iti ilalabasna iti igid ti
baybay ti Galilea, nakitana da Simon ken ni Andres
a kabsat a lalaki ni Simon a mangiwaywayat iti
iket idiay baybay, ta mangngalapda. **17** Kinuna ni
Jesus kadakuada, “Surotendak, ket pagbalinenkayo a
mangngalap iti tattao.” **18** Ket dagus nga imbatida
dagiti iketda ket simmurotda kenkuana. **19** Apaman a
nakaadayo bassit ni Jesus, nakitana ni Santiago nga
anak ni Zebedeo ken ni Juan a kabsatna a lalaki;
addada iti bangka nga agtartarimaan kadagiti iket.
20 Dagus nga inayabanna isuda ket pinanawanda ti
amada a ni Zebedeo nga adda iti bangka a kaduana
dagiti babayadan nga adipen, ket sinurotda isuna.
21 Ket dimtengda idiay Capernaum, ket iti Aldaw a
Panaginana, napan a dagus ni Jesus iti sinagoga ket
nagisuro. **22** Nasdaawda iti panagisurona, ta nagisuro
isuna kadakuada a kas maysa nga addaan iti turay
a saan ket a kas kadagiti eskriba. **23** Nairana nga
adda idiay sinagogada ti maysa a lalaki nga addaan
iti narugit nga espiritu ket impukkawna, **24** “Ania iti
pakibianganmi kenka, Jesus ti Nazaret? Immayka
kadi a mangdadael kadakami? Ammok no siasinoka.
Sika ti Nasantoan ti Dios!” **25** Tinubngar ni Jesus ti
demonio a kinunana, “Agulimekka ket rummuarka
kenkuana!” **26** Ket intumba ti dakes nga espiritu ti
lalaki ken agik-ikkis a rimmuar manipud kenkuana. **27**
Ket nasdaaw amin dagiti tattao, isu a sinaludsodda
iti tumunggal maysa, “Ania daytoy? Maysa a baro a
sursuro nga addaan turay! Bilinenna pay uray dagiti
narugit nga espiritu, ket agtulnogda kenkuana.” **28** Ket
dagus a rimuar ti damag maipanggep kenkuana iti
sadinoman, iti entero a rehion ti Galilea. **29** Kalpasan
a pimmanawda iti sinagoga, napanda a dagus iti
balay da Simon ken Andres, kaduada da Santiago
ken Juan. **30** Ita ti katugangan a babai ni Simon ket
agsaksakit ket nakaidda gapu iti gurigor. Dagus nga
imbagada ken ni Jesus ti maipanggep kenkuana. **31**
Immay ngarud isuna, iniggamanna dagiti imana, ket
binangonna isuna; pinanawan isuna iti gurigor, ket
nangrugi isuna a nagserbi kadakuada. **32** Iti dayta a
rabii, kalpasan a limnek ti init, impanda kenkuana
dagiti amin a masaksakit wenno linuganan dagiti
demonio. **33** Nagguummong ti entero a siudad iti
ruangan. **34** Pinaimbagna ti adu nga agsagsagaba
iti nadumaduma a kita ti sakit, ken pinaksiatna ti
adu a demonio, ngem saanna nga impalubos nga
agsao dagiti demonio gapu ta am-ammoda isuna. **35**
Bimmangon isuna iti nakasapsapa unay kabayatan
a nasipnget pay laeng; pimmanaw ket rimuar a
napan iti saan a matagtagitao a lugar, ket idiay a
nagkararag. **36** Biniruk isuna da Simon ken dagiti
kakadduana. **37** Nasarakanda isuna, ket kinunada
kenkuana, “Tunggal maysa ket sapsapulendaka.” **38**
Kinunana, “Mapantayo iti sabali a lugar, kadagiti ili iti
aglaw-law, tapno mangasabaak met sadiay. Dayta
ti makagapu nga immayak ditoy. **39** Napan isuna iti
amin a paset ti Galilea, nangasaba isuna kadagiti
sinagogada ken pinaksiatna dagiti demonio. **40** Maysa

nga agketong ti napan kenkuana; agpakpakaasi kenkuana; nagparintumeng ket kinunana kenkuana, “No pagayatam, mabalinnak a pagbalinen a nadalus.” **41** Natignay ni Jesus ket naasi, inggaw-atna ti imana ken sinagidna isuna, kinunana kenkuana, “Sipapalubosak. Agbalinka a nadalus.” **42** Dagus a pimmanaw ti ketong kenkuana, ket nadalusan isuna. **43** Siiinget a binallaagan isuna ni Jesus ken pinapanawna a dagus, **44** kinuna ni Jesus kenkuana, “Siguraduem nga awan ti ibagam iti siasinoman, ngem mapanka, iparangmo ti bagim iti padi, ken idatonmo dagiti banbanag a maipaay iti pannakadalusmo kas iti imbilin ni Moises, kas pammaneknek kadakuada.” **45** Ngem rimmuar isuna ken inrugina nga imbaga iti amin, ket nagwaras ti damag, isu a saanen a makaapan ni Jesus a siwayawaya iti uray ania nga ili. Nagigian ngarud isuna kadagiti di matagtagitao a disso ket immay kenkuana dagiti tattao manipud iti sadinoman.

2 Idi nagsublin ni Jesus idiay Capernaum kalpasan iti sumagmamano nga aldaw, nangngeg dagiti tattao sadiay nga adda isuna iti balay a pagnanaedanna. **2** Isu nga adu iti nagtitipon sadiay ket awanen a pulos ti pagiananda iti uneg, uray pay iti ruangan. Ket insursuro ni Jesus ti sao kadakuada. **3** Kalpasan ket adda sumagmamano a lallaki a napan kenkuana, a nangiyeg iti lalaki a paralitiko; uppat a lallaki ti mangbagbagkat kenkuana. **4** Idi saanda a makaasideg kenni Jesus gapu iti adu a tattao, inikkatda ti atep iti ngatoen ti pagtaktakderanna. Ket idi nakaaramidda iti abut iti daytoy, imbabada ti pagid-iddaan ti lalaki a paralitiko. **5** Apaman a nakitana ti pammatida, kinuna ni Jesus iti lalaki a paralitiko, “Anakko, napakawanen dagiti basolmo.” **6** Ngem sumagmamano kadagiti eskriba a nakatugaw idiay ti nagkuna kadagiti puspusoda, **7** “Apay a kastoy ti panagsasao daytoy a lalaki? Agtabtabbaaw isuna! Siasino kadi ti mamakawan iti basbasol nu saan a ti Dios laeng? **8** Ket ammon a dagus ni Jesus iti espirituna dagiti panpanunotenda. Kinunana kadakuada, “Apay a kastoy ti panpanunotenyo? **9** Ania aya ti nalaklaka nga ibaga iti paralitiko a lalaki, 'Dagiti basbasolmo ket napakawanen' wenno ibaga nga 'Bumangonka, alaem ta nagiddaam, ket magnaka?' **10** Ngem tapno maamoanyo a ti Anak ti Tao ket addaan iti turay ditoy daga a mamakawan kadagiti basbasol,” kinunana iti paralitiko, **11** “Ibagak kenka, bumangonka, alaem ti ikamenmo, ket mapanka iti balaymo.” **12** Bimmangon isuna ket dagus nga innalana ti ikamenna, ket rimmuar iti balay iti sangoananda amin. Isu a nasdaawda amin ket indaydayawda ti Dios, ken kinunada, “Saankami pay a nakakita iti aniaman a banag a kas iti daytoy.” **13** Rimuar manen isuna a napan iti igid ti dan-aw, ket immay amin dagiti adu a tattao kenkuana ket insurona ida. **14** Iti ilalabasna, nakitana ni Levi nga anak ni Alfeo, nga agtugtugaw iti disso a pagsingsingiran iti buis ket kinunana kenkuana, “Surotennak.” Timmakder isuna ket simmurot kenni Jesus. **15** Ket bayat a mangmangan ni Jesus iti balay ni Levi, adu nga agsingsingir iti buis ken managbasol a tattao ti mangmangan a kadua da Jesus ken dagiti adalanna, ta adu da a simmurot kenkuana. **16** Idi nakita dagiti eskriba, nga isu dagiti Pariseo, ni Jesus a makipangpangan kadagiti managbasol a tattao ken kadagiti agsingsingir iti buis, kinunada kadagiti adalanna, “Apay a makipangpangan isuna kadagiti agsingsingir iti buis ken kadagiti managbasol a tattao?” **17** Idi nangngeg daytoy ni Jesus kinunana kadakuada, “Saan nga agkasapulan dagiti tattao a napigsa ti bagina iti mangngagas; dagiti laeng tattao nga agsakit ti makasapul. Saanak nga immay a mangayab kadagiti nalinteg a tattao, ngem kadagiti managbasol a tattao.” **18** Dagiti adalan ni Juan ken dagiti Pariseo ket agay-ayunar. Ket adda sumagmamano a tattao nga immay ket kinunada kenni Jesus, “Apay nga agay-ayunar dagiti adalan ni Juan ken dagiti adalan dagiti Pariseo, ngem dagiti adalam ket saan nga agay-ayunar?” **19** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Mabalin kadi nga agayunar dagiti timmabuno iti kasar no kaduada pay laeng ti nobio? Agingga a kaduada ti nobio, saan a mabalin nga agayunarda. **20** Ngem umayto dagiti aldaw a maiyadayo ti nobio kadakuada, ket kadagidiayto nga al-aldaw, agayunardanto. **21** Awan ti tao a mangidait iti baro a lupot iti daan a lupot, ta no kasta ti aramiden, mapigis ti naitakup manipud iti daan, ket ad-addanto pay a dumakkel ti napigis. **22** Awan ti tao a mangikabil iti baro nga arak iti daan a lalat a pagkargaan, ta no kasta ti maaramid, bettaken ti arak dagiti lalat ket masayang ti arak ket kasta met ti pagkargaan a lalat. Ngem ketdi, ikarga ti arak iti baro a lalat a pagkargaan.” **23** Iti Aldaw a Panaginana, nagna ni Jesus kadagiti kataltalonan a namulaan iti trigo, ket nangrugi dagiti adalanna a mangala kadagiti dawa ket kinnanda daytoy. **24** Ket kinuna dagiti Pariseo kenkuana, “Kitaem, apay nga ar-aramidenda iti maysa a banag a saan a nainkalintegan nga aramiden iti Aldaw a Panaginana?” **25** Kinunana kadakuada,

“Saanyo kadi a nabasa a pulos ti inaramid ni David
idi agkasapulan isuna ken nagbisin, isuna ken dagiti
lallaki a kakaduana? 26 No kasano nga isuna ket
napan iti balay ti Dios, idi ni Abiatar ti kangatoan a
padi, ken kinnanna ti tinapay a naidaton iti Dios- a
saan a nainkalintegan a kanen iti siasinoman malaksid
kadagiti papadi; ket nangted pay iti sumagmamano
kadagitoy kadagiti kakaduana?” 27 Kinuna ni Jesus,
“Ti Aldaw a Panaginana ket naaramid a maipaay iti
tao, saan a ti tao ti maipaay iti Aldaw a Panaginana.
28 Ngarud ti Anak ti Tao ket Apo, uray iti Aldaw a
Panaginana.”

3 Ket simrek manen ni Jesus iti sinagoga ket
adda sadiay iti lalaki a kimbet ti imana. 2
Palpaliiwen isuna ti sumagmamano a tattao no
paimbagenna ti lalaki iti Aldaw a Panaginana tapno
adda panggapuanda a mangakusar kenkuana. 3
Kinuna ni Jesus iti lalaki nga addaan iti kimbet nga ima,
“Tumakderka ket agtakderka ditoy nagtetengngaaan
iti tunggal maysa.” 4 Kalpasan ket kinunana kadagiti
tattao, “Nainkalintegan kadi ti mangaramid iti nasayaat
iti Aldaw a Panaginana wenno iti mangdangran; ti
mangisalakan iti biag, wenno ti pumatay? Ngem
naulimekda. 5 Makaung-unget nga inwarasna ti
panagkitana kadakuada, agledleddaang gapu iti
kinatangken dagiti puspusoda, ket kinunana iti lalaki,
“Iyunnatmo dayta imam.” Inyunnatna daytoy ket
pinaimbag ni Jesus ti imana. 6 Rimmuar dagiti
Pariseo ket pinagtutungtunganda a dagus a kaduada
dagiti Herodiano no kasanoda a papatayen isuna.
7 Kalpasanna, napan ni Jesus ken dagiti adalanna
iti baybay, ket simmurot ti adu a tattao a naggapu
idiay Galilea, ken idiay Judea, 8 idiay Jerusalem,
idiay Idumea ken idiay ballasiw ti Jordan, ken iti
aglawlaw ti Tiro ken Sidon, adu unay a tattao, idi
nangngeganda iti tunggal banag nga inar-aramidna,
napanda kenkuana. 9 Ket dinawatna kadagiti adalanna
a mangisaganada iti bangka para kenkuana gapu
kadagiti adu a tattao, tapno saanda nga ipiten isuna.
10 Gapu ta adu dagiti pinaimbagna, tunggal maysa nga
adda sagsagabaenna ket makilinlinnetlet a mapan
kenkuana tapno masagidda isuna. 11 makita dagiti
narugit nga espiritu isuna, matuangda iti sangoananna
ken agpukkawda, ket kunada, “Sika ti Anak ti Dios.”
12 Siiinget a binilinna ida a saanda nga ipakaammo
ti kinasiasinona. 13 Simmang-at isuna iti bantay,
ken inayabanna dagidiay kayatna nga ayaban, ket
napanda kenkuana. 14 Dinutukanna dagiti Sangapulo
ket Dua (nga inawaganna nga apostol), tapno
makaduana ida ken maibaonna isuda a mangasaba,
15 ken tapno maaddaanda iti turay a mangpaksiat
kadagiti demonio. 16 Dinutukanna dagiti Sangapulo
ket dua: Ni Simon, a pinanagananna iti Pedro; 17
ni Santiago nga anak a lalaki ni Zebedeo, ken ni
Juan a kabsatna ni Santiago, a nangipanagananna iti
Boanerges, dayta ket, annak a lalaki ti gurruod); 18 ni
Andres, ni Felipe, ni Bartolome, ni Mateo, ni Tomas, ni
Santiago nga anak a lalaki ni Alfeo, ni Tadeo, ni Simon
a Patriota, 19 ken ni Judas Iscariote, a mangliputto
kenkuana. 20 Kalpasan ket nagawid isuna, ket
naummong manen dagiti adu a tattao, isu a saanda
payen a makapangan iti tinapay laeng koma. 21 Idi
nangngeg ti pamiliana ti maipapan iti daytoy, napanda
tapno pasardengenda isuna, ta kinunada, “Awan isuna
iti panagpanpanunotna.” 22 Dagiti eskriba a bimmaba
manipud idiay Jerusalem ket kinunada, “Linuganan
isuna ni Beelzebul,” ket, “Babaen iti mangiturturay
kadagiti demonio, pakpaksiatenna dagiti demonio.”
23 Inayaban ni Jesus ida a mapan kenkuana ket
imbagana kadakuada babaen kadagiti pangngarig,
“Kasano a paksiaten ni Satanas ni Satanas? 24 No ti
pagarian ket nabingay a maibusor iti bagina, saan
a makatakder dayta a pagarian. 25 No ti balay ket
nabingay a maibusor iti bagina, saanto a mabalinan
dayta a balay ti tumakder. 26 No bilang ta busoren
ni Satanas ti bagina ket mabingay isuna, saanna
a mabalinan ti tumakder, ngem dimteng isuna iti
paggibusanna. 27 Ngem awan ti makastrek iti balay
iti napigsa a tao ken agtakaw kadagiti arwatenna no
saanna nga itali nga umuna ti napigsa a tao, kalpasan
ket takawenna amin dagiti arwatenna manipud iti
balayna. 28 Pudno daytoy ibagak kadakayo, amin a
basbasol dagiti tattao ket mapakawan, uray pay dagiti
amin a tabbaaw nga isawangda; ngem siasinoman a
mangtabbaaw iti Espiritu Santo ket saanto pulos a
mapakawan, 29 ngem dayta a tao ket sibabasol iti
basol nga awan iti patenggana.” **(aiōn g165, aiōnios g166)**
30 Imbaga ni Jesus daytoy gapu ta imbagada, “Addaan
isuna iti narugit nga espiritu.” 31 Kalpasan ket dimteng
ti inana ken dagiti kakabsatna a lallaki ket nagtakderda
iti ruar. Nangibaonda iti mapan mangayab kenkuana.
32 Ket adu a tattao iti nakatugaw iti aglawlawna
ket kinunada kenkuana, “Adda ti inam ken dagiti
kakabsatmo a lallaki idiay ruar, ket birbirukendaka.”
33 Simmungbat isuna kadakuada, “Siasino ti inak ken
kakabsatko?” 34 Kimmita isuna kadagiti nakatugaw iti
aglawlawna, ket kinunana, “Kitaenyo, adtoy ti inak ken

dagiti kakabsatko! **35** Ta ti siasinoman a mangaramid iti pagayatan ti Dios, dayta a tao ket kabsatko a lalaki, ken kabsatko a babai, ken inak."

4 Inrugina manen a nangisuro iti igid ti dan-aw. Ket adu a tattao ti naummong iti aglawlawna isu a limmugan isuna iti maysa a bangka ket nagtugaw. Amin dagiti adu a tattao ket adda idiay igid iti baybay. **2** Ket insurona kadakuada iti adu a banbanag babaen kadagiti pangngarig, ket iti panangisurona, kinunana kadakuada: **3** "Dumngegkayo, rimmuar ti agmulmula tapno mapan agimula. **4** Kabayatan iti panagmulana, adda dagiti bukel a natnag iti dalan, ket immay dagiti billit ket kinnanda dagitoy. **5** Natnag dagiti dadduma a bukbukel iti kabatoan, no sadinno ket awan iti adu unay a dagana. Dagus a nagtuboda, gapu ta saan a nauneg ti daga. **6** Ngem idi nakatangkayagen ti init, nadarangda gapu ta saanda a nagramut, ket nalaylayda. **7** Natnag dagiti dadduma a bukel kadagiti nasiit a mulmula. Dimmakkel dagiti nasiit a mulmula ket lineppesda dagitoy, ket saanda a nakapataud iti bukel. **8** Natnag dagiti dadduma a bukbukel iti nadam-eg a daga ket nakapataud iti bukel idi nagrusing ken dimmakkel daytoy. Adda ti nagbunga iti mamintallo-pulo, mamin-innem a pulo ken mamin-sangagasut a daras no ania iti naimula." **9** Ket kinunana, "Siasinoman nga addaan lapayag, dumngeg koma." **10** Idi agmaymaysa ni Jesus, nagdamag dagiti asideg kenkuana ken dagiti Sangapulo ket Dua maipanggep kadagiti pangngarig. **11** Kinunana kadakuada, "Naited kadakayo ti palimed ti pagarian ti Dios. Ngem kadagiti adda iti ruar, tunggal banag ket pangngarig, **12** tapno uray kumitada, wen makitada, ngem saanda a mailasin, ket uray agdengngegda, wen denggenda, ngem saanda a maawatan, ta no maawatanda, amangan no agsublida iti Dios ket pakawanenna ida." **13** Kinunana kadakuada, "Saanyo kadi a maawatan daytoy a pangngarig? Kasanoyonto ngarud a maawatan dagiti dadduma pay a pangngarig? **14** Inmula ti agimulmula ti sao. **15** Dadduma ket dagiti natnag iti igid ti kalsada, a nakaimulaan ti sao. No kasta a mangngeganda daytoy, dagus nga umay ni Satanas ket alaenna ti sao a naimula kadakuada. **16** Dadduma met ket dagiti naimula iti kabatoan, idi nangngeganda ti sao, dagus nga inawatda daytoy a sirarag-o; **17** Ket awananda iti ramut, ngem makaanusda iti apagbiit. Kalpasan ket sumangbay iti nakaro a rigat wenno pannakaidadanes gapu iti sao, ket dagus a maitibkulda. **18** Ken dagiti dadduma ket dagiti naimula iti ayan dagiti nasiit a mulmula. Mangngeganda ti sao, **19** ngem sumrek dagiti pakaseknan ti lubong, ti kinamanangallilaw dagiti kinabaknang, ken ti panangtarigagay kadagiti dadduma a banbanag, ket bekkelenna ti sao, ket agbalin daytoy a saan a makabunga. **(aiōn g165)** **20** Ket adda met dagiti kasla naimula iti nasayaat a daga, isuda dagidiay nakangngeg iti sao ken nangawat iti daytoy ken nagbungada: dadduma ket tallo-pulo, ken dadduma ket innem a pulo ken dadduma ket sangagasut. " **21** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mangiserrekkayo kadi iti pagsilawan iti uneg iti balay tapno ikabilyo daytoy iti sirok ti basket, wenno iti sirok ti katre? Saan kadi nga iserrekyo daytoy ket ikabilyo iti pagikabilan ti pagsilawan. **22** Ta awan iti nailemmeng, a saanto a maammoan, ken awan iti aniaman a palimed a saan a maibutaktak. **23** No addaman ti addaan lapayag a dumngeg, dumngeg koma." **24** Kinunana kadakuada, "Endenganyo ti dengdenggenyo, ta ti rukod nga ar-aramatenyo, isunto ti rukod a maaramat a mangrukod kadakayo; ket mainayonto pay daytoy kadakayo. **25** Gapu ta ti siasinoman nga addaan, ad-adunto pay iti maited kenkuana, ket siasinoman nga awanan, maalanto pay kenkuana ti aniaman nga adda kenkuana. **26** Ket kinunana, "Ti pagarian ti Dios ket kas iti maysa a lalaki a nagimula iti bukelna iti daga. **27** Matmaturog isuna iti rabii ken bumangbangon iti aldaw; ket agrusing ti bukel ken dumakkel, uray no saanna nga ammo no kasano. **28** Patauden ti daga ti bukel a bukbukodna, umuna ti bulong, ken ti dawa, ket kalpasanna ti nataengan a bukel iti dawa. **29** Ket inton naluomen ti bukel, dagus nga alaenna ti kumpay gapu ta dimtengen ti panaggaapit. **30** Ket kinunana, "Ania iti pangiyaspingantayo iti pagarian ti Dios, wenno ania iti pangngarig nga usarentayo a mangilawlawag iti daytoy? **31** Maiyarig daytoy iti bukel iti mustasa, no kasta a maimula, isu ti kabassitan kadagiti amin a bukbukel a naimula a naikabil iti daga. **32** Ngem inton maimula daytoy, dumakkel ket agbalin a dakdakkel pay ngem kadagiti amin a mulmula iti minuyongan. Mangpataud daytoy kadagiti dakkel a sangsanga, isu nga uray pay dagiti bilbillit iti langit ket mabalin nga agumok kadagiti sirok iti linongna." **33** Babaen kadagiti adu a pangngarig a kas iti daytoy, insaona ti sao kadakuada, segun iti kabaelanda nga awaten, **34** ken saan isuna a nagsao kadakuada nga awan iti pangngarig. Ngem no kasta nga is-isuda laengen, ipalawagna ti tunggal banag kadagiti adalanna. Ngem

idi is-isuda laeng impalawagna ti amin a banag kadagiti bukodna nga adalan. **35** Iti dayta nga aldaw, idi rabiin, kinunana kadakuada, “Bumallasiwtayo idiay bangir.” **36** Pinanawanda ngarud dagiti adu a tattao a kaduada ni Jesus, agsipud ta addan isunan iti bangka. Adda metdagiti dadduma a bangka a kaduana. **37** Ket adda nadawel a bagyo a nangrugi ket sumaplisaplit dagiti dalluyon iti bangka isu a nganngganin mapunno ti bangka iti danum. **38** Ngem adda ni Jesus idiay kutit ti bangka, nakaturog a nakapungan. Riniingda isuna, a kunada, “Manursuro, awan kadi ti aniamanna kenka a dandanitayon a matay?” **39** Ket iti panagriingna, tinubngarna ti angin ket imbagana iti baybay, “Talna, Tumalna.” Ket simmardeng ti angin, ket naglinnaay. **40** Ket kinunana kadakuada, “Apay a mabutengkayo? Awan pay laeng kadi iti pammatiyo?” **41** Kasta unay iti panagbutengda ket kinunada iti tunggal maysa, “Siasino ngarud daytoy, ta uray pay ti angin ken ti baybay ket agtulnog kenkuana?”

5 Dimmanonda iti ballasiw ti dan-aw, iti rehion dagiti Geraseno. **2** Ket kabayatan a dumdumsaag ni Jesus iti bangka, dagus a sinabat isuna iti maysa a lalaki a linuganan iti narugit nga espiritu. Naggapu daytoy a lalaki iti ayan dagiti tanem. **3** Agnanaed ti lalaki kadagiti pagitantaneman. Awan pulos ti makabael a manglapped kenkuana, uray pay babaen iti kawar. **4** Nakawaran isuna iti namin-adu ken naposasan dagiti saksakana. Pinugsatna dagiti kadena, ken nalettat dagiti posasna. Awan ti uray siasinoman a napigsa a makaparukma kenkuana. **5** Tunggal rabii ken aldaw, agik-ikkis isuna ken sugsugatenna ti bagbagina babaen iti natatadem a batbato kadagiti tantanem ken kadagiti banbantay. **6** Idi nakitana ni Jesus manipud iti adayo, nagtaray isuna a napan kenkuana ket nagparintumeng iti sangoananna. **7** Impukkawna iti nakapigpigsa, “Ania iti pakibiyangak kenka, Jesus, Anak ti Kangatoan a Dios? Agpakaasiak kenka babaen iti Dios mismo, dinak koma pagtuoken.” **8** Ta imbagan ni Jesus kenkuana, “Rummuarka iti lalaki, sika a narugit nga espiritu.” **9** Ket sinaludsod ni Jesus kenkuana, “Ania ti naganmo?” Ket insungbatna, “Armada ti naganko, ta nagadukami.” **10** Namin-adu a nagpakpakaasi isuna a saanna nga ibaon isuda a rummuar iti rehion. **11** Ita, adda dakkel nga arban dagiti baboy a mangmangan iti turod **12** ket nagpakpakaasida kenkuana, a kunada, “Ibaonnakami kadagiti baboy; palubosannakami koma a sumrek kadakuada.” **13** Pinalubosanna ngarud ida: rimmuar dagiti narugit nga espiritu ket simrekda kadagiti baboy, ket nagdardaras dagitoy a simmalog iti turod ket nagturongda iti dan-aw. Adda iti agarup dua ribu a baboy a nalmes iti dan-aw. **14** Ket dagiti lallaki a mangpakpakan kadagiti baboy, nagtatarayda ken impakaammoda idiay siudad ken idiay away ti napasamak. Iti kasta, adu a tattao ti rimmuar a mangkita iti napasamak. **15** Ket dimtengda iti ayan ni Jesus, ken nakitada ti lalaki a tinengngel dagiti demonio – ti addaan iti Armada- nga agtugtugaw, sikakawes, ken nalimbong ti panunotna – ket nagbuteng dagiti tattao. **16** Imbaga dagidiay nakakita iti napasamak iti lalaki a tinengngel dagiti demonio kadagiti immay ti napasamak kenkuana, ken imbagada pay ti maipanggep kadagiti baboy. **17** Ket nagpakaasi dagidiay a tattao kenni Jesus a panawanna ti rehionda. **18** Ket idi aglugluganen ni Jesus iti bangka, nagpakpakaasi ti lalaki a tinengngel idi iti demonio a sumurot koma isuna kenni Jesus. **19** Saan nga implabuso daytoy ni Jesus, ngem kinunana kenkuana, “Mapanka iti balaymo ken kadagiti tattaom, ket ibagam kadakuada no ania ti inaramid ti Apo para kenka, ken no kasano iti panangaasina kenka.” **20** Isu a pimmanaw ti lalaki ket inrugina nga inwaragawag idiay Decapolis dagiti nakakaskasdaaw a banbanag nga inaramid ni Jesus para kenkuana, ket nasdaawda amin. **21** Ket idi nakaballasiw manen ni Jesus a nagsubli iti bangir, babaen iti bangka, nakaad-adu a tattao ti naummong iti aglawlawna, bayat iti kaaddana iti igid ti dan-aw. **22** Maysa kadagiti mangidadaulo iti sinagoga, a managan Jairo, ti immay, ket idi nakitana ni Jesus, nagparintumeng isuna iti sakaananna. **23** Inulit-ulitna ti nagpakaasi, kinuna, “Nganngganin matay ti ubingko a babai. Agpakaasiak kenka, umayka ket ipataymo dagiti imam kenkuana tapno umimbag isuna ket agbiag.” **24** Kimmuyog ngarud ni Jesus kenkuana ket adu a tattao iti simmurot kenkuana, ket agdidinnuronda iti aglawlawna. **25** Ita adda babai nga agpadpadara iti sangapulo ket dua a tawen. **26** Adu unay ti sinagabana iti ima ti adu a mangngagas ken nabusbosna aminen a kuartana. Ngem awan iti aniaman a nakatulong kenkuana, kimmarkaro pay ketdi. **27** Nakangkangngegen isuna iti damdamag maipanggep kenni Jesus, isu a napan isuna iti likudan ni Jesus, kabayatan a magmagna isuna iti ayan dagiti adu a tattao. Ket sinagidna ti kagay ni Jesus. **28** Ta kinunana, “No masagidko laeng ti badona, umimbagak.” **29** Idi sinagidna isuna, nagsardeng ti panagpadpadarana,

ket nariknana iti bagina nga immimbagen isuna manipud iti panagsagsagabana. **30** Ket dagus met a narikna ni Jesus nga adda rimmuar a pannakabalin manipud kenkuana. Ket simmango isuna kadagiti adu a tattao ket dinamagna, “Siasino ti nangsagid iti kawesko?” **31** Kinuna dagiti adalanna kenkuana, “Makitam dagitoy adu a tattao nga aglilinnetlet iti aglawlawmo, ket ibagam, 'Siasino ti nangsagid kaniak?'” **32** Ngem inwaras ni Jesus ti panagkitana tapno kitaenna no siasino ti nangaramid iti dayta. **33** Ammo iti babai no ania ti napasamak kenkuana, isu a nagbuteng ket agpigpigerger. Immasideg ken nagparintumeng isuna iti sangoanan ni Jesus ken imbagana kenkuana ti pudno a napasamak. **34** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Anak a babai, pinaimbagnaka ti pammatim. Mapanka nga addaan talna ken umimbagkan manipud iti sakitmo.” **35** Kabayatan nga agsasao isuna kenkuana, adda dagiti tattaonga immay manipud iti balay ti mangidadaulo iti sinagoga, kunada, “Natayen ti anakmo a babai. Apay pay laeng a singaem ti manursuro?” **36** Ngem idi nangngeg ni Jesus ti kinunada, kinuna iti mangidadaulo iti sinagoga, “Saanka nga agbuteng. Mamatika laeng.” **37** Awan ti dadduma a pinalubosanna a kumuyog kenkuana, malaksid kada Pedro, Santiago ken Juan, a kabsat a lalaki ni Santiago. **38** Dimtengda iti balay ti mangidadaulo iti sinagoga ket nakitana nga kumaribuso dagiti tattao, agsasangit ken agdungdung-awda. **39** Idi simrek isuna iti balay, kinunana kadakuada, “Apay a maladingitankayo ken apay nga agsasangitkayo? Saan a natay ti ubing, no di ket matmaturog laeng.” **40** Kinatawaanda isuna. Ngem pinaruarna amin ida ket inkuyogna ti ama ken ina ti ubing ken dagiti kakaduana a napan iti siled nga ayan ti ubing. **41** Innalana ti ima ti ubing ket kinunana kenkuana, “Talita kum,” ti kayatna a sawen ket, “Ubing a babai, ibagak kenka, bumangonka.” **42** Dagus a bimmangon ti ubing ket nagna (ta sangapulo ket dua ti tawenna). Kasta unay ti siddaaw dagiti tattao. **43** Siiinget nga imbilinna kadakuada nga awan koma ti uray siasinoman a makaammo iti maipanggep iti daytoy. Ket imbagana kadakuada nga ikkanda isuna iti makan.

6 Pimmanaw ni Jesus sadiay ket dimteng isuna iti bukodna nga ili, a Nazaret. Kimmuyog kenkuana dagiti adalanna. **2** Iti Aldaw ti Panaginana, nangisuro isuna iti sinagoga. Adu ti nakangngeg kenkuana ket nasdaawda. Kinunada, “Sadino ti nangalaanna kadagitoy a sursuro?” “Ania daytoy a kinasirib a naited kenkuana?” “Ania dagitoy a milagro nga ar-aramidenna babaen kadagiti imana?” **3** “Saan kadi a daytoy ti karpintero, nga anak a lalaki ni Maria, ken kabsat da Santiago, Jose, Judas ken Simeon? Saan kadi nga adda ditoy kadatayo dagiti kakabsatna a babbai?” Ket narurodda kenni Jesus. **4** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, “Saan nga awanan iti dayaw iti maysa a propeta, malaksid iti bukodna nga ili ken kadagiti kakabagianna, ken iti bukodna a balay.” **5** Saanna a nabalinan ti agaramid iti aniaman a nabileg nga aramid idiay, malaksid iti panangipatayna kadagiti imana kadagiti sumagmamano a masaksakit a tattao ket pinaimbagna isuda. **6** Nasdaaw isuna iti saanda a panamati. Ket sinusorna dagiti bario a napan nangisuro. **7** Ket inayabanna dagiti sangapulo ket dua ket inrugina nga imbaon ida a sagdudua; inikkanna ida iti kabaelan a mangpaksiat kadagiti narugit nga espiritu, **8** ket imbilinna kadakuada a saanda a mangitugot iti uray ania iti panagdaliasatda malaksid laeng iti sarukod. Saanda a mangitugot iti tinapay, bay-on, ken kuarta kadagiti barikesda, **9** ngem mangisuotda iti sandalias, ken saanda a mangisuot iti dua a kagay. **10** Kinunana, “Tunggal sumrekkayo iti maysa a balay, agtalinaedkayo iti daytoy agingga a pumanawkayo. **11** Ket no adda ili a saandakayo nga awaten wenno denggen, panawanyo dayta a lugar, wagwagenyo ti tapok nga adda iti sirok dagiti sakayo, kas pammaneknek kadakuada.” **12** Rimmuarda ket inwaragawagda kadagiti tattao a masapul nga adaywan ken tallikudanda dagiti basbasolda. **13** Pinaksiatda iti adu a demonio, ken sinapsapoanda iti lana iti adu a masaksakit a tattao, ket pinaimbagda ida. **14** Nangngeg ni Ari Herodes daytoy, gapu ta nagdinamagen ti nagan ni Jesus. Adda dagiti mangibagbaga a, “Napagungar ni Juan a Mammuniag manipud kadagiti natay ket gapu iti daytoy a maar-aramidna dagitoy nakakaskasda-aw a pannakabalin.” **15** Kinuna met dagiti dadduma, “Isuna ni Elias.” Adda met dagiti mangibagbaga, “Propeta isuna, kas kadagiti propeta idi agkakauna a tiempo.” **16** Ngem idi nangngegan ni Herodes daytoy, kinunana, “Ni Juan a pinugotak, ket napagungar!” **17** Ta nangibaon ni Herodes iti nangtiliw kenni Juan ken pinaibaludna iti pagbaludan, gapu kenni Herodias, (nga asawa ti kabsatna a lalaki a ni Felipe), gapu ta inasawana daytoy. **18** Ta imbaga ni Juan kenni Herodes, “Saan a nainkalintegan nga alaem ti asawa ti kabsatmo.” **19** Iti kasta, adda gura ni Herodias kenni Juan ket

kayatna a patayen isuna, ngem saanna a maaramid daytoy, **20** gapu ta adda panagbuteng ni Herodes kenni Juan; ammona nga isuna ket nalinteg ken nasantoan a tao, ket saanna nga intulok a madangran isuna. Kasta unay iti pannakariribuk ni Herodes no kasta nga agdengngeg isuna kenni, nu pay kasta, siraragsak latta isuna a nagdengngeg kenkuana. **21** Ket dimteng ti gundaway idi aldaw a panagkasangay ni Herodes ken nangisagana isuna iti pannangan para kadagiti opisialesna, kadagiti commandantena, ken kadagiti mangidadaulo iti Galilea. **22** Ti anak a babai ni Herodias mismo ket immuneg ken nagsala para kadakuada, ket naay-ayona ni Herodes ken dagiti sangailina iti pannangan. Kinuna ti ari iti balasitang, "Dumawatka kaniak iti uray ania a banag a kayatmo ket itedko kenka." **23** Nagsapata isuna kenkuana a kinunana, "Aniaman a dawatem kaniak, itedko kenka, agingga iti kaguddua iti pagariak." **24** Rimmuar ti balasitang ket kinunana iti inana, "Ania iti rumbeng a dawatek kenkuana?" Kinunana, "Ti ulo ni Juan a Mammuniag." **25** Nagdardaras isuna a nagsubli iti pagtitipunan nga ayan ti ari ket dinawatna kenkuana, "Kayatko nga itedmo kaniak ita met laeng, ti ulo ni Juan a Mammuniag a naikabil iti bandehado." **26** Naleddaang unay ti ari, ngem gapu iti sapatana, ken gapu kadagiti sangailina, saanna a mabalin a pagkedkedan ti kiddawna. **27** Isu a nangibaon ti ari iti soldado a guwardiana ket binilinna isuna nga iyegna kenkuana ti ulo ni Juan. Napan ti guwardia ket pinugutanna ni Juan iti uneg ti pagbaludan. **28** Inyegna ti ulo ni awan nga adda iti bandehado ket intedna iti babai, ket ti babai intedna daytoy iti inana. **29** Idi nangngegan daytoy dagiti adalanna, immayda ket innalada ti bangkayna ket inkabilda daytoy iti tanem. **30** Naguummong dagiti apostol iti aglawlaw ni Jesus, ket imbagada amin kenkuana dagiti inaramid ken insuroda. **31** Kinunana kadakuada, "Mapantayo a datdatayo iti lugar nga awan matataona ket aginanatayo bassit." Ta adu dagiti umay ken pumanaw, ket awan ti tiempoda nga aginana, ken awan pay tiempoda a mangan. **32** Pimmanawda babaen iti bangka ket napanda a is-isuda iti lugar nga awan matataona. **33** Ngem adu a tattao iti nakakita kadakuada a pumanpanaw ken adu iti nakabigbig kadakuada ket nagtatarayda sadiay manipud iti amin nga ili, ket simmangpetda sadiay sakbay kadakuada. **34** Apaman a dimtengda iti igid, nakita ni Jesus dagiti nakaad-adu a tattao ket naasian isuna kadakuada, agsipud ta kaslada la karnero nga awan iti agipaspastor. Ket inrugina iti nangisuro kadakuada iti adu a banbanag. **35** Idi mumalemen, immay dagiti adalanna kenkuana ket kinunada, "Daytoy ket saan a matagtagitao a lugar ken mumalemen. **36** Pagawidemon isuda tapno mabilananda a mapan iti asideg nga away ken kadagiti bario ket gumatangda iti aniaman a makan a kanenda." **37** Ngem simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, "Ikkanyo isuda iti aniaman a makan." Kinunada kenkuana, "Mapan kami kadi gumatang iti aggatad iti dua a gasut a dinario a tinapay ket itedmi a kanenda?" **38** Kinunana kadakuada, "Mano ti tinapay nga adda kadakayo? Mapanyo ammoen." Idi naammoanda, kinunada, "Lima a tinapay ken dua a lames." **39** Binilinna ngarud amin dagiti tattao nga agtugaw a nabunggu-bunggoy iti nalangto a karuotan. **40** Nagtugawda a nabunggubunggoy; bunggoy iti sagsasangagasut ken saglilimapulo. **41** Iti panangalana iti lima a tinapay ken dua a lames, timmangad sadiay langit, binendisyonanna daytoy ken pinisipisina dagiti tinapay ket intedna kadagiti adalan tapno maidasar iti sangoanan dagiti adu a tattao. Biningayna ti dua a lames kadakuada amin. **42** Nanganda amin aginggana a napnekda. **43** Inurnongda dagiti napirsapirsay a tinapay, ket napunno iti sangapulo ket dua a basket, kasta met dagiti nabati a pidaso iti lames. **44** Ket adda iti lima ribu a lallaki a nangan kadagiti tinapay. **45** Pinasakayna a dagus dagiti adalanna iti bangka ket pinaunana isuda a mapan idiay ballasiw, idiay Betsaida, kabayatan nga ibabaonna dagiti adu a tattao a pumanaw. **46** Idi nakapanawdan, simmang-at isuna idiay bantay nga agkararag. **47** Simmangbay ti rabii, ket adda idi ti bangka iti tengnga ti dan-aw, ket agmaymaysa isuna iti daga. **48** Ket nakitana a marigatanda nga aggaud, gapu ta ti angin ket sumabsabat kadakuada. Iti agarup maika-uppat a panagbantay iti rabii, napan isuna kadakuada, magmagna isuna iti rabaw ti dan-aw, ket kayatna a labsan ida. **49** Ngem idi nakitada isuna a magmagna iti rabaw ti dan-aw, impagarupda nga isuna ket al-alia ket nagiikkisda, **50** gapu ta nakitada isuna, ket kasta unay iti butengda. Ket nagsao isuna a dagus kadakuada a kinunana, "Tumuredkayo! Siak daytoy! Saankayo nga agbuteng." **51** Naglugan isuna iti bangka a kaduana isuda, ket nagsardeng ti panagpayugpog ti angin; ket kasta unay a sidaawda. **52** Ta saanda a naawatan ti maipanggep kadagiti tinapay, ngem ketdi, nabuntog dagiti panunotda a makaawat. **53** Idi nakaballasiwdan, simmangladda

idiay Genesaret ket in-angklada ti bangka. **54** Idi dimsaagda iti bangka, dagus a nabigbig dagiti tattao nga isu ni Jesus. **55** Ket nagtatarayda iti entero a rehion ken inrugida nga iyeg kenkuana dagiti masaksakit a nakaidda kadagiti pagiddaan, iti sadinoman a lugar a mangngegda a papananna. **56** Uray sadinoman a sumrekanna a barbario, wenno siudad, wenno il-ili, ikabilda dagiti masaksakit kadagiti pagtagilakuan a luglugar, ket nagpakpakaasida kenkuana nga uray sagidenda laeng ti murdong ti badona, ket no kasano kaadu ti nangsagid kenkuana, kasta met la kaadu dagiti napaimbag.

7 Naummong iti aglawlaw ni Jesus dagiti Pariseo ken sumagmamano nga eskriba a naggapu idiay Jerusalem. **2** Ket nakitada a dadduma kadagiti adalanna ket mangan iti tinapay a narugit dagiti im-imada; a saan a nabuggoan. **3** (Ta dagiti Pariseo ken amin a Judio, saanda a mangan malaksid no buggoanda a nasayaat dagiti im-imada; salsalimetmetanda ti kaugalian dagiti panglakayen. **4** No aggapu dagiti Pariseo manipud iti pagtagilakoan, saanda a mangan no saanda pay a nakadigos. Ken adu pay dagiti dadduma a pagannurotan a ninget a sursurotenda, pakairamanan ti panangugas kadagiti tasa, paryok, tanso a pagkargaan, ken uray pay dagiti tugaw a pagsanggiran iti panganan.) **5** Nagsaludsod dagiti Pariseo ken dagiti eskriba kenni Jesus, “Apay a saan nga agbibiag a maiyannurot kadagiti kaugalian dagiti panglakayen dagiti adalam, ta manganda iti tinapay uray saanda pay a nagbuggo? **6** Ngem kinunana kadakuada, “Impadto a nasayaat ni Isaias ti maipapan kadakayo a managinsisingpet, insuratna, 'Daydayawendak dagitoy a tattao kadagiti bibigda, ngem adayo kaniak dagiti puspusoda.' **7** Ubbaw a panagdayaw ti idatdatonda kaniak, dagiti pagannurotan ti tattao ti isursuroda a kas doktrinada.' **8** Tallikudanyo dagiti bilbilin ti Dios ket dagiti kaugalian dagiti tattao ti salsalimetmetanyo.” **9** Ket kinunana kadakuada, “Naglakayo la ketdin a linaksid ti bilin ti Dios tapno matungpalyo ti kaugalianyo! **10** Ta kinuna ni Moises, 'Dayawem ti Amam ken ti Inam,' ken, 'Ti agsao iti dakes maipanggep iti amana wenno inana, awan duadua a matayto.' **11** Ngem kunayo, 'No kunaen ti maysa a tao iti amana wenno inana, “Aniaman a tulong a maawatyo manipud kaniak ket 'Korban',”' (dayta ket panangibaga iti, 'Naiteden iti Dios') - **12** ket saanyonton nga itulok nga agaramid isuna iti aniaman a banag para iti amana wenno iti inana. **13** Pagbalbalinenyo ti bilin ti Dios nga awan serserbina gapu iti kaugalianyo nga impatawidyo, ken adu pay a kakasta met laeng a banbanag nga ar-aramidenyo.” **14** Inayabanna manen dagiti adu a tattao ket kinunana kadakuada, “Dumngegkayo kaniak, aminkayo, ket amirisenyo. **15** Awan ti aggapu iti ruar ti tao a mangrugit kenkuana no sumrek daytoy kenkuana. Ti rumrumuar manipud iti tao ti mangrugit kenkuana.” **17** Ita, idi pinanawan ni Jesus dagiti tattao ken simrek iti balay, nagdamag kenkuana dagiti adalanna maipanggep iti pangngarig. **18** Kinuna ni Jesus, “Awan latta kadi pay iti pannakaawatyo? Saanyo kadi a makita nga aniaman a sumrek iti tao manipud iti ruar ket saanna rugitan daytoy, **19** gapu ta saan a makastrek iti uneg ti pusona, ngem mapan iti uneg ti tianna ket kalpasanna, rummuar a mapan iti kasilyas?” Iti daytoy a panangibaga, pinagbalin ni Jesus amin a makan a nadalus. **20** Kinunana, “Ti rumrumuar iti tao ti mangrugrugit kenkuana. **21** Ta manipud iti kaunggan ti tao, aggapu iti puso, a tumaud dagiti dakes a panpanunot, kinaderrep, panagtakaw, panangpatay, **22** pannakikamalala, panagagum, kinadangkes, panangallilaw, naderrep a panagpanpanunot, apal, panangpadpadakes, kinapalangguad ken kinaawan nakem. **23** Amin dagitoy a kinadakes ket agtaud manipud iti kaunggan, ken dagitoy ti mangparugit iti maysa a tao.” **24** Pimmanaw isuna sadiay ket napan idiay rehion ti Tiro ken Sidon. Immuneg isuna iti maysa a balay ket saanna a kayat a mammoan ti siasinoman nga adda isuna sadiay, ngem saan isuna a mailemmeng. **25** Ngem dagus nga adda babai nga addaan iti ubing nga anak a babai a linuganan iti narugit nga espiritu— a nakangngeg iti maipanggep kenkuana, immay ket nagparintumeng iti sakaananna. **26** Ita, ti babai ket maysa a Griego, nagtaud isuna iti puli a Syrophoenicia. Nagpakpakaasi isuna kenni Jesus a paksiatenna ti demonio a limmugan iti anakna a babai. **27** Kinunana kenkuana, “Mapakan pay koma nga umuna dagiti ubbing. Ta saan nga umno nga alaen ti tinapay iti ubing ket ipuruak kadagiti aso.” **28** Ngem simmungbat isuna a kinunana kenkuana, “Wen, Apo, uray dagiti aso iti sirok ti lamisaan ket kanenda ti murkat a maregreg dagiti ubbing.” **29** Kinunana kenkuana, “Gapu ta imbagam daytoy, nawayakan a pumanaw. Rimmuaren ti demonio iti anakmo.” **30** Nagsubli isuna iti balayna ket nasarakanna ti ubing a nakaidda iti pagiddaan, ken awenen ti demonio. **31** Rimmuar manen isuna manipud iti rehion ti Tiro, nagna

idiay Sidon, ket nagturong idiay Baybay ti Galilea sa simmang-at idiay rehion ti Decapolis. **32** Ket adda inyegda kenkuana a tuleng ken marigatan nga agsao, ket nagpakpakaasida kenni Jesus nga ipatayna ti imana kenkuana. **33** Inyadayona bassit daytoy manipud iti ayan dagiti adu a tattao, ket inkabilna ti ramayna kadagiti lapayag ti lalaki, ket kalpasan a nagtupra, sinagidna ti dila ti lalaki. **34** Timmangad isuna sadi langit; nagsennaay ket kinunana kenkuana, "Efata," dayta ket tapno ibaga, "Aglukat." **35** Ket dagdagus a nalukatan ti panagdengngegna, ken nadadael ti mangtengtengngel iti dilana ket makasaon isuna iti nalawag. **36** Imbilinna kadakuada a saanda nga ibaga iti siasinoman. Ngem no kasano kainget ti panangbilinna kadakuada, ad-adda pay ketdi ti panangiwaragawagda iti daytoy. **37** Pudno unay a nagsiddaawda ket kunada, "Naaramidna a nasayaat ti amin a banbanag. Pagbalinenna pay a makangngeg dagiti tuleng ken makasao dagiti umel."

8 Kadagidiay nga al-aldaw, adda manen adu a tattao a naummong, ket awan kanenda. Inayaban ni Jesus dagiti adalanna ket kinunana kadakuada, **2** "Maasi-ak kadagiti adu a tattao, gapu ta intultuloyda ti nakikadua kaniak iti tallon nga aldaw ket awan ti kanenda. **3** No pagawidek ida kadagiti pagtaenganda a saanda a nangan, mabalin a matalimudawda iti dalan. Maysa pay, dadduma kadakuada ket naggapu iti adayo." **4** Simmungbat dagiti adalanna kenkuana, "Sadino ti pangalaantayo iti umanay a tinapay iti kastoy nga awan ti matagtagitaona a lugar tapno mapnek dagitoy a tattao?" **5** Sinaludsodna kadakuada, "Mano a tinapay ti adda kadakayo? Kinunada, "Pito." **6** Binilinna dagiti adu a tattao nga agtugawda iti daga. Innalana ti pito a tinapay, nagyaman ket pinisipisina dagitoy. Intedna dagitoy kadagiti adalan tapno idasarda. Ngarud, indasarda dagitoy kadagiti adu a tattao. **7** Addaanda met iti sumagmamano a babassit a lames, ket kalpasan a nagyamananna dagitoy iti Dios, binilinna dagiti adalan nga iwarasda met dagitoy. **8** Nanganda ket napnekda. Ket iti panangurnongda kadagiti taraon a nabati manipud kadagiti napisipisi, napunno ti pito a labba. **9** Adda agarup uppat a ribu a tattao sadiay. Ket pinagawid ida ni Jesus. **10** Dagus a naglugan isuna iti bangka kaduana dagiti adalanna, ket napanda idiay rehion ti Dalmanuta. **11** rimuar dagiti Pariseo ket inrugida ti makisinnupiat kenkuana. Kiniddawda kenkuana nga agipakita isuna iti nainlangitan a pagilasinan, kas panangsuotda kenkuana. **12** Nagsennaay isuna iti nauneg iti espirituna ket kinunana, "Apay nga agbiruk daytoy a kaputotan iti pagilasinan? Pudno, ibagak kadakayo, awan ti pagilasinan a maited iti daytoy a kaputotan." **13** Kalpasanna, pinanawanna ida, limmugan manen iti bangka, ket pimmanaw a napan iti ballasiw ti dan-aw. **14** Ita, nalipatan dagiti adalan ti mangitugot iti tinapay. Maymaysa laengen a pidaso ti tinapay ti adda iti bangka. **15** Binallaaganna ida ket kinunana, "Agsiputkayo ken agannadkayo kadagiti lebadura dagiti Pariseo, ken iti lebadura ni Herodes. **16** Kinunkunada iti maysa ken maysa, "Daytoy ket gapu ta awan ti naitugot tayo a tinapay." **17** Ammo ni Jesus daytoy, ket kinunana kadakuada, "Apay nga agsisinnaludsodkayo maipanggep iti kinaawan ti tinapay? Saanyo kadi pay laeng a makita? Saanyo kadi a maawatan? Nangudel kadin dagiti pusoyo? **18** Addaankayo kadagiti mata, saanyo kadi a makita? Addaankayo kadagiti lapayag, saanyo kadi a mangngeg? Saanyo kadi a malagip? **19** Idi pinisipisik ti lima a tinapay kadagiti lima a ribu, mano a labba ti napunno iti napisipisi a pidaso ti tinapay ti naurnongyo?" Imbagada kenkuana, "Sangapulo ket dua." **20** "Ken idi pinisipisik ti pito a tinapay kadagiti uppat a ribu, mano a napunno a labba ti naurnongyo? Kinunada kenkuana, "Pito." **21** Kinunana, "Saanyo kadi pay a maawatan?" **22** Simmangpetda idiay Betsaida. Impan dagiti tattao sadiay kenkuana ti maysa a bulsek a lalaki ket nagpakaasi kenni Jesus a sagidenna isuna. **23** Iniggaman ni Jesus ti imana, ket indalanna a rumuar iti dayta a bario. Idi tinupraanna dagiti matana ken impatayna dagiti imana kenkuana, sinaludsodna kenkuana, "Adda kadi makitam?" **24** Kimmita isuna iti ngato ket kinunana, "Adda makitak a lallaki ngem kaslada magmagna a kaykayo." **25** Kalpasanna, impatayna manen dagiti imana kadagiti matana, ket immulagat ti lalaki dagiti matana, simmayaat dagiti matana, ket nalawag a nakitana amin a banbanag. **26** Pinagawid ni Jesus isuna iti pagtaenganna ket kinunana, "Saanka a sumsumrek iti ili." **27** ni Jesus kadagiti barbario iti Cesaria Filipos kaduana dagiti adalanna. Iti dalan, sinaludsodna kadagiti adalanna, "Siasinoak kano iti panagkuna dagiti tattao?" **28** Simmungbatda kenkuana ket kinunada, "Sika kano ni Juan a Mammuniag. Kuna met dagiti dadduma a sika ni Elias, ken dadduma met ket maysaka kano kadagiti profeta.' **29** Sinaludsodna kadakuada, "Ngem siasinoak iti panagkunayo?" Simmungbat ni Pedro a kinunana kenkuana, "Sika ti Cristo." **30**

Binallaagan ida ni Jesus a saanda nga ibagbaga iti siasinoman ti maipanggep kenkuana. **31** Ket inrugina nga isuro kadakuada a ti Anak ti Tao ket masapul nga agsagaba kadagiti adu a banbanag, ket laksidento dagiti panglakayen ken dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba, mapapatay, ken agbiagto kalpasan ti tallo nga aldaw. **32** Imbagana daytoy a silalawag. Kalpasanna, inyadayo bassit ni Pedro isuna ket rinungianna a babalawen isuna. **33** Ngem timmalikod ni Jesus ket kinitana dagiti adalanna ket kalpasanna, tinubngarna ni Pedro ket kinunana, "Panawannak Satanas! Saanmo nga ipatpateg dagiti banbanag ti Dios, ngem ketdi dagiti banbanag dagiti tattao." **34** Kalpasanna, inummongna dagiti adu a tattao ken dagiti adalanna, ket kinunana kadakuada, "No adda man ti kayatna a sumurot kaniak, masapul nga ilibakna ti bagina, bagkatenna ti krusna, ket sumurot kaniak. **35** Ta siasinoman a kayatna a salbaren ti biagna ket mapukawnanto daytoy, ken siasinoman a makapukaw iti biagna gapu kaniak ken gapu iti ebanghelio ket maisalbarnanto daytoy. **36** Ania ti maganab ti tao, a manggun-odna iti entero a lubong, ket kalpasanna, mapukawna ti biagna? **37** Ania ti maited ti tao a kasukat iti biagna? **38** Siasinoman a mangibain kaniak ken dagiti sasaok iti daytoy a mannakikamalala ken managbasol a henerasion, ibainto met isuna ti Anak ti Tao inton umay isuna iti dayag ti Amana a kaduana dagiti nasantoan nga anghelna."

9 Kinunana kadakuada, "Pudno daytoy ibagak kadakayo, adda sumagmamano kadakayo nga agtaktakder ditoy ti saanto a makapadas iti ipapatay sakbay a makitada ti pagarian ti Dios nga umay nga addaan iti pannakabalin." **2** Ket kalpasan iti innem nga aldaw, inkuyog ni Jesus da Pedro, Santiago ken Juan idiay nangato a bantay, napanda nga is-isuda laeng. Ket nagbaliw ti langana iti sangoananda. **3** Rimmanniag ti pagan-anayna, kasta unay ti pudawna, napudpudaw ngem iti mabalin a panangpapudaw ti siasinoman a mangpappapudaw ditoy daga. **4** Kalpasanna, nagparang da Elias ken Moises kadakuada, ken makisarsarita dagitoy ken ni Jesus. **5** Kinuna ni Pedro ken ni Jesus, "Rabbi, nagsayaat ti kaaddami ditoy, isunga itulokmo koma a mangaramidkami iti tallo a kallapaw, maysa a para kenka, maysa a para ken ni Moises, ken maysa a para ken ni Elias." **6** (Ta saan nga ammo ni Pedro ti ibagana, ta kasta unay ti panagbutengda.) **7** Adda ulep nga immay nanglinong kadakuada. Ket adda timek a nagtaud iti ulep, "Daytoy ti Anakko a dungdungoek. Dumngegkayo kenkuana." **8** Pagamoan, idi kimmitada iti aglawlaw, awan nakitada a kaduada, ngem ni laeng Jesus. **9** Idi sumalsalogda iti bantay, binilinna ida nga awan ti siasinoman a pangibagaanda iti nakitada, agingga nga agungar ti Anak ti Tao manipud kadagiti natay. **10** Isu nga inlimedda ti maipapan iti dayta, ngem tinaratarda ti kayat a sawen ti "agungar manipud kadagiti natay." **11** Sinaludsodda kenkuana, "Apay nga ibagbaga dagiti eskriba a masapul nga umay nga umuna ni Elias?" **12** Kinunana kadakuada, "Pudno nga umay nga umuna ni Elias tapno tarimaanenna dagiti amin a banbanag. Ket apay a naisurat a masapul nga agsagaba ti Anak ti Tao iti adu a banbanag ken guraento isuna dagiti tattao? **13** Ngem ibagak kadakayo nga immayen ni Elias, ket inaramidda kenkuana ti aniaman a kinaykayatda, a kas iti imbaga ti Nasantoan a Surat maipanggep kenkuana." **14** Idi nagsublida iti ayan dagiti dadduma nga adalan, nakitada ti adu a tattao iti aglawlawda, ken makirinrinnikiar dagiti eskriba kadakuada. **15** Ket idi nakita dagitoy ni Jesus, kasta unay a siddaaw dagiti adu a tattao; ket nagtatarayda a napan a mangkablaaw kenkuana. **16** Sinaludsodna dagiti adalanna, "Ania ti pakirinrinnikiaranyo kadakuada?" **17** Adda maysa manipud kadagiti adu a tattao ti simmungbat kenkuana, "Manursuro, inyegko kenka daytoy anakko; addaan isuna iti espiritu a nangpa-umel kenkuana, **18** ken isu't mangpasulag ken mangpalusdoy kenkuana, aglabutab ti ngiwatna, pagngaritngitenna ti ngipenna, ken agpasikkil sumikkil isuna. Dinawatko kadagiti adalam a paksiatenda daytoy manipud kenkuana, ngem saanda a kabaelan. **19** Sinungbatanna isuda, "Henerasion a saan a mamati, kasanon kabayag ti masapul a pannakipagtalinaedko kadakayo? Kasano pay a kabayag ti pananganusko kadakayo? Iyegyo isuna kaniak." **20** Inyegda kenkuana ti ubing. Idi nakita ti espiritu ni Jesus, dagus a pinagsulag ti espiritu ti ubing. Natumba ti ubing iti daga ken naglabutab ti ngiwatna. **21** Sinaludsod ni Jesus ti ama ti ubing, "Kaano pay a kastoy isuna?" Kinuna ti ama, "Sipud pay idi kaubingna. **22** Masansan nga ipurwak isuna ti espirtu iti apuy wenno iti danum ken pinadpadas daytoy a dadaelen isuna. No kabaelam nga aramiden ti uray ania, kaassiannakami ken tulongannakami." **23** Kinuna ni Jesus kenkuana, "'No kabaelam'? Amin a banbanag ket mabalin a mapasamak iti siasinoman a mamati."

24 Dagus a nagpukkaw ti ama ti ubing ket kinunana,
“Mamatiak! Tulongannak iti saanko a panamati!”
25 Idi nakita ni Jesus nga agtataray dagiti adu a
tattao a mapan kadakuada, inungtanna ti dakes nga
espiritu ket kinunana, “Sika nga umel ken tuleng nga
espiritu, bilinenka, rummuarka manipud kenkuana,
ket saankan a sumrek kenkuana iti kaanoman.”
26 Nagikkis ti espiritu sana pinagsulag ti ubing iti
kasta unay sa rimmuar. Kasla bangkay ti langa ti
ubing, isu nga adu ti nagkuna, “Natayen isuna.”
27 Ngem iniggaman ni Jesus ti ima ti ubing ket
pinatakderna, ket timmakder ti ubing. 28 Idi simrek
ni Jesus iti balay, sililimed a sinaludsod isuna dagiti
adalanna, “Apay a saanmi a mapaksiat?” 29 Kinunana
kadakuada, “Daytoy a kita ti dakes nga espiritu ket
saan a mapaksiat malaksid no babaen iti kararag.”
30 Rimmuarda sadiay ket nagnada idiay Galilea.
Saan a kayat ni Jesus a maamoan ti uray siasino no
sadino ti ayanda, 31 ta isursuroanna dagiti adalanna.
Kinunana kadakuada, “Maiyawatto ti Anak ti Tao
kadagiti ima dagiti lallaki, ket patayendanto isuna.
Inton napapatayen, agungarto isuna kalpasan ti
tallo nga aldaw.” 32 Ngem saanda a naawatan
daytoy a sarita, ken mabutengda nga agsaludsod
kenkuana. 33 Ket dimmanonda idiay Capernaum.
Ket idi adda isuna iti balay, sinaludsodna dagiti
adalanna,” Ania ti pagtutungtonganyo itay iti dalan?”
34 Ngem saanda a nagtagtagari. Ta nagririnnikiaranda
iti dalan no siasino ti katatan-okan. 35 Nagtugaw
isuna ket inayabanna dagiti Sangapulo ket Dua.
Kinunana kadakuada, “No addaman ti kayatna nga
umuna, masapul nga agpaudi ken agpaadipen iti
amin.” 36 Nangala isuna iti maysa nga ubing ket
pinatakderna iti nagtetengngaanda. Binagkatna ti
ubing ket kinunana kadakuada, 37 “Siasinoman a
mangawat iti kastoy nga ubing iti naganko, awatennak
met, ken no adda mangawat kaniak, saan laeng a
siak ti awatenna, ngem awatenna pay ti nangibaon
kaniak.” 38 Kinuna ni Juan kenkuana, “Mannursuro,
adda nakitami a mangpakpaksiat kadagiti demonio
iti naganmo ket pinasardengmi isuna, gapu ta saan
a sumursurot kadatayo.” 39 Ngem kinuna ni Jesus,
“Saanyo a pasardengen isuna. Ta awan ti siasinoman
a mabalin a makaaramid iti nabileg nga aramid iti
naganko ket kalpasanna, agsao-saonton iti aniaman
a dakes maipanggep kaniak. 40 “Siasinoman a saan
a maibusor kadatayo ket kaduatayo. 41 Siasinoman
a mangted kadakayo iti sangabaso a danum nga
inumen gapu ta kukuanakayo ni Cristo, pudno ibagak
kadakayo, saannanto a mapukaw ti gunggonana. 42
Siasinoman a pakaigapuan ti pannakaitublak ti maysa
kadagitoy nga ubbing a namati kaniak, nasaysayaat
para kenkuana a magalutan ti tengngedna iti dakkel a
paggilingan a bato ket maitappuak iti baybay. 43 No ti
imam ti mangipatibkol kenka, putdem. Nasaysayaat
a pukolka a sumrek iti biag ngem ti addaanka iti
dua nga ima a mapan idiay impierno, iti apuy a
saan a maiddep. (Geenna g1067) 45 No ti sakam ti
mangipatublak kenka, putdem. Nasaysayaat a pilayka
a sumrek iti biag, ngem ti addaan iti dua a saka, a
maitappuak idiay impierno. (Geenna g1067) 47 No ti
matam ti mangipatublak kenka, suatem. Nasaysayaat
a sumrekka iti pagarian ti Dios a buldingka ngem ti
addaan iti dua a mata a maitappuak idiay impierno,
(Geenna g1067) 48 iti disso a saan a matay dagiti
iggesna, ken saan a maiddep ti apuy. 49 ti tunggal
maysa ket maasinan iti apuy. 50 Nasayaat ti asin,
ngem no mapukaw ti asin ti kinaapgadna, kasano
a mapaapgadyo manen daytoy? Maaddaankayo iti
asin, ket maaddaankayo iti panagkakapia.”

10 Pimmanaw ni Jesus iti dayta a lugar ket napan
iti rehion ti Judea ken iti disso nga adda
iti ballasiw ti Karayan Jordan, ket immay manen
kenkuana ti adu a tattao. Sinuroanna manen ida,
kas iti kadawyan nga ar-aramidenna. 2 Ket immay
dagiti Pariseo kenkuana a mangsuot kenkuana, ket
sinaludsodda, “Nainkalintegan kadi para iti asawa a
lalaki a mangisina iti asawana a babai?” 3 Insungbatna,
“Ania ti imbilin ni Moises kadakayo?” 4 Kinunada,
“Pinalubosan ni Moises ti lalaki a mangaramid iti
kasuratan maipapan iti panagsina ket kalpasanna,
papanawenna ti babai.” 5 Kinuna ni Jesus kadakuada,
“Gapu iti kinatangken dagiti pusoyo nga insuratna
para kadakayo daytoy a linteg.” 6 “Ngem sipud pay idi
naparsua ti lubong, ‘Inaramid ida ti Dios a lalaki ken
babai.’ 7 ’Gapu iti daytoy, masapul a panawannanto ti
lalaki ti ama ken inana ket makidenna iti asawana
a babai, 8 ket agbalinto dagiti dua a maymaysa a
lasag.’ Isu a saandan a dua, ngem maysa a lasag.' 9
Ngarud, no ania ti pinagtipon ti Dios, saan koma a
pagsinaen ti tao.” 10 Idi addada iti balay, nagsaludsod
manen kenkuana dagiti adalan iti maipanggep iti
daytoy. 11 Kinunana kadakuada, “Siasinoman a
mangisina iti asawana a babai ken mangasawa iti
sabali a babai ket agar-aramid ti pannakikamalala
a maibusor iti asawana a babai. 12 Ket no isina ti
babai ti asawana a lalaki ken mangasawa iti sabali

a lalaki, makikamkamalala isuna." **13** Ket inyeg kenkuana dagiti tattao dagiti ubbing nga annakda tapno masagidna dagitoy, ngem pinaritan ida dagiti adalan. **14** Ngem idi nakita ni Jesus dayta, saanna a nagustoan ket kinunana kadakuada, "Palubosanyo nga umay kaniak dagiti ubbing, ken saanyo ida a paritan, ta kas kadakuada ti maikari iti pagarian ti Dios. **15** Pudno daytoy ibagak kadakayo, saanto a makastrek iti pagarian ti Dios ti siasinoman a saan nga mangawat iti pagarian ti Dios a kas iti panangawat iti ubing." **16** Ket binagkatna dagiti ubbing ket binendisionanna ida bayat iti panangipatayna kadagiti imana kadakuada. **17** Ket idi inrugina ti panagdaliasatna, maysa a lalaki ti nagtaray a napan kenkuana ket nagparintumeng iti sangoananna, ken nagsaludsod, "Naimbag a Mannursuro, ania ti masapul nga aramidek tapno tawidek ti agnanayon a biag?" **(aiōnios g166)** **18** Ket kinuna ni Jesus, "Apay nga awagannak iti naimbag? Awan ti naimbag, no di ket ti Dios laeng. **19** Ammom dagiti bilin: Dika pumatay, dika makikamalala, dika agtakaw, dika agsaksi iti inuulbod, dika mangsaur, raemem ti ama ken inam'." **20** Kinuna ti lalaki, "Mannursuro, amin dagitoy a banbanag ket tinungtungpalko sipud iti kinaagtutubok." **21** Iti panangmatmat ni Jesus kenkuana, naayatan kenkuana. Kinunana kenkuana, "Maysa a banag ti kurang kenka. Masapul nga ilakum amin nga adda kenka ken itedmo kadagiti nakurapay, ket maaddaankanto iti kinabaknang idiay langit. Kalpasanna, umayka ket surotennak." **22** Ngem naupay isuna gapu iti daytoy a sarita, pimmanaw isuna a malmalday unay, ta addaan isuna iti adu a sanikua. **23** Kimmita ni Jesus iti aglawlaw ket kinunana kadagiti adalanna, "Anian a nagrigat para kadagiti nababaknang a sumrek iti pagarian ti Dios!" **24** Nasdaaw dagiti adalan iti saona. Ngem kinuna manen ni Jesus kadakuada, "Ubbing, anian a nagrigat ti sumrek iti pagarian ti Dios! **25** Nalaklaka pay a lumsot ti kamelio iti mata ti dagum, ngem iti nabaknang a tao a sumrek iti pagarian ti Dios." **26** Nasdaawda iti kasta unay ket kinunada iti tunggal maysa, "Siasino ngarud ti mabalin a maisalakan?" **27** Kinita ida ni Jesus ket kinunana, "No kadagiti tattao, saan a mabalin, ngem mabalin no iti Dios. Ta amin a banag ket mabalin iti Dios." **28** Inrugi ni Pedro ti nakisao kenkuana, "Adtoykami, pinanawanmi ti amin ket simmursurotkami kenka." **29** Kinuna ni Jesus, "Pudno daytoy ibagak kadakayo, awan ti siasinoman a mangpanaw iti balay, wenno kakabsat a lallaki, wenno kakabsat a babbai, wenno ina, wenno ama, wenno annak, wenno dagdaga, para kaniak, ken para iti ebanghelio **30** a saanto nga umawat iti mamin-sangagasut a daras ti adda kenkuana ita iti daytoy a lubong: babbalay, ken kakabsat a lallaki, ken kakabsat a babbai, ken inna, ken annak, ken dagdaga, nga addaan pannakaidadanes, ken iti lubong nga umayto ket biag nga agnanayon. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Ngem adu nga immuna ti maudinto, ken ti naudi ket umuna." **32** Magmagnada iti dalan a sumang-at idiay Jerusalem, ket immun-una ni Jesus kadakuada. Masmasdaaw dagiti adalan, ken mabutbuteng dagiti sumursurot kadakuada. Ket inyadayo manen ni Jesus dagiti sangapulo ket dua ket rinugianna nga ibaga kadakuada ti mapasamakto kenkuana: **33** "Kitaenyo, sumang-attayo idiay Jerusalem, ket maiyawatto ti Anak ti Tao kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti eskriba. Ikeddengdanto a mapapatay isuna ken iyawatda isuna kadagiti Hentil. **34** Laisendanto isuna, tupraandanto isuna, saplitandanto isuna, ken patayenda isuna. Ngem kalpasan ti tallo nga aldaw, agungarto isuna." **35** Napan kenkuana da Santiago ken Juan nga annak ni Zebedeo, kinunada, "Mannursuro, kayatmi nga aramidem para kadakami ti aniaman a dawatenmi kenka." **36** Kinunana kadakuada, "Ania ti kayatyo nga aramidek para kadakayo?" **37** Kinunada, "Palubosannakami a makikattugaw kenka idiay gloriam, maysa iti makannawanmo ken ti maysa ket iti makannigidmo." **38** Ngem simmungbat ni Jesus kadakuada, "Saanyo nga ammo ti dawdawatenyo. Kabaelanyo kadi ti uminom iti kopa a paginumakto wenno maibturanyo kadi ti bautisar a pakabautisarakto?" **39** Kinunada kenkuana, "Kabaelanmi." Kinuna ni Jesus kadakuada, "Ti kopa a paginumakto, paginumanyonto. Ken ti bautismo a nakabautisarak, maibturanyonto. **40** Ngem no siasino ti agtugaw iti makannawanko wenno iti makannigidko ket saan a siak ti mangted, ngem daydiay ket para kadagidiay nakaisaganaanna." **41** Idi nangngeg dagiti sangapulo a dadduma nga adalan ti maipanggep iti daytoy, nangrugi a kinapungtotda iti kasta unay da Santiago ken Juan. **42** Inayaban ida ni Jesus iti ayanna ket kinunana, "Ammoyo a dagiti naibilang a mangiturturay kadagiti Hentil ket tengtenglenda dagitoy, ken dagiti napapateg a tattao kadakuada ket iturayanda met isuda. **43** Ngem saan koma a kastoy a wagas kadakayo. Siasinoman nga agtarigagay nga agbalin a mararaem kadakayo ket masapul nga agbalin nga adipenyo, **44** ken siasinoman nga

agtarigagay nga agbalin a kauunaan kadakayo ket masapul nga agbalin nga adipen ti amin. 45 Ta saan nga immay ti Anak ti Tao tapno pagserbian, ngem tapno agserbi, ken itedna ti biagna kas subbot iti adu." 46 Dimteng da idiay Jerico. Iti ipapanawna idiay Jerico a kaduana dagiti adalanna ken dagiti nakaad-adu a tattao, adda bulsek nga agpalpalama nga anak ni Timeo nga agnagan iti Bartimeo nga agtugtugaw iti igid ti dalan. 47 Apaman a nangngegna nga adda ni Jesus a taga-Nazaret, inrugina nga impukkaw, "Jesus, Anak ni David, kaasiannak koma!" 48 Inanawa dagiti adu a tattao ti bulsek, imbagada kenkuana nga agulimek isuna. Ngem inyad-addana ti nagpukkaw, "Anak ni David, kaasiannak koma!" 49 Nagsardeng ni Jesus ket imbilinna a maayaban isuna. Inayabanda ti bulsek a lalaki, a kunada, "Tumuredka! Tumakderka! Ay-ayabannaka." 50 Inwagsitna ti kagayna, limmagto, ket napan ken ni Jesus. 51 Ket simmungbat ni Jesus kenkuana a kinunana, "Ania ti kayatmo nga aramidek para kenka?" Kinuna ti bulsek a lalaki, "Rabbi, kayatko nga awaten ti panagkitak." 52 Ket kinuna ni Jesus, "Mapanka, pinaimbagnaka ti pammatim." Dagus a naawatna ti panagkitana, ket simmurot kenni Jesus iti dalan.

11 Ita, iti ipapanda idiay Jerusalem, asidegdan iti Betfage ken Betania, iti Bantay ti Olibo, imbaon ni Jesus ti dua kadagiti adalanna 2 ket kinunana kadakuada, "Mapankayo iti barrio nga adda iti masangoanantayo. Apaman a makastrekkayo, masarakanyonto ti maysa nga urbon nga asno a saan pay a pulos a nasaksakayan. Warwaranyo ket iyegyo daytoy kaniak. 3 No adda mangibaga kadakayo, 'Apay nga ar-aramidenyo daytoy?' ibagayo, 'Kasapulan unay ti Apo daytoy ket ibaonnanto met laeng a dagus daytoy ditoy.'" 4 Pimmanawda ket nasarakanda ti maysa nga urbon nga asno a nakagalut iti ruangan, iti ruar nga asideg iti kalsada, ket winarwaranda daytoy. 5 Ket adda sumagmamano a tattao a nakatakder sadiay a nagkuna kadakuada, "Ania ti ar-aramidenyo ta warwarwaranyo dayta nga urbon nga asno?" 6 Nakisaoda kadakuada a kas imbaga ni Jesus kadakuada, ket pinalubosan ida dagiti tattao a mapan iti papananda. 7 Inyeg dagiti dua nga adalan kenni Jesus ti urbon nga asno ket inkabilda dagiti pagan-anayda iti bukot ti asno iti kasta masakayan ni Jesus daytoy. 8 Adu a tattao ti nangiyaplag kadagiti pagan-anayda iti kalsada, ken nangiyaplag dagiti dadduma kadagiti sanga a pinutedda manipud iti tay-ak. 9 Dagiti immun-una kenkuana ken dagiti simmaruno ket nagpukkaw iti, "Hosanna! Nabendisionan ti umay iti nagan ti Apo. 10 Nabendisionan ti um-umay a pagarian iti amatayo a ni David! Hosanna iti kangatoan!" 11 Simrek ngarud ni Jesus iti Jerusalem ken napan iti ayan ti templo ket inwarasna ti panagkitana iti aglawlaw. Ita, mumalem idin, rimmuar isuna a napan idiay Betania a kaduana dagiti Sangapulo ket Dua. 12 Iti simmaruno nga aldaw, idi pasublidan manipud idiay Betania, mabisin isuna. 13 Ket iti pannakakitana iti nakarabraboy ti bulongna a kayo ti igos nga adda iti adayo, napanna kinita no adda masarakanna a bunga daytoy. Ket idi nakadanon iti ayan ti kayo nga igos, awan nasarakanna no di laeng bulbulong, ta saan idi a panawen nga agbunga dagiti igos. 14 Nagsao isuna iti daytoy, "Awanton a pulos ti mangan iti bungam." Ket nangngeg dagiti adalanna daytoy. (aiōn g165) 15 Dimtengda idiay Jerusalem, ket simrek isuna iti ayan ti templo ket rinugianna a pinaruar dagiti aglaklako ken dagiti aggatgatang idiay templo. Binalittuagna dagiti lamisaan dagiti mangsuksukat iti kuarta ken dagiti pagtugtugawan dagiti aglaklako kadagiti kalapati. 16 Saanna nga impalubos a mangbitbit iti aniaman a mailako ti siasinoman a mapan iti templo. 17 Insurona ida ket kinunana, "Saan kadi a naisurat, 'Maawaganto ti balayko iti balay a pagkararagan nga agpaay kadagiti amin a pagilian?' Ngem inaramidyo a rukib dagiti mannanakaw." 18 Nangngeg dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba ti imbagana, ket nangsapulda iti wagas tapno mapapatayda isuna. Ta nagbutengda kenkuana gapu ta amin a tattao nasdaaw iti pannursurona. 19 Ket tunggal dumteng ti rabii pumanawda iti siudad. 20 panpannagnada iti agsapa, nakitada ti kayo nga igos a nagango amin agingga kadagiti ramutna. 21 Nalagip ni Pedro ket kinunana, "Rabbi, kitaem! Nagango ti kayo ti igos nga inlunodmo!". 22 Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Mamatikayo iti Dios. 23 Pudno daytoy ibagak kadakayo a siasinoman a mangibaga iti daytoy a bantay, 'Maipangatoka koma ket maitapuakka idiay baybay,' ket no saan nga agduadua ti pusona ngem mamati a ti imbagana ket mapasamak, kastanto ti aramiden ti Dios. 24 Ngarud ibagak kadakayo: Amin a banag nga ikararagyo ken dawatenyo, patienyo a naawatyon, ket matagikuayonto daytoy. 25 Inton agtakderkayo ken agkararag, masapul a pakawanenyo ti aniaman a nakabasolan ti siasinoman, tapno ti Amayo nga adda sadi-langit pakawanennanto met dagiti panagsalungasingyo. 27 Nagsublida manen

idiay Jerusalem. Iti panpannagna ni Jesus idiay templo, immasideg kenkuana dagiti panguloen a papadi, dagiti eskriba ken dagiti panglakayen. **28** Kinunada kenkuana, “Babaen iti ania a turay nga ar-aramidem dagitoy a banbanag? Ken siasino ti nangted kenka iti turay a mangaramid kadagitoy?” **29** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Agdamagak kadakayo iti maysa a saludsod. Ibagayo kaniak ken ibagak met kadakayo no ania a turay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag. **30** Ti panangbautisar ni Juan, aggapu kadi idiay langit wenno kadagiti tattao? Sungbatandak.” **31** Nagtutungtongda ken nagsisinupiatda ket kinunada, “No ibagatayo, 'Naggapu idiay langit' - kunaennanto, 'Apay ngarud a saanyo a pinati isuna?' **32** Ngem no ibagatayo, Naggapu iti tattao'” - nagbutengda kadagiti tattao, ta namatida amin a ni Juan ket maysa a profeta. **33** Ket simmungbatda kenni Jesus ket kinunada, “Saanmi nga ammo.” Ket kinuna ni Jesus kadakuada, “Saanko met ngarud nga ibaga kadakayo no ania a turay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag.”

12 Ket inrugi ni Jesus a suroan ida babaen kadagiti pangngarig. Kinunana, “Maysa a lalaki ti nagmula iti ubas, inaladanna ti aglawlaw daytoy, ken nangkali iti abut a pangpespesan. Nangipatakder isuna iti torre a pagwanawanan ket impaabangna ti kaubasan kadagiti mangay-aywan iti ubas. Ket pimmanaw isuna a nagdaliasat. **2** Iti umno a tiempo, nangibaon isuna iti adipen kadagiti mangay-aywan iti ubas tapno awatenna manipud kadakuada ti sumagmamano a bunga ti kaubasan. **3** Ngem tinengngelda isuna, kinabilda, ket pinapanawda isuna nga awanan. **4** Nangibaon manen isuna kadakuada iti sabali nga adipen, ket dinangranda ti ulona ken pinabpabainanda isuna. **5** Ngem nangibaon pay isuna iti sabali, ket pinatayda daytoy. Trinatoda dagiti dadduma iti isu met laeng a wagas, kinabkabilda ti dadduma ken pinatayda dagiti dadduma. **6** Adda pay ti maysa a tao nga ibaonna, ti dungdungoenna nga anak a lalaki. Isuna ti maudi nga imbaonna kadakuada. Kinunana, “Raemendanto ti anakko.” **7** Ngem dagiti mangab-abang iti kaubasan kinunada iti maysa ken maysa, “Daytoy ti agtawid. Umaykayo, patayentayo, ket kukuatanyonto ti tawidna.” **8** Tiniliwda isuna, pinatayda, ket imbellengda iti ruar ti kaubasan. **9** No kasta ngarud, anianto ti aramiden ti makinkukua iti kaubasan? Umayto isuna ket dadaelenna dagiti mangay-aywan iti ubas ket itednanto ti kaubasan kadagiti dadduma. **10** Saanyo kadi a nabasa daytoy a nasantoan a surat? ‘Ti bato a saan a pinagan-ano dagiti agipatpatakder, ket naaramid a pasuli a bato. **11** Daytoy ket naggapu iti Apo, ken nakaskasdaaw daytoy iti imatangtayo.” **12** Pinanggepda a tiliwen ni Jesus, ngem nagbutengda kadagiti adu a tattao, ta ammoda a naibagana daytoy a pangngarig a maibusor kadakuada. Isu nga imbatida isuna ket pimmanawda. **13** Kalpasanna, nangibaonda kenkuana iti sumagmamano kadagiti Pariseo ken sumagmamano kadagiti Herodiano, tapno palab-oganda isuna babaen kadagiti saona. **14** Idi immayda, kinunada kekuana, “Manursuro, ammomi a saanmo nga ikankano ti kapanunotan ti maysa a tao, ken saanka a mangipakpakita iti panangidumduma iti nagbaetan dagiti tattao. Pudno nga isursurom ti wagas ti Dios. Nainkalintegan kadi ti agbayad iti buis kenni Cesar wenno saan? Agbayadkami kadi wenno saan?” **15** Ngem ammo ni Jesus ti panaginsisingpetda ket kinunana kadakuada, “Apay ta padpadasendak? Iyalaandak iti denario tapno kitaek daytoy.” **16** Nangiyegda iti maysa a denario kenni Jesus. Kinunana kadakuada, “Siasino iti akinlanga ken akinnagan iti daytoy?” Kinunada, “Ni Cesar.” **17** Kinuna ni Jesus, “Itedyo kenni Cesar dagiti banbanag a kukua ni Cesar, ken iti Dios, dagiti banbanag a kukua ti Dios.” Nagsiddaawda kenkuana. **18** Kalpasanna, immay kenkuana dagiti Saduceo a mangibagbaga nga awan ti panagungar. Nagsaludsodda kenkuana, a kunada, **19** “Manursuro, insurat ni Moises para kadatayo, 'No ti kabsat ti lalaki ket natay ken mapanawanna ti asawana, ngem awan anakda, masapul nga asawaen ti asawa ti kabsatna ket maaddaanda iti anak para iti kabsatna.' **20** Adda iti pito nga agkakabsat a lallaki; nangasawa ti inauna ket kalpasanna, natay nga awan nga putotna. **21** Ket inasawa ti maikadua ti babai ket natay nga awan imputotna. Ket kasta met iti maikatlo. **22** Ket natay dagitoy a pito nga awan imputotda. Iti kaudian, natay met ti babai. **23** Iti panagungar, inton agungarda manen, siasinonto ti makin-asawa kenkuana? Ta amin dagiti pito nga agkakabsat nagbalin isuna nga asawada.” **24** Kinuna ni Jesus, “Saan kadi a daytoy ti makagapu a nagbiddutkayo, gapu ta saanyo nga ammo ti Nasantoan a Sursurat wenno ti pannakabalin ti Dios? **25** Ta inton agungarda manipud iti patay, saanda a mangasawa wenno saanda a maasawa, ngem kaslada kadagiti anghel idiay langit. **26** Ngem no maipapan kadagiti natay a nagungaren, saanyo kadi a nabasa ti Libro ni Moises, ti istoria maipapan iti bassit a kayo, no

kasano a nagsao ti Dios kenkuana ket kinunana, 'Siak ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac, ken ti Dios ni Jacob?'" **27** Saan isuna a Dios dagiti natay, ngem Dios dagiti sibibiag. Nagbiddutkayo la unay." **28** Immay ti maysa nga eskriba ket nangngegna ti panagsusuppiatda; nakitana a simmungbat ni Jesus kadakuada a nasayaat. Dinamagna kenkuana, "Ania a bilin ti kapapatgan iti amin?" **29** Simmungbat ni Jesus, "Ti kapapatgan ket, 'Denggem Israel, ti Apo a Diostayo, ti Apo ket maymaysa. **30** Masapul nga ayatem ti Apo a Diosmo iti amin a pusom, iti amin a kararuam, iti amin a panunotmo, ken iti amin a pigsam.' **31** Ti maikadua a bilin ket daytoy, 'Masapul nga ayatem ti kaarrubam a kas iti bagim.' Awan ti sabali a bilin a nangnangruna ngem kadagitoy." **32** Kinuna ti eskriba, "Nasayaat, Manursuro! Pudno nga imbagam a ti Dios ket maymaysa, ket awanen ti sabali pay ngem isuna. **33** Ti panang-ayat kenkuana iti amin a puso ken iti amin a pannakaawat ken iti amin a pigsa, ken ti panang-ayat iti kaarruba kas iti bukod a bagi, ket ad-adda a napateg pay ngem kadagiti amin a sagut a mapuoran ken kadagiti datdaton." **34** Idi nakita ni Jesus a nangted isuna iti nasirib a sungbat, kinunana kenkuana, "Saanka nga adayo manipud iti pagarian ti Dios." Kalpasan dayta, awanen ti nakaitured nga agdamag kenni Jesus iti aniaman a salsaludsod. **35** Ket simmungbat ni Jesus bayat a mangisursuro isuna idiay templo, kinunana, "Kasano daytoy nga ibagbaga dagiti eskriba a ti Cristo ket anak ni David? **36** Ni David a mismo ti nagkuna, babaen iti Espiritu Santo, 'Kinuna ti Apo iti Apok, agtugawka iti makannawan nga imak, agingga a pagbalinek a pagbatayan dagiti sakam dagiti kabusormo.' **37** Ni David a mismo aw-awaganna iti 'Apo' ti Cristo, kasano ngarud a nagbalin nga anak ni David ti Cristo?" Siraragsak a dimngeg kenkuana dagiti adu a tattao. **38** Iti panangisursurona, kinuna ni Jesus, "Agannadkayo kadagiti eskriba, nga agtarigagay a magna a nakakawes iti atiddug, **39** ken makabkablaawan kadagiti lugar a pagtagilakuan, ken adda kadagiti kangrunaan a tugaw kadagiti sinagoga, ken kangrunaan a lugar kadagiti padaya. **40** Alun-unenda met dagiti balay dagiti balo a babbai, ken agkararagda iti atiddug tapno makita dagiti tattao. Awatento dagitoy a tattao ti dakdakkel a pannusa." **41** Ket nagtugaw ni Jesus iti batog ti lakasa a pagipispisukan iti sagut idiay ayan ti templo; palpaliiwenna dagiti tattao kabayatan nga agitintinnagda iti kuartada iti uneg ti lakasa. Adu ti nabaknang a tattao ti nangikabil iti dakkel a gatad ti kuarta. **42** Ket immay ti napanglaw a balo a babai ket nangikabil iti dua a siping, aggatad iti agarup maysa a sentimo. **43** Ket inummong ni Jesus dagiti adalanna ket kinunana kadakuada, "Pudno daytoy ibagak kadakayo, daytoy a napanglaw a balo a babai nangikabil iti ad-adu ngem kadakuada amin a nangited idiay lakasa a pagipispisukan. **44** Amin dagitoy ket nangited manipud iti kinawadwadda. Ngem daytoy balo a babai, manipud iti kinapanglawna, inkabilna amin a kuarta nga adda kenkuana a pagbiaganna."

13 Kas magmagna ni Jesus nga umadayo manipud iti templo, kinuna ti maysa kadagiti adalanna kenkuana, "Manursuro, kitaem dagiti nakakaskasdaaw a bato ken dagiti pasdek!" **2** Kinunana kenkuana, "Makitam kadi dagitoy a dadakkel a pasdek? Awanto ti mabati nga uray maysa a bato a nakaparabaw iti maysa pay a bato a saan a marebba." **3** Kabayatan nga agtugtugaw isuna sadiay Bantay iti Olibo, nga adda iti bangir ti templo, sililimed a nagsaludsod kenkuana da Pedro, Santiago, Juan ken Andres, **4** "Ibagam kadakami, kaano a mapasamak dagitoy a banbanag? Anianto ti pagilasinan no dandanin a mapasamak amin dagitoy a banbanag?" **5** Inrugi ni Jesus nga imbaga kadakuada, "Agannadkayo tapno awan ti mangiyaw-awan kadakayo. **6** Adunto ti umay iti naganko ket ibagada a, 'Siak isuna,' ket adunto ti maiyaw-awanda. **7** Inton mangngegyo iti maipapan kadagiti gubat ken dagiti sayanggusing iti gubgubat, saankayo a madanagan; masapul a mapasamak dagitoy a banbanag, ngem ti panungpalan ket saan pay. **8** Ta aggiginnubatto dagiti pagilian ken aggiginnubatto met dagiti pagarian. Agginginedto kadagiti adu a lugar, ken addanto dagiti panagbisin. Dagitoy dagiti pangrugian dagiti ut-ot iti panagpasngay. **9** Agalibtakkayo. Ipaimadakayonto kadagiti konseho, ket kabilendakayonto kadagiti sinagoga. Sumangakayonto kadagiti gobernador ken ar-ari gapu kaniak, kas pammaneknek kadakuada. **10** Ngem masapul a maikasaba nga umuna ti ebanghelio kadagiti amin a pagilian. **11** Inton tiliwendakayo ken ipaimadakayo, saankayo a madanagan maipanggep iti masapul nga ibagayo. Ta iti dayta nga oras, ti masapul nga ibagayo ket maitedto kadakayo; saanto a dakayo ti agsao, ngem ti Espiritu Santo. **12** ipaimanto ti kabsat a lalaki ti kabsatna iti patay, ken ti ama ket ti anakna. Busurento dagiti annak dagiti nagannakda ket dagitoy nga annak ti makagapu a mapapatay dagiti nagannak. **13** Guraendakayonto iti

tunggal maysa gapu iti naganko. Ngem siasinoman ti makaibtur agingga iti panungpalan, maisalakanto dayta a tao. **14** makitayo ti kinarurod ti pannakadadael nga agtaktakder iti saanna koma a pagtakdaren (maawatan koma ti agbasbasa), kumamang koma dagiti adda idiay Judea kadagiti banbantay, **15** ti adda iti tuktok ti balay ket saanen koma a bumaba, wenno mangiruar iti aniaman a banag idiay, **16** ken ti adda iti taltalon ket saanen koma nga agsubli a mangala iti kagayna. **17** Ngem asi pay dagidiay addaan ti anak ken dagidiay nga agpaspasuso kadagiti maladaga kadagidiay nga al-aldaw! **18** Ikararagyo a saan koma a mapasamak daytoy iti panawen ti lammiis. **19** Ta addanto ti kasta unay a panagrigat, nga awan pay ti kasta a napasamak manipud idi punganay, idi pinarsua ti Dios ti lubong, agingga ita, awan, wenno iti uray kaanoman. **20** Malaksid a paababaen ti Apo dagiti al-aldaw, awan ti lasag a maisalakan, ngem para kadagiti napili, kadagiti pinilina, inyababana ti bilang dagiti al-aldaw. **21** Ket no ibaga ti siasinoman kadakayo, 'Kitaenyo, adda ditoy ti Cristo!' wenno, 'Kitaenyo, daydiay isuna!' saankayo a mamati iti daytoy. **22** Ta agparangto dagiti palso a Cristo ken palso a propeta ket mangipakitadanto kadagiti pagilasinan ken kadagiti nakakaskasdaaw, tapno mangallilaw, no mabalin, uray kadagiti napili. **23** Agalibtakkayo! Naibagakon amin dagitoy a banbanag kadakayo sakbay iti oras." **24** Ngem kalpasan iti kasta unay a panagrigat kadagidiay nga al-aldaw, sumipngetto ti init, saanto nga aglawag ti bulan, **25** matnagto dagiti bituen manipud iti tangatang, ket magunggunto dagiti pannakabalin nga adda iti lang-langit. **26** Ket makitadanto ti Anak ti Tao nga um-umay manipud kadagiti ul-ulep nga addaan ti naindaklan a pannakabalin ken dayag. **27** Ket ibaonnanto dagiti angelesna ket ummongennanto dagiti napilina manipud kadagiti uppat a kita ti angin, manipud iti pagpatinggaan iti daga agingga iti pagpatinggaan iti tangatang. **28** Adalenyo ti sursuro manipud iti kayo nga igos. Apaman a lumukneng ti sanga ken agrusing ti bulongna, ammoyon a ti panawen iti pudot ket asidegen. **29** Kasta met a no makitayo a mapaspasamaken dagitoy a banbanag, ammoyo nga asidegen isuna, asidegen kadagiti ruangan. **30** Pudno daytoy ibagak kadakayo, saan a mapukaw daytoy kaputotan aginggana nga amin dagitoy a banbanag ket mapasamak. **31** Mapukawto ti langit ken daga, ngem saanto pulos a mapukaw dagiti sasaok. **32** Ngem maipapan iti dayta nga aldaw wenno iti dayta nga oras, awan ti makaammo, uray pay dagiti angheles iti langit, wenno ti Anak, ngem ti laeng Ama. **33** Agalibtakkayo! Agsiputkayo, gapu ta saanyo nga ammo no ania nga oras daytoy. **34** Daytoy ket kasla iti maysa a tao a mapan agdaliasat: panawanna ti balayna ket pagbalinenna a mangimaton iti balay dagiti adipenna, tunggal maysa iti trabahona. Ken baonenna ti agbanbantay nga agtalinaed a siririing. **35** Ngarud agsiputkayo! Ta saanyo nga ammo no kaano nga agawid ti amo iti balay, mabalin nga iti rabii, tengnga iti rabii, inton agtaraok ti kawitan, wenno iti agsapa. **36** No kellaat nga umay isuna, saanyo nga ipalubos a masarakannakayo a matmaturog. **37** Aniaman ti ibagbagak kadakayo ket ibagak iti tunggal maysa: Agsiputkayo!"

14 Dua nga aldaw pay manipud ita sakbay ti Fiesta iti Ilalabas ken ti Fiesta ti Tinapay nga awan Lebadurana. Panpanunoten dagiti panguloen a padi ken dagiti eskriba no kasanoda a tiliwen a sililimed ni Jesus ken kalpasanna papatayenda isuna. **2** Ta ibagbagada, "Saan a kabayatan iti padaya, tapno saan a rumsua ti gulo kadagiti tattao." **3** Kabayatan nga adda ni Jesus sadiay Betania iti balay ni Simon nga agketong, kabayatan nga agsangsanggir isuna iti lamisaan, maysa a babai ti napan kenkuana nga addaan ti alabastro a pagikkan ti nangina unay a likido, a puro a nardo. Inikkatna ti kalub ken imbukbukna iti ulo ni Jesus ti bangbanglo. **4** Ngem adda dagiti sumagmamano a nakaunget. Nagtutungtungda ket kinunada, "Ania ti makagapu iti daytoy a pannakasayang? **5** Mabalin koma a nailako daytoy a bangbanglo iti nasursurok pay ngem tallo a gasut a denario, ken maited kadagiti napanglaw." Ket binabalawda isuna. **6** Ngem kinuna ni Jesus, "Bay-anyo isuna. Apay a rirriribukenyo isuna? Nakaaramid isuna ti napintas a banag para kaniak. **7** Kanayon nga adda kadakayo dagiti napanglaw, ket no agtarigagaykayo makaaramidkayo iti nasayaat kadakuada, ngem saan a kanayon nga addaak kadakayo. **8** Inaramidna no ania ti kabaelanna: pinulotanna ti bagik para iti pannakaitabon. **9** Pudno daytoy, ibagak kadakayo, sadinoman a pakaikasabaan ti ebangelio iti entero a lubong, ti inaramid daytoy a babai ket maibaga a pakalaglagipanto kenkuana." **10** Kalpasanna napan kadagiti panguloen a papadi ni Judas Iscariote, a maysa kadagiti Sangapulo ket Dua tapno maipaimana ni Jesus kadakuada. **11** Idi nangngeg dagiti panguloen a papadi daytoy,

naragsakanda ken inkarida nga ikkanda isuna ti kuarta. Rinuggianna iti mangsapul iti gundaway tapno maipaimana ni Jesus kadakuada. **12** Iti umuna nga aldaw iti Fiesta ti Tinapay nga awan Lebadurana, iti tiempo a pangidatonda ti urbon a karnero para iti Fiesta iti Ilalabas, kinuna dagiti adalanna kenkuana, "Sadino ti kayatmo a mapanmi pangisaganaan tapno makapanganka iti taraon para iti Fiesta iti Ilalabas?" **13** Nangibaon isuna ti dua kadagiti adalanna ket kinunana kadakuada, "Mapankayo iti siudad, ket sabatennakayonto ti maysa a lalaki nga agaw-awit ti sangakaramba a danum. Surotenyo isuna. **14** Iti sumrekanna a balay, sumurotkayo kenkuana iti uneg ket ibagayo iti akinkukua ti dayta a balay, 'Kinuna ti Manursuro, "Sadino ti pangsangaili a siledko a panganakto para iti Fiesta iti Ilalabas a kaduak dagiti adalak?"' **15** Ipakitananto kadakayo ti dakkel nga akinngato a siled a napnuan alikamen a nakasaganan. Mangisaganakayo ti para kadatayo idiay. **16** Pimmanaw dagiti adalan ket napanda iti siudad; nasarakanda ti amin a banag a kas imbagana kadakuada, ket insaganada ti taraon para ti Fiesta iti Ilalabas. **17** Idi rabiin, napan isuna ket kaduana dagiti Sangapulo ket dua. **18** Kabayatan nga agsangsanggirda iti lamisaan a mangmangan, kinuna ni Jesus, "Pudno daytoy, ibagak kadakayo, maysa kadakayo a kaduak a mangmangan ita iti mangliputto kaniak." **19** Nalidayanda amin iti kasta unay ket saggaysa a kinunada kenkuana, "Awan duadua a saan a siak!" **20** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Maysa kadagiti Sangapulo ket dua, daytoy ket ti kaduak a mangisawsawsaw ita iti tinapay iti mallukong. **21** Ta ti Anak ti Tao ket mapanto iti wagas nga ibagbaga iti Nasantoan a Surat maipapan kenkuana. Ngem asi pay dayta a lalaki a babaen kenkuana ket maliputan ti Anak ti Tao! Naim-imbag pay koma para kenkuana no saanen isuna a naipasngay." **22** Kabayatan a mangmanganda, nangala ni Jesus iti tinapay, benindisionanna daytoy, ken pinisipisina. Intedna daytoy kadakuada ket kinunana, "Alaenyo daytoy. Daytoy ti bagik." **23** Nangala isuna iti kopa, nagyaman, ken intedna daytoy kadakuada, ket imminumda amin manipud iti daytoy. **24** Kinunana kadakuada, "Daytoy ti darak iti tulag, ti dara a maibukbuk para iti kaaduan. **25** Pudno daytoy ibagak kadakayo, saanakto manen nga uminom iti daytoy a bunga iti ubas, agingga iti dayta nga aldaw nga uminumak iti baro idiay pagarian ti Dios." **26** Idi nakakantada ti himno, rimuarda ket napanda idiay Bantay ti Olibo. **27** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Umadayokayonto amin gapu kaniak, ta naisurat, 'Dangrakto ti agpaspastor ket mawarawaranto dagiti karnero.' **28** Ngem kalpasan a mapagungarak, mapanakto nga umun-una kadakayo sadiay Galilea." **29** Kinuna ni Pedro kenkuana, "Uray no umadayo amin, saanakto nga umadayo." **30** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Pudno daytoy ibagak kenka, iti daytoy a rabii, sakbay nga agtaraok ti kawitan iti mamindua, ilibaknakto iti mamintallo a daras." **31** Ngem kinuna ni Pedro, "No kasapulan a matayak a kaduaka, saankanto nga ilibak." Nagkarida amin ti isu met laeng. **32** Dimmanonda iti lugar a maaw-awagan iti Getsemani, ket kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, "Agtugawkayo ditoy kabayatan nga agkararagak." **33** Inkuyog da Pedro, Santiago ken ni Juan a kaduana ket nangrugi isuna a madanagan ken mariribukan ti kasta unay. **34** Kinunana kadakuada, "Ti kararuak ket agladladingit unay, ket kaslaak matay. Agtalinaedkayo ditoy ken agbantaykayo." **35** Napan ni Jesus iti adayo bassit, nagpakleb iti daga ket nagkararag, a no mabalin koma, ket lumabas daytoy nga oras kenkuana. **36** Kinunana, "Abba, Ama, amin a banag ket mabalin kenka. Ikkatem daytoy a kopa manipud kaniak. Ngem saan a ti pagayatak, ngem ti pagayatam." **37** Nagsubli isuna ket nasarakanna ida a matmaturog ket kinunana ken ni Pedro, "Simon, nakaturogkayo kadi? Saankayo kadi a makabantay iti maysa nga oras? **38** Agalibtak ken agkararagkayo tapno saankayo a masulisog. Ti espiritu ket pudno a sipapalubos, ngem ti lasag ket nakapuy." **39** Immadayo manen isuna ket nagkararag, ken inusarna ti isu met laeng a sasao. **40** Immay manen isuna ket nasarakanna isuda a matmaturog, ta nadagsenen dagiti matada ket saanda nga ammo no ania ti ibagada kenkuana. **41** Immay isuna iti maikatlo a daras ket kinunana kadakuada, "Matmaturogkayo pay laeng kadi ken agin-inana? Uston! Dimtengen ti tiyempo. Kitaenyo! Ti Anak ti Tao ket maliplipiputan kadagiti ima dagiti managbasol. **42** Bumangonkayo, mapantayon. Kitaenyo, asidegen ti mangliput kaniak." **43** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna simmangpet ni Judas, maysa kadagiti Sangapulo ket dua, a kaduana dagiti nakaad-adu a tattao nga addaan iti kampilan ken pang-or, manipud kadagiti panguloen a papadi, kadagiti eskriba ken kadagiti panglakayen. **44** Ita nangted ti mangliliputna kadakuada iti pagilasinan, a kinunana, "Siasinoman ti agkak, isuna daydiay. Tiliwenyo isuna ken ipanawyo nga adda bantayna."

45 Idi simmangpet ni Judas, dagus a napan isuna ken ni Jesus ket kinunana, “Rabbi!” **46** Ket inagkanna isuna. Kalpasanna ineggemanda isuna, ket tiniliwda isuna. **47** Ngem maysa kadakuada a nakatakder ti nangasut ti kampilanna ket tinagbatna ti adipen iti kangatoan a padi ket napingasanna ti lapayag ti adipen. **48** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Immaykayo kadi a kas maibusor iti agtatakaw ta addaankayo kadagiti kampilan ken pang-or a mangtiliw kaniak? **49** Inaldaw idi nga addaak kadakayo ken agisursuroak idiay templo, saandak a tiniliw. Ngem naaramid daytoy tapno matungpal koma ti Nasantoan a Surat.” **50** Ket amin a kadua ni Jesus ket imbatida isuna ken naglibasda. **51** Sinurot isuna ti maysa nga agtutubo a lalaki, a nakakawes laeng iti lupot a lino a naibalkot kenkuana; tiniliwda isuna ngem **52** nabatina ti lupot a lino sadiay ken nagtaray manipud kadakuada a lamulamo. **53** Inturongda ni Jesus iti kangatoan a padi. Nagummong sadiay a kaduana dagiti amin a panguloen a padi, dagiti panglakayen, ken dagiti eskriba. **54** Ita sinurot ni Pedro isuna manipud iti saan unay nga adayo, aginggana iti paraangan iti kangatoan a padi. Nakitugaw isuna kadagiti guardia, nga adda iti asideg iti apuy tapno aginudoda. **55** Ita agsapsapul dagiti panguloen a papadi ken ti sibubukel a Konseho iti pammaneknek a maibusor ken ni Jesus tapno mapapatayda isuna. Ngem awan ti nasarankada. **56** Ta adu dagiti nangyeg iti palso a pammaneknek maibusor kenkuana, ngem uray pay ti pammaneknekda ket saan a nagsusurot. **57** Adda sumagmamano a nagtakder ken nangyeg iti palso a pammaneknek a maibusor kenkuana; kinunada, **58** “Nangngegmi a kinunana, “Dadaelekto daytoy a templo a naaramid babaen kadagiti ima, ket iti maika-tallo nga aldaw mangipatakderak iti sabali a saan a naaramid babaen kadagiti ima.’” **59** Ngem uray pay dagiti pammaneknekda ket saan a nagsusurot. **60** Nagtakder kadakuada ti kangatoan a padi ket nagsaludsod ken ni Jesus, “Awan kadi ti sungbatmo? Ania daytoy nga ibagbaga dagitoy a lallaki a maibusor kenka?” **61** Ngem naulimek isuna ken awan ti insungbatna. Nagsaludsod manen ti kangatoan a padi kenkuana ket kinunana, “Sika kadi ti Cristo, ti anak ti Nabendisionan?” **62** Kinuna ni Jesus, “Siak. Ket makitamto ti Anak ti Tao inton agtugaw isuna iti makannawan nga ima iti pannakabalin ken umay kadagiti ul-ulep iti langit.” **63** Rinay-ab ti kangatoan a padi ti pagan-anayna ket kinunana, “Kasapulantayo pay kadi ti saksi? **64** Nangngeganyo ti tabbaaw. Ania iti pangngeddengyo?” Ket inukomda amin isuna a kas maysa a maikari iti patay. **65** Adda sumagmamano a nangrugi a mangtupra kenkuana ken mangabbong iti rupana ken mangdanog kenkuana ket kinunada kenkuana, “Agipadtoka!” Innala dagiti opisial isuna ket kinabilda isuna. **66** Kabayatan nga adda ni Pedro iti baba idiay paraangan, napan kenkuana ti maysa kadagiti adipen a babai iti kangatoan a padi. **67** Nakitana ni Pedro kabayatan nga agtaktakder isuna idiay abay iti apuy tapno aginudo, ket miningminganna isuna. Ket kinunana, “Kinadkaduam met ti Nasareno a Jesus.” **68** Ngem inlibakna daytoy, a kinunana, “Saanko nga ammo wenno maawatan ta ibagbagam.” Ket rimmuar isuna iti paraangan. **69** Ngem nakita isuna iti adipen a babai nga adda idiay ket rinuggianna manen nga ibaga kadagiti agtaktakder sadiay, “Daytoy a tao ket maysa kadakuada!” **70** Ngem inlibakna manen daytoy. Kalpasan iti bassit a kanito, ibagbaga dagidiay agtaktakder sadiay ken ni Pedro, “Pudno a maysaka kadakuada, ta maysaka met a taga-Galilea.” **71** Ngem inruginna nga ilunod ti bagina ken nagsapata, “Saanko nga am-ammo daytoy a tao nga ibagbagayo.” **72** Ket nagtaraok ti kawitan iti maikadua a daras. Ket nalagip ni Pedro dagiti imbaga ni Jesus kenkuana: “Sakbay nga agtaraok ti kawitan iti mamindua, ilibaknakto iti mamintallo a daras.” Ket naglusdoy ken nagsangit isuna.

15 Idi bumigaten, nagsasarak dagiti panguloen a papadi agraman dagiti panglakayen, dagiti eskriba, ken ti entero a Sanhedrin. Kalpasanna, ginalutanda ni Jesus ket impanawda. Impaimada isuna kenni Pilato. **2** Sinaludsod ni Pilato kenkuana, “Sika kadi ti Ari dagiti Judio?” Insungbatna kenkuana, “Nakunamon.” **3** Agibagbaga dagiti panguloen a papadi iti adu a pammabasol a maibusor kenni Jesus. **4** Sinaludsod manen ni Pilato kenkuana, “Awan kadi ti maisungbatmo? Kitaem ti kaadu dagiti pammabasol nga ipabpabasolda kenka! **5** Ngem saan a simmungbat ni Jesus kenkuana, ket dayta ti nagsiddaawanna. **6** Ita, iti tiempo ti fiesta, masansan a mangwayawaya ni Pilato iti maysa a balud, maysa a balud a kiniddawda. **7** Kadagiti rebelde nga adda iti pagbaludan, kadua dagiti mammapatay a nakipaset iti panagrebelde ti maysa a lalaki a managan Barrabas. **8** Immay kenni Pilato dagiti adu a tattao ket inrugida a dawaten kenkuana nga aramidenna para kadakuada ti kas iti inaramidna iti napalabas. **9** Simmungbat ni Pilato kadakuada a kinunana, “Kayatyo kadi

a wayawayaak kadakayo ti Ari dagiti Judio?" **10** Ta ammona a gapu iti apal nga impaima dagiti panguloen a papadi ni Jesus kenkuana. **11** Ngem sinugsogan dagiti panguloen a papadi dagiti adu a tattao tapno ipukkawda a ni Barrabas ketdi ti mawayawayaan. **12** Simmungbat manen ni Pilato kadakuada a kinunana, "Ania ngarud ti aramidek iti Ari dagiti Judio?" **13** Impukkawda manen, "Ilansam isuna iti krus!" **14** Kinuna ni Pilato kadakuada, "Ania ti biddut a naaramidna?" Ngem inyad-addada pay nga impukkaw, "Ilansam isuna iti krus." **15** Kayat ni Pilato a penneken dagiti adu a tattao, isu a winayawayaanna ni Barrabas kadakuada. Sinaplitna ni Jesus sana inyawat tapno mailansa iti krus. **16** Inturong dagiti soldado isuna idiay uneg ti paraangan (nga ayan ti kuartel), ken inayabanda nga agtitipon ti sibubukel a bunggoy dagiti soldado. **17** Kinagayanda ni Jesus iti kawes a lila, ken nangsallapidda iti balangat a sisiitan ket imbalangatda kenkuana. **18** Rinugianda a sinaludoan isuna ket kinunada, "Agbiagka, Ari dagiti Judio!" **19** Pinang-urda ti ulona iti runo ken tinupraanda isuna. Imparintumengda dagiti tumengda iti sangoananna kas panangpadayaw. **20** Idi pinagang-angawanda isuna, inikkatda kenkuana ti lila a kawes ket inkawesda kenkuana ti bukodna a kawes, sada-inruar isuna tapno ilansada iti krus. **21** Pinilitda nga agserbi ti maysa a lumabas, immay a naggapu iti away, maysa a lalaki a managan Simon ti Cirene (ti ama ni Alejandro ken ni Rufo); pinilitda isuna a mangbaklay iti krus ni Jesus. **22** Impan dagiti soldado ni Jesus iti lugar a maawagan Golgota (a ti kayatna a sawen no maipatarus, Lugar dagiti Banga-banga). **23** Nangidiayada kenkuana iti arak a nalaukan iti mira, ngem saanna nga ininum. **24** Inlansada isuna iti krus ket biningaybingayda dagiti kawesna babaen iti panagbibinnunotda tapno maammoan no ania a piraso ti alaen ti tunggal soldado. **25** Maikatlo nga oras idi inlansada isuna iti krus. **26** Insuratda iti pagilasinan ti impabasolda kenkuana, "TI ARI DAGITI JUDIO." **27** Kaduana a nailansa dagiti dua nga agtatakaw, maysa iti kannawanna ken maysa iti kannigidna. **29** Inuyaw dagiti aglabas isuna, agwingwingiwingda ket ibagbagada, "Aha! Sika a mangdadael iti templo ken mangbangon met laeng iti maikatlo nga aldaw, **30** isalakanmo ta bagim ket bumabaka manipud iti krus!" **31** Iti isu met laeng a wagas, pinagang-angawan isuna dagiti panguloen a papadi, kasta met dagiti eskriba, a kinunada, "Insalakanna dagiti dadduma, ngem saanna a maisalakan ti bagina. **32** Bumaba koma ngarud ti Cristo, ti Ari ti israel, manipud iti krus, tapno makitatayo ket mamatitayo." Ken linalais met isuna dagiti kaduana a nailansa iti krus. **33** Iti maikainnem nga oras, immay ti sipnget iti entero a daga aginggana iti maikasiam nga oras. **34** Iti maikasiam nga oras nagpukkaw ni Jesus iti napigsa, "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" a kayatna a sawen, Diosko, Diosko, apay a binaybay-annak?" **35** Nangngeg daytoy dagiti dadduma nga agtaktakder iti asideg ket kinunada, "Kitaenyo, ay-ayabanna ni Elias." **36** Adda nagtaray, nangikabil iti naalsem nga arak iti espongha, inkabilna iti sarukod a runo, ket itedna kenkuana tapno uminom. Kinuna ti lalaki, "Kitaentayo man no umay ni Elias a mangibaba kenkuana." **37** Ket nagpukkaw ni Jesus iti napigsa a timek ket natay. **38** Napigis iti dua manipud iti ngato agingga iti baba ti kurtina iti templo. **39** Ket idi nakita ti senturion a nakatakder ken nakasango kenni Jesus a natayen isuna iti kastoy a wagas, kinunana, "Pudno a daytoy a tao ti Anak ti Dios." **40** Adda met dagiti babbai a kumitkita manipud iti adayo. Karaman kadakuada da Maria a Magdalena, Maria (ti ina da Jose ken ni Santiago nga ub-ubing), ken ni Salome. **41** Idi adda isuna idiay Galilea, simmursurotda ken nagserserbida kenkuana. Adu met dagiti dadduma a babbai a kimmuyog kenkuana a simmang-at idiay Jerusalem. **42** Idi rumabiin, gapu ta aldaw daytoy ti Panagsagana, dayta ket, ti aldaw sakbay ti Aldaw a Panaginana, **43** napan ni Jose a taga Arimatea sadiay. Maysa isuna a mararaem a kameng ti Sanhedrin, a mangur-uray iti pagarian ti Dios. Situtured a napan kenni Pilato ket dinawatna ti bagi ni Jesus. **44** Nasdaaw ni Pilato ta natayen ni Jesus; inayabanna ti senturion ket dinamagna kenkuana no natayen ni Jesus. **45** Idi naammoanna iti senturion a natayen ni Jesus, impalubosna nga alaen ni Jose ti bagina. **46** Gimmatang ni Jose iti lino a lupot. Imbabana isuna manipud iti krus, binungonna iti lino a lupot, ken inkabilna iti tanem a nakungkongan a dakkel a bato. Kalpasanna, nangitulidda iti bato a serra ti ruangan ti tanem. **47** Nakita da Maria a Magdalena ken ni Maria nga ina ni Jose ti lugar a nakaitaneman ni Jesus.

16 Idi nalpasen ti Aldaw a Panaginana, gimmatang da Maria a Magdalena, Maria nga ina ni Santiago, ken ni Salome, iti naayamuom a bangbanglo, tapno umayda ket sapsapoanda ti bagi ni Jesus. **2** Iti umuna nga aldaw ti lawas, idi simmingising ti init, nasapada a napan iti tanem.

3 Kunkunada iti maysa ken maysa, “Siasinonto ti mangitulid iti bato para kadatayo manipud iti ruangan ti tanem?” **4** Idi timmangadda, nakitada nga addan ti nangitulid iti nakadakdakkel a bato. **5** Simrekda iti tanem ket nakakitada iti agtutubo a lalaki a nakakawes iti puraw, nga agtugtugaw iti makannawan a sikigan, ket nagsiddaawda. **6** Kinunana kadakuada, “Saankayo nga agbuteng. Birbirukenyo ni Jesus, ti Nazareno, a nailansa iti krus. Nagungar isuna! Awan isuna ditoy. Kitaenyo ti lugar a nangipaiddaanda kenkuana. **7** Ngem mapankayo, ibagayo kadagiti adalanna ken ni Pedro a mapan isuna nga umun-una kadakayo idiay Galilea. Sadiay, makitayonto isuna, kas iti imbagana kadakayo.” **8** Rimmuarda ket nagtarayda manipud iti tanem; agpigpigergerda ken masmasdaawda. Awan ti imbagada iti siasinoman gapu ta mabutengda unay. **9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.)** nasapa iti umuna nga aldaw ti lawas, kalpasan a nagungar isuna, immuna a nagparang isuna kenni Maria a Magdalena a nangpaksiatanna idi iti pito a demonio. **10** Napanna imbaga kadagiti kakadua ni Jesus idi, kabayatan nga agdungdung-aw ken agsangsangitda. **11** Nangngegda a sibibiag isuna ket nakitana isuna, ngem saanda a namati. **12** Kalpasan dagitoy a banbanag, nagparang isuna iti sabali a langa iti dua kadakuada, kabayatan a magmagnada a mapan iti away. **13** Napanda ket imbagada kadagiti dadduma nga adalan, ngem saanda a namati kadakuada. **14** Iti saan a nabayag, nagparang ni Jesus kadagiti sangapulo ket maysa bayat ti panagsanggirda iti lamisaan, ket binabalawna ida iti saanda a panamati ken kinatangken ti pusoda, gapu ta saanda a pinati dagiti nakakita kenkuana kalpasan ti panagungarna manipud kadagiti natay. **15** Kinunana kadakuada, “Mapankayo iti entero a lubong, ket ikasabayo ti ebanghelio iti amin a parsua. **16** Ti mamati ken mabautisaran ket maisalakanto, ket ti saan a mamati ket madusanto. **17** Kumuyogto dagitoy a pagilasinan kadagiti mamati. Iti naganko, mangpaksiatdanto kadagiti demonio. Agsaodanto kadagiti pagsasao a baro kadakuada. **18** Siiima a pidutendanto dagiti uleg, ket no makainumda iti aniaman a makapatay, saandanto a madangran. Ipataydanto dagiti imada kadagiti masakit, ket umimbagto dagitoy.” **19** Kalpasan a nagsao ti Apo kadakuada, naipangato sadi langit ket nagtugaw iti makannawan ti Dios. **20** Pimmanaw dagiti adalan ket nangasabada iti sadinoman, kabayatan a nakipagtrabaho ti Apo kadakuada ket pinatalgedna ti sao babaen kadagiti nakaskasdaaw a pagilasinan a simmaruno.

Lucas

1 Adu nga tattao ti nangpadas a mangisurat
kadagiti istorya maipapan kadagiti banbanag nga
naipatungpal kadatayo. **2** Dagiti nakasaksi manipud
idi damo ken nagbalin nga ad-adipen ti sao, ket
inpakaammoda kadatayo. **3** Ngarud, nakitak nga
nasayaatsa met kaniak, kalpasan nga inad-adalko
nga naimbag manipud idi rugrugina, nga ilanadko a
para kenka nga naurnos, patpatgek unay a Teopilo.
4 Kayatko nga mammoam ti kinasigurado dagiti
banbanag nga naisuro kenka. **5** Idi panawen ni
Herodes, ari iti Judea, adda maysa nga padi a
managan Zacarias, manipud iti bunggoy ni Abias. Ti
asawana ket manipud kadagiti annak nga babbai ni
Aaron, ket ti naganna ket Elisabet. **6** Dagitoy nga
dua ket nalinteg iti sangoanan ti Dios, magmagnada
iti amin nga bilbilin ken ordinansa iti Apo nga awan
pakababalawanda. **7** Ngem awan nga pulos ti anakda,
gapu ta ni Elisabet ket baog, ken agpadpadada nga
nataengan unayen. **8** Maysa nga aldaw idi madama
nga ar-aramiden ni Zacarias iti pagrebbenganna iti
Dios a kas padi a naituding iti bunggoyda, **9** sinurot
dagiti papadi iti gagangay nga ar-aramidenda, ket
napili ngarud isuna babaen iti panagbibinnunotda
tapno sumrek iti templo ti Apo a mangpuor ti
insenso. **10** Dagiti amin nga tattao a naummong
ket agkarkararag iti ruar idi tiempo nga mapuoran ti
insenso. **11** Nagparang iti maysa nga anghel iti Dios
kenkuana, sitatakder iti makanawan nga paset iti altar
ti insenso. **12** Nariribukan ni Zacarias iti pannakakitana
iti anghel, ket nakaru ti butengna. **13** Ngem kinuna
ti anghel kenkuana, "dika nga agbuteng Zacarias
gapu ta nadenggeg ti kararagmo." Ti asawam a ni
Elisabet, ipasyangannakanto iti maysa a lalaki, ken
panaganamto isuna iti Juan. **14** Kastanto unay iti
rag-om ken ragsakmo gapu kenkuana, ken adu a
tao iti maragsakan iti pannaka-ipasngayna. **15** Ta
agbalin nga natan-ok isuna iti imatang ti Apo, ket
dinto uminom iti arak wenno aniaman nga inumen
a naingel. Mapnonto isuna iti Espiritu Santo, uray
kabayatan ti kaaddana iti aanakan ti inana. **16** Isuna ti
mangpasubli kadagiti adu nga annak a lallaki iti Israel,
iti Apo a Diosda. **17** Umunanto nga mapan ngem
isuna babaen iti espiritu ken pannakabalin ni Elias.
Iturongnanto dagiti puspuso dagiti am-amma kadagiti
annakda, ken mangipapagna kadagiti nasusukir nga
maibatay iti kinasirib dagiti nalilinteg. Aramidenna
daytoy tapno pagbalinenna a nakasagana dagiti
tattao nga sisasagana para iti Apo. **18** Kinuna ni
Zacarias iti anghel, "Kasano nga maammoak nga
daytoy ket mapasamak? Ta lakayakun, ken ti asawak
ket baketen." **19** Simmungbat ti anghel kenkuana,
"Siak ni Gabriel. Agtaktakderak iti presensia ti Dios,
ken naibaunak a makisao kenka ken mangted
kenka iti daytoy nga naimbag a damag. **20** Kitaem,
agulimekkanto ken dikanto nga makasao agingga
iti aldaw nga dagitoy a banbanag ket mapasamak,
agsipud ta dika namati iti sasaok, nga maipatungpalto
iti umno nga tiempo." **21** Kabayatanna, agur-uray
dagiti tattao ken ni Zacarias ket panpanunotenda nu
apay nga nabayag unay isuna idiay templo. **22** Idi
rimmuar isuna, saanen nga makasarita kadakuada,
ket naamirisda nga nakaimatang isuna iti sirmata
idiay templo. Nagsinsinyas isuna kadakuada, ngem
nagtalinaed nga saan nga makasao. **23** Idi natungpalen
ti tiempo nga panagserbina, nagsubli isuna idiay
balayna. **24** Kalpasan dagitoy nga al-aldaw, nagsikog
ti asawana a ni Elisabet. Naglimmeng isuna iti lima
nga bulan, a kunana, **25** "Daytoy ti inaramid ti
Apo para kaniak. Tinarabaynak, tapno ikkatenna iti
pannaikaibabainko kadagiti tattao." **26** Ita, iti maika-
innem a bulan iti panagsikog ni Elisabet, ti anghel a
ni Gabriel ket inbaon iti Apo iti maysa nga siudad
idiay Galilea, a managan Nazaret, **27** iti maysa a
birhen a naitulag iti lalaki a managan Jose. Isuna
ket kaputotan ni David, ken iti nagan ti birhen ket
Maria. **28** Immay ti anghel kenkuana, ken kinunana,
"Kablaaw, kenka a kagagasatan! Ti Dios adda kenka!"
29 Ngem kasta unay a nariribukan isuna gapu iti sasao
iti anghel, ket pinannunotna no ania a kita iti kablaaw
daytoy. **30** Kinuna ti anghel kenkuana, "Dika nga
agbuteng, Maria, ta naay-ayo kenka iti Dios. **31** Kitaem,
agsikogkanto ket agipasngayka iti maysa a lalaki, ken
awagam isuna ti Hesus. **32** Agbalinto nga naindaklan
isuna, ken maawaganto iti Anak ti Kangatoan. Itedto
ni Apo Dios kenkuana iti trono ni tatangna a David.
33 Agnanayonto nga agturay kadagiti kaputotan ni
Jacob, ken awanto ti pagpatinggaan ti pagarianna."
(aiōn g165) **34** Ket kinuna ni Maria iti anghel, "Kasano
nga mapasamak daytoy, idinto a maysaak nga
birhen?" **35** Insungbat ti anghel kenkuana, "Umayto
kenka ti Espiritu Santo ken salinongannakanto ti
pannakabalin iti Kangatoan. Ngarud, ti nasantoan
nga maipasngayto ket maawaganto nga Anak ti Dios.
36 Kitaem, ti kabagiam a ni Elisabet ket nagsikog
met iti maysa a lalaki iti kinabaketna; isuna ket adda

iti maikainnem nga bulan ti panagsikogna, nupay
isuna ket naawagan a baog. 37 Agsipud ta awan iti
saan a kabaelan ti Dios!" 38 Kinuna ni Maria, "Pudno,
siak ti adipen ti Apo. Mapasamak ngarud kaniak
a kas iti saom "Ket pinanawan isuna ti anghel. 39
Ita, kadagidi nga al-aldaw, timmakder ni Maria ken
nagapura nga napan idiay turturod nga paset ti siudad
iti Judea, ket idiay, 40 napan iti balay ni Zacarias
ket kinablaawanna ni Elisabet. 41 Idi nangngeg ni
Elisabet ti kablaaw ni Maria, limmagto ti ubbing iti
tianna; ket ni Elisabet, napno ti Espiritu Santo. 42
Inngatona ti timekna nga adda papukkawna, ket
kinunana, "Sika ti nabendisionan kadagiti babbai, ken
nabendisionan iti bunga ti aanakam. 43 Kasano nga
iti ina ti Apok ket umay kaniak? 44 Ta idi nangngegko
ti kablaawmo, ti ubing iti aanakak ket limmagto gapu
iti ragsakna. 45 Isuna nga namati ket nabendisionan,
agsipud ta dagiti banbanag nga naibaga kenkuana
manipud iti Apo ket mautngpalto." 46 Kinuna ni Maria,
"Itagtag-ay iti kararwak ti Apo, 47 ken agragrag-o ti
espirituk iti Dios nga Mangisalakanko. 48 Agsipud ta
inikanna iti pateg ti nababa a kasasaad iti adipenna.
Manipud ita awagandak dagiti amin nga henerasion a
nabendisioanan, 49 Agsipud ta iti Mannakabalin ket
nagaramid iti nakakaskasdaaw a banbanag kaniak;
Ken ti naganna ket nasantoan. 50 Iti asina ket para
kadagiti amin nga henerasion ti tattao nga agbuteng
kenkuana. 51 Nangaramid isuna kadagiti agkakabileg
nga banbanag babaen iti imana; inwarawarana dagiti
natangsit iti pusoda. 52 Ingguyodna nga pababa dagiti
mangiturturay manipud kadagiti tronoda, ken intag-
ayna dagiti nabababa nga tattao. 53 Inikkanna iti
naimbag nga banbanag dagiti mabisin nga tattao,
ken pinapanawna dagiti babaknang a tattao nga
awanan iti uray aniaman a banag. 54 Tinulunganna iti
Israel nga adipenna, tapno kaasianna 55 ni Abraham
ken dagiti kaputotanna iti agnanayon, a kas inkarina
kadagiti kapuonantayo nga aramidenna. (aiōn g165)
56 Nakipagnaed ni Maria ken ni Elisabet iti agarup
tallo nga bulan, sa nagawid iti balayna. 57 Ita, idi
dimteng iti tiempo nga panangipasngay ni Elisabet
iti anakna, nagpasngay isuna iti anak a lalaki. 58
Nangngegan dagiti karrubana ken kakabagianna nga
iti Dios ket naasi unay kenkuana, ket nakipagragsakda
kenkuana. 59 Ket iti maikawalo nga aldaw kalpasan
dayta, immayda nga mangkugit iti maladaga; ken
awaganda koma isuna iti Zacarias, nga isurotda iti
nagan ni tatangna. 60 Ngem simmungbat ni inangna
a kinunana, "Saan, ngem ketdi maawagan isuna
iti Juan." 61 Kinunada kenkuana, "Awan kadagiti
kakabagiam iti naawagan iti kastoy a nagan." 62
Sininyasanda ti amana tapno ammoenda no ania ti
kayatna nga iyawagda iti ubing. 63 Isu nga dimmawat
iti pagsuratan ken insuratna ditoy, "Ti naganna ket
Juan." Aminda ket nasdaaw unay. 64 Dagdagus
nga nalukatan iti ngiwatna ken nawayawayaan ti
dilana, ken nangrugi nga nagsao, nga agdaydayaw
iti Dios. 65 Ket buteng iti immay kadagiti amin nga
agnanaed iti aglawlawda ken amin nga napasamak ket
pagsasaritaan dagiti tattao iti amin nga lugar iti turturod
nga pagilian ti Judea. 66 Amin dagiti nakangngeg
iti daytoy ket pinanpanunotda ti maipanggep iti
napasamak ken kinunada, "Ita ngarud, anianto ngata
iti pagbalinan daytoy nga ubing? Ta naamirisda nga
ti ima iti Apo ket adda kenkuana. 67 Ti amana nga
ni Zacarias ket napno iti Espiritu Santo, ket insaona
daytoy nga padto, 68 "Madaydayaw ti Apo, nga Dios ti
Israel, gapu ta immay isuna kadatayo ken nagaramid
iti wagas tapno wayawayaanna dagiti tattaona." 69
Nangisabet isuna para kadatayo iti mannakabalin nga
Mannangisalakan manipud iti kaputotan ti adipenna
a ni David, 70 a kas inbaga ti Dios babaen kadagiti
nasantoan a propetana idi. (aiōn g165) 71 Inkarina nga
isabetna ti pannakaisalakantayo manipud kadagiti
kabusortayo, ken manipud iti ima dagiti amin nga
gumurgura kadatayo. 72 Inaramidna daytoy tapno
ipakitana ti asina kadagiti kapuonantayo, ken tapno
lagipenna iti nasantoan nga tulagna. 73 Dayta a
tulag ket isu ti sapata nga inbagana ken ni Abraham
nga kapuonantayo. 74 Nangaramid isuna iti sapata
tapno waya-wayaannatayo manipud iti ima dagiti
kabusortayo ken ikkannatayo iti pannakabael nga
agserbi kenkuana nga awan ti panagbuteng, 75 ken iti
kinasanto ken kinalinteg iti sangwananna iti amin nga
aldawtayo. 76 Ken sika, anakko, ket maawaganto nga
propeta ti Kangatoan, gapu ta unaam ti Apo tapno
isaganam dagiti tattao para iti iyaayna, 77 ken tapno
tulungam dagiti tattao nga mangammo no kasanoda
nga maisalakan babaen iti pannakapakawan dagiti
basbasolda. 78 Pakawanennatayo iti Diostayo gapu
iti nalukneng nga asina. Babaen iti daytoy nga asi,
ti Mannangisalakan, nga maiyarig iti singising ti init
iti agsapa, ket umay manipud langit nga tumulong
kadatayo. 79 Lawaganna dagiti tattao nga agtugtugaw
iti kinasipnget ken iti aniniwan ti patay; idalanna dagiti
saksakatayo iti dalan ti kapia." 80 Dimmakkel ngarud ti
ubing, ken nagbalin nga napigsa iti espiritu. Nagnaed

isuna kadagiti let-ang a luglugar agginga a nangrugi nga nagparang a nalatak kadagiti tattao iti Israel.

2 Itatta, kadagidi nga al-aldaw, immay ti kanito nga ni Cesar Agusto ket nangipaulog iti linteg a mangibilbilin a masapul nga mailista amin nga tattao nga agbibiag iti lubong ti Roma. **2** Daytoy ti kaunaan a panagpalista nga naaramid kabayatan a ni Kerinio ti gobernador idiay Syria. **3** Isu nga tunggal maysa ket napan iti bukodna nga ili tapno agpalista para iti dayta nga panagpalista. **4** Uray ni Jose ket pimmanaw manipud siudad ti Nazaret idiay Galilea ket nagdalyasat a napan iti ili nga Betlehem a sakop ti Judea, a mabigbig nga siudad ni David, agsipud ta isuna ket kaputotan nga nagtaud iti pamilia ni David. **5** Napan isuna idiay tapno agpalista a kadwana ni Maria, a naitulag nga asawaenna ken agur-uray iti panaganakna. **6** Itatta immay ti kanito nga kabayatan nga addada idiay, dimteng ti tiempo tapno ipasngayna ti anakna. **7** Inpasngayna ti maysa a lalaki, ti inauna nga anakna, ket binalkotna a nasayaat itia akikid ng lupot. Sana inkabil iti kulluong, gapu ta awan ti kuarto a para kadakuada iti pagdagdagusan dagiti bisita. **8** Iti dayta met laeng a rehion, adda dagiti agpaspastor nga agnanaed iti away ken banbantayanda dagiti aguurnong a karneroda iti rabii. **9** Pagammoan, nagparang kadakuada iti anghel ti Apo, ken ti dayag ti Apo ket linawaganna ti aglawlawda, ket napalalo ti butengda. **10** Ket kinuna ti anghel kadakuada, "Saan kayo nga agbuteng, agsipud ta dandanin nga ibagak kadakayo ti naimbag a damag a mangiyeg iti dakkel nga ragsak kadagiti amin a tattao. **11** Ita adda mangisalakan nga naipasngay para kadakayo iti siudad ni David! Isuna ni Kristo nga Apo! **12** Daytoy ti pagilasinan a maited kadakayo, masarakanyonto ti maysa a maladaga a nabalkot iti akikid a lupot nga nakaidda iti kulluong." **13** Pagammoan, adda naitipon iti anghel nga adu a bilang ti nainlangitan a soldado nga agdaydayaw iti Dios, a kunkunada, **14** "Gloria iti Dios nga adda iti kangatoan, ken maadda koma ti kapia ditoy daga kadagiti tattao nga pakaay-aywanna." **15** Apaman a nakapanawen dagiti anghel manipud kadakuada a napandan idiay langit, kinuna dagiti agpaspastor iti tunggal maysa, "Intayo itan idiay Betlehem, ken intayo kitaen daytoy a banag nga napasamak, nga impakaammo ti Apo kadatayo." **16** Nagdardarasda a napan idiay ket nasarakanda ni Maria ken ni Jose, ken nakitada ti maladaga nga nakaidda iti kulluong. **17** Kalpasan nga nakitada daytoy, impakaammoda kadagiti tattao no ania ti naibaga kadakuada maipapan iti daytoy nga ubing. **18** Ket nagsiddaaw amin a nakangngeg iti imbaga dagiti agpaspastor kadakuada. **19** Ngem pinanpanunot ni Maria ti maipapan kadagiti amin nga banbanag a nangngeganna, ket sinalimetmetanna dagitoy iti pusona. **20** Nagsubli dagiti agpaspastor nga intantan-ok ken indaydayawda ti Dios gapu kadagiti amin a nangngegan ken nakitada, a kas iti naibaga kadakuada. **21** Idi maikawalo nga aldaw ken isu ti tiempo a pannakakugit ti ubing, pinanaganana isuna iti Hesus, ti nagan nga inted ti anghel sakbay ti pannakaisikogna. **22** Idi nalpas ti kasapulan nga bilang ti aldaw a para iti pannakadalusda, a sigun iti linteg ni Moises, inyeg da Jose ken Maria ti anakda a maladaga a lalaki iti templo idiay Jerusalem tapno isagutda iti Apo. **23** Kas naisurat iti linteg ti Apo, "Tunggal inauna nga anak a lalaki ket maawagan nga nasantoan iti Dios." **24** Immayda pay tapno agidaton da iti sagot a sigun iti naibaga iti linteg ti Apo, "maysa nga pares ti kalapati wenno dua a sibong nga kalapati." **25** Kitaen, adda maysa a lalaki manipud Jerusalem nga agnagan ti Simeon. Daytoy nga lalaki ket nalinteg ken napapati iti Dios. Isu ket agur-uray iti mangliwliwa iti Israel, ken adda kenkuana ti Espiritu Santo. **26** Naipakaammo kenkuana ti Espiritu Santo nga saan pay a matay agingga nga dina makita ti Kristo iti Apo. **27** Maysa nga aldaw immay isuna idiay templo, babaen iti panangidalan ti Espiritu Santo. Idi impan dagiti nagannakna ti ubing, a ni Hesus, tapno aramidenda para kenkuana no ania ti kadawyan nga kidkiddawen ti linteg, **28** ket inubba ni Simeon ti ubing, ken nagdayaw iti Dios ket kinunana, **29** "Ita palubusam toy adipenmo nga pumanaw a sitatalna, Apo, a kas kunam iti saom. **30** Agsipud ta nakita dagiti matak ti panangisalakanmo, **31** nga insaganam iti imatang dagiti amin nga tattao. **32** Agbalinto a silaw a mangiparangarang iti kinapudno kadagiti Hentil ken agbalin nga dayag dagiti tattaom nga Israel." **33** Nagsiddaaw ti ama ken ina ti ubing kadagiti banbanag a naibaga maipanggep iti ubing. **34** Ket binendisionan ida ni Simeon ken kinunana ken ni Maria nga inana, "Dumngegka a nasayaat! Daytoy nga ubing ket naituding a pakatinnagan ken pakabangonan dagiti adu nga tattao iti Israel ken pagilasinan a masuppiat. **35** Maysa pay, sugatento ti kampilan ti kararuam, tapno dagiti kapanunotan manipud kadagiti adu nga puspuso ket maiparangarang." **36** Maysa nga propeta a babai nga agnagan ti Ana ket adda met idiay. Isuna

ket anak ni Fanuel a nagtaud iti tribu ni Asher. Pirmi nga nabaketan isunan. Nagdennada iti asawana iti pito nga tawen kalpasan ti pannakikallaysana, **37** ken balo isuna iti walopulo ket uppat nga tawen. Saan isuna nga pulos a pimmanaw iti templo ket kanayon nga agdaydayaw iti Dios babaen ti panagayunar ken panagkarkararag, iti rabii ken aldaw. **38** Iti dayta met laeng a kanito, immasideg isuna kadakuada ken rinugianna ti nagyaman iti Dios. Imbagana ti maipapan iti ubing kadagiti amin nga agur-uray iti pannakasubbot ti Jerusalem. **39** Idin ta nalpasda nga inaramid ti amin a banag a kinasapulan nga aramidenda a kas kinuna ti linteg ti Apo, nagsublida iti Galilea, iti bukodda nga siudad, a Nazaret. **40** Dimmakkel ti ubing ken nagbalin nga napigsa, nanayonan ti kinasiribna, ken adda kenkuana ti parabur iti Dios. **41** Tinawen nga mapmapan dagiti nagannakna idiay Jerusalem tapno makipagrambakda iti Fiesta ti Ilalabas. **42** Idi agtawen isuna ti sangapulo ket dua, simang-atda manen a kas kadawyan nga ar-aramidenda iti tiempo ti fiesta. **43** Kalpasan a nagianda idiay agingga a nalpas ti aldaw ti fiesta, inrugidan ti nagsubli iti pagtaenganda. Ngem ti ubing a ni Hesus ket nagbati idiay Jerusalem a saan nga ammo dagiti nagannakna. **44** Inpagarupda a naikuyog isuna kadagiti bunggoy a makipagdaldalyasat kadakuada, isu nga nagdalyasatda iti uneg ti maysa nga aldaw. Ket inrugida ti nagbirok kenkuana kadagiti kakabagian ken gagayyemda. **45** Ket idi saanda nga mabirukan isuna, nagsublida idiay Jerusalem ket rinugianda nga biniruk isuna sadiay. **46** Iti napasamak ket kalpasan iti tallo nga aldaw, nasarakanda isuna iti templo, agtugtugaw iti tengnga dagiti manursuro, dudumngeg kadakuada ken agsalsaludsod kadakuada. **47** Amin nga nakangngeg kenkuana ket nasdaaw iti pannakaawatna ken kadagiti sungbatna. **48** Idi nakitada isuna, nasdaawda. Kinuna ti inana kenkuana, "Anakko, apay nga kastoy ti panangtratom kadakami? Dumngegka, ni amam ken siak ket nagdandanag nga nangbirbiruk kenka." **49** Kinunana kadakuada, "Apay nga birbirukendak? Diyo kadi ammo a masapul nga addaak iti balay ni Amak?" **50** Ngem saanda nga naawatan ti kayatna nga sawen kadagidiay nga sasao. **51** Ket nagawid isuna a kaduada idiay Nazaret ken natulnog kadakuada. Sinalemetmetan amin ni Maria dagitoy a banbanag iti pusona. **52** Ngem nagtultuloy ni Hesus a dimakkel iti kinasirib ken bagi, ken nanayonan a naay-ayo kenkuana ti Dios ken dagiti tattao.

3 Ita iti maikasangapulo ket lima a tawen a panagturay ni Tiberios Cesar, kabayatan a ni Poncio Pilato ti gobernador iti Judea, ni Herodes ket tetraka iti Galilea, ket ni Felipe a kabsatna ti tetraka iti rehion ti Iturea ken Traconite, ket ni Lisanias iti tetraka iti Abilene, **2** ken idi panawen da Annas ken Caipas a kas kangatoan a padi, immay ti sao ti Dios kenni Juan nga anak a lalaki ni Zacarias, idiay let-ang. **3** Nagdalyasat ni Juan iti amin a rehion iti aglawlaw ti Karayan Jordan, nga nangikaskasaba iti bautisar iti panagbabawi para iti pannakapakawan dagiti basbasol. **4** Kas naisurat iti libro dagiti sao ni Isaias a propeta, "Ti timek iti maysa nga umaw-awag idiay let-ang, 'Isagana iti dalan ti Apo, Aramiden a diretso dagiti pagnaanna. **5** Tunggal nababa nga disso ket mapunno, tunggal bantay ken turod ket mapatag, dagiti killo a kalsada ket mapalinteg, ken dagiti lasonglasong ket matarimaan. **6** Makitanto amin nga tattao iti panangisalakan ti Dios.'" **7** Iti kasta kinuna ngarud ni Juan kadagiti adu unay a tattao nga umay agpabautisar kenkuana, "Dakayo nga kaputotan ti nagita nga ul-uleg, siasino iti nangballaag kadakayo nga lisianyo ti umayto nga pungtot? **8** Mangpataud kayo iti bunga a maikari iti panagbabawi, ken saanyo nga irugi a kunaen iti bagbagiyo, 'Adda ni Abraham nga amami,' ta ibagak kadakayo nga kabaelan ti Dios iti mangibangon iti annak ni Abraham uray pay kadagitoy a batbato. **9** Naikabilen ti wasay iti ramut dagiti kaykayo. Isu nga tunggal kayo nga saan nga agbunga iti nasayaat nga bunga ket mapukan ken maibelleng iti apoy." **10** Ket nagsaludsod kenkuana dagiti tattao iti kaadduan, a kunkunada, "Ania ngarud ti rumbeng nga aramidenmi?" **11** Simmungbat ket kinunana kadakuada, "No ti maysa a tao ket addaan iti dua a tunikas, rumbeng nga itedna ti maysa kadagitoy iti awanan, ken siasinoman nga addaan iti taraon ket rumbeng nga aramidenna met iti kasta." **12** Kalpasanna immay met dagiti dadduma nga agsingsingir iti buis tapno agpabautisar, ket kinunada kenkuana, "Manursuro, ania ti rumbeng nga aramidenmi?" **13** Kinunana kadakuada, "Saankayo nga agsingir iti kuarta a nasursurok ngem iti singirenyo koma." **14** Nagsaludsod met dagiti dadduma nga suldado kenkuana, a kunada, "Ket dakami ngay met? Ania ti rumbeng nga aramidenmi?" Kinunana kadakuada, "Saankayo nga mangala iti kuarta iti siasinoman babaen iti panangpilit, ken saankayo nga agpabasol iti siasinoman iti kinaulbod. Mapnek kayo iti tangdanyo." **15** Ita ta ur-ururayen a sigagagar

dagiti tattao ti Kristo nga umay, panpanunoten ti tunggal maysa kadagiti puspusoda ti maipapan ken ni Juan no isu ngata ti Kristo. **16** Simmungbat ni Juan babaen iti panagsaona kadakuada amin, “Nu siak nga maysa, bautisaran kayo iti danum, ngem adda ti umay nga ad-adda pay a manakabalin ngem siak, ket saanak nga maikari uray mangwarwar laeng iti galut ti sandaliasna. Bautisarannakayonto iti Espiritu Santo ken iti apuy. **17** Ti salungkayna ket adda iti imana tapno waknitanna nga nalaing ti pagirikanna ket urnongenna ti trigo iti kamaligna. Ngem puuranna ti taep iti apoy a saan nga pulos a maeddep.” **18** Ket mairaman kadagiti adu pay a dadduma nga pammagbaga, inkaskasabana ti naimbag a damag kadagiti tattao. **19** Binabalaw met ni Juan ni Herodes a tetraka ta inasawana ti asawa ni kabsatna, isu ni Herodias, ken amin a sabali pay a dakes nga banbanag nga inaramid ni Herodes. **20** Ngem ketdi nangaramid ni Herodes iti maysa pay nga dakes unay a banag. Impaipupokna ni Juan iti pagbaludan. **21** Ita iti napasamak, kabayatan a baubautisaran ni Juan dagiti amin nga tattao, ket nabautisaran met ni Hesus. Kabayatan nga agkarkarag isuna, nalukatan ti langlangit. **22** Bimmaba kenkuana iti Espiritu Santo a kasla kalapati iti langana, kabayatanna adda timek a naggapu iti langit, “Sika ti dungdunguek nga Anak. Maayayoak unay kenka.” **23** Ita ni Hesus met laeng, idi mangrugi nga mangisuro, agarup tallo pulo ti tawenna. Isuna ket anak a lalaki (a kas pagarupenda) ni Jose, nga anak a lalaki ni Heli, **24** nga anak a lalaki ni Mattat, nga anak a lalaki ni Levi, nga anak a lalaki ni Melki, nga anak a lalaki ni Jannai, nga anak a lalaki ni Jose, **25** nga anak a lalaki ni Matatias, nga anak a lalaki ni Amos, nga anak a lalaki ni Nahum, nga anak a lalaki ni Esli, nga anak a lalaki ni Naggai, **26** nga anak a lalaki ni Maat, nga anak a lalaki ni Mattatias, nga anak a lalaki ni Semein, nga anak a lalaki ni Josek, nga anak a lalaki ni Joda, **27** nga anak a lalaki ni Joanan, nga anak a lalaki ni Resa, nga anak a lalaki ni Zerubbabel, nga anak a lalaki ni Sealtiel, nga anak a lalaki ni Neri, **28** nga anak a lalaki ni Melki, nga anak a lalaki ni Addi, nga anak a lalaki ni Cosam, nga anak a lalaki ni Elmadam, nga anak a lalaki ni Er, **29** nga anak a lalaki ni Josue, nga anak a lalaki ni Eliasar, nga anak a lalaki ni Jorim, nga anak a lalaki ni Mattat, nga anak a lalaki ni Levi, **30** nga anak a lalaki ni Simeon, nga anak a lalaki ni Juda, nga anak a lalaki ni Jose, nga anak a lalaki ni Jonam, nga anak a lalaki ni Eliakim, **31** nga anak a lalaki ni Melia, nga anak a lalaki ni Menna, nga anak a lalaki ni Matatta, nga anak a lalaki ni Natan, nga anak a lalaki ni David, **32** nga anak a lalaki ni Jesse, nga anak a lalaki ni Obed, nga anak a lalaki ni Boaz, nga anak a lalaki ni Salmon, nga anak a lalaki ni Nason, **33** anak a lalaki ni Aminadab, anak a lalaki ni Admin, anak a lalaki ni Arni, anak a lalaki ni Hesron, anak a lalaki ni Peres, anak a lalaki ni Juda, **34** anak a lalaki ni Jacob, anak a lalaki ni Isaac, anak a lalaki ni Abraham, anak a lalaki ni Terah, anak a lalaki ni Nahor, **35** anak a lalaki ni Serug, anak a lalaki ni Reu, anak a lalaki Peleg, anak a lalaki ni Eber, anak a lalaki ni Shela, **36** nga anak a lalaki ni Cainan, nga anak a lalaki ni Arfaxad, nga anak a lalaki ni Shem, nga anak a lalaki ni Noe, nga anak a lalaki ni Lamek, **37** nga anak a lalaki ni Metusela, nga anak a lalaki ni Enoc, nga anak a lalaki ni Jared, nga anak a lalaki ni Mahalalel, nga anak a lalaki ni Cainan, **38** nga anak a lalaki ni Enos, nga anak a lalaki ni Set, nga anak a lalaki ni Adan, nga anak a lalaki ti Dios.

4 Ket ni Hesus nga napnoan iti Espiritu Santo, nagsubli manipud Karayan Jordan, ket indalan ti Espiritu idiay let-ang **2** iti uppat a pulo nga aldaw ket sinulisog iti diablo sadiay. Kadagita nga al-aldaw, saan isuna nga nangan iti uray ania, ket iti ileleppas ti dayta nga tiempo ket nabisinan isuna. **3** Kinuna ti diablo kenkuana, “No sika iti Anak ti Dios, bilinem daytoy a bato nga agbalin nga tinapay.” **4** Simmungbat ni Hesus kenkuana, “Isu iti naisurat, 'Saan nga agbiag iti tao iti tinapay laeng.'” **5** Ket inturong ti diablo isuna iti nangato nga lugar, ket iti apagdarikmat a tiempo impakitana amin nga pagarian ti lubong. **6** Kinuna ti diablo kenkuana, “Itedko kenka iti pannakabalin nga agturay kadagitoy nga pagarian, kasta met dagiti amin a kinadayagda. Kabaelak daytoy agsipud ta naited kaniak dagitoy nga iturayak, ket mabalinko nga ited iti siasinoman nga kayatko a pangtedan. **7** Isu nga no agrukbabka kaniak ken dayawennak, kukuamto amin dagitoy.” **8** Ngem simmungbat ni Hesus ket kinunana kenkuana, “Isu iti naisurat, 'Masapul nga dayawem ti Apo a Diosmo, ken isuna laeng ti pagserbiam.'” **9** Sumaruno, inturong ti diablo ni Hesus idiay Jerusalem ket impanna iti kangatoan nga tukad ti templo, ket kinunana kenkuana, “No sika iti Anak ti Dios, tumapwakka manipud ditoy. **10** Ta isu iti naisurat, 'Mandaranna dagiti anghelesna nga aywanandaka, nga salaknibandaka.' **11** ken, 'Ingatodaka kadagiti im-imada, tapno saanmo nga

maitama dagita sakam iti bato.'" 12 Simmungbat ni Hesus ket kinunana kenkuana, "Iti naibaga, 'Saan a rumbeng nga suotem ti Apo a Diosmo.'" 13 Idi nalpas ti diablo iti panangsulisogna ken ni Hesus, pimmanaw isuna ket imbatina isuna agingga iti sumaruno nga tiempo. 14 Ket nagsubli ni Hesus idiay Galilea nga addaan iti pannakabalin ti Espiritu, ket nagdinnamag ti maipanggep kenkuana iti intero nga aglawlaw nga rehion. 15 Nangisuro isuna kadagiti sinagogada ket dinaydayaw isuna iti tunggal maysa. 16 Iti maysa nga aldaw immay isuna idiay Nazaret, nga siudad a dimmakelanna. Kas iti gagangay nga ugalina, simrek isuna iti sinagoga iti Aldaw a Panaginana, ken timmakder tapno basaenna ti sursurat. 17 Naiyawat kenkuana ti libro ni propeta Isaias, isu nga linukatanna iti libro ket nasarakanna ti nakaisuratan iti, 18 "Ti Espiritu ti Dios ket adda kaniak, agsipud ta pinulotannak nga mangikasaba iti naimbag nga damag kadagiti marigrigat. Imbaonnak a mangiwaragawag iti pannakawayawaya kadagiti balud, ken pannakaisubli ti panagkita dagiti bulsek, ken mangwayawaya kadagiti maparparigat, 19 ken mangiwaragawag iti naparaburan nga tawen ti Apo." 20 Ket inserrana ti libro, insublina iti agbanbantay ti sinagoga, ken nagtugaw. Dagiti mata dagiti amin nga tattao idiay sinagoga ket nakaturong kenkuana. 21 Nangrugi nga agsao kadakuada, "Iti inkayo panagdengngeg, natungpalen daytoy nga sursurat ita nga aldaw." 22 Tunggal maysa nga adda sadiay ket naimatanganda ti imbagana ken aminda ket nagsiddaawda kadagiti makaay-ayo nga balikas nga nagtaud iti ngiwatna. Kunkunada, "Anak laeng ni Jose daytoy, saan kadi?". 23 Kinuna ni Hesus kadakuada, "Sigurado a kunaenyonto daytoy a mamasirib nga sarsarita kaniak, 'Mangngagas, paimbagem ta bagim. Aniaman a nangngegannmi nga inar-aramidmo sadiay Capernaum, aramidem met ditoy ilim.'" 24 Kinunana pay, "Pudno ibagak kadakayo, awan ti propeta nga naawat iti bukodna nga pagilian. 25 Ngem ibagak kadakayo nga sipupudno nga adu dagiti balo a babbai iti Israel idi panawen ni Elias, idi nagrekep iti langit ket awan pulos ti tudo iti las-ud ti tallo ket kagudua nga tawen, idi adda iti nakaro unay nga panagbisin iti intero nga pagilian. 26 Ngem saan a naibaon ni Elias iti siasinoman kadakuada, no di ket iti maysa laeng nga balo nga agnanaed idiay Zarepat nga asideg iti siudad ti Sidon. 27 Adu met dagiti agketong idiay Israel idi panawen ni Eliseo nga propeta, ngem awan kadakuada iti naimbagan no di laeng ni Naaman nga taga-Siria." 28 Nakapungtot dagiti amin nga tattao idiay sinagoga idi nangngeganda dagitoy a banbanag. 29 Timmakderda ket pinilitda nga pinapanaw isuna iti siudad, ket impanda iti teppang iti bantay a nakabangonan ti siudadda tapno itinnagda iti derraas. 30 Ngem nagna laeng isuna iti nagbabaetanda ket pimmanaw. 31 Ket simmalog ni Hesus idiay Capernaum, maysa nga siudad iti Galilea. Maysa nga aldaw iti Panaginana, agisursuro isuna kadagiti tattao iti sinagoga. 32 Nagsiddaawda kadagiti sursurona, agsipud ta nagsao isuna nga addaan iti turay. 33 Iti dayta nga aldaw idiay sinagoga, adda iti maysa nga lalaki nga addaan iti espiritu ti narugit a demonyo, ket impukkawna nga imbaga, 34 "Ania ti pakibianganmi kenka, Hesus nga taga-Nazaret? Immayka kadi nga mangdadael kadakami? Ammok no siasinoka! Sika ti Nasantoan iti Dios!" 35 Tinubngar ni Hesus ti demonio ket kinunana, "Agulimekka ket pumanawka kenkuana!" Idi impuruak ti demonyo iti lalaki idiay nagtetengngaan dagiti tattao, rimuar manipud kenkuana nga dina inan-ano isuna. 36 Amin dagiti tattao ket kasta unay ti siddaawda ket ti maipanggep iti dayta lattan ti pagsasaritaan iti tunggal maysa. Kunada, "Ania nga kita ti sasao dagitoy? Ta bilinenna dagiti narugit nga espiritu nga addaan turay ken pannakabalin ket rumuarda?" 37 Ket nangrugin nga agdinamag iti amin nga paset iti aglawlaw nga rehion ti maipanggep kenkuana. 38 Ket pimmanaw ni Hesus idiay sinagoga ket simrek iti balay ni Simon. Itatta ti katugangan a babai ni imon ket nakaro ti gurigorna, ket nakipakpakaasida ken ni Hesus a maigapu kenkuana. 39 Isunga timmakder ni Hesus iti sibayna ket tinubngarna ti gurigor, ket pimmanaw daytoy kenkuana. Dagus isuna nga timmakder ket inrugina nga pinagserbianna ida. 40 Idi lumlumneken ti init, inyeg dagiti tattao ken ni Hesus iti tunggal maysa nga agsaksakit iti nadumaduma nga saksakit. Impatayna ti imana iti tunggal maysa kadakuada ket pinaimbagna ida. 41 Rimmuar met dagiti demonio iti kaaduan kadakuada, agik-ikkis nga kinunada, "Sika iti Anak ti Dios!" Tinubngar ni Hesus dagiti demonio ket linappedanna isuda nga agsao, gapu ta ammoda nga isuna ti Kristo. 42 Idi immay ti parbangon, napan ni Hesus iti lugar nga awan matagtagitao. Adu a tattao ti mangbirbiruk kenkuana ket immayda iti disso nga ayanna. Pinadasda nga linapdan ti panangpanawna kadakuada. 43 Ngem kinunana kadakuada, "Masapul met nga ikasabak iti naimbag nga damag a maipanggep iti pagarian ti Dios kadagiti

dadduma pay nga adu a siudad, gapu ta isu iti nakaibaonak ditoy." **44** Ket intuloyna iti nangasaba kadagiti sinagoga iti intero nga probinsia ti Judea.

5 Itatta, ti napasamak, kabayatan nga ar-aribungbungan dagiti tattao ni Hesus ken dumdumngegda iti sao ti Dios, isuna ket agtaktakder iti igid ti dan-aw ti Genesaret. **2** Nakitana ti dua nga bangka a naitakdang iti igid ti dan-aw. Bimmaba dagiti agkalkalap ug-ugasanda dagiti iketda. **3** Limmugan ni Hesus iti maysa kadagiti bangka nga kukua ni Simon, ket imbagana kenkuana nga ipanna iti danom nga adayo bassit iti igid. Ket nagtugaw ken sinuroanna dagiti tattao manipud iti bangka. **4** Idi nalpas isuna nga nagsao, kinunana ken Simon, "Ipanmo daytoy bangkam iti naad-adalem pay nga danom ket ibabam dagiti iketmo tapno makakalapka. " **5** Simmungbat ni Simon ket kinunana, "Maestro, nagpatpatnag kami a nagtrabtrabaho, ngem awan nga pulos ti naalami, ngem gapu iti saom, ibabak ngarud dagiti iket." **6** Ket idi inaramidda daytoy, adu launay nga lames ti naalada, ken dandanin mapisang dagiti iketda. **7** Ngarud, pinayapayanda dagiti kaduada nga adda iti dadduma nga bangka nga umayda ken tumulongda kadakuada. Immayda ket pinunnoda dagiti bangka, isu nga nangrugida nga lumned. **8** Ngem ni Simon Pedro idi nakitana daytoy, nagparintumeng iti sangoanan ni Hesus a kunana, "Panawannak, ta maysaak a managbasol nga tao, Apo." **9** Agsipud ta nasdaaw isuna ken kasta met kadagiti kakaduana kadagiti lames nga nakalapanda. **10** Nairaman ditoy ni Santiago ken ni Juan, annak ni Zebedeo, nga kakadua ni Simon. Kinuna ni Hesus ken ni Simon, "Saanka nga agbuteng, ta manipud ita, tattaon ti inka kalapen." **11** Ket kalpasan nga naitakdangda dagiti bangka, pinanawanda amin ket simmurotda kenkuana. **12** Kalpasan daytoy, kabayatan nga adda isuna ti maysa kadagiti siudad, ket pagammoan, adda iti lalaki sadiay nga napnoan ti ketong. Idi nakitana ni Hesus, nagpakleb ken nagpakpakaasi kenkuana, kinunana, "Apo, no pagayatam, mabalinnak nga aramiden a nadalus." **13** Ket inggaw-at ni Hesus ti imana ket sinagidna isuna a kunana, "Mayatak. Agbalin ka nga nadalus." Ket dagus a pimmanaw iti ketong kenkuana. **14** Binilin ni Hesus isuna nga saanna nga ibagbaga iti siasinoman, ngem imbagana kenkuana, "Mapanka ket agparangka iti padi ket mangiyegka ti daton iti pannakadalusmo, sigun iti inbilin ni Moises, a kas pammaneknek kadakuada." **15** Ngem iti damag maipanggep kenkuana ket ad-adda pay nga naiwaragawag iti adayo ket adu nga tattao ti nag-uurnong nga agdengngeg iti panangisurona ken mapaimbag kadagiti saksakitda. **16** Ngem masansan nga umadayo isuna a mapan kadagiti awan matagtagitao a lugar ken nagkararag. **17** Kalpasan iti maysa kadagidi nga al-aldaw a nangisursuro isuna, ket adda nga agtugtugaw dagiti Pariseo ken dagiti manursuro ti linteg a naggapo kadagiti nadumaduma nga barrio iti rehion ti Galilea ken Judea, ken kasta met iti siudad iti Jerusalem. Adda kenkuana ti pannakabalin ti Apo nga mangpaimbag. **18** Itatta, adda dagiti lalaki a simmangbay nga mangaw-awit iti lalaki a paralitiko nga nakaidda iti ikamen, ket nagsapulda iti wagas tapno maiserrekda ken maipaiddada iti sangoanan ni Hesus. **19** Saanda a makasapul iti wagas tapno maiserrekda isuna gapu iti adu nga tattao. Isu nga immulida iti rabaw ti balay, ket inbabada ti lalaki nga adda iti ikamen manipud iti atep, iti nagtetengngaan dagiti tattao, iti mismo nga sangoanan ni Hesus. **20** Idi nakita ni Hesus ti pammatida, kinunana, "Lalaki, dagiti basbasolmo ket napakawanen kenka." **21** Inrugi dagiti eskriba ken Pariseo nga isaludsod daytoy a kunada, "Siasino daytoy nga agsasao ti tabbaaw? Siasino ti mabalin nga mangpakawan kadagiti basbasol, ngem ti Dios laeng?" **22** Ngem ni Hesus, agsipud ta ammona no ania iti panpanunotenda, simmungbat ket kinunana kadakuada, "Apay nga salsaludsodenyo daytoy kadagiti puspusoyo? **23** Ania ti nalaklaka nga ibaga, 'Dagiti basbasolmo ket napakawanen kenka' wenno ti ibaga nga 'Tumakderka ket magnaka?' **24** Ngem tapno maamoanyo nga ti Anak ti Tao ket addaan turay ditoy daga nga mangpakawan kadagiti basbasol, ibagak kenka, 'Tumakderka, alaem ta ikamenmo ket mapankan idiay balaymo.'" **25** Dagus isuna a bimmangon iti sangoananda ket innalana iti ikamen nga nagiddaanna; ket nagsubli iti balayna, nga agdaydayaw iti Dios. **26** Nagsiddaw iti tunggal maysa ket dinaydayawda ti Dios. Napnoanda iti panagbuteng, ket kunada, "Naidumduma dagiti banbanag nga naimatanganmi ita nga aldaw." **27** Kalpasan a napasamak dagitoy a banbanag, rimmuar ni Hesus manipud sadiay ket nakitana ti maysa nga agsingsingir iti buis a managan Levi nga agtugtugaw iti pagsingsingiranna iti buis. Kinunana kenkuana, "Surotennak." **28** Ngarud, timmakder ni Levi, pinanawanna amin ket sinurotna ni isuna. **29** Ket nangisagana ni Levi iti dakkel a padaya idiay balayna, ket adu dagiti agsingsingir iti buis

sadiay, ken dadduma pay nga tattao nga nakasadag iti lamisaan a makipangpangan kadakuada. **30** Ngem nagtantanabutob dagiti Pariseo ken eskriba kadagiti adalanna, a kunada, "Apay nga mangan ken uminomkayo a kakaduayo dagiti agsingsingir iti buis ken dadduma a managbasol nga tattao? **31** Simmungbat ni Hesus kadakuada, "Saan nga masapul dagiti nasalun-at nga tattao iti mangngagas, dagiti laeng masaksakit nga tattao iti agkasapulan. **32** Saanak nga immay tapno ayaban dagiti nalinteg nga tattao iti panagbabawi, ngem tapno ayaban dagiti managbasol iti panagbabawi." **33** Kinunada kenkuana, "Masansan nga agayunar ken agkararag dagiti adalan ni Juan, ken kasta met dagiti adalan dagiti Pariseo. Ngem dagiti adalam, mangmangan ken uminomda." **34** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mabalin kadi nga pagayunaren ti siasinoman dagiti abay ti nobio no kaduada pay laeng ti nobio? **35** Ngem umayto iti al-aldaw nga maipanaw ti nobio kadakuada, ket kadagita nga al-aldaw ket agayunarda." **36** Ket nagsarita pay ni Hesus iti pangngarig kadakuada, "Awan ti tao a mangpigis iti lupot iti baro nga pagan-anay ket usarenna tapno tarimaanenna iti daan nga pagan-anay. No inaramidna dayta, pigisenna iti baro a pagan-anay, ket ti lupot nga naggapu iti baro a pagan-anay ket saanton nga umanay ti daan a pagan-anay. **37** Kasta met, awan ti tao a mangikabil ti baro nga arak iti daan nga lalat a pagkabilan ti arak. No inaramidna dayta, bettaken ken dadaelen ti baro nga arak dagiti lalat a pagkabilan ti arak, ket maibelleng ti arak. **38** Masapul nga maikabil iti baro nga arak iti kaararamid nga lalat nga pagkabilan ti arak. **39** Awan ti tao, nga kalpasan nga imminom iti daan nga arak, agtarigagay iti baro nga arak, agsipud ta kunana, 'Naim-imas ti daan.'"

6 Itatta ti napasamak ket iti maysa nga Aldaw ti Panaginana, nga ni Hesus ket nagna iti kataltalunan ket dagiti adalanna, agal-alada kadagiti dawa ti trigo, iridisda dagitoy kadagiti dua nga imada sada kanen dagiti bukel. **2** Ngem dadduma kadagiti Pariseo ti nagkuna, "Apay agar-aramidkayo iti banag nga saan nga nainkalintegan nga aramiden iti Aldaw ti Panaginana?" **3** Sinungbatan ni Hesus isuda ket kinunana, "Apay saanyo kadi a nabasa iti inaramid ni David idi nabisinan, isuna ken dagiti lallaki nga kaduana? **4** Napan ket simrek iti balay ti Dios, ken innalana ti tinapay iti kaadda ket kinnanna ti dadduma kadagitoy, ken inikkanna met dagiti lallaki nga kakaduana iti kanenda, nga uray nainkalintegan laeng nga kanen dagiti papadi." **5** Ket imbagana kadakuada, "Ti Anak ti Tao ket Apo ti Aldaw ti Panaginana." **6** Napasamak met iti sabali nga Aldaw ti Panaginana nga napan isuna idiay sinagoga ken sinuroanna dagiti tattao sadiay. Adda idiay ti maysa a lalaki nga paralitiko ti makannawan nga imana. **7** Dagiti eskriba ken dagiti Pariseo ket nainget ti panangbuyada kenkuana ket kitaenda no mangagas isuna iti siasinoman ti Aldaw iti Panaginana, ta bareng no makabirukda iti rason nga ipabasolda kenkuana nga isu ket agar-aramid iti maikaniwas. **8** Ngem ammona dagiti panpanunutenda ket kinunana iti lalaki nga paralitiko ti imana, "Bumangonka ken agtakder ka ditoy nagtetengngaan iti tunggal maysa." Isunga bimmangon ti lalaki ken nagtakder sadiay. **9** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Damagek kadakayo, nainkalintegan kadi iti agaramid ti nasayaat wenno dakes Iti Aldaw ti Panaginana, ti isalakan ti maysa a biag wenno dadaelen daytoy?" **10** Kalpasanna kinitana amin ida ket kinunana iti lalaki, "Iyunnatmo dayta imam." Inaramidna ngarud, ket nagsubli ti pigsa dagiti imana. **11** Ngem nakaungetda unay, ket nagtutungtunganda no ania ti mabalin nga aramidenda ken ni Hesus. **12** Kadagidiay al-aldaw, napasamak nga rimmuar isuna ket napan idiay bantay nga agkararag. Intuloyna ti nagkararag iti Dios iti nagpatnag. **13** Idi bimmigaten, inayabanna kenkuana dagiti adalanna ket nangpili ti sangapulo ket dua kadakuada, nga inawaganna met laeng ti "apostoles." **14** Ti nagan dagiti apostoles ket ni Simon (nga isu met laeng ni Pedro) ken ti kabsatna a lalaki, Andres, Santiago, Juan, Felipe, Bartolome, **15** Mateo, Tomas, Santiago nga anak ni Alfeo, Simon nga maawagan ti Patriota, **16** Hudas nga anak ni Santiago, ken ni Hudas Iscariote nga nagbalin nga manglilipot. **17** Kalpasanna bimmaba ni Hesus manipud idiay bantay kaduana isuda ket nagtakderda iti patad nga lugar. Ti dakkel nga bunggoy dagiti adalanna ket adda sadiay, kasta met dagiti adu nga tattao nga naggapu idiay Judea ken Jerusalem, ken dagiti adda iti igid ti baybay ti Tiro ken Sidon. **18** Immayda nga agdenggegda kenkuana ken mapaimbagda kadagiti sakitda. Dagiti tattao nga burburiburen dagiti narugit nga espiritu ket naimbagan met. **19** Ikarkarigatan ti tunggal masya kadagiti adda sadiay a naurnong nga tattao nga masagid isuna ta iti panakabalin nga mangpaimbag ket rumrumuar manipud kenkuana, ket pinaimbagna ida amin. **20** Kalpasan ket kimmita isuna kadagiti adalanna,

ket kinunana, “Nabendisionankayo nga napanglaw, ta dakayo ti agtagikua iti Pagarian ti Dios. **21** Nabendisionankayo nga mabisbisinan ita, ta mapnek kayonto. Nabendisionankayo nga agladladingit ita, ta agkatawakayonto.” **22** Nabendisionankayo no gurguraendakayo dagiti tattao ken isinsinadakayo kadagiti bunggoyda, ken pabpabainandakayo, ken um-umsienda dagiti naganyo ta dakes ti panagkunada, gapu iti Anak ti Tao. **23** Agragsakkayo iti dayta nga aldaw ket aglagtokayo gapu ti rag-o, gapu ta awan duadua a maaddaankayo iti naindaklan a gunguna sadi-langit, ta kasta met laeng iti inaramid dagiti kapuonanda kadagiti propeta. **24** Ngem asikayo pay dakayo nga nabaknang! Ta naawatyon iti liwliwayo. **25** Asikayo a napnek ita! Ta mabisinan kayonto. Asikayo nga agkatkatawa ita! Ta agladingit ken agdung-awkayto. **26** Asikayo, no amin nga tao ket agsaoda ti nasayaat maipanggep kadakayo! Ta kasta met ti inaramid dagiti kapuonanda kadagiti sinan-propeta. **27** Ngem ibagak kadakayo a dumdumngeg, ayatenyo dagiti kabusoryo ken nasayaat ti aramidenyo kadagiti gumurgura kadakayo. **28** Bendisionanyo dagiti mangilunlunod kadakayo ken ikararaganyo dagiti mangidadanes kadakayo. **29** Kenkuana a nangsipat ti maysa a pingpingmo, ipasipatmo pay iti bangir. No innala ti maysa a tao ti kagaymo, saanmo nga ipaidam ti pagan-anaymo. **30** Ikkam ti tunggal maysa nga dumawat kenka. No adda ti mangala iti aniaman a kukuam, saanmo nga ibaga kenkuana nga isublina kenka. **31** No ania ti kayatmo nga aramiden ti tao kenka, masapul nga isu met ti aramidem kadakuada. **32** No dagiti laeng tattao nga agay-ayat kenka ti ayatem, ania ngay ti pakaidayawam iti dayta? Ta uray pay dagiti managbasol ket ay-ayatenda met dagiti agay-ayat kadakuada. **33** No agaramidka laeng ti nasayaat kadagiti agar-aramid ti nasayaat kenka, ania ngay ti pakaidayawam iti dayta? Ta uray pay dagiti managbasol ket isu met laeng ti ar-aramidenda. **34** No ti laeng pabuludam kadagiti banag ket dagiti laeng tattao nga namnamaem nga makaisubli kenka, ania ngay ti pakaidayawam iti dayta? Uray dagiti managbasol ket agpabulodda kadagiti managbasol, ken mangnamnamada nga umawatda iti isu met laeng nga gatad. **35** Ngem ayatenyo dagiti kabusoryo ken nasayaat ti aramidenyo kadakuada. Pabuludanyo ida, nga saanyo a pakadanagan iti maipanggep iti maisubli kadakayo, ket naindaklanto ti gungunayo. Agbalinkayonto nga annak ti Kangatoan, ta isuna mismo ket naasi kadagiti saan nga managyaman ken kadagiti dakes nga tattao. **36** Manangaasikayo koma, a kas iti Amayo a manangaasi. **37** Saankayo nga mangukom, ket saankayto met a maukom. Saankayo nga mangpabasol, ket saandakayto met a pabasulen. Pakawanenyo dagiti dadduma, ket mapakawankayto met. **38** Mangtedkayo kadagiti dadduma, ket maitedto met kadakayo. Sukat a naan- anay, nasedsed ken agluplupyas-nga maibukbokdanto iti saklotmo. Ta no ania ti pagsukat nga usarem nga mangsukat, isunto met ti pagsukat nga mausaren pagsukat para kenka.” **39** Kalpasanna imbagana met kadakuada ti maysa a pangarig. “Mabalin kadi nga iturong ti bulsek ti maysa pay a bulsek? Ket no aramidenna, matinnagda nga agpada iti abot, saan kadi? **40** Ti adalan ket saan nga nalalaing ngem ti manursurona, ngem no ti tunggal maysa ket masuruan a naimbag, agbalin isuna a kas iti manursurona. **41** Ken apay nga kitaem ti bassit nga pirgis ti garami nga adda iti mata ti kabsatmo ngem saan mo nga madlaw ti troso iti mismo a matam? **42** Kasano nga ibagam iti kabsatmo, 'Kabsat, bay-am nga ikkatek dayta bassit nga pirgis ti garami dita matam,' ket dimto pay maikkat ti troso nga adda iti mismo a matam? Sika nga aginsisingpet! Ikkatem nga umuna ti troso dita matam, ket makakita ka a nalawag iti panangikkatmo iti bassit nga pirgis ti garami nga adda iti mata ti kabsatmo. **43** Ta awan ti nasayaat nga kayo nga agbunga ti nalungsot, wenno awan ti nalungsot nga kayo nga agbunga ti nasayaat. Ta ti tunggal kayo ket maammoan babaen iti bungana. **44** Ta saan nga agburas ti tao iti igos manipud iti sisiitan nga kayo, wenno agburas iti ubas manipud iti sisiitan nga labtang. **45** Ti nasayaat nga tao paruarenna iti nasayaat manipud iti nasayaat nga kinabaknang iti pusona, ken ti dakes nga tao paruarenna ti kinadakes manipud iti dakes nga kinabaknang iti pusona. Ta manipud iti kinabaknang iti pusona, agsao ti ngiwatna. **46** Apay nga awagandak ti, 'Apo, Apo,' ngem diyo met tungtungpalen dagiti banag nga ibagbagak? **47** Tunggal tao nga umay kaniak ken dengdenggenna dagiti saok ken tungtungpalenna ida, ibagak kadakayo no ania ti kaiyariganna. **48** Kaiyariganna ti tao nga nagpatakder ti balay, nagkali ti nauneg nga abot iti daga ket nagpatakder iti pundasyon ti balayna iti rabaw ti bato. Idi immay ti layos, dinungpar ti dadakkel nga allon dayta nga balay, ngem pulos nga saanna nga nagungon gapu ta naipatakder a sititibker. **49** Ngem ti tao nga dumdumngeg kadagiti sasaok ken saanna nga tungtungpalen ida, kaiyariganna ti tao nga nagpatakder ti balayna iti rabaw ti daga

nga awanan ti pundasyon. Ket idi dinungpar dagiti dadakkel nga allon dayta nga balay, narba nga sigud ken naminpinsan a nadadael.

7 Kalpasan nga nalpas ni Hesus ti amin nga ibagbagana nga dingdinggen dagiti tattao, simrek isuna idiay Capernaum. **2** Adda adipen ti maysa nga senturion, nga napateg kenkuana, agsaksakit ken dandanin matay. **3** Ngem idi nangngeganna ti maipapan ken ni Hesus, nangibaon ti senturion kadagiti panglakayen dagiti Judio tapno kiddawenda nga umay ket isalakanna ti adipenna manipud iti pannakatay. **4** Idi nakaasidegdan ken ni Hesus, nagpakpakaasida kenkuana iti kasta unay a kunada, "Maikari isuna nga aramidem daytoy para kenkuana, **5** agsipud ta ipatpategna unay daytoy nga nasiontayo ken nangipatakder ti sinagoga para kadatayo." **6** Intultuloy ni Hesus iti pannagnana ket kimmuyog kadakuada. Ngem idi saanen nga adayo isuna manipud iti balay, nangibaon ti senturion kadagiti gagayyemna nga mangibaga kenkuana, "Apo saanmon nga parigaten ta bagim, gapu ta saanak nga maikari nga masapul a sumrekka iti sirok iti bubungak. **7** Gapu iti daytoy, saanko pay nga inbilang toy bagik nga mabalin nga maikari nga umasideg kenka, ngem iyebkas mo laeng ti sao ket maimbagan ti adipenko. **8** Ta uray siak met ket taoak nga naikabil iti babaen ti turay ken addaanak met kadagiti soldado nga adda iti sirukko. Ibagak iti maysa, 'Mapanka,' ket mapan isuna, ken iti maysa pay, 'Umayka,' ket umay isuna, ken iti adipenko, 'Aramidem daytoy', ket aramidenna." **9** Idi nangngegan ni Hesus daytoy, nasdaaw unay kenkuana, ket simmango ngarud kadagiti tattao nga sumursurot kenkuana ket kinunana, "Ibagak kadakayo, awan pay nasarakak uray ditoy Israel nga siasinoman nga addaan ti dakkel nga pammati." **10** Ket dagiti naibaon, nagsublida iti balay ket nasarakanda nga nasalun-aten ti adipen. **11** Iti saan unay a nabayag kalpasan dayta, napasamak nga agdaldalyasat ni Hesus iti siudad nga maaw-awagan ti Nain. Dagiti adalanna ket kimmuyog kenkuana ken simmurot met ti nakaad-adu nga tattao. **12** Idi umas-asidegen iti ruangan ti siudad, pagammoan, adda natay nga tao nga bagbagkatenda nga paruar, nga maymaysa nga anak nga lalaki ti inana. **13** Isu ket balo a babai, ken kaduana iti adu met bassit nga tattao iti dayta nga siyudad. Idi makitana isuna, iti Apo ket kasta unay ti pannakatignay ti asina para kenkuana ket kinunana kenkuana, "Saanka nga agsangit". **14** Ket nagpasango ni Hesus ket sinagidna iti pagibagbagkatan ti bangkay, ket nagtalinaed met nga sitatakder dagiti agbagbagkat. Kinunana, "Agtutubo, ibagak kenka, bumangonka". **15** Nagtugaw ti natay a lalaki nagtugaw ken nangrugi nga nagsao. Ket inyawat ni Hesus iti inana. **16** Ket inabak ida amin iti buteng. Indaydayawda ngarud iti Dios, ibagbagada, "Natan-ok nga propeta iti timmaud kadatayo" ken "Iti Dios kimmita kadagiti tattaona." **17** Daytoy nga damag maipanggep ken ni Hesus ket nagwaras iti intero nga Judea ken kadagiti amin nga kabangibang nga rehion. **18** Dagiti adalan ni Juan imbagada kenkuana amin dagitoy nga banbanag. **19** Inayaban ngarud ni Juan ti dua kadagiti adalanna ket imbaonna ida iti Apo nga mangibaga, "Sika kadi diay Umayto, wenno adda pay kadi sabali a tao nga inkami biroken?" **20** Idi nakaasidegdan ken ni Hesus, kinuna dagiti lallaki, "Ni Juan nga Mammunniag imbaonna kami nga mangibaga kenka "Sika kadi diay Umayto, wenno adda pay kadi sabali nga tao nga inkami biroken?"" **21** Iti dayta nga oras, pinaimbagna iti adu nga tattao manipud saksakit ken an-anayenda ken manipud kadagiti dakes nga espiritu, ken pinatganna nga dagiti bulsek nga tatto ket makakita. **22** Simmungbat ni Hesus ket kinunana kadakuada, "Inton pumanaw kayo, ipakaammoyo ken ni Juan no ania dagiti nakita ken nangngeganyo. Makakitan dagiti bulsek nga tattao, makapagnan dagiti pilay nga tattao, malinlinisanen dagiti addaan iti ketong, makangngegen dagiti tuleng nga tattao, mapagpagungaren dagiti natay nga tattao, ken makaskasabaanen iti naimbag a damag dagiti agkasapulan. **23** Iti tao nga saan nga agsardeng nga mamati kaniak gapu kadagiti aramidko ket nabendisionan." **24** Idi nakapanawen dagiti babaonen ni Juan, inrugi ni Hesus nga inbaga kadagiti tattao iti maipanggep ken ni Juan, "Ania ti napanyo kinita idiay let-ang? Runo kadi nga gungungunen ti angin? **25** Ngem ania ti napanyo kinita? Maysa kadi nga tao nga nagkawes iti nalukneng a pagan-anay? Kitaenyo, dagiti tattao nga nakakawes iti napipintas nga pagan-anay ken agbibiag nga aglaplapusanan, agnanaedda kadagiti palasio ti ar- ari. **26** Ngem ania ti napanyo kinita? Maysa kadi nga propeta? Wen, ibagak kadakayo, nangnangruna pay ngem maysa nga propeta. **27** Isuna daytoy pakaiturungan iti naisurat, 'Kitaenyo, ibaonko iti mensaherok sakbay iti rupam, nga mangisagana iti dalanmo sakbay kenka.' **28** Ibagak kadakayo, nga kadagiti inyanak dagiti babbai, awan iti natantan-ok pay ngem ni Juan, ngem

iti kababaan nga tao iti pagarian ti Dios ket natantanok pay ngem isuna." 29 Idi nangngegan dagiti tattao daytoy, pakairamanan dagiti agsingsingir iti buis, impaduyakyakda nga nalinteg iti Dios. Karaman isuda kadagiti nabautisaran iti bautisar ni Juan. 30 Ngem dagiti Pariseo ken nalalaing iti linteg dagiti Judio nga saan a nagpabautisar kenkuana, nilaksidda iti kinasirib ti Dios a para kadakuada. 31 "Ania ngarud iti mabalin ko nga pangiyaspingan kadagiti tattao tatta nga kapututan? Ania kadi iti pakaiyaspinganda? 32 Kasla da la ubbing nga agga-ayam idiay pagtagilakuan nga agtutugaw ken ay-ayabanda iti tunggal maysa nga kunada, 'Pinatukarmi ti plauta para kadakayo, ket dikay met nagsala. Nagladingit kami, ket dikay met nagsangit.' 33 Agsipud ta immay ni Juan nga Mammunniag a saan nga mangmangan ti tinapay ken saan nga nagin-inom iti arak, ket ibagbagayo, 'Adda demonyona.' 34 Immay ti Anak ti Tao ket nangan ken naginom ket kunayo, 'Kitaenyo, narawet daytoy nga tao ken mammartek, gayyem dagiti agsingsingir ti buis ken dagiti managbasol.' 35 Ngem iti sirib ket maipakita a nalinteg babaen kadagiti amin nga annakna." 36 Itatta, adda maysa nga Pariseo nga mangkidkiddaw ken Hesus nga makipangan kenkuana. Isu nga kalpasan a nakastreken ni Hesus iti balay ti Pariseo, insanggirna idiay ayan iti lamisaan tapno mangan. 37 Pagammoan, adda maysa nga babai iti dayta nga siudad, nga isuna ket managbasol. Naammoanna nga adda ni Hesus nga agsangsanggir idiay balay ti Pariseo, ket napan isuna ken nangitugot iti bangbanglo nga naikabil iti alabastro nga fraskita. 38 Nagtakder iti likudan ni Hesus nga asideg iti sakaananna ken nagsangit. Ket inrugina nga binasa iti luana dagiti saka ni Hesus, ket pinunasanna ida iti buokna, inagepna dagiti sakana ken binukbukanna ida ti bangbanglo. 39 Idi nakita daytoy iti Pariseo nga nangawis ken ni Hesus, pinanunotna iti bagina nga kunana, "No daytoy nga tao ket propeta, ammona koma no siasino ken no ania nga klase nga babai iti mangsagsagid kenkuana, nga isu ket managbasol." 40 Simmungbat ni Hesus ket kinunana kenkuana, "'Simon, adda iti banag nga ibagak kenka." Kinunana, "Ibagam, Maestro!" 41 Kinuna ni Hesus, "Adda iti dua nga nakautang iti maysa nga agpapautang. Diay maysa ket nakautang iti limagasut nga dinario, diay met maysa ket limapulo nga dinario. 42 Gapu ta awan kuartada nga pagbayad, pinakawanna ida nga dua. Ngarud, siasino ti kadakuada iti ad-adda nga mangayat kenkuana? 43 Simmungbat ni Simon kenkuana ket kinunana, "Panagkunak ket diay ad-adu iti napakawan nga utangna." Kinuna ni Hesus kenkuana, "Usto dayta a panangikeddengmo." 44 Sinango ni Hesus ti babai ket kinuna ken Simon, "Makitam daytoy nga babai. Simrekak iti balay mo. Awan danum nga intedmo kaniak para kadagiti sakak, ngem isuna, babaen iti luana, binasana dagiti sakak ken pinunasanna ida iti buokna. 45 Dinak impaayan iti agep, ngem isuna, manipud simmangpetak, saan nga nagsardeng nga nangag- agep kadagiti sakak. 46 Saanmo nga binukbukan daytoy ulok iti lana, ngem binukbukanna dagiti sakak iti bangbanglo. 47 Gapu iti daytoy, ibagak kenka nga isuna nga adu iti nagbasolanna ken napakawan iti ad-adu ket dakdakkel met ti panagayatna. Ngem iti basbassit iti napakawan kenkuana, bassit laeng iti panagayatna." 48 Ket imbagana iti babai, "Napakawanen dagiti basbasolmo." 49 Dagiti amin nga agsangsanggir sadiay ket inrugida nga kinuna iti maysa ken maysa kadakuada, "Siasino daytoy nga agpakawan pay kadagiti basbasol?" 50 Ket kinuna ni Hesus iti babai, "Ti pammatim ket insalakannaka. Mapanka nga sitatalna".

8 Napasamak nga dagus kalpasanna nga nangrugi ni Jesus nga nagdalyasat iti nadumaduma nga siudad ken barrio, nga nangikaskasaba ken nangiwarwaragawag iti naimbag a damag maipapan iti pagarian ti Dios ket simmurot kenkuana dagiti sangapulo ket dua, 2 ket kasta met dagiti babbai a napaimbag manipud kadagiti dakes nga espiritu ken saksakit. Isuda da Maria nga napanaganan Magdalena, nga nawayawayaan manipud iti pito a demonio, 3 ni Juana nga asawa ni Cusa, nga mangimatmaton kadagiti sanikua ni Herodes, ni Susana, ken dagiti dadduma nga adu a babbai, nga nangipaay para iti kasapulanda nga nagtaud kadagiti sanikuada. 4 Itatta, idi adda adu a tattao ti naguurnong, nga pakairamanan dagiti tattao nga umumay kenkuana manipud kadagiti adu a nadumaduma nga siudad, nagsarita isuna kadakuada babaen iti pangngarig. 5 "Rimmuar ti mannalon nga napan nagmula iti bukbukel. Kabayatan ti panagmulana, adda dagiti bukbukel nga natinnag iti igid ti dalan ket napayatpayatan ken sinippayot dagiti billit ti tangatang. 6 Dadduma nga bukbukel ket natinnag iti nabato a daga ket apaman a dimmakel dagitoy nga mulmula, nanglaylayda, gapu ta awan ti pakabasaanda. 7 Addamet dagiti bukbukel nga natinnag kadagiti nasisiit

nga mulmula, ket dagiti nasiit nga mulmula ket dimmakkel nga kadua dagiti bukbukel ken nangleppes kadakuada. **8** Ngem dadduma kadagiti bukbukel ket natinnag iti nadam-eg nga daga ket pinataudna ti mula nga sangagasut a daras pay ti kaaduna." Kalpasan nga naibaga ni Hesus dagitoy a banbanag, impukkawna, "Siasinoman iti addaan iti lapayag nga dumngeg, dumngeg koma." **9** Ket dagiti adalanna dinamagda no ania ngata iti kaipapanan daytoy a pangngarig. **10** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Naikkan kayo iti pribilehio nga mangawat kadagiti misterio iti Pagarian ti Dios, ngem dagiti dadduma a tattao ket masuruan laeng kadagiti pangngarig, tapno, 'uray makitada didanto metlaeng a makita ken mangngeganda didanto metlaeng maawatan.' **11** Itatta daytoy ti kaipapanan iti pangngarig. Ti bukel ket isu iti sao ti Dios. **12** Dagiti bukbukel nga natinnag iti igid ti dalan ket dagiti tattao nga nakangngeg iti sao, ngem umay ti diablo ket alaenna ti sao manipud iti pusoda, tapno saanda a mamati ken maisalakan. **13** Ket dagiti met natinnag iti nabato a daga ket dagiti tattao nga idi nangngegan da iti sao, inawatda a siraragsak, ngem awan ti uray maysa a ramutda; mamati da laeng iti apagdarikmat, ket no dumteng ti tiempo ti pannubok, umadayoda. **14** Dagiti bukbukel nga natinnag kadagiti nasiit nga mulmula ket dagiti tattao nga dimngeg iti sao, ngem iti panagdalyasat da iti dalanda, maleppesda kadagiti pakadanagan ken kinabaknang ken ragragsak iti daytoy a biag, ken isut' gapuna nga awan ti maibungada nga maluom. **15** Ngem dagiti bukbukel nga natinnag iti nasayaat a daga, dagitoy dagiti tattao nga, addaan iti napudno ken naimbag a panagpuspuso, kalpasan nga nangngeganda iti sao, salimetmetanda ken agbungada nga adda ti panagan-anus. **16** Itatta, awan ti siasinoman, nga idi napasgedanna ti pagsilawan, kalubanna iti malukong wenno ikabilna iti sirok ti papag. Ngem ketdi, ikabilna iti umiso nga paggiananna, tapno iti tumunggal maysa nga sumrek, makitada ti lawag. **17** Ta awan iti nailemmeng, nga saan nga maipakaammo, wenno aniaman a palimed, nga saan nga maammoan ken masilawan. **18** Isu nga agannad kayo no kasano iti pinagdengngegyo, gapu ta siasinoman nga addaan, ket isu maikkan pay iti ad-adu, ken siasinoman nga awanan, manipud kenkuana ket maala uray pay ti pagarupenna nga adda kenkuana." **19** Kalpasan ket ni nanang ken dagiti kakabsat ni Hesus ket immay kenkuana, ngem saanda nga makaasideg kenkuana gapu iti adu nga tattao. **20** Ket naimbaga kenkuana, "Ti inam ken dagiti kakabsatmo a lallaki ket addada nga agtatakder idiay ruar, kayatdaka a makita." **21** Ngem simmungbat ni Hesus ket kinunana kadakuada, "Ti inak ken kakabsatko ket dagiti dumngeg iti sao ti Dios ken tungpalenda." **22** Ket napasamak iti maysa kadagidiay nga al-aldaw nga naglugan ni Hesus ken dagiti adalan iti bangka, ket kinunana kadakuada, "Mapan tayo idiay ballasiw iti dan-aw." **23** Ket naglayagda. Ngem kabayatan nga aglaylayagda, nakaturog ni Hesus, ket immay ti bagyo nga binuyugan iti napigsa unay nga angin idiay dan-aw, ket diay bangkada ket mangrugi nga mapunno iti danum, ket addadan iti kasta unay a peggad. **24** Ket dagiti adalan ni Hesus ket immayda kenkuana ket riniingda isuna, kunada, "Apo! Apo! Nganngani tayo nga matayen!" Nakariing isuna, ket tinubngar na iti angin ken ti narungsot a danum ket nagsardengda, ken adda iti linak. **25** Ket kinunana kadakuada, "Ayan ti pammatiyo?" Iti butengda, nasdaawda unay, ket kinunada iti tumunggal maysa, "Siasino ngarud daytoy, ta mandaranna uray dagiti angin ken iti danum, ket agtulnogda kenkuana?" **26** Nakadanunda iti rehion ti Gerasenes, nga kabangibang ti Galilea. **27** Idi bimmadek ni Hesus iti daga, adda iti maysa a lalaki nga naggapo iti siudad a simmabat kenkuana, ket daytoy a lalaki ket linuganan dagiti demonio. Iti naunday a panawen saan isuna nga agus-usar iti kawkawes, ken saan isuna nga aggigian iti balay, no di ket idiay sementeryo. **28** Idi nakitana ni Hesus, nagikkis isuna, ken nagpakleb iti sangoananna. Ket iti napigsa a balikas kinunana, "Ania ti biangko kenka, Hesus, Anak iti Kangatoan a Dios? Agpakpakaasi-ak kenka, saannak nga parigaten." **29** Ta manmandaran ni Hesus ti narugit nga espiritu nga rumuar manipud iti lalaki, gapu ta masansan nga tenngelenna isuna. Uray no galutanda iti kadkadena ken kawkawar ken bantayanda pay, ket mapugsatna latta iti galutna ken iturong latta ti demonio idiay let-ang. **30** Ket nagsaludsod ni Hesus kenkuana, "Ania ti nagan mo?" Ket kinunana, "Sangaarban," ta adu dagiti demonio nga limmugan kenkuana. **31** Intultuloy dagiti demonio iti nakipagpakpakaasi ken ni Hesus nga saanna koma ida nga mandaran nga mapan idiay yuyeng. **(Abyssos g12)** **32** Ita ti arban dagiti adu a babbaboy ket adda idiay nga mangmangan idiay turod, ket indawat dagiti demonio nga palubosanna isuda nga lumugan kadagiti babbaboy. Pinalubosanna isuda nga aramidenda dayta. **33** Isu nga dagiti demonio ket rimuarda manipud iti dayta nga tao ken simrekda kadagiti babbaboy, ket

ti arban ket nagap-apurada nga bimmaba iti turod nga agturong iti dan-aw ket nalmesda. **34** Idi nakita dagiti tattao nga agay-aywan kadagiti babbaboy ti napasamak, naglibasda ket impadamagda iti siudad ken iti kadagiti barbarrio. **35** Isu nga dagiti tattao nga nakangngeg maipanggep iti daytoy, rimmuarda nga mangkita no ania iti napasamak, ket immayda ken ni Hesus ket nasarakanda ti lalaki nga rimuaran dagiti demonio. Nakabadon isuna ken addan iti nalimbong a panagpanpanunotna, nakatugaw iti sakaanan ni Hesus, ket nagbutengda. **36** Ket dagiti nakakita iti daytoy nga napasamak ket imbagada kadagiti dadduma no kasano nga naisalakan ti lalaki nga inadipen dagiti demonio. **37** Amin dagiti tattao iti rehion ti Gerasenes ken dagiti adda iti aglawlawda nga lugar, kiniddawda ken ni Hesus nga panawanna ida, gapu ta tinengngel ida iti nalaus a panagbuteng. Isu nga naglugan isuna iti bangka nga agsubli. **38** Diay lalaki nga nagtalawan dagiti demonio ket nagpakpakaasi ken ni Hesus nga palubusanna isuna nga sumurot kenkuana, ngem pinagawid isuna ni Hesus, a kunana, **39** "Agsubli ka iti balaymo ken ipakaammom amin nga naindaklan a banbanag nga inaramid ti Dios para kenka." Nagawid ngarud ti lalaki ket inwaragawagna iti entero nga siudad dagiti naindaklan a banbanag nga inaramid ni Hesus para kenkuana. **40** Iti panagsubli ni Hesus, inawat isuna dagiti adu nga tattao, ta agur-urayda amin kenkuana. **41** Pagammoan, immay iti lalaki nga managan Jairo, ket maysa isuna kadagiti mangidadaulo iti sinagoga. Nagpakleb ni Jairo iti sakaanan ni Hesus ket kiniddawna nga mapan koma isuna idiay balayna, **42** ta addaan isuna iti kakaisuna nga anak a babai, nga agtawen iti sangapulo ket dua, ken isuna ket matmatayen. Ngem iti ipapanna, dagiti adu nga tattao ket inaribungbunganda isuna. **43** Adda babai sadiay nga agpadpadara iti las-ud ti sangapulo ket dua a tawen ket nagastosnan amin nga kuartana kadagiti mangngagas, ngem saan nga napaimbag ti siasinoman kadakuada. **44** Napan isuna iti likudan ni Hesus ket sinagidna iti laylayan ti badona, ket dagdagus nga nagsardeng ti panagpagpadarana. **45** Kinuna ni Hesus, "Siasino ti nangsagid kaniak?" Idi amin ket nagsaan, kinuna ni Pedro, "Apo, nagado dagiti tattao nga mangliplipit kenka ken mangar-aribungbong kenka. **46** Ngem kinuna ni Hesus, "Adda iti nangsagid kaniak, ta ammok nga adda iti pannakabalin nga rimuar manipud kaniak." **47** Idi makita ti babai nga saannan nga mailemmeng iti inaramidna, immasideg ti babai nga agpigpigerger. Nagpakleb iti sangoanan ni Hesus, ket imbagana iti sangoanan dagiti tattao ti makagapu no apay nga sinagidna ni isuna ken no kasano isuna nga nagimbag a dagus. **48** Ket kinunana kenkuana, "Anak a babai, ti pammatim isu ti nangpaimbag kenka. Mapanka a sikakappia." **49** Idi manarimaan isuna nga agsasao, adda ti immay nga naggapu iti balay ti mangidadaulo iti sinagoga, nga kunana, "Diay anak mo nga babai ket natayen. Saan mon nga singaen ti manursuro." **50** Ngem idi nangngeg ni Hesus daytoy, sinungbatanna isuna, "Saanka nga agbuteng. Mamati ka laeng, ket maisalakan isuna." **51** Ket idi nakasangpet iti balay, saan na nga pinalubusan ti siasinoman nga makiserrek kenkuana malaksid kada Pedro, Juan, Santiago, ken ti ama ti ubing a babai, ken ti inana. **52** Itatta, amin dagiti tattao sadiay ket agladladingit ken sangsangitanda isuna, ngem kinunana, "Saan kayo nga agsangit. Saan isuna nga natay, ngem matmaturog laeng." **53** Ngem kinatawaanda isuna nga inum-umsi, ta ammoda isuna ket natayen. **54** Ngem isuna, innalana ti ima ti ubing nga babai, immawag a kunana, "Ubing, bumangonka." **55** Ket nagsubli ti espiritu na, ket bimmangon a dagus isuna. Inbilinna nga adda ti maited kenkuana nga kanenna. **56** Dagiti nagannakna ket nasdaaw, ngem binilinna ida nga awan ti pangibagaanda iti napasamak.

9 Inayabanna dagiti sangapulo ket dua, ken inikkanna isuda iti pannakabalin ken turay kadagiti amin nga demonio ken mangagas kadagiti saksakit. **2** Imbaonna isuda nga rumuar nga mangikasaba iti pagarian ti Dios ken mannpaimbag kadagiti masakit. **3** Kinunana kadakuada "Dikayo mangitugot iti uray ania iti panagdalyasatyo- uray sarukod, uray pitaka, uray tinapay, uray kuarta wenno dua nga pagan-anay. **4** Aniaman nga sumrekanyo a balay, agtalinaed kayo sadiay agingga pumanaw kayo iti dayta nga lugar. **5** No maipanggep kadagiti saan nga umawat kadakayo, inton pumanaw kayo iti dayta nga siudad, pagpagenyo dagiti tapok iti saksakayo kas pammaneknek nga maibusor kadakuada." **6** Ket pimmanawda nga napan kadagiti il-ili, nga mangikaskasaba iti naimbag nga damag ken mangpapaimbag kadagiti tattao iti sadinnoman. **7** Itatta ni Herodes, nga tetraka, nangngegna amin dagitoy a mapaspasamak ket nariribukan unay, gapu ta ibagbaga dagiti dadduma nga ni Juan nga Mammuniag ket nagungar manipud ken ni patay, **8** ken dagiti dadduma nagparang kano ni Elias, ken dagiti dadduma ket maysa kano

kadagiti propeta idi un-unana nga panawen ket
nagbiag manen. 9 Kinuna ni Herodes, “Pinapugotak
ni Juan, ngem maipanggep iti siasino daytoy nga
mangmangngegak nga banbanag? “Ket ni Herodes
pinadas nga mangbiruk iti wagas tapno makitana ni
Hesus. 10 Idi nagsublin dagiti naibaon, imbagada
kenkuana iti amin nga inaramidda. Intugotna isuda
ket napan isuna iti siudad nga maawagan Betsaida.
11 Ngem nangngegan daytoy dagiti adu nga tattao
ket sinurotda isuna ket inawatna ida, ken nagsao
kadakuada maipanggep iti pagarian ti Dios, ken
innagasanna dagiti agkasapulan ti pannakapaimbag.
12 Ket idi mumalemen, napan kenkuana dagiti
sangapulo ket dua ket kinunada, “Pagawidemon dagiti
tattao tapno mapanda kadagiti il-ili ken barbarrio nga
agsapul iti pagdagusan ken makan gapu ta adda tayo
iti lugar nga awan matagtagitao.” 13 Ngem kinunana
kadakuada, “Ikkanyo ida ti kanenda.” Kinunada, “Ti
adda kadatayo ket lima laeng a tinapay ken dua a
lames, malaksid nga mapan kami gumatang ti taraon
para kadagitoy amin nga adu a tattao.” 14 Adda idi ti
agarup nga lima ribu a lallaki nga adda sadiay. Ket
kinunana kadagiti adalanna, “Pagtugawenyo isuda nga
nabunggubunggoy iti saglilima pulo.” 15 Kasta ngarud
ti inaramidda dayta, ket nagtugaw amin dagiti tattao.
16 Innalana ti lima nga tinapay ken ti dua nga lames,
ket timmangad sadi langit, benendisionanna ida,
ket pinispisina, ken intedna kadagiti adalanna tapno
maiwaras kadagiti tattao. 17 Ket nanganda amin ken
napnekda, ket dagiti nabati nga taraon ket naurnong
ket napunno iti sangapulo ket dua nga basket. 18
Ket napasamak nga kabayatan nga agkarkararag
isuna iti bukodna, kaduana dagiti adalanna, ket
sinaludsodna kadakuada, nga kunana, “Siasinoak
kano iti panagkuna dagiti tattao?” 19 Simmungbatda,
ket kinunada, “Juan nga Mammuniag,” ngem kuna
dagiti dadduma nga Elias, ken kuna dagiti dadduma
nga maysa kadagiti propeta idi un-unana nga panawen
ket nagbiag manen. 20 Kinunana kadakuada, “Ngem
siasinoak iti pinagkunayo?” Simmungbat ni Pedro a
kunana, “Ti Kristo a naggapu iti Dios.” 21 Ngem iti
panangballaagna kadakuada, binilin ida ni Hesus nga
awan ti pangibagaanda iti daytoy, 22 a kunana nga iti
Anak ti Tao ket masapul nga agsagaba iti adu nga
banbanag, umsien dagiti panglakayen ken panguloen
a papadi ken escriba, mapapatay, ken mapagungar iti
maikatlo nga aldaw. 23 Kinunana kadakuada amin,
“No siasinoman ti mayat nga sumurot kaniak, masapul
ngarud nga lipatenna ti bagina, baklayenna ti krusna
iti inaldaw ket sumurot kaniak. 24 Siasinoman ti
mangpadas nga mangispal iti biagna ket mapukawna,
ngem siasinoman nga mangpukaw iti biagna gapu
kaniak, ket maispalna. 25 Ania ti magunguna iti tao,
no matagikuana ti intero a lubong, ngem mapukawna
wenno maawan kenkuana ti bukodna a bagi? 26
Siasinoman ti mangibain kaniak ken kadagiti sasaok,
isu ibainto met ti Anak ti Tao inton umay iti kukodna a
dayag, ken iti dayag ti Ama ken dagiti nasantoan nga
anghel. 27 Ngem sipupudno nga ibagak kadakayo,
adda dagiti dadduma kadakayo nga agtaktakder
ditoy, a saandanto a maramanan ti patay agingga
a makitada ti pagarian ti Dios.” 28 Ket napasamak
did garup walo nga aldaw ti napalabas kalpasan
nga sinarita ni Hesus dagitoy a sasao nga inkuyog
na ni Pedro, ni Juan, ken Santiago, ket simmang-
atda iti bantay tapno agkararag. 29 Kabayatan iti
panagkararagna, nagbaliw ti langa ti rupana, ken dagiti
kawesna ket nagbalin nga puraw ken makasisirap. 30
Pagammoan, adda dua nga lallaki nga makisarsarita
kenkuana! Isu da Moises ken Elias, 31 nga sidadayag
ti langada. Ket nagsasaritaanda ti maipanggep iti
ipapanawna, nga umadanin nga tungpalenna idiay
Jerusalem. 32 Itatta, ni Pedro ken dagiti kakadduana
ket adda nga nakaturogdan. Ngem idi nakariingdan,
nakitada iti dayagna ken dagiti dua nga lallaki nga
makitaktakder kenkuana. 33 Iti napasamak ket,
kabayatan nga umad-adayuda ken ni Hesus, kinuna
ni Pedro kenkuana, “Apo, nasayaat ta adda kami
ditoy ket masapul nga agaramid kami iti tallo nga
kalapaw. Ipalubosmo nga iyaramidandaka ti mays,
maysa para ken ni Moises, ken maysa para ken ni
Elias.” Di na ammo ti ibagbagana. 34 Ket kabayatan
a sarsaritaenna dagitoy nga banbanag, ti ulep ket
bimmaba a nanglinong kadakuada; ket nagbutengda
kabayatan ti pananglawlaw ti ulep kadakuada. 35
Adda ti timek nga naggapo iti ulep, a kunana, “Daytoy
ti pinilik nga Anakko. Dumngegkayo kenkuana.” 36 Idi
nalpas iti timek, maymaysan ni Hesus. Nagulimekda,
ken kadagidiay nga al-aldaw, awan ti nangibagaanda
kadagiti banbanag nga nakitada. 37 Ti napasamak
ket, iti simmaruno nga aldaw, idi nakababadan
manipud iti bantay, ket sinabat isuna ti adu nga
tattao. 38 Pagammoan, maysa nga tao manipud
kadagiti adu nga tattao ti nagpukkaw a kunana,
“Manursuro, ipakpakaasik kenka nga kitaem kuma
ti anak ko nga lalaki, ta maymaysana nga anak
ko.” 39 Kitaem, parparigaten ti espiritu, ket kella-
at nga agikkis isuna, ken papayegpegenna ken

paglabutabenna ti ngiwatna. Isu ket pumanpanaw kenkuana ngem agparigat, ket dangranna iti kasta unay nu pumanaw. **40** Nagpakpakaasiak kadagiti adalam nga pilitenda nga papanawen kenkuana, ngem saanda met kabaelan." **41** Simmungbat ni Hesus ket kinunana, "Dakayo nga saan a mamatpati ken managdakdakes a kaputotan, kasano ti kabayag nga masapul a makipagtalinaedak kadakayo ken iti panaganusko kadakayo? "Iyegmo ditoy ti anak mo." **42** Iti iyaasideg ti ubing a lalaki, tinumba ti demonio isuna ken winagwagna ti napalalo. Ngem tinubngar ni Hesus ti narugit nga espiritu, ket pinaimbagna ti ubing a lalaki, ken insubli iti amana. **43** Ket nasdaawda amin iti kinabileg ti Dios. Ngem kabayatan nga masmasdaaw iti amin kadagiti banbanag nga inaramidna, kinunana kadagiti adalanna, **44** "Bay-anyo a dagitoy nga balikas ket sumrek iti kaunggan ti lapayagyo, ta iti Anak ti Tao ket maiyawat kadagiti ima dagiti tattao." **45** Ngem saanda nga naawatan ti kayat a sawen daytoy a balikas, ta nailimed kadakuada, isu nga saanda nga maawatan. Agamak da nga agsaludsod kenkuana maipanggep iti dayta nga balikas. **46** Ket nangrugi ti maysa nga riri kadakuada no siasino ti katatan-okan. **47** Ngem ni Hesus, gapu ta ammo na no ania ti kunkunaenda iti puspusoda, nangala iti bassit nga ubing, ket inyabayna kenkuana, **48** ket kinunana kadakuada, "No adda umawat iti bassit nga ubing a kas daytoy gapu iti naganko, siak met laeng ti inna aw-awaten, ket no adda umawat kaniak, aw-awatenna metlaeng isu a nangibaon kaniak. Ta ti tao nga kababaan kadakayo amin ket isu iti katatan-okan." **49** Simmungbat ni Juan ket kinunana, "Apo, adda ti nakitami nga mangpakpaksiat ti demonio babaen iti naganmo ket pinasardeng mi isuna, gapu ta saan met nga sumursurot kadatayo." **50** Ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Saanyo nga pasardengen isuna, agsipud ta siasinoman a saan nga mangbusor kadakayo ket para kadakayo." **51** Iti napasamak ket, bayat nga umas-asidegen ti al-aldaw nga yuulina sadiay langit, sipapasged isuna nga impatalgedna ti rupana nga mapan idiay Jerusalem. **52** Nangibaon isuna iti mensahero nga immuna ngem isuna, ket napanda ken simrekda iti maysa a barrio idiay Samaria tapno agsaganada para kenkuana. **53** Ngem dagiti tattao sadiay, saanda nga inawat isuna, gapu ta impatalgedna ti rupana nga mapan idiay Jerusalem. **54** Ket idi nakita daytoy dagiti adalan na nga ni Santiago ken Juan, kinunada, "Apo, kayat mo kadi nga mangbilin kami ti apoy nga bumaba manipud langit ket dadaelenna isuda?" **55** Ngem ni Hesus timmalyaw ken tinubngar na isuda. **56** Ket napanda iti sabali nga barrio. **57** Bayat nga magmagnada iti dalanda, adda ti nagkuna kenkuana, "Sumurutak kenka uray sadino ti papanam." **58** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Dagiti lobo ket adda abutda, ken dagiti billit iti tangatang ket adda umokda, ngem iti Anak ti Tao ket awan ti sadinnoman a pangiiddaanna iti ulo na." **59** Ket kinunana iti sabali a tao, "Sumurot ka kaniak." Ngem kinunana, "Apo, palubosannak pay nga umuna a mapan ipunpon ni tatangko." **60** Ngem kinunana kenkuana, "Bay-am nga dagiti natay ti mangipunpon kadagiti bukodda a minatay, ngem mapanka ket ipakaammom iti amin nga disso iti pagarian ti Dios." **61** Sabali manen nga tao ti nagkuna, "Sumurotak kenka, Apo, ngem ipalubos mo pay nga umuna nga mapanak agpakada kadagiti kabbalayko." **62** Ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Awan ti siasinoman, a kalpasan nga ingkabilna iti imana iti arado ket agtalyatalyaw iti likudanna, ti maikari iti Pagarian ti Dios."

10 Itatta, kalpasan dagitoy nga banbanag, nangdutok ti Apo iti pitopulo a dadduma pay, ket imbaonna ida a sagdudua nga umuna iti kada siudad ken lugar nga panggepna mismo nga papanan. **2** Kinunana kadakuada, "Nagadu iti maapit, ngem bassit dagiti trabahador. Ngarud, darasenyo a mangikararag iti Apo ti panagapit, tapno mangibaon iti adu nga trabahador iti panagapitna. **3** Mapankayon iti dalanyo. Kitaenyo, ibaonkayo a kas kadagiti kordero iti nagtetengngaan dagiti lobo. **4** Saan kayo nga mangitugot iti kuarta, kambong, wenno sandalyas, ken saan kayo nga kumablaaw iti siasinoman iti dalan. **5** Iti sadinoman nga balay a sumrekanyo, ibagayo nga umuna, 'Kapia koma ti maadda iti daytoy nga balay.' **6** No adda ti tao iti kapia sadiay, mapan kenkuana dayta nga kapiayo, ngem no awan, agsubli kadakayo. **7** Agtalinaed kayo iti dayta nga balay, ket kanen ken inumenyo ti aniaman nga idasarda, agsipud ta iti trabahador ket adda karbenganna iti tangdanna. Saan kayo nga agbalaybalay. **8** Sadinoman nga siudad a sumrekanyo, ket awaten dakayo, kanenyo no ania ti maidasar kadakayo, **9** ken paimbagenyo dagiti masakit nga adda sadiay. Ibagayo kadakuada, 'Ti pagarian ti Dios ket immasidegen kadakayo.' **10** Ngem sadinoman nga siudad a sumrekanyo, ket saan dakayo nga awaten, rumuar kayo kadagiti kalkalsadana ket ibagayo, **11** 'Uray pay dagiti

tapok nga nagtaud iti siudadyo nga dimket kadagiti saksakami ket punasenmi a maibusor kadakayo! Ngem ammuenyo daytoy: Ti pagarian ti Dios ket immasidegen.' **12** Ibagak kadakayo nga inton dumteng ti aldaw ti panagukom, ad-adda nga maibturan pay iti para iti Sodoma ngem para iti dayta nga siudad. **13** Asika pay, Corazin! Asika pay, Betsaida! No dagiti nakaskasdaaw nga aramid nga naaramid kadakayo ket naaramid sadiay Tiro ken Sidon, nagbabawida koman idi pay laeng, a nakatugaw iti sako ken dapdapo. **14** Ngem ad-adda nga maibturan pay iti para iti Tiro ken Sidon inton pannakaukom ngem iti para kadakayo. **15** Sika, Capernaum, panpanunotem kadi nga maitan-okka idiay langit? Saan, maipababa kanto nga maipan idiay hades. **(Hadēs g86)** **16** Iti dumdumngeg kadakayo ket dumdumngeg met kaniak; ket iti manglaksid kadakayo ket linaksidnak met; ket iti manglaksid kaniak, linaksidna ti nangibaon kaniak." **17** Dagiti pitopulo ket nagsubli a siraragsak, kunada, "Apo, uray dagiti demonio ket nagpaituray kadakami babaen iti naganmo." **18** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Binuybuyak ti pannakatinnag ni Satanas a kas kimat a naggapo idiay langit. **19** Kitaenyo, intedko kadakayo iti turay nga mangpayat kadagiti uleg ken manggagama, ken mangituray kadagiti amin nga pannakabalin ti kabusor, ket awan ti makadangran kadakayo iti uray aniaman nga wagas. **20** Uray no kasta, saan kayo nga agragsak iti daytoy laeng, a dagiti espiritu ket nagpaituray kadakayo, ngem ad-adda pay nga agragsak kayo ta naikitikiten dagiti nagnaganyo sadi langit." **21** Iti dayta met laeng nga kanito, kasta launay ti ragsakna iti Espiritu Santo, ket kinunana, "Daydayawen ka, O Ama, Apo iti langit ken daga, gapu ta inlimed mo dagitoy nga banbanag kadagiti nasirib ken addaan pannakaawat, ket impakaammom dagitoy kadagiti saan nga nasuruan, kas kadagiti ubbing nga babassit. Wen, Ama, ta daytoy ket makaay-ayo iti imatang mo." **22** "Amin nga banbanag ket naitalek kaniak manipud ken ni Amak, ket awan makaammo no siasino ti Anak no di laeng ti Ama, ken awan makaammo no siasino ti Ama no di laeng ti Anak, ken iti siasinoman a kayat ti Anak nga pangipakaammoan kenkuana." **23** Simmango kadagiti adalanna, kinunana kadakuada laeng, "Nabendisionan dagiti makakita kadagiti banbanag nga nakitayo. **24** Ibagak kadakayo nga adu a propeta ken ar-ari nga nangtarigagay nga makakita kadagiti banbanag nga makitkitayo, ngem saanda nga nakita dagidiay, ken mangngegan dagiti banbanag nga mangmangngegyo, ngem saanda nga nangngegan dagidiay." **25** Pagammoan, maysa a manursuro iti linlinteg dagiti Hudio ti timmakder ket pinadasna isuna, kinunana, "Manursuro, ania ti aramidek tapno matawidko ti biag nga agnanayon?" **(aiōnios g166)** **26** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Ania ti naisurat iti linteg? Kasanu ti panangbasam iti dayta?" **27** Simmungbat, ket kinunana, "Masapul nga ayatem ti Apo a Dios mo iti amin a pusom, iti amin a kararuam, iti amin a pigsam, ken iti amin a panunot mo, ken iti kaarrubam a kas iti bagim." **28** Ket kinuna ni Hesus kenkuana, "Kusto dayta insungbatmo. Aramidem daytoy, ket agbiagka." **29** Ngem ti manursuro, iti panangtarigagayna nga ikalintegan iti bagina, kinunana ken ni Hesus, "Ket siasino ti kaarrubak?" **30** Simmungbat ni Hesus nga kunana, "Adda tao nga sumalsalog manipud Jerusalem nga mapan idiay Jerico. Nasalawna dagiti agtatakaw, nga isu ti nangala kadagiti amin nga adda kenkuana, ken kinabkabilda, ken imbatida nga agbugbugsot. **31** Nairanrana met nga sumalsalog iti dayta nga dalan ti maysa nga padi, ket idi nakitana isuna, linabsanna a nagna iti bangir ti dalan. **32** Kasta met ti maysa a Levita, idi nakadanun iti dayta a lugar ket nakitana ti lalaki, linabsanna a nagna iti bangir ti dalan. **33** Ngem adda maysa a Samaritano, kabayatan ti panagdalyasatna, dimteng iti ayanna. Idi nakitana isuna, natignay isuna a naasian. **34** Inasitganna ken binaredbedanna dagiti sugsugatna nga sinapsappoanna iti lana ken arak dagitoy. Insakayna iti bukodna nga ayup, sana impan iti balay a pagdadagusan, ken inaywananna isuna. **35** Iti summaruno nga aldaw, nangiruar isuna iti dua nga denario ket intedna iti agpadpadagus, ken kinunana, 'Aywanam isuna, ken aniaman a sobra a magastom, inton agsubliak, bayadankanto.' **36** Iti panagkunam, siasino kadagiti tallo ti kaarruba diay tao nga dinarup dagiti agtatakaw?" Kinuna ti manursuro, "Diay nangipakita kenkuana iti asi." **37** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Mapanka ket isu met laeng ti aramidem." **38** Itatta, bayat nga agdaldalyasatda, simrek isuna iti maysa nga barrio, ket adda maysa nga babai a managan Martha a nangpadagus kenkuana iti balayna. **39** Adda kabsatna a babai a managan Maria, nga nagtugaw iti sakaanan ti Apo ken nagdengngeg iti saona. **40** Ngem ni Martha, makumikum unay iti panangisagana iti makan. Napan isuna ken ni Hesus, ket kinunana, "Apo, awan kadi aniamanna kenka nga iti kabsat ko a babai ket binaybay-annak nga agmaymaysa nga agserbi? Ibagam ngarud kenkuana nga tulungannak." **41** Ngem simmungbat

ti Apo ket kinunana kenkuana, “Martha, Martha, madandanaganka iti adu nga banbanag, **42** ngem maysa laeng a banag ti kasapulan. Pinili ni Maria no ania ti kasayaatan, ket isu ti saan to nga maala manipud kenkuana.”

11 Iti napasamak, kalpasan a nagkararag ni Jesus iti maysa a disso, maysa kadagiti adalan na ti nagkuna, “Apo, isuro nakami nga agkararag a kas iti panangisuro ni Juan kadagiti adalan na.” **2** Kinuna ni Jesus kadakuada, “No agkararag kayo, kastoy ti ibaga yo, 'Ama, paidayawmo ti nagan mo. Dumteng koma ti pagariam. **3** Ited mo kadakami iti tunggal aldaw ti inaldaw nga tinapaymi. **4** Pakawanennakami kadagiti basbasol mi, gapu ta dakami ket pakpakawanen mi met dagiti amin a nakabulod kadakami. Ket saannakami nga iturong iti sulisog.'” **5** Imbaga ni Hesus kadakuada, “Siasino kadakayo ti addaan iti gayyem, a no mapankayo kenkuana iti tengnga ti rabii ket ibagayo kenkuana, 'Gayyem, pabulodannak iti tallo piraso a tinapay, **6** gapu ta adda ti gayyemko nga dimmagas manipud iti kalsada, ket awan ti ania man a maipasangok kenkuana. **7** Ket ti adda iti uneg, sumungbat ket mabalin a kunaenna, 'Dinak ringgoren. Nakaserran ti ridaw ket dagiti annakko, ken siak, adda kamin iti pagiddaan. Saanak a makabangon nga mangted iti tinapay kenka.' **8** Ibagak kadakayo, uray saan nga bummangon nga mangted iti tinapay kadakayo, gapu ta sika ket gayyemna, ngem gapu ta awan bainyo nga mangipilit, bumangonto ket itedna tu kaadu ti tinapay a masapulyo. **9** Ibagak pay kadakayo, agdawatkayo ket maitedto kadakayo; agsapulkayo ket makabirukkayto; agtuktokkayo ket mailukatankayto. **10** Ta ti tunggal tao nga agdawat ket umawat; ken ti tao nga agsapsapul ket makabirukto; ken ti tao nga agtuktuktok ket mailukatan. **11** Siasino kadakayo ti ama nga nu agdawat ti anakna a lalaki iti tinapay ket ikkan na iti bato, wenno imbes nga lames ket uleg? **12** Wenno, nu dumawat iti itlog, manggagama aya ti itedna kenkuana? **13** Nu kasta ngarud, nu dakayo nga managdakdakes ket Ammo yo nga mangted iti nasayaat nga sagut kadagiti annak yo, dinto ket ad-adda pay nga ti amayo sadi langit, ited na ti Espiritu Santo na kadagiti agdawat.” **14** Iti saan nga nabayag, mangpakpaksiat ni Hesus iti demonyo, ket daytoy umel. Ti napasamak ket idi rimuar daytoy nga demonyo, nagsao ti umel a tao. Ket dagiti tattao, nasdaaw da unay! **15** Ngem adda sumagmamano nga tattao nga nagkuna, “Babaen kenni Beelzebul, nga mangituruturay kadagiti demonyo, mangpakpaksiat isuna kadagiti demonyo.” **16** Dagiti dadduma, sinuot da isuna ket binirukanda isuna iti pagilasinan nga nagtaud sadi langit. **17** Ngem ammo ni Jesus dagiti panpanunotenda ket kinunana kadakuada, “Tunggal pagarian a nabingaybingay nga maibusor metlaeng iti daytoy, ket mapanawan, ken ti balay nga nabingaybingay nga maibusor metlaeng iti daytoy ket marba. **18** No mabingaybingay ni Satanas a maibusor iti bagbagina, kasano ngarud nga makatakder ti pagarianna? Gapu ta iti kunayo pakpaksiatek dagiti demonyo babaen kenni Beelzebul. **19** Nu mangpaksiatak kadigiti demonyo babaen kenni Beelzebul, babaen kenni sinno nga pakpaksiaten isuda dagiti pasurotyo? Gapu iti daytoy, isudanto ti mangukom kadakayo. **20** Ngem nu paksiatek dagiti demonyo babaen iti ramay ti Dios, dimteng ngarud ti pagarian ti Dios kadakayo. **21** No bantayan ti maysa a napigsa a lalaki a kumpleto iti igam ti bukodna a balay, natalged dagiti sanikuana, **22** ngem nu abaken isuna ti napigpigsa a lalaki, alaen ti napigpigsa nga lalaki ti igam dayta a lalaki ket samsamenna iti sanikua diay lalaki. **23** Ti saan a makikadua kaniak ket maibusor kaniak, ket ti saan met a makipagurnong kaniak ket agiwara. **24** No ti narugit nga espiritu ket pumanaw iti maysa a tao, lumabas iti saan a madandanoman nga disso ken agsapul iti paginanaanna. Ket inton awan ti mabirukanna, ibagana, 'Agsubliak iti balayko nga naggapuak.' **25** Ket iti panagsublina, masarakanna nga dayta a balay ket nawalisan ken naisimpan. **26** Ket mapan nga mangikuyog iti pito pay nga espiritu a nadakdakes pay ngem isu ket sumrekda amin tapno agianda sadiay. Ket ti kamaudianan a kasasaad dayta a lalaki ket agbalin a nakarkaro pay ngem iti damo.” **27** Ti napasamak ket, idi ibagbagana dagitoy a banbanag, adda maysa nga babai nga nangipigsa iti saona iti ngatoen iti kaadduan dagiti tattao ken kinunana kenkuana, “Nabendisionan ti anak-anakan nga nangipasngay kenka ken ti suso a nangpasuso kenka.” **28** Ngem kinunana, “Ad-adda nga nabendisionan dagiti dumngeg iti sao ti Dios ken idulinda daytoy.” **29** Kabayatan nga umad-adu dagiti tattao nga makitaripnong, inrugina nga imbaga, “Daytoy nga kapututan ket nagdakes nga kapututan. Sapulenna ti pagilasinan, ngem awan ti maited a pangilasinan malaksid iti pagilasinan ni Jonas. **30** Ta kas iti panagbalin ni Jonas nga pagilasinan kadagiti taga-Ninive, kastanto met nga ti Anak ti Tao ket agbalin nga pagilasinan iti daytoy

nga kapututan. **31** Tumakderto ti Reyna iti Abagatan iti panangukom a kadwana dagiti lalaki iti daytoy nga kapututan ket ikeddengna ida, ta naggapo isuna iti pungto ti daga nga agdenggen iti kinasirib ni Solomon, ken kitaenyo, adda ditoy ti natantan-ok pay ngem ni Solomon. **32** Agtakderto dagiti lalaki iti Ninive iti pangukoman a kaduada dagiti tatao iti daytoy nga kapututan ket ikeddengdanto daytoy, ta nagbabawidan gapu iti inkaskasaba ni Jonas, ken kitaenyo, adda ditoy ti natantan-ok pay ngem ni Jonas. **33** Awan ti siasinoman nga nu malpasna nga sindian ti lampara ket ikabilna iti maysa nga nasipnget nga siled wenno iti sirok ti labba, ngem ketdi, ikabilna iti pagidisdisuan iti lampara tapno masilawan dagiti sumrek. **34** Ti matam iti lampara ti bagim. Nu nasayaat ti matam, iti bagi ket mapunno iti lawag. Ngem nu madi ti matam, iti bagi ket mapunno iti kinasipnget. **35** Ngarud, agannadkayo nga ti lawag nga adda kadakayo ket saan nga kinasipnget. **36** Tapno iti kasta, mapunno ti bagiyo iti lawag ken awan pulos pasetna nga adda iti sipnget, ket ti intero a bagiyo ket agbalin nga kasla adda lampara nga mangisilnag iti lawagna kadakayo." **37** Idi nalpas isuna nga nagsao, dinawat ti maysa a Pariseo nga makipangan isuna iti balayna, ket simrek ngarud ni Hesus ket nagsadag. **38** Ket nasdaaw ti Pariseo ta saan nga nagbuggo ni Hesus sakbay ti pangrabii. **39** Ngem kinuna ti Apo kenkuana, "Ita ngarud, dakayo nga Pariseo, ugasanyo ti akinruar a paset dagiti tasa ken mallukong, ngem ti kaungganyo ket napunno iti kinaagom ken kinadakes. **40** Dakayo a saan nga makaaw-awat a lallaki! Saankadi nga ti nangaramid iti uneg ket inaramidna met ti akinruar. **41** Itedyo kadagiti nakurapay ti anyaman nga adda iti uneg, ket amin nga banbanag ket malinisan para kadakayo. **42** Ngem asi kayo pay nga Pariseo, ta itedyo ti apagkapulo dagiti menta ken ruda ken amin mulmula iti bangkag, ngem baybay-anyo ti kinalinteg ken ti ayat iti Dios. Masapol nga nalinteg ti ikastayo ken ayatenyo ti Dios, nga saanyo a liwayan nga aramiden dagiti daddumapay a banbanag. **43** Asikayo pay nga Pariseo, ta pagaayatyo dagiti tugaw iti sangwanan kadagiti sinagoga ken dagiti narespeto a pammadayaw iti ayan dagiti pagtagilakuan. **44** Asikayo pay, ta kaskayla kadagiti awan markana nga tantanem a saan nga ammo dagiti tattao ket badbaddekanda." **45** Ket simmungbat kenkuana ti maysa nga manursuro iti linteg dagiti Judio a kunana, "Maestro, dayta nga ibagbagam, laisennakami met laeng." **46** Kinuna ni Hesus, "Asikayo pay a manursuro iti linteg! Ta pagbaklayenyo dagiti lallaki kadagiti awit nga nadagsen nga baklayen, ngem dakayo, uray la saan a sagiden ti maysa kadagiti ramayyo dagidiay nga awit. **47** Asikayo pay, ta agipatakderkayo kadagiti pakalaglagipan dagiti tanem dagiti propeta, ngem dagiti met kapuonanyo ti nangpatay kadakuada. **48** Isunga maysakayo nga saksi ken nangpanuynoy kadagiti aramid dagiti kapuonanyo, ta kinapudnona ket pinatayda dagiti propeta nga akin tanem kadagiti ipatpatakderanyo kadagiti pakalaglagipan. **49** Gapu met laeng iti daytoy, kinuna ti kinasirib ti Dios, 'Ibaonkonto kadakuada dagiti propeta ken dagiti apostol ket parigaten ken papatayenda dagiti dadduma kadagitoy.' **50** Daytoy to nga kapututan ti mapabasol para iti amin a dara dagiti propeta nga naibukbok sipud pay iti panangrugi ti lubong, manipud **51** iti dara ni Abel inggana iti dara ni Zacarias, nga napapatay iti nagbaetan iti altar ken ti nasantoan a disso. Wen, ibagak kadakayo, nga daytoyto a kaputotan ti mapabasol. **52** Asikayo pay nga mangisursuro kadagiti linteg ti Hudio, gapu ta innalayo iti tulbek ti kinasirib; ket dakayo nga mismo, saankayo nga sumsumrek, ken laplappedanyo pay dagiti sumrek." **53** Kalpasan a pimmanaw ni Hesus sadiay, dagiti eskriba ken dagiti Pariseo, kinontrada isuna ken nakisinnuppiatda kenkuana maipanggep iti adu a banbanag, **54** kas panangpadasda nga palabogan isuna kadagiti ibagbagana.

12 Kabayatanna, idi adu nga rinibribo nga tattao ti nagguummong, nga uray la nga agpipinnayatda iti tunggal maysa, sakbay ti amin inrugina nga imbaga kadagiti adalanna, "Annadanyo iti lebadura dagiti Pariseo, isu iti panaginsisingpet. **2** Ngem awan iti banag a nailemmeng, nga saan a maibutaktak, ken awan ti nailimed nga saan a maammoan. **3** Ta aniaman nga imbagam iti nasipnget ket mangngegto iti lawag, ken aniaman nga iyarasaasmo iti lapayag iti kaunegan nga kuarto ket maiwaragawagto iti rabaw dagiti babbalay. **4** Ibagak kadakayo gagayemko, di kay agbuteng kadagiti mangpatay iti bagi, nga kalpasan iti dayta ket awanen ti mabalinda nga aramiden. **5** Ngem ballaagan kayo maipanggep kenkuana a pagbutnganyo. Pagbutnganyo isuna, isuna a kalpasan nga mangpatay, ket addaan iti karbengan nga mangitapuak kadakayo idiay impierno. Wen, ibagak kadakayo, agbuteng kayo kenkuana. **(Geenna g1067)** **6** Saan aya nga diay lima a billit tuleng ket mailako iti dua nga sentimo? Nupay kasta, awan

uray maysa kadakuada nga malipatan iti imatang ti Dios. **7** Ngem uray pay ti buok iti uloyo ket nabilang amin. Dikay agbuteng. Napatpategkayo ngem dagiti adu a billit tuleng. **8** Ibagak kadakayo, tunggal maysa nga mangiwaragawag kaniak iti sangwanan dagiti tattao, iwaragawagto met ti Anak ti Tao iti sangwanan dagiti anghel ti Dios, **9** ngem isuna nga mangilibak kaniak iti sangoanan dagiti tattao ket mailibakto met iti sangoanan dagiti anghel ti Dios. **10** Tunggal maysa nga agsao iti maibusor iti Anak ti Tao ket mapakawanto dayta kenkuana, ngem kenkuana nga agtabbaaw maibusor iti Espiritu Santo ket saan a mapakawan. **11** No ipan dakayo idiay sinagoga ket isangodakayo kadagiti papanguloen ken agtuturay, saan kayo a madanagan no kasanokayo nga agsao nga mangikalintegan iti bagbagiyo, wenno ania iti ibagayo, **12** ta isuronakayonto ti Espiritu Santo no ania iti rumbeng nga ibagayo iti dayta nga oras." **13** Ket kinuna kenkuana ti maysa nga naggapu iti kaaduan ti tattao, "Maestro, ibagam ken ni kabsat ko ta pagbingayanmi ti tawid mi." **14** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Lalaki, siasinno ti namagbalin kaniak nga ukom wenno mangibabaet kadakayo?" **15** Ket kinunana kadakuada, "Annadanyo ti bagbagiyo manipud kadagiti amin nga naagum nga tarigagay. Ngamin, iti panagbiag ti tao ket saan nga ti kinaadu ti sanikuana iti linaonna." **16** Kalpasan ket imbaga ni Hesus kadakuada ti maysa a pangngarig, nga kunana, "Iti bangkag iti maysa nga baknang a tao ket adu iti naapit, **17** ket inrasonna iti bagina a kunana, 'Ania ngata ti aramidek, agsipud ta awanen ti disso a pagidulinak kadagiti apitko?' **18** Kinunana, 'Kastoy ti aramidek, rakrakek daytoy kamarinko ket agpatakderak ti dadakkel ket idiayto ti pagidulinak iti amin nga bukbukelko ken dadduma pay nga mausar. **19** Ibagakto iti kararuak, "Kararua, adun ti mausar nga nakadulin para iti adu a tawen. Aginanaka nga nagin-awa, mangan, uminom ken agragsakka.'" **20** Ngem imbaga ti Dios kenkuana, 'Maag nga tao, ita nga rabii ket masubli ti kararuam, ket dagita insaganam nga banbanag, siasinonton ti agtagikua?' **21** Kasla kasta ti kaiyaspingan iti `maysa nga agurnong ti kinabaknang para iti bagina ket saan nga baknang iti maipanggep iti Dios." **22** Imbaga ni Hesus kadagiti adalanna, "Ngarud, ibagak kadakayo, saan kayo madanagan maipapan iti panagbiagyo—no ania ti kanenyo, wenno maipapan iti bagiyo— no ania ti ibadoyo. **23** Ta ti biag ket napatpateg ngem taraon, ken ti bagi ket napatpateg ngem ti badbado. **24** Panunotenyo kadi dagiti uwak, saanda nga agmulmula ken agap-apit. Awan ti pagidulduldulinanda wenno kamarinda, ngem pakpakanen ida ti Dios. Ket adayu nga napatpategkayo ngem dagiti billit! **25** Ket siasino kadakayo ti makanayon iti maysa a cubit iti biagna gapu iti panagdandanag? **26** No kasta ngarud, awan ti kabaelanyo nga aramiden uray dayta nga kababassitan a banag, apay nagrud a madanagankayo maipanggep iti daddumapay? **27** Panunutenyo dagiti lirio—no kasanoda nga dumakkel. Saanda nga agtartarabaho, wenno agabel. Ngem ibagak kadakayo, uray pay ni Solomon iti amin a kinadayagna ket saan a nakawesan nga kasla iti maysa kadagitoy. **28** No dagitinto pay ruot iti tay-ak nga agbibiag tatta nga aldaw, ket no bigat maibelleng idiay pugon, nangnangruna pay a kawesanna kayo, nagbassit ketdin ti pammatiyo! **29** Saanyo nga sapulen no ania ti kanenyo ken no ania ti inumenyo, ken saan kayo nga madanagan. **30** Ta amin nga nasyon iti lubong ket dagitoy a banbanag ti sapsapulenda, ket ammo ti Amayo nga masapulyo dagitoy nga banbanag. **31** Ngem birukenyo ti pagarianna, ket dagitoy nga banbanag ket mainayonto kadakayo. **32** Di kay agbuteng, babassit nga karnero, ta iti Amayo ket maayatan nga mangted kadakayo iti pagarian. **33** Ilakoyo dagiti sanikuayo ken itedyo kadagiti marigrigat. Iyaramidanyo dagiti bagbagiyo kadagiti pitaka nga saan a marunot - kinabaknang idiay langit nga saan a maibus, saan nga maasitgan iti agtatakaw ken saan nga dadaelen iti simotsimot. **34** Ta nu sadinno ti ayan ti kinabaknangyo, idiayto met ti ayan iti pusoyo. **35** Bay-anyo nga nakasuksuk ti atidog nga badoyo iti barikesyo, ken bay-anyo nga agap-apuy dagiti lamparayo, **36** ken agbalinkayo a kas kadagiti tattao nga mangbirbiruk iti amongda no agsubli isuna nga aggapu iti kasaran, tapno inton sumangpet ket agtoktok, dagusda nga lukatan ti ridaw para kenkuana. **37** Nabendisionan dagiti adipen, nga masangpetan ti amongda nga mangpadpadaan no sumangpet isuna. Pudno nga ibagak kadakayo, nga isuksoknanto ti atiddog nga badona iti barikesna, patugawennanto ida iti panganan, ken umay ket pagserbianna ida. **38** No ti amo ket sumangpet iti maikadua nga panagbantay iti rabii, wenno uray pay iti maikatallo nga panagbantay, ket makitana ida nga sisasagana, nabendisionan dagita nga adipen. **39** Maysa pay, ammuenyo daytoy, nga no ammo kuma ti akin balay ti oras nga isasangpet ti agtatakaw, saanna kuma nga binaybay-an ti balayna nga maserrek. **40**

Agsagana kayo met, gapu ta saanyo nga ammo ti oras nga umay Ti Anak ti Tao." **41** Kinuna ni Pedro, "Apo, ibagbagayo kadi dayta nga pangngarig kadakami laeng, wenno iti amin?" **42** Kinuna ti Apo, "Siasino ngarud diay napudno ken nasirib nga mangimatmaton, nga isunto iti isaad ti amongna nga mangidaulo kadagiti dadduma pay nga adipenna nga mangted kadakuada iti bingayda a makan iti umno nga oras? **43** Nabendisionan dayta nga adipen nga masangpetan ti amongna nga ar-aramidenna dayta inton umay isuna. **44** Pudno nga ibagak kadakayo nga isaadnanto dayta nga adipen tapno agaywan kadagiti amin a sanikuana. **45** Ngem no ibaga iti dayta nga adipen iti pusona, 'Itantantan met iti amongko ti panagsublina,' ket rugianannanto nga kabilen dagiti adipen nga lallaki ken babbai, ken mangan ken uminom, ken agbartekto, **46** sumangpetto ti among dayta nga adipen iti maysa nga aldaw a saanna nga mapakadaan, ken iti oras nga saanna nga ammo, ket tadtadennanto isuna ken ikeddenganna iti pagyanan a para kenkuana kadagiti saan a mapagtalkan. **47** Dayta adipen nga ammona no ania ti kayat ti amongna nga aramidenna, ngem saan a nagsagana ken saanna nga inaramid ti kayat ti amongna, ket mapang-urto iti mamin-adu. **48** Ngem isuna nga saanna nga ammo, ket nakaaramid kadagiti banbanag a rumbeng nga pakapang-uranna, ket sumagmamano laeng ti panakapang-urna. Tunggal maysa nga naikkan iti adu ket adunto met ti manamnama kenkuana, ken iti nangitalekan iti ad-adu, ket ad-adunto met ti dawatenda kenkuana. **49** Immayak ditoy daga tapno uramek iti lubong, ket anian a kalikagumko nga daytoy ket immapoyen. **50** Ngem adda buniag nga pakabautisarak, ket anian dukotko agingga a matungpal! **51** Ipagarupyo kadi nga immayak tapno mangted iti kapia ditoy daga? Saan, ngem ketdi, panagsisina. **52** Ta manipud ita ket addanto lima iti maysa nga pagtaengan a masinasina— ti tallo nga tao ket makisupiat iti dua, wenno dua nga tao ket supiatenda ti tallo nga tao. **53** Masinasina danto, ti ama kontra iti anak a lalaki, ken ti anak a lalaki kontra iti ama; ti ina kontra iti anak a babai, ken ti anak a babai kontra iti inana, ti katugangan a babai kontra iti manugangna a babai, ken ti manugang a babai kontra iti katugangan a babai." **54** Ibagbaga pay ni Hesus kadagiti tattao, "No makitayo ti ulep nga ngumato iti laud, ibagayo nga dagus, 'Umay ti tudo,' ket isu ti mapaspasamak. **55** Ket no agpuyupoy ti angin nga aggapu iti abagatan, ibagayo nga, 'Addan to iti makasinit nga pudot,' ket isu ti mapasamak. **56** Dakayo nga aginsisingpet, ammoyo no kasano ti mangipatarus iti langa ti daga ken ti langit, ngem kasano nga saanyo nga ammo iti mangipatarus iti agdama? **57** Apay nga saanyo nga maikeddeng no anya ti umno para kadagiti bagbagiyo? **58** Ta no mapan kayo iti ukom a kaduayo ti kabusoryo, idiay paylaeng dalan ket aramidenyo iti pamuspusan tapno maurnos iti banag kenkuana tapno iti kasta ket saannakayo nga idatag iti ukom, ken tapno iti ukom ket saannakayo nga iyawat iti opisyal, ket dinakayto iyaoan ti opisyal iti pagbaludan. **59** Ibagak kadakayo, saan kayonton nga makaruar manipud sadiay agingga a nabayadanyo amin a multa."

13 Iti dayta a tiempo, adda dagiti tattao sadiay nga nangibaga kenkuana iti maipanggep kadagiti taga-Galilea nga ti darada ket inlaok ni Pilato kadagiti mismo nga datonda. **2** Simmungbat ni Hesus ket kinunana kadakuada, "Ipagarupyo kadi nga dagitoy nga taga- Galilea ket ad-adda nga managbasol ngem dagiti dadduma a taga-Galilea gapu ta nagsagabada iti kastoy a wagas? **3** Saan, ibagak kadakayo. Ngem no dikay agbabawi, aminkayo ket mapukaw a kas kadakuada. **4** Wenno dagidiay sangapulo ket walo a tattao idiay Siloe nga nagaburan idi narba ti torre ket isu iti nakatayanda, ipagarupyo kadi a nadakdakesda ngem kadagiti dadduma a tattao idiay Jerusalem? **5** Saan, kunak. Ngem no dikay nga agbabawi, mapukawkayto met amin." **6** Imbaga ni Hesus daytoy a pangngarig, "Adda iti maysa a tao nga nagmula iti igos idiay kaubasanna ket immay ken nagbiruk iti bungana ngem awan nasarakanna. **7** Kinuna ti lalaki iti hardinero, 'Kitaem, tallo a tawenen nga um-umayak tapno agbirukak iti bunga daytoy a kayo ti igos ngem awan nasarakak. Pukanemon. Apay nga ipalubos nga sayangenna ti daga?' **8** Simmungbat iti hardinero ket kinunana, 'Bay-am pay laeng iti daytoy a tawen ta kaliak iti aglawlawna sakunto abunoan iti rugit. **9** No agbunga iti daytoy sumaruno nga tawen, nasayaat; ngem no saan, pukanemton!'" **10** Itatta mangisursuro ni Hesus iti maysa kadagiti sinagoga iti Aldaw ti Panaginana. **11** Pagammoan, adda iti babai sadiay nga walo a tawenen nga lugluganan iti dakes nga espiritu iti panagkapsut, nagbalin a kubbo ket saan a pulos nga makatakder a nasayaat. **12** Idi nakita ni Hesus ti babai, inayabanna ket kinunana, "Nawaya-wayaankan iti pagkapuyam." **13** Impatayna dagiti imana iti babai

ket dagus a timmakder a sililinteg ket nagdaydayaw isuna iti Dios. **14** Ngem nakapungtot ti agturturay iti sinagoga gapu ta nangpaimbag ni Jesus iti Aldaw ti Panaginana. Isu nga simmungbat ti mangiturturay ket kinunana kadagiti adu a tattao, “Adda iti innem nga aldaw nga masapul nga agtrabaho. Umaykayo ken mapaimbag kayo kadagita, saan ketdi nga iti Aldaw ti Panaginana.” **15** Simmungbat ti Apo kenkuana ket kinunana, “Managinsisingpet! Diyo kadi aya nga warwaran dagiti asno wenno bakayo iti nakaiparngedanda iti Aldaw ti Panaginana tapno painumenyo ida? **16** Kasta met iti daytoy nga babai nga anak ni Abraham, nga inbalud ni Satanas ti babai iti sangapulo ket walo a tawen, saan kadi aya a mabalin nga mawayawayaan iti pannakabaludna iti Aldaw ti Panaginana?” **17** Idi kinunana dagitoy a banbanag, amin nga nangbabalaw kenkuana ket nabainan, ngem nagramrambak dagiti tattao maipanggep kadagiti amin nga nakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna. **18** Ket Kinuna ni Hesus, “Ania ti kalanglanga iti pagarian ti Dios ken ania iti mabalinko nga pangiyarigan? **19** Daytoy ket kasla bukel iti mustasa nga innala iti maysa a lalaki ket impurwakna idiay hardinna, ket dimmakkel daytoy nga nagbalin a dakkel nga kayo, ken dagiti bilbillit sadi langit ket nagumokanda iti sangsangana.” **20** Kinunana manen, “Ania ti pangiyarigak iti pagarian ti Dios? **21** Daytoy ket kasla iti lebadura nga innala iti maysa a babai ket inlaokna iti tallo a takal nga arina aginggana a bimsog daytoy.” **22** Bimmisita ni Hesus iti tuggal ili ken barrio nga adda iti dalan a mapan Jerusalem ket sinuroanna ida. **23** Adda nagkuna kenkuana, “Apo, manmano laeng kadi a tattao iti maisalakan?” Isu nga kinunana kadakuada, **24** “Ikarigatanyo ti sumrek iti nailet a ruangan, gapu ta adunto iti mangpadas ket saandanto a makastrek. **25** Inton tummakderen ti makinkukua ti balay ken irikep iti ruangan, agtakderkayonto iti ruar ket agtugtogkayo iti ridaw ken ibagayo, 'Apo, Apo, pastrekennakami.' Sumungbatto ket ibagana kadakayo, 'Saankayo nga am-ammo wenno sadinno ti naggapuanyo.' **26** Ket ibagayonto, 'Nangankami ken imminom iti sangngoanam ken nangisuroka kadagiti kalkalsadami. **27** Ngem isungbatnanto, 'Ibagak kadakayo, saanko nga ammo no sadinno iti naggapuanyo. Umadayokayo kaniak, dakayo nga agar-aramid iti dakes!' **28** Addanto iti panagsasangit ken panagngaretnget iti ngipen inton makitayoda Abraham, Isaac, Jacob ken dagiti amin nga propeta idiay pagarian ti Dios, ngem dakayo— naitapuakkayo iti ruar. **29** Sumangpetdanto manipud daya, laud, amianan ken abagatan ket aginanadanto iti panganan idiay pagarian ti Dios. **30** Ammoenyo daytoy, dagiti naudi ket umuna, ken dagiti umuna ket maudinto.” **31** Iti saan unay a nabayag, adda dagiti Pariseo nga immay kenkuana ket kinunada kenkuana, “Mapanka ket pumanawka ditoy ta ni Herodes ket kayatnaka a papatayen.” **32** Kinuna ni Hesus, “Mapankayo ket ibagayo iti dayta a mauyong nga aso, 'Kitaem, paksiatek dagiti demonio ken mangpapaimbagak itatta ken inton bigat, ket iti maikatlo nga aldaw malpas konton iti rangtak.' **33** Iti aniaman a mapasamak, masapul nga itultuloyko latta iti ar-aramidek ita ken inton bigat ken iti sumarsaruno nga aldaw, gapu ta saan a rumbeng a mapapatay ti propeta iti ruar ti Jerusalem. **34** Jerusalem, Jerusalem, nga nangpapatay kadagiti propeta ken nangub-ubor kadagiti naibaon kenka. Namin-ano nga tinarigagayak nga ummongen dagiti an-annakmo a kas iti panagurnong ti upa kadagiti piekna iti siruk dagiti payyakna, ngem saanyo nga kinayat daytoy. **35** Kitaenyo, nabaybay-an ta balayyo. Ibagak kadakayo, saandakto a makita aginggana nga ibagayo, 'Nabendisionan ti tao nga umay iti nagan ti Apo.'”

14 Napasamak iti maysa nga Aldaw ti Panaginana, idi napan isuna iti balay ti maysa a panguloen dagiti Pariseo tapno mangan iti tinapay, nga palpaliiwenda isuna iti kasta unay. **2** Pagammoan, iti sangoananna ket adda lalaki nga agsagsagaba iti ibbal. **3** Sinaludsod ni Hesus kadagiti nalalaing iti Linteg dagiti Judio ken Pariseo, “Naingkalintegan kadi ti panagagas iti Aldaw iti Panaginana, wenno saan?” **4** Ngem nagulimekda. Ngarud inigganan ni Hesus isuna, pinaimbagna isuna, ken pinapanawna isuna. **5** Kinunana kadakuada, “Siasino kadakayo ti addaan anak a lalaki wenno baka nga natnag iti bubon ti Aldaw iti Panaginana, ti saanna a dagos nga guyuden nga iruar isuna?” **6** Saanda nga nakaited iti sungbat kadagitoy nga banbanag. **7** Idi nadlaw ni Hesus no kasano nga pinili dagiti naawis iti tugaw dagiti mararaem, nagsao isuna iti pangngarig, kinunana kadakuada, **8** “No adda nangawis kadakayo iti maysa nga padaya, saan kayo nga agtugaw iti lugar dagiti mararaem, gapu ta amangan no adda pay naawis nga ad-adda nga mararaem ngem kadakayo. **9** Inton ti tao nga nangawis kadakayo nga agpadpada ket summangpet, ibagana kenka, 'Ited mo

ti lugarmo iti daytoy maysa a tao,' ket gapu iti bainmo umakarka iti nababbaba nga lugar. 10 Ngem no naawiska, mapanka agtugaw iti kababaan nga lugar, tapno inton summangpet ti nangawis kenka, mabalin nga ibagana kenka, 'Gayyem, inka iti nangatngato.' Ket mapadayawankanto iti imatang dagiti amin a kakaduam nga agtugtugaw iti lamisaan. 11 Agsipud ta iti tunggal maysa nga mangitan-ok iti bagina ket maipababanto, ken isuna nga mangibabbaba iti bagina ket maitan-okto." 12 Ket kastoy pay ti kinuna ni Hesus iti lalaki nga nangawis kenkuana, "No mangipaayka iti pangaldaw wenno pangrabii, saanmo nga awisen dagiti gagayyemmo wenno kakabsatmo wenno kakabagiam wenno dagiti babaknang nga kaarrubam, ta amangan laeng no awisendakamet, ken masubadanka. 13 Ngem no agpadayaka, awisem dagiti nakurapay, dagiti paralitiko, dagiti pilay, 14 ken dagiti bulag, ket mabendisyonankanto, agsipud ta saandaka a masubadan. Ta masubadankanto iti panagungar dagiti nalinteg." 15 Idi nangngeg ti maysa a nakitugaw iti lamisaan nga ayan ni Hesus dagitoy nga banbanag, kinunana kenkuana," Nabendisionan isuna a makipanganto iti tinapay iti pagarian ti Dios!" 16 Ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Adda maysa nga lalaki nga nangisagana iti dakkel nga pangrabii ket nagawis iti adu. 17 Idi naisaganan ti pangrabii, imbaona ti adipenna tapno ibagana kadagiti naawis, 'Umaykayon, agsipud ta nakasagana aminen.' 18 Ngem padapadada amin nga nangrugi nga agpambar. Kinuna kekuana ti umuna, 'Gimmatangak iti taltalon, ket masapul nga mapanak ket kitaek daytoy. Dispensarennak.' 19 Kinuna met ti maysa, 'Nakagatangak met iti lima nga paris iti baka, ket mapanko padasek ida. Dispensarennak.' 20 Kinuna met ti maysa a lalaki, 'Kaas-asawak laeng, ket ngarud saanak nga makaumay.' 21 Nagsubli ti adipen ken imbagana iti amona dagitoy nga banbanag. Ket nakapungtot ti amo nga makinbalay ket kinunana iti adipenna, ' Darasem iti rumuar ket ingka kadagiti kalkalsada ken daldalan iti siudad ket iyegmo ditoy dagiti nakurapay, dagiti paralitiko, dagiti bulag, ken pilay.' 22 Kinuna ti adipen, 'Amo, naaramidkon iti imbilinmo kaniak, ngem adda pay latta iti pagyanan.' 23 Kinuna ti amo iti adipen, 'Rumuarka kadagiti kalkalsada ken bitbit-ang ket pilitem isuda nga sumrek, tapno mapunno ti balayko. 24 Ta ibagak kenka, nga awan kadagiti lallaki nga immuna a naawis iti makaramanto iti pangrabiik."" 25 Itatta adu unay nga tattao iti sumursurot kenkuana, ken timmalyaw isuna ket kinunana kadakuada, 26 "No adda siasinnoman nga umay kaniak ket saanna a guraen ti bukodna nga ama, ina, asawa, annak, kakabsat nga lallaki ken babbai—wen, ken iti bukodna met laeng ngabiag-saan isuna nga agbalin nga adalak. 27 Ti siasinoman a saan nga mangawit ti bukodna nga krus ken umay sumorot kaniak ket saan nga agbalin nga adalak. 28 Ta siasino kadakayo, nga agtarigagay nga agpatakder iti tore, ti saan nga agtugaw nga umuna ken mangbilang iti gatad tapno makwentana metlaeng no adda kenkuana dagiti masapulna nga mangleppas iti daytoy? 29 Ta no saan, no naikabilnan ti pundasyon ket saan nga kinabaelan nga inleppas, uyawento dagiti amin nga makakita iti daytoy 30 a kunaenda, 'Nangrugi nga nangipatakder daytoy nga tao ngem saanna met nga kinabaelan nga inleppas.' 31 Wenno ania nga ari, iti ipapanna nga mangsango iti maysa pay nga ari iti gubat, ket saan nga agtugaw nga umuna ken dumngeg iti pammagbaga no kabaelanna babaen iti sangapulo a ribo nga lallaki nga makira kaduana ti duapulo a ribo nga lallaki? 32 Ket no saan, kabayatan nga adayo pay ti sabali nga bunggoy dagiti suldado, mangibaon iti mangibagi ket dawatenna ti panagkapiada. 33 Isu nga, siasinoman nga saan nga mangibbat kadagiti amin nga adda kenkuana ket saan nga agbalin nga adalak. 34 Nasayaat ti asin, ngem no mapukaw daytoy ti ramanna, kasano nga paapgaden manen? 35 Awanen ti usarna para iti daga wenno uray pay iti takki nga napenpen. Maibelleng daytoy iti adayo. Isuna nga adda lapayagna nga agdengngeg, bay-anyo isuna nga agdengngeg."

15 Itatta, amin dagiti agsingsingir ti buis ken dadduma pay nga managbasol ket um-umayda ken ni Hesus tapno agdengngeg kenkuana. 2 Dagiti Fariseo ken Eskriba ket agtatanabutobda iti tunggal maysa, a kunada, "Awaten met daytoy a tao dagiti managbasol, ken makipangan pay kadakuada." 3 Sinarita ni Hesus daytoy a pangngarig kadakuada a kinunana, 4 "Siasino kadakayo, no bilang adda sangagasut a karnerona ket napukaw ti maysa kadagitoy, ti saan a mangpanaw kadagiti siam a pulo ket siam idiay let-ang, ken mapanna sapulen ti napukaw a maysa agingga a masarakanna daytoy? 5 Ket inton nasarakanna daytoyen, baklayenna daytoy ken agragsak. 6 Inton addan iti balay, ayabanna dagiti gagayyem ken kaarubana, a kunana kadakuada, "Umaykayo makipagraksak kaniak, ta nasapulak ti napukaw a karnerok.' 7 Ibagak kadakayo nga ad-

adda pay ti panagrag-o idiay langit iti maysa nga agbabawi, ngem iti sanga pulo ket siam nga nalinteg a tattao nga saan a masapul nga agbabawi. **8** Wenno siasinno ti babai nga addaan sangapulo a pirak, no bilang ta mapukawna iti maysa nga pirak, ti saan nga mangsindian iti pagsilawan, walisanna iti balay, ken sapulenna a naimbag agingga a masarakanna daytoy? **9** Ket inton nasarakanna daytoyen, ayabanna dagiti gagayyem ken kaarubana, a kunana, 'Umay kayo makipagragsak kaniak, ta nasapulak ti pirak a napukawko.' **10** Kasta met, ibagak kadakayo, adda panagragsak iti presensya dagiti angel ti Dios gapu iti maysa a managbasol nga agbabawi." **11** Ket kinuna ni Jesus, "Adda maysa a lalaki nga addaan dua nga annak a lallaki, **12** ket kinuna ti inaudi nga anak, 'Ama, itedmo itan ti sanikua a naituding a tawidek.' Ket biningayna ngarud ti kinabaknangna kadakuada. **13** Kalpasan ti saan unay nga adu nga aldaw, nagrubwat ti inaudi nga anak ket nagdalyasat a napan iti adayo a pagilian, ket idiay binusbosna amin a tawidna iti nalabes unay a panagbiag. **14** Idi awanen ti kuartana, adda dakkel nga panagbisin a napasamak iti dayta a pagilian, ket mangrugin nga agksapulan isuna. **15** Napan isuna ket nagpatangdan iti maysa kadagiti tattao iti dayta a pagilian, nga nangibaon kenkuana idiay taltalon tapno agpakan kadagiti baboy. **16** Ket ragragsakenna kuma payen nga kanen dagiti taraon ti baboy, gapu ta awan ti mangted ti uray ania nga kanenna. **17** Ngem idi nakapagpanpanunot ti inaudi nga anak, kinunana, 'Nagadu kadagiti tatangdanan nga adipen ni amak iti aglaplapusanan ti taraonna, idinto a addaak ditoy nga matmatay iti bisin! **18** Pumanawak ditoy ket mapanak ken ni amak, ket ibagak kenkuana, "Ama, nagbasolak iti langit ken iti imatangmo. **19** Saanakon a maikari nga maawagan nga anakmo; aramidennak laengen kas maysa kadagiti tangtangdanan nga adipenmo.'" **20** Pimmanaw ngarud ti inaudi nga anak, ket nagsubli ken amana. Idi adayo paylaeng isuna, nakita ti amana ket naasian. Iti kasta, nagtaray a simmabat ket inarakup ken inagkanna ti anakna. **21** Ket ti anak a lalaki kinunana, 'Ama, nakabasolak iti langit ken iti imatangmo. Saanakun a maikari nga maawagan nga anakmo.' **22** Kinuna ti ama kadagiti babaunenna, 'Iyegyo a dagus ti kapipintasan a pagan-anay ket ikawesyo kenkuana, singsinganyo ti imana ken sapatosanyo dagiti sakana. **23** Alaenyo pay ti napalukmeg a baka ket partienyo. Mangan ken agrambak tayo. **24** Ta natay ngem nagbiag daytoy anakko, napukaw ngem nasarakan met laeng.' Ket rinugianda ngarud ti nagrambak. **25** Iti dayta a kanito, adda ti inauna nga anak iti talon. Idi makaasideg iti balay, nakangngeg iti tukar ken salsala. **26** Inayabanna ti maysa kadagiti babaunen ket sinaludsodna kenkuana no ania ti kaipapanan dagitoy a banbanag. **27** Kinuna ti babaunen kenkuana, 'Simmangpeten ti kabsatmo ket nagpaparti ti amam iti napalukmeg a baka, gapu ta simmangpet a sitatalged.' **28** Nakapungtot ti inauna nga anak, ken saan a sumrek, ket rimmuar ti amana, ken nagpakpakaasi kenkuana. **29** Ngem ti inauna nga anak, simmungbat ket kinunana iti ama na, "Kitaem, nagpatagaboak kadakayo iti adu a tawtawen, ket saanko a pulos nga linabsing ti paglinteganyo, ngem saandak manlang nga inikkan iti urbon a kalding tapno agrambak kami kuma met kadagiti gagayemko, **30** ngem idi simmangpet ti anakyo, a nangbusbos ti kinabaknangyo kadagiti balangkantis, pinartiyo para kenkuana ti napalukmeg a baka.' **31** Kinuna ti ama kenkuana, "Anakko, addaka nga kanayon iti dennak, ken amin a kukuak ket kukuammet. **32** Ngem rumbeng laeng para kadatayo nga agrambak ken agragsak, agsipud ta iti kabsatmo ket natay, ket ita sibibiag; napukaw isuna ngem ita nasarakan.'"

16 Kinuna pay ni Hesus kadagiti adalanna, "Adda maysa nga baknang nga addaan iti mangimatmaton, ken naipadamag kenkuana nga busbusbosen ti mangimatmaton dagiti kinabaknangna. **2** Inayaban ngarud ti baknang ti mangimatmaton ket kinunana, 'Ania daytoy a madamdamag ko maipanggep kenka? Itedmo kaniak ti listaan dagiti amin a naaramidam, ta saan kan nga mangimaton.' **3** Kinuna ti mangimatmaton iti bagina, 'Ania ti nasken nga aramidek, agsipud ta alaenen ti amongko iti trabahok nga mangimaton? Saanko met nga kabaelan ti agkali, ken mabainak met nga agpakaasi. **4** Ammokon ti aramidek, tapno inton maikkatak iti trabahok, awatendakto dagiti tattao iti babbalayda.' **5** Inayaban ngarud ti mangimatmaton ti tunggal maysa kadagiti nakabulod iti amongna ket dinamagna iti immuna, 'Mano ti binulodmo iti amongko?' **6** Ket kinunana, 'Sangagasut a rukod iti lana ti olibo,' Ket kinunana kenkuana, 'Alaem ti listaan, agtugawka nga dagus ket isuratmo iti limapulo.' **7** Ket kinuna ti mangimatmaton iti maysa, 'Ket mano ti utangmo?' Kinunana, 'Sangagasut a rukod iti trigo.' Kinunana kenkuana, 'Alaem ti listaam, ket isuratmo ti walopulo.' **8** Dinayaw ngarud

ti baknang ti saan a nalinteg a mangimatmaton gapu iti inaramidna a kinasikap. Ta dagiti annak daytoy a lubong ket ad-adda iti kinasikapda no maipanggep kadagiti tattaoda, ngem dagiti annak iti lawag. **(aiōn g165)** **9** Ibagak daytoy kadakayo, makigayyemkayo babaen kadagiti kinabaknang ditoy lubong, tapno inton awanen, mabalin nga pasangbayen dakayo idiay agnanayon a pagtaengan. **(aiōnios g166)** **10** Siasinoman a mapagtalkan iti bassit ket mapagtalkan met iti adu, ken siasinoman a saan nga mapagtalkan iti bassit ket saan met a mapagtalkan iti adu. **11** Ngarud, no saankayo a mapagtalkan iti panangusaryo iti kinabaknang ditoy lubong, siasino ti mangitalek kadakayo iti pudno nga kinabaknang? **12** Kastamet, a no saankayo nga mapagtalkan iti banag nga kukua ti sabali, siasino ti mangted kadakayo iti bukodyo? **13** Awan adipen a mabalinna ti agserbi iti duwa nga amo, ta masapul nga guraenna ti maysa ken ipategna ti maysa. Wenno agbalin a napasnek iti maysa ken umsienna ti maysa. Saankayo nga makapagserbi iti Dios ken iti kinabaknang." **14** Idi nangngeg daytoy dagiti Pariseo a mangay-ayat iti kuarta, pinagang-angawanda isuna. **15** Ket imbagana kadakuada, "Palintegenyo dagiti bagbagiyo iti imatang dagiti tattao, ngem ammo ti Dios ti puspusoyo. Agsipud ta ti nangato iti imatang dagiti tattao ket makapakarurod iti imatang ti Dios. **16** Maar-aramat ti linteg ken dagiti propeta agingga nga immay ni Juan. Manipud idi, ti naimbag a damag ti pagarian ti Dios ket naikasaba, ken tunggal maysa ket padpadasenda nga ipilit ti wagas da iti daytoy. **17** Ngem nalaklaka a mapukaw ti langit ken daga ngem iti pannakaawan-serbi ti maysa nga letra iti linteg. **18** Tunggal maysa a mangisina iti asawana a babai ken mangasawa iti sabali ket nakikamalala, ken siasinoman a mangasawa iti babai nga naisina iti asawana ket nakikamalala. **19** Itatta adda maysa nga baknang a nakakawes iti maris-lila ken pino nga lino, ken inaldaw a ragragsakenna ti kinabaknangna. **20** Adda met maysa nga agpalpalama a managan Lazaro nga adda iti ruanganna ken napunno iti gaddil, **21** ket kanayon nga agtartarigagay nga mapakan iti aniaman nga matinnag iti lamisaan ti baknang - malaksid iti dayta, umay pay dagiti aso a mangdilpat kadagiti gaddilna. **22** Ti napasamak ket natay ti agpalpalama ket impan dagiti anghel iti sibay ni Abraham. Natay met ti baknang ket naitabon, **23** ket idiay hades, idi madama nga agsagsagaba, inngatona iti panagkitana ket nakitana iti adayo ni Lasaro nga nakasanggir iti barukong ni Abraham. **(Hadēs g86)** **24** Ket inyikkisna a kunana, 'Ama Abraham, kaasiannak koma. Ibaonmo ni Lazaro ta basaenna ti murdong ti ramayna iti danom, ket umayna isagid ditoy dilak, ta agsagsagabaak unay iti daytoy nga apuy.' **25** Ngem insungbat ni Abraham, 'Anak, laglagipem nga inawatmo dagiti agkakaimbag a banbanag iti unos ti panagbiagmo, ket inawat met ni Lazaro dagiti agkakadakes a banbanag. Ngem ita ket adda ditoy a maliwliwa, **26** ket addaka iti nakaro a panagrigat. Ken malaksid kadagitoy, adda dakkel a yuyeng nga nalagda a naikabil, tapno dagiti adda ditoy a kayatna ti bumallasiw ket saan a makapan dita, ken awan makaumay ditoy nga aggapu dita.' **27** Kinuna ti baknang, 'Agpakpakaasiak kenka, Ama Abraham, nga ibaonmo isuna idiay balay ni amak - **28** ta adda lima nga kakabsat ko a lallaki - tapno maballaaganna isuda, tapno agbutengda ket saanda met nga umay iti daytoy nga lugar a pagtutuokan.' **29** Ngem kinuna ni Abraham, 'Adda kadakuada ni Moises ken dagiti propeta; bay-am nga dumngegda kadakuada.' **30** Insungbat ti baknang, 'Saan, Ama Abraham, ngem no adda maysa nga mapan kadakuada manipud kadagiti natay, agbabawida.' **31** Ngem imbaga ni Abraham kenkuana, 'No saanda nga dumngeg kenni Moises ken kadagiti propeta, saanda met laeng nga maallukoy uray adda agbiag manipud ken patay.'

17 Kinuna ni Hesus kadagiti adalanna, "Pudno nga umay dagiti banbanag a pakaigapuan iti panagbasol, ngem asi pay isuna a pagapuan dagitoy nga ummay! **2** Nasaysayaat pay no makabilan ti tengngedna iti bato a paggilingan ken maitapuak isuna iti baybay, ngem ti agbalin a pakaigapuan a maysa kadagitoy nga babassit nga maitublak. **3** Siputanyo dagiti bagbagiyo. No nakabasol ti kabsatyo, babalawenyo isuna, ken no agbabawi, pakawanenyo isuna. **4** No nakabasol isuna kenka iti naminpito a daras iti maysa nga aldaw, ken maminpito a daras nga agsubli kenka, a kunana, 'Agbabawiak,' masapul a pakawanenyo isuna!" **5** Kinuna dagiti apostol iti Apo, "Padakkelem ti pammatimi." **6** Kinuna ti Apo, "No adda pammatiyo a kas iti bukel ti mustasa, mabalinyo nga kunaen iti daytoy nga kayo iti sikamoro, 'Maparutka, ken maimulaka iti baybay,' ken adda nga agtulnog kenka. **7** Ngem siasino kadakayo, nga addaan iti adipen nga agar-arado wenno aggay-aywan iti karnero, ibagana kenkuana no sumangpet manipud iti taltalon, 'Umayka a dagus ket agtugawka tapno manganka.' **8** Saanna kadi

nga ibaga kenkuana, 'Mangisaganaka iti aniaman a taraon nga kanek, ken agikabilka iti barikes dita kawesmo ken pagserbiannak agingga a malpasak a mangan ken uminom. Ket kalpasanna mabalinkan a mangan ken uminom'? **9** Saan isuna nga agyaman iti adipen gapu ta inaramidna dagiti banbanag a naibilin, saan kadi? **10** Uray met kadakayo, inton naaramidyo amin nga naibilin kadakayo, masapul nga ibagayo, 'Dikami maikari nga ad-adipen. Inaramidmi laeng no ania ti rumbeng nga aramidenmi.'" **11** Napasamak ket kabayatan nga addada iti dalan nga agturong idiay Jerusalem, agdaldalyasat isuna idiay nagbaetan ti Samaria ken ti Galilea. **12** Idi sumrek isuna iti maysa nga barrio, sadiay sinabat isuna iti sangapulo a lallaki nga agketong. Nakatakderda iti adayo manipud kenkuana **13** ken inngatoda dagiti timekda, a kunada, "Hesus, Maestro, kaasiannakami." **14** Idi nakitana isuda, kinunana kadakuada, "Mapankayo ken agparangkayo kadagiti papadi." Ken dimteng dayta a kanito, kabayatan nga mapmapanda, isuda ket nadalusan. **15** Idi nakita ti maysa kadakuada nga immimbagen isuna, nagsubli, ket iti napigsa a timek ket indaydayawna iti Dios. **16** Nagdumog isuna iti sakaanan ni Hesus, ket nagyaman kenkuana. Isuna ket Samaritano. **17** Iti sungbat ni Hesus, kinunana, "Saan aya nga sangapulo ti nadalusan? Ayandan dagiti siam? **18** Awan kadin ti dadduma nga nagsubli nga mangted dayaw iti Dios, malaksid iti daytoy a gangannaet?" **19** Kinunana kenkuana, "Tumakderka, ken mapanka. Ti pammatim ti nangpaimbag kenka." **20** Gapu ta sinaludsod dagiti Pariseo no kaano nga umay ti pagarian ti Dios, simmungbat ni Hesus kadakuada a kinunana, "Ti pagarian ti Dios ket saan a maysa nga banag a maimatangan. **21** Urayno ibagadanto, 'Kumita ditoy! wenno, 'Kumita idiay!' gapu ta iti pagarian ti Dios ket adda kadakayo." **22** Kinuna ni Jesus kadagiti adalan, "Umayto dagiti al-aldaw a tarigagayanyo nga makita ti maysa kadagiti aldaw iti Anak iti Tao, ngem daytoy ket saanyonto a makita. **23** Ibagada kadakayo, 'Kitaenyo, idiay! Kitaenyo, ditoy!' Ngem diyo mapan kitaen, wenno sursuroten ida, **24** gapu ta no kasano ti panagparang ti kimat inton aggilap manipud iti maysa a paset ti tangatang nga agturong iti maysa a paset ti tangatang, ngarud kasdiayto met ti Anak ti Tao inton aldawna. **25** Ngem masapul nga agsagaba nga umuna iti adu a banbanag ken laksiden daytoy a kaputotan. **26** Kas iti napasamak idi al-aldaw ni Noe, kasdiayto met ti mapasamak kadagiti al-aldaw iti Anak ti Tao. **27** Nanganda, nagbartekda, nangasawada, ken naitedda nga maasawa, agingga iti aldaw nga simrek ni Noe iti daong - ken immay ti layus a nangdadael kadakuada amin. **28** Kasta met iti napasamak idi al-aldaw ni Lot, nanganda, nagbartek, naggatang, naglaku, nagmula, ken nagpatakderda. **29** Ngem iti aldaw nga rimmuar ni Lot manipud iti Sodoma, nagtudo iti apuy ken asupre manipud langit ket dinadaelna ida amin. **30** Kastanto met ti mapasamak inton aldaw nga maipakaamo iti Anak ti Tao. **31** Iti dayta nga aldaw, saanto a mapalubosan ti siasinoman nga adda iti tuktok ti balay nga bumaba tapno iruarna dagiti gamengna manipud iti balay. Ken saanto met a mapalubusan nga agsubli ti siasinoman nga adda iti kataltalunan. **32** Lagipenyo ti asawa ni Lot. **33** Ti siasinoman nga mangbiruk tapno magun-odna iti biagna ket mapukawnanto daytoy, ngem ti siasinoman nga makapukaw iti biagna maisalakannanto daytoy. **34** Ibagak kadakayo, iti dayta a rabii addanto dua nga lalaki iti maymaysa a pagiddaan. Maalanto ti maysa, ket mabatinto ti maysa. **35** Addanto ti dua a babbai nga agkadua nga aggilgiling. Maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa." **36** Addanto dua iti taltalon, maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa. **37** Dinamagda kenkuana, "Sadinno, Apo?" Ken kinunana kadakuada, "No sadinno ti ayan iti bagi, saddiayto met ti paguurnungan dagiti buitre."

18 Ket nagsao isuna kadakuada iti maysa nga pangngarig no kasanoda koma nga agkararag a kanayon, ken saan nga maupay, **2** kinunana, "Adda iti maysa nga siudad iti maysa nga ukom nga awan panagbutengna iti Dios ken saan nga agraem iti tattao. **3** Tatta adda ti maysa nga balo iti dayta nga siudad, ket masansan iti ipapanna kenkuana, a kunkunana, 'Tulungannak a manggun-od iti hustisya kontra iti kabusorko.' **4** Iti naunday a tiempo ket saanna nga kayat a tulongan isuna, ngem kalpasan dayta kinunana iti bagina, 'No man pay saanak nga agbuteng iti Dios wenno agraem iti tao, **5** ngem gapu ta mangmangted kanniak iti riribok daytoy nga balo, tulungakon isuna nga manggun-od iti hustisya, tapno saannak nga bannugen babaen iti kanayonna nga panagsubli-subli.'" **6** Ket kinuna ti Apo, "Denggenyo no ania ti kuna iti saan a nalinteg nga ukom. **7** Ita saan aya nga iyegto met ti Dios iti hustisya kadagiti napilina a tattao nga umawag kenkuana iti aldaw ken rabii? Saanna kadi ida nga anusan? **8** Ibagak kadakayo nga itednanto a dagus ti hustisya kadakuada. Ngem inton

umay iti Anak ti Tao, addanto pay ngata pammati nga masarakanna ditoy daga?" 9 Ket sinaritana pay iti maysa a pangngarig kadagiti dadduma nga naallukoy iti bagida nga isuda ket nalinteg ken mangum-umsi kadagiti dadduma nga tattao, 10 "Adda dua a lalaki a napan idiay templo nga agkararag - iti maysa ket Pariseo ken iti maysa ket agsingsingir iti buis. 11 Timmakder ti Pariseo ket inkararagna dagitoy a banbanag maipanggep iti bagina, 'Dios, agyamanak ta saanak a kas kadagiti sabali a tattao nga agtatakaw, saan nga nalinteg nga tattao, mannakikamalala, wenno kas iti daytoy nga agsingsingir iti buis. 12 Agayunarak iti dua a daras iti makalawas. Itedko ti agpakapulo iti amin a masapulak.' 13 Ngem iti agsingsingir iti buis, nga agtaktakder iti adayo, pulos a saanna pay nga maitangad ti mata sadi langit, ngem dandanogenna iti barukongna, kunkunana, 'O Dios, maasika kaniak, a managbasol.' 14 Ibagak kadakayo, nagsubli daytoy a tao iti pagtaenganna nga ad-adda a napalinteg ngem iti sabali, agsipud ta iti tunggal maysa nga mangitan-ok iti bagina ket maipababanto, ngem iti tunggal maysa nga mangipakumbaba iti bagina ket maitan-okto." 15 Dagiti tattao ket iyegda pay dagiti maladagada kenkuana, ta bareng no sagidenna ida, ngem idi nakita dagiti adalan daytoy, binabalawda ida. 16 Ngem inayaban ida ni Hesus kenkuana, kunana, "Palubosanyo dagiti babassit nga ubbing nga umay kaniak, ken saanyo ida nga paritan. Gapu ta iti pagarian ti Dios ket maipaay iti kas kadakuada. 17 Pudno ibagak kadakayo, siasinoman a saan nga umawat iti pagarian iti Dios a kas iti ubing ket saanto pulos nga makastrek iti daytoy." 18 Maysa nga mangiturturay iti nagdamag kenkuana, kunana, "Naimbag nga maestro, ania iti masapul nga aramidek tapno matawidko iti agnanayon nga biag?" (aiōnios g166) 19 Kinuna ni Hesus kenkuana, "Apay nga awagannak a naimbag? Awan ti naimbag no di ket ti Dios laeng. 20 Ammom dagiti bilbilin - saanka nga makikamalala, saanka nga pumatay, saanka nga agtakaw, saanka nga agsaksi iti ulbod, raemem ti amam ken ti inam." 21 Kinuna ti mangiturturay, "Amin dagitoy nga banbanag ket pinagtulnogak manipud pay iti kinaagtutubok." 22 Idi nangngegan ni Hesus dayta, kinunana kenkuana, "Adda pay maysa nga banag nga pagkurangam. Masapul nga ilakom iti amin nga adda kenka ket iwarasmo kadagiti nakurapay, ket maaddaankanto iti gameng sadi langit - ket umayka, surotennak." 23 Ngem idi nangngeganna dagitoy a banbanag, nakaro iti ladingitna agsipud ta isu ket nabaknang unay. 24 Ket idi nakita ni Hesus, isuna, nagladingit unay ket kinunana, "Nagrigat ketdin aya para kadagiti nabaknang ti sumrek iti pagarian ti Dios! 25 Agsipud ta nalaklaka pay nga sumrek ti kamelio iti mata iti dagum, ngem iti nabaknang a tao nga sumrek iti pagarian ti Dios." 26 Kinuna dagiti nakangngeg iti daytoy, "Ket siasino ngarud iti mabalin nga maisalakan?" 27 Simmungbat ni Hesus, "Dagiti banbanag nga saan a mabalin iti tao ket mabalin iti Dios." 28 Kinuna ni Pedro, "Adtoy, imbatimi amin nga banag nga kukuami ket simmurot kami kenka." 29 Kinuna ngarud ni Hesus kadakuada, "Pudno, ibagak kadakayo nga awan ti siasinoman a nangpanaw iti balayna, wenno iti asawana a babai, wenno iti kakabsatna a lalaki, wenno dagiti nagannakna, wenno dagiti annakna, para iti pagsayaatan iti pagarian ti Dios, 30 a saanto nga umawat iti ad-adu pay iti daytoy a lubong, ken iti lubong nga umay, biag nga agnanayon." (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Kalpasan nga inummongna dagiti sangapulo ket dua kenkuana, kinunana kadakuada, "Kitaenyo, sumang-attayo idiay Jerusalem, ket amin a banbanag nga insurat dagiti propeta maipanggep iti Anak ti Tao ket matungpalto. 32 Agsipud ta maiyawatto isuna kadagiti Hentil, ken mairurumento, ken mapabainanto, ken matupraanto. 33 Kalpasan nga saplitenda isuna, papatayenda isuna ken iti maikatallo nga aldaw, agungarto. 34 Awan ti naawatanda kadagitoy a banbanag, ken dagitoy nga sasao ket nailemmeng kadakuada, ken saanda nga naawatan dagiti banbanag nga naisao. 35 Napasamak nga bayat nga umas-asideg ni Hesus iti Jerico, adda maysa a bulsek a nakatugaw iti igid ti kalsada nga agpalpalama, 36 ket idi nangngegna nga lumablabas ti adu nga tattao, sinaludsodna no ania iti mapaspasamak. 37 Imbagada kenkuana nga lumablabas ni Hesus a taga Nazaret. 38 Nagpukkaw ngarud ti bulsek a kunana,"Hesus, anak ni David, maasi ka kaniak." 39 Tinubngar dagiti adda iti sango ket imbagada kenkuana nga agulimek. Ngem inyad-addana pay iti nagpukkaw, "Anak ni David, maasika kaniak." 40 Simmardeng ni Hesus ket inbilinna nga iyegda iti lalaki kenkuana. Ket idi asidegen ti bulsek a lalaki, sinaludsod ni Hesus kenkuana, 41 "Ania ti kayatmo nga aramidek para kenka?"Kinuna ti lalaki, "Apo, kayatko nga maawat iti panagkitak." 42 Kinuna ni Hesus kenkuana, "Awatem ti panagkitam. Pinaimbagnaka iti pammatim." 43 Dagus nga naawatna iti panagkitana, ken simmurot

kenkuana, nga agdaydayaw iti Dios. Idi nakita daytoy dagiti amin a tattao, indayawda iti Dios.

19 Simrek ni Hesus ken lumablabas idiay Jerico.
2 Sadiay, adda iti tao nga managan Zakeo. Isuna ket panguloen dagiti agsingsingir iti buis ken nabaknang. **3** Padpadasenna nga kitaen no siasino ni Hesus, ngem saanna nga makita ta malingdan iti tallaong, gapu ta bassit isuna iti tayag. **4** Nagtaray ngarud nga inunaanna dagiti tattao ket kimmalay-at iti maysa nga kayo a sikamoro nga mangkita kenkuana, gapu ta lumabas ni Hesus sadiay. **5** Idi immayen ni Hesus idiay nga lugar, timmangad ket kinunana kenkuana, "Zakeo, umulog kadta nga dagus, ta ita nga aldaw, masapul nga aggianak idiay balaymo." **6** Isunga nagdardaras nga immulog ket sirararag-o nga pinasangbayna isuna. **7** Idi nakita daytoy dagiti amin, magsitanabutobda a kunada, "Simrek met isuna nga mangbisita iti tao nga managbasol." **8** Timmakder ni Zakeo ket kinunana iti Apo, "Kitaenyo Apo, kagudua kadagiti sanikuak ket itedko kadagiti napanglaw, ken no bilang man ta adda iti kinusit ko iti aniaman a banag, isublik iti mamin-uppat nga daras iti sigud nga dagupna." **9** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Ita nga aldaw, immay iti pannakaisalakan iti daytoy nga pagtaengan, gapu ta isuna ket anak met ni Abraham. **10** Agsipud ta immay iti Anak ti Tao tapno inna biruken ken isalakan dagiti tattao nga napukaw." **11** Kabayatan a nangngeganda dagitoy a banbanag, intuloyna iti nagsao ket imbagana ti maysa nga pangngarig gapu ta asideg isunan idiay Jerusalem, ken pinanunotda nga iti pagarian ti Dios agparangen iti mabiit. **12** Isu nga kinunana, "Adda ti maysa nga mararaem nga tao nga napan iti adayo a pagilian tapno inna awaten ti maysa a pagarian ket agsubli kalpasanna. **13** Inayabanna iti sangapulo kadagiti adipenna ket inikkanna ida iti sangapulo nga mina, ken kinunana kadakuada, 'Agnegosyo kayo aginggana nga agsubliak.' **14** Ngem kagurgura isuna dagiti kailianna, isu nga nangibaonda kadagiti mangibagi kadakuada nga nangsaruno kenkuana, kunada, 'Saanmi nga itulok nga iturayan nakami daytoy nga tao.' **15** Ket napasamak nga idi nagsubli, ta naawatnan iti pagarian, pinaayabanna dagiti adipenna a nangtedanna iti kuarta tapno maammoanna no ania iti ganansia nga naaramidanda iti pinagnegosyoda. **16** Immay kenkuana ti immuna ket kinunana, 'Apo, ti minam ket nakaaramid iti sangapulo pay nga mina.' **17** Ket kinuna ti mararaem a tao kenkuana, 'Nasayaat ti inaramid mo, naimbag nga adipen. Gapu ta managtungpal ka iti bassit nga banag, iturayam iti sangapulo nga siudad.' **18** Immay ti maikadua ket kinunana, 'Ti minam apo, ket nakaaramid iti lima nga mina.' **19** Kinuna ti mararaem a tao kenkuana, 'Iturayam iti lima nga siudad.' **20** Ket immay ti sabali pay a kinunana, 'Apo, adtoy ti minam, nga indulin ko a sitatalged iti lupot, **21** agsipud ta mabutengak kenka, nalabes ka ngamin nga tao. Alaem dagiti saan mo nga indisso ken apitem ti saan mo nga inmula.' **22** Kinuna ti mararaem a tao kenkuana, 'Babaen kadagiti sinaom ket ukomenka, sika nga nadakes nga adipen. Ammom met gayam nga nalabesak a tao, ta alaek dagiti saan ko nga indisso, ken apitek uray saan ko nga inmula. **23** Ket apay ngarud ta saan mo nga indulin ti kuartak iti bangko tapno iti panagsublik ket alikumkumek nga adda iti tubuna?' **24** Kinuna ti mararaem nga tao kadagiti nakatakder, 'Alaenyo kenkuana ti mina, ket itedyo iti addaan sangapulo nga mina.' **25** Kinunada kenkuana, 'Apo, adda ti sangapulonan nga mina.' **26** Ibagak kadakayo, nga tunggal maysa nga addaan ket maikkan pay, ngem kenkuana nga awanan, uray ti kakaisuna ket maala pay. **27** Ngem dagitoy nga kabusorko, dagiti saan nga mangkayat kaniak a mangituray kadakuada, iyegyo isuda ditoy ket patayenyo ida iti sangwanak.'" **28** Idi naibaganan dagitoy nga banbanag, immuna isuna nga simmang-at idiay Jerusalem. **29** Ket napasamak nga idi umasidegen isuna idiay Betfage ken Betania, idiay bantay nga maawagan ti Olibo, imbaonna iti dua kadagiti adalanna **30** nga kinunana, "Mapan kayo iti sumaruno nga bario. No nakastrek kayon, masarakanyo ti urbon a saan pay namanso. Warwarenyo ti galotna ket iyegyo kaniak. **31** No adda iti agsaludsod kadakayo, 'Apay ta warwarwarenyo ti galotna?' Ibagayo nga 'Kasapulan ngamin ti Apo.'" **32** Napan dagiti naibaon ket nasarakanda diay urbon a kas iti imbaga ni Jesus kadakuada. **33** Kabayatan nga warwarwarenda ti galotna, kinuna dagiti akinkukua kadakuada, "Apay ngay ta warwarwarenyo ti galot ti urbon?" **34** Kinunada, "Kasapulan ngamin ti Apo." **35** Inyegda daytoy ken ni Jesus ket inyaplagda dagiti kagayda iti likud ti urbon ket pinagsakayda ni Jesus. **36** Bayat iti ipapanna, inyaplagda dagiti kagayda iti kalsada. **37** Kabayatanna nga umasidegen isuna iti pasalog a paset ti Bantay Olibo, rinugian amin dagiti nakaad-adu nga adalan nga nagrag-o ken nagdayawda iti Dios nga ipukpukkawda dagiti naimatanganda nga aramid a pakakitaan iti

pannakabalin, 38 a kunada, “Mabendisionan ti ari nga
immay iti nagan ti Apo! Kapia idiay langit ken dayag
iti kangatoan!” 39 Dagiti dadduma a Fariseo nga adda
kadagiti nakaad-adu nga tao ket kinunada kenkuana,
“Maestro, tubngarem man dagiti adalanmo.” 40
Simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Ibagak kadakayo,
no agtatalna dagitoy, dagiti batbato iti agriyaw.” 41 Idi
asidegen ni Jesus iti siudad, sinangitanna daytoy, 42
kunana, “Uray sika, no koma ta naammoam iti daytoy
nga aldaw, dagiti banbanag a makaited iti kapia
kenka! Ngem ita, nailemmengen dagitoy kadagiti
matam. 43 Ta sumangbay to dagiti aldaw kenka,
inton dagiti kabusormo ket mangipatakderda kadagiti
barikada iti aglawlawmo, ken palikawkawandaka, ken
darupendaka manipud kadagiti amin a sikigan. 44
Pak-ulendaka aginggana nga maidasayka ken dagiti
annakmo iti daga. Awan ti ibatida nga bato a naituon
iti sabali, gapu ta saanmo nga nailasin daytoy idi
padpadasen ti Dios nga isalakannaka.” 45 Simrek ni
Jesus iti templo ket rinugianna ti nangpatalaw kadagiti
aglaklako, 46 kinunana kadakadua, “Ti naisurat,
'Ti balay ko ket balay to a pagkararagan,' ngem
pinagbalinyo nga rukib dagiti agtatakaw.” 47 Isu nga
inaldaw nga nangisuro ni Jesus idiay templo. Kayat
isuna nga patayen dagiti panguloen a papadi ken
dagiti eskriba ken dagiti mangidadaulo kadagiti tattao
48 ngem awan ti makitada nga wagas tapno aramiden
daytoy, agsipud ta amin dagiti tattao ket sigagagar
nga agdengdengngeg kenkuana.

20 Immay iti maysa nga aldaw, kabayatan nga
agisursuro ni Hesus kadagiti tattao nga adda
iti templo ken ikaskasabana ti ebanghelio, immay
kenkuana dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba
nga kaduada dagiti panglakayen. 2 Nagsaritada,
a kunada kenkuana, “Ibagam kadakami no ania ti
kalintegam a mangaramid kadagitoy a banbanag?
Wenno siasino ti nangted iti daytoy a kalintegan
kenka?” 3 Simmungbat isuna ket kinunana kadakuada,
“Uray siak adda met saludsodko kadakayo. Ibagayo
kaniak iti maipapan 4 iti panangbautisar ni Juan.
Naggapu kadi sadi langit wenno naggapu iti tattao?”
5 Naginnadalda iti tunggal maysa, a kunada, “No
ibagatayo nga, 'Naggapu sadi langit,' ibagana nga,
'Apay ngarud a dikayo namati kenkuana?' 6 Ngem
no ibagatayo nga, 'Naggapu iti tao,' uborendatayo
dagiti tattao, gapu ta naallukoyda a ni Juan ket maysa
nga propeta.” 7 Isu nga insungbatda a dida ammo ti
naggapuanna. 8 Kinuna ni Hesus kadakuada, “No
kasta ngarud saanko met ibaga no naggapuan ti
kalintegak nga mangaramid kadagitoy a banbanag.” 9
Imbagana kadagiti tattao daytoy a pangngarig, “Adda
maysa a tao a nagmula iti kaubasan, impaupana iti
agu-ubas, ket napan iti sabali a pagillian iti nabayag a
tiempo. 10 Iti naituding nga tiempo ket nangibaon
isuna iti adipen nga mapan idiay agu-ubas, nga
masapul nga itedda kenkuana ti bunga iti kaubasan.
Ngem kinabkabilda isuna, ken pinapanawda nga
ima-ima. 11 Nangibaon ngarud isuna iti sabali pay
nga adipen ket kinabkabilda manen, imbabainda,
ken pinapanawda isuna nga ma-ima. 12 Nangibaon
manen isuna iti maikatlo pay ngem sinugsugatanda
laeng, sadanto impuruak isuna iti ruar. 13 Isu nga
kinuna ti akinkukua iti kaubasan, 'Ania ti aramidek?
Ibaonko laengen ti patpatgek nga anak. Nalabit
a padayawanda isuna.' 14 Ngem idi nakita dagiti
mangay-aywan ti ubas isuna, nagtutulagda a kunada,
'Daytoy ti agtawid. Papatayentayo isuna, tapno ti
tawid ket matagikuatayo.' 15 Impuruakda isuna iti
ruar ti kaubasan, ken pinapatayda isuna. Ania ngarud
ti aramiden ti akinkukua ti kaubasan kadakuada?
16 Umay ket pirdienna dagitoy nga mangay-aywan
iti ubas, ken ited ti kaubasan iti sabali.”Ket idi
nangngegda dayta, kinunada.”Saan nga ipalubos ti
Dios!” 17 Ngem ni Hesus kinitana ida, a kinunana,
“Ania ti kayat a sawen daytoy nasantoan nga surat?
'Ti bato nga imbelleng dagiti nagpatakder iti balay
ket nagbalin a pasuli'? 18 Siasinoman a matinnag
iti dayta a bato ket maburak, ngem siasinoman a
pakaitupakanna, ket marumek.” 19 Isu nga dagiti
eskriba ken dagiti panguloen a papadi ket nagsiim
tapno tiliwenda isuna iti dayta nga oras, ta ammoda
nga imbagana daytoy a pangngarig a maisupiat
kadakuada. Ngem nagbutengda kadagiti tattao. 20
Pinaliiwda isuna a naimbag, nangibaonda iti tattao
nga agsiim nga nagpammarang a nalinteg, tapno
makabirokda ti kammalina babaen iti panagsaona,
nga panggapuanda kenkuana a mangiyawat iti
pannangituray ken paglintegan iti gobernador. 21
Nagdamagda kenkuana a kunada, “Maestro, ammomi
nga ti ibagbaga ken isursurom ket husto, ken dika
agpaimpluwensiya iti siasinoman, ngem isurom ti
pudno maipanggep ti wagas ti Dios. 22 Nainkalintegan
kadi nga agbayadkam ti buis ken ni Cesar, wenno
saan?” 23 Ngem naawatan ni Hesus ti kinatusoda, ket
kinunana kadakuada, 24 “Mangiparangkayo kaniak
iti denario. Siasino ti akin ladawan ken akinnagan
iti daytoy?” “Ni Cesar,” insungbatda. 25 Kinunana

kadakuada, “Itedyo ken ni Cesar dagiti banag a kukua ni Cesar, ken iti Dios, dagiti banag a kukua ti Dios.” **26** Dagiti eskriba ken dagiti panguloen a papadi ket awan nabalinanda nga nangdillaw iti imbagana iti sangoanan dagiti tattao. Nasdaawda iti insungbatna ket awan ti imbagada. **27** Immasideg kenkuana dagiti sumagmamano nga Saduseo, isuda dagiti mangibagbaga nga awan ti panagungar, **28** ket dinamagda kenkuana, a kunada, “Maestro, insurat ni Moses kadatayo a no ti maysa a lalaki ket natay ti kabsatna a lalaki, ket addaan asawa, ngem awanan anak, nasken nga asawaen ti lalaki ti asawa iti kabsatna tapno aganakda a pannaka-anak ti kabsatna a lalaki. **29** Adda pito nga lallaki nga agkakabsat, diay inauna ket nangasawa ngem natay nga awan putotna, **30** kasta met ti maikadua. **31** Ti maikatlo innalana isuna, ket kasta metlaeng nga dagiti pito ket awan ti inbatida nga annak, ket natay. **32** Saan nga nagbayag ket natay diay babai. **33** Inton panagungar, siasino ti akin asawa kenkuana? Ta aminda nga pito ket nagbalinda nga asawana.” **34** Kinuna ni Hesus kadakuada, “Dagiti annak ditoy lubong ket agaassawa, ken maitedda a maasawa. **(aiōn g165)** **35** Ngem dagiti naukom nga maikari nga mangawat iti panagungar manipud patay a sumrek iti agnanayon ket saanen nga agasawa, wenno maited a maasawa. **(aiōn g165)** **36** Ket saandan nga matay, gapu ta kasda la kadagiti anghel ken kadagiti an-annak ti Dios, nagbalinda nga annak ti panagungar. **37** Ngem gapu ta dagiti natay ket mapagungar, uray ni Moses ket impakitana, iti lugar maipapan iti bassit a kayo, no sadino nga inawaganna ni Apo nga Dios ni Abraham ken Dios ni Isaac ken Dios ni Jacob. **38** Isuna ita ket saan nga Dios dagiti natay ngem Dios dagiti sibibiag. Gapu ta sibibiag amin kenkuana.” **39** Simmungbat dagiti dadduma nga eskriba, “Maestro, nasayaat unay ti sungbatmo.” **40** Ta saandan a maitured ti agdamag kenkuana iti dadduma pay a salsaludsod. **41** Kinuna ni Hesus kadakuada, “Kasano nga naibagada a ti Kristo ket anak ni David? **42** Ta ni David nga mismo ket imbagana iti libro dagiti Salmo, Kinuna ti Apo iti Apok, 'Agtugawka iti makannawanko, **43** aginggana a mapagbalinko ti kabusormo a pagbatayan ti sakam.' **44** Inawagan ngarud ni David ni Kristo nga 'Apo', kasano ngarud nga nagbalin isuna nga anak ni David?” **45** Iti panagdengngeg dagiti amin nga tattao kinunana kadagiti adalanna, **46** “Agalwadkayo kadagiti eskriba, nga pagaayatda ti agbadbado iti atiddug nga pagan-anay, ken pagaayatda ti madaydayaw iti kaaduan ti tattao, ken kangatoan a tugtugaw iti sinagoga, ken kangatoan nga lugar iti piesta. **47** Gamgamenda dagiti babbalay dagiti balo, ken agpampammarangda nga atiddog ti kararagda. Dagitoy ket umawat iti nadagdagsen a pannusa.”

21 Timmangad ni Hesus ket nakitana dagiti nababaknang nga lalaki a mangikabkabil kadagiti sagsagut iti pagipisukan. **2** Nakitana ti nakurapay nga balo a babai nga nagipisok iti dua a barya. **3** Isu nga kinunana, “Pudno, ibagak kadakayo, daytoy nga balo ket ad-adu pay ti naitedna ngem kadakuada amin. **4** Ta paset laeng ti nawadwad a gamengda ti naitedda a sagut. Ngem daytoy nga balo, manipud kinakurapayna, intedna ti amin nga pagbiagna.” **5** Kabayatan a dadduma kadakuada ket pagtutungtonganda ti maipanggep iti templo, no kasanu nga naarkusan iti napipintas a batbato ken datdaton, kinunana, **6** “No maipanggep kadagitoy a banbanag a makitkitayo, umayto dagiti al-aldaw nga uray maysa kadagiti batbato ket awanto ti mabati nga nagtutuon a saan a marba.” **7** Isunga nagdamagda kenkuana, kunada, “Maestro, kaanunto nga mapasamak dagitoy a banbanag? Ken anyanto ti pagilasinan nu dagitoy a banbanag ket mapasamaken.” **8** Simungbat ni Jesus, “Agannad kayo ket di kay agpaallilaw. Ta adunto ti umay iti nagan ko, a kunada, 'Siak isuna,' ken, 'Asidegen ti tiempo.' Saanyo nga suruten ida. **9** Inton makangngeg kayo kadagiti gubat ken riribuk, saan kayo nga agbuteng, ta masapul a mapasamak dagitoy nga umuna, ngem ti panungpalan ket saan pay nga mapasamak a dagus.” **10** Ket kinunana kadakuada, “Aggiginnubatto dagiti pagilian ken pagarian a maibusur iti pagarian. **11** Addanto napipigsa nga gingined, ken panagbisin ken didigra kadagiti nadumaduma a lugar. Addanto dagiti nakabutbuteng a paspasamak ken nakaskasdaaw a pagilasinan manipud langit. **12** Ngem sakbay kadagitoy amin a banbanag, kabilendakayto ken idadanes dakayto, maidarum ken mausigkayto kadagiti sinagoga ken ibaluddakayto, ken isangodakayto kadagiti ar-ari ken gobernador gapu iti nagan ko. **13** Daytoy ket iturongnakayto iti gundawayyo a mangipakaammo iti pammaneknekyo. **14** Ngarud, ikeddengyo iti puspusoyo nga diyo isagana ti isungbatyo, **15** ta itedkonto kadakayo ti sao ken kinasirib a dinto masungbatan wenno supiaten dagiti amin a kabusoryo. **16** Ngem iyawat dakayto met dagiti nagannak, kakabsat, kakabagian, ken dagiti

gagayyem, ket papatayendanto dagiti dadduma kadakayo. **17** Kaguradakayto ti amin gapu iti nagan ko. **18** Ngem awan to iti uray maysa nga buokyo a mapukaw. **19** Gapu iti panagibturyo, magun-odyonto ti kararruayo. **20** No makitayo ti Jerusalem nga napalawlawan dagiti suldado, ammuyon nga asidegen ti pannakadadaelna. **21** Iti kasta masapul nga palubusanyo dagiti taga Judea nga kumamang kadagiti banbantay, ken pumanaw dagiti adda iti tengnga ti siyudad, ket diyo itulok nga sumrek dagiti naggapu iti away. **22** Ta dagitoy dagiti panawen iti panagibales, tapno amin nga banbanag a naisurat ket matungpal. **23** Kaasidanto pay dagiti masikog ken agpaspasuso iti dayta nga aldaw! Ta addanto ti nakaro a rigat iti pagilian, ken pungtot iti daytoy a tattao. **24** Ket matumbadanto iti murdong ti kampilan, ken maipanawdanto nga agbalin a balod kadagiti amin nga nasnasyon, ket baddebaddekanto dagiti Gentil ti Jerusalem agingga a matungpal ti tiempo dagiti Hentil. **25** Addanto dagiti pagilasinan iti init, ken iti bulan ken kadagiti bitbituen. Ken iti rabaw iti daga, addanto iti rigat kadagiti pagilian, gapu iti butengda manipud daranudor iti baybay ken dalluyon. **26** Addanto lallaki a matalimudaw gapu iti butengda ken iti namnamaenda nga banbanag nga umay iti lubong. Gapu ta dagiti bileg ti langit ket magungonto. **27** Ket makitadanto iti Anak ti Tao nga um-umay iti ulep nga addaan pannakabalin ken dayag. **28** Ngem inton mangrugi a mapasamak dagitoy nga banbanag, tumakder, ken tumangad kayo, gapu ta iti pannakaisalakanyo ket asidegen." **29** Nagsarita ni Jesus kadakuada iti pangarig, "Kitaenyo diay igos ken amin nga kaykayo. **30** No agrugi da nga agbulongen, makitayo ken ammoyo a ti kalgaw ket asidegen. **31** Kastamet, inton makitayo dagitoy a banbanag a mapaspasamak, ammoyo a ti pagarian ti Dios ket umadanin. **32** Ibagak kadakayo, pudno nga daytoy a kaputotan ket saan nga mapukaw, agingga nga saan a mapasamak dagitoy a banbanag. **33** Ti langit ken ti daga ket mapukawto, ngem dagiti sasaok ket saan to pulos mapukaw. **34** Ngem kitaenyo dagiti bagbagiyo, tapno saan nga madagsenan dagiti puspusoyo iti kinadakes, panagbartek ken ania man a pakasikuran iti daytoy a biag. Ta kellaatto nga umay kadakayo dayta nga aldaw **35** kas palab-og. Ta umayto kadagiti amin nga agbibiag iti rabaw ti daga. **36** Ngem naridam kaykoma a kankanayon, ikarkararagyo nga naan-anay koma ti pigsayo a manglibas kadagitoy nga banbanag nga mapasamak, ken agtakder iti sangnguanan ti Anak ti Tao." **37** Isu nga kadagiti aldaw ket agisuro isuna idiay templo ken iti rabii ket rummuar isuna, ken agpatpatnag idiay bantay a maawagan ti Olibo. **38** Ket dagiti amin nga tattao, masapada tapno denggen da isuna idiay templo.

22 Ita umadanin ti Fiesta iti Tinapay nga awan Lebadurana a maawagan ti Ilalabas. **2** Nagnunumoan dagiti panguloen ti papadi ken dagiti eskriba no kasanoda nga ipapatay ni Hesus, gapu ta agamakda kadagiti tattao. **3** Simrek ni Satanas ken ni Judas Iskariote, maysa kadagiti sangapulo ket dua. **4** Ni Judas ket napan nakisarita kadagiti panguloen ti papadi ken kadagiti kapitan no kasanona nga iyawat ni Hesus kadakuada. **5** Naragsakanda amin ken nagnunumoanda a bayadanda isuna iti kuarta. **6** Immannugot isuna ket nangbirok iti gundaway tapno iyawatna kadakuada ni Hesus manipud kadagiti adu nga tattao. **7** Nadanon ti aldaw ti tinapay nga awan lebadurana, nga isu iti panangidaton ti kordero para iti Ilalabas. **8** Imbaon ngarud ni Hesus da Pedro ken Juan, a kinunana, "Inkayo ket isaganayo ti makan a maipaay ti Ilalabas, tapno mangantayo." **9** Sinaludsodda isuna, "Sadino ti kayatmo nga pangisaganaanmi?" **10** Simmungbat isuna kadakuada, "Dumngegkayo, no nakastrekkayon iti siudad, adda maysa nga lalaki a nakabaklay iti burnay ti danum nga sumabat kadakayo. Surutenyo isuna agingga iti balay nga papananna. **11** Ket ibagayo iti makinbalay, 'Kuna iti Maestro kenka, "Sadino ti siled a pangsangailian, a panganak ti Ilalabas a kaduak dagiti adalak?" **12** Ipakitananto kadakayo ti nalawa ken nakasagana a ngatoen nga siled. Sadiay ngarud iti pangidasaranyo." **13** Napanda ngarud, ket nasarakanda amin a kas iti inbagana kadakuada. Ket insaganada ti pannangan iti Ilalabas. **14** Idi nadanon iti tiempo, nakitugaw kadagiti adalan. **15** Ket kinunana kadakuada, "Tarigagayak nga makipangan kadakayo iti daytoy nga Fiesta ti Ilalabas sakbay nga agsagabaak. **16** Ta ibagak kadakayo, saanakto a makipangan manen iti daytoy agingganga nga matungpal ti pagarian ti Dios." **17** Nangala ngarud ni Hesus iti kopa, ken nagyaman, a kinunana, "Alaenyo daytoy, ken ibingayyo iti tumunggal maysa kadakayo. **18** Ta ibagak kadakayo, saanakto nga uminom manen iti bunga ti ubas, aginggana nga umay ti pagarian ti Dios." **19** Ket nangala ti tinapay, kalpasan nga nagyaman, pinisi-pisina, ken inyawatna kadakuada, a kunana, "Daytoy ti bagik nga maipaay kadakayo.

Aramidenyo daytoy a pananglaglagip kaniak." **20** Nangala ti kopa kalpasan a nangrabii, a kinunana, "Daytoy nga kopa ti baro a tulag iti darak, nga isu a naibukbok a maipaay kadakayo. **21** Ngem dumngegkayo. Ti mangliput kaniak ket adda ita a kaduak ditoy lamisaan. **22** Ta ti Anak ti Tao ket pudno nga agturong iti nakaitudinganna. Ngem asi pay dayta nga tao a mangliput kenkuana!" **23** Ket rinugiananda ti nagsisinnaludsod iti tungal maysa no siasino kadakuada ti mangaramid iti daytoy a banag?" **24** Ket adda rimsua a panagsusupiat kadakuada no siasino ti maibilang a katan-okan. **25** Kinunana kadakuada, "Dagiti Ar-ari ti Hentil ket addaan turay kadakuada, ket ti siasinoman nga addaan panagturay kadakuada isu ti maawagan a madaydayaw. **26** Ngem saan a rumbeng nga maaramid daytoy kadakayo. Ngem ketdi, maaramid nga ti katatan-okan kadakayo agbalin nga isu ti kaubingan. Kasta met nga no siasinoman ti kangrunaan agbalin nga kapada ti agserserbi. **27** Siasino kadi iti natan-ok, diay kadi nakatugaw iti lamisaan, wenno diay agidasdasar? Saan kadi nga isu diay nakatugaw iti lamisaan? Ngem addaak kadakayo a kas maysa nga agserserbi. **28** Ngem nagtalinaedkayo a kaduak iti amin a pannakasuotko. **29** Ikkankayo iti pagarian a kas inted ni Amak nga pagarian kaniak, **30** tapno mangan ken uminumkayo iti lamisaan idiay pagariak. Ket agtugawkayo kadagiti trono nga ukomenyo dagiti sangapulo ket dua a tribo ti Israel. **31** Simon, Simon, agannadka, dinawatnaka ni Satanas, tapno taepannakayo a kas trigo. **32** Ngem inkararagankayo, nga ti pammatiyo ket saan nga agkapoy. Ket inton agsublika manen, papigsaem dagiti kakabsatmo." **33** Kinuna ni Pedro kenkuana, "Apo, nakasaganaak nga sumurot kenka sadiay pagbaludan wenno iti patay." **34** Simmungbat ni Hesus, "Ibagak kenka, Pedro, saanto pay nga nagtaraok ti kawitan itatta nga aldaw, sakbay nga ilibaknak iti tallo a daras nga am-ammonak." **35** Kalpasanna kinuna ni Hesus kadakuada, "Idi inbaonkayo nga awanan pitaka, supot ti pagkasapulan, wenno sapatos, nagkasapulankayo kadi?" Ket simmungbatda, "Awan." **36** Ngarud kinunana kadakuada, "Ngem itatta, ti addaan pitaka, alaenna latta, agraman ti supot ti pagkasapulan. Siasinoman nga awanan kampilan ket ilakona ti kagayna ket gumatang iti maysa. **37** Ta ibagak kadakayo, no ania man ti naisurat maipanggep kaniak ket masapol nga matungpal, 'Ket naibilang isuna a kas maysa nga awanan linteg.' Ta aniaman ti naipadto maipanggep kaniak ket isu iti matungpal." **38** Ket kinunada, "Apo, kitaem! Adtoy ti dua a kampilan." Simmungbat ni Hesus kadakuada, "Umanayen." **39** Kalpasan ti panangrabii, napan ni Hesus, a kas gagangay nga ar-aramidenna, idiay Bantay ti Olibo, ket simmurot dagiti adalanna. **40** Idi nakadanonda, kinunana kadakuada, "Agkararagkayo nga dikay sumrek iti pannakasuot." **41** Immadayo isuna manipud kadakuada iti saan unay nga adayo, ket nagparintumeng ket nagkararag, **42** a kinunana, "Ama, no pagayatam, ikkatem daytoy nga kopa manipud kaniak. Numanpay kasta saan nga iti pagayatak, no di ket ti pagayatam ti mapasamak." **43** Ket nagparang ti maysa nga anghel a naggapu sadi langit, a nangpapigsa kenkuana. **44** Kabayatan nga agsagsagaba, sipipinget a nagkararag isuna, ket ti lingetna kasla dara a nagtedted iti daga. **45** Idi timmakder isuna manipud iti panagkararagna, napan kadagiti adalan, ket nasarakanna ida nga matmaturog gapu iti ladingitda, **46** ket nagsaludsod kadakuada, "Apay a matmaturogkayo? Bumangonkayo ken agkararagkayo nga saan kayo nga sumrek iti pannakasuot." **47** Idi madama nga agsasao pay laeng, adtoy, nagparang ti adu nga tattao, kaduada ni Hudas, maysa kadagiti sangapulo ket dua, nga isu ti nangidaulo kadakuada. Immasideg ken ni Hesus tapno agkanna, **48** ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Judas, lipliputam kadi ti Anak ti Tao babaen iti agek?" **49** Idi nakita dagiti adda iti aglawlaw ni Hesus no ania ti mapaspasamak, kinunada, "Apo, tagbatenmi kadi isuda iti kampilan?" **50** Ket tinagbat ti maysa kadakuada ti adipen ti panguloen dagiti papadi, ken piningasanna ti makannawan nga lapayagna. **51** Kinuna ni Hesus, "Husto daytan." Ket sinagidna ti lapayag diay adipen, ket pinaimbagna. **52** Kinuna ni Hesus iti panguloen dagiti papadi, agraman kadagiti kapitan ti templo, ken panglakayen, nga immay bumusor kenkuana, "Umaykayo kadi, a kas maibusor iti agtatakaw, nga adaan ti kampilan ken pang-or? **53** Idi addaak kadakayo iti inaldaw idiay templo, saanyo nga impatay dagiti imayo kaniak. Ngem daytoy ti orasyo, ken iti panagturay ti sipnget." **54** Tiniliwda ni Hesus, ket inyadayoda isuna, ket impanda iti balay ti panguloen iti papadi. Ngem simmursurot ni Pedro iti saan unay nga adayo. **55** Kalpasan nga nagaronda iti tengnga iti paraangan ket nagtugawda nga sangsangkamaysa, nakitugaw met ni Pedro iti nagtetengngaanda. **56** Maysa nga adipen a babai ti nakakita kenkuana a nakatugaw iti masilsilawan iti apoy, ket minatmatanna a kinunana, "Daytoy nga tao ket kaduana met laeng." **57** Ngem

inlibak ni Pedro daytoy, a kinunana, Babai, saanko nga am-ammo isuna." **58** Kalpasan ti sumagmamano a kanito adda ti sabali a nakakita kenkuana, ket kinunana, "Maysaka met kadakuada." Ngem kinuna ni Pedro, "Lalaki, saan a siak." **59** Kalpasan ti agarup maysa oras inpapilit ti maysa pay a lalaki a kinunana, "Pudno a daytoy nga tao ket kaduana met laeng, gapu ta isu ket taga Galilea." **60** Ngem kinuna ni Pedro, "Lalaki, saan ko nga ammo dayta ibagbagam." Ket dagus, kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, nagtaraok ti kawitan. **61** Timmalyaw ti Apo ket kimmita ken ni Pedro. Ket nalagip ni Pedro ti sao ti Apo, idi a kinunana. "Sakbay nga agtaraok ti kawitan ita nga aldaw ket ilibaknakto iti mamitlo nga daras. **62** Rimmuar ni Pedro ket nagsangit ti nasaem. **63** Ket linalais ken dinangran dagiti lallaki nga agbanbantay ni Hesus. **64** Kalpasan nga inabbunganda ti matana, sinaludsodda isuna, a kinunada, "Pugtuam! Siasino ti nangdangran kenka?" **65** Nagsaritada iti adu nga banbanag a maibusor ken ni Hesus, ken tinabtabbaawanda. **66** Idi bumigbigaten, naguummong dagiti panglakayen ti umili, karaman dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba. Impanda ni Hesus iti Pangukuman, **67** a kinunkunada, "No sika ti Kristo, ibagam kadakami." Ngem kinunana kadakuada, No ibagak kadakayo, saanyo met a patien, **68** ket no salodsudenkayo, saankayo met a sumungbat. **69** Ngem manipud ita, agtugawto ti Anak ti Tao iti makanawan nga ima iti pannakabalin ti Dios." **70** Kinunada amin, "Ket sika ngarud ti Anak ti Dios?" ket kinuna ni Hesus kadakuada, "Dakayo ti nangibaga a Siak." **71** Kinunada, "Apay nga kasapulantayo pay laeng ti mangsaksi? Ta nangngegantayo amin manipud iti ngiwatna."

23 Timmakder ti sibubukel a bunggoy, ket indatagda ni Hesus iti sangoanan ni Pilato. **2** Pabpabasolenda isuna, kinunkunada, "Nakitami a mangriribuk daytoy nga tao iti pagilian tayo, mangiparparit nga mangted ti pammadayaw a maipaay ken ni Cesar, ken ibagbagana pay nga isuna ti Kristo, ken maysa nga ari." **3** Nagsaludsod ni Pilato kenkuana, ket kinunana, "Sika kadi ti Ari dagiti Judio?" Ket simmungbat ni Hesus, "Imbagamon." **4** Nagsao ni Pilato kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti adu nga tattao, "Awan iti makitak nga basol daytoy a tao. " **5** Ngem ipilitda latta nga kunada, "Riribukenna dagiti tattao, agisursuro iti intero nga Judea, manipud Galilea ken uray pay iti daytoy a lugar." **6** Isunga idi nangngeg daytoy ni Pilato, sinaludsodna no taga-Galilea ti lalaki. **7** Ket idi naammoanna nga isuna ket adda iti turay ni Herodes, impatulodna ni Hesus ken ni Herodes, ta isuna ket adda met iti Jerusalem kadagidiay nga al-aldaw. **8** Idi makita ni Herodes ni Hesus, naragsakan isuna, agsipud ta nabayagen a tiempo nga kayatna a makita isuna. Adda nangnangngegnan maipanggep kenkuana ken mangnamnama isuna a makakita kadagiti nakaskasdaaw nga aramidenna. **9** Adu dagiti saludsod ni Herodes kenni Hesus, ngem awan a pulos iti insungbatna kenkuana. **10** Timmakder dagiti panguloen a papadi ken kasta met dagiti eskriba, ket nakaro unay iti pammabasolda kenkuana. **11** Linais ni Herodes ken dagiti suldadona isuna, ken pinag-gaangaawanda isuna, ket kinawesanda iti napintas a pagan-anay, kalpasanna impatulodda ken ni Pilato. **12** Nagbalin nga aggayyem ni Herodes ken ni Pilato iti dayta met laeng nga aldaw (numan pay agkabusor dagitoy idi). **13** Inayaban ni Pilato amin dagiti panguloen dagiti papadi ken dagiti agtuturay ken dagiti tattao, **14** ket kinunana kadakuada, "Indatagyo kaniak daytoy a tao nga kasla iti tao a mangidadaulo nga agaramid iti dakes, ken kitaenyo, Siak, pinagsaludsodak isuna iti sangoananyo, awan masarakak nga biddut daytoy nga lalaki a maipanggep kadagiti banbanag nga ipabpabasolyo kenkuana. **15** Saan, uray ni Herodes, isu nga insublina isuna kadatayo, ken kitaenyo, awan iti masarakak nga pakaigapuan iti pannakapapatayna. **16** Ngarud dusaek laeng isuna, ken sakonto palubosan." **17** Ita, rebbengen ni Pilato nga palubosan ti maysa a balud nga Judio iti aldaw ti fiesta. **18** Ngem sangsangkamaysada nga nagriyaw, a kunkunada, "Ipanawyo daytoy a lalaki, ken palubosanyo ni Barrabas!" **19** Naibalud ni Barrabas gapu iti panagsukirna ti linteg iti siudad ken pammapatayna. **20** Nagsao manen kadakuada ni Pilato, ta tarigagayna nga wayawayaan ni Hesus. **21** Ngem nagriyawda a kunkunada, "Ilansa isuna, ilansa isuna." **22** Ket kinunana kadakuada iti maikatlo nga gundaway, "Apay, ania iti dakes a naaramid daytoy nga lalaki? Awan iti masarakak nga rason tapno madusa isuna iti pannakapapatay. Ngarud apaman nga malpas ti pannakadusana, wayawayaakton isuna." **23** Ngem impigpigsada pay ti nagriyaw, ipapilitda nga mailansa isuna iti krus. Ket ti timekda ti nangallukoy ken ni Pilato. **24** Isu nga ingkeddeng ni Pilato a tungpalenna ti dawdawatenda. **25** Pinalubosanna ti maysa nga naibalud a dinawatda

gapu iti panangriribuk ken panangpatayna. Ket intedna ni Hesus kadakuada tapno maaramidda ti kaykayatda. **26** Iti panangipanawda kenkuana, nasabatda ti maysa a Simon a taga-Cirene, paumay a naggapu idiay bangir a pagilian, ket impabaklayda kenkuana ti krus, sada impasaruno ken ni Hesus. **27** Adu a tattao, ken babbai nga agsangsangit ken agdungdnung-aw para kenkuana, ti sumursurot kenkuana. **28** Ngem tinalyawna ida, kinuna ni Hesus "An-annak nga babbai ti Jerusalem, saankayo nga agsangit para kaniak, ngem agngitkayo ketdi para iti bagbaggiyo ken para kadagiti annakyo. **29** Ta kitaenyo, umayto dagiti al-aldaw ket kunaendanto, 'Nagasat dagiti baog ken dagiti aanakan a saan nga nagsikog, ken dagiti saan nga nagpasuso.' **30** Ket kunaento dagiti tattao kadagiti bambantay, 'Tupakannakamin,' ken uraypay kadagiti turturod, 'Gaburannakamin.' **31** Ta no aramidenda dagitoy nga banbanag kabayatan nga naganus pay ti kayo, ania iti mapasamak no nagangonton?" **32** Adda pay sabali a lallaki, dua nga kriminal, ti maigiddan kenkuana a mapapatay. **33** Idi makasangpetda iti lugar nga maawagan a Ti Bangabanga, idiayda nga inlansa isuna iti krus ken dagiti kriminal, maysa iti makannawanna ken ti maysa met iti makannigidna. **34** Kinuna ni Hesus, "Ama, pakawanem ida, ta saanda nga ammu iti ar-aramidenda." Ken nagbibinnunotda, nagbibingayanda ti pagan-anayna. **35** Sitatakder nga agbuybuya dagiti tattao kabayatan a lalaisen dagiti agtuturay isuna, kunkunada, "Insalakanna ti sabali. Bay-anyo nga isalakanna met ti bagina, no isuna iti Kristo ti Dios, ti napili." **36** Pinagang-angawan pay isuna dagiti suldado, inasetganda isuna, inyawatanda iti suka, **37** ken kunkunada, "No sika ti Ari dagiti Judio, isalakanmo ti bagim." **38** Adda pay iti pagilasinan iti ngatoenna a kastoy, "DAYTOY TI ARI DAGITI JUDIO." **39** Maysa kadagiti kriminal a nailansa, ti nanglais kenkuana, a kunkunana, "Saan kadi nga sika ti Kristo? Isalakanmo ti bagim ken isalakannakami met." **40** Ngem simmungbat ti maysa, a panangtubngarna kenkuana a kinunana, "Saanka kadi nga agbuteng iti Dios, ta agpapada iti naikeddeng a dusa tayo? **41** Rebbengna laeng nga agsagabata gapu kadagiti inaramidta. Ngem awan ti madi nga inaramid daytoy nga tao." **42** Ken innayonna pay, "Hesus, laglagipennakto inton addaka iti pagariam." **43** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Pudno nga ibagak kenka, ita nga aldaw makipagyankanto kaniak idiay paraiso." **44** Umadanin ti maikainnem nga oras, ken immay ti sipnget iti intero nga daga agingga iti maikasiam nga oras nga **45** saan a naglawag ti init. Ket ti kurtina iti templo, napigis iti tengnga. **46** Nagsangit ni Hesus iti napigsa, ket kinunana, "Ama, kadagita imam iyawatko ti espirituk." Apaman nga naibalikasna daytoy, natayen isuna. **47** Idi makita ti kapitan dagiti suldado no ania ti napasamak, nagdaydayaw isuna iti Dios a kunkunana, "Agpayso nga nalinteg daytoy a lalaki." **48** Idi nakita dagiti adu a tattao nga naguummong a mangsaksi iti daytoy nga pasamak a naaramid dagitoy nga banbanag, nagsublida ket dinandanogda iti barukongda. **49** Ngem amin dagiti am-amona, ken dagiti babbai nga simmurot kenkuana manipud Galilea, ket nakatakder iti saan unay nga adayo, a mangbuybuya kadagitoy nga banbanag. **50** Pagammoan, adda maysa a lalaki nga managan Jose, a kameng iti Sanhedrin, maysa a nalinteg ken nasayaat nga tao **51** (saan isuna nga immanamong kadagiti tignay ken pangngeddengda), naggapo idiay Arimatea, maysa nga siudad dagiti Judio, nga agur-uray iti iyuumay ti pagarian iti Dios. **52** Daytoy nga tao, ket napan kenni Pilato, ket nakitungtong nga alaenna ti bagi ni Hesus. **53** Imbabana daytoy, ken binalkotna iti pino nga lino, ket sana impaidda iti pagitaneman a bato nga saan pay nausar. **54** Aldaw idi ti Panagsagana, ken umadanin ti Aldaw ti Panaginana. **55** Dagiti babbai, a sumursurot kenkuana manipud Galilea, a simmaruno kadakuada, ket nakitada ti tanem ken no kasano ti pannakaipaidda ti bagina. **56** Nagsublida ket insaganada dagiti bangbanglo ken sapsapo. Ket iti Aldaw ti Panaginana, naginanada kas maiyannurot iti bilbilin.

24 Iti parbangon ti umuna nga aldaw iti lawas, napanda idiay tanem, intugotda dagiti pabanglo nga insaganada. **2** Nakitada nga naitulid diay bato nga naiyadayo idiay tanem. **3** Simrekda, ngem awan ti nakitada nga bagi ni Apo Hesus. **4** Ti napasamak, kabayatan nga marirriribukanda maipanggep iti daytoy, kellaat nga adda dua a lallaki nga nakitakder kadakuada nga nakakawes iti makasisirap a pagan-anay. **5** Kabayatan nga napunno iti buteng dagiti babbai ken iti panagpaklebda iti daga, kinunada kadagiti babbai, "Apay nga birbirukenyo ti sibibiag kadagiti natay? **6** Awan isuna ditoy, ngem ketdi nagungaren! Lagipenyo nu kasano iti pannakitungtongna kadakayo idi adda pay laeng isuna idiay Galilea, **7** kinunana nga maiyawat ti Anak ti Tao kadagiti im-ima dagiti managbasol nga lallaki ken mailansa iti krus, ket iti maikatlo nga

aldaw, ket bumangon manen." 8 Nalagip dagiti babbai
dagiti sasaona, 9 ket nagsublida manipud tanem
ket impadamagda amin dagitoy a banbanag kadagiti
sangapulo ket maysa ken kadagiti amin. 10 Itatta, ni
Maria Magdalena, Juana, Maria nga ina ni Santiago
ken dagiti dadduma pay nga babbai nga kaduada,
impadamagda dagitoy nga banbanag kadagiti apostol.
11 Ngem daytoy nga mensahe ket kasla awan serbina
nga sarita para kadagiti apostol, ket saanda nga
pinati dagiti babbai. 12 Ngem, timmakder ni Pedro,
sa nagtaray nga napan idiay tanem, ket nagdumog
ken kimmita idiay uneg, ket diay lupot nga linen
laeng ti nakitana. Nagawid ni Pedro idiay balayna a
masmasdaaw no ania iti napasamak. 13 Iti dayta, dua
kadakuada ti mapmapan iti dayta metlaeng nga aldaw
idiay baryo a managan Emmaus, nga innem a pulo nga
estadia manipud Jerusalem. 14 Pagtungtungtunganda
ti maipanggep kadagiti amin nga banbanag a
napasamak. 15 Ti napasamak, kabayatan ti
pinagtungtungtungda ken pinagdindinnamagda, ket
immasideg ni Hesus ken nakikuyog kadakuada. 16
Ngem dagiti matmatada nalappedan isu nga saanda
nga nailasin isuna. 17 Kinuna ni Hesus kadakuada,
"Annia ti pagtungtungtunganyo nga dua kabayatan
ti pannagnayo?" Ket nagtakderda idiay nga makita
a nalidayda. 18 Ket maysa kadakuada a managan
Cleopas, iti simmungbat kenkuana, "Apay sika laeng
ti tao idiay Jerusalem nga saan a makaammo kadagiti
banbanag a napasamak idiay iti napalabas nga al-
aldaw?" 19 Kinuna ni Hesus kadakuada, "Annia nga
banbanag?" Insungbatda kenkuana, "Dagiti banbanag
nga maipanggep kenni Hesus nga taga-Nazaret nga
propeta, mannakabalin iti aramid ken saona iti imatang
ti Dios ken iti amin nga tattao. 20 Ken no kasanu
nga inyawat dagiti panguloen ti papadi ken dagiti
turay nga maikeddeng a matay ken inlansada. 21
Ngem ninamnamami nga isuna ti mangpawayawaya
iti Israel. Wen, ken malaksid pay kadagitoy amin,
maikatlo itan nga aldaw manipud napasamak dagidiay
nga banbanag. 22 Ngem maysa pay, dagiti dadduma
a kakaduami nga babbai ket pinagsiddaaw dakami
iti ipapan da idiay tanem iti bigbigat. 23 Idi saanda
nga nabirukan ti bagina, immayda, ket kinunada
pay nga nakitada dagiti anghel iti maysa a sirmata
ket inbagada a sibibiag isuna. 24 Dagiti dadduma
a kakaduami nga lallaki ket napanda idiay tanem,
ket nakitada daytoy a kas iti kinuna dagiti babbai.
Ngem saanda nga nakita isuna." 25 Kinuna ni Hesus
kadakuada, "O maag nga tattao ken nabuntog ti
puspusoda nga mamati kadagiti inbaga dagiti propeta!
26 Saan aya nga masapul a sagabaen ni Kristo
dagitoy nga banbanag, ken sumrekto idiay gloriana?"
27 Ket manipud kenni Moses ken kadagiti amin nga
propeta, impalawag ni Hesus kadakuada iti amin a
banbanag maipapan kenkuana kadagiti amin nga
nasantoan a sursurat. 28 Kabayatan nga umas-
asidegda iti bario nga papananda, nagpammarang ni
Hesus nga kasla adayo pay ti papananna. 29 Ngem
pinilitda isuna, a kinunada, "Makidagus kan kadakami,
ta rumabiin ket ti aldaw ket dandanin nga malpas."
Isu nga simrek ni Hesus nga nakidagus kadakuada.
30 Ti napasamak, idi nakitugawen isuna kadakuada a
mangan, innalana ti tinapay, binendisyonanna, ket
iti panangguduana, intedna daytoy kadakuada. 31
Ket naluktan dagiti matmatada, nailasinda isuna, ket
nagpukaw isuna iti imatangda. 32 Kinunada iti tunggal
maysa, "Saan kadi nga agap-apoy dagiti puspuso
nga adda kadatayo, kabayatan nga makitungtungtong
kadata idiay dalan, kabayatan nga nilukatanna
kadata dagiti nasantoan a surat?" 33 Nagrubwatda
iti dayta met laeng nga oras ket nagsublida idiay
Jerusalem. Nasangpetanda nga naurnong dagiti
sangapulo ket maysa ken dagiti kakaduada, 34
nga ibagbagada nga, "Ti Apo ket nagungar nga
agpayso, ket nagpakita pay kenni Simon." 35 Isunga
imbagada dagiti banbanag nga napasamak idiay
dalan, ken no kasanu nga naipakita kadakuada
ni Hesus babaen iti pannakapisipisi iti tinapay. 36
Kabayatan nga ibagbagada dagitoy nga banbanag,
nagtakder ni Hesus iti nagtengtengngaanda, ket
kinunana kadakuada, "Kapia kuma ti adda kadakayo."
37 Ngem nakigtotda ken napnoanda iti buteng, ta
impagarupda nga nakakitada iti espiritu. 38 Kinuna
ni Hesus kadakuada, "Apay nga mariribukan kayo?
Apay adda rumusing a saludsod dita pusoyo? 39
Kitaenyo dagiti imak ken dagiti sakak, siak a mismo
daytoy. Sagidendak ket makitayo. Gapu ta ti espiritu
ket awan lasag ken tulangna, kas makitayo met
nga addaanak." 40 Idi naibagana daytoy, impakitana
kadakuada dagiti ima ken dagiti sakana. 41 Kabayatan
nga kasta la unay ti ragsakda, ken agsidsiddaawda,
kinuna ni Hesus kadakuada, "Adda kadi uray ania
nga makanyo?" 42 Inikkanda isuna iti tinuno a lames.
43 Innala ni Hesus, ket kinnanna iti imatangda. 44
Kinunana kadakuada, "Idi addaak kadakayo, imbagak
kadakayo nga amin nga nakasurat iti linteg ni Moses
ken kadagiti insurat dagiti propeta, ken kadagiti
Salmo ket masapul nga matungpal." 45 Kalpasannna,

linukatanna dagiti panunotda, tapno maawatanda
dagiti nasantoan a sursurat. **46** Kinunana kadakuada,
“Kas iti naisurat, masapul nga agsagaba ni Kristo, ken
agungar manipud kadagiti natay inton maikatlo nga
aldaw. **47** Ket ti panagbabawi ken pannakapakawan
dagiti basbasol, masapol a maikasaba babaen iti
naganna kadagiti amin a nasyon, nga mangrugi
idiay Jerusalem. **48** Dakayo ti testigo kadagitoy nga
banbanag. **49** Kitaenyo, ibaonko kadakayo ti kari ni
Amak. Ngem aguray kayo idiay siyudad, inggana nga
makawesan kayo iti pannakabalin nga naggapo idiay
ngato.” **50** Ket inturong ida ni Hesus a rimuar inggana
nga makaasidegda idiay Betania. Inngatona dagiti
imana, ket binendisionanna ida. **51** Ti napasamak,
kabayatan ti panangbendisionna kadakuada, imbatina
ida ket nabagkat a naipangato idiay langit. **52** Ket
dinayawda isuna, sada nagsubli idiay Jerusalem nga
napalalo ti ragsakda. **53** Ket tuloytuloy nga addada
idiay templo nga nagdaydayaw iti Dios.

Juan

1 Idi punganay ket addan ti Sao, kadua ti Dios ti
Sao ket ti Sao ket Dios. **2** Daytoy, ti Sao, ket
kadua ti Dios idi punganay. **3** Naaramid amin a
banbanag babaen kenkuana, awan ti naaramid a
banag uray maysa no awan isuna. **4** Adda kenkuana
ti biag, ken dayta a biag ti silaw iti amin a tattao. **5**
Agranraniag ti silaw iti kasipngetan ken saan nga
iniddep ti kasipngetan daytoy. **6** Adda ti maysa a
lalaki a naibaon manipud iti Dios nga agnagan ti
Juan. **7** Immay isuna a kas saksi a mangpaneknek
maipapan iti silaw tapno mabaelan iti amin a mamati
babaen kenkuana. **8** Saan a ni Juan ti silaw no di ket
immay isuna tapno mapaneknekanna ti maipapan
iti silaw. **9** Dayta ti pudno a silaw nga umay ditoy
lubong ken manglawag iti tunggal maysa. **10** Adda
isuna iti lubong, ken naaramid ti lubong babaen
kenkuana ngem saan isuna a naammoan iti lubong.
11 Immay isuna kadagiti bukodna a banbanag ngem
saan isuna nga inawat dagiti tattaona. **12** Ngem
kadagiti adu nga immawat kenkuana, ken namati iti
naganna, inikkanna dagitoy ti kalintegan nga agbalin
nga an-annak iti Dios. **13** Naipasngayda saan a
babaen iti dara, saan a babaen iti pagayatan ti
lasag, saan a babaen ti pagayatan iti tao, no di ket
babaen iti Dios. **14** Ita, nagbalin a lasag ti Sao ken
nakipagnaed kadatayo. Nakitami ti dayagna, dayag
a naidumduma kas kakaisuna a tao a naggapu iti
Ama, napnoan isuna ti parabur ken kinapudno. **15**
Pinaneknekan ni Juan ti maipapan kenkuana ket
impukpukkawna, "Daytoy a tao ti imbagak kadakayo,
'Ti umay a sumarsaruno kaniak ket nangatngato
ngem siak gapu ta adda isuna sakbay kaniak.'" **16**
Gapu ta manipud iti kinabuslonna ket inawattayo
ti maysa a sagut kalpasan ti maysa a sagut. **17**
Naited ti linteg babaen kenni Moises, ngem immay ti
parabur ken kinapudno babaen kenni Jesu-Cristo.
18 Awan ti tao a nakakita ti Dios uray kaanoman.
Ti maysa ken kakaisuna a tao, ti Dios, nga adda
iti barukong iti Ama, inyam-ammona isuna. **19** Ita,
daytoy ti pammaneknek ni Juan idi nangibaon dagiti
Judio kenkuana kadagiti papadi ken levita manipud
Jerusalem tapno saludsodenda isuna, "Siasinoka?"
20 Siwayawaya nga imbagana ken saanna nga inlibak
ket sinungbatanna ida, "Saan a siak ti Cristo." **21** Ket
sinaludsodda isuna, "Siasinoka ngarud? Sika kadi
ni Elias?" Kinunana kadakuada, "Saan." Kinunada
kenkuana "Sika kadi ti profeta?" Simmungbat isuna,
"Saan." **22** Ket kinunada kenkuana, "Siasinoka? Ania ti
makunam maipapan iti bagim tapno adda ti maitedmi
a sungbat kadagiti nangibaon kadakami?," **23** Kinuna
ni Juan, "Siak ti timek ti maysa nga agpukpukkaw
iti let-ang: 'Aramidenyo a nalinteg ti dalan ti Apo,'
kas imbaga iti profeta Isaias." **24** Ita, adda sadiay
dagiti imbaon dagiti Fariseo. Nagsaludsodda kenni
Juan ket kinunada kenkuana, **25** "No saan a sika
ti Cristo, ni Elias wenno ti profeta, ket apay a
mangbaubautisarka?" **26** Simmungbat ni Juan ket
kinunana, "Mangbautisarak iti danum, nupay kasta,
adda ti maysa a nakatakder iti nagbabaetanyo a
saanyo a mabigbig. **27** Isuna ti umay kalpasan
kaniak, saanak a maikari a mangwarwar iti tali iti
sandaliasna." **28** Napasamak dagitoy idiay Betania
iti bangir iti Jordan a pagbaubautisaran ni Juan. **29**
Iti simmaruno nga aldaw, nakita ni Juan nga um-
umay ni Jesus kenkuana ket kinunana, "Kitaenyo,
dayta iti Kordero ti Dios a mangik-ikkat iti basol iti
lubong! **30** Daytoy ti maysa nga imbagak kadakayo,
'Ti umay a sumarsaruno kaniak ket nangatngato
ngem siak gapu ta adda isuna sakbay kaniak.' **31**
Saanko a nabigbig isuna ngem napasamak dagitoy
tapno maipakaammo isuna iti Israel, isunga immayak
a mangbaubautisar iti danum." **32** Pinaneknekan
ni Juan, "Nakitak a bumabbaba ti Espiritu a kas
kalapati manipud iti langit ken nagtalinaed daytoy
kenkuana. **33** Saanko a nabigbig isuna ngem imbaga
iti nangibaon kaniak a mangbautisar iti danum a, 'No
siasino ti makitam a pagbabaan ken pagtalinaedan iti
Espiritu, isuna ti mangbautisar iti Espiritu Santo.' **34**
Nakitak ken pinaneknekak nga isu ti Anak ti Dios."
35 Iti simmaruno manen nga aldaw, kabayatan nga
agtaktakder ni Juan ken ti dua nga adalanna, **36**
nakitada ni Jesus a magmagna ket kinuna ni Juan,
"Kitaenyo, dayta ti Kordero iti Dios!" **37** Idi nangngeg
iti dua nga adalan ti imbaga ni Juan, sinurotda
ni Jesus. **38** Timmaliaw ni Jesus ket nakitana a
sumursurot ida kenkuana ket kinunana kadakuada,
"Ania ti kayatyo?" Simmungbatda, "Rabbi ('Manursuro
ti kaipapananna) sadino ti pagnanaedam?" **39** Imbaga
ni Jesus kadakuada, "Umaykayo ken kitaenyo." Ket
napanda ken nakitada ti pagnanaedan ni Jesus.
Nagtalinaedda sadiay a kadua ni Jesus iti dayta nga
aldaw gapu ta umadanin ti maikasangapulo nga oras.
40 Maysa kadagiti dua a nakangngeg kenni Juan
ken simmurot kenni Jesus ket agnagan ti Andres,
kabsat a lalaki ni Simon Pedro. **41** Nakitana nga

immuna ni Simon a kabsatna ket kinunana kenkuana, “Nasarakanmin ti Mesias (naipatarus a kas, 'ti Cristo'). **42** Intugotna isuna kenni Jesus, kinita ni Jesus isuna ket kinunana, “Sika ni Simon nga anak ni Juan, Cefas ti maiawag kenka” ('Pedro' ti kaipapananna). **43** Iti simmaruno nga aldaw, idi nangngeddeng ni Jesus a mapan iti Galilea, nasarakanna ni Felipe ken kinunana kenkuana, “Surotennak.” **44** Ita, ni Felipe ket taga Bethsaida nga siudad ni Pedro ken Andres. **45** Nasarakan ni Felipe ni Natanael ket kinunana kenkuana, “Nasarakanmin ti ibagbaga ni Moises kadagiti linteg ken dagiti insurat dagiti profeta, ni Jesus nga anak ni Jose a taga Nasaret.” **46** Imbaga ni Natanael kenkuana, “Adda kadi ti naimbag a banag nga aggapo manipud iti Nazaret?” Kinuna ni Felipe kenkuana, “Umayka ket kitaem.” **47** Idi nakita ni Jesus nga um-umay ni Natanael kenkuana ket kastoy ti imbagana maipapan kenkuana, “Kitaenyo, adda ditoy ti pudno nga Israelita ket awan kenkuana ti aniaman a kinaulbod.” **48** Kinuna ni Natanael kenkuana, “Kasano nga am-ammonak?” Simmungbat ni Jesus ken kinunana kenkuana, “Nakitakan sakbay nga inayabannaka ni Felipe, idi addaka iti sirok iti kayo nga igos.” **49** Simmungbat ni Natanael, “Rabbi, sika ti Anak ti Dios ken ari ti Israel!” **50** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Gapu ta imbagak a, 'Nakitaka nga adda idiay sirok iti kayo nga igos, 'Mamatika kadi?” Makakitaka pay ti nabilbileg a banbanag ngem daytoy.” **51** Kinuna ni Jesus, “Pudno, pudno, ibagak kenka, makitamto a nalukatan ti langit ket agpangato ken agpababa dagiti anghel ti Dios iti Anak ti Tao.”

2 Kalpasan ti tallo nga aldaw, adda ti kasaran idiay Cana iti Galilea, adda sadiay ti ina ni Jesus. **2** Naawis ni Jesus agraman dagiti adalanna iti kasaran. **3** Idi naibus ti arak, imbaga iti ina ni Jesus kenkuana, “Awanen ti arakda.” **4** Simmungbat ni Jesus, “Babai, ania ti maaramidak iti dayta? Saan pay a dimteng ti tiempok.” **5** Imbaga ti ina ni Jesus kadagiti adipen, “Aramidenyo ti aniaman nga ibagana kadakayo.” **6** Ita, adda ti innem a burnay nga ar-aramaten dagiti Judio maipaay iti seremonia iti pannakaugas, ti maysa a burnay ket makaanay iti 80-120 a litro. **7** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Punnoenyo iti danum dagiti burnay.” Pinunnoda ngarud dagitoy inggana iti ngarab. **8** Ket imbagana kadagiti adipen, “Mangalakayo itan iti sumagmamano ket iruaryo ken ipanyo daytoy iti mangidadaulo kadagiti mangidasdasar.” Isu ngarud ti inaramidda. **9** Rinamanan iti mangidadaulo kadagiti mangidasdasar ti danum a nagbalin nga arak, ngem saanna nga ammo no sadino ti naggapuan iti daytoy (ngem ammo daytoy dagiti adipen a nangikabil iti danum). **10** Ket inayabanna ti nobio ket kinunana kenkuana, “Idasar nga umuna iti tunggal lalaki ti kasasayaatan nga arak ken sumaruno ti kalakaan nga arak no nabartek aminen dagiti tattao. Ngem agingga ita, induldulinmo pay laeng iti kasasayaatan nga arak.” **11** Daytoy a milagro idiay Cana iti Galilea ket ti nangrugian iti panagaramid ni Jesus kadagiti nakaskasdaaw a pagilasinan, daytoy ti nangipakita ti dayagna isu a namati kenkuana dagiti adalanna. **12** Kalpasan daytoy, simmalog ni Jesus, ti inana, dagiti kakabsatna a lallaki ken dagiti adalanna idiay Capernaum. Nagtalinaedda sadiay iti sumagmamano nga al-aldaw. **13** Ita, umadanin ti Ilalabas dagiti Judio, isu a simmang-at ni Jesus idiay Jerusalem. **14** Nakitana idiay templo dagiti aglalako iti baka, karnero ken dagiti kalapati. Agtugtugaw met sadiay dagiti agsuksukat iti kuarta. **15** Nangaramid ngarud ni Jesus iti pagbaut a tali ket pinatalawna amin ida iti templo, agraman dagiti baka ken karnero. Imbukbokna dagiti kuarta dagiti agsuksukat iti kuarta ken binalintuagna dagiti lamisaanda. **16** Kinunana kadagiti aglaklako iti kalapati, “Ipanawyo dagitoy a banbanag ditoy. Isardengyo ti panangar-aramid a pagtagilakoan iti balay ti Amak.” **17** Nalagip dagiti adalanna a naisurat, “Kasla gumilgil-ayab nga apoy ti panagayat ko iti balaymo.” **18** Simmungbat dagiti mangiturturay a Judio ket kinunada kenkuana, “Ania a pagilasinan ti ipakitam kadakami agsipud ta ar-aramidem dagitoy a banbanag?” **19** Simmungbat ni Jesus, “Dadaelenyo daytoy a templo ket bangonekto kalpasan iti tallo nga aldaw.” **20** Ket kinuna dagiti mangiturturay a Judio, “Naibangon daytoy a templo iti las-ud iti uppat a pulo ket innem a tawen, ngem bangonemto iti las-ud iti tallo nga aldaw?” **21** Nupay kasta, ti sarsaritaen ni Jesus ket maipapan iti templo iti bagina. **22** Isunga idi nagungar isuna manipud iti patay, nalagip dagiti adalanna nga imbagana daytoy ket namatida iti Nasantoan a Surat ken iti imbaga ni Jesus. **23** Ita, idi adda isuna idiay Jerusalem kabayatan iti fiesta iti Ilalabas, adu ti namati iti naganna idi nakitada dagiti nakaskasdaaw a pagilasinan nga inaramidna. **24** Ngem ammo ni Jesus dagiti amin a tattao isu a saanna ida a pinagtalkan. **25** Saanna a masapul ti siasinoman nga agsaksi kenkuana maipapan no ania a kita dagiti tattao gapu ta ammona no ania ti adda kadakuada.

3 Ita, adda Fariseo nga agnagan iti Nicodemo a kameng iti konseho dagiti Judio. **2** Napan daytoy a tao kenni Jesus iti rabii ket kinunana kenkuana, “Rabbi, ammomi a sika ti manursuro a naggapu iti Dios agsipud ta awan ti makaaramid kadagitoy a pagilasinan nga inaramidmo malaksid no adda kenkuana ti Dios.” **3** Simmungbat ni Jesus kenkuana, “Pudno, pudno, malaksid no maysa ket maiyanak manen, saanna a makita ti pagarian iti Dios.” **4** Kinuna ni Nicodemo kenkuana, “Kasano a maiyanak ti tao no lakayen isuna? Saan a mabalin nga agsubli isuna iti maikadua iti uneg iti tiyan iti inana ken maiyanak manen, kabaelanna kadi?” **5** Simmungbat ni Jesus, “Pudno, pudno malaksid no maysa ket maiyanak iti danum ken iti Espiritu, saanto isuna a makastrek iti Pagarian iti Dios.” **6** Ti maiyanak iti lasag ket lasag, ken ti maiyanak iti Espiritu ket espiritu. **7** Saanka nga agsiddaaw iti imbagak kenka, 'Masapul a maiyanakka manen.' **8** Agpuyot ti angin no sadino ti kayatna, mangngegmo ti unina ngem saanmo nga ammo no sadino ti naggapuanna ken ti papananna. Kasta met ti isu amin a naipasngay iti Espiritu.” **9** Simmungbat ni Nicodemo ket kinunana, “Kasano a mapasamak dagitoy a banbanag?” **10** Simmungbat ni Jesus kenkuana, “Manursuroka kadi iti Israel ta saanmo pay a naawatan dagitoy a banbanag? **11** Pudno, pudno ibagbagami no ania ti ammomi, ken panpaneknekanmi no ania ti nakitami. Ngem dakayo a tattao saanyo nga awaten dagiti pammaneknekmi. **12** No ibagak kadakayo a tattao ti maipanggep kadagiti naindagaan a banbanag ken saanyo a patien, kasanokayo a mamati no ibagak kadakayo dagiti nailangitan a banbanag? **13** Awan ti siasinoman a nagpangato idiay langit malaksid kenkuana a nagpababa manipud langit, ti Anak iti Tao. **14** Kas iti panangipangato ni Moises iti uleg idiay let-ang, masapul a maipangato met uray pay ti Anak iti Tao **15** tapno maaddaan ti amin a mamati kenkuana iti biag nga agnanayon. **(aiōnios g166)** **16** Gapu ta kasta unay ti panagayat iti Dios iti lubong, intedna ti naidumduma nga Anakna tapno saan a mapukaw ti siasinoman a mamati kenkuana no diket maadaan iti biag nga agnanayon. **(aiōnios g166)** **17** Saan nga imbaon iti Dios ti Anakna tapno ilunodna ti lubong no diket tapno maisalakan ti lubong babaen kenkuana. **18** Saan a mailunod ti mamati kenkuana. Isuna a saan a mamati ket nailunoden gapu ta saan a namati babaen iti nagan iti naidumduma nga Anak iti Dios. **19** Daytoy ti maigapu iti panakaukom no apay nga immay ti lawag ditoy lubong. Kaykayat dagiti tattao ti sipnget ngem ti lawag gapu ta dagiti aramidda ket dakes. **20** Ta ti amin nga agar-aramid iti dakes ket kagurada ti lawag ken saan a mapan iti lawag tapno saan a makita dagiti ar-aramidna. **21** Nupay kasta, mapmapan ti agar-aramid iti kinapudno iti lawag tapno nalawag a makita dagiti ar-aramidna ken ti panagtulnogda iti Dios.” **22** Napan ni Jesus ken dagiti adalanna idiay Judea kalpasan daytoy. Inusarna idiay ti tiempona kadakuada ken nangbaubautisar isuna. **23** Mangbaubautisar met ni Juan ita idiay Enon nga asideg iti Salim ta ad-adu ti danum sadiay. Mapmapan dagiti tattao kenkuana ken nabautisaranda **24** ta saan pay idi a naibilleng ni Juan iti pagbaludan. **25** Nangrugi ditoy ti saan a pagkinnaawatan dagiti dadduma nga adalan ni Juan ken ti maysa a Judio maipapan iti seremonia iti panakaugas. **26** Napanda kenni Juan ket kinunada kenkuana, “Rabbi, ti kadwam idi a pinaneknekam, adda isuna idiay bangir iti karayan Jordan, kitaem mangbaubautisar isuna ken mapmapanda amin kenkuana.” **27** Simmungbat ni Juan, “Saan a makaawat iti aniaman a banag ti tao malaksid no maited daytoy kenkuana manipud iti langit. **28** Mabalinyo a paneknekan ti imbagak 'Saan a siak ti Cristo' ngem iti imbagak, 'Naibaonak sakbay kenkuana.' **29** Isuna nga addaan iti nobia ket isu ti nobio. Ti agtaktakder ken agdingdingngeg ita a gayyem iti nobio ket agrag-o iti kasta unay gapu iti timek iti nobio. Daytoy met ti nangan-anay iti pagragsakak. **30** Masapul a dumakkel isuna ngem masapul met a bumassitak. **31** Isuna nga immay a naggapu idiay ngato ket isu ti kangatoan iti amin. Isuna nga adda iti daga ket nagtaud iti daga ken agsasao kadagiti naindagaan a banbanag. Isuna nga immay a naggapu idiay langit ket isu ti kangatoan iti amin. **32** Panpaneknekkanna no ania ti nakitana ken nangngegna ngem awan ti tao a mangawat iti pammaneknekna. **33** Isuna a nangawat iti pammaneknekna ket pinaneknekanna a pudno ti Dios. **34** Ta ibagbaga iti maysa nga imbaon iti Dios dagiti sasao iti Dios. Saana nga it-ited ti Espiritu babaen iti panangrukod. **35** Ay-ayaten iti Ama ti Anak ken intedna amin a banbanag iti imana. **36** Isuna a mamati iti Anak ket maadaan iti biag nga agnanayon ngem isuna a saan nga agtulnog iti Anak ket saanna a makita ti biag ngem agnaed ti pungtot iti Dios kenkuana.” **(aiōnios g166)**

4 Ita, idi naammoan ni Jesus a nangngeg dagiti Fariseo nga ad-adu ti baubatisaranna ken ar-aramidenna nga adalan ngem kenni Juan **2** (nupay saan nga isuna ti mangbaubautisar, no diket dagiti adalanna), **3** pinanawanna ti Judea ket napan isuna idiay Galilea. **4** Ita, kasapulan a lumabas isuna idiay Samaria. **5** Isu a napan isuna idiay Sychar nga ili iti Samaria. Asideg daytoy iti bassit a daga nga inted ni Jacob iti anakna a ni Jose. **6** Adda sadiay ti bubon ni Jacob. Nagtugaw ni Jesus idiay bubon agsipud ta nabannog isuna manipud iti panagdalyasatna. Umadanin idi ti katengngaan iti aldaw. **7** Immay ti babai a Samaritano tapno agsakdo iti danum. Kinuna ni Jesus kenkuana, "Ikkannak iti danum nga inomek." **8** Daytoy ket agsipud ta napan dagiti adalanna idiay ili tapno gumatang iti taraon. **9** Ket kinuna iti babai a Samaritano kenkuana, "Apay a sika a Judio ket dumawdawat kaniak, a babai a Samaritano iti mainum?" Daytoy ket agsipud ta saan a makikadkadua dagiti Judio kadagiti Samaritano. **10** Sinungbatan ni Jesus isuna, "No naammoam ti sagut iti Dios, siasino ngarud dayta a mangibagbaga kenka, 'Ikkanak iti mainom,' dinamagmo koma isuna ket ikkannaka iti sibibiag a danum." **11** Simmungbat ti babai, "Apo, awan ti timbam, ken nauneg ti bubon. Sadino ti pangalaam iti dayta a sibibiag a danum? **12** Saanka a nabilbileg, wenno nabilbilegka kadi ngem ti amami a ni Jacob a nangted kadakami iti bubon ken imminom manipud iti daytoy a kas iti inaramid dagiti annakna ken ti bakana?" **13** Simmungbat ni Jesus, "mawawto manen ti amin nga uminom iti daytoy a danum, **14** ngem saanto pulos a mawaw ti siasinoman nga uminom iti itedko a danum kenkuana. Ngem ketdi, agbalinto a burayok kenkuana ti danum nga itedko ken agubbog iti agnanayon a biag." **(aiōn g165, aiōnios g166)** **15** Kinuna iti babai kenkuana, "Apo, itedmo kaniak dayta a danum tapno saannakto a mawaw ken saannakton nga umay ditoy tapno agsakdo iti danum." **16** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Mapanka ket ayabam ti asawam ken agsublikayo ditoy." **17** Simmungbat ti babai kenkuana, "Awan ti asawak." Simmungbat ni Jesus, "Imbagam ti nasayaat, 'Awan ti asawak,' **18** agsipud ta addaanka iti lima nga asawa ken ti adda kenka ita ket saanmo nga asawa. Nagsaoka iti nasayaat iti daytoy!" **19** Kinuna iti babai kenkuana, "Apo, makitak a sika ket profeta. **20** Nagdayaw dagiti ammami iti daytoy a bantay. Ngem imbagayo a tattao nga idiay Jerusalem ti lugar a rumbeng a pagrukbaban dagiti tattao." **21** Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Mamatika kaniak babai, um-umayen ti oras no agrukbabkayo iti Ama, saan nga iti daytoy a bantay ken saan met nga idiay Jerusalem. **22** Agrukrukbabkayo a tattao iti saanyo nga ammo. Agrukrukbabkami iti ammomi agsipud ta ti pannakaisalakan ket naggapu kadagiti Judio. **23** Nupay kasta, um-umayen ti oras, ken itan ti tiempo, no agrukbab dagiti pudno nga agrukrukbab iti Ama iti espiritu ken kinapudno, ta agbirbiruk ti Ama kadagiti tattao nga agrukbab kenkuana. **24** Ti Dios ket Espiritu, ken rumbeng nga agrukbab dagiti tattao nga agrukrukbab kenkuana iti espiritu ken kinapudno." **25** Imbaga iti babai kenkuana, "Ammok nga umayto ti Messias, ti maaw-awagan a Kristo. Iwaragawagnanto ti amin kadatayo no umayto isuna. **26** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Siak a makisarsarita kenka, siak isuna." **27** Nagsubli dagiti adalanna iti dayta a kanito. Masmasdaaw ita dagiti adalanna no apay a makikatkatungtong isuna iti babai, ngem awan ti nangibaga iti, "Ania ti kayatmo?" wenno "Apai a makikatkatungtongka kenkuana?" **28** Isu nga imbati iti babai ti timba iti danum. Nagsubli isuna idiay ili ket imbagana kadagiti tattao, **29** "Umaykayo, kitaenyo ti lalaki a nangibaga iti amin nga inaramidko. Saan a mabalin nga isuna ti Cristo, mabalin kadi? **30** Pinanawanda ti ili ken napanda kenkuana. **31** Iti daytoy a kanito, al-alukuyen isuna dagiti adalan, "Rabbi, manganka iti aniaman" **32** Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Adda ti taraonko a saanyo nga ammo ti maipapan iti daytoy." **33** Kinuna dagiti adalan iti tunggal maysa, "Awan ti siasinoman a nangted iti aniaman a kanenna, adda kadi?" **34** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Ti taraonko ket ti mangaramid iti pagayatan iti nangibaon kaniak ken mangleppas iti trabahona. **35** Saanyo kadi nga ibaga, 'Adda pay ti uppat a bulan ket umayen ti panagaapit'? Ibagbagak kadakayo, tumangadkayo ken kitaenyo dagiti taltalon agsipud ta naluomen dagitoy ken mabalinen a maapit! **36** Makaawat iti tangdan ti agap-apit ken agur-urnong iti bunga a maipaay iti biag nga agnanayon tapno agmaymaysa nga agrag-o ti nagmula ken ti nagapit. **(aiōnios g166)** **37** Iti daytoy pagsasao ket pudno, 'Maysa ti agmulmula ken sabali ti mangap-apit.' **38** Imbaonkayo tapno mangapit iti saanyo a trinabaho. Nagtrabaho ti dadduma ken simrekkayo iti trabahoda." **39** Adu kadagiti Samaritano iti dayta a siudad ti namati kenkuana gapu iti imbaga iti babai a mangpanpaneknek, "Imbagana amin kaniak nga inaramidko." **40** Idi napan dagiti Samaritano kenni

Jesus, nagpakpakaasida kenkuana a makipagtalinaed pay laeng isuna kadakuada isu a nagtalinaed isuna sadiay iti dua nga aldaw. **41** Ket adu pay dagiti namati gapu iti saona. **42** Ibagbagada iti babai, "Mamatikami saan laeng a gapu kadagiti sasaom, nangngegmi met ken ammomi pay a daytoy ti pudno a mangisalakan iti lubong." **43** Pimmanaw isuna sadiay, napan isuna idiay Galilea kalpasan iti dua nga aldaw **44** ta imbaga ni Jesus nga awan ti dayaw iti profeta iti bukodna a pagilian. **45** Idi napan isuna idiay Galilea, pinasangbay isuna dagiti taga Galilea. Nakitada dagiti amin a banbanag nga inaramidna idi fiesta iti Jerusalem, agsipud ta napanda met laeng idiay fiesta. **46** Ita, nagsubli manen ni Jesus idiay Cana a lugar iti Galilea a nangaramidanna iti arak manipud iti danum. Adda ti opisial iti ari, masakit ti anakna a lalaki nga adda idiay Capernaum. **47** Idi nangngegna a pimmanaw ni Jesus idiay Judea ken nagsubli idiay Galilea, napan isuna kenni Jesus ket nagpakpakaasi kenkuana a bumaba isuna ken agasanna ti masakit nga anakna a dandanin a matay. **48** Imbaga ni Jesus kenkuana, "Malaksid no makakitakayo a tattao kadagiti pagilasinan ken pagsiddaawan, saankayo a mamati." **49** Kinuna iti opisial kenkuana, "Apo, umaykan sakbay a matay ti anakko." **50** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Mapankan, agbiag ti anakmo." Namati ti lalaki iti imbaga ni Jesus kenkuana ket napan isuna iti dalanna. **51** Kabayatan a bumabbaba isuna, sinabat isuna dagiti adipenna ket kinunada nga agbibiag ti anakna. **52** Dinamagna kadakuada no ania nga oras a nangrugi nga immimbag ti anakna. Simmungbatda kenkuana, "Pinanawan isuna iti gurigorna idi maikapito nga oras idi kalman." **53** Naamiris iti ama nga isu ti oras idi imbaga kenkuana ni Jesus, "Agbiag ti anakmo." Namati ngarud isuna ken ti amin a pamiliana. **54** Daytoy ti maikadua a pagilasinan nga inaramid ni Jesus idi rimuar isuna idiay Judea a napan idiay Galilea.

5 Kalpasan daytoy adda fiesta dagiti Judio ken simmang-at ni Jesus iti Jerusalem. **2** Iti Jerusalem, iti ruangan dagiti karnero, adda pagdigosan a maawagan iti Hebreo iti Betesda. Addaan daytoy iti lima a naatepan a portiko. **3** Adu a bilang dagiti masakit a tattao, bulsek, lugpi ken paralitiko ti nakaidda kadagitoy a portiko. **5** Adda maysa a lalaki idiay a saan a makagaraw iti tallopulo ket walo a tawen. **6** Idi nakita ni Jesus isuna a nakaidda sadiay, ken kalpasan a naamirisna a nabayagen isuna sadiay, kinunana kenkuana, "kayatmo kadi ti umimbag?" **7** Simmungbat ti agsaksakit a lalaki, "Apo, awan ti kaduak a mangikarga kaniak iti pagdigosan, no makiburen ti danum, padpadasek pay laeng, addan sabali a bimmaba iti sangoanak." **8** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Tumakderka, alaem ti ikamenmo ket magnaka." **9** Dagus nga immimbag ti lalaki. Innalana ti pagiddaanna ket nagna. Ita, dayta nga aldaw ket Aldaw a Panaginana. **10** Isu a kinuna dagiti Judio iti tao a naagasan, "Itatta ket Aldaw a Panaginana, saanka a mapalubosan a mangawit iti ikamenmo." **11** Simmungbat ti lalaki, "Ti nangagas kaniak a lalaki iti nangibaga, 'pidutem ti ikamenmo ket magnaka.'" **12** Sinaludsodda kenkuana, "Siasino dayta a tao a nangibaga kenka, 'Pidutem ti pagiddaam ket magnaka?'" **13** Nupay kasta, saan nga ammo ti lalaki a naagasan no siasino ti nangpaimbag kenkuana agsipud ta pimmanaw ni Jesus a sililimed, ta adda adu a tattao iti dayta a lugar. **14** Kalpasanna, nasarakan ni Jesus isuna idiay templo ket kinunana kenkuana, "Kitaem, immimbagkan! saanka nga agbasolen amangan no adda ti dakdakes pay a mapasamak kenka." **15** Immadayo ti lalaki ket imbagana kadagiti Judio a ni Jesus ti nangpaimbag kenkuana. **16** Gapu kadagitoy, inusig dagiti Judio ni Jesus gapu ta inaramidna dagitoy a banbanag iti Aldaw a Panaginana. **17** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Agtrabtrabaho ti Amak uray ita, uray siak agtrabtrabahoak met. **18** Gapu iti daytoy, ad-adda a pinanggep dagiti Judio a papatayen ni Jesus agsipud ta saanna laeng a binurak ti Aldaw a Panaginana, inawaganna ti Dios nga Amana, inaramidna a kapadpadana ti Dios. **19** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, awan ti maaramidan ti Anak babaen kenkuana laeng, malaksid no makitana nga ar-aramiden ti Ama. Ta no ania ti ar-aramiden iti Ama, ar-aramiden met laeng iti Anak dagitoy a banbanag. **20** Gapu ta ay-ayaten iti Ama ti Anak, ipakpakitana amin nga ar- aramidenna kenkuana ken ipakitana pay dagiti naindaklan a banbanag tapno agsiddaawkayo." **21** Ta kas pagung-ungaren ti Ama dagiti natay ken mangmangted iti biag kadakuada, kasta met a, mangmangted met iti biag ti Anak kadagiti siasinoman a tarigagayanna. **22** Ta saan a mangukom ti Ama iti siasinoman, ngem intedna ti amin a panangukom iti Anak **23** tapno padayawanda ti Anak a kas panangpadayawda iti Ama. Ti siasinoman a saan a mangpadayaw iti Anak, saanna a padayawan ti Ama a nangibaon kenkuana.

24 Pudno, Pudno, siasinoman a makangkangngeg iti saok ken mamatpati iti nangibaon kaniak ket maaddaan iti biag nga agnanayon ken saan a mailunod. Ngem ketdi, nalabsanna ti pannakatay iti biag. **(aiōnios g166)** **25** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, ti oras ket umadanin ken adda ditoyen. Mangngeg dagiti natay ti timek iti Anak iti Dios, ken agbiag dagiti makangngeg. **26** Kas iti Ama nga adda biag kenkuana, ngarud, intedna met ti biag iti Anak tapno maadda ti biag kenkuana. **27** Inted met iti Ama iti Anak ti turay a mangaramid iti panangukom gapu ta isuna ti "Anak iti Tao". **28** Saankayo a masdaaw iti daytoy, ta dumteng ti oras nga amin dagiti adda iti tanem ket mangngegda ti timekna **29** ken rumuarto dagiti nagaramid iti naimbag iti panagungar iti biag ken dagiti nagaramid iti kinadakes iti panagungar iti pannakaukom. **30** Awan ti maaramidak manipud iti bagik, apaman a mangngegko, mangukomak, ken nalinteg ti panangukomko gapu ta saanko a birbiruken ti bukodko a pagayatan ngem ti pagayatan iti nangibaon kaniak. **31** No agsaksiak maipapan iti bagik, saan a pudno ti pammaneknekko. **32** Adda iti sabali nga agsaksi maipapan kaniak, ken ammok a pudno ti pammaneknek nga itedna maipapan kaniak. **33** Imbaonmo kenni Juan ken pinaneknekanna iti kinapudno. **34** Nupay kasta, saan a naggapu iti tao ti pammaneknek a naawatko. Ibagak kadakayo dagitoy a banbanag tapno maisalakankayo. **35** Ni Juan ket pagsilawan a sumsumged ken agranraniag, ken immannugotkayo nga agrag-o iti panawen iti lawagna. **36** Ngem ti pammaneknek nga adda kaniak ket dakdakkel ngem ti adda ken ni Juan, gapu ta dagiti trabaho nga inted ti Ama a leppasek, dagiti trabaho nga ar-aramidek ket mangpaneknek maipapan kaniak nga imbaonnak ti Ama. **37** Ti Ama a nangibaon kaniak ket nagsaksi maipapan kaniak. Saanyo a nangngeg ti timekna wenno nakita ti langana iti uray ania nga oras. **38** Awan ti saona a nagtalinaed kadakayo, ta saankayo a namatpati iti imbaonna. **39** Sukimatenyo ti Nasantoan a Kasuratan gapu ta panpanunutenyo nga adda kadakuada ti biagyo nga agnanayon ken dagitoy isu met laeng a Nasantoan a Kasuratan ket mangpaneknek ti maipapan kaniak **(aiōnios g166)** **40** ken saanyo a kayat ti umay kaniak tapno maaddaankayo iti biag. **41** Saanak nga umawawat iti pammadayaw manipud kadagiti tattao, **42** ngem ammok nga awan kadakayo ti ayat iti Dios kadagiti bagbagiyo. **43** Immayak iti nagan iti Amak ken saandak nga inawat. No sabali ti umay iti bukodna a nagan, awatenyo isuna. **44** Kasano a mamatikayo, dakayo nga immawat iti pammadayaw manipud iti sabali ngem saankayo nga nagbirbiruk iti pammadayaw a naggapu iti maymaysa a Dios? **45** Saanyo a panunoten nga idarumkayo iti sangoanan iti Ama. Ti nangidarum kadakayo ket ni Moises a nangikabilanyo iti namnamayo. **46** No mamatpatikayo ken Moises, mamatikayonto met kaniak gapu ta isu ti nangisurat iti maipapan kaniak. **47** No saankayo a mamati kadagiti insuratna, kasano a patienyo dagiti sasaok?

6 Kalpasan dagitoy a banbanag, napan ni Jesus iti bangir iti Baybay iti Galilea, maawagan met iti Baybay iti Tiberias. **2** Adu a tattao ti sumursurot kenkuana gapu ta makitkitada dagiti pagilasinan nga ar-aramidenna kadagidiay nga agsaksakit. **3** Simmang-at ni Jesus iti igid iti bantay ken nagtugaw sadiay a kaduana dagiti adalanna. **4** (Asideg itan ti Ilalabas, ti fiesta dagiti Judio). **5** Idi timmangad ni Jesus ket nakitana nga adu a tattao ti umumay kenkuana, kinunana kenni Felipe, "Sadino ti paggatangantayo iti tinapay tapno mapakantayo dagitoy?" **6** (Ngem imbaga ni Jesus daytoy tapno padasenna ni Felipe, ta ammo ni Jesus no ania ti rumbeng nga aramidenna). **7** Simmungbat ni Felipe kenkuana, "Saan pay a maka-anay ti dua gasut a dinarii a balor iti tinapay tapno makapanganda iti saggabassit." **8** Kinuna ti maysa kadagiti adalan, ni Andres, a kabsat ni Simon Pedro ken Jesus, **9** "Adda maysa nga ubing ditoy nga addaan iti lima a sebada a tinapay ken dua a lames, ngem ania dagitoy iti kasta a kaadu?" **10** Kinuna ni Jesus, "Pagtugawem dagiti tattao." (Adda adu a ruruot iti dayta a lugar). Isu a nagtugaw dagiti lallaki, agarup lima ribu ti bilangda. **11** Innala ngarud ni Jesus dagiti tinapay ket kalpasan a nagyaman, inwarasna dagitoy kadagiti agtugtugaw. Inwarasna met dagiti lames iti isu met laeng a wagas aginggana a kayatda. **12** Idi nabsugen dagiti tattao, imbagana kadagiti adalanna, "urnungenyo dagiti napirpirsay a tinapay a nabati tapno awan ti madadael." **13** Isu nga inurnongda amin dagiti napirpirsay a tinapay ket nakapunnoda iti sangapulo ket dua a basket manipud kadagiti lima a sebada a tinapay, dagitoy ti nabati dagiti nalpasen a nangan. **14** Idi nakita dagiti tattao ti pagilasinan nga inaramidna, kinunada, "Daytoy ti pudno a profeta nga immay ditoy lubong." **15** Idi naamiris ni Jesus nga umaydan tapno tengngelenda isuna tapno pilitenda a pagbalinenda

nga ari, pimmanaw manen isuna nga agmaymaysa a napan iti ngato iti bantay. **16** Idi rumabiin, simmalog dagiti adalan iti dan-aw. **17** Nagluganda iti bangka ket mapmapandan iti baybay nga agturong iti Capernaum. (Nasipnget idin, awan pay ni Jesus kadakuada). **18** Iti dayta a kanito, agpulpul-oyen ti angin iti napigsa ken nariribuken ti baybay. **19** Idi nakagauden dagiti adalan iti agarup duapulo ket lima wenno tallopulo a “stadia”, nakitada ni Jesus a magmagna iti baybay ken umas-asideg iti bangka ket nagbutengda. **20** Nupay kasta, kinunana kadakuada, “Saankayo nga agbuteng, Siak daytoy.” **21** Immannugotda ngarud nga awaten isuna iti bangka. Dagus a nakadanon ti bangka iti lugar a papananda. **22** Iti simmaruno nga aldaw, agtaktakder dagiti tattao iti bangir ti baybay, nakitada nga awan ti sabali a bangka malaksid iti simrekan ni Jesus ken dagiti adalan, ngem pimmanawen dagiti adalan a saanda a kadua ni Jesus. **23** (Nupay kasta adda sumagmamano a bangka a naggapu idiay Tiberias asideg iti lugar a nangananda iti tinapay kalpasan a nagyaman iti Apo. **24** Idi naammuan dagiti tattao nga awan ni Jesus ken uray dagiti adalan sadiay, limmuganda kadagiti bangka ken napanda biniruk ni Jesus idiay Capernaum. **25** Kalpasan a nasarakanda isuna iti bangir iti dan-aw, kinunada kenkuana, “Rabbi, kaanu nga immayka ditoy?” **26** Simmungbat ni Jesus kadakuada a kunkunana, “Pudno, pudno, birukendak saan a gapu ta nakakitakayo iti pagilasinan, ngem gapu ta nangankayo iti tinapay ket napnekkayo. **27** Isardengyo ti agtrabaho maipaay kadagiti taraon a mapukaw, ngem agtrabahokayo kadagiti taraon a makaibtur iti agnanayon a biag nga ited iti Anak iti Tao kadakayo, ta inkabil iti Dios Ama ti markana kenkuana. **(aiōnios g166)** **28** Ket kinunada kenkuana, “Ania ti rumbeng nga aramidenmi tapno maaramidmi dagiti trabaho iti Dios?” **29** Simmungbat ni Jesus, “Daytoy ti trabaho iti Dios: a mamatikayo iti maymaysa nga imbaonna.” **30** Isu nga imbagada kenkuana, “Ania ti pagilasinan nga aramidem, tapno makitami ken mamatikami kenka? Ania ti aramidem? **31** Nangan dagiti ammami iti mana idiay let-ang, kas naisurat, nangted isuna iti tinapay manipud langit tapno manganda.” **32** Simmungbat ni Jesus kadakuada, “Pudno, pudno, saan a ni Moises ti nangted kadakayo iti tinapay a naggapu iti langit, ngem ti Amak ti mangmangted kadakayo iti pudno a tinapay a naggapu iti langit. **33** Ta ti tinapay iti Dios ket diay aggapu iti langit ken isu ti mangted iti biag iti lubong.” **34** Isu nga imbagada kenkuana, “Apo itedmo kadakami daytoy a tinapay iti amin nga oras.” **35** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Siak ti tinapay ti biag, siasinoman nga umay kaniak ket saan a mabisinan ken siasinoman a mamati kaniak ket saan a mawaw.” **36** Nupay kasta, ibagak kadakayo a nakitadak ngem saankayo latta a namati. **37** Amin nga ited ti Ama kaniak ket umayto kaniak, ken awan duadua a saanko a papanawen ti siasinoman nga umay kaniak.” **38** “Ta immayak a bimmaba manipud langit, saan a tapno aramidek ti pagayatak, no di ket ti pagayatan ti nangibaon kaniak. **39** Daytoy ti pagayatan iti nangibaon kaniak, ken awan ti rumbeng a mapukaw kadagidiay nga intedna kaniak ngem masapul a mapagungardanto iti kamaudianan nga aldaw. **40** Ta daytoy ti pagayatan iti Amak, a isuamin a makakita iti Anak ken mamati kenkuana ket maaddaan iti biag nga agnanayon; ken pagungarekto iti kamaudianan nga aldaw. **(aiōnios g166)** **41** Nagtanabutob dagiti Judio maipapan kenkuana gapu ta imbagana, “Siak ti tinapay a bimmaba a naggapu iti langit.” **42** Ket kinunada, “Saan kadi a daytoy ti Jesus nga anak ni Jose, nga am-ammotayo ti ina ken amana?” Kasano ngarud nga ibagana, 'Bimmabaak a naggapu iti langit?'” **43** Simmungbat ni Jesus ket imbagana kadakuada, “Isardengyo ti agtantanabutob, **44** awan iti tao a makaumay kaniak, malaksid no iyasideg isuna iti Ama a nangibaon kaniak ken pagungarekto isuna iti kamaudianan nga aldaw. **45** Naisurat kadagiti profeta, Isuronto ida iti Dios, Isuamin a nakangngeg ken nakasursuro manipud iti Ama ket umay kaniak.” **46** “Saan a ta adda nakakita iti Ama, malaksid isuna a naggapu iti Dios— nakitana ti Ama. **47** Pudno, pudno, siasinoman a mamati ket adda biagna nga agnanayon.” **(aiōnios g166)** **48** Siak ti tinapay iti Biag. **49** Kinnan dagiti ammayo ti mana idiay let-ang ket natayda. **50** Daytoy ti tinapay a bimmaba a naggapu iti langit, tapno saan a matay ti tao a mangan iti daytoy. **51** Siak ti sibibiag a tinapay a bimmaba a naggapu iti langit. Agbiag iti agnanayon ti siasinoman a mangan iti daytoy a tinapay. Ti itedko a tinapay ket ti lasagko a maipaay iti biag iti lubong. **(aiōn g165)** **52** Nakaunget dagiti Judio kadagiti bagbagida ket rinugianda ti nagsisinnupiat a kunkunada, “Kasano nga ited daytoy a tao ti lasagna tapno kanen?” **53** Kinuna ngarud ni Jesus kadakuada, “Pudno, pudno, malaksid no manganka iti lasag ti Anak iti Tao, ken uminomka iti darana, saanka a maaddaan iti biag.” **54** Siasinoman a mangan iti lasagko ken uminom iti darak ket maaddaan iti agnanayon a biag, ken pagungarekto isuna iti

kamaudianan nga aldaw. (aiōnios g166) 55 Gapu ta ti lasagko ket pudpudno a taraon ken pudpudno a mainom ti darak. 56 Siasinoman a mangan iti lasagko ken uminom iti darak ket agtalinaed kaniak ken siak kenkuana. 57 Kas imbaonnak iti sibibiag nga Ama, ken bayat nga agbibiagak gapu iti Ama, kasta met ti siasinoman a mangan kaniak, agbiag met isuna gapu kaniak. 58 Daytoy ti tinapay a bimmaba a naggapu iti langit, saan a kas iti kinnan dagiti amma ket natay. Isuna a mangan iti daytoy a tinapay ket agbiag nga agnanayon. (aiōn g165) 59 Imbaga ni Jesus dagitoy a banbanag iti sinagoga kabayatan nga mangisursuro isuna idiay Capernaum. 60 Idi nangngeg dagiti kaaduan kadagiti adalan daytoy, kinunada,"Narigat daytoy a panursuro, siasino ti makaawat iti daytoy?" 61 Gapu ta ammo ni Jesus nga agtantanabutob dagiti adalanna, kinunana kadakuada, "Napasaktannakayo kadi daytoy?" 62 Ket kasano ngarud no makitayo ti Anak iti Tao nga agpangato iti ayanna idi? 63 Ti espiritu ti mangmangted iti biag. Awan ti magungonam iti lasag. Dagiti imbagak kadakayo a sasao ket espiritu ken dagitoy ket biag. 64 Ngem adda ti sumagmamano kadakayo a saan a mamati, ta ammo ni Jesus manipud pay idi rugina no siasino dagiti saan a mamati ken no siasino ti mangliput kenkuana. 65 Kinunana, "daytoy ti makagapu nga ibagak kadakayo nga awan ti makaumay kaniak malaksid no ipaay iti Ama kenkuana." 66 Kalpasan daytoy, adu kadagiti adalanna ti nagsubli ken saanen a nakipagna kenkuana. 67 Kinuna ngarud ni Jesus kadagiti sangapulo ket dua, "Saanyo met kadi a kayat ti pumanaw, kayatyo kadi?" 68 Simmungbat ni Simon Pedro kenkuana, "Apo, siasino koma ti sumurotanmi? Adda kenka ti sao iti agnanayon a biag, (aiōnios g166) 69 namatikami ken naammuanmi a sika ti Nasantoan a Maymaysa a Dios. 70 Kinuna ni Jesus kadakuada, "Saan aya a pinilikayo a sangapulo ket dua, ken diablo ti maysa kadakayo? 71 Ita, ti ibagbagana ket ni Judas, anak ni Simon Iscariote, gapu ta isuna, maysa kadagiti sangapulo ket dua, ti mangliput ken Jesus.

7 Kalpasan dagitoy a banbanag, nagdaliasat ni Jesus idiay Galilea ta saanna a kayat ti mapan idiay Judea agsipud ta agar-aramid iti plano dagiti Judio a papatayen isuna. 2 Ita asidegen ti fiesta dagiti Judio, ti Fiesta dagiti Abong-abong. 3 Kinuna ngarud kenkuana dagiti kakabsatna a lallaki, "Panawam daytoy a lugar ket mapanka idiay Judea tapno makita met dagiti adalam dagiti ar-aramidem. 4 Awan iti mangaramid iti aniaman a banag nga nalimed no kayatna a nalatak a maam-amo isuna. No aramidem dagitoy a banbanag, ipakitam ti bagim iti lubong." 5 Ta uray dagiti kakabsatna a lallaki ket saan a namati kenkuna. 6 Gapuna kinuna ni Jesus kadakuada, "Saan pay a dimteng ti oras ko ngem kankanayon a nakasagana iti orasyo. 7 Saannakayo a kagura ti lubong, ngem siak kagurana agsipud ta pinaneknekak a dagiti aramidna ket dakes. 8 Sumang-at kayo iti fiesta; saan pay a nadanon iti tiempok isu a saanak nga umay iti daytoy a fiesta. 9 Nagtalinaed isuna idiay Galilea kalpasan nga imbagana dagitoy kadakuada. 10 Nupay kasta, kalpasan a simmang-at iti fiesta dagiti kakabsatna, simmang-at met laeng isuna ngem saan a nalatak ngem sililimed. 11 Sapsapulen dagiti Judio isuna iti fiesta ket kinunada, "Sadino isuna?" 12 Nagado iti panaglilinnawag dagiti tattao maipanggep kenkuana sadiay. Sumagmamano iti nagkuna, "Nasayaat a tao isuna." Kinuna iti dadduma, "Saan ta inyaw-awanna dagiti tattao." 13 Awan iti nagsao iti nalatak maipanggep kenkuana gapu iti butengda kadagiti Judio. 14 Idin ta malpas ti kagudua iti fiesta, immuli ni Jesus iti templo ket nangrugi a nangisursuro. Masmasdaaw dagiti Judio ket ibagbagada, 15 "Kasano nga adu iti ammona daytoy a tao ket saan met a nakaadal." 16 Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Saanko a kukua ti isursurok ngem ketdi isuna a nangibaon kaniak." 17 No adda ti siasinoman nga agtarigagay a mangaramid iti pagayatan iti maysa, ammona iti kaipapanan dagitoy a sursuro, ammoenna no naggapu iti Dios, wenno nagsaoak iti bagik. 18 Ti siasinoman nga agsasao iti bukodna, birbirukenna ti bukodna a dayag, ngem ti tao a mangbirbirok iti dayag iti nangibaon kenkuana, pudno dayta a tao ken awan iti saan a nalinteg kenkuana. 19 Saan kadi a ni Moises ti nangted kadakayo iti linteg? Ngem awan kadakayo iti mangar-aramid iti linteg. "Apay a kayatdak a papatayen?" 20 Simmungbat dagiti tattao, "Adda kaniam iti demonio, siasino iti mangayat a mangpapatay kenka?" 21 Simmungbat ni Jesus ket kinuna kadakuada, "Nagaramidak iti maysa nga aramid ket nasdaaw kayo amin gapu iti daytoy. 22 Inted ni Moises kadakayo iti pannakakugit (saan nga naggapo ken Moises ngem kadagiti kapuonan) ket mangkugit kayo iti maysa a lalaki iti Aldaw a Panaginana. 23 No makaawat ti pannakakugit ti lalaki iti Aldaw a Panaginana tapno saan a maburak iti linteg ni Moises. Apay a makaungetkayo kaniak no inaramid ko a naan-anay a naagasan ti lalaki iti Aldaw a

Panaginana? 24 Saankayo a mangukom a maiyanatup iti akin ruar a langa, ngem mangukomkayo iti nalinteg." 25 Kinuna dagiti sumagmamano kadakuada a manipud iti Jerusalem, "Saan kadi a daytoy a lalaki ti birbirukenda a papatayen? 26 Ket kitaenyo, agsao isuna a silalatak, ken awan maibagada kenkuana. Saan a mabalin a pudno unay nga ammo dagiti mangiturturay a daytoy ket ti Cristo, mabalin kadi? 27 Ammotayo iti naggapuan daytoy a tao, no umay ti Cristo awan ti makaammo no sadino ti paggapuanna." 28 Agpukpukkaw a mangisursuro ni Jesus idiay templo, ken ibagbagana, "Agpada nga am-ammodak ken ammoyo no sadino ti naggapuak, saanak nga immay iti bukodko laeng, ngem pudno iti nangibaon kaniak ken saanyo isuna nga am-ammo. 29 Am-ammok isuna gapu ta naggapuak kenkuana ken imbaonnak." 30 Padpadasenda a tiliwen isuna, ngem awan uray maysa a nangipatay iti imana kenkuana agsipud ta saan pay nga immay iti orasna. Nupay kasta, adu kadagiti tattao ti namati kenkuana, kinunada, 31 "Inton umay ti Cristo agaramidto met ngata isuna kadagiti ad- adu a pagilasinan ngem kadagiti inaramid daytoy a tao?" 32 Nangngeg dagiti Fariseo nga agiinnarasaas dagiti tattao kadagitoy a banbanag maipapan ken Jesus. Nangibaon dagiti panguloen a papadi ken dagiti Fariseo kadagiti opisial tapno tiliwenda isuna. 33 Kinuna ngarud ni Jesus, "Iti ababa a panawen, addaak pay laeng kadakayo, ken mapanakto kenkuana a nangibaon kaniak. 34 Birukendakto ngem saandak a masarakan, saankayonto a makaumay idiay papanak." 35 Ibagbaga ngarud dagiti Judio kadagiti bagbagida, "Papanan ngata daytoy a lalaki a saan tayonto isuna a mabirukan. Mapan ngata kadagiti Naiwaras a Griego ken mangisuro kadakuada? 36 Ania daytoy nga imbagana, 'Birukendakto ngem saandak a masarakan, saankayonto a makaumay idiay papanak'?" 37 Ita ti maudi nga aldaw, ti naindaklan nga aldaw iti fiesta, nagtakder ni Jesus ken ipukpukkawna, "No adda ti siasinoman a mawaw, palubusanyo nga umay kaniak ket uminom. 38 Ti siasinoman a mamati kaniak kas imbaga iti Nasantoan a Surat, manipud iti unegna, agayos dagiti karkarayan iti sibibiag a danum." 39 Ngem imbaga ni Jesus daytoy maipapan iti Espiritu, nga awaten dagiti namati kenkuana ngem saan pay a naited ti Espiritu agsipud ta saan pay a napadayawan ni Jesus. 40 Kinuna dagiti sumagmamano kadagiti tattao idi nangngegda dagitoy a sasao, "Daytoy iti pudno a profeta." 41 Kinuna met iti sumagmamano a, "Daytoy iti Cristo." Ngem kinuna met dagiti dadduma "Ania, aggapu kadi iti Galilea ti Cristo? 42 Saan kadi nga imbaga iti Nasantoan a Surat nga agtaud iti Cristo iti linya ni David, idiay Betlehem a bario ni David idi?" 43 Isu a rimsua ngarud iti panagsisina kadagiti adu a tattao gapu kenkuana. 44 Tiliwen koma iti sumagmamano isuna, ngem awan uray maysa a nangipatay iti im-imada kenkuana. 45 Nagsubli dagiti opisyal kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti Fariseo a nangibaga kadakuada, 46 "Apay a saanyo isuna nga inyeg," Simmungbat dagiti opisyal, "Awan pay pulos idi ti tao a nagsao kas iti daytoy." 47 Simmungbat ngarud dagiti Fariseo kadakuada, "Naiyaw-awankayo kadi met? 48 Adda kadi siasinoman kadagiti agtuturay wenno siasinoman a Fariseo ti namati kenkuana? 49 Ngem nailunod dagitoy a tattao a saan a makaammo iti linteg." 50 Kinuna ni Nicodemo kadakuada, (isuna a napan ken Jesus iti nasapsapa, maysa isuna kadagiti Fariseo), 51 "Mangukom kadi iti lintegtayo iti tao malaksid a mangngegan isuna nga umuna wenno maammoan iti inaramidna?" 52 Simmungbatda ket kinunada kenkuana, "Maysaka kadi met a taga Galilea? Sukimatem ket makitam nga awan iti profeta nga aggapu iti Galilea." 53 Kalpasanna, napan iti tunggal maysa iti bukodna a balay.

8 Napan ni Jesus idiay Bantay ti Olibo. 2 Nagsubli manen isuna iti templo iti dayta nga agsapa ket napan kenkuana dagiti amin a tattao, nagtugaw isuna ket insurona ida. 3 Impan dagiti eskriba ken dagiti Fariseo iti tengnga ti maysa a babai a natiliwanda a makikamkamalala. 4 Imbagada ken Jesus, "Manursuro, natiliwan ken nakita daytoy a babai a maikamkamalala. 5 Ita iti linteg, binilinnatayo ni Moises a masapul a batoen iti kasta a tattao, ania iti maibagam kenkuana?" 6 Imbagada daytoy tapno palab-oganda isuna tapno adda pangigappuanda a mangpabasol kenkuana, ngem nagrukob ni Jesus ken nagsurat iti daga babaen iti ramayna. 7 Idi intuloyda ti nagsalsaludsod kenkuana, timmakder ni Jesus ket imbagana kadakuada a, "Palubusam nga umuna a mangbato iti babai ti siasinoman kadakayo nga awan basolna." 8 Nagrukob manen ni Jesus ket nagsurat iti daga babaen iti ramayna. 9 Idi nangngeganda daytoy, saggaysada a pimmanaw, mangrugi iti kalakayan. Ti kamaudiananna ket agmaymaysa a nabati ni Jesus kadwana iti babai nga adda iti tengngada. 10 Timmakder ni Jesus ket kinunana kenkuana, "Babai, sadino dagiti nangidarum kenka? Awan kadi uray

maysa ti nangdusa kenka?" **11** "Awan uray maysa Apo," kinuna iti babai. Kinuna ni Jesus, "Uray siak saanka a dusaen, inkan ket saan kan nga agbasol."] **12** Nagsao manen ni Jesus kadagiti tattao, ibagbagana, "Siak ti silaw iti lubong; ti sumursurot kaniak ket saan a magna iti kinasipnget ngem maaddaanto iti silaw iti biag." **13** Kinuna dagiti Fariseo kenkuana, "Sika a mismo iti mangsaksaksi iti bagim; saan a pudno ti panagsaksim." **14** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Urayno siak iti mangpanpaneknek iti bagik, ti pammaneknekko ket pudno. Ammok ti papanak ken ammok iti naggapuak ngem dakayo saanyo nga ammo iti naggapuak kenno sadino ti papanak. **15** Mangukom kayo maibatay iti lasag, saanak a manguk-ukom iti uray asinoman. **16** Ngem no mangukomak, pudno ti panangukomko agsipud ta saanak nga agmaymaysa, no di ket addaak iti Ama a nangibaon kaniak. **17** Wen, naisurat iti lintegyo a ti panagsaksi iti dua a tao ket pudno. **18** Siak iti mangpanpaneknek iti maipaay iti bagik, ken ti Ama a nangibaon kaniak iti mangpanpaneknek maipapan kaniak." **19** Kinunada kenkuana, "Sadino iti ayan ti amam?" Simmungbat ni Jesus, "Am-ammodak kadi wenno ti Amak, no am-ammodak, am-ammoyo met koma ti Amak." **20** Imbagana dagitoy a sasao idiay asideg iti kaha bayat iti panangisurona idiay templo ngem awan iti nangtiliw kenkuana ta saan pay a dimteng iti orasna. **21** Kinunana manen kadakuada, "Umadayoak, birukendakto ken mataykayonto gapu iti basolyo. Saan kayo a makaumay idiay papanak" **22** Kinuna dagiti Judio, "Papatayenna ngata iti bagina, isu a nangibaga a, 'Saan kayo a makaumay idiay papanak'?". **23** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Naggapokayo ditoy baba, naggapoak iti ngato. Maibilangkayo ditoy lubong; Saanak a maibilang ditoy lubong. **24** Ngarud, imbagak kadakayo a mataykayonto kadagiti basbasolyo malaksid a mamati kayo a SIAK, mataykayonto kadagiti basbasolyo." **25** Kinunada ngarud kenkuana, "Siasinoka?" Kinuna ni Jesus kadakuada, "No ania ti imbagak kadakayo manipud idi punganay. **26** Adu dagiti banbanag nga ibagak a mangukomto kadakayo. Nupay kasta, pudno iti nangibaon kaniak; ken dagiti nangngegak a banbanag manipud kenkuana, dagitoy a banbanag ti ibagbagak iti lubong." **27** Saanda a naawatan nga iti ibagbagana kadakuada ket maipapan iti Ama. **28** Kinuna ni Jesus, "No itan-okyo ti Anak iti Tao, maamoanyo a SIAK, ket awan aramidek iti bukodko. Ibagbagak dagitoy kadakayo kas insuro ti Amak kaniak. **29** Adda kaniak iti nangibaon kaniak ket saannak a pinanawan nga agmaymaysa, ta dagiti laeng banbanag a makay-ayo kenkuana iti kankanayon nga aramidek." **30** Adu iti namati ken Jesus idi nangngegda dagitoy a banbanag nga ibagbagana. **31** Kinuna ni Jesus kadagiti Judio a namati kenkuana, "No agtalinaedkayo ti saok, pudno a dakayo ket adalak; **32** ken maammoanyonto ti kinapudno, ken wayawayaannakayonto iti kinapudno,". **33** Simmungbatda kenkuana, "Kaputotannakami ni Abraham ken saankami pay pulos a natagabu iti siasinoman, kasano nga ibagam a, 'Mawayawayaankayo'?" **34** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, ibagak kadakayo, amin nga agaramid iti basol ket tagabo iti basol, **35** Saan nga agnanayon nga agtalinaed ti tagabo iti balay, ngem iti anak a lalaki ket agtalinaed nga agnanayon. **(aiōn g165)** **36** Ngarud, no wayawayaannakayo iti Anak, pudno a mawayawayaankayo. **37** Ammok a kaputotannakayo ni Abraham, birukendak ken papatayendak gapu ta awan iti lugar ti saok kadakayo. **38** Ibagak dagiti banbanag a nakitak iti Amak, ken aramidenyo met dagiti banbanag a nangngegyo manipud iti amayo." **39** Simmungbatda kenkuana, "Ti amami ket ni Abraham." Kinuna ni Jesus kadakuada, "No annaknakayo ni Abraham, aramidenyo iti aramid ni Abraham. **40** Ngem birukendak a patayen, ti tao a nangibaga kadakayo iti pudno a nangngegak manipud iti Dios. Saan nga inaramid ni Abraham daytoy. **41** Aramidenyo dagiti trabaho iti amayo." Kinunada kenkuana, "Saankami a naiyanak iti kinaderrep, maymaysa ti Amami, ti Dios." **42** Kinuna ni Jesus kadakuada, "No ti Dios iti Amayo, ayatendak koma, ta naggapoak iti Dios; ta saanak nga immay iti bukbukodko ngem imbaonnak. **43** Apay a saanyo a maawatan dagiti sasaok? Agsipud ta saanyo a kabaelan a denggen dagiti sasaok. **44** Maibilangkayo iti amayo, ti diablo, ket tarigagayanyo nga aramiden dagiti kinaderrep a pagayatan iti amayo. Mamapatay isuna sipud pay idi punganay ken saanna a pagtaktakderan iti kinapudno agsipud ta awan iti kinapudno kenkuana. No agsasao isuna iti inuulbod, agsao kas kadawyanna agsipud ta ulbod isuna ken ama iti kinaulbod. **45** Urayno kasta, agsipud ta agsasaoak iti kinapudno saankayo a mamatpati kaniak. **46** Siasino kadakayo iti mangpabasol kaniak? No agsasaoak iti kinapudno, apay a saankayo a mamatpati kaniak? **47** Siasinoman nga adda iti Dios ket mangmangeganna dagiti sasao iti Dios. Saanyo a mangmangngeg daytoy agsipud ta saankayo a maibilang iti Dios." **48** Simmungbat

dagiti Judio ken kinunada kenkuana, “Saan kadi a pudno ti ibagbagami a Samaritanoka ken adda iti demonio kenka?”. **49** Simmungbat ni Jesus, “Awan iti demonio kaniak ngem padayawak ti Amak, ken saandak a padayawan.” **50** Saanko a birbiruken ti bukodko a dayag. Adda maysa nga agbirbirok ken manguk-ukom. **51** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, no siasinoman ti mangsalsalimetmet iti saok saanna a makita iti patay.” **(aiōn g165)** **52** Kinuna dagiti Judio kenkuana, “Ita ammomin nga adda kaniam iti demonio. Natay ni Abraham ken dagiti profeta; ngem ibagbagam, 'Siasinoman a mangsalsalimetmet kadagiti sasaok, saanna a maramanan iti patay,' **(aiōn g165)** **53** Saanka a natantan-ok ngem iti amami a ni Abraham a natay, wenno natantan-okka kadi? Uray dagiti profeta ket natay met. Siasino koma iti kayatmo a pagbalinan?” **54** Simmungbat ni Jesus, “No itan-okko iti bagik, awan serbi iti dayawko; ti mangitantan-ok kaniak ket ti Amak nga ibagbagayo nga isu iti Diosyo. **55** Saanyo a naammoan isuna ngem am-ammok isuna. No ibagak a, 'Saanko nga am-ammo isuna,' agbalinak a kapadayo nga ulbod. Nupay kasta, am-ammok isuna ken salsalimetmetak iti saona. **56** Nagrag-o ti amayo a ni Abraham a mangkitkita iti aldawko, nakita na daytoy ket naragsak isuna.” **57** Kinuna dagiti Judio kenkuana, “Awan pay iti limapulo a tawenmo, kasanom a nakita ni Abraham?”. **58** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Pudno, pudno, ibagak kadakayo, sakbay a naiyanak ni Abraham, ket SIAK.” **59** Pimmidotda kadagiti batbato tapno battuenda isuna ngem naglemmeng ni Jesus ket rimmuar idiay templo.

9 Ita, kabayatan a lumablabas ni Jesus, nakakita isuna iti maysa a lalaki a bulsek manipud pay idi naiyanak. **2** Dinamag dagit adalanna kenkuana, “Rabbi, siasino kadi ti nagbasol, daytoy kadi a lalaki wenno dagiti nagannakna, nga isuna ket naiyanak a bulsek?” **3** Simmungbat ni Jesus, “Saan a nagbasol daytoy a lalaki uray pay dagiti nagannakna, ngem gapu ti dayta, dagiti aramid ti Dios ket maipakita kenkuana. **4** Masapul nga aramidentayo dagiti trabaho ti nangibaon kaniak kabayatan nga aldaw pay laeng. Umayen ti rabii ket awan ti makabael nga agtrabaho. **5** Kabayatan nga addaak ditoy lubong, siak ti silaw ti lubong.” **6** Kalpasan nga imbaga ni Jesus dagitoy a banbanag, nagtupra isuna iti daga, nangaramid isuna iti pitak nga adda tuprana ken pinulotanna ti mata ti lalaki iti pitak, **7** Imbagana kenkuana, “Mapanka, agbuggoka idiay pagdigusan idiay Siloam, (naipatarus nga “ibaon”). Pimmanaw ngarud ti lalaki, nagbuggo ken nagsubli a makakitan. **8** Kalpasanna, ibagbaga dagiti kaaruba iti lalaki a nakakita idi kenkuana nga agpalpalama, “Saan kadi a daytoy a lalaki ket ti sigud nga agtugtugaw ken agpalpalama?” **9** Ibagbaga dagiti dadduma, “Wen, isuna dayta.” Ngem ibagbaga met dagiti dadduma, “Saan, kasla laeng isuna dayta.” Ngem ibagbagana, “Siak daydiay.” **10** Imbagada kenkuana, “Kasano ngarud a nalukatan dagiti matam?” **11** Simmungbat isuna, “Nangaramid iti pitak ti lalaki nga agnagan iti Jesus ken pinulotanna dagiti matak ken imbagana kaniak, 'Mapanka idiay Siloam ken agbuggoka'. Isu a napanak ken nagbuggoak, ket nagsublin dagiti panagkitak.” **12** Imbagada kenkuana, “Sadino ti ayanna?” Simmungbat isuna, “Saanko nga ammo.” **13** Impanda ti lalaki a sigud a bulsek iti ayan dagiti Fariseo. **14** Ita, Aldaw a Panaginana idi nangaramid ni Jesus iti pitak ken idi linukatanna dagiti mata ti lalaki. **15** Ket dinamag manen dagiti Fariseo no kasano a naawatna ti panagkitana. Imbaga iti lalaki kadakuada, “Inikkanna ti pitak dagiti matak, nagbugguak, ket makakita akun ita.” **16** Imbaga dagiti dadduma a Fariseo, “Saan a nagtaud iti Dios daytoy a lalaki gapu ta saanna a sinalimetmetan ti Aldaw a Panaginana.” Kinuna dagiti dadduma, “Kasano a ti maysa a tao a managbasol ket makaaramid iti kasta a pagilasinan?” Ngarud, adda ti panagsisina kadakuada. **17** Isu a dinamagda manen ti bulsek a lalaki, “Ania ti maibagam maipapan kenkuana gapu ta linukatanna dagiti matam?” Kinuna ti bulsek a lalaki, “Profeta isuna.” **18** Ita, saan latta a namati dagiti Judio iti maipapan iti lalaki a sigud a bulsek ken nakaawat ti panagkitana, aginggana a pinaayabanda dagiti nagannak iti lalaki a nakaawat ti panagkita. **19** Dinamagda dagiti nagannakna, “Daytoy kadi ti anakyo nga ibagbagayo a naiyanak a bulsek? Kasano a makakitan isuna ita?” **20** Simmungbat ngarud dagiti nagannakna kadakuada, “Ammomi a daytoy ti anakmi ken naiyanak isuna a bulsek. **21** Saanmi nga ammo no kasano a makakitan isuna ken saanmi met nga ammo no siasino ti nanglukat kadagiti matana. Damagenyo kenkuana. Nataenganen isuna. Kabaelannan ti agsao para iti bagina.” **22** Imbaga dagiti nagannakna dagitoy a banbanag gapu ta mabutengda kadagiti Judio. Ta nalpasen a nagtutulag dagiti Judio a mapapanaw iti sinagoga ti siasinoman a mangibaga a ni Jesus ket Cristo. **23** Gapu iti daytoy, imbaga dagiti nagannakna, “Nataenganen isuna.

Damagenyo kenkuana." 24 Isunga iti maikadua a daras, pinaayabanda manen ti lalaki a sigud a bulsek ket kinunada kenkuana, "Itedmo ti dayag iti Dios. Ammomi a daytoy a tao ket managbasol." 25 Ket simmungbat dayta a lalaki, "Saanko nga ammo no managbasol isuna. Ngem daytoy ti ammok: Bulsekak idi ngem makakita akun ita." 26 Kalpasanna imbagada kenkuana, "Ania ti inaramidna kenka? Kasano a linukatanna dagiti matam?" 27 Simmungbat isuna, "Imbagakon kadakayo ket saanyo kayat a dinggen. Apay ta kayatyo manen a mangngeg? Saanyo met a kayat ti agbalin nga adalanna, kayatyo kadi? 28 Nakaungetda kenkuana ket kinunada, "Adalannaka ngem sikami ket adalan ni Moises. 29 Ammomi a nakitungtong ti Dios kenni Moises ngem daytoy a tao, saanmi pay ammo no sadino ti naggapuanna." 30 Simmungbat ti lalaki ken kinunana kadakuada, "Apay, nakakaskasdaaw daytoy a banag, a saanyo nga ammo no sadinno ti naggapuanna ngem nilukatanna dagiti matak. 31 Ammotayo a saan a dingdinggen ti Dios dagiti managbasol, ngem no ti siasinoman ket agrukrukbab iti Dios ken ar-aramidenna ti pagayatan iti Dios, dingdinggen isuna ti Dios. 32 Manipud pay idi nairugi ti lubong saan pay pulos a nangngeg nga adda ti siasinoman a nanglukat iti mata iti tao a naiyanak a bulsek. (aiōn g165) 33 No daytoy a tao ket saan a nagtaud iti Dios, awan koma ti maaramidanna. 34 Simmungbatda ket kinunada kenkuana, "Dakayo a sangkamaysa ket naiyanak iti basbasol ket tatta isursurona kami?" Kalpasanna, pinapanawda isuna iti sinagoga. 35 Nangngeg ni Jesus a pinapanawda isuna iti sinagoga. Nabirukanna isuna ket kinunana kenkuana, "Mamatika kadi iti Anak iti Tao?" 36 Simmungbat isuna ken kinunana, "Sino kadi isuna, Apo, tapno mamatiak met kenkuana?" 37 Kinuna ni Jesus kenkuana, "Nakitamon isuna ken ti makitungtungtong kenka ket isuna. 38 Kinuna iti lalaki, "Apo, mamatiak." Kalpasanna nagrukbab isuna kenkuana. 39 Kinuna ni Jesus, "Gapu ti panangukom isu nga immayak ditoy lubong tapno makakita dagiti saan a makakita ken agbalin a bulsek dagiti makakita." 40 Nangngeg dagiti dadduma a Fariseo a kaduana dagitoy a banbanag ket dinamagda isuna, "Bulsekkami met kadi?" 41 Imbaga ni Jesus kadakuada, "No bulsek kayo, awan koma ti basolyo. Nupay kasta, ita ibagbagayo, 'Makakita kami,' isu nga agtalinaed ti basolyo."

10 Pudno, Pudno, Ibagak kadakayo. Ti saan a sumrek babaen ti ruangan ti pagapunan dagiti karnero, no di ket umuli iti sabali a dalan, dayta a tao ket agtatakaw ken tulisan. 2 Ti sumrek ti ruangan ti pagapunan ket ti pastor dagiti karnero. 3 Lukatan ti agbanbantay ti ruangan para kenkuana. Dinggen dagiti karnero ti timekna ken aw-awaganna dagiti bukodna a karnero babaen iti naganda ken idadauloanna ida a rumuar. 4 No nairuarnan amin dagiti karnerona, umun-una isuna ngem dagitoy ken sumurot kenkuana dagiti karnero, gapu ta ammoda ti timekna. 5 Saanda a sumurot iti saanda nga amammo ngem ketdi liklikanda daytoy gapu ta saanda nga ammo ti timek iti saanda nga amammo." 6 Imbaga ni Jesus daytoy a pangngarig kadakuada, ngem saanda a naawatan no ania dagitoy a banbanag nga ibagbagana kadakuada. 7 Kinuna ngarud manen ni Jesus kadakuada, "Pudno, Pudno, Ibagak kadakayo, siak ti ruangan dagiti karnero. 8 Dagiti amin nga immuna nga immay ngem siak ket agtatakaw ngem saan a dimngeg dagiti karnero kadakuada. 9 Siak ti ruangan. Maisalakan ti siasinoman nga sumrek babaen kaniak; umuneg isuna ken rumuar ket makabiruk iti pagaraban. 10 Ti agtatakaw saan nga umay malaksid no agtakaw, mangpapatay ken mangdadael. Immayak tapno maaddaanda iti biag nga aglaplapusanan. 11 Siak ti naimbag a pastor. Ited iti naimbag a pastor ti biagna para kadagiti karnero. 12 Ti natangdanan nga adipen, ken saan a pastor, saanna a kukua dagiti karnero, makitana ti um-umay a lobo ket ibatina dagiti karnero ken aglibas. Itaray ken warawaraen ti lobo dagiti karnero. 13 Tumaray isuna gapu ta natangdanan laeng isuna nga adipen ken saanna nga ipatpateg dagiti karnero. 14 Siak ti naimbag a pastor ken ammok ti kukuak ken ammodak met dagiti kukuak. 15 Ammonak ti Ama ken ammok met ti Ama ken itedko ti biagko para kadagiti karnero. Adda pay dagiti sabali a karnerok nga awan pay ditoy nga arban. 16 Masapul met nga ipanko isuda ditoy, ken mangngegda ti timekko tapno addanto laeng iti maysa a bunggoy ken pastor. 17 Daytoy ti makagapu no apay nga ayayatennak ti Amak: Itedko ti biag ko a mabalin a maalakto manen. 18 Awan ti siasinoman a mangala iti daytoy kaniak, ngem itedko a bukodko. Adda ti turayko a mangited ken adda met laeng ti turayko a mangala manen iti daytoy. Naawatko daytoy a bilin manipud iti Amak." 19 Adda manen ti panagsisina kadagiti Judio gapu kadagitoy a sasao. 20 Adu kadakuada ti nangibaga,

“Adda ti demonio kenkuana ken agmauyong isuna. Apay a dumdumngegkayo kenkuana?” **21** Kinuna dagiti dadduma, “Saan a kastoy ti ibagbaga iti maysa a naluganan iti demonio. Kabaelan kadi iti demonio ti manglukat iti mata iti bulsek?” **22** Dimteng ti Fiesta ti Pannakaidaton idiay Jerusalem. **23** Panawen idi iti lammiis, ken magmagna ni Jesus idiay Beranda ni Solomon idiay templo. **24** Inaribungbungan isuna dagiti Judio ket kinunada kenkuana, “Kasano kabayag a paggagarennakami? Ibagam kadakami a nalawag no sika ni Cristo.” **25** Simmungbat ni Jesus kadakuada, “Imbagak kadakayon, ngem saankayo a mamati. Dagiti trabaho nga ar-aramidek iti nagan iti Amak, dagitoy ti mangpaneknek maipapan kaniak. **26** Ngem, saankayo a mamati, agsipud ta saan kayo a maysa kadagiti karnerok. **27** Dinggen dagiti karnerok ti timekko; am-ammok isuda, ken sumurotda kaniak. **28** Itedko kadakuada ti biag nga agnanayon; saandanto pulos a mapukaw, ken awan ti siasinoman a makarabsut kadakuada manipud iti imak. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **29** Ti Amak, nga isu ti nangited kadakuada kaniak, ket ti katan-okan iti isu amin ken awan ti siasinoman a makarabsut kadakuada manipud iti ima ti Ama. **30** Siak ken ti Ama ket maymaysa.” **31** Nangala manen dagiti Judio iti batbato tapno batoenda isuna. **32** Simmungbat ni Jesus kadakuada, “Impakitak kadakayo iti adu a nasasayaat nga aramid a naggapu iti Ama. Ta ania kadagitoy ti pangbatoanyo kaniak?” **33** Simmungbat dagiti Judio kenkuana, “Saandaka a batoen gapu kadagiti nasayaat a naaramidmo no diket iti panagtabbaaw, gapu ta sika, maysa a tao ket araramidem ti bagim a Dios.” **34** Simmungbat ni Jesus kadakuada, “Saan kadi a nakasurat iti lintegyo, 'Imbagak, “Dakayo ket dios”?” **35** No inawaganna ida a dios, siasinno ti immayan ti sao ti Dios (saan a maburak ti Nasantoan a Surat), **36** ibagbagayo kadi kenkuana no siasinno ti insagut ken imbaon ti Ama ditoy lubong, “Agtabtabaaawka,' gapu ta imbagak a, 'Siak ti Anak ti Dios'? **37** No saanko nga ar-aramiden dagiti trabaho ti Amak, saandak a patien. **38** Nupay kasta, no araramidek dagitoy, uray no saankayo a mamati kaniak, patienyo dagiti aramid tapno maammoan ken maawatanyo nga adda ti Ama kaniak ken addaak iti Ama. **39** Pinadasda manen a tiliwen ni Jesus, ngem nakalibas isuna manipud iti imada. **40** Pimmanaw manen ni Jesus ket napan iti labes ti Jordan iti lugar a pagbaubautisaran ni Juan idi ununana ket nagnaed isuna idiay. **41** Adu a tattao iti napan kenni Jesus. Kanayonda nga ibagbaga, “Pudno nga awan naaramid ni Juan a pagilasinan, ngem pudno amin dagiti banbanag nga imbagana maipapan iti daytoy a lalaki.” **42** Adu ti namati kenni Jesus sadiay.

11 Ita, ti lalaki a managan Lazaro ket masakit. Nagtaud isuna idiay Betania, ti purok ni Maria ken ti kabsatna a Marta. **2** Isu met laeng ti Maria a mangibukbok iti mira iti saka ni Jesus ken mangpunas iti sakana babaen iti buokna, a ti kabsatda a Lazaro ket masakit. **3** Nangipatulod dagiti agkabsat a babbai iti mensahe ken ni Jesus a kinunada, “Apo, kitaem, ti ay-ayatem ket masakit.” **4** Idi nangngeg ni Jesus daytoy, kinunana, “Daytoy a sakit ket saan nga agtungpal iti ipapatay, ngem ketdi maipaay iti pakaidayawan ti Dios tapno ti Anak ti Dios ket mapadayawan babaen iti daytoy.” **5** Ita, ay-ayaten ni Jesus ni Marta ken ti kabsatna a babai ken ni Lazaro. **6** Idi nangngegna a masakit ni Lazaro, nagtalinaed ni Jesus iti dua pay nga aldaw iti lugar nga ayanna. **7** Ket kalpasan daytoy, kinunana kadagiti adalan, “Intayo manen idiay Judea.” **8** Kinuna dagiti adalan kenkuana, “Rabbi, kaano laeng ket kayatdaka nga uboren dagiti Judio, ket agsublika manen idiay?” **9** Simmungbat ni Jesus, “Saan kadi nga adda sangapulo ket dua nga oras iti maysa nga aldaw? No ti maysa a tao ket magna iti aldaw, saan a maitublak isuna, gapu ta makakita isuna babaen iti lawag ti aldaw.” **10** Nupay kasta, no magna isuna iti rabii, maitublak isuna gapu ta awan lawag kenkuana.” **11** Imbaga ni Jesus dagitoy a banbanag, ken kalpasan dagitoy a banbanag, kinunana kadakuada, “Ti gayyem tayo a ni Lazaro ket nakaturog, ngem mapanak ta mapanko riingen manipud iti pannaturogna.” **12** Kinuna ngarud dagiti adalan kenkuana, “Apo, no nakaturog isuna ket umimbag.” **13** Ita nagsao ni Jesus iti maipanggep iti ipapatay ni Lazaro, ngem ti ammoda ket agsasao isuna iti maipanggep iti panaginana iti pannaturog. **14** Ket kinuna ni Jesus kadakuada a nalawag, “Natay ni Lazaro.” **15** “Maragsakanak, maigapu kadakayo, nga awanak idiay tapno mamatikayo. Mapantayo kenkuana.” **16** Ni Tomas a maawagan Didimo ket kinunana kadagiti padana nga adalan, “Mapantayo met tapno mataytayo a kadua ni Jesus.” **17** Idi immay ni Jesus, natakuatanna nga uppat nga aldawen ti kaadda ni Lazaro iti tanem. **18** Ita agarup sangapulo ket lima nga estadio ti kaadayo ti Betania idiay Jerusalem. **19** Adu kadagiti Judio ti immay kada Marta ken ni Maria, tapno liwliwaenda isuda maipanggep iti

kabsatda a lalaki. **20** Idi nangngeg ni Marta nga um-
umay ni Jesus, napan ket sinabatna isuna, ngem ni
Maria ket nakatugaw latta iti balay. **21** Ket kinuna ni
Marta ken ni Jesus, “Apo, no addaka koma idi ditoy,
saan koma a natay ti kabsatko. **22** Uray ita, ammok
nga aniaman a dawatem iti Dios, itedna kenka.” **23**
Kinuna ni Jesus kenkuana, “Agungar ti kabsatmo.” **24**
Kinuna ni Marta kenkuana, “Ammok a bumangunto
isuna inton panagungar iti maudi nga aldaw.” **25**
Kinuna ni Jesus kenkuana, “Siak ti panagungar ken
ti biag; ti mamati kaniak, uray matay, agbiagto, **26**
ken siasinoman nga agbiag ken mamati kaniak ket
saanto pulos a matay. Patiem daytoy?” **(aiōn g165)** **27**
Kinunana kenkuana, “Wen, Apo, mamatiak a sika
ti Kristo, ti Anak ti Dios, ti maysa nga umay iti
lubong.” **28** Idi naibagana daytoy, pimmanaw isuna ket
inayabanna iti nalimed ni Maria a kabsatna. Kinunana,
“Adda ti Mannursuro ditoy ket papaayabannaka.” **29**
Idi nangngeg ni Maria daytoy, dagus a timmakder
ket napan ken Jesus. **30** Ita saan pay laeng a
nakadanon ni Jesus iti purok ngem adda paylaeng
iti lugar a nangsabatan ni Marta kenkuana. **31** Ket
dagiti Judio a kadua ni Maria iti balay a mangliwliwa
kenkuana, idi nakitada a dagus a timmakder isuna
ket rimuar, sinurotda isuna; ipagarupda nga amangan
no mapan iti tanem tapno agsangit sadiay. **32** Ket ni
Maria, idi immay isuna iti ayan ni Jesus ket nakitana
isuna, nagparintumeng iti sakaananna ket kinunana
kenkuana, “Apo, no addaka koma idi ditoy, saan
koma a natay ti kabsatko.” **33** Idi nakita ni Jesus
isuna nga agsangsangit, ken dagiti Judio a nakiumay
kenkuana ket agsangsangit, nagsennaay isuna iti
espiritu ken nariribukan; **34** kinunana, “Sadino ti
nangitanemanyo kenkuana?” Kinunada kenkuana,
“Apo, umayka ket kitaem.” **35** Nagsangit ni Jesus.
36 Ket kinuna dagiti Judio, “Kitaenyo no kasano ti
panagayatna ken ni Lazaro!” **37** Ngem dadduma
kadakuada ti nagkuna, “Saan kadi a nabaelan daytoy
a tao, a nanglukat iti mata ti maysa a bulsek,
mabalinanna met nga aramiden a daytoy a lalaki
ket saan a matay?” **38** Ket ni Jesus, kabayatan nga
agsensennaay manen, napan iti tanem. Ita ket maysa
a rukib, ken adda bato a naipasanggir iti daytoy. **39**
Kinuna ni Jesus, “Ikkatenyo ti bato.” Ni Marta a kabsat
ti natay a ni Lazaro, ket nagkuna ken ni Jesus, “Apo,
kadagitoy a kanito ti bagi ket agruprupsan ta uppat
nga aldawen a natay.” **40** Kinuna ni Jesus kenkuana,
“Saan kadi nga imbagak kenka a no mamatika,
makitam ti dayag ti Dios?” **41** Isu nga inikkatda ti
bato. Intangadna ti panagkitana ket kinunana, “Ama,
agyamanak kenka ta dinengngegnak. **42** Ammok a
kanayonnak a dengdenggen, ngem gapu kadagitoy
adu a tattao nga agtaktakder iti aglikmutko nga kinunak
daytoy, tapno mamatida koma nga imbaonnak.” **43**
Kalpasan a naibagana daytoy, nagpukkaw babaen
iti napigsa a timek, “Lazaro, rumuarka!” **44** Rimuar
ti natay a lalaki, naputipotan/nabaredbedan ti ima
ken sakana iti luplupot a mausar iti natay, ken
naputipotan/nabaredbedan ti rupana iti lupot. Kinuna
ni Jesus kadakuada, “Warwaranyo ket bay-anyo isuna
a mapan.” **45** Ket adu kadagiti Judio a nakikuyog
ken ni Maria ti nakakita iti inaramid ni Jesus,
namatida kenkuana; **46** ngem dadduma kadakuada ti
pimmanaw a napan kadagiti Pariseo ket imbagada
kadakuada dagiti banbanag nga inaramid ni Jesus.
47 Ket inummong dagiti panguloen a papadi ken
dagiti Pariseo ti konseho ket kinunada, “Ania ti
aramidentayo? Daytoy a tao ket mangar-aramid iti adu
a pagilasinan. **48** No baybay-antayo isuna a kasta,
adu dagiti mamati kenkuana, umayto dagiti Romano
ket alaenda dagiti lugar ken ti nasiontayo.” **49** Nupay
kasta, maysa a tao a managan Caifas, a nangato a
padi iti dayta a tawen, kinunana kadakuada, “Awan
pulos ammoyo. **50** Saanyo a mapanunot a nasay-
sayaat para kadakayo a matay ti maysa a tao maipaay
kadagiti tattao ngem mapukaw ti entero a nasion.”
51 Ita, saanna daytoy nga imbaga iti bukbukodna,
ngem ketdi, kas nangato a padi iti dayta a tawen,
impadtona a masapul a matay ni Jesus maipaay
iti nasion; **52** ken saan laeng a maipaay iti nasion,
ngem tapno mabalin nga urnungen ni Jesus dagiti
annak ti Dios a naiwaras iti naduma-duma a lugar. **53**
Isu nga manipud idin pinaggepdan/naplanodan no
kasano ti panangpatayda ken ni Jesus. **54** Saanen a
nakipagna ni Jesus a nawaya kadagiti Judio, ngem
pimmanaw idiay ket napan iti away iti asideg ti let-
ang iti ili nga Efraim, nagian ni Jesus idiay a kaduana
dagiti adalanna. **55** Idi asidegen ti Ilalabas, adu a
tattao ti simmang-at idiay Jerusalem manipud iti
away sakbay ti Ilalabas tapno mapasin-aw dagiti
bagbagida. **56** Sapsapulenda ni Jesus, ket kunkunada
iti tunggal maysa idi agtaktakderda iti templo, “Ania ti
panagkunayo? Saan ngata nga umay iti fiesta?” **57** Ita
nangited iti bilin dagiti panguloen a papadi ken dagiti
Pariseo a no adda makaammo no sadino ti ayan ni
Jesus, masapul nga ipakaammona kadakuada tapno
tiliwenda/kimmegenda isuna.

12 Innem nga aldaw sakbay iti Ilalabas, immay ni Jesus idiay Betania, nga ayan ni Lazaro a pinagungarna manipud iti patay. **2** Insaganaanda ngarud isuna iti pangrabian idiay, ket ni Marta ti nagdasdasar, kabayatan a ni Lazaro ket maysa kadagiti agtugtugaw iti lamisaan a kadua ni Jesus. **3** Ket nangala ni Maria iti libra ti bangbanglo a naaramid iti pasig a nardo, napateg launay, binukbukanna dagiti saka ni Jesus iti daytoy, ket pinunasanna dagiti saka ni Jesus babaen iti buokna; ti balay ket napno iti ayamuom ti bangbanglo. **4** Ni Judas Escariote, maysa kadagiti adalanna, ti mangliputto ken ni Jesus, kinunana, **5** "Apay a saan a nailako daytoy a bangbanglo iti tallo a gasut a denario ket maited kadagiti nakurapay?" **6** Ita kinunana daytoy, saan a gapu ta kailalaanna dagiti nakurapay, ngem gapu ta isuna ket agtatakaw: isuna ti agig-iggem iti pagkargaan iti kuarta ken mangala isuna iti dadduma nga adda iti dayta para iti bagina. **7** Kinuna ni Jesus, "Bay-anyo isuna a mangidulin iti aniaman nga adda kenkuana para iti kaaldawan ti pannakaitabonko. **8** Dagiti nakurapay ket kanayon nga addada kadakayo; ngem saanto a kanayon ti kaaddak kadakayo." **9** Ita naammmoan dagiti adu a Judio nga adda ni Jesus idiay, ket immayda, saan laeng a maigapu ken ni Jesus, ngem tapno makitada met ni Lazaro a pinagungar ni Jesus manipud iti patay. **10** Nagtutulag dagiti panguloen a papadi tapno patayenda met ni Lazaro; **11** ta gapu kenkuana ket adu kadagiti Judio ti pimmanaw ken namati ken ni Jesus. **12** Iti simmaruno nga aldaw, adu a tattao ti immay iti fiesta. Idi nangngegda nga um-umay ni Jesus idiay Jerusalem, **13** nangalada kadagiti sangsanga dagiti kayo a palma ket sinabatda isuna ken impukawda, "Hosana! Nagasat ti isu nga umay iti nagan ti Apo, ti ari ti Israel." **14** Nasarakan ni Jesus ti maysa nga urbon nga asno ket nagtugaw iti daytoy; a kas naisurat, **15** "Saanka nga agbuteng, babai nga anak ti Zion; kitaem, um-umay ti arim, nakatugaw iti urbon ti asno." **16** Dagiti adalan ket saanda a maawatan dagitoy a banbanag idi damo; ngem idi maitagtag-ay ni Jesus, nalagipda a dagitoy a banbanag ket naisurat maipanggep kenkuana ken naaramidda dagitoy a banbanag kenkuana. **17** Ita dagiti adu a tattao a kadua ni Jesus idi inayabanna ni Lazaro manipud iti tanem ken pinagungarna isuna manipud iti patay, nagsaksi kadagiti dadduma. **18** Daytoy met laeng ti makagapu a rimuar dagiti tattao kenkuana gapu ta nangngegda nga inaramidna dagitoy a pagilasinan. **19** Kinuna ngarud dagiti Pariseo iti bagbagida, "Kitaenyo, awan maaramidanyo; kitaenyo, simmurot ti lubong kenkuana." **20** Ita adda dagiti Griego a kaddua dagiti napan nga agdayaw iti fiesta. **21** Napan dagitoy ken ni Felipe, a nagtaud idiay Betsaida iti Galilea, ket dinamagda kenkuana, kinunada, "Apo, kayatmi a makita ni Jesus." **22** Napan ni Felipe iti ayan ni Andres; nakikuyog ni Andres ken ni Felipe ket imbagada ken ni Jesus. **23** Simmungbat ni Jesus kadakuada ket kinunana, "Immayen ti oras tapno mapadayawan ti Anak Ti Tao. **24** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, inggana a saan a maregreg ti bukel ti trigo iti daga ken matay, agtalinaed nga agmaymaysa; ngem no matay, agbunganto iti adu." **25** Ti agayat iti biagna ket mapukawna; ngem ti gumura iti biagna iti daytoy a lubong ket salimetmetannanto para iti agnanayon a biag. **(aiōnios g166)** **26** No adda man agserbi kaniak; bay-anyo a surotennak; ken sadino man ti ayanko, addanto met sadiay ti adipenko. No adda man agserbi kaniak, padayawanto ti Ama isuna. **27** Maririibukan ti kararuak ita: ania ti rumbeng nga ibagak? 'Ama, isalakannak manipud iti daytoy nga oras'? Ngem para iti daytoy a rason immayak iti daytoy nga oras. **28** Ama, padayawam ti naganmo." Ket immay ti timek a nagtaud iti langit ket kinunana, "Pinadayawakon ket padayawak manen." **29** Ket dagiti adu a tattao a nakatakder ken nakangngeg iti daytoy ket kunada a nagguruod. Kinuna dagiti dadduma, "Adda anghel a nagsao kenkuana." **30** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Saan nga immay ti timek a maigapu kaniak, ngem maigapu kadakayo. **31** Itan ti pannakaukom daytoy a lubong: Ita ti prinsipe daytoy a lubong ket mapapanaw. **32** Ket siak, no maipangatoak manipud iti daga, iasidegkonto dagiti amin a tattao kaniak." **33** Imbagana daytoy tapno ipakaawatna no ania a wagas ti ipapatayna. **34** Simmungbat dagiti adu a tattao kenkuana, "Nangngegmi manipud iti linteg a ti Cristo ket agtalinaed iti agnanayon. Kasano a maibagam a, 'Ti Anak ti Tao ket maipangato'? Siasino daytoy nga Anak ti Tao?" **(aiōn g165)** **35** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Iti saan nga agbayag ti lawag ket adda pay kadakayo. Magnakayo kabayatan nga adda kadakayo ti lawag, tapno saannakayo a makamakam ti kinasipnget. Ti magna iti kinasipnget ket saanna nga ammo ti papananna. **36** Kabayatan nga adda kadakayo ti lawag, mamatikayo iti lawag tapno agbalinkayo nga annak ti lawag." Imbaga ni Jesus dagitoy a banbanag ket pimmanaw ken inlemmenganna ida/naglemmeng manipud kadakuada. **37** Uray pay

no adu dagiti pagilasinan nga inaramid ni Jesus iti sangoananda, saanda latta a namati kenkuana **38** tapno matungpal ti insurat ni Isaias a propeta a kinunana: "Apo, siasino ti namati kadagiti padamagmi? Ken siasino ti nakaipakitaan iti takkiag ti Apo?" **39** Iti daytoy a makagapu ket saanda a namati, ta kinuna manen ni Isaias, **40** "Binulsekna dagiti matada, ken pinatangkenna dagiti puspusoda; ta no saan ket makitada kadagiti matada ken maawatanda kadagiti puspusoda, ket agsublida, ket paimbagek isuda." **41** Imbaga ni Isaias dagitoy a bambanag gapu ta nakitana ti dayag ni Jesus ken nagsarita iti maipapan kenkuana. **42** Nupay kasta, uray adu dagiti turay ti namati ken ni Jesus; ngem gapu kadagiti Pariseo, saanda nga inaklon daytoy tapno saannda a maparitan iti sinagoga. **43** Ad-adda a pagaayatda dagiti pammadayaw nga agtaud kadagiti tattao ngem ti pammadayaw nga agtaud iti Dios. **44** Nagpukkaw ni Jesus ket kinunana, "Ti mamati kaniak, saan laeng a siak ti pinatina ngem mamati met kenkuana a nangibaon kaniak, **45** ken ti makakitkita kaniak, makitkitana met isuna a nangibaon kaniak." **46** Immayak a kas lawag iti lubong tapno siasinoman a mamati kaniak ket saan nga agtalinaed iti kinasipnget. **47** No adda dumngeg kadagiti sasaok ngem saanna a salimetmetan dagitoy, saanko nga ukomen isuna; ta saanak nga immay tapno mangukom iti lubong ngem tapno mangisalakan iti lubong. **48** Ti manglaksid kaniak ken saan nga umawat kadagiti sasaok ket addaan iti mangukom kenkuana: ti sao nga insaok ket isu ti mangukom kenkuana iti maudi ng aldaw. **49** Ta saanak nga nagsao iti bukbukodko. Ngem ketdi, ti Ama a nangibaon kaniak, ti nangited kaniak iti bilin maipanggep iti masapul nga ibagak ken no ania ti masapul nga isaok. **50** Ammok a ti bilinna ket biag nga agnanayon; tapno dagiti banag nga ibagak-kas iti imbaga ti Ama kaniak, ti ibagak met kadakuada." **(aiōnios g166)**

13 Tatta sakbay iti Fiesta ti Ilalabas, gapu ta ammo ni Jesus nga immayen iti orasna a masapul a pumanawen isuna iti daytoy a lubong a mapan iti Ama, nga inay-ayatna ti bukodna nga adda iti lubong, inayatna isuda aginga iti panungpalan. **2** Tatta naikabelen daytoy ti diablo iti puso ni Judas Iscariote, nga anak a lalaki ni Simon, tapno liputanna ni Jesus. **3** Ammon ni Jesus nga inted ti Ama amin nga banbanag kadagiti imana ken naggapu isuna manipud iti Dios ken agsubli iti Dios. **4** Timmakder isuna manipud iti pangrabii ken indissuna ti makinrabaw a kawesna. Ket nangala isuna iti tualia ket inbalabalna iti bagina. **5** Ket nangibukbok isuna iti danom iti palanggana ket rinugiananna a bugwan dagiti saksaka dagiti adalan ken tapno punasanna isuda iti tualia a naibalabal kenkuana. **6** Napan isuna ken ni Simon Pedro, ket kinuna ni Pedro kenkuana, "Apo, umaymo kadi bugwan dagiti sakak?" **7** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, "no ania iti ar-aramidek ket saanmo pay a maawatan ita, ngem maawatamto daytoy." **8** kinuna ni Pedro kenkuana, "saanmonto a mabuguan a pulos dagiti sakak." Simmungbat ni Jesus kenkuana, "no saanka a bugwan, maawananka iti paset kaniak." **(aiōn g165)** **9** Kinuna ni Simon Pedro kenkuana, "Apo, saan laeng nga iti sakak iti bugwam, ken uray pay dagiti imak ken ti ulok." **10** Kinuna ni Jesus kenkuana, "siasinoman a nakadigosen ket saan a mabugwan iti aniaman kenkuana malaksid kadagiti sakana, ket naan-anayen iti pannakadalusna, nadaluskayon, ngem saan a dakayo amin." **11** Ta ammon ni Jesus no siasino iti mangliput kenkuana; nga no apay a kinunana a, "saan nga amin kadakayo ket nadalus." **12** Idi nabugwanen ni Jesus dagiti sakada ket innalana dagiti lupotna ken nagtugaw manen, kinunana kadakuada, "ammoyo kadi no ania iti inaramidko kadakayo? **13** Awagandak iti maestro ken 'Apo,' ken ibagayo ti umno, gapu ta siak. **14** Ket no siak, ti Apo ken ti Maestro, a nangbuggo kadagiti saksakayo, maikarikayo met a mangbuggo kadagiti saka ti maysa ken maysa. **15** Ta inikkankayon iti pagtuladan tapno iti kasta masapul nga aramidenyo met kas iti inaramidko maipaay kadakayo. **16** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, ti adipen ket saan a nangatngato ngem iti Amona; wenno nangatngato ti maysa nga isu iti naibaon ngem ti nangibaon kenkuana. **17** No ammoyo dagitoy a banbanag, nagasatkayo no aramidenyo dagitoy. **18** Saanak nga agsasao maipanggep kadakayo amin, ta ammok no siasino dagiti pinilik-ngem ibagak daytoy tapno iti kasta ti Nasantuan a Surat ket matungpalto koma: 'isuna a mangan ti tinapayko ingatona iti mukodna a maibusor kaniak.' **19** Ibagak daytoy tatta kadakayo sakbay a mapasamak tapno iti kasta inton mapasamak daytoy, patienyo koma a Siak. **20** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, isuna nga umawat kaniak awatenna ti siasinoman nga inbaonko, ken isuna nga umawaat kaniak awatenna ti maysa nga nangibaon kaniak." **21** Idi naibaga ni Jesus daytoy, nariribukan ti espirituna, pinaneknekanna ken kinunana,"Pudno,

pudno, ibagak daytoy kadakayo a maysa kadakayo ti mangliputto kaniak." **22** Nagkikinnita dagiti adalan iti maysa ken maysa, masmasdaawda no siasino ti sarsaritaenna. **23** Idiay lamisaan adda nakasangger iti barukong ni Jesus maysa kadagiti adalanna, ti maysa nga patpatgen ni Jesus. **24** Sineniasan ngarud ni Simon Pedro daytoy nga adalan ket kinunana, "Ibagam kadakami no siasino daytoy nga isu ket sarsaritaenna." **25** Nagsanggir dayta nga adalan iti barukong ni Jesus ket kinunana kenkuana, "Apo, siasino daytoy?" **26** Ket simmungbat ni Jesus, "isuna daytoy isaw-sawsawakto iti pirsay ti tinapay ket itedko daytoy kenkuana." Isu nga idi naisawsawna ti tinapay, intedna daytoy ken ni Judas, nga anak ni Simon Iscariote. **27** Ket kalpasan ti tinapay, ket simrek ni Satanas kenkuana. Ket kinuna ni Jesus kenkuana, "No ania iti dandanim nga aramiden, partakam nga aramiden." **28** Tatta awan idiay lamisaan iti nakaammo ti makagapu nga imbaga ni Jesus daytoy kenkuana. **29** Pagarupen ti dadduma nga, gapu ta adda ken Judas ti supot nga ayan ti kuarta, kinuna ni Jesus kenkuana, "gatangem dagiti banbanag a masapultayo para iti Fiesta," wenno dayta masya a banag a masapul nga itedna kadigiti marigrigat. **30** Kalpasan a naawat ni Judas ti tinapay, rimuar a dagus isuna ket rabii idin. **31** Idi nakapanawen ni Judas, kinuna ni Jesus "tatta ti Anak ti Tao ket naitag-ay ken ti Dios ket naitag-ay kenkuana. **32** Itag-ayto ti Dios isuna iti bagina, ken itag-aynanto a dagus isuna. **33** Babassit nga ub-ubbing, addaak paylaeng kadakayo uray iti ababa a kanito. birukendakto, ken kas naibagak kadagiti Judio, no 'Sadino iti papanak, saankayo nga makaumay.' Tatta ibagak met daytoy kadakayo. **34** Itedko kadakayo ti barbaro a bilin, a masapul nga ayatenyo ti maysa ken maysa; kas iti panagayatko kadakayo, isu a masapul met nga ayatenyo ti maysa ken maysa. **35** Ta babaen iti daytoy maammoanto dagiti amin a tattao a dakayo dagiti adalak, no adda ayatyo iti maysa a maipaay iti sabali." **36** Kinuna ni Simon Pedro kenkuana, "Apo, sadino iti papanam?" simmungbat ni Jesus, "Idiay papanak, tatta saanyo a mabalin iti sumurot, ngem kalpasanna sumurotkayonto." **37** Kinuna ni Pedro kenkuana, "Apo, apay a saan a mabalin nga sumurotak kenka uray itatta? Ipaayko ti biagko kenka." **38** Simmungbat ni Jesus, "Mabalinkadi nga ipaaymo ti biagmo kaniak? Pudno, pudno, ibagak kenka, inyulbodnakton iti mamintalo a daras sakbay nga agtaraok ti kawitan."

14 "Saanyo nga itulok a mariribukan dagiti pusoyo. Mamatikayo iti Dios; mamatikayo met kaniak. **2** Idiay balay ni Amak ket adu dagiti lugar a pagianan; no saan, imbagak koma kadakayo, ta apanko isagana ti lugar nga maipaay kadakayo. **3** No apanak ken isagana iti lugar a maippaay kadakayo, umayakto manen ken awatenkayo tapno iti kasta sadinoman ti ayanko addakayo met. **4** Ammoyo ti dalan no sadino iti papanak." **5** Kinuna ni Tomas ken ni Jesus, "Apo, saanmi nga ammo no sadino iti papanam; kasanomi a maammoan ti dalan?" **6** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Siak ti dalan, ti pudno, ken ti biag; awan iti makaapan iti Ama malaksid no babaen kaniak. **7** No amammodakon, amammoyo metten ti Ama; manipud itatta ammoyon isuna ken nakitkitayon isuna." **8** Kinuna ni Felipe ken ni Jesus, "Apo, Ipakitam kadakami ti Ama, ket umanayto daytan maipaay kadakami." **9** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Nagtalinaeddak kadakayo iti nabayag, ket saandak pay laeng nga amammo, Felipe? Siasinoman a nakakita kaniak nakitana metten ti Ama; kasanom nga ibaga, 'Ipakitam ti Ama kadakami'? **10** Saankayo kadi a mamati nga addaak iti Ama, ken ti Ama ket adda kaniak? Dagiti sasao nga ibagbagak kadakayo ket ibagak a saan a nagtaud kaniak; ketdi, daytoy ket ti Ama nga agtataeng kaniak nga mangar-aramid iti trabahona. **11** Mamatikayo kaniak, a siak ket adda iti Ama, ken ti Ama ket adda kaniak; wenno mamatikayo kaniak gapu kadagiti ar-aramidko. **12** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, isuna a mamati kaniak, dagiti trabaho nga aramidek, aramidennanto met dagitoy a trabaho; ken aramidennanto pay dagiti naindaklan a trabaho agsipud ta apanakon iti Ama. **13** Aniaman dagiti dawatenyo iti naganko, aramidekto daytoy tapno iti kasta maitag-ayto koma ti Ama iti Anak. **14** No dumawatkayo iti aniaman a banag iti naganko, dayta ket aramidekto. **15** No ayatendak, salimetmetanyo dagiti bilbilinko. **16** Ken agkararagakto iti Ama, ket ikkannakayonto iti maysa pay a Mangliwliwa tapno iti kasta addanto isuna kadakayo iti agnanyon, **(aiōn g165)** **17** ti Espiritu iti kinapudno. Saanto nga awaten ti lubong isuna gapu ta saan a makita isuna wenno amammo isuna. Dakayo, nupay, ammoyo isuna, gapu ta nagtaltalinaed isuna kadakayo ken addanto isuna kadakayo. **18** Saan kayonto a panawan nga agmaymaysa; agsubliakto kadakayo. **19** Iti apagbiit, ti lubong ket saannakton a makita pay, ngem makitadak. Gapu ta agbiagak, agbiagkayonto met. **20** Iti dayta nga aldaw maammoanyonto nga addaak ken ni

Amak, ken addakayo kaniak, ken addaak kadakayo. **21** Siasinoman nga adda kenkuana dagiti bilbilinko ken salimetmetanna dagitoy, ket isuna ti maysa nga agay-ayat kaniak; ken isuna nga agay-ayat kaniak maayatto babaen ken ni Amak, ken ayatekto isuna ken iparangarangkonto ti bagik kenkuana." **22** Judas (saan a ni Escariote) kinunana ken ni Jesus, "Apo, ania iti mapaspasamak nga agparangkanto kadakami ken saan nga iti lubong?" **23** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, "No siasinoman nga agay-ayat kaniak, salimetmetannanto ti saok. Ayatento ni Amak isuna, ken mapankaminto kenkuana ken aramidenminto ti pagnaedan a lugar a kaduatayo isuna. **24** Siasinoman a saan nga agayat kaniak saanna a salimetmetan dagiti sasaok. Ti sao a mangngeganyo ket saanko a kukua ngem iti Ama a nangibaon kaniak. **25** Inbagak kadakayo dagitoy a banbanag, kabayatan nga agtaltalinaedak kadakayo. **26** Nupay kasta, ti Mangliliwa, ti Santo Espiritu, nga isu iti ipatuludto ti Ama iti naganko, nga agisuronto kadakayo kadagiti amin a banbanag ken mangiyegto iti pakalaglagipanyo amin nga imbagak kadakayo. **27** Kapia iti ibatik kadakayo; itedko ti kapiak kadakayo. Saanko nga ited daytoy kas iti it-ited ti lubong. Saanyo nga itulok nga mariribukan dagiti pusoyo, ken saanyo nga itulok iti agbuteng. **28** Nangngegyo no kasano iti panangibagak kadakayo, 'Umadayoak, ket agsubliakto kadakayo.' No inayatdak, nagragokayo koma gapu ta mapanakon iti Ama, ta ti Ama ket dakdakkel ngem Siak. **29** Tatta imbagakon kadakayo sakbay a mapasamak tapno iti kasta, inton mapasamak daytoy, mamatikayo koma. **30** Saanak nga agsao iti adu pay kadakayo, ta ti prinsipe iti daytoy a lubong ket umayen. Awan iti pannakabalinna kaniak, **31** ngem iti kasta maammoan koma iti lubong nga ay-ayatek ti Ama, aramidek no ania dagiti bilbilin ti Ama kaniak, kas iti panangtedna kaniak iti bilin. Tumakderkayo, panawantayon daytoy a lugar."

15 Siak ti pudno a puon, ken ti Amak ti mangpadpadakkel iti puon. **2** Alaenna nga iyadayo ti tunggal sanga nga adda kaniak a saan nga agbunga, ken dalusanna ti tunggal sanga nga agbungbunga tapno ad-adu pay ti ibungana. **3** Nadalusankayon gapu iti mensahe nga imbagak kadakayo. **4** Agtalinaedkayo kaniak, ken kastaak met kadakayo. Kas iti sanga a saan nga agbunga iti bukodna, malaksid no agtalinaed iti puon, kasta met kadakayo, malaksid no agtalinaedkayo kaniak. **5** Siak ti puon; dakayo dagiti sanga. Siasinoman nga agtalinaed kaniak ket kastaak met kenkuana, dayta met laeng a tao ket agbunga iti adu, ta awan ti maaramidanyo no naisinakayo kaniak. **6** No saan nga agtalinaed kaniak iti siasinoman, maibelleng isuna iti adayo a kas iti sanga ket magango; ummongen dagiti tattao dagiti sanga ket ipuruakda iti apoy, ket mapuoranda. **7** No agtalinaedkayo kaniak, ken no ti saok ket agtalinaed kadakayo, dawatenyo no aniaman ti tarigagayyo, ket mapasamakto daytoy kadakayo. **8** Iti daytoy a maitan-ok ti Amak, nga agbungakayo iti adu ken dakayo ti agbalin nga adalak. **9** Kas iti panagayat ti Ama kaniak, inayatkayo met; agtalinaedkayo iti ayatko. **10** No salimetmetanyo dagiti bilinko, agtalinaedkayonto iti ayatko a kas ti panangsalimetmetko kadagiti bilin ni Amak ket nagtalinaedak iti ayatna. **11** Sinaritak dagitoy a banbanag kadakayo tapno ti ragsakko ket maadda kadakayo ken tapno ti rag-oyo ket agbalin a naan-anay. **12** Daytoy ti bilinko, a masapul nga ayatenyo ti tunggal maysa a kas panagayatko kadakayo. **13** Awanen ti ayat a dakdakel pay ngem iti daytoy, a rumbeng nga ipaayna ti biagna para kadagiti gagayyemna. **14** Dakayo dagiti gagayyemko no aramidenyo dagiti banbanag nga ibilinko kadakayo. **15** Saankayon nga awagan nga adipen, ta saan nga ammo ti adipen no ania ti ar-aramiden iti amona. Inawagankayon a gagayyem, ta impakaammok kadakayo dagiti amin a banbanag a nangngegak manipud iti Amak. **16** Saan a dakayo ti nangpili kaniak, ngem siak pinilikayo ken dinutokankayo a mapan ket makapagbungakayo, ken tapno agtalinaed iti bungayo. Daytoy ket tapno aniaman a dawatenyo iti Ama iti naganko, itednanto kadakayo. **17** Imbilinko dagitoy a banbanag kadakayo, tapno ayatenyo ti tunggal maysa. **18** No guraennakayo ti lubong, ammoyo a ginuranak daytoy sakbay a ginuradakayo. **19** No addakayo ti lubong, ayatennakayo ti lubong a kas bukodna; ngem gapu ta saankayo a para iti lubong ken gapu ta pinilikayo manipud ti lubong, daytoy ti rason a guraennakayo ti lubong. **20** Laglagipenyo ti sao nga imbagak kadakayo, 'Ti adipen ket saan a natantan-ok ngem ti amona.' No idadanesdak, idadanes dakayonto met; no salimetmettanda ti saok, kastanto met kadakayo. **21** Aramidendanto dagitoy a banbanag kadakayo para iti naganko gapu ta saanda nga am-ammo isuna a nangibaon kaniak. **22** No saanak nga immay ken nagsao kadakuada, saanda koma a naaddaan ti basol; ngem ita awan ti pambar

para kadagiti basolda. 23 Siasinoman a gumura kaniak ken gumura met iti Amak. 24 No saanko nga inaramid dagiti trabaho nga awan pay ti siasinoman a nakaaramid, saanda koma a naaddaan ti basol; ngem ita nakitadan ket ginuradak ken ni Amak. 25 Dagitoy ket mapaspasamak tapno maipatungpal dayta a sao a naisurat kadagiti lintegda: 'Ginuradak nga awan gapuna.' 26 No umayto ti Mangliwliwa, nga isu ti ibaonko kadakayo manipud iti Ama, dayta ket, ti Espiritu ti kinapudno, a naggapu manipud iti Ama, isuna ti mangpaneknek maipapan kaniak. 27 Mangpaneknekkayo met gapu ta nakadkaduadak manipud pay iti damo.

16 "Insaok dagitoy a banbanag kadakayo tapno rumbeng a saankayo a maitibkol. 2 Paruaren dakayto kadagiti sinagoga; pudno unay, umayen iti oras nga uray siasinoman a mangpapatay kadakayo ket panunotenna nga agar-aramid iti naimbag a trabaho maipaay iti Dios. 3 Aramidendanto dagitoy a banbanag gapu ta saandak nga am-ammo wenno iti Ama. 4 Insaok dagitoy a banbanag kadakayo tapno inton umay iti oras a mapasamak para kadakuada, malagipyonto ida ken no kasano iti panangibagak kadakayo iti maipapan kadakuada. Saanko nga imbaga iti maipanggep kadagitoy a banbanag kadakayo idi punganay gapu ta addaak kadakayon. 5 Nupay kasta, mapanak ita kenkuana nga isu iti nangibaon kaniak; awan pay kadakayo iti nagdamag kaniak, 'Sadino ti papanam?' 6 Gapu ta imbagak dagitoy a banbanag kadakayo, napnoan iti pannakaladingit iti pusoyo. 7 Nupay kasta, ibagak kadakayo iti kinapudno: pagsayaatanyo no pumanawak; gapu ta no saanak a pumanaw, saan nga umay kadakayo ti Mangliwliwa; ngem no pumanawak, ibaonkonto isuna kadakayo. 8 Inton umay isuna, paneknekanto ti Mangliwliwa iti lubong ti maipapan iti basol, maipapan iti kinalinteg, ken maipapan iti panangukom— 9 maipapan iti basol, gapu ta saanda a mamati kaniak; 10 maipapan iti kinalinteg, gapu ta mapanak iti Ama, ket saandakton a makita; 11 ken ti maipapan iti panangukom, gapu ta ti prinsipe iti daytoy a lubong ket naukomen. 12 Adu dagiti banbanag nga ibagak kadakayo, ngem saanyo pay a maawatan ita. 13 Nupay kasta, no isu, ti Espiritu iti kinapudno, ket umay, iwanwannakayto iti amin a kinapudno; gapu ta saan isuna nga agsao manipud iti bukodna a bagi; ngem aniaman dagiti banbanag a mangngeganna, ibagananto dagita a banbanag; ket ipakaammonanto kadakayo dagiti banbanag nga umayto. 14 Padayawannakto, gapu ta alaenna dagiti banbanag a kukuak ket ipakaammonanto dagidiay kadakayo. 15 Amin a banbanag nga adda iti Ama ket kukuak; ngarud, imbagak nga iti Espiritu ket alaennanto dagiti banbanag a kukuak ket ipakaammonanto dagidiay kadakayo. 16 Ti bassit a tiempo, saandakton a makita; ken kalpasan ti bassit a tiempo manen, makitadakto." 17 Kinuna dagiti sumagmamano nga adalanna iti tunggal maysa, "Ania daytoy nga imbagana kadatayo, "Ti bassit a tiempo, ket saandakton a makita,' ken manen, 'Ti bassit a tiempo manen, ket makitadakto,' ken, 'Gapu ta mapanak iti Ama'?" 18 Kinunada ngarud, "Ania daytoy nga ibagbagana, 'Iti bassit a tiempo'? Saantayo nga ammo no ania iti ibagbagana." 19 Nakita ni Jesus nga aggagarda nga agdamag kenkuana, ket kinunana kadakuada, "Dinamagyo kadi dagiti bagbagiyo ti maipapan iti daytoy, nga imbagak, 'Ti bassit a tiempo, saandakton a makita; kalpasan iti bassit a tiempo manen, ket makitadakto'? 20 Pudno, pudno, nga ibagak kadakayo, agsangit ken agdung-awkayto, ngem ti lubong ket agrag-onto; agladingitkayto, ngem iti ladingityo ket agbalinto a rag-o. 21 Agladingit iti babai no isunanto ket agpasikal gapu ta ti tiempo a panagpasngayna ket umayto; ngem no naipasngaynan iti ubing, saannanton a malagip dagiti ut-otna gapu iti rag-ona nga ti ubing ket naipasngayen iti lubong. 22 Kasta met kadakayo, adda ti ladingityo ita, ngem makitakayonto manen; ken ti pusoyo ket agrag-onto, ken awanto ti siasinoman a makabael a mangikkat iti rag-o manipud kadakayo. 23 Iti daytanto nga aldaw, saankayonton nga agsaludsod pay kaniak. Pudno, pudno, nga ibagak kadakayo, no dumawatkayo iti aniaman a banag iti Ama, itednanto daytoy babaen iti naganko. 24 Aginggana ita awanpay iti dinawatyo iti naganko; dumawatkayo, ket umawatkayto tapno mapnoankayonto iti rag-o. 25 Insaok dagitoy a banbanag kadakayo iti saanyo a maawatan a pagsasao, ngem umayen iti oras a saanakon nga agsao kadakayo ti di maawatan a pagsasao ngem ketdi ibagakto iti nalawag kadakayo ti maipanggep iti Ama. 26 Iti daytanto nga aldaw dumawatkayto iti naganko, ken saanko nga ibaga kadakayo nga ikararagkayonto iti Ama; 27 gapu ta ti Ama ket ay-ayatennakayo gapu ta ay-ayatendak ken gapu ta namatikayo nga immayak manipud iti Ama. 28 Immayak manipud iti Ama, ken immayak iti lubong; maminsan pay, panawak ti lubong ket

mapanak iti Ama." 29 Kinuna dagiti adalanna, "Kitaem, agsasaoka itan iti nalawag ken saanka nga agus-usar ti di maawatan a pagsasao. 30 Naammoanmin ita nga ammom dagiti amin a banbanag, ken saanen a kasapulan nga adda iti siasinoman nga agsaludsod kenka. Gapu iti daytoy, mamatikami a naggapuka manipud iti Dios. 31 Simmungbat ni Jesus kadakuada, "mamatikayo kadin ita?" 32 Kitaenyo, ti oras um-umayen, wen, ken pudno nga umay, inton mawarawarakayo, ti tunggal maysa iti bukodna a sanikua, ket panawandakto nga agmaymaysa. Ngem saanak nga agmaymaysa gapu ta adda kaniak iti Ama. 33 Insaok dagitoy a banbanag kadakayo tapno babaen kaniak maaddaankayo iti kapia. Iti lubong addaankayo kadagiti pakariribukan, ngem maparegtakayo: Napagballigiak ti lubong."

17 Kinuna ni Jesus dagitoy a banbanag, kalpasanna ket intangadna dagiti matana iti langlangit ket kinunana, "Ama, dimtengen ti oras; padayawam toy Anak mo tapno ti Anak padayawan na ka— 2 a kas iti panangtedmo kenkuana ti turay kadagiti amin a lasag tapno mangted isuna ti biag nga agnanayon kadagiti amin nga intedmo kenkuana. (aiōnios g166) 3 Daytoy ti biag nga agnanayon: a maam-ammodaka, ti maymaysa a pudno a Dios, ken kenkuana nga isu iti imbaonmo, ni Jesu-Cristo. (aiōnios g166) 4 Indaydayawka ditoy daga, naturposko ti trabaho nga intedmo kaniak nga aramidek. 5 Ita, Ama, padayawannak dita biangmo iti dayag nga adda kaniak idi addaak kenka dita dennam sakbay a naparsua ti lubong. 6 Impakaammok ti naganmo kadagiti tattao nga intedmo kaniak a nagtaud iti lubong. Kukuam ida; ket intedmo ida kaniak, ken sinalimetmetanda ti saom. 7 Ita ammoda nga aniaman a banbanag nga inted mo kaniak ket nagtaudda kenka, 8 ta dagiti sao nga inted mo kaniak— intedko dagitoy a sasao kadakuada. Inawatda dagitoy ken pudno nga ammoda a nagtaudak kenka, ket namatida nga imbaonnak. 9 Agkararagak para kadakuada, saanak nga agkarkararag para iti lubong ngem kadagiti intedmo kaniak, ta kukuam ida. 10 Amin a banbanag a kukuak ket kukuam, ken amin a banbanag a kukuam ket kukuak; maidaydayawak kadakuada. 11 Awanakon iti lubong, ngem addada dagitoy a tattao iti lubong ket umayakon kenka. Nasantoan nga Ama, pagtalinaedem ida iti naganmo nga intedmo kaniak tapno agbalinda a maymaysa, a kas kadata a maymaysa. 12 Bayat iti kaaddaak kadakuada, sinalimetmetak ida iti naganmo nga intedmo kaniak; inaywanak ida, ket awan kadakuada iti uray maysa a napukaw, malaksid ti anak iti pannakadadael, tapno ti kasta matungpal dagiti sursurat. 13 Itan umayakon kenka; ngem ibagbagak dagitoy a banbanag iti lubong tapno iti kasta maipaay kadakuada ti rag-ok a naananay. 14 Intedko kadakuada ti saom; ginura ida ti lubong gapu ta saanda a taga-lubong, a kas kaniak a saan a taga-lubong. 15 Saanko nga ikararag a masapul nga alaem ida manipud ditoy lubong ngem masapul nga iyadayom ida manipud iti maysa a dakes. 16 Saanda a taga lubong a kas kaniak a saan a taga lubong. 17 Idatonmo ida kenka iti kinapudno, ta ti saom ket kinapudno. 18 Imbaonnak iti lubong, ket imbaonko ida iti lubong. 19 Maipaay iti pagimbaganda indatonko ti bagik kenka tapno maidatonda met dagiti bagbagida kenka iti kinapudno. 20 Saanko laeng nga ikarkararag dagitoy, ngem uray pay dagiti asinoman a mamati kaniak babaen iti saoda, 21 tapno mabalinda amin iti agmaymaysa, uray a kas kenka, Ama, addaka kaniak, ket addaak kenka. Ikararagko pay nga addada met kadata tapno mamati ti lubong nga imbaonnak. 22 Ti dayag nga intedmo kaniak—intedko kadakuada, tapno kasta agmaymaysada, a kas met kadata a maymaysa- 23 Addaak kadakuada, ken addaka kaniak, tapno agbalinda a naan-anay iti panagmaymaysa; iti kasta maammoan ti lubong nga imbaonnak, ken inayatmo ida, a kas iti panangayatmo kaniak. 24 Ama, dagidiay nga intedmo kaniak— Tarigagayak pay nga addada kaniak no sadino ti ayanko tapno makitada ti dayagko, nga intedmo kaniak: ta inayatnak manipud pay idi sakbay iti pannakabangon ti lubong. 25 Nalinteg nga Ama, saannaka nga am-ammo ti lubong, ngem am-ammoka; ken ammo dagitoy nga imbaonnak. 26 Impakaammok ti naganmo kadakuada, ket ipakaammok daytoy tapno ti ayat a panangayatmo kaniak ket adda koma kadakuada, ket addaak kadakuada."

18 Kalpasan a naibaga ni Jesus dagitoy a sasao, napan isuna ken dagiti adalanna idiay Tanap ti Kidron, nga adda idiay ti minuyongan a simrekanda, isuna ken dagiti adalanna. 2 Ita ni Judas, a manglipot kenkuana, ammona met ti lugar, ta masansan a pappapananda Jesus ken dagiti adalanna. 3 Kalpasanna nga inawat ni Judas ti bunggoy dagiti soldado ken dagiti opisyal manipud kadagiti panguloen a papadi ken dagiti Fariseo, napanda idiay nga addaan iti hasag, tubong a pagsilawan, ken ar-

armas. **4** Kalpasanna ammo ni Jesus, amin a
banbanag a mapasamak kenkuana, sinabatna ida ken
nagsaludsod kadakuada, “Ta siasino ti birbirukenyo?”
5 Simmungbatda kenkuana “Ni Jesus a taga-Nasaret.”
Imbaga ni Jesus kadakuada, “Siak.” Ni Judas a
nangliput kenkuana ket agtaktakder pay a kadua
dagiti soldado. **6** Isu nga idi naibagana kadakuada
a, “Siak,” napasanudda ket natuangda iti daga. **7**
Kalpasanna, nagdamag manen isuna kadakuada,
“Ta siasino aya ti birbirukenyo?” Imbagada manen,
“Ni Jesus a taga-Nasaret.” **8** Simmungbat ni Jesus,
“Imbagakon kadakayo a Siak isuna; isu a no siak ti
birbirukenyo, ipalubosyo a pumanaw dagitoy dadduma
a tattao.” **9** Daytoy ket tapno maipatungpal ti sao nga
imbagana: “Kadagiti amin nga intedmo kaniak, awan
uray maysa a napukawko.” **10** Kalpasanna ni Simon
Pedro nga adda idi kampilanna, inasutna daytoy ken
tinagbatna ti adipen ti kangatoan a padi ket naisina ti
makinkannawan a lapayagna. Ita ti nagan ti adipen ket
Malco. **11** Kinuna ni Jesus kenni Pedro, “Isublim dayta
kampilanmo iti kalubanna. Ti kopa nga inted kaniak
ti Ama, saanko aya nga inumen daytoy?” **12** Isu a
ti bunggoy dagiti soldado ken ti kapitan, ken dagiti
opisial dagiti Judio, tinilewda ni Jesus ket ginalutanda
isuna. **13** Inyapanda nga umuna kenni Anas, ta
isu ti katugangan ni Caifas, isuna ti kangatoan a
padi iti dayta a tawen. **14** Ita ni Caifas ti nangted ti
pammagbaga kadagiti Judio a nasaysayaat no maysa
a tao ti masapul a matay para kadagiti tattao. **15**
Sinurot ni Simon Pedro ni Jesus, ket kasta met ti
sabali nga adalan. Ita dayta nga adalan ket mabigbig
ti kangatoan a padi, ket simrek isuna a kakuyog ni
Jesus iti pangukoman ti kangatoan a padi; **16** ngem
ni Pedro ket agtaktakder iti ruar ti ridaw. Isu a ti sabali
nga adalan, a mabigbig ti kangatoan a padi, rimmuar
ken nakisarita iti adipen a babai nga agbanbantay
iti ridaw ket pinaunegna ni Pedro. **17** Ket imbaga ti
adipen a babai nga agbanbantay iti ridaw kenni Pedro,
“Saan aya a maysaka met kadagiti adalan daytoy
a tao?” Kinuna “Saan a siak.” **18** Ita agtaktakder
dagiti adipen ken opisial sadiay; nangpuorda kadagti
uging, ta nalam-ek, ken nagin-inudoda. Adda pay
ni Pedro a kaduada, agtaktakder ken agin-inudo.
19 Kalpasanna nagsaludsod ti kangatoan a padi
kenni Jesus maipapan kadagiti adalanna ken kadagiti
insursurona. **20** Simmungbat ni Jesus kenkuana,
“Nagsaoak a nawaya iti lubong; Nagisuroak a kanayon
kadagiti sinagoga ken iti templo a pagtataripnongan
dagiti amin a Judio. Awan ti imbagak iti nalimed.
21 Apay nga agsaludsodkayo kaniak? Damagenyo
kadagiti nagdengngeg kaniak maipapan kadagiti
imbagak. Ammo dagitoy a tattao dagiti banbanag
nga imbagak.” **22** Kalpasan a naibaga ni Jesus
daytoy, maysa kadagiti opisial nga agtaktakder ti
nangtungpa kenni Jesus ket imbagana, “Kasta kadi
no kasano ti panangsungbatmo iti kangatoan a padi?”
23 Simmungbat ni Jesus kenkuana, “No adda ti
imbagak a saan a nasayaat, paneknekam a dakes.
No pay kasta, no simmungbatak a nasayaat, apay
a tungpaennak?” **24** Inpayapan ngarud ni Anas ni
Jesus a sirereppet kenni Caifas a kangatoan a padi.
25 Ita agtaktakder ni Simon Pedro nga agin-inudo.
Ket kinuna dagiti tattao kenkuana, “Saan aya a
maysaka met kadagiti adalanna?” Inlibakna daytoy
ket kinunana, “Saan.” **26** Maysa kadagiti adipen ti
kangatoan a padi, a kabagian ti lalaki nga insina ni
Pedro ti lapayagna, ti nagkuna, “Saan aya a sika ti
nakitak a kaduana idiay minuyongan? **27** Naglibak
manen ni Pedro, ken dagus a nagtaraok ti kawitan. **28**
Kalpasanna impanda ni Jesus manipud kenni Caifas
nga agturong iti Praetorio. Nasapa unay ti bigbigat, ken
isuda a mismo ket saanda a makauneg iti Praetorio
tapno saanda a matulawan ken tapno makapanganda
iti Fiesta ti Ilalabas. **29** Isu a rimmuar ni Pilato
kadakuada ket imbagana, “Ania ti pangidarumanyo
maibusor iti daytoy a tao? **30** Simmungbatda ket
kunada kenkuana, “No daytoy a tao ket saan nga
agar-aramid iti dakes, saanmi koman nga idatag
kenka.” **31** Imbaga ngarud ni Pilato kadakuada,
“Alaenyo isuna, ket ukomenyo isuna a maiyannurot
iti paglinteganyo.” Kinuna dagiti Judio kenkuana,
“Saan a nainkalintegan kadakami ti mangipataw a
mapapatay ti siasinoman.” **32** Imbagada daytoy tapno
maipatungpal ti sao ni Jesus, ti sao a naibagana a
naisaad no ania a kita ti patay a pakatayanna. **33**
Immuneg manen ni Pilato iti Praetorio ken inayabanna
ni Jesus; kinunana kenkuana, “Sika kadi ti ari dagiti
Judio?” **34** Simmungbat ni Jesus, “Salsaludsodem
kadi daytoy iti bukodmo, wenno imbaga iti sabali
a saludsodem daytoy kaniak?” **35** Simmungbat ni
Pilato, “Saanak a Judio, saan kadi? Dagiti kailiam
ken dagiti panguloen a papadi ti nangidatag kenka
kaniak, ania aya ti inaramidmo?” **36** Simmungbat ni
Jesus, “Ti pagariak ket saan nga iti daytoy a lubong.
No ti pagariak ket paset daytoy a lubong, ngarud
makigubat koman dagiti adipenko tapno saanak a
maidatag kadagiti Judio. Kinapudnona ti pagariak
ket saan nga aggapu ditoy.” **37** Imbaga ngarud ni

Pilato kenkuana, “No kasta ngarud maysaka nga ari?”
Simmungbat ni Jesus “Imbagamon a maysaak nga
ari. Ta iti daytoy a panggep naiyanakak, ken ta iti
daytoy a panggep immayak iti daytoy a lubong tapno
paneknekak iti kinapudno. Tunggal maysa a maibilang
iti kinapudno ket dumdumngeg iti timekko.” **38** Kinuna
ni Pilato kenkuana, “Ania ti kinapudno?” Idi naibagana
daytoy, rimmuar manen isuna a napan kadagiti Judio
ket kinunana kadakuada, “Awan masarakak a krimen
iti daytoy a tao. **39** Adda ti kaugallianyo a masapul
a mangwayawayaak iti maysa a tao kada Fiesta ti
llalabas. Isu a kayatyo kadi a wayawayaak kadakayo ti
Ari dagiti Judio?” **40** Ngem impukkawda ket imbagada,
“Saan a daytoy a tao, ngem ni Barabas.” Ita ni
Barabas ket maysa nga agtatakaw.

19 Kalpasanna, innala ni Pilato ni Jesus ket
sinaplitanda isuna. **2** Nangtiritir dagiti soldado
kadagiti sisiit tapno agaramid iti korona. Inkabilda
daytoy iti ulo ni Jesus ken binadoanda isuna ti maris-
ube a pagan-anay. **3** Immayda kenkuana sada kinuna,
“Agbiag, ti Ari dagiti Judio!” ken kinabilda isuna babaen
kadagiti imada. **4** Kalpasanna, rimmuar manen ni
Pilato ket kinunana kadagiti tattao, “Kitaenyo, iruarko
ti lalaki kadakayo tapno maammoanyo nga awan ti
nasarakak a basol kenkuana.” **5** Ngarud rimmuar
ni Jesus; nakasuot kenkuana iti sisiit a korona ken
ti pagan-anay a maris ube. Ket kinuna ni Pilato
kadakuada, “Kitaenyo, adtoyen ti lalaki!” **6** Idi ngarud
nakita dagiti panguloen a papadi ken dagiti opisiales
ni Jesus, nagpukkawda ket kinunada, “Ilansa isuna iti
krus, ilansa isuna iti krus!” Kinuna ni Pilato kadakuada,
“Alaenyo isuna ket dakayo ti mangilansa iti krus
kenkuana, ta awan masarakak a krimen kenkuana.”
7 Simmungbat dagiti Judio kenni Pilato, “Adda ti
lintegtayo, ken babaen iti dayta a linteg masapul a
matay isuna gapu ta inaramidna ti bagina nga Anak ti
Dios.” **8** Idi nangngeg ni Pilato daytoy a salaysay,
nagbuteng isuna iti nakaru, **9** ken simrek manen
isuna iti uneg ti Pretorio ket kinunana kenni Jesus,
“Sadino ti nagtaudam?” No pay kasta, saan a nangted
ni Jesus kenkuana ti sungbat. **10** Kinuna ni Pilato
kenkuana, “Saanka kadi a makisarsarita kaniak?
Saanmo kadi ammo nga adda pannakabalinko a
mangpalubos kenka, ken pannakabalin a mangilansa
kenka iti krus?” **11** Simmungbat ni Jesus kenkuana,
“Awan ti pannakabalinmo a bumusor kaniak malaksid
no naited kenka a manipud iti ngato. Isu a ti tao a
nangiyawat kaniak kenka ti addaan ti dakdakkel a
basol. **12** Iti daytoy a sungbat, pinadas ni Pilato a
palubosan isuna, ngem nagpukkaw dagiti Judio a
kunkunada, “No palubosam daytoy a tao, saannaka
a gayyem ni Cesar: Tunggal maysa a mangaramid
iti bagina nga ari ket agsarsarita a maibusor kenni
Cesar.” **13** Idi nangngegan ni Pilato dagitoy a sasao,
inruarna ni Jesus ket nagtugaw iti ayan ti tugaw a
pagukoman iti lugar a maawagan Ti Plataforma a
Bato, ngem iti Hebreo, ket Gabata. **14** Ita ket aldaw ti
panangisagana para iti llalabas, agarup maikainnem
iti oras. Kinuna ni Pilato kadagiti Judio, “Kitaenyo,
adtoyen ti ariyo!” **15** Nagpukkawda, “Umadayoka
kenkuana, umadayoka kenkuana; ilansa isuna iti
krus!” Kinuna ni Pilato kadakuada, “Masapul kadi
a Siak ti mangilansa iti krus ti Ariyo? Simmungbat
dagiti panguloen a papadi, “Awan ti arimi no saan a ni
Cesar.” **16** Kalpasanna, inyawat ni Pilato kadakuada
ni Jesus tapno mailansa iti krus. **17** Kalpasanna,
innalada ni Jesus, ket rimuar isuna, a bakbaklayenna ti
bukodna a krus, nga agturong iti lugar a maawagan Ti
Lugar iti Banga-banga, nga iti Hebreo ket maawagan
a Golgota. **18** Inlansada ni Jesus sadiay, ken kaduana
ti dua a lallaki, maysa iti tunggal sikigan, nga adda
ni Jesus iti tengnga. **19** Nangisurat pay ni Pilato
iti pagilasinan ket inkabilna daytoy iti krus. Idiay
a naisurat daytoy “JESUS ITI NAZARET, TI ARI
DAGITI JUDIO.” **20** Adu kadagiti Judio ti nakabasa
daytoy a naisurat gapu ta ti nakailansaan ni Jesus ket
asideg iti siudad. Naisurat ti pagilasinan iti Hebreo,
Latin, ken Griego. **21** Kalpasanna, kinuna dagiti
panguloen a papadi dagiti Judio kenni Pilato, “Saan
nga isurat, 'Ti Ari dagiti Judio' ngem ketdi kinunana,
'Siak ti Ari dagiti Judio.” **22** Simmungbat ni Pilato, “No
ania ti naisuratkon, naisuratkon.” **23** Kalpasan nga
inlansa dagiti soldado ni Jesus, innalada ti pagan-
anayna ken pinagkapatda, maysa a paset iti tunggal
soldado; ken kasta met ti bado. Ita ti lupot ken
awanan ti dait, nalaga manipud ngato nga agpababa.
24 Ket kinunada iti tunggal maysa, “Saantayo a
pigisen, ngem ketdi agipuruaktayo ti pagbubunotan
tapno makita no asino ti akinkukua.” Napasamak
daytoy tapno maipatungpal ti naibaga iti Nasantoan a
Surat, “Ginuduaguduada dagiti pagan-anayko, ken
nagbibinnunotanda para iti lupotko.” **25** Inaramid
dagiti soldado dagitoy a banbanag. Ti ina ni Jesus, ti
kabsat ti inana, ni Maria nga asawa ni Clopas, ken ni
Maria Magdalena-dagitoy a babbai ket agtaktakderda
iti asideg iti krus ni Jesus. **26** Idi nakita ni Jesus ti
inana ken ti adalan nga inayatna nga agtaktakder iti

asideg, kinunana iti inana, “Babai, kitaem, adtoy ti anakmo!” **27** Ket kinunana iti adalan, “Kitaem, adtoyen ti inam!” Manipud iti dayta nga oras ti adalan ket innalana ti babai nga impan iti balayna. **28** Kalpasan daytoy ni Jesus, gapu ta ammona a nalpasen amin a banbanag, tapno pumudno ti naibaga iti Nasantoan a Surat, kinunana, “Mawawak.” **29** Ti napunno a pagikkan ti naalsem nga arak ket naikabil sadiay, isu nga nangikabilda ti espongha a napno iti naalsem nga arak iti murdong ti sanga ti kayo ket inggaw-atda daytoy iti ngiwatna. **30** Idi naramanan ni Jesus ti suka, kinunana, “Nalpasen.” Indumogna ti ulona ket pinalubosanna ti espirituna. **31** Panagsagana idi, ken tapno saan nga agtalinaed dagiti bagi idiay krus kabayatan ti Aldaw ti Panaginana (ta ti Aldaw ti Panaginana ket napateg nga aldaw), kiniddaw dagiti Judio kenni Pilato a tukkolendan dagiti tulang dagiti saka dagiti napapatay a lallaki tapno maiyulog dagiti bagida. **32** Kalpasanna tinukkol dagiti soldado dagiti saka ti immuna a lalaki ken ti maikadua a lalaki a kadua ni Jesus a nailansa. **33** Idi napanda kenni Jesus, nakitada isuna a natayen, isu a saandan a tinukkol pay dagiti sakana. **34** No pay kasta, tinudok ti maysa kadagiti soldado ti bakrang ni Jesus babaen iti gayang, ket dagus a rimmuar ti dara ken danum. **35** Ti maysa a nakakita iti daytoy ti mangpaneknek ken ti pammaneknekna ket pudno. Ammona a no ania ti imbagana ket pudno tapno dakayo met ket mamati. **36** Dagitoy a banbanag ket napasamak tapno maipatungpal ti kinuna ti nasantoan a Surat, “Awan uray maysa a tulangna ti natukkol.” **37** Manen, ibagbaga ti sabali a nasantoan a surat, “Kitaendanto isuna a dinuyokda.” **38** Kalpasan dagitoy a banbanag immay ni Jose a taga-Arimatea, agsipud ta adalan isuna ni Jesus, ngem nalimed gapu ti butengna kadagiti Judio, kiniddawna kenni Pilato nga iyadayona ti bagi ni Jesus. Pinalubosan ni Pilato isuna. Isu nga immay ni Jose ket innalana nga inyadayo ti bagina. **39** Immay met ni Nicodemo, isuna nga idi immuna ket napan kenni Jesus iti maysa a rabii. Nangiyeg isuna iti naglaok a mira ken kadagiti aloe, nga agarup maysa a gasut a litro ti kadagsenna. **40** Isu nga innalada ti bagi ni Jesus ket binungonda iti lupot a lino nga adda ti rek-rekado, a kas iti kaugalian dagiti Judio ti panangitanem kadagiti bagi. **41** Ita iti ayan ti nakailansaanna ket adda idiay ti maysa a hardin; ken idiay a hardin ket adda iti tanem nga awan pay iti tao a naipunpon. **42** Gapu ta aldaw ti panagsagana para kadagiti Judio ken gapu ta asideg iti tanem, impaiddada ni Jesus idiay.

20 Ita iti agsapa ti umuna nga aldaw ti lawas, bayat a nasipnget pay laeng, napan ni Maria Magdalena idiay tanem; nakitana a naipatulid ti bato manipud iti tanem. **2** Isu a nagtaray isuna ket napan kenni Simon Pedro ken ti sabali pay nga adalan nga inay-ayat ni Jesus, ket kinunana kadakuada, “Innalada nga inyadayo ti Apo iti tanemna, ket saanmi nga ammo no sadino ti nangikabilanda kenkuana.” **3** Rimmuar da Pedro ken ti sabali pay nga adalan, ket napanda iti tanem. **4** Nagtarayda a dua; inunaan ti sabali nga adalan ni Pedro ket immuna a nakadanun iti tanem. **5** Nagdumog ket kimmita iti uneg; nakitana dagiti lupot a lino a naiyaplag sadiay, ngem saan pay isuna nga immuneg. **6** Nakadanon met ni Simon Pedro ket napan iti uneg ti tanem. Nakitana dagiti lupot a lino a naiyaplag sadiay **7** ken ti lupot nga ingkabilda idi iti ulona. Saan daytoy a naitipon iti lupot a lino ngem nalukot a naikabil kas iti dati nga ayanna. **8** Kalpasanna, immuneg ti sabali pay nga adalan, ti immuna a nakadanon iti tanem, nakitana ket namati. **9** Ta agingga iti dayta a tiempo saanda pay laeng nga ammo ti nasantoan a surat a masapul nga agbiag manen ni Jesus manipud iti patay. **10** Isu a pimmanaw manen dagiti adalan ket nagawidda kadagiti pagtaenganda. **11** Nupay kasta, sitatakder ni Maria iti ruar iti tanem nga agsangsangit; bayat ti panagsangitna, nagdumog isuna ken kimmita iti uneg ti tanem. **12** Nakitana dagiti nakapuraw a dua nga anghel nga agtugtugaw, ti maysa ket iti ayan ti uloanan ken ti maysa ket iti sakaanan, nga ayan ti nakaipaiddaan ti bagi ni Jesus. **13** Kinunada kenkuana, “Babai, apay nga agsangsangit ka?” Kinunana kadakuada, “Gapu ta impanawda ti Apok, ket saan ko nga ammo no sadino ti nangikabilanda kenkuana.” **14** Idi naibagana daytoy, timmalliaw ket nakitana ni Jesus nga agtaktakder sadiay, ngem saanna nga ammo nga isu ni Jesus. **15** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Babai, apay nga agangsangitka? Ta asino ti birbirokem?” Impagarupna nga isu ti hardinero sadiay, isu a kinunana kenkuana, “Apo, no sika ti nangiyadayo kenkuana, ibagam kaniak no sadino ti nangikabilam kenkuana, ket alaek isuna nga iyadayo.” **16** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Maria.” Timmalliaw isuna, ket kinunana iti Aramaic a pagsasao, “Rabboni” a kayatna a sawen ket, “Maestro.” **17** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Saannak a sagiden, ta saanak

pay a naipangato iti Ama; ngem mapanka kadagiti kakabsatko ket ibagam kadakuada a maipangatoakon kenni Amak ken Amayo, ti Diosko ken Diosyo." **18** Napan ngarud ni Maria Magdalena ket imbagana kadagiti adalan, "Nakitak ti Apo" ket imbagana dagitoy a banbanag a naibaga kenkuana. **19** Idi rumabii, iti dayta nga aldaw, ti umuna nga aldaw ti lawas, ken kabayatan a nakarikep dagiti ridaw nga ayan dagiti adalan ta mabutengda kadagiti Judio, immay ni Jesus ken nagtakder iti nagtetengngaanda ket kinunana kadakuada, "Kapia koma ti adda kadakayo." **20** Idi naibagana daytoy, impakitana kadakuada dagiti imana ken ti bakrangna. Ket idi nakita dagiti adalan ti Apo, naragsakanda. **21** Kinuna manen ni Jesus kadakuada, "Kapia koma ti adda kadakayo. A kas iti panangibaon ti Ama kaniak, isu nga ibaonkayo." **22** Idi naibagan ni Jesus daytoy, sinang-awanna ida ket kinunana kadakuada, "Awatenyo ti Espiritu Santo. **23** Siasinoman a nakabasol a pakawanenyo, mapakawanda a maipaay kadakuada, siasinoman a nakabasol a saanyo a pakawanen, saanda a mapakawan." **24** Ni Tomas, a maaw-awagan iti Didimo, a maysa kadagiti sangapulo ket dua, ket awan kadakuada idi immay ni Jesus. **25** Iti saan a nagbayag kinuna dagiti sabali nga adalan kenkuana, "Nakitami ti Apo." Kinunana kadakuada, "Malaksid no makitak kadagiti imana ti gapuanan dagiti lansa, ken ikabilko ti ramayko iti gapuanan dagiti lansa, ken ikabilko ti imak iti bakrangna, saanakto a mamati." **26** Kalpasan manen ti walo nga aldaw, adda dagiti adalanna iti uneg, ken kaduada ni Tomas. Immuneg ni Jesus idinto a nakarikep dagiti ridaw, nagtakder kadakuada, ket kinunana, "Kapia koma ti adda kadakayo." **27** Ket kinunana kenni Tomas, "Iyawatmo dagiti ramaymo, ket kitaem dagiti imak; iyawatmo ditoy ti imam, ket ikabil iti bakrangko; saanka a maawanan iti pammati, ngem mamatika." **28** Simmungbat ni Tomas ket kinunana kenkuana, "Apok ken Diosko." **29** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Gapu ta nakitanak, namatikan. Nagasat dagidiay saan a nakakita, ngem namati latta." **30** Ita, nagaramid ni Jesus iti adu a naduma-duma a pagilasinan iti sangoanan dagiti adalan, dagiti pagilasinan a saan a naisurat iti daytoy a libro; **31** ngem naisurat dagitoy tapno mabalin a mamatikayo a ni Jesus isu ti Cristo, ti Anak ti Dios, ken tapno iti panamatiyo, maaddaankayo iti biag babaen iti naganna.

21 Kalpasan dagitoy a banbanag, impakita manen ni Jesus ti bagina kadagiti adalan idiay Baybay ti Tiberias; kastoy ti wagas a panangipakitana iti bagina: **2** Agkakadua da Simon Pedro, ni Tomas a maawagan iti Didimo, ni Natanael a manipud iti Cana idiay Galilea, dagiti annak ni Zebedeo, ken dua pay nga adalan ni Jesus. **3** Kinuna ni Simon Pedro kadakuada, "Mapanak agkalap." Kinunada kenkuana, "Sumurotkami met kenka." Napanda ngarud ket limmuganda iti bangka, ngem awan a pulos ti nakalapanda iti dayta nga agpatnag. **4** Idi sumingsingisingen ti init, nagtakder ni Jesus iti igid ti baybay, ngem saan nga ammo dagiti adalan nga isu ni Jesus. **5** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Agtutubo a lallaki, adda kadi aniaman a makan dita?" Simmungbatda kenkuana, "Awan." **6** Kinunana kadakuada, "Iwayatyo ti iketyo iti makannawan ti bangka, ket adda sumagmamano a maalayo." Isu nga inwayatda ti iketda, ngem saanda a kabaelan a guyoden daytoy gapu iti kaadu dagiti lames. **7** Kalpasanna, kinuna ti adalan nga inay-ayat ni Jesus kenni Pedro, "Isu dayta ti Apo." Idi nangngeg ni Simon Pedro nga isu ti Apo, ingatona ti akin-ruar a badona (ta nakabado isuna iti naingpis unay), ket timappuak iti baybay. **8** Immay ti sabali pay nga adalan iti bangka (ta saanda unay nga adayo iti daga, agarup dua gasut a kubit), ket ingguyguyodda ti iket a napno iti lames. **9** Idi nakatakdangda iti daga, nakitada idiay ti apoy ti beggang ken adda maituntuno a lames, nga addaan iti tinapay. **10** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mangiyegkayo iti lames a kakalkalapyo." **11** Napan ngarud ni Simon Pedro ket ingguyodna ti iket iti daga, a napunno iti dadakkel a lames; sangagasut ken limapulo ket tallo amin dagiti lames, uray no adu unay dagiti nakalapanda, saan a napigis ti iket. **12** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Umaykayo ket mammigatkayo." Awan kadagiti adalan ti nakaitured a nagsaludsod kenkuana iti, "Siasinoka?" Ammoda nga isu ti Apo. **13** Immay ni Jesus, ket innalana ti tinapay ken innalana pay ti lames, ket intedna dagitoy kadakuada. **14** Daytoy ti maikatlo a gundaway a panagpakitana kadagiti adalan kalpasan ti panagungarna. **15** Kalpasan ti panammigatda, kinuna ni Jesus kenni Simon Pedro, "Simon, nga anak ni Juan, ay-ayatennak kadi iti nalablabes ngem kadagitoy?" Kinuna ni Pedro kenkuana, "Wen, Apo; ammom nga ay-ayatenka." Kinuna ni Jesus kenkuana, "Pakanem dagiti korderok." **16** Kinunana manen kenkuana iti maikadua a gundaway, "Simon,

nga anak ni Juan, ay-ayatennak kadi?" kinuna ni Pedro kenkuana, "Wen, Apo; ammom nga ay-ayatenka." Kinuna ni Jesus kenkuana, "Aywanam dagiti karnerok." **17** Kinunana kenkuana iti maikatlo a gundaway, "Simon, nga anak ni Juan, ay-ayatennak kadi?" Nagliday ni Pedro gapu ta maikatlon a gundaway nga imbaga ni Jesus kenkuana iti, "Ay-ayatennak kadi?" Kinunana kenkuana, "Apo, ammom amin dagiti banbanag, ammom nga ay-ayatenka." Kinuna ni Jesus kenkuana, "Pakanem dagiti karnerok. **18** Pudno, pudno, ibagak kenka, idi ubingka pay, kawesam ti bagim ken mapanka iti sadinoman a kayatmo, ngem inton lumakayka, iyunnatmo dagiti imam, ken sabalinto a tao ti mangkawes kenka ket iyapannaka iti saanmo a kayat a papanan." **19** Ita, imbaga ni Jesus daytoy tapno pagilasinan no anianto a kita ti ipapatay ni Pedro a pakaidayawan ti Dios. Kalpasan a naibagana daytoy, kinunana kenni Pedro, "Surotennak." **20** Timmalliaw ni Pedro ket nakitana a sumursurot kadakuada ti adalan nga inay-ayat ni Jesus - ti tao a nagsadag idi iti barukong ni Jesus iti panangrabii ken nagkuna nga, "Apo, asinonto ti mangliput kenka?" **21** Kinita ni Pedro isuna, ket kalpasanna kinunana kenni Jesus, "Apo, anianto ti aramiden daytoy a tao?" **22** Kinuna ni Jesus kenkuana, "No kayatko a masapul nga aguray isuna agingga iti iyuumayko, ania koma dayta kenka? Surotennak." **23** Isu a nagwaras dayta a salaysay kadagiti kakabsat, a saanto a matay dayta nga adalan. Ngem, saan nga imbaga ni Jesus kenni Pedro a saanto a matay dayta nga adalan, ngem ketdi, "No kayatko a masapul nga aguray isuna agingga iti iyuumayko, ania koma dayta kenka?" **24** Daytoy nga adalan ti mangpaneknek maipanggep kadagitoy a banbanag, ken isu ti nangisurat kadagitoy a banbanag. Ket ammomi a pudno dagiti naimatanganna. **25** Adu pay dagiti dadduma a banbanag nga inaramid ni Jesus. No tunggal maysa ket maisurat, makunak nga uray ti lubong ket saanna a malaon dagiti libro a pakaisauratanna.

Dagiti Aramid

1 Ti immuna a libro nga insuratko, O Teofilo, imbagana amin dagiti inrugi ni Jesus nga aramiden
ken isuro, **2** agingga iti aldaw a naawat isuna sadiay
ngato. Daytoy ket kalpasan nga intedna ti bilin babaen
iti Espiritu Santo kadagiti pinilina nga apostol, nga
isu dagiti nagparanganna a sibibiag **3** kalpasan iti
panagsagsagabana. Iti uppat a pulo nga al-aldaw,
intultuloyna ti nagparang kadakuada, nangibagbaga
kadagiti banbanag a maipanggep iti pagarian ti Dios. **4**
Idi nakisinnarak isuna kadakuada, imbilinna a saanda
a panawan ti Jerusalem, ngem urayenda ti kari iti
Ama, a kinunana, "Nangngegyo manipud kaniak **5**
a pudno unay a nangbautisar ni Juan babaen iti
danum, ngem mabautisarankayto babaen iti Espiritu
Santo, iti mabiit." **6** Idi naummongda, sinaludsodda
kenkuana, "Apo, daytoy kadin ti tiempo nga isublim ti
pagarian iti Israel?" **7** Kinunana kadakuada, "Saan
a para kadakayo ti mangammo iti tiempo wenno iti
panawen nga inkeddeng ti Ama babaen iti bukodna
a turay. **8** Ngem umawatkayonto iti pannakabalin,
inton umay kadakayo ti Espiritu Santo, ket dakayonto
dagiti saksik idiay Jerusalem ken iti amin a Judea ken
Samaria, ken kadagiti sulsuli ti daga." **9** Idi naibagan
ni Apo Jesus dagitoy a banbanag, bayat a kumitkitada
sadiay ngato, naipangato isuna, ket inlemmeng isuna
iti ulep manipud kadagiti matada. **10** Kabayatan iti
napinget a panangkitada iti langit bayat a mapmapan
isuna, kellaat nga adda dua a lallaki a nakapuraw
a nakatakder ti abayda. **11** Kinunada, "Dakayo a
lallaki iti Galilea, apay a nakatakder kayo ditoy a
kumitkita idiay langit? Daytoy Jesus a nagpangato
idiay langit ket agsublinto iti wagas a kas metlaeng
iti nakitayo a pannakaipangatona sadi langit." **12**
Kalpasanna, nagsublida idiay Jerusalem manipud
idiay Bantay ti Olibo, nga asideg iti Jerusalem, a
madalliasat iti kas kapaut ti Aldaw a Panaginana. **13**
Idi nakasangpetdan, napanda iti akin-ngato a siled,
nga isu iti pagigiananda. Isuda da Pedro, Juan,
Santiago, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo,
Santiago nga anak ni Alfeo, Simon a Patriota, ken
Judas nga anak ni Santiago. **14** Sangsangkamaysada
amin a sipapasnek a nangitultuloy iti panagkararag.
Ket karaman ditoy dagiti babbai, ni Maria nga ina
ni Jesus, ken dagiti kakabsat ni Jesus a lallaki. **15**
Kadagidiay nga al-aldaw, timmakder ni Pedro iti
nagtetengngaan dagiti kakabsat, agarup sangagasut
ket duapulo a tattao, ket kinunana, **16** "Kakabsat,
nasisita a matungpal ti Nasantoan a Surat, nga
insaksakbay nga insao ti Espiritu Santo babaen iti
ngiwat ni David maipapan kenni Judas, nga isu iti
nangidaulo kadagiti nangtiliw kenni Jesus. **17** Ta
maysa met isuna kadatayo ken inawatna ti bingayna
kadagiti pagnumaran iti daytoy a ministerio." **18** (Tatta,
daytoy a lalaki ket nakagatang iti taltalon babaen iti
birok ti dakes nga aramidna. Kalpasanna, natinnag
nga umuna ti ulona, ken bimtak ti bagina, ket amin a
lalaem iti tianna ket naiburais. **19** Naammoan daytoy
dagiti amin nga agnanaed idiay Jerusalem, isu nga iti
bukodda a pagsasao, inawaganda dayta a taltalon iti
"Akeldama," dayta ket, "Kataltalunan ti Dara.") **20** Ta
naisurat iti Libro dagiti Salmo, 'Mabaybay-an koma
dagiti taltalonna, ken awan koma ti uray a tao nga
agnaed sadiay'; ken, 'Maipasublat koma iti sabali ti
takemna a kinamangidadaulo.' **21** Nasisita ngarud,
a maysa kadagiti lallaki a kimmuykuyog kadatayo
iti amin a tiempo a kaadda ni Apo Jesus kadatayo,
22 manipud idi nangrugi a nangbautisar ni Juan
agingga iti aldaw a naala ni Jesus manipud kadatayo,
masapul a kaduatayo a saksi iti panagungarna." **23**
Impasangoda dagiti dua a lallaki, ni Jose a maawagan
Barsabas, a managan met laeng iti Justo, ken ni
Matias. **24** Nagkararagda ket kinunada, "Sika, Apo,
ammom ti adda iti puspuso iti amin a tattao, isu
nga ipaltiingmo koma no siasino kadagitoy a dua ti
napilim **25** a mangsublat iti akem iti daytoy a ministerio
ken kinaapostol a linabsing ni Judas iti ipapanna iti
bukodna a lugar." **26** Binunotda no siasino kadakuada
ti napili ket nabunot ni Matias. Ket naibilang isuna
kadagiti sangapulo ket maysa nga apostol.

2 Idi dimteng ti aldaw ti Pentecostes, naummongda
amin iti isu met laeng a lugar. **2** Kellaat nga adda
immay manipud langit nga ungor a kasla daranudor
iti napigsa nga angin, ket pinunnona ti entero a
balay nga ayanda. **3** Adda nagparang kadakuada
a sinan-dila nga apuy a naiwaras, ket nagdisso iti
tunggal maysa kadakuada. **4** Napnoanda amin iti
Espiritu Santo ket nangrugida nga agsao iti sabali
a pagsasao, kas inted ti Espiritu Santo kadakuada
nga isaoda. **5** Ita, adda dagiti Judio nga agnanaed
idiay Jerusalem, dagiti nadiosan a lallaki, manipud iti
tunggal pagilian iti sirok ti langit. **6** Idi nangngegda
daytoy nga ungor, naummong dagiti nakaad-adu
a tattao ken nariribukanda gapu ta nangngeg ti
tunggal maysa ti bukodna a pagsasao nga insao

dagiti napnoan iti Espiritu Santo. 7 Nagsiddaawda
ken nakigtotda; kinunada, “Agpayso, saan kadi nga
amin dagitoy nga agsasao ket taga-Galilea?” 8
Apay a mangmanggegtayo ida nga agsasao kadagiti
bukodtayo a pagsasao sipud idi naiyanaktayo? 9
Dagiti pagsasao dagiti taga-Partia, ken Medes ken
Elam, ken kadagiti agnanaed idiay Mesopotamia, 10
idiay Judea ken Capadocia, idiay Pontus ken Asia,
idiay Frigia ken Pamfilia, idiay Ehipto ken dagiti paset ti
Libya nga asideg iti Cirene, ken dagiti sangaili manipud
Roma, 11 dagiti Judio ken Hentil, dagiti taga Creta ken
Arabia, mangmangngegtayo nga isasaoda kadagiti
pagsasaotayo ti maipanggep kadagiti naindaklan
nga aramid ti Dios.” 12 Nagsiddaawda amin ken
nariribukan; kinunada iti maysa ken maysa, “Ania
ti kayat a sawen daytoy?” 13 Ngem nanglais dagiti
dadduma a kinunada, “Napnoanda ketdi a iti baro
nga arak.” 14 Ngem timmakder ni Pedro a kaduana
dagiti sangapulo ket maysa, impigsana ti timekna, a
kinunana kadakuada, “Lallaki iti Judea ken dakayo
amin nga agnanaed iti Jerusalem, ammoenyo koma
daytoy; denggenyo a naimbag dagiti sasaok. 15 Ta
saan a nabartek dagitoy nga tattao kas iti pagarupyo,
ta maikatlo pay laeng nga oras iti aldaw. 16 Ngem
daytoy ti naisao babaen kenni profeta Joel: 17 'Daytoy
ket kadagitinto maudi nga al-aldaw,' kuna ti Dios,
'Pagnaedekto ti Espirituk kadagiti amin a tattao.
Agipadtonto dagiti annakyo a lallaki ken babbai,
makakitanto iti sirmata dagiti agtutuboyo a lallaki
ken agtagtagainepto dagiti panglakayenyo. 18 Kasta
met a kadigidinto nga al-aldaw ket pagnaedekto ti
Espirituk kadagiti adipenko ken kadagiti babbai nga
adipenko, ket agipadtodanto. 19 Mangipakitaakto
kadagiti pagsiddaawan iti tangatang ken kadagiti
pagilasinan iti daga, dara, apuy, ken alibungubong
ti asok. 20 Sumipngetto ti init ken agbalin a kasla
dara ti bulan, sakbay a dumteng ti naindaklan ken
nakaskasdaaw nga aldaw ti Apo. 21 Ket mapasamakto
a tunggal maysa nga umaw-awag iti nagan ti Apo
ket maisalakan.' 22 Lallaki iti Israel, denggenyo
dagitoy a sasao: Ni Jesus a Taga-Nasaret, ti tao
a pinaneknekan ti Dios kadakayo babaen kadagiti
nabileg nga ar-aramid ken kadagiti nakaskasdaaw ken
pagilasinan nga inaramid ti Dios babaen kenkuana iti
nagtetengngaanyo, kas ammoyo a mismo- 23 gapu
iti naikeddengen a plano ken sigud a Pakaammo
ti Dios, naiyawat isuna, ket dakayo, babaen iti ima
dagiti awanan linteg a lallaki, inlansayo iti krus ken
pinapatayyo isuna; 24 isuna a pinagungar ti Dios,
napalukayan ti ut-ot ni patay manipud kenkuana, gapu
ta saan a mabalin a tenglen isuna iti patay. 25 Ta
kuna ni David maipanggep kenkuana, 'Nakitak ti Apo
a kankanayon nga adda iti sangoanak, gapu ta isu
ket adda iti sibay ti makannawanko tapno saanak a
magaraw. 26 Isu a nagrag-o ti pusok ken nagragsak ti
dilak. Kasta met nga agbiagto ti lasagko iti kinatalged.
27 Ta saanmonto a baybay-an ti kararuak idiay
hades, wenno ipalubos iti Nasantoam a makitana ti
panagrupsa. (Hadēs g86) 28 Impakaammom kaniak
dagiti wagas ti panagbiag; pagbalinennakto a napnuan
iti rag-o babaen iti rupam.' 29 Kakabsat, sitatalgedak
nga agsao kadakayo iti maipanggep kenni David
nga ama iti puli: natay isuna ken naipunpon, ket
adda pay laeng kadatayo ita ti nakaitanemanna. 30
Ngarud, isuna ket maysa a profeta ken ammona
a nagsapata ti Dios iti maysa a kari kenkuana, a
pagtugawento ti Dios ti maysa kadagiti kaputotanna iti
tronona. 31 Nakitana daytoy ken nagsao maipanggep
iti panagungar ti Cristo, 'Saan isuna a nabaybay-an
idiay hades, wenno nakita iti lasagna ti panagrupsa.
(Hadēs g86) 32 Daytoy a Jesus- pinagungar isuna ti
Dios, nga iti daytoy ket nagbalintayo amin a saksi. 33
Isu nga iti pannakaipangatona idiay makannawan
nga ima ti Dios ken iti panangawatna iti naikari nga
Espiritu Santo manipud iti Ama, pinagnaedna daytoy,
kas makitkita ken mangmangngegyo. 34 Ta saan
a nagpangato ni David idiay langit, ngem kunana,
'Kinuna ti Apo iti Apok, “Agtugawka iti makannawanko,
35 agingga a pagbalinek a pagbatayan dagita sakam
dagiti kabusormo.” 36 Ngarud, ammoen koma dagiti
amin a babbalay iti Israel ti kinapudno a pinagbalin
ti Dios isuna nga Apo ken Cristo, daytoy a Jesus
nga inlansayo iti krus. 37 Ita, idi nangngeganda
daytoy, kasla la natudok kadagiti pusoda, ket kinunada
kenni Pedro ken kadagiti dadduma pay nga apostol,
“Kakabsat, ania iti rumbeng nga aramidenmi?” 38
Ket kinuna ni Pedro kadakuada, “Agbabawi ken
agpabautisarkayo, tunggal maysa kadakayo, iti
nagan ni Jesu-Cristo para iti pannakapakawan dagiti
basbasolyo, ket awatenyonto ti sagut iti Nasantoan
nga Espiritu. 39 Ta para kadakayo ti kari ken para
kadagiti annakyo ken para iti amin nga adda iti
adayo, kas kaadu ti tattao nga awaganto ti Apo
a Diostayo.” 40 Babaen iti adu pay a dadduma
a sasao ket pinaneknekanna ken inallukoyna ida;
kinunana, “Isalakanyo dagiti bagbagiyo manipud iti
daytoy a managdakdakes a henerasyon.” 41 Ket
inawatda ti saona ken nabautisaranda, ket adda

nainayon iti dayta nga aldaw nga agarup tallo ribo a karkararua. **42** Nagtultuloyda a nagdengdengngeg iti sursuro dagiti apostol ken naglilinnangenda, inaramidda pay ti panangpispisi iti tinapay ken nagkarkararagda. **43** Nagbuteng ti tunggal kararua, ket adu a nakakaskasdaaw ken pagilasinan ti naaramid babaen kadagiti apostol. **44** nagkakadua amin dagiti namati ken nagririnnanudda iti amin a banbanag, **45** ket inlakoda dagiti sanikuada ken gamgamengda ket inwarasda iti amin, segun iti pakasapulan iti siasinoman. **46** Ngarud, inaldaw-aldaw a nagtultuloyda iti Templo, nga addaan iti maymaysa a panggep, ken inaramidda ti panangpisi iti tinapay kadagiti uneg iti pagtaengan, ken nagbibinningayda iti taraon nga addaan ragsak ken kinapakumbaba iti puso; **47** nagdayawda iti Dios ken immawatda iti panagraem manipud kadagiti amin a tattao. Ket inaldaw-aldaw nga adda inaynayon ti Apo kadakuada a maisalsalakan.

3 Ita, mapan da Pedro ken Juan iti templo iti oras ti panagkararag, iti maika-siam nga oras. **2** Ket adda maysa a lalaki, a pilay manipud pay iti pannakaipasngayna, nga inaldaw a mabagbagkat ken maipapaidda iti ruangan ti templo a naawagan iti Napintas, tapno makadawat ti limos manipud kadagiti tattao a mapan iti templo. **3** Idi nakitana da Pedro ken Juan a nganngganin sumrek iti uneg ti templo, dimmawat isuna iti limos. **4** Ket ni Pedro a kaduana idi ni Juan, minatmatanna ti lalaki ket kinunana, "Kitaennakami." **5** Kimmita ti pilay a lalaki kadakuada, a mangnamnama a makaawat iti maysa a banag manipud kadakuada. **6** Ngem kinuna ni Pedro, "Awananak iti pirak ken balitok, ngem ti adda kaniak, itedko kenka. Iti nagan ni Jesu-Cristo ti Nasaret, magnaka." **7** Iniggaman ni Pedro isuna iti makannawan nga imana, ket pinatakderna isuna: ket dagus a pimmigsa dagiti sakana ken dagiti tultulang ti lipay-lipayna. **8** Limmagto ti pilay a lalaki ket timmakder ken nangrugin a magna; ket simrek isuna iti templo; magmagna, aglaglagto, ken agdaydayaw iti Dios, a kaduana da Pedro ken Juan. **9** Nakita dagiti amin a tattao isuna a magmagna ken agdaydayaw iti Dios. **10** Nabigbigda nga isu daydiay lalaki a nakatugaw nga agpalpalama idi iti Napintas a Ruangan ti templo; ket kasta unay iti panagsiddaaw ken panagmalangada gapu iti napasamak kenkuana. **11** Bayat a kumkumpet isuna kada Pedro ken Juan, nagtataray amin dagiti tattao a napan kadakuada iti Pasilio a naawagan iti Kukua ni Solomon, agsidsiddaawda unay. **12** Idi nakita ni Pedro daytoy, sinungbatanna dagiti tattao. "Dakayo a lallaki iti Israel, apay nga agsiddaawkayo? Apay a perperrengen dakami, a kasla pinapagnami isuna babaen iti bukodmi a pannakabalin wenno kinanadiosan? **13** Ti Dios ni Abraham, ni Isaac, ni Jacob, ti Dios dagiti ammatayo, intandudona ti adipenna a ni Jesus. Isuna daydiay impaimayo ken inumsiyo iti sangoanan ni Pilato, idi inkeddengnan a wayawayaan isuna. **14** Inumsiyo ti Nasantoan ken Nalinteg, ket dinawatyo ketdi a ti mammapatay iti mawayawayaan kadakayo. **15** Pinatayyo ti Prinsipe ti biag; a pinagungar ti Dios manipud iti patay; ken saksi kami iti daytoy. **16** Ita, babaen iti panamati iti naganna, daytoy a tao a makitkita ken am-ammoyo, ket napapigsa. Ti pammatina nga adda kenni Jesus, inikkanna isuna iti daytoy a naan-anay a salun-at iti imatangyo amin. **17** Ita, kakabsat a lallaki, ammok a nagtignay kayo iti kinaawan-Pakaammo, kas met iti inaramid dagiti mangiturturayyo. **18** Ngem dagiti banbanag nga insakbay ti Dios babaen iti ngiwat dagiti amin a profeta, a masapul nga agsagaba ti Cristona, natungpalnan. **19** Isu nga agbabawikayo ken tumallikodkayo, tapno maikkat dagiti basbasolyo, tapno addanto met umay a panawen ti pannakaparegta manipud iti presensia ti Apo; **20** ken tapno ibaonna ti Cristo a nadutokan para kadakayo, a ni Jesus. **21** Isuna ti masapul nga awaten ti langit agingga iti tiempo pannakaisubli iti kasisigud dagiti amin a banbanag, kas insao ti Dios isi un-unana, babaen iti ngiwat dagiti nasantoan a profetana. **(aiōn g165)** **22** Pudno a kinuna ni Moises, 'Mangpataudto ti Apo a Dios iti profeta a kas kaniak manipud kadagiti kakabsatyo. Masapul a denggenyo ti amin nga ibagananto kadakayo.' **23** Mapasamakto a tunggal tao a saan a dumngeg iti dayta a profeta ket naan-anayto a madadael manipud kadagiti tattao. **24** Wen, ken amin a profeta manipud kenni Samuel ken dagiti simmaruno kenkuana, nagsaoda amin ken impakaammoda ti maipapan kadagitoy nga al-aldaw. **25** Dakayo dagiti annak dagiti profeta ken iti tulag a nakitulagan ti Dios kadagiti kapuonanyo, kas imbagana kenni Abraham, 'Babaen iti bukelmo, mabendisionanto amin dagiti pamilia iti lubong.' **26** Kalpasan nga binangon ti Dios ti adipenna, imbaonna nga umuna kadakayo, tapno bendisionannakayo babaen iti panangpatallikodna iti tunggal maysa kadakayo manipud iti kinadakesyo.

4 Bayat nga agsasao da Pedro ken Juan kadagiti tattao, immay kadakuada dagiti papadi ken ti kapitan iti templo ken dagiti Saduceo. **2** Nariribukanda unay gapu ta isursuro da Pedro ken Juan kadagiti tattao ti maipapan kenni Jesus ken iwarwaragawagda ti maipapan iti panagungarna manipud iti patay. **3** Tiniliwda ida ket impanda ida iti pagbaludan agingga iti simmaruno a bigat, gapu ta rabiin. **4** Ngem adu kadagiti tattao a nakangngeg iti mensahe ti namati; ket ti bilang dagiti lallaki a namati ket agarup lima a ribu. **5** Napasamak iti simmaruno nga aldaw, a dagiti mangiturturayda, dagiti panglakayen, ken dagiti eskriba ket nagtitipon idiay Jerusalem. **6** Ni Anas a kangatoan a padi ket adda sadiay, kasta met ni Caifas, ni Juan, ni Alejandro, ken amin a kabagian ti kangatoan a padi. **7** Idi naiyasmangdan da Pedro ken Juan iti sangoananda, sinaludsodda kadakuada, "Babaen iti ania a pannakabalin, wenno ania a nagan, nga inaramidyo daytoy?" **8** Ket ni Pedro, a napnoan iti Espiritu Santo, kinunana kadakuada, "Dakayo a mangiturturay kadagiti tattao, ken dakayo a panglakayen, **9** no dakami, iti daytoy nga aldaw, ket maus-usig gapu iti naimbag nga aramid a naaramid iti agsaksakit a lalaki- iti ania a wagas a napaimbag daytoy a lalaki? **10** Ammoenyo koma, dakayo amin ken dagiti amin a tattao iti Israel, nga iti nagan ni Jesu-Cristo a taga-Nasaret, nga inlansayo iti krus, a pinagungar ti Dios manipud iti patay- babaen kenkuana sisasalun-at a nakatakder ditoy sangoananyo daytoy a lalaki. **11** Ni Jesu-Cristo ti bato linaksidyo, dakayo a maiyarig iti agipatpatakder, ngem isu iti nagbalin a kangrunaan a pasuli a bato. **12** Awanen sabali pay a tao nga ayan ti pannakaisalakan: gapu ta awanen sabali pay a nagan iti siruk ti langit, a naited kadagiti tao, nga isu iti pakaisalakanantayo." **13** Ita, idi nakitada ti kinatured da Pedro ken Juan, ken nabigbigda nga isuda ket kadawyan laeng, awan adalda a lallaki, napasiddaawda, ket naamirisda a nakikadkadua da Pedro ken Juan kenni Jesus. **14** Gapu ta nakita dagiti mangidadaulo a Judio ti lalaki a napaimbag a makipagtaktakder kadakuada, awan maibagada a maibusor kadakuada. **15** Ngem kalpasan a binilinda dagiti apostol a pumanawda iti taripnong dagiti mammagbaga, nagtutungtungda nga is-isuda laeng. **16** Kinunada, "Ania iti rumbeng nga aramidentayo kadagitoy a lallaki? Ta ti kinapudno nga adda nakaskasdaaw a milagro a naaramid babaen kadakuada ket ammo ti tungngal maysa nga agnanaed iti Jerusalem; saantayo a mailibak daytoy. **17** Ngem tapno saan a maiwaras pay daytoy kadagiti tattao, ballaagantayo ida a masapul a saandan a dakamaten pay daytoy a nagan iti siasinoman." **18** Inayabanda da Pedro ken ni Juan ket binilinda ida a saandan a dakamaten wenno isuro ti nagan ni Jesus. **19** Ngem simmungbat da Pedro ken Juan a kinunada kadakuada, "No ania ti umno iti imatang ti Dios, ti agtulnogkadakayo a saan ketdi a kenkuana, dakayo ti mangngeddeng. **20** Saanmi ngamin a mabaelan ti saan nga agsao maipanggep kadagiti banbanag a nakitami ken nangngeganmi." **21** Kalpasan ti panangbalaagda pay kada Pedro ken Juan, pinalubusanda ida a pumanaw. Saanda a nakasarak iti aniaman a panggappuanda a mangdusa kadakuada, gapu ta amin dagiti tattao ket agdaydayaw iti Dios gapu iti naaramid. **22** Ti lalaki a nakapadas iti daytoy a milagro a pannakapaimbag ket agtawen iti nasurok uppat a pulo. **23** Kalpasan iti pannakawayawayada, dimteng da Pedro ken Juan iti ayan dagiti kakaduada ket impadamagda amin dagiti imbaga kadakuada dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen. **24** Idi nangngeganda daytoy, impigsada dagiti timtimmekda iti Dios nga addaanda iti sangsangkamaysa a panunot, a kinunada, "Apo, sika a nangaramid iti langit ken daga ken iti baybay, ken amin nga adda kadakuada, **25** sika a babaen iti Espiritu Santo, babaen iti ngiwat ni amami a ni David nga adipenmo, kinunam, 'Apay a nakaunget dagiti pagilian a Hentil, ken agpanpanunot kadagiti awan serserbina a banbanag dagiti tattao? **26** Nagkaykaysa dagiti ar-ari iti daga, ken nagtitiponda a maibusor iti Apo, ken maibusor iti Cristona.' **27** Kinapudnona, uray da Herodes ken ni Poncio Pilato, agraman dagiti Hentil ken dagiti tattao iti Israel, nagtitiponda iti daytoy a suidad, maibusor iti nasantoan nga adipenmo a ni Jesus, a pinulutam. **28** Nagtitiponda a mangaramid iti amin nga inkeddengen ti imam ken tarigagaymo a mapasamak. **29** Ita, Apo, kitaem koma dagiti pakdaarda ket ikkam koma dagiti adipenmo iti tured a mangisao iti saom. **30** Tapno bayat nga iyun-unnatmo ti imam tapno mangpaimbag, mabalin a mapasamak dagiti pagilasinan ken dagiti nakaskasdaaw babaen iti nagan ti nasantoan nga adipenmo a ni Jesus." **31** Kalpasan iti panagkararagda, naggingined iti lugar a nagtataripnonganda, ket napnoanda amin iti Espiritu Santo, ket situturedda nga insao ti sao ti Dios. **32** Adu kadagiti namati ti sangsangkamaysa iti pusoda ken kararuada: ket awan uray maysa kadakuada a nagkuna nga aniaman a banag a kukuana ket

kukuana laeng; 33 ngem ketdi, amin a banag ket
nagririnnanudanda. Sibibileg nga inwarwaragawag
dagiti apostol dagiti pammaneknekda maipapan iti
panagungar ni Apo Jesus, ket dakkel a parabor ti
adda kadakuada amin. 34 Awan ti siasinoman a tao
kadakuada nga agkurang iti aniaman a banag, gapu
ta amin nga addaan titulo iti daga wenno balbalay ket
inlakoda ken inyegda amin a kuarta a naglakoanda
35 ken indatagda iti sakaanan dagiti apostol. Ken
naaramid ti panangibunong iti tunggal namati, segun
iti pagkasapulan iti tunggal maysa. 36 Ni Jose, a
Levita, maysa a lalaki a naggapu idiay Chipre, ket
inawagan dagiti apostol a Barnabas, (a ti kayatna a
sawen ket anak ti pannakapabileg). 37 Addaan isuna
iti taltalon, inlakona daytoy ket inyegna ti kuarta a
naglakoanna iti sakaanan dagiti apostol.

5 Ita, adda lalaki a managan Ananias, kaduana
ni Safira nga asawana, nangilakoda iti paset
ti sanikuada, 2 ket nangidulin isuna iti paset ti
naglakoanna (ammo met ti asawana daytoy), ken
inyegna dagiti dadduma a paset daytoy ket indatagna
iti sakaanan dagiti apostol. 3 Ngem kinuna ni Pedro,
"Ananias, apay nga intulokmo nga iturayan ni Satanas
dayta pusom ket pinagulbodam ti Espiritu Santo ken
nangidulinka iti paset ti naglakoam? 4 Idi saanmo pay
a nailako daytoy, saankadi a sika met iti makinkukua?
Ket idi nailakon, saan kadi a sika met laeng iti
makaammo? Apay ngarud a napanunotmo daytoy
a banag? Saan a kadagiti tattao iti nagulbodam, no
di ket iti Dios. 5 Idi nangngegna dagitoy a sasao,
natuang ni Ananias ket inyangesna ti maudi nga
angesna. Ket kasta unay iti panagbuteng dagiti amin
a nakangngeg iti daytoy. 6 Immay iti sangoanan
dagiti agtutubo a lallaki ket binungonda isuna, ket
binagkatda isuna nga inruar ket intanemda isuna. 7
Kalpasan iti agarup tallo nga oras, simrek ti asawana,
a dina ammo no ania iti napasamak. 8 Kinuna ni
Pedro kenkuana, "Ibagam kaniak no kastoy laeng
a gatad ti naglakoanyo iti daga." Kinunana, "Wen,
kasta laeng." 9 Ket kinuna ni Pedro kenkuana, "Apay
met ta nagkaykaysakayo a mangsuot iti Espiritu ti
Apo? Kitaem, addan iti ruangan dagiti saksaka dagiti
nangitanem ti asawam, ket bagkatendakanto nga
iruar." 10 Dagus a natuang isuna iti sakaanan ni Pedro,
ket inyangesna ti maudi nga angesna, ket simrek
dagiti agtutubo a lallaki ket nasarakanda isuna a natay;
binagkatda isuna nga inruar ket intanemda iti abay ti
asawana. 11 Nakaro a buteng ti immay iti sibubukel
nga iglesia, ken kadagiti amin a nakangngeg kadagitoy
a banbanag. 12 Adu a pagilasinan ken nakaskasdaaw
iti mapaspasamak kadagiti tattao babaen kadagiti
ima dagiti apostol. Naummongda amin iti pasilio
ni Solomon. 13 Ngem awan pulos ti nakaitured a
maitipon kadakuada; nu pay kasta, rinaraem ida dagiti
tattao. 14 Adda latta dagiti namati a mainaynayon
a mamati iti Apo, adu a lallaki ken babbai, 15 ket
uray da la ibagkat nga ipan kadagiti kalsada dagiti
masakit ken ipaiddada ida kadagiti papag ken ikamen,
tapno iti ilalabas ni Pedro ket mabalin a maibatog ti
anniniwanna iti dadduma kadakuada. 16 Adda met
naummong a dakkel a bilang dagiti tattao a nagtaud
kadagiti il-ili iti aglawlaw ti Jerusalem, a nangiyeg
kadagiti masakit ken dagiti parparigaten iti narugit nga
espiritu, ket immimbagda amin. 17 Ngem timmakder
ti kangatoan a padi, ken amin dagiti kakaduana
(nga isu ti sekta dagiti Saduceo); ket napnoanda
iti apal 18 ket tiniliwda dagiti apostol, ken inkabilda
ida iti pampubliko a pagbaludan. 19 Nupay kasta,
iti rabii, adda anghel ti Dios a nangilukat iti ruangan
ti pagbaludan ket indalanna ida a rimmuar, ket
kinunana, 20 "Mapankayo agtakder idiay templo ket
ibagayo kadagiti tattao dagiti amin a sasao iti daytoy
a Biag." 21 Idi nangngeganda daytoy, simrekda iti
templo idi ngannganin aglawag ket nagisuroda. Ngem
immay ti kangatoan a padi, ken dagiti kakaduana, ket
inummongna ti konseho, dagiti amin a panglakayen
dagiti tattao ti Israel, ket nangibaon idiay pagbaludan
tapno maiyeg dagiti apostol. 22 Ngem saan ida a
nasarakan dagiti opisyal a napan iti pagbaludan, ket
nagsublida ken impadamagda, 23 "Nasarakanmi a
natalged ti pannakairikep ti pagbaludan ken sitatakder
dagiti guardia iti ruangan, ngem idi linukatanmi
daytoy, awan uray maysa a nasarakanmi iti uneg."
24 Ita, idi nangngeg ti kapitan iti templo ken dagiti
panguloen a papadi dagitoy a sasao, kasta unay
ti siddaawda maipapan iti mabalin a napasamak
kadakuada. 25 Kalpasanna, adda immay nangibaga
kadakuada, "Dagiti lallaki nga inkabilyo iti pagbaludan
ket nakatakderda idiay templo ken mangisursuroda
kadagiti tattao." 26 Isu a napan ti kapitan a kaduana
dagiti opisyal ket inyegda ida nga insubli, ngem
awan iti nadangran, ta nagbutengda nga amangan
no batoen ida dagiti tattao. 27 Idi naiyegdan ida,
inkabilda ida iti sangoanan ti konseho. Pinalutpot ida
ti kangatoan a padi, a 28 kunana, "Naingetmi nga
imbilin kadakayo a saanyo nga isuro ti maipanggep iti
daytoy a nagan, ngem ita, pinunnoyo ti Jerusalem iti

sursuroyo, ken tarigagayyo nga ipabaklay kadakami ti pannakatay daytoy a lalaki." **29** Ngem simmungbat ni Pedro ken dagiti apostol, "Masapul nga agtulnogkami iti Dios a saan ket a kadagiti tattao. **30** Ti Dios dagiti ammami, pinagungarna ni Jesus a pinapatayyo babaen iti panangibitinyo iti kayo. **31** Intan-ok isuna ti Dios iti makannawan nga imana tapno agbalin a prinsipe ken mannangisalakan, a mangted iti panagbabawi iti Israel, ken iti pannakapakawan dagiti basbasol. **32** Mapaneknekanmi dagitoy a banbanag, ken kasta met ti Espiritu Santo, nga inted ti Dios kadagiti agtulnog kenkuana." **33** Idi nangngegan dagiti kameng ti konseho daytoy, nakaungetda ket kayatda a papatayen dagiti apostol. **34** Ngem ti Pariseo a managan Gamaliel, maysa a mangisursuro iti linteg, a raraemen dagiti amin a tattao, timmakder ken imbilinna a mairuar pay laeng dagiti apostol. **35** Ket kinunana kadakuada, "Lallaki iti Israel, kitaenyo a naimbag no ania iti isingasingyo nga aramiden kadagitoy a tattao. **36** Ta iti naglabas a tiempo, timmaud ni Teudas a nagpammarang nga isuna ket mabigbigbig, ken agarup uppat a gasut a lallaki iti timmipon kenkuana. Napapatay isuna, ket amin a nagtultulnog kenkuana, nawarawarada ken awan nagbanaganda. **37** Kalpasan iti daytoy a lalaki, timmaud ni Judas a taga-Galilea idi panawen ti sensus ket adda met dagiti sumagmamano a tattao a simmurot kenkuana. Natay met isuna, ket nawarawara dagiti amin a nagtultulnog kenkuana. **38** Ita, ibagak kadakayo, adaywanyo dagitoy a lallaki ket baybay-anyo ida, ta no daytoy a panggep wenno aramid ket nagtaud kadagiti tattao, maparmekto daytoy. **39** Ngem no daytoy ket nagtaud iti Dios, diyonto kabaelan a parmeken ida; mabalin pay ketdi a masarakanyo a busbusorenyo ti Dios." Iti kasta ket naallukoyda. **40** Ket pinaayabanda dagiti apostol iti uneg ket kinabilda ida ken binilinda ida a saanda nga agsasao iti maipanggep iti nagan ni Jesus, ket pinalubosanda ida a pumanaw. **41** Pinanawanda ti konseho a siragragsak ta naibilangda a maikari nga agsagaba iti pannakababain para iti Nagan. **42** Manipud idi iti tunggal aldaw, idiay templo ken iti tunggal balay, intultuloyda nga insursuro ken inkaskasaba a ni Jesus ket isu iti Cristo.

6 Ita, kadagidiay nga al-aldaw, idi umad-adu ti bilang dagiti adalan, adda rimsua a riri dagiti Judio a taga Gresya a maibusor kadagiti Hebreo, gapu ta nabaybay-an dagiti balo kadakuada, maipanggep iti inaldaw a pannakaiwaras ti taraon. **2** Inayaban dagiti sangapulo ket dua nga apostol dagiti adu nga adalan ket kinunada, **3** "San a rumbeng nga isardeng ti panangisuro iti sao ti Dios tapno agidasarkami kadagiti lamisaan. Ngarud kakabsat, mangpilikayo iti pito a lallaki kadakayo met laeng, lallaki nga addaan iti nasayaat a pakasarsaritaan, napnoan iti Espiritu ken iti kinasirib, ket isu iti dutokantayo a mangimaton iti daytoy a trabaho. **4** Ket dakami met, agtultuloykami latta iti panagkararag ken iti ministerio maipapan iti sao." **5** Naay-ayo ti panagsaoda dagiti adu a tattao. Pinilida ngarud ni Esteban, maysa a lalaki a napnoan iti pammati ken iti Espiritu Santo, kasta met da Felipe, Procoro, Nicanor, Timon, Parmenas, ken ni Nicolas, a maysa a ganganaet a nagtaud idiay Antiokia. **6** Indatag dagiti namati dagitoy a lallaki iti sangoanan dagiti apostol, a nangikararag ken nangipatay kadagiti imada kadakuada. **7** Isu a nagwaras ti sao ti Dios; ken ti bilang dagiti adalan ket immadu iti kasta unay idiay Jerusalem; ket adda dakkel a bilang dagiti papadi a nagbalin a natulnog iti pammati. **8** Ita, ni Esteban a napnoan iti parabur ken kinabileg, ket nagar-aramid kadagiti nakakaskasdaaw ken pagilasinan kadagiti tattao. **9** Ngem adda tattao a kameng iti sinagoga a maawagan iti sinagoga dagiti Nawayawayaan a tattao, a taga-Cirene ken taga-Alejandria, ken dadduma met ket nagtaud idiay Cilicia ken Asia. Makisinsinnuppiat dagitoy a tattao kenni Esteban. **10** Ngem saanda a nabaelan a tubngaren ti kinasirib ken ti Espiritu nga adda kenni Esteban iti panagsaona. **11** Ket limed a nangallukoyda kadagiti a lallaki a mangibaga, "Nangngeganmi a tinabbaawan ni Esteban ni Moises ken ti Dios." **12** Sinugsoganda dagiti tattao, dagiti panglakayen, ken dagiti eskriba, ket binabalawda ni Esteban, tiniliwda isuna, ken inyegda isuna iti konseho. **13** Nangiyegda kadagiti ulbod a saksi, a nangibaga, "Daytoy a tao ket saan nga agsarsardeng nga agsasao iti sasao maibusor iti daytoy a nasantoan a lugar ken iti linteg. **14** Ta nangngegmi isuna a nangibaga a dadaelen daytoy a Jesus ti Nasaret daytoy a lugar ken sabalianna ti kaugalian nga inted ni Moises kadatayo." **15** Tunggal maysa a situtugaw idiay konseho ket nakaturong dagiti matada kenkuana ket nakitada a ti rupana ket kasla rupa iti anghel.

7 Kinuna ti kangatoan a padi, "Pudno kadi dagitoy a banbanag?" **2** Kinuna ni Esteban, "Kakabsat ken amma, dumngegkayo kaniak: Nagparang ti nadayag a Dios iti amatayo a ni Abraham idi adda isuna

idiay Mesopotamia, sakbay a nagnaed isuna idiay Haran; **3** kinunana kenkuana, “Panawam ti dagam ken dagiti kakabagiam, ket mapanka iti daga nga ipakitakto kenka. **4** Ket pimmanaw isuna iti daga dagiti Caldeo ket nagnaed idiay Haran; manipud sadiay, kalpasan ti ipapatay ti amana, inyeg isuna ti Dios iti daytoy a daga a pagnanaedanyo ita. **5** Awan iti daytoy ti intedna a kas tawid kenkuana, awan, awan ti uray umanay laeng a pagbaddekan ti saka. Ngem inkarina - uray no awan pay laeng iti anak ni Abraham - nga itednanto ti daga kenkuana ken kadagiti kaputotanna a sumaruno kenkuana kas sanikuana. **6** Nagsasao ti Dios kenkuana iti kas iti daytoy, nga agnaedto dagiti kaputotanna iti sabali a daga, iti adu a tawen, ken tagabuento ida dagiti tattao sadiay ken parigatendanto ida iti las-ud iti uppat a gasut a tawen. **7** Ket ukomekto ti pagilian a pagbalinanda a tagabu,' kinuna ti Dios, 'ket kalpasan dayta, rummuardanto ken agdayawdanto kaniak iti daytoy a lugar.' **8** Ket intedna kenni Abraham ti tulag iti pannakakugit, ket naaddaan ni Abraham iti putot nga isu ni Isaac ket kinugitna isuna iti maikawalo nga aldaw; imputot met ni Isaac ni Jacob, ket imputot met ni Jacob dagiti sangapulo ket dua a nalatak a kapuonan iti puli. **9** iti apal, napagandat dagiti kapuonan ti puli a maibusor kenni Jose ket inlakoda isuna idiay Egipto, ket ti Dios adda kenkuana, **10** insalakanna isuna manipud kadagiti amin a panagsagsagabana, ken pinagbalinna isuna a makaay-ayo ken nasirib iti imatang ni Faraon, nga ari iti Egipto. Pinagbalin isuna ni Faraon a gobernador iti Egipto ken iti entero a sangkabalayanna. **11** Ita, adda dimteng a panagbisin iti entero nga Egipto ken Canaan ken nakaro a panagsaba: ket awan ti nasarakan dagiti ammatayo a taraon. **12** Ngem idi nangngegan ni Jacob nga adda trigo idiay Egipto, imbaonna dagiti amaentayo iti umuna a gundaway. **13** Iti maikadua a gundaway, impakaammo ni Jose ti bagina kadagiti kakabsatna; ket naam-ammo ni Faraon ti pamilia ni Jose. **14** Imbaon ni Jose dagiti kakabsatna a mapanda ibaga kenni Jacob nga amana nga umay isuna idiay Egipto, kasta met dagiti amin a kakabagianna, pito-pulo ket limada amin. **15** Napan ngarud ni Jacob idiay Egipto; ket natay isuna, isuna ken dagiti ammatayo. **16** Naiyakarda idiay Sikem ket naipunponda idiay tanem a ginatang ni Abraham iti pirak manipud kadagiti annak ni Hamor idiay Sikem. **17** Idi nganngan ti tiempo nga inkari ti Dios kenni Abraham, dimmakkel ken immadu dagitoy a tattao idiay Egipto, **18** agingga a nagturay iti Egipto ti maysa nga ari a saan a makaammo iti maipanggep kenni Jose. **19** Inallilaw daytoy nga ari dagiti tattaotayo ken rinanggasanna dagiti amaentayo, isu nga tapno agbiagda, uray da la ibelleng iti ruar dagiti maladagada. **20** Iti dayta a tiempo, naipasngay ni Moises; nakaim-imnas unay isuna iti imatang ti Dios ket naaywanan isuna iti las-ud iti tallo a bulan iti balay ti amana. **21** Idi naibelleng isuna iti ruar, innala isuna iti anak a babai ni Faraon ket pinadakkelna isuna a kas bukodna nga anak. **22** Naadal ni Moises dagiti amin a sursuro dagiti Egipcio; ken nabileg isuna iti sasao ken ar-aramid. **23** Ngem idi agarup uppat a pulo ti tawenna, immay iti panunotna a sarungkaranna dagiti kakabsatna a lallaki, dagiti annak ti Israel. **24** Iti pannakakitana iti saan a nasayaat a pannakatrato iti maysa nga Israelita, inkanawana isuna ken imbalesanna isuna a naparigat, babaen iti panangpatayna iti Egipcio: **25** impagarupna a maawatan dagiti kakabasatna nga isalakan ida ti Dios babaen iti imana, ngem saanda a naawatan. **26** Iti simmaruno nga aldaw, adda nadanunanna nga Israelita a madama nga agap-apa; pinadasna ida a pagkapia-en; kinunana, 'Lallaki, agkabsatkayo; apay a dangranyo iti tunggal maysa?' **27** Ngem daydiay nangdangran iti karrubana, induronna isuna ket kinunana, 'Siasino iti namagbalin kenka a mangituray ken ukom kadakami? **28** Kayatnak met kadi a patayen iti Egipcio idi kalman?' **29** Timmaray ni Moises kalpasan a nangngeganna daytoy; nagbalin isuna a ganggannaet iti daga ti Midian, a nagbalinanna nga ama iti dua nga annak a lallaki. **30** Idi napalabas iti uppat a pulo a tawen, adda anghel a nagparang kenkuana idiay let-ang iti Bantay Sinai, iti gil-ayab ti apuy iti bassit a kayo. **31** Idi nakita ni Moises ti apuy, nagsiddaaw isuna iti nakitana; ket iti yaasidegna a mangkita iti daytoy, nagsao ti Apo a kunana, **32** 'Siak ti Dios dagiti ammam, ti Dios ni Abraham, ken ni Isaac, ken ni Jacob.' Uray la nagpigerger ni Moises ken saanna a maitured ti kumita. **33** Kinuna ti Apo kenkuana, 'Ikkatem dagita sandaliasmo, gapu ta ti disso a pagtaktakderam ket nasantoan a disso. **34** Pudno a nakitak ti panagsagaba dagiti tattaok nga adda idiay Egipto; Nangngegak dagiti un-unnoyda, ket bimmabaak tapno isalakanko ida; ita umayka, ibaonka idiay Egipto.' **35** Daytoy Moises nga inumsida, idi kinunada, 'Siasino ti namagbalin kenka a mangituray ken ukom?' - isuna ti imbaon ti Dios kas mangituray ken mangisalakan. Imbaon isuna ti Dios babaen iti ima ti anghel a nagparang kenni Moises iti bassit a kayo.

36 Indaulloan ida ni Moises a pimmanaw idiay Egipto, kalpasan a nangar-aramid isuna kadagiti milagro ken pagilasinan idiay Egipto ken iti Baybay dagiti Runo, ken idiay let-ang bayat iti uppat a pulo a tawen. **37** Daytoy metlaeng a Moises ti nangibaga kadagiti tattao iti Israel iti, 'Mangpataudto ti Dios iti profeta para kadakayo manipud kadagiti kakabasatyo a lallaki, maysa a profeta a kas kaniak.' **38** Daytoy ti lalaki nga adda idi iti taripnong idiay let-ang a kaduana ti anghel a nagsao kenkuana idiay Bantay Sinai. Daytoy ti lalaki a kinadkaddua idi dagiti amaentayo; daytoy ti lalaki a nangawat kadagiti sibibiag a sasao tapno itedna kadatayo. **39** Daytoy ti lalaki a saan a kinayat a pagtulnogan dagiti amaentayo; induronda isuna a paadayo manipud kadagiti bagbagida, ket kadagiti puspusoda nagsublida idiay Egipto. **40** Iti dayta a tiempo imbagada ken ni Aaron, 'Iyaramidandakami kadagiti dios a mangidaulo kadakami. No maipapan iti daytoy a Moises, a nangidaulo kadatayo a pumanaw iti daga ti Egipto, saanmi nga ammo no ania iti napasamak kenkuana.' **41** Isu a nangaramidda iti urbon a baka kadagidiay nga al-aldaw ket nangiyegda iti daton iti didiosen, ket nagragsakda gapu iti inaramid dagiti imada. **42** Ngem timmalikod ti Dios ket binaybay-anna ida nga agdayaw kadagiti bitbituen iti tangatang; kas naisurat iti libro dagiti profeta, 'Nangisagut kadi kaniak kadagiti natay nga atap nga ayup ken kadagiti daton iti uppat a pulo a tawen idiay let-ang, balay ti Israel? **43** Inawatyo ti tabernakulo ni Molec ken ti bituen iti dios a ni Refan, ken dagiti inaramidyo a kalanglanga ti maysa a banag tapno dayawenyo: Ket ipankayto iti ad-adayo pay ngem iti Babilonia.' **44** Adda idi kadagiti amaentayo ti tabernakulo iti testimonio, idiay let-ang, kas imbilin ti Dios idi imbagana kenni Moises a masapul nga aramidenna daytoy a kas iti pagtuladan a nakitana. **45** Daytoy ti tolda a dagiti ammaentayo, iti batangda, ket inyegda iti daga a kaduada ni Josue. Napasamak daytoy idi simrekda a nangtagikua kadagiti nasion a pinapanaw ti Dios iti imatang dagiti amaentayo. Kastoyen agingga kadagiti aldaw ni David, **46** a nakasarak iti pabor iti imatang ti Dios; dinawatna a mangsapul iti pagnaedan a lugar para iti Dios ni Jacob. **47** Ngem ni Solomon ti nangipatakder iti balay para iti Dios. **48** Nupay kasta, ti Kangangatoan ket saan nga agnanaed kadagiti balay a naaramid babaen kadagiti im-ima; daytoy ket kas iti ibagbaga iti profeta, **49** 'Ti langit ti tronok, ket ti lubong, isu ti pagbatayan dagiti saksakak. Ania a kita iti balay ti maipatakdermo para kaniak? kuna ti Apo: Wenno sadino ti lugar a paginanak? **50** Saan kadi a ti imak ti nangaramid kadagitoy amin a banbanag?' **51** Dakayo a tattao a simikkil ti tengngedna ken saan a nakugit ti puso ken laplapayagna, kanayonyo a suksukiren ti Espiritu Santo; agtigtignaykayo a kas iti pinagtignay dagiti amaenyo. **52** Siasino kadagiti profeta ti saan nga indadanes dagiti amaenyo? Pinapatayda dagiti profeta a nagparang sakbay iti iyuumay ti Nalinteg; ket ita, dakayo, kasla liniputan ken pinatayyo met isuna, **53** dakayo a tattao nga immawat iti linteg nga impasdek dagiti anghel, ngem saanyo a tinungpal daytoy." **54** Ita, idi nangngegan dagiti kamkameng ti konseho dagitoy a banbanag, nasugat ti pusoda, ket nagngaretngetda dagiti ngipenda kenni Esteban. **55** Ngem isuna, a napnoan iti Espiritu Santo, timmangad ket pimmereng idiay langit ket nakitana ti dayag ti Dios; ket nakitana ni Jesus nga agtaktakder iti makannawan nga ima ti Dios. **56** Kinuna ni Esteban, "Kitaenyo, makitak a naglukat ti langit, ket agtaktakder ti Anak ti Tao iti makanawan nga ima ti Dios." **57** Ngem nagpukkaw iti napigsa dagiti kamkameng iti konseho, sinullatanda dagiti lapayagda, ket sangsangkamaysada a nangdarup kenkuana: **58** impanda isuna iti ruar iti siudad ket binatbatoda isuna: ket indisso dagiti saksi dagiti makinruar a kawesda iti sakaanan ti agtutubo a lalaki a managan Saulo. **59** Bayat a batbatoenda ni Esteban, saan a nagsardeng nga immawag iti Apo a kunana, "Apo Jesus, awatem ti espirituk." **60** Nagparintumeng isuna ket babaen iti napigsa a timek, immawag a kunana, "Apo, saanmo koma ida a pagbayaden gapu iti daytoy a basol." Idi naisaona daytoy, naturog isuna.

8 Inanamungan ni Saulo ti ipapatay ni Esteban. Nangrugi ngarud iti dayta nga aldaw ti pannakaparigat ti iglesia nga adda idiay Jerusalem; ket amin dagiti namati, nagwarasda kadagiti amin a rehion iti Judea ken Samaria, malaksid kadagiti apostoles. **2** Impunpon dagiti nainget a tattao ni Esteban ket kasta unay iti panangdung-awda kenkuana. **3** Ngem nakaro ti panangdangran ni Saulo iti iglesia; sinaggaysana dagiti babbalay ket ingguyodna nga inruar dagiti lallaki ken babbai, ket imbaludna ida iti pagbaludan. **4** Nupay kasta, dagiti namati a naiwaras ket napanda inkaskasaba ti sao. **5** Simmalog ni Felipe iti siudad iti Samaria ket inwaragawagna kadakuada ti maipapan iti Cristo. **6** Idi nangngegan ken nakita iti adu a bilang ti tattao dagiti pagilasinan nga inaramid ni

Felipe, sangsangkamaysada a dimngeg a naimbag iti imbagana. **7** Ta adu a tattao a linuganan iti narugit nga espiritu ti napaimbag ket uray la agiikkis dagiti narugit nga espiritu bayat a rumrummuarda kadagiti linugananda a tattao; ken adu a paralitiko ken pilay a tattao ti napaimbag. **8** Ket kasta unay ti panagrag-o iti dayta a siudad. **9** Ngem adda maysa a lalaki iti siudad a managanan Simon, a nagar-aramid iti panagsalamangka kadagiti napalabas a panawen; idi ket pinagsiddaawna dagiti tattao iti Samaria, ket imbagbagana pay nga isuna ket napateg a tao. **10** Amin dagiti Samaritano, manipud kababaan agingga iti katatan-okan, dimngegda kenkuana; kinunada, "Daytoy a tao ket isu ti pannakabalin ti Dios a naawagan iti Naindaklan." **11** Dimngegda kenkuana, gapu ta pinagsiddaawna ida iti atiddug a tiempo babaen iti panagsalamangkana. **12** Ngem idi pinatida ti inkasaba ni Felipe maipanggep iti ebanghelio maipapan iti pagarian ti Dios ken iti nagan ni Jesu-Cristo, nabautisaranda, dagiti lallaki ken babbai. **13** Ket uray ni Simon, namati met; kalpasan a nabautisaran isuna, intuloyna a nakikadua ken ni Felipe; idi nakitana dagiti pagilasinan ken addaan pannakabalin nga ar-aramid a naaramid, nagsiddaaw isuna. **14** Ita, idi nangngegan dagiti apostoles idiay Jerusalem a naawat ti Samaria ti sao ti Dios, imbaonda kadakuada ni Pedro ken ni Juan. **15** Idi simmalogda, inkararaganda ida; tapno awatenda ti Espiritu Santo. **16** Ta agingga iti dayta a tiempo, saan nga immay ti Espiritu Santo iti uray siasino kadakuada, nabautisaranda laeng iti nagan ni Apo Jesus. **17** Ket impatay da Pedro ken ni Juan dagiti imada kadakuada, ket inawatda ti Espiritu Santo. **18** Ita, idi nakita ni Simon a naited ti Espiritu Santo babaen iti panangipatay dagiti apostoles kadagiti imada, nangidiaya isuna iti kuarta kadakuada. **19** Kinunana, "Itedyo met kaniak daytoy a pannakabalin, tapno ti siasinoman a pangipatayak kadagiti imak ket awatenna met ti Espiritu Santo. **20** Ngem kinuna ni Pedro kenkuana, "Makipukaw koma kenka ti pirak, gapu ta pinanunotmo a gun-oden ti sagut ti Dios babaen iti kuarta. **21** Awan paset wenno bingaymo iti daytoy a banag, gapu ta ti adda iti pusom ket saan a maiyannatup iti pagayatan ti Dios. **22** Isu nga agbabawika iti daytoy a kinadangkesmo, ket agkararagka iti Apo, ta bareng no pakawanennaka iti tinarigagayam. **23** Ta makitak nga addaka iti sabidong ti apal ken iti kawkawar ti basol." **24** Simmungbat ni Simon ket kinunana, "Ikararagandak iti Dios, nga awan koma kadagitoy a banbanag a naisaoyo ti mapasamak kaniak." **25** Kalpasan iti panangpaneknek da Pedro ken Juan ken insaoda ti sao ti Apo, nagsublida idiay Jerusalem; ket iti dalan, inkaskasabada ti ebanghelio kadagiti adu a bario dagiti Samaritano. **26** Ita, adda anghel ti Apo a nagsao kenni Felipe a kinunana, "Tumakderka ket agpaabagatanka iti dalan a sumalog manipud Jerusalem agingga iti Gaza." (Daytoy a dalan ket adda iti disierto.) **27** Timmakder isuna ket napan. Pagammoan, adda maysa a lalaki a nagtaud idiay Etiopia, maysa a eunuko nga addaan iti dakkel a turay iti babaen ni Candace, a reyna dagiti taga-Etiopia. Isuna ti mangimatmaton kadagiti amin a kinabaknang ti reyna. Immay isuna idiay Jerusalem tapno agdayaw. **28** Pasubli isuna ken nakatugaw iti karwahena, ken basbasaenna ti libro ni profeta Isaias. **29** Kinuna ti Espiritu kenni Felipe, "Sumang-atka ket kuyugem daytoy a karwahe." **30** Nagtaray ngarud ni Felipe a napan kenkuana, ket nangngegna a babsabaen ti lalaki ti insurat ni profeta Isaias, ket kinunana, "Maawatam met laeng kadi ti basbasaem?" **31** Kinuna ti taga-Etiopia, "Kasano a maawatak, no awan met iti mangidalan kaniak?" Ket nagpakaasi kenni Felipe nga umuli koma iti karwahe ket makitugaw kenkuana. **32** Ita, ti paset iti nasantoan a surat a basbasaen ti taga-Etiopia ket daytoy, "Kaiyariganna ti maysa a karnero a maip-ipan iti pagparpartian; ken naulimek isuna a kas iti maysa a karnero nga adda iti sangoanan ti mangpukis kenkuana, saanna nga ungapen ti ngiwatna: **33** Iti pannaikababainna, naikkat ti pannakaukomna: Siasinonto ti mangipakaammo iti kaputotanna? Ta naalan ti biagna manipud iti daga." **34** Nagsaludsod ngarud ti eunuko kenni Felipe a kinunana, "Pangaasim koma, siasino ti dakdakamaten ti profeta?" Ti bagina, wenno sabali a tao?" **35** Inrugi ni Felipe nga agsao; inrugina iti daytoy a Nasantoan a Surat iti Isaias nga inkasaba iti eunoko ti maipanggep kenni Jesus. **36** Iti kaaddada iti dalan, dimtengda iti maysa a bassit a danum; kinuna iti eunuko, "Kitaem, adda danum ditoy; ania iti manglapped kaniak manipud iti pannakabautisar?" **38** Pinagsardeng ngarud ti taga-Etiopia ti karwahe. Bimmaba iti danum ni Felipe ken ti eunuko, ket binautisaran ni Felipe isuna. **39** Idi timmakdangda manipud iti danum, innala ti Espiritu ti Dios ni Felipe: ket saanen a nakita pay ti eunuko isuna, ket agragrag-o isuna a nagtuloy iti panagdaliasatna. **40** Ngem nagparang ni Felipe idiay Azoto. Nagna isuna iti dayta a rehion ket inkasabana

ti ebanghelio kadagiti amin a siudad, agingga a nakadanon isuna idiay Cesarea.

9 Ngem ni Saulo, a mangibagbaga latta iti pangta uray pay iti pammapatay, maibusor kadagiti adalan ti Apo, napan iti nangato a padi **2** ket nagkiddaw kenkuana iti sursurat para kadagiti sinagoga idiay Damasco, tapno no adda mabirukanna a kameng iti Dalan, lallaki man wenno babbai, ket ipanna koma ida idiay Jerusalem kas balud. **3** Kabayatan nga agdaldaliasat isuna, napasamak nga idi asidegen isuna idiay Damasco, kellaat nga adda lawag manipud langit a nanglawag iti aglawlawna; **4** ket natuang isuna iti daga ken nakangngeg iti timek a mangibagbaga kenkuana, "Saulo, Saulo, apay a parparigatennak?" **5** Simmungbat ni Saulo, "Siasinoka, Apo?" Kinuna ti Apo, "Siak ni Jesus nga idaddadanesmo; **6** ngem tumakderka, sumrekka iti siudad, ket maipakaammonto kenka no ania iti rumbeng nga aramidem." **7** Siuulimek a nakatakder dagiti lallaki a kadua ni Saulo a nagdaliasat, mangmangngegda ti timek ngem awan makitada. **8** Timmakder ni Saulo manipud iti daga, ket idi inmulagatna dagiti matana, awan a pulos iti makitana; isu a kinibinda isuna ket impanda isuna idiay Damasco. **9** Iti tallo nga aldaw ket saan isuna a makakita, ket saan isuna a nangan wenno imminom. **10** Ita, adda maysa nga adalan idiay Damasco a managan Ananias; ket nagsao ti Apo kenkuana iti maysa a sirmata, "Ananias." Ket kinunana, "Adtoyak, Apo." **11** Kinuna ti Apo kenkuana, "Tumakderka, ket mapanka iti kalsada a maawagan Nalinteg, ket iti balay ni Judas, damagem ti agnagan iti Saulo, maysa a lalaki a naggapu idiay Tarso; ta agkarkararag isuna; **12** ken nakitana iti maysa a sirmata a simrek ti tao a managan Ananias ken impatayna ti imana kenkuana, tapno awatenn ti panagkitana." **13** Ngem simmungbat ni Ananias, "Apo, nangngegko manipud iti kaaduan ti maipanggep iti daytoy a tao, no kasano ti panangranggas nga inaramidna kadagiti tattaom idiay Jerusalem. **14** Addaan isuna iti karbengan manipud iti panguloen dagiti papadi a mangtiliw iti tunggal maysa ditoy nga umaw-awag iti naganmo." **15** Ngem kinuna ti Apo kenkuana, "Mapanka, ta isuna ket napili nga agbalin nga instrumentok, a mangawit iti naganko kadagiti Hentil ken ar-ari ken kadagiti annak ti Israel; **16** ta ipakitakto kenkuana no kasanonto kadagsen ti masapul a sagabaenna maigapu iti naganko." **17** Pimmanaw ngarud ni Ananias, ket simrek iti balay. Iti panangipatayna iti imana kenkuana, kinunana, "Kabsat Saulo, ni Apo Jesus a nagparang kenka idiay kalsada idi paumayka, ket imbaonnak tapno maawatmo koma ti panagkitam ken mapnoanka iti Espiritu Santo." **18** Dagus nga adda kasla siksik a natinnag manipud iti mata ni Saulo, ket inawatna ti panagkitana; timmakder isuna ken nabautisaran; **19** ken nangan isuna ket napapigsa. Nakipagian isuna kadagiti adalan idiay Damasco iti sumagmamano nga aldaw. **20** Dagus nga inwaragawagna ni Jesus kadagiti sinagoga, imbagbagana a ni Jesus ti Anak ti Dios. **21** Amin a nakangngeg kenkuana ket nasdaaw ken kinunada, "Saan kadi a daytoy ti lalaki a nangidadanes kadagiti adda idiay Jerusalem nga immawag iti daytoy a nagan? Ken immay isuna ditoy tapno ipanna ida a sibabalud kadagiti panguloen dagiti papadi. **22** Ngem napabileg ni Saulo a mangikasaba ken mangriro kadagiti Judio nga agnanaed idiay Damasco babaen iti panangpaneknekna a daytoy a Jesus ket isu ti Cristo. **23** Kalpasan ti adu nga aldaw, sangsangkamaysa a pinanggep dagiti Judio a papatayen isuna. **24** Ngem naamoan ni Saulo ti panggepda. Binantayanda dagiti ruangan iti aldaw ken rabii tapno patayenda isuna. **25** Ngem innala isuna dagiti adalanna iti rabii ket inyulogda iti pader, impababada babaen iti kuribot. **26** Idi immay isuna idiay Jerusalem, pinadas ni Saulo ti makikadua kadagiti adalan, ngem mabutengda amin kenkuana, saanda a mamati nga isuna ket maysa nga adalan. **27** Ngem innala isuna ni Barnabas ket impanna isuna kadagiti apostol. Ket imbagana kadakuada no kasano a nakita ni Saulo ti Apo iti dalan kalsada ken imbagana a nakisao ti Apo kenkuana, ken no kasano a situtured a nangasaba ni Saulo idiay Damasco iti nagan ni Jesus. **28** Nakisinnarak isuna kadagiti apostol ken kadagiti dadduma pay a namati nga adda idiay Jerusalem. Situtured isuna a nagsao iti nagan ni Apo Jesus **29** ken nakilinnawag isuna kadagiti Judio a taga-Grecia; ngem kanayonda a padpadasen a papatayen isuna. **30** Idi naammoan dagiti kakabsat daytoy, insalogda isuna idiay Cesarea ket kalpasanna, imbaonda isuna idiay Tarso. **31** Ket idin, dagiti iglesia iti amin a Judea, Galilea, ken Samaria ket naaddaan iti talna ken napadakkel; ken, agbibiagda nga addaan panagbuteng iti Apo ken panangliwliwa ti Espiritu Santo, ket immadu ti iglesia. **32** Ita, napasamak nga iti ipapan ni Pedro iti entero a rehion, napan met isuna kadagiti tao ti Dios nga agnanaed iti ili ti Lidda. **33** Sadiay, adda nasarakanna a maysa a tao a managan Eneas, a tallo a tawenen

nga adda iti iddana, ta isuna ket paralisado. **34** Kinuna ni Pedro kenkuana, “Eneas, pinaimbagnaka ni Jesu-Cristo. Tumakderka ket isimpam ta nagiddaam.” Ket dagus a timmakder isuna. **35** Isu nga amin dagiti agnanaed idiay Lidda ken Sarona ket nakitada ti lalaki ket namatida iti Apo. **36** Ita, adda maysa nga adalan idiay Joppa a managan Tabita, a naipatarus a kas “Dorcas.” Daytoy a babai ket napnoan iti naimbag ken addaan asi nga ar-aramid nga inaramidna kadagiti marigrigat. **37** Immay ti kanito kadagidi nga al-aldaw a nagsakit isuna ket natay; idi nabugoandan isuna, impaiddada isuna iti akin-ngato a siled. **38** Gapu ta asideg ti Lidda iti Joppa, ken nangngeg dagiti adalan nga adda ni Pedro sadiay, nangibaonda iti dua a lallaki kenkuana, a nagpakpakaasi kenkuana, “Umayka kadakami a dagus.” **39** Timmakder ni Pedro ket nakikuyog kadakuada. Idi simmangpetdan, impanda isuna iti akin-ngato a siled. Ket amin dagiti balo, nakatakderda iti abayna nga agsangsangit, impakpakitada kenkuana dagiti kagay ken luplupot nga inaramid ni Dorcas idi adda paylaeng isuna kadakuada. **40** Pinarruar ida amin ni Pedro manipud iti siled, nagparintumeng, ket nagkararag; tinalliawna ti bagi ket kinunana, “Tabita, bumangonka.” Nagmulagat isuna, ket idi nakitana ni Pedro, nagtugaw isuna. **41** Inyawat ni Pedro ti imana kenkuana ket pinatakderna isuna; ket idi inayabanna dagiti namati ken dagiti balo, imparangna isuna a sibibiag kadakuada. **42** Daytoy a banag ket naammoan iti entero a Joppa, ket adu a tattao ti namati iti Apo. **43** Napasamak ngarud a nakipagian ni Pedro iti adu nga aldaw idiay Joppa iti tao a managan Simon, maysa nga agkurkurti iti lalat.

10 Ita, adda maysa a tao iti siudad ti Cesarea a managan Cornelio, maysa a kapitan dagiti soldado iti makunkuna a Rehimento Italiana. **2** Maysa isuna a napinget a tao, maysa nga agdaydayaw iti Dios a kaduana dagiti amin a kabbalayna; nangted isuna iti adu a kuarta kadagiti tattao a Judio ken kanayon nga agkarkararag iti Dios. **3** Idi nganngganin ti maika-siam nga oras iti aldaw, nalawag a nakitana iti maysa a sirmata ti maysa nga anghel ti Dios nga um-umay kenkuana. Kinuna ti anghel kenkuana, **4** “Cornelio!” Miningmingan ni Cornelio ti anghel ken kasta unay ti pigergerna ket kinunana, “Apay, apo?” Kinuna ti anghel kenkuana, “Dagiti karkararag ken sagsagutmo kadagiti nakurapay ket nagpangato a kas pakalaglagipan a daton iti presensia ti Dios. **5** Ita, mangibaonka iti tattao idiay ili ti Joppa a mangiyeg iti tao a managan Simon, a managan met laeng iti Pedro. **6** Makipagnanaed isuna iti maysa nga agkurkurti iti lalat a managan met laeng iti Simon, a ti balayna ket adda iti igid ti baybay. **7** Idi pimmanawen ti anghel a nakisarita kenkuana, inayaban ni Cornelio ti dua kadagiti adipen iti balayna, ken ti maysa a soldado nga agdaydayaw iti Dios manipud kadagiti soldado nga agserserbi met laeng kenkuana. **8** Imbaga ni Cornelio kadakuada ti amin a napasamak ket imbaonna isuda idiay Joppa. **9** Ita, iti kabigatanna, idi nganngganin ti maika-innem nga oras, kabayatan nga agdaldaliasatda ken asidegdan iti siudad, napan met ni Pedro iti tuktok ti balay tapno agkararag. **10** Ket nabisinan isuna ket kayatna ti mangan iti uray ania, ngem idi madama nga aglutluto dagiti tattao iti taraon, nakakita isuna iti maysa a sirmata; **11** ket nakitana a nalukatan ti tangatang ken adda maysa a pagkabilan a bumabbaba, maysa a banag a kasla dakkel nga ules a bumabbaba iti daga, a naipababa babaen iti uppat a sulina. **12** Iti unegna ket amin a kita dagiti ayup nga addaan iti uppat a saka ken banbanag nga agkarayam iti daga, ken dagiti billit iti tangatang. **13** Ket nagsao ti maysa a timek kenkuana, “Bumangonka Pedro, mangpartika ket manganka.” **14** Ngem kinuna ni Pedro, “Saan Apo; ta saanak nga nangnangan iti aniaman a narugit ken saan a nadalus.” **15** Ngem nagsao manen ti timek kenkuana iti maikadua a gundaway: “Ti aniaman a dinalusan ti Apo, saanmo nga awagan a narugit.” **16** Napasamak daytoy iti tallo a daras; ket dagus a naipangato ti pagkabilan idiay tangatang. **17** Kabayatan a mariro unay ni Pedro no ania ti mabalin a kayat a sawen ti sirmata a nakitana, nakatakder met dagiti lallaki nga imbaon ni Cornelio iti sangoanan ti ruangan, kalpasan a dinamagda ti pagnaanda a mapan iti balay. **18** Ket immawagda ken dinamagda no ni Simon a managan met laeng iti Pedro ket agigian sadiay. **19** Kabayatan a panpanunoten pay laeng ni Pedro ti maipanggep iti sirmata, kinuna ti Espiritu kenkuana, “Kitaem, adda tallo a lallaki a mangbirbirok kenka. **20** Tumakderka ket umulogka ket kumuyogka kadakuada. Saanka nga agbuteng a kumuyog kadakuada, gapu ta imbaonko ida.” **21** Isu nga immulog ni Pedro a napan kadagiti lallaki ket kinunana, “Siak ti birbirukenyo. Apay nga immaykayo?” **22** Kinunada, “Ti kapitan dagiti soldado a managan Cornelio, maysa a nalinteg a tao ken maysa nga agdaydayaw iti Dios, ken nasayaat ti pakasarsaritaanna iti entero a pagilian dagiti Judio ket binagaan ti nasantoan nga anghel ti Dios a mangibaon

iti umay kenka tapno umayka idiay balayna, tapno agdengngeg isuna iti mensahe nga aggapu kenka." **23** Isu nga inawis ida ni Pedro a sumrek ken makipagian kenkuana. Iti simmaruno a bigat, bimmangon ket kimmuyog kadakuada, ket dadduma kadagiti kakabsat manipud Joppa ti nangkadua kenkuana. **24** Iti simmaruno nga aldaw, simmangpetda idiay Cesarea. Agur-uray ni Cornelio kadakuada; inummongna dagiti kakabagianna ken dagiti asideg a gagayyemna. **25** Ket napasamak nga idi simrek ni Pedro, sinabat isuna ni Cornelio ket nagdumog iti sakaananna kas panangipakitana iti panangdayawna kenkuana. **26** Ngem pinatakder isuna ni Pedro ket kinunana, "Tumakderka; siak ket tao met laeng." **27** Kabayatan a makisarsarita ni Pedro kenkuana, simrek isuna ket nasarakanna iti adu a tattao a naummong. **28** Kinunana kadakuada, "Dakayo a mismo, ammoyo a saan a maiparbeng para iti maysa a Judio a makikadua wenno mangsarungkar iti siasinoman manipud iti sabali a pagilian. Ngem impakita kaniak ti Dios a masapul a saanko nga awagan ti siasinoman iti narugit wenno saan a nadalus. **29** Isu nga immayak a saanak a nakirikiar, idi napaayabanak. Ngarud, damagek kadakayo no apay a pinaayabandak." **30** Kinuna ni Cornelio, "Uppat nga aldawen iti napalabas, iti kastoy met laeng nga oras, agkarkararagak iti maika-siam nga oras iti balayko; pagammoan, maysa a lalaki a sikakawes iti naraniag ti nagtakder iti sangoanak. **31** Kinunana, 'Cornelio, nanggeg ti Dios ti kararagmo, ken dagiti sagsagutmo kadagiti nakurapay ket impalagipna iti Dios ti maipanggep kenka. **32** Isu a mangibaonka iti tao idiay Joppa, ket paayabam ti tao a managan Simon, a maawagan met laeng iti Pedro. Agnanaed isuna iti balay ti maysa nga agkurkurti iti lalat a managan Simon, iti igid ti baybay.' **33** Isu a dagus a nangibaonak iti mangayab kenka. Naimbagka iti iyaaymo. Ket ita, addakami amin ditoy iti imatang ti Dios, tapno agdengngeg iti tunggal banag nga insuro ti Dios nga ibagam." **34** Ket nagsao ni Pedro a kinunana, "Pudno, maawatak nga awan iti idumduma ti Dios. **35** Ngem ketdi, ti tunggal pagilian nga agdaydayaw ken agar-aramid kadagiti nalinteg nga ar-aramid ket awatenna. **36** Ammoyo ti mensahe nga intedna kadagiti tattao ti Israel, idi impakaammona ti naimbag a damag maipanggep iti talna babaen kenni Jesu-Cristo, nga Apo ti amin- **37** dakayo a mismo ket ammoyo dagiti napaspasamak, a naaramid iti entero a Judea, nangrugi idiay Galilea, kalpasan iti pannakabuniag nga inwaragawag ni Juan; **38** dagiti pasamak a mainaig kenni Jesus ti Nasaret, no kasano nga inikkan isuna ti Dios iti Espiritu Santo ken iti pannakabalin. Napan isuna nagar-aramid iti nasayaat ken pinaimbagna amin nga indadanes ti diablo, gapu ta kaduana ti Dios. **39** Saksikami kadagiti amin a banag nga inaramidna iti pagilian dagiti Judio ken idiay Jerusalem-daytoy Jesus a pinatayda, babaen iti panangibitinda kenkuana iti kayo. **40** Daytoy a tao a pinagungar ti Dios iti maikatlo nga aldaw ken namagbalin kenkuana a nalatak, **41** saan a kadagiti amin a tattao, ngem kadagiti saksi a sakbay pay ket pinilin ti Dios - dataki a mismo, a nangan ken imminom a kaduana kalpasan a nagungar isuna manipud iti patay. **42** Binilinnakami nga ikasabami kadagiti tattao ken saksianmi a daytoy ti napili ti Dios nga agbalin nga Ukom dagiti sibibiag ken dagiti natay. **43** Isuna ti saksaksian dagiti amin a profeta, tapno tunggal maysa a mamati kenkuana ket umawatto iti pannakapakawan dagiti basbasol babaen iti naganna." **44** Kabayatan nga ibagbaga pay laeng ni Pedro dagitoy a banbanag, immay ti Espiritu Santo kadagiti amin nga agdengdengngeg iti mensahena. **45** Dagiti tattao a naibilang iti nakugit a bunggoy dagiti namati - amin dagidiay nakikuyog kenni Pedro-ket nagsiddaawda, gapu ta ti sagut ti Espiritu Santo ket naibukbok met kadagiti Hentil. **46** Ta nangngegdan dagitoy a Hentil nga agsasao iti sabali a pagsasao ken agdaydayaw iti Dios. Ket simmungbat ni Pedro, **47** "Adda kadi siasinoman a manglapped iti pannakabausitar dagitoy a tattao, dagitoy a tattao a nangawat iti Espiritu Santo a kasta met kadatayo?" **48** Kalpasan ket binilinna isuda a mabautisaranda iti nagan ni Jesu-Cristo. Ket dinawatda kenkuana a makipagnaed isuna kadakuada iti sumagmamano nga aldaw.

11 Ita, dagiti apostol ken dagiti kakabsat a lallaki nga adda idiay Judea, nangngegda a dagiti Hentil ket inawatda met ti sao ti Dios. **2** Idi simmangat ni Pedro idiay Jerusalem, binabalaw isuna dagiti naibilang iti bunggoy ti pannakakugit; **3** kinunada, "Nakikaduaka kadagiti saan a nakugit a lallaki ken nakipangan kadakuada!" **4** Ngem ni Pedro inrugina a bininsabinsa nga impalawag ti banag kadakuada; kinunana, **5** "Agkarkararagak idi idiay siudad ti Joppa, ket iti maysa a sirmata, nakakitaak iti pagkargaan a bumabbaba, kasla dakkel nga ules a naipababa manipud langit babaen kadagiti uppat a sulina. Bimmaba kaniak. **6** Kinitak daytoy ket pinanunotko

ti maipanggep iti daytoy; nakitak dagiti ayup nga uppat ti sakana iti daga, dagiti atap nga ayup, dagiti agkarkarayam nga ayup, ken dagiti billit iti tangatang. **7** Ket nakangngegak iti timek a kunana kaniak, "Tumakderka, Pedro; mangpatartika ket manganka!" **8** Kinunak, "Saan a kasta, Apo: Gapu ta pulos nga awan ti aniaman a saan a nasantoan wenno saan a nadalus nga immuneg iti ngiwatko." **9** Ngem simmungbat manen ti timek manipud langit, "Ti imbaga ti Dios a nadalus ket saanmo nga awagan a saan a nadalus. **10** Napasamak daytoy iti namitlo a daras, ket kalpasanna, naipangato idiay langit. **11** Pagammoan, kellaat nga adda tallo a lallaki a nagtakder iti sangoanan ti balay a pagnanaedak; naibaonda kaniak manipud idiay Cesarea. **12** Binilinnak ti Espiritu a kumuyogak kadakuada, ken masapul nga awan iti idumdumak. Kimmuyog kaniak dagiti innem a kakabsat a lallaki, ket napankami iti balay daydiay a lalaki. **13** Imbagana kadakami no kasano a nakitana ti anghel nga agtaktakder iti balayna a nagkuna, "Mangibaonka kadagiti lallaki a mapan idiay Joppa ken mangisubli ditoy kenni Simon, nga agnagan met laeng iti Pedro. **14** Ibagananto kenka ti mensahe a pakaisalakanam-sika ken ti sangkabalayam." **15** Apaman a nangrugiak nga agsao kadakuada, immay ti Espiritu Santo kadakuada, a kas met laeng kadatayo idi damo. **16** Nalagipko dagiti sasao ti Apo, no sadino ket imbagana, "Pudno a nangbautisar ni Juan iti danum; ngem mabautisarankayonto ti Espiritu Santo." **17** Ngarud, no inted ti Dios kadakuada ti isu met laeng a sagut a kas iti intedna kadatayo idi namatitayo kenni Apo Jesu-Cristo, siasino-ak koma a mangsuppiat iti Dios?" **18** Idi nangngeganda dagitoy a banbanag, awan naibagada a sungbat, no di ket indayawda ti Dios ken kinunada, "Inted met ngarud ti Dios ti panagbabawi para iti biag kadagiti Hentil." **19** Isu a dagiti namati, gapu iti pannakaparigat a nangrugi iti pannakatay ni Esteban ket naiwaras nga immadayo manipud idiay Jerusalem- dagitoy a namati ket nagwaras agingga idiay Fenicia, Cyprus, ken Antiokia. Inwaragawgda ti mensahe maipanggep kenni Jesus kadagiti laeng Judio, awanen sabali pay. **20** Ngem dadduma kadakuada, dagiti lallaki manipud Cyprus ken Cirene, ket napan idiay Antiokia ken nagsao met kadagiti Griego ken inkasabada ti maipanggep kenni Apo Jesus. **21** Ket adda kadakuada ti ima ti Apo; dakkel ti bilang dagiti namati ken nagsubli iti Apo. **22** Ti damag maipanggep kadakuada ket immay kadagiti lapayag ti iglesia idiay Jerusalem: ket imbaonda ni Bernabe angingga idiay Antiokia. **23** Idi immay isuna ken nakitana ti sagut ti Dios, naragsakan isuna; ket pinabilegna ida amin nga agtalinaedda iti Apo iti amin a pusoda. **24** Ta isuna ket naimbag a lalaki ken napnoan iti Espiritu Santo ken iti pammati, ket adu a tattao ti nainayon iti Apo. **25** Napan ngarud ni Bernabe idiay Tarso tapno birukenna ni Saulo. **26** Idi nasarakanna isuna, inkuyogna isuna idiay Antiokia. Napasamak nga iti las-ud ti makatawen, nakiummongda iti iglesia ken sinuruanda ti adu a tattao. Idiay Antiokia ti immuna a nakaawagan dagiti adalan iti Cristiano. **27** Ita, kadagitoy nga aldaw, simmalog ti sumagmamano kadagiti profeta manipud Jerusalem tapno mapanda idiay Antiokia. **28** Maysa kadakuada a managan Agabo ti timmakder ket babaen iti Espiritu, impasimudaagna nga adda dakkel a panagbisin a mapasamakto iti amin a lubong. Daytoy ket napasamak kadagiti aldaw ni Claudio. **29** Isu a dagiti adalan, segun iti kabaelan ti tunggal maysa, inkeddengda a mangipatulod iti tulong kadagiti kakabsat idiay Judea. **30** Inaramidda daytoy; nangipatulodda iti kuarta kadagiti panglakayen babaen iti ima da Bernabe ken Saulo.

12 Ita, kadagidiay metlaeng a tiempo, ni Herodes nga ari, inkabilna ti imana iti dadduma kadagiti nagtaud iti taripnong tapno pagaramidanna ida iti saan a nasayaat. **2** Pinatayna ni Santiago a kabsat ni Juan babaen iti kampilan. **3** Kalpasan a nakitana a naay-ayo daytoy dagiti Judio, intuloyna a tiniliw met ni Pedro. Dayta ket kabayatan dagiti aldaw ti saan a nalebaduraan a tinapay. **4** Kalpasan a tiniliwda isuna, impupokna isuna iti pagbaludan ken nangdutok isuna iti uppat a bunggoy dagiti soldado a mangbantay kenkuana; pangpanggepenna nga ipan isuna kadagiti tattao kalpasan ti Ilalabas. **5** Isu a ni Pedro ket nagtalinaed iti pagbaludan, ngem sipapasnek ti taripnong a nagkararag iti Dios para kenkuana. **6** Iti rabii ti aldaw sakbay iti ipapan ni Herodes a mangirruar kenkuana, matmaturog ni Pedro iti nagbaetan ti dua a soldado, nagalutan iti dua a kawar; ken adda dagiti guardia iti sango ti ruangan a mangbanbantay iti pagbaludan. **7** Pagammoan, adda anghel ti Apo a kellaat a nagparang iti abayna, ket adda lawag a nagraniag iti selda. Sinagidna iti sikigan ni Pedro ken riniingna isuna ket kinunana, "Partakam ti bumangon." Kalpasanna, dagiti kawar ket natinnag manipud kadagiti imana. **8** Kinuna ti anghel kenkuana, "Agkaweska ken ikursongmo dagiti sandaliasmo."

Kasta ngarud ti inaramid ni Pedro. Kinuna ti anghel kenkuana, “Ikawesmo ti makinruar a pagan-anaymo ken surotennak.” **9** Isu a simmurot ni Pedro ket rimmuarda. Saanna nga ammo a ti inaramid ti anghel ket pudno. Iti pagarupna, sirmata ti makitkitana. **10** Kalpasan a linabsanda ti umuna a guardia ken ti maikadua, dimtengda iti landok a ruangan nga agturong iti siudad; naglukat daytoy a bukbukodna para kadakuada. Rimmuarda ken simmalogda iti kalsada, ket dagus a pinanawan isuna ti anghel. **11** Idi agbalaw ni Pedro, kinunana, “Ita, pudno nga ammokon nga imbaon ti Apo ti anghelna ket insalakannak manipud iti ima ni Herodes, ken manipud iti amin a namnamaen dagiti tattao a Judio.” **12** Kalpasan a naamirisna daytoy, dimteng isuna iti balay ni Maria, ti ina ni Juan a ti apilyedona ket Marcos; adu a namati ti naguummong sadiay ken agkarkararag. **13** Idi nagtuktok isuna iti ridaw ti ruangan, immay simmungbat ti adipen a babai a managan Rhoda. **14** Idi nabigbigna ti timek ni Pedro, saannan a linukatan ti ridaw gapu iti ragsakna; no di ket nagtaray isuna a napan iti siled; impadamagna nga agtaktakder ni Pedro iti ridaw. **15** Isu a kinunada kenkuana, “Agmauyongka.” Ngem impapilitna a dayta ti pudno. Kinunada, “Dayta ket ti anghelna.” **16** Ngem intuloy ni Pedro ti nagtuktuktok, ket idi linukatanda ti ridaw, nakitada isuna ket nagsiddaawda. **17** Nagsenyas ni Pedro kadakuada babaen iti imana nga agulimekda, ken imbagana kadakuada no kasano nga inruar isuna ti Dios idiay pagbaludan. Kinunana, “Ipadamagyo dagitoy a banbanag kenni Santiago ken kadagiti kakabsat a lallaki.” Kalpasanna, pimmanaw isuna ket napan iti sabali a lugar. **18** Ita, idi umaldawen, awan ti uray bassit a gagar kadagiti soldado maipapan iti napasamak kenni Pedro. **19** Kalpasan a biniruk isuna ni Herodes ket saanna a mabirukan isuna, pinalutpotna dagiti guardia ket kalpasanna, imbilinna a mapapatayda. Kalpasanna, simmalog isuna manipud Judea ket nagturong idiay Caesarea ket nagtalinaed sadiay. **20** Ita, nakapungtot unay ni Herodes kadagiti tattao ti Tiro ken Sidon. Nagkuyog dagitoy a napan kenkuana. Inallukoyda ni Blasto, a katulongan ti ari, a tulunganna ida. Ket dinawatda ti kapia, gapu ta adda idi naawat ti pagilianda a taraon manipud iti pagilian ti ari. **21** Iti naituding nga aldaw, nagkawes ni Herodes iti pagan-anayna kas ari ket nagtugaw iti trono; nagbitla kadakuada. **22** Nagpukkaw dagiti tattao, “Daytoy ket timek iti maysa a dios, saan nga iti tao! **23** Dagus a dinangran isuna ti anghel ti Dios, gapu ta saanna nga inted iti Dios ti pammadayaw; kinnan isuna dagiti igges ket natay. **24** Ngem ti sao ti Dios ket dimmakel ken immadu. **25** Kalpasan a lineppas da Bernabe ken Saulo ti gapuanan iti nakaibaonanda idiay Jerusalem, nagsublida manipud sadiay; inkuyogda ni Juan, a Marcos ti apilyedona.

13 Ita, iti taripnong idiay Antiokia, adda sumagmamano a profeta ken manursuro. Isuda da Bernabe, Simeon (a maawagan Negro), Lucio ti Cirene, Manaen (ti ampon a kabsat a lalaki ni Herodes nga agturay), ken Saulo. **2** Kabayatan nga agdaydayawda iti Apo ken agay-ayunarda, kinuna ti Espiritu Santo, “Ilasinyo kaniak ni Bernabe ken Saulo, a mangaramid iti trabaho a nangayabak kadakuada.” **3** Kalpasan a nagayunar ken nagkararag ti taripnong ken impatayda dagiti imada kagitoy a lallaki, kalpasanna, imbaonda ida. **4** Nagtulnog ngarud da Bernabe ken Saulo iti Espiritu Santo ket simmalogda idiay Seleucia; manipud sadiay, naglayagda a napan iti isla ti Cyprus. **5** Idi addada iti siudad ti Salamina, inwaragawagda ti sao ti Dios kadagiti sinagoga dagiti Judio. Adda met kadakuada ni Juan Marcos kas katulonganda. **6** Idi sinursorda ti sibubukel nga isla agingga idiay Pafo, nakasarakda iti maysa a salamangkero, maysa a Judio a palso a profeta a managan Bar Jesus. **7** Daytoy a salamangkero ket nakikadkaddua iti gobernador ti ili, a ni Sergio Paulo, a maysa a nalaing a lalaki. Pinaayaban daytoy a lalaki ni Bernabe ken ni Saulo, gapu ta kayatna a mangngegan ti sao ti Apo. **8** Ngem ni Elimas a “ti salamangkero” (kasta iti pannakaitarus ti naganna) sinuppiatna ida; pinadasna a patallikuden ti gobernador ti ili manipud iti pammati. **9** Ngem ni Saulo, a maaw-awagan met laeng iti Pablo ken napnoan iti Espiritu Santo; pinerrengna **10** ket kinunana, “Sika nga anak ti diablo, napnoanka iti adu a kita ti panangallilaw ken kinadakes. Kabusornaka ti tunggal kita iti kinalinteg. Saankanto pulos nga agsardeng a mangpakillo kadagiti nalinteg a dalan ti Apo, saan kadi? **11** Ita, kitaem, ti ima ti Apo ket adda kenka, ket agbalinkanto a bulsek. Saanmonto a makita ti init iti mabayag. “Dagus nga adda immay ken Elimas nga angep ken sipnget; nangrugi isuna a manglikaw a mangdawdawat kadagiti tattao a kibinenda koma isuna **12** Kalpasan a nakita ti gobernador ti ili ti napasamak, namati isuna, gapu ta napasiddaaw unay isuna iti sursuro maipanggep iti Apo. **13** Ita, nangrugi a naglayag ni Pablo ken dagiti gagayyemna manipud idiay Pafo ket dimtengda idiay

Perga iti Pamfilia. Ngem ni Juan, imbatina ida ket
nagsubli idiay Jerusalem. **14** Nagdalyasat da Pablo
ken dagiti gagayyemna manipud Perga ket dimtengda
idiay Antiokia iti Pisidia. Sadiay, napanda kadagiti
sinagoga iti aldaw a Panaginana ket nagtugawda.
15 Kalpasan iti pannakaibasa ti linteg ken dagiti
profeta, nangibaon dagiti mangidadaulo iti sinagoga iti
mangibaga iti mensahe a kunana, “Kakabsat a lallaki,
no addaankayo iti aniaman a mensahe a mangpabileg
kadagiti tattao ditoy, ibagayo.” **16** Isu a nagtakder ni
Pablo ken nagsenyas babaen iti imana; ket kinunana,
“Lallaki iti Israel ken kadakayo a mangpadpadayaw iti
Dios, dumngegkayo. **17** Ti Dios dagitoy a tattao ti
Israel, pinilina dagiti kapuonantayo ket pinagbalinna a
nakaad-adu dagiti tattao idi nagnaedda idiay daga
ti Egipto, ken babaen iti nakangato a takkiag ket
indaulloanna ida a rumuar sadiay. **18** Iti agarup uppat
a pulo a tawen inan-anusanna ida idiay let-ang. **19**
Kalpasan a dinadaelna ti pito a pagilian idiay daga
ti Canaan, intedna kadagiti tattaotayo ti daga kas
tawidda. **20** Amin dagitoy a pasamak ket naaramid iti
nasurok nga uppat a gasut ken limapulo a tawen.
Kalpasan amin dagitoy a banbanag, inikkan ida ti
Dios iti uk-ukom agingga kenni Samuel a profeta. **21**
Kalpasan daytoy, dimmawat dagiti tattao iti ari, isunga
inted ti Dios kadakuada ni Saulo nga anak a lalaki ni
Kis, maysa a lalaki iti tribu ni Benjamin, iti uneg ti
uppat a pulo a tawen. **22** Kalpasan nga inikkat ti Dios
isuna manipud iti kinaarina, dinutokanna ni David nga
agbalin nga arida. Maipanggep kenni David ti kinuna
ti Dios a, “Nasarakak ni David nga anak a lalaki ni
Jesse a lalaki nga asideg ditoy pusok; aramidennanto
ti tunggal banag a tarigagayak.” **23** Manipud iti
kaputotan daytoy a lalaki, inyegan ti Dios ti Israel iti
Manubbot, ni Jesus, kas inkarina nga aramiden. **24**
Daytoy ket nangrugi a mapasamak idi, sakbay nga
immay ni Jesus, inwaragawag nga umuna ni Juan
ti bautisar iti panagbabawi kadagiti amin a tattao ti
Israel. **25** Bayat a liplippasen ni Juan ti trabahona,
kinunana 'Siasinoak iti panagkunayo? Saan a siak
daydiay. Ngem dumngegkayo, adda ti umay kalpasan
kaniak, ket ti sapatos kadagiti sakana ket saanak a
maikari a mangwarwar.' **26** Kakabsat a lallaki, annak
ti kaputotan ni Abraham, ken kadagiti adda kadakayo
nga agdaydayaw iti Dios, ti mensahe maipanggep iti
daytoy a pannakaisalakan ket datayo ti nakaitedanna.
27 Ta dagiti agnanaed idiay Jerusalem, ken dagiti
mangiturturay kadakuada, saanda a pudpudno nga
am-ammo isuna, ken saanda a pudno a maawatan
ti timek dagiti profeta a maibasbasa tunggal Aldaw
a Panaginana; isu a tinungpalda dagiti mensahe
dagiti profeta babaen iti panangipatawda iti dusa a
patay kenni Jesus. **28** Uray no saanda a nakasarak
iti pakaigapuan a mapapatay isuna, kiniddawda
ken Pilato a mapapatay isuna. **29** Idi natungpaldan
dagiti amin a banbanag a naisurat maipanggep
kenkuana, imbabada isuna manipud iti kayo ket
impaiddada isuna iti tanem. **30** Ngem pinagungar
isuna ti Dios manipud iti patay. **31** Nakita isuna dagiti
kakaduana a simmang-at manipud Galilea agingga
idiay Jerusalem iti adu nga al-aldaw. Dagitoy a tattao
itan ti saksina kadagiti tattao. **32** Isunga iyegmi
kadakayo ti naimbag a damag maipanggep kadagiti
kari a naikari kadagiti amaentayo: **33** Tinungpal ti Dios
dagitoy a karkari kadatayo, nga annakda, babaen iti
panangpagungarna kenni Jesus manipud iti patay.
Daytoy metlaeng ti naisurat iti maikaddua a Salmo:
'Sika ket anakko a lalaki, ita nga aldaw nagbalinak
nga amam.' **34** Kasta met a maipanggep iti kinapudno
a pinagungarna isuna manipud iti patay tapno saan
nga agrupsa ti bagina, kastoy ti sinaritana: 'Itedko
kenka dagiti nasantoan ken saan a pagduaduaan a
bendisyon ni David.' **35** Daytoy ti magapu no apay
a kinunana met iti sabali pay a salmo, “Saanmonto
nga ipalubos a ti Nasantoam ket mapadasna ti
agrupsa.' **36** Ta kalpasan a nagserbi ni David segun
iti tarigagay ti Dios iti bukodna a henerasyon, naturog
isuna, naipaidda a kaduana dagiti ammana, ket
napadasna ti nagrupsa, **37** ngem isuna a pinagungar
ti Dios ket saanna a napadasan ti nagrupsa. **38**
Isu a maipakaammo ngarud kadakayo, kakabsat a
lallaki, a babaen iti daytoy a lalaki ket naiwaragawag
kadakayo ti pannakapakawan dagiti basbasol. **39**
Babaen kenkuana, ti tumunggal maysa a mamati
ket napalinteg manipud kadagiti amin a banbanag
a saannakayo a kabaelan a palintegen ti linteg ni
Moises. **40** Ket ngarud, agannadkayo tapno ti banag
a sinarita dagiti profeta ket saan a mapasamak
kadakayo: **41** Kitaenyo, dakayo nga aguy-uyaw, ket
agsidaawkayonto ken kalpasanna mapukawkayonto;
Ta agtrabtrabahoak kabayatan dagiti al-aldawyo,
trabaho a saanyonto pulos a patien, uray no adda
mangiwaragawag kadakayo. **42** Idi pumanawen da
Pablo ken Bernabe, nagpakpakaasi dagiti tattao
kadakuada a saritaenda koma manen dagitoy a
sasao iti sumaruno nga Aldaw a Panaginana. **43**
Idi nalpasen ti panagtitipon idiay sinagoga, adu
kadagiti Judio ken kadagiti saan a Judio iti simmurot

kada Pablo ken Bernabe, a nagsao kadakuada ken nangallukoy kadakuada nga agtultuloyda iti parabur ti Dios. **44** Iti simmaruno nga Aldaw a Panaginana, nganngani a ti sibubukel a siudad ket naummong nga agdengngeg iti sao ti Apo. **45** Idi nakita dagiti Judio ti adu a tattao, kasta unay ti apalda ket nagsaoda iti maibusor kadagiti banbanag a naibaga ni Pablo ken pinabainanda isuna. **46** Ngem ni Pablo ken ni Bernabe ket situtured a nagsao a kinunada, "Kasapulan a ti sao ti Dios ket maibaga pay nga umuna kadakayo. Makitak nga idurunyo a paadayo kadagiti bagbagiyo daytoy ken ibilangyo a dagiti bagbagiyo ket saan a maikari iti awan patinggana a biag, kitaenyo, ibaw-ingmin daytoy kadagiti Hentil. **(aiōnios g166)** **47** Ta isu ti imbilin ti Apo kadakami, kinunana, 'Inkabilkayo a kas silaw kadagiti Hentil, a masapul nga ipanyo ti pannakaisalakan agingga iti pungto a paset ti lubong.'" **48** Idi nangngegan dagiti Hentil daytoy, naragsakanda ket indaydayawda ti sao ti Apo. Namati ti adu kadagiti naituding iti awan patinggana a biag. **(aiōnios g166)** **49** Ti sao ti Apo ket nagwaras iti sibubukel a rehion. **50** Ngem inallukoy dagiti Judio dagiti napasnek ken napateg a babbai, kasta met dagiti lallaki a mangidadaulo iti siudad. Dagitoy ti nangirugi iti pannakaparigat da Pablo ken Bernabe ket imbellengda ida iti labes ti beddeng ti siudadda. **51** Ngem pinagpag da Pablo ken Bernabe dagiti tapok manipud kadagiti sakada a maibusor kadakuada. Kalpasan ket napanda idiay siudad ti Iconio. **52** Ket napnoan dagiti adalan iti rag-o ken iti Espiritu Santo.

14 Ket napasamak met nga idiay Iconio, agkadua a simrek da Pablo ken Bernabe idiay sinagoga dagiti Judio ket nagsaoda iti wagas a ti adu a bilang dagiti tattao a Judio ken Griego ket namati. **2** Ngem dagiti Judio a nasukir ket kiniborda ti panunot dagiti Hentil ken nagaramidda iti makagapu tapno gumura dagitoy kadagiti kakabsat a lallaki. **3** Isu a nagtalinaedda sadiay iti nabayag a tiempo, ket nagsasaoda a situtured babaen iti pannakabalin ti Apo, kabayatan a nangted isuna iti pammaneknek maipanggep iti mensahe ti paraburna. Inaramidna daytoy babaen iti panangipaayna kadagiti pagilasinan ken nakakaskasdaaw nga aaramid babaen kadagiti ima ni Pablo ken ni Bernabe. **4** Ngem ti kaadduan iti siudad ket nabingay: dagiti dadduma a tao ket nakikadua kadagiti Judio, ken dagiti dadduma ket kadagiti apostol. **5** Idi pinadas dagiti Hentil ken dagiti Judio nga allukoyen dagiti mangidadaulo kadakuada a ranggasan ken uborenda ni Pablo ken Bernabe, **6** naammoanda daytoy ket naglibasda kadagiti siudad iti Licaonia, Listra ken Derbe, ken kadagiti aglawlaw a rehion, **7** ket sadiay, inkaskasabada ti ebanghelio. **8** Idiay Listra, adda maysa a lalaki a nakatugaw, saan a makakuti dagiti sakana, pilay manipud pay iti aanakan ni inangna, ket saan pulos a makapagna. **9** Nangngegan daytoy a lalaki ni Pablo nga agsasao. Pinerreng isuna ni Pablo ket nakitana nga addaan daytoy iti pammati nga isuna ket mapaimbag. **10** Isu a kinunana kenkuana iti napigsa a timek, "Tumakderka kadagita sakam." Ket limmagto ti lalaki ken nagpagnapagna. **11** Idi nakita dagiti adu a tattao ti inaramid ni Pablo, nagpukkawda, a kunada iti pagsasao ti Licaonia, "Bimmaba dagiti didiosen kadatayo iti langa ti tao." **12** Inawaganda ni Bernabe iti "Zeus" ken ni Pablo, iti "Hermes" gapu ta isuna ti kanayon nga agsasao. **13** Ti padi ni Zeus, a ti templona ket adda laeng iti ruar ti siudad, ket nangyeg idiay ruangan iti baka ken sabsabong a naaramid a sinankuwintas; ket kayatna ken dagiti adu a tattao a mangipaay iti sagut. **14** Ngem idi nangngeg daytoy dagiti apostol, a ni Bernabe ken Pablo, pinisangda dagiti kawesda ket dagus a rimuarda a napan kadagiti adu a tattao, agpukpukkawda **15** a kunada, "Lallaki, apay nga ar-aramidenyo dagitoy a banbanag? Tattao kami metlaeng nga addaan iti rikna a kas kadakayo. Iyegmi kadakayo ti naimbag a damag, a nasken a tallikodanyo dagitoy nga awan serserbina a banbanag ket ibaw-ingyo ti panagdayawyo iti sibibiag a Dios, a nangaramid iti tangatang, iti daga, ken iti baybay ken amin nga adda kadakuada. **16** Kadagiti napalpalabas a tawtawen, pinalubusanna dagiti amin a pagilian a magna kadagiti bukodda a wagas. **17** Ngem no pay kasta, saanna a binaybay-an ti bagina nga awan mangpaneknek, ta nangaramid isuna iti nasayaat ken intedna kadakayo dagiti tudo manipud langit ken nabunga a panpanawen, a nangpunno kadagiti pusoyo iti taraon ken kinaragsak." **18** Uray pay kadagitoy a sasao, nganngani saan a nalappedan da Pablo ken Bernabe dagiti adu a bilang ti tattao manipud iti panagdatonda kadakuada. **19** Ngem dadduma a Judio a naggapu idiay Antiokia ken Iconio ket immayda ken inallukoyda dagiti adu a tattao. Inuborda ni Pablo ket iparangguyodda isuna nga inruar iti siudad, impagarupda a natayen isuna. **20** Ngem kabayatan nga agtaktakder dagiti adalan iti aglawlawna, bimmangon isuna ket simrek iti siudad.

Iti simmaruno nga aldaw, napan isuna idiay Derbe a kadduana ni Bernabe. **21** Kalpasan a naikasabada ti ebanghelio iti dayta a siudad ken adu ti nagbalin nga adalan, nagsublida idiay Listra, idiay Iconium ken idiay Antiokia. **22** Nagtultuloy da a nangpappapigsa kadagiti kapanunutan dagiti adalan ken ginuyugoyda isuda nga agtuloy iti pammati. Imbagada kadakuada a babaen iti adu a panagsagaba a datayo ket sumrek iti pagarian ti Dios. **23** Idi nakadutokdan kadagiti panglakayen iti tunggal taripnong dagiti namati, ken nagkararagda a nabuyugan iti panagayunar, intalekda isuda iti Dios, nga isu a pinatida. **24** Kalpasanna, nagnada idiay Pisidia ket dimtengda idiay Pamfilia. **25** Idi naibagadan ti sao idiay Perga, simmalogda idiay Atalia. **26** Manipud sadiay naglayagda a napan idiay Antiokia, a nakaitalkanda iti parabur ti Dios para iti trabaho nga ita ket nalpasdan. **27** Idi simmangpetda idiay Antiokia ken inummongda ti taripnong, impadamagda amin a banbanag nga inaramid ti Dios kadakuada, ken no kasano a nanglukat isuna iti ruangan ti pammati para kadagiti Hentil. **28** Nagtalinaedda kadagiti adalan iti nabayag a tiempo.

15 Adda lallaki a bimmaba manipud idiay Judea ken sinuroanda dagiti kakabsat a lallaki, a kunada, “Malaksid a makugit kayo a mayannurot iti kaugalian ni Moises, saankayo a maisalakan.” **2** Idi saan nga immanamong da Pablo ken Bernabe, ken nakisinnupiatda kadakuada, inkeddeng dagiti kakabsat a lallaki a masapul a sumang-at da Pablo, Bernabe, ken dadduma pay idiay Jerusalem, ket mapanda kadagiti apostol ken panglakayen maipanggep iti daytoy a saludsod. **3** Ngarud, iti panangibaon kadakuada ti iglesia, nagnada idiay Fenicia ken Samaria ket impadamagda ti panamati dagiti Hentil. Nangyegda iti kasta unay a rag-o kadagiti amin a kakabsat a lallaki. **4** Idi dimtengda idiay Jerusalem, pinasangbay ida ti iglesia ken dagiti apostol ken dagiti panglakayen, ket impadamagda dagiti amin a banbanag nga inaramid ti Dios kadakuada. **5** Ngem adda dagiti lallaki a namati, a kameng ti bunggoy dagiti Pariseo, a nagtakder ken kinunada, “Kasapulan a makugitda ken surotenda ti linteg ni Moises. **6** Naummong ngarud dagiti apostol ken dagiti panglakayen tapno pagtutungtonganda daytoy a banag. **7** Kalpasan ti adu a panagsisinnuppiat, nagtakder ni Pedro ket kinunana kadakuada, “Kakabsat a lallaki, ammoyo nga iti nabayagen a tiempo, nangpili ti Dios kadakayo, a babaen iti ngiwatko ket mangngeg dagiti Hentil ti ebanghelio, ken mamatida. **8** Ti Dios, a makaammo iti adda iti puso, ket agsaksi kadakuada, itedna kadakuada ti Nasantoan nga Espiritu, kas inaramidna kadatayo; **9** ket awan indumdumana kadatayo ken kadakuada, ket pinagbalinna a nadalus dagiti pusoda babaen iti pammati. **10** Ita ngarud, apay a suotenyo ti Dios, ta kinabilanyo iti sangol dagiti tengged dagiti adalan nga uray pay dagiti ammatayo ken datayo ket saantayo a kabaelan a baklayen? **11** Ngem mamati tayo a maisalakan tayo babaen iti parabur ni Apo Jesus, kas kadakuada idi.” **12** Nagtalna amin dagiti tattao kabayatan nga agdengdengngegda iti ipadpadamag da Bernabe ken Pablo maipanggep kadagiti pagilasinan ken kadagiti nakaskasdaaw nga inaramid ti Dios kadagiti Hentil, babaen kadakuada. **13** Kalpasan iti panagsaoda, simmungbat ni Santiago, kinunana,” Kakabsat a lallaki, dumngegkayo kaniak. **14** Imbaga ni Simon no kasano a sipaparabur a tinulungan nga immuna ti Dios dagiti Hentil tapno iti kasta ket adda tattao nga agtaud kadakuada a maipaay iti naganna. **15** Umanamong iti daytoy dagiti sasao dagiti profeta, kas naisurat, **16** Agsubliakto kalpasan dagitoy a banbanag, ken ipatakderko manen ti tolda ni David, a narba; Tarimaanekto ken ipatakderko manen dagiti nabati a pasetna, **17** tapno dagiti nabati a tattao ket mabalinda a biruken ti Apo, pakairamanan dagiti amin a Hentil a naawagan babaen iti naganko.' **18** Daytoy ti ibagbaga ti Apo, a nangaramid kadagitoy a banbanag a naammoanen idi pay laeng un-unana a tiempo. **(aiōn g165)** **19** Isu a ti kapanunotak ket saantayo a riribuken dagiti Hentil nga nagsubli iti Dios; **20** ngem agsurattayo ketdi kadakuada a masapul nga umadayoda manipud iti panangtulaw dagiti didiosen, manipud iti immoralidad, ken manipud iti aniaman a nabekkel, ken manipud iti dara. **21** Manipud pay kadagiti nagkauna a kaputotan, addan dagiti tattao iti tunggal siudad a mangikaskasaba ken mangibasbasa iti insurat ni Moises kadagiti sinagoga, tunggal Aldaw ti Panaginana”. **22** Ket kasla nasayaat kadagiti apostol ken kadagiti panglakayen, kaduada ti isu amin nga iglesia, a pilienda ni Judas a managan metlaeng Barsabas, ken ni Silas, a mangidadaulo iti iglesia, ken ibaonda ida idiay Antiokia a kaduada ni Pablo ken Bernabe. **23** Insuratda daytoy, “Dagiti apostol, dagiti panglakayen ken kakabsat a lallaki, kadagiti kakabsat a Hentil iti Antiokia, Siria ken Cilicia, kablaaw. **24** Nangngegmi nga adda dagiti lallaki, a saanmi met a binilin, a naggapu

kadakami ti nangburiborkakayo kadagiti panursuro
a nangburibor kadagiti kararuayo. **25** Isu a kasla
nasayaat para kadakami amin nga agkaykaysa a
mangpili iti lallaki ken ibaonmi ida kadakayo, kaduada
dagiti ay-ayatenmi a Bernabe ken Pablo, **26** tattao a
nagpeggad dagiti bibiagda para iti nagan ni Apo tayo
a Jesu-Cristo. **27** Imbaonmi ngarud da Judas ken
Silas, a mangibaga met laeng kadakayo iti isu met
laeng a banbanag. **28** Ta daytoy ket kasla nasayaat
met iti Espiritu Santo ken kadakami, a saankamin a
mangted kadakayo iti ad-adu a dadagsen no di laeng
dagitoy a napapateg a banbanag: **29** nga adaywanyo
dagiti banbanag a naidaton kadagiti didiosen, dara,
banbanag a nabekkel, ken manipud iti immoralidad.
No saluaddanyo dagiti bagbagiyo manipud kadagitoy,
nasayaat ti pagbanaganyo. Agpakadakamin." **30**
Isu nga isuda, idi napalubusanda, simmalogda idiay
Antiokia; kalpasan nga inummongda dagiti adu a
tattao, inyawatda ti surat. **31** Idi nabasada daytoy,
naragsakanda gapu iti pannangpabileg. **32** Da Judas
ken Silas, a maibilang met a profeta, pinaregtada
dagiti kakabsat a lallaki babaen iti adu a sasao
ken pinapigsada ida. **33** Kalpasan a nagtalinaedda
sadiay iti sumagmamano a tiempo, napalubosanda a
pumanaw a sitatalna manipud kadagiti kakabsat a
lallaki tapno agsublida kadagiti nangibaon kadakuada.
35 Ngem da Pablo ken ni Bernabe ket nagtalinaed idiay
Antiokia a kaduada dagiti dadduma pay, a no sadino
ket insuro ken inkasabada ti sao ti Apo. **36** Kalpasan
iti mano nga aldaw, imbaga ni Pablo kenni Bernabe,
"Agsublitan ita ken bisitaenta dagiti kakabsat a lallaki
iti tunggal siudad a nangiwaragawaganta iti sao ti Apo,
ken kitaenta no kasano iti kasasaadda. **37** Kayat ni
Bernabe nga ikuyog met ni Juan a maawagan Marcos.
38 Ngem pinanunot ni Pablo a saan a nasayaat nga
ikuyogda ni Marcos, a nangpanaw kadakuada idiay
Pamfilia ken saan a nagtuloy a kimmuyog kadakuada
iti trabaho. **39** Kalpasan ket adda rimsua a nabara
a panagsinnupiat, isu a nagsisinada, ket inkuyog ni
Bernabe ni Marcos ket naglayagda nga immadayo a
nagturong idiay Cyprus. **40** Ngem pinili ni Pablo ni
Silas ket pimmanawda, kalpasan nga intalek isuna
dagiti kakabsat a lallaki iti parabur ti Apo. **41** Ket
napan isuna idiay Siria ken Cilicia, a nangpabpabileg
kadagiti iglesia.

16 Dimteng met laeng ni Pablo idiay Derbe ken
idiay Listra; ket pagammoan, adda sadiay ti
maysa nga adalan nga agnagan iti Timoteo, anak a
lalaki ti maysa a babai a Judio a namati; ti amana
ket Griego. **2** Nasayaat ti ibagbaga dagiti kakabsat a
lallaki nga adda idiay Listra ken Iconio maipanggep
kenkuana. **3** Kayat ni Pablo a makipagdaliasat
isuna kenkuana; isu nga inkuyogna ken kinugitna
isuna gapu kadagiti Judio nga adda kadagidiay a
paset, ta ammoda amin a ti amana ket Griego.
4 Iti ipapanda kadagiti siudad, impanda kadagiti
iglesia dagiti pagannurutan a tungpalen dagitoy, dagiti
pagannurutan nga insurat dagiti apostol ken dagiti
panglakayen idiay Jerusalem. **5** Isu a napabileg ti
pammati ti iglesia ken inaldaw a manaynayunan ti
bilangda. **6** Napan da Pablo ken dagiti kakaduana
kadagiti rehion ti Frigia ken Galacia, gapu ta ti Espiritu
Santo, pinaritanna ida a mapan mangikasaba iti sao
iti probinsia ti Asia. **7** Idi asidegdan idiay Misia,
pinanggepda a mapan idiay Bitinia, ngem pinaritan
ida ti Espiritu ni Jesus. **8** Isu nga iti ilalabasda idiay
Misia, bimmabada iti siudad ti Troas. **9** Maysa a
sirmata iti nagparang kenni Pablo iti maysa a rabii:
Maysa a lalaki iti Macedonia ti nakatakder sadiay,
ay-ayabanna isuna nga ibagbagana, "Umayka ditoy
Macedonia ket tulungannakami." **10** Idi nakita ni Pablo
ti sirmata, dagus nga inkeddengmi a mapan idiay
Macedonia, pinanunotmi nga inayabannakami ti Dios
a mapan mangikasaba iti ebanghelio kadakuada. **11**
Naglayagkami ngarud manipud Troas, nagdiretsokami
a napan idiay Samotracia, ket iti simmaruno nga
aldaw, dimtengkami idiay Neapolis; **12** Manipud
sadiay, napan kami idiay Filipos, maysa a siudad
iti Macedonia, ti kapapatgan a siudad iti distrito
ken masakupan ti Roma, ken nagtalinaed kami iti
daytoy a siudad iti sumagmamano nga aldaw. **13** Iti
Aldaw a Panaginana, napankami iti ruar ti ruangan,
iti igid ti karayan, impagarupmi nga adda disso a
pagkararagan sadiay. Nagtugaw kami ken nagsao
kami kadagiti babbai nga immay a naummong. **14**
Maysa a babai nga agnagan iti Lydia, nga aglaklako iti
lila a lupot manipud iti siudad ti Tiatira, a agdaydayaw
iti Dios iti nagdenggeg kadakami. Linuktan ti Dios
ti pusona tapno indenganna dagiti banbanag a
sinao ni Pablo. **15** Idi nabautisaranen isuna, ken
ti sangkabalayanna, inallukoy nakami, a kinunana,
"No namatikayo a napudnoak iti Apo, umay kayo iti
balayko ket aggiankayo sadiay." Ket inallukoynakami.
16 Napasamak a kabayatan ti ipapanmi iti lugar a
pagkararagan, adda maysa a balasang nga addaan
iti espiritu a mangmangted kenkuana iti kabaelan
a mangibaga iti mapasamak iti masakbayan a

nangsabatkadakami. Ket dakkel a gatad ti kuarta ti maiyaw-awatna kadagiti amongna babaen iti panagpadlesna. **17** Sinurotnakami kada Pablo daytoy a babai ken nagpukkaw a kinunana, “Dagitoy a lallaki ket adipen ti Kangatoan a Dios. Iwarwaragawagda kadakayo ti dalan iti pannakaisalakan.” **18** Inaramidna daytoy ti adu nga aldaw. Ngem ni Pablo, a kasta unay ti pannakasingana kenkuana, simmango ket kinunana iti espiritu, “Manmandaranka iti nagan ni Jesu-Cristo a rumuarka kenkuana.” Ket dagus a rimuar daytoy. **19** Idi nakita dagiti amongna a ti namnama ti pagbirukanda ket awanen, tiniliwda da Pablo ken Silas ken imparangguyodda ida nga impan idiay lugar a pagtagilakoan iti sangoanan dagiti mangiturturay. **20** Iti panangidatagda kadakuada kadagiti opisyal nga addaan iti turay a mangukom, kinunada, “Dagitoy a lallaki ket Judio ken mangparparnuayda iti adu a riribuk iti siudadtayo. **21** Agisursuroda kadagiti banbanag a saan a nainkalintegan nga awatentayo wenno aramidentayo a kas Romano. **22** Kalpasanna, nagkaykaysa dagiti adu a tattao a bimmusor kada Pablo ken Silas; pinisang dagiti mangiturturay nga addaan turay a mangukom dagiti kawes da Pablo ken Silas ken imbilinda a masaplitan dagitoy. **23** Idi nasaplitanda idan iti namin-adu, impanda ida iti pagbaludan ken binilinda ti guardia a bantayanna ida a nalaing. **24** Kalpasan a naawatna daytoy a bilin, impanna ida iti akin-un-uneg a paset ti pagbaludan ken inkawarna dagiti saksakada iti kayo. **25** Idi agtengngan ti rabii, agkarkararag da Pablo ken Silas ken agkankantada kadagiti himno iti Dios, ket agdengdengngeg dagiti dadduma a balbalud kadakuada. **26** Pagammoan, kellaat a naggingined iti napigsa, isu a dagiti pundasyon ti pagbaludan ket nagungon, ken dagus a nalukatan ti amin a ruangan, ken nawarwar dagiti kawar ti tunggal maysa, **27** Nakariing ti guardia manipud iti pannaturogna, ken nakitana dagiti nakalukat a ruangan ti pagbaludan, innalana ti kampilanna ket patayenna koman ti bagina, gapu ta napanunotna a naglibas dagiti balud. **28** Ngem impukkaw ni Pablo iti napigsa a timek, kunana, “Saanmo a dangran dayta bagim, gapu ta addakami amin ditoy. **29** Nagpaala iti silaw ti guardia ken nagdardaras a simrek ken nagkurno iti sakaanan da Pablo ken Silas nga uray la agpigpigerger iti buteng, **30** ket inruarna ida ken kinunana, “Apo, ania iti masapul nga aramidek tapno maisalakanak?” **31** Kinunada, “Mamatika kenni Apo Jesus, ket maisalakan ka, sika ken ti balaymo.” **32** Imbagada ti sao ti Apo kenkuana, kaduana iti tunggal maysa iti balayna. **33** Kalpasanna, inkuyog ida ti guardia iti dayta met laeng nga oras iti rabii, ken binuguanna dagiti sugatda, ket nabautisaran isuna ken ti sangkabalayanna. **34** Ingkuyogna da Pablo ken Silas iti ngato ti balayna ken nangisagana iti taraon iti sangoananda. Kasta unay iti panagragsakna a kaduana ti sangkabalayanna, gapu ta namatida amin iti Dios. **35** Ita, idi aldawen, nangbilin dagiti agtuturay iti mapan mangibaga kadagiti guardia a kunada, “Palubosanyo a pumanaw dagidiay a lallaki.” **36** Impadamag ti guardia ti sasao kenni Pablo a kunana, “Nangbilin dagiti agtuturay iti mangibaga kaniak a palubusan kayon a pumanaw: Ita ngarud rumuarkayon, ket mapankayo nga addaan iti kapia.” **37** Ngem kinuna ni Pablo kadakuada, “Sinaplitandakami iti publiko ken pinaibaluddakami iti pagbaludan, nupay umilikami iti Roma ken saankami pay a nakednga; ket ita papanawendakami a sililimed? Saan a mabalin; bay-am nga isuda ti umay mangiruar kadakami. “ **38** Impakaammo dagiti guardia dagitoy a sasao kadagiti agtuturay; nagbuteng dagiti agtuturay idi nangegda a Romano gayam ni Pablo ken ni Silas. **39** Immay nagpakaasi kadakuada dagiti agtuturay; ket idi nairuarda idan iti pagbaludan, kiniddawda kada Pablo ken Silas a pumanawdan iti siudad. **40** Nakaruar ngarud da Pablo ken Silas iti pagbaludan ket napanda iti balay ni Lydia. Idi nakita da Pablo ken Silas dagiti kakabsat a lallaki, pinabilegda dagitoy ket kalpasanna, pimmanawda iti siudad.

17 Ita, idi nalabsandanda dagiti siudad ti Amfipolis ken Apolonia, dimtengda iti siudad ti Tesalonica, no sadino ket adda iti sinagoga dagiti Judio. **2** Kas nakaugalian ni Pablo, napan isuna kadakuada, ket iti tallo nga Aldaw a Panaginana, nakiinnadal isuna kadakuada manipud iti Nasantoan a Sursurat. **3** Linukatanna ti Nasantoan a Sursurat ken impalawagna a masapul nga agsagaba ti Cristo ken agungar manipud iti patay. Kinunana, “Daytoy Jesus nga iwarwaragawagko kadakayo ket isu ti Cristo.” **4** Dadduma kadagiti Judio ket naallukoy ken nakikadua kada Pablo ken Silas, agraman dagiti napasnek a Griego, adu kadagiti mangidadaulo a babbai ken adu a tattao. **5** Ngem dagiti saan a namati a Judio, gapu iti apal, nangikuyogda kadagiti nadangkes a lallaki manipud idiay pagtagilakuan, nangummongda iti adu a tattao, ken nangparnuayda iti gulo iti siudad. Iti panangrautda iti balay ni Jason, kayatda koma nga irruar da Pablo ken Silas kadagiti tattao. **6** Ngem idi

saanda ida a nasarakan, ingguyodda ni Jason ken dadduma kadagiti kakabsat a lallaki iti sangoanan dagiti agtuturay iti dayta a siudad, ket impukkawda, “Dagitoy a lallaki a nangparnuay iti riribuk ket immay met ditoy. **7** Dagitoy a lallaki a sinangaili ni Jason ket agtigtignay a maibusor kadagiti linteg ni Caesar; ibagada nga adda iti sabali nga ari - isu ni Jesus.” **8** Idi nangngegan dagiti adu a tattao ken dagiti opisial ti siudad dagitoy a banbanag, nariribukanda. **9** Kalpasan a naalada ti kuarta a multa ni Jason ken dagiti dadduma, pinalubosanda ida a pumanaw. **10** Iti dayta a rabii, imbaon dagiti kakabsat a lallaki da Pablo ken Silas idiay Berea. Idi simmangpetdan sadiay, napanda iti sinagoga dagiti Judio. **11** Ita, dagitoy a tattao ket addaan iti nangatngato a panagpapanunot ngem kadagiti adda idiay Tesalonica, ta inawatda ti sao nga addaan iti nakasagana a panunot, ket inaldaw nga ad-adalenda ti Nasantoan a Sursurat tapno kitaenda no dagitoy a banbanag ket pudno. **12** Adu ngarud kadakuada ti namati, karaman dagiti sumagmamano a nabileg a Griego a babbai ken adu a lallaki. **13** Ngem idi naammoan dagiti Judio idiay Tesalonica nga iwarwaragawag met ni Pablo ti sao ti Dios idiay Berea, napanda sadiay ket kinibur ken riniribukda dagiti adu a tattao. **14** Ket dagus nga imbaon dagiti kakabsat a lallaki ni Pablo idiay baybay, ngem nagtalinaed sadiay da Silas ken Timoteo. **15** Dagiti mangidaldalan kenni Pablo ket impanda isuna agingga iti siudad ti Atenas. Idi ibatidan ni Pablo sadiay, imbilinna kadakuada nga ibagada kada Silas ken Timoteo nga umayda koma kenkuana a dagus no mabalin. **16** Ita, kabayatan nga ur-urayen ida ni Pablo idiay Atenas, nariribukan ti espirituna iti pannakakitana iti siudad a napnoan iti didiosen. **17** Isu a nakiinnadal isuna kadagiti Judio idiay sinagoga ken kadagiti nagdaydayaw iti Dios ken kasta met kadagiti masalsalawna iti pagtagilakuan iti tunggal aldaw. **18** Ngem adda met dagiti Epicureo ken Estoico a managbiruk iti pudno a nakasalaw kenkuana. Ket kinuna dagiti dadduma, “Ania ti padpadasen nga ibaga daytoy a salawasaw?” Ket kinuna dagiti dadduma, “Kasla mangaskasaba isuna maipanggep iti saan nga am-ammo a dios,” gapu ta ikaskasabana ti maipanggep kenni Jesus ken ti panagungar. **19** Innalada ni Pablo ket impanda isuna iti Areopago, kunada, “Mabalinmi kadi nga ammoen daytoy baro a sursuro a sasawem? **20** Ta nangiyegka kadagiti lapayagmi iti banbanag a saanmi nga ammo. Isu a kayatmi a maammoan no ania ti kayat a sawen dagitoy a banbanag.” **21** (Ita, amin dagiti taga-Atenas ken dagiti ganganaet nga agnanaed sadiay ket busbusbosenda dagiti tiempoda iti awan sabali no di laeng ti mangibaga wenno agdengngeg iti maipanggep iti maysa a banag a barbaro.) **22** Nagtakder ngarud ni Pablo iti tengnga ti Areopago ket kinunana, “Dakayo a lallaki iti Atenas, makitak a relihiosokayo unay iti amin a wagas. **23** Ta kabayatan iti ilalabasko ken panangpaliiwko kadagiti banbanag a pagrukrukbabanyo, nasarakak ti maysa nga altar nga addaan iti naisurat a, PARA ITI SAAN NGA AM-AMMO A DIOS. No ania ngarud ti daydayawenyo iti kinaawan ammo, daytoy ti iwaragawagko kadakayo. **24** Ti Dios a nangaramid iti lubong ken amin a banbanag nga adda iti daytoy, yantangay ta isuna ket Apo iti langit ken daga, saan nga agnaed kadagiti templo nga impasdek dagiti ima. **25** Saan met isuna a pagserbian ti im-ima dagiti tattao a kasla kasapulanna ti aniaman a banag, yantangay ta isuna mismo ti mangmangted iti biag kadagiti tattao ken anges ken dadduma pay a banbanag. **26** Ket manipud iti maysa a tao, inaramidna ti tunggal pagilian dagiti tattao nga agnanaed iti rabaw ti daga, ket inkeddengnan dagiti naidutok a tiempoda ken dagiti pagpatinggaan dagiti disso a pagnaedanda. **27** Ngarud, masapul a birukenda ti Dios ket nalabit a makaasidegda kenkuana ken masarakanda isuna, ken iti kinapudnona, saan isuna nga adayo manipud iti uray siasinoman kadatayo. **28** Gapu ta kenkuana, agbibiagtayo ken agtigtignaytayo ken addaantayo iti katatao, a kas kinuna iti maysa kadagiti bukodyo a dumadaniw, 'Ta datayo met dagiti kaputotanna.' **29** Isu nga agsipud ta kaputotannatayo ti Dios, masapul a saantayo a panpanunoten a ti kinadios ket kasla balitok, wenno pirak, wenno batbato, a sinukog ti laing ken kapanunotan ti tao. **30** Pinalabas ngarud ti Dios dagiti tiempo ti kinaawan ammo, ngem ita bilbilinenna amin a tattao iti sadinoman nga agbabawi. **31** Daytoy ket gapu ta nangikeddeng isuna iti aldaw a panangukomnanto iti lubong iti kinalinteg babaen iti tao a pinilina. Pinaneknekan ti Dios daytoy a tao iti tumunggal maysa babaen iti panangpagungarna kenkuana manipud iti patay.” **32** Ita, idi nangngegan dagiti tattao idiay Atenas ti panagungar ti natay, linais dagiti dadduma ni Pablo; ngem kinuna dagiti dadduma, “Agdengngegkaminto manen kenka maipanggep iti daytoy a banag.” **33** Kalpasan dayta, pinanawan ida ni Pablo. **34** Ngem nakitipon kenkuana ti dadduma kadagiti tattao ken namatida, pakairamanan ni Dionisio nga Areopago,

ti babai a managan Damaris, ken dadduma pay a kaduada.

18 Kalpasan dagitoy a banbanag, pimmanaw ni Pablo idiay Atenas ken napan idiay Corinto. **2** Sadiay, nasarakanna ti maysa a Judio a managan Akila, maysa a lalaki a nayanak idiay Ponto; kagapgapuna laeng idiay Italia a kaduana ti asawana a ni Priscila, gapu ta imbilin ni Claudio a masapul a pumanaw amin dagiti Judio idiay Roma; ket immay ni Pablo kadakuada; **3** nakipagnaed ken nakipagtrabaho ni Pablo kadakuada gapu ta kapadpadada isuna iti panggedan. Isuda ket agar-aramid iti tolda. **4** Isu a makiin-innadal ni Pablo idiay sinagoga iti tunggal Aldaw a Panaginana. Agpada nga al-allukoyenna dagiti Judio ken dagiti Griego. **5** Ngem idi simmalog da Silas ken Timoteo manipud Macedonia, tinignay ti Espiritu Santo ni Pablo a paneknekanna kadagiti Judio a ni Jesus ket isu ti Cristo. **6** Idi sinuppiat ken linais isuna dagiti Judio, pinagpag ni Pablo ti pagan-anayna kadakuada ket kinunana kadakuada, "Sapay koma ta ti darayo ket maikabil iti bukodyo nga ulo; Awan basolko. Manipud ita, mapanakon kadagiti Hentil." **7** Ket pimmanaw isuna manipud sadiay ken napan idiay balay ni Ticio Justo, maysa a lalaki nga agdaydaydaw iti Dios. Kaabay ti balayna ti sinagoga. **8** Ni Crispo, a panguloen iti sinagoga ken amin nga adda iti balayna ket namati iti Apo. Adu kadagiti taga-Corinto a nakangngeg kenni Pablo ti namati ken nabautisaran. **9** Iti rabii, kinuna ti Apo kenni Pablo iti maysa a sirmata, "Saanka nga agbuteng, ngem agsaoka ken saanka nga agulimek. **10** Ta addaak kenka, ken awan ti siasinoman a mangpadas a mangdangran kenka, ta adu dagiti tattaok iti daytoy a siudad." **11** Nagnaed ni Pablo sadiay iti maysa a tawen ken innem a bulan, nangisursuro isuna iti sao ti Dios kadakuada. **12** Ngem idi nagbalin ni Galion a gobernador iti Acaya, nagkaykaysa dagiti Judio a nangbusor kenni Pablo ket indatagda isuna iti pangukoman; **13** kinunada, "Al-allukoyen daytoy a lalaki dagiti tattao nga agdayaw iti Dios iti wagas a naisupadi iti linteg." **14** Ngem idi agsao koman ni Pablo, kinuna ni Galion kadagiti Judio, "Dakayo a Judio, no pudno a daytoy ket maipanggep iti dakes a banag wenno krimen, rebbengna koma nga ukomenkayo. **15** Ngem gapu ta dagitoy ket saludsod a maipanggep kadagiti sasao ken nagnagan ken iti bukodyo a linteg, urnusenyo daytoy iti bukodyo laeng. Saanko a tarigagay ti agbalin nga ukom kadagitoy a banbanag." **16** Pinapanaw ida ni Galion iti pangukoman. **17** Isu nga aminda, tiniliwda ni Sostenes, ti mangiturturay iti sinagoga, ken kinabilda isuna idiay sangoanan iti pangukoman. Ngem awan aniamanna kenni Galion ti inaramidda. **18** Kalpasan iti panagtalinaed ni Pablo idiay iti adu pay nga al-aldaw, pinanawanna dagiti kakabsat a lallaki ket naglayag a nagturong idiay Siria a kaduana da Priscila ken Akila. Sakbay a pimmanaw isuna idiay sangladan iti Cencrea, inpakuskosna ti ulona gapu ta nagsapata isuna iti Nazireo a sapata. **19** Idi dimtengdan idiay Efeso, pinanawan ni Pablo da Priscila ken Akila sadiay, ngem napan isuna iti sinagoga nga is-isuna laeng ken nakilinnawag isuna kadagiti Judio. **20** Idi kiniddawda nga agtalinaed pay ni Pablo sadiay iti at-atiddug pay a tiempo, nagkedked isuna. **21** Ngem idi pumanawen isuna kadakuada, kinunana, "Agsubliakto manen kadakayo no pagayatan ti Dios." Kalpasanna, naglayag isuna manipud Efeso. **22** Idi simmanglad ni Pablo idiay Cesarea, simmang-at isuna ken kinablaawanna ti iglesia iti Jerusalem ket kalpasanna, simmalog idiay Antiokia. **23** Kalpasan a nagtalinaed isuna iti sumagmamano a tiempo sadiay, pimmanaw ni Pablo ket napan kadagiti rehion ti Galacia ken Frigia ken pinabilegna dagiti amin nga adalan. **24** Ita, maysa a Judio a managan Apollos, a naiyanak idiay Alejandria, ti napan idiay Efeso. Isuna ket nalaing nga agbitla ken adu ti ammona maipanggep iti Nasantoan a Sursurat. **25** Nasuroan ni Apollos kadagiti sursuro ti Apo. Sipipinget isuna a nagsao ken nangisurona kadagiti banbanag maipapan kenni Jesus, ngem ti laeng ammona ket ti panangbautisar ni Juan. **26** Nangrugi ni Apollos a nagsao a situtured iti sinagoga. Ngem idi nangngeg da Priscila ken Akila isuna, ginayyemda isuna ken impalawagda a nasayaat kenkuana ti dalan ti Dios. **27** Idi tinarigagayanna a mapan idiay Acaya, pinabileg isuna dagiti kakabsat a lallaki ken nagsuratda kadagiti adalan idiay Acaya a sangailienda isuna. Idi simmangpet isuna, kasta unay ti panangtulongna kadagiti namati babaen iti parabur. **28** Inabak ni Apollos dagiti Judio babaen iti bileg ken kinalaingna iti imatang ti tattao, impakitana babaen iti Nasantoan a Sursurat a ni Jesus ket isu ti Cristo.

19 Napasamak a kabayatan nga adda ni Apollos idiay Corinto, nagna ni Pablo iti makinngato a pagilian ket dimteng iti siudad ti Efeso, ken nakasarak sadiay iti sumagmamano nga adalan. **2** Kinuna ni Pablo kadakuada "Inawatyo kadin ti Espiritu

Santo idi namatikayo?" Kinunada kenkuana, "Saan, saanminto pay a nangnangngegan ti maipanggep iti Espiritu Santo." **3** Kinuna ni Pablo, "Iti ania ngarud ti nakabautisaranyo?" Kinunada, "Iti bautisar ni Juan." **4** Isu a simmungbat ni Pablo, "Nangbautisar ni Juan babaen iti bautismo ti panagbabawi. Imbagana kadagiti tattao a masapul a mamatida iti umay kalpasan kenkuana, dayta ket ni Jesus." **5** Idi nangngegan dagiti tattao daytoy, nabautisaranda iti nagan ni Apo Jesus. **6** Ket idi impatay ni Pablo dagiti imana kadakuada, immay ti Espiritu Santo kadakuada ket nagsaoda iti sabali a pagsasao ken nagipadtoda. **7** Agarup sangapulo ket dua da amin a lallaki. **8** Napan ni Pablo iti sinagoga ken situtured isuna a nagsao iti las-ud iti tallo a bulan. Indauloanna ti panagiinnadal ken inal-allukoyna dagiti tattao maipanggep kadagiti banbanag a maipapan iti pagarian ti Dios. **9** Ngem idi dagiti dadduma a Judio ket timmangken ken saanda a nagtulnog, nangrugida a nagsao iti dakes maipanggep iti dalan ni Cristo iti sangoanan dagiti adu a tattao. Ngarud, pinanawan ida ni Pablo ken inyadayona dagiti namati manipud kadakuada. Inrugina ti nagsarita iti inaldaw idiay pagisursuroan ni Tirano. **10** Nagtultuloy daytoy iti las-ud ti dua a tawen, isu nga amin nga agnanaed idiay Asia ket nangngeganda ti sao ti Apo, dagiti Judio ken dagiti Griego. **11** Nagaramid ti Dios kadagiti agkakabileg nga aramid babaen kadagiti ima ni Pablo, **12** isu nga uray dagiti masaksakit ket napaimbag, ken rimmuar dagiti dakes nga espiritu kadagiti naluganan, idi innalada dagiti panio ken dagiti biddang manipud iti bagi ni Pablo. **13** Ngem adda met dagiti Judio, a mangpakpaksiat kadagiti dakes nga espiritu, a nagdaldaliasat iti dayta a disso a nangar-aramat iti nagan ni Jesus para iti bukodda a pagsayaatan. Insaoda daytoy kadagiti addaan kadagiti dakes nga espiritu; kinunada, "Bilinenka a pumanaw babaen kenni Jesus nga ikaskasaba ni Pablo. " **14** Dagidiay a nangaramid iti daytoy ket dagiti pito nga annak a lallaki ti panguloen a padi a Judio, a ni Sceva. **15** Simmungbat ti dakes nga espiritu kadakuada, "Am-ammok ni Jesus, am-ammok ni Pablo; ngem siasinokayo?" **16** Limmagto ti lalaki a linuganan iti dakes nga espiritu kadagiti mangpakpaksiat iti dakes nga espiritu ket inabakna ida ken kinabilna ida. Ket lamo-lamo ken sugat-sugatda a pimmanaw iti dayta a balay. **17** Naammoan iti isu amin daytoy, dagiti Judio ken Griego, nga agnanaed idiay Efeso. Kasta unay ti butengda, ket napadayawan ti nagan ni Apo Jesus. **18** Kasta met nga adu kadagiti namati ti immay ket impudnoda ken binigbigda dagiti dakes a banbanag nga inaramidda. **19** Adu kadagiti salamangkero ti nangurnong kadagiti libroda ken pinuoranda dagitoy iti imatang ti tumunggal maysa. Idi binilangda ti balor dagitoy, limapulo a ribu a piraso iti pirak. **20** Isu a nagwaras ti sao ti Apo iti nabileg a wagas. **21** Ita, idi nalpasen ni Pablo ti ministeryona idiay Efeso, inkeddengna iti Espiritu a lasatenna ti Macedonia ken Acaya iti dalanna a mapan idiay Jerusalem; kinunana, "Kalpasan ti panaggapuk sadiay, masapul a kitaek met ti Roma." **22** Nangibaon ni Pablo idiay Macedonia iti dua kadagiti adalanna, da Timoteo ken Erasto, a timmulong kenkuana. Ngem nagtalinaed pay laeng isuna idiay Asia. **23** Iti dayta met laeng a tiempo, adda timmaud a dakkel a riribuk idiay Efeso maipapan iti Dalan. **24** Maysa nga agpanpanday iti pirak a managan Demetrio, a nangaramid kadagiti kalanglanga ti didiosen a ni Diana babaen iti pirak, ket nangiyeg iti adu a panggedan para kadagiti agpanpanday. **25** Isu nga inurnongna dagiti trabahador iti dayta a trabaho, ket kinunana, "Kakadua, ammoyo a makateggedtayo iti adu a kuarta iti daytoy a panggedan. **26** Makitayo ken mangngegyo a saan laeng nga idiay Efeso, ngem nganngani nga iti entero ti Asia, nga inallukoy ken pinatallikud ni Pablo dagiti adu a tattao. Ibagbagana nga awan ti dios a naaramid babaen kadagiti im-ima. **27** Ken saan laeng a ti pagsapulantayo ti agpeggad a saanton a masapul, ngem kasta met a ti templo ti naindaklan a diosa a ni Diana ket maibilangton nga awan serserbina. Ket mapukawnanto uray pay ti kinatan-okna, isuna a daydayawen iti amin nga Asia ken iti sangalubongan." **28** Idi nangngeganda daytoy, napnoanda iti pungtot ket nagririyawda, a kunada, "Naindaklan ni Diana a daydayawen dagiti tattao iti Efeso." **29** Napnoan iti pannakariribuk ti entero a siudad, ket nagdardaras dagiti tattao a sangsangkamaysa a napan iti pagbuyaan. Tiniliwda dagiti kakadua ni Pablo iti panagdaliasatna, ni Gayo ken ni Aristarco, a naggapu idiay Macedonia. **30** Kayat ni Pablo a sumrek iti ayan dagiti adu a tattao, ngem linapdan isuna dagiti adalan. **31** Kasta met a dadduma kadagiti opisial ti probinsiya ti Asia a gagayyemna ket nangipatulod iti mensahe a mangibagbaga a saan koma isuna a sumrek iti pagbuyaan. **32** Dadduma a tattao ket nagpukkaw iti maysa a banag, ken dadduma met ket sabali, ta dagiti adu a tattao ket marirriribokan. Kaaduan kadakuada ket saanda nga ammo no apay a naummongda. **33** Inruar dagiti Judio ni Alejandro ken

impanda iti sangoanan dagiti tattao. Nagsenyas ni Alejandro babaen iti imana tapno agpalawag kadagiti tattao. **34** Ngem idi naamirisda nga isuna ket maysa a Judio, inriyawda amin a sangsangkamaysa iti lasud ti dua nga oras, "Naindaklan ni Diana dagiti tattao ti Efeso." **35** Idi pinatalna ti sekretario ti ili dagiti adu a tattao, kinunana, "Dakayo a lallaki iti Efeso, adda kadi lalaki ditoy a saan a makaammo a ti siudad dagiti tattao ti Efeso ket banbantayanna ti templo ti natan-ok a Diana ken ti kalanglangana a natinnag manipud langit? **36** Kas nakitayo ngarud a dagitoy a banbanag ket saan a mailibak, rebbengna laeng koma nga agulimekkayo ken saankayo nga agaramid iti saan a nasayaat. **37** Ta inyegyo dagitoy a lallaki ditoy a pangukoman, ket saanda met nga agtatakaw kadagiti templo wenno mannagtabbaaw iti diostayo. **38** Ngarud, no ni Demetrio ken dagiti agtrabtrabaho a kaduana ket addaan ti pammabasol a maibusor iti siasinoman, dagiti pangukoman ket silulukat ken adda met dagiti 'ukom.' Bay-anyo nga agpipinnabasolda. **39** Ngem no maipanggep iti sabali pay a banbanag ti sapsapulenyo, masapul nga maurnos a dagus iti kadawyan a panaguummong. **40** Ta pudno unay nga agpeggadtayo a mapabasol maipapan ti riribuk a napasamak iti daytoy nga aldaw. Awan ti makagapu iti daytoy a riribuk, ken saanmi a kabaelan nga ilawlawag daytoy." **41** Idi naibagana daytoy, pinagawidna dagiti naummong.

20 Kalpasan a nagsardeng ti riribuk, imbaon ni Pablo dagiti adalan ket pinabilegna ida. Ket imbagana nga agpakadan isuna kadakuada ket pimmanaw a napan idiay Macedonia. **2** Idi napan isuna kadagidiay a rehion ken pinabilegna iti kasta unay dagiti namati, napan isuna idiay Grecia. **3** Kalpasan iti tallo a bulan a panagtalinaedna sadiay, maysa a dakes a panggep ti binuangay dagiti Judio a maibusor kenkuana idi dandanin nga aglayag isuna a mapan idiay Siria, isu nga inkeddengna ti agsubli a magna idiay Macedonia. **4** Dagiti kimmuykuyog kenkuana agingga idiay Asia ket ni Sopatro nga anak ni Pirro a naggapu idiay Berea; da Aristarko ken Segundo, nga agpada a nagtaud kadagiti namati a taga-Tesalonia; ni Gayo ti Derbe; ni Timoteo; ken ni Tikiko ken ni Trofimo a naggapu idiay Asia. **5** Ngem immun-una dagitoy a lallaki ket inuray dakami idiay Troas. **6** Naglayag kami nga immadayo manipud Filipos kalpasan dagiti aldaw ti tinapay nga awan lebadurana, ket iti uneg iti lima nga aldaw, simmangpetkami kadakuada idiay Troas. Sadiay, nagtalinaed kami iti pito nga aldaw. **7** Iti umuna nga aldaw iti lawas, idi naummong kami a mangpisi iti tinapay, nagsao ni Pablo kadagiti namati. **8** Pangpanggepenna a pumanaw iti sumaruno nga aldaw, isu nga nagtultuloy isuna a nagsasao agingga iti tengnga ti rabii. Adu ti silaw nga adda iti akinngato a siled a naguummonganmi. **9** Iti ayan ti tawa ket adda agtugtugaw a maysa a baro nga agnagan iti Eutico, a nakaturog iti kasta unay. Kabayatan ti atiddog a panagsao ni Pablo, daytoy a baro, a matmaturog latta, ket natinnag manipud iti maikatlo a kadsaaran ket natayen idi innalada. **10** Ngem bimmaba ni Pablo, inyunnatna ti bagina kenkuana, ket inarakupna. Kalpasan ket kinunana, "Saankayon nga agdanag, ta isuna ket sibibiag." **11** Ket napan manen isuna iti ngato ken nangpisi iti tinapay ket nangan. Kalpasan iti pannakitungtongna kadakuada iti nabaybayag pay agingga iti parbangon, pimmanaw isuna. **12** Insublida ti ubing a lalaki a sibibiag ket naliwliwada unay. **13** Immun-unakami a nagdaliasat ngem ni Pablo babaen iti barko ket naglayagkami a napan idiay Assos, ket sadiay, pinanggepmi nga ilugan ni Pablo. Daytoy metlaeng ti kayatna nga aramiden, gapu ta panggepna a mapan sadiay babaen iti panagdaliasatna iti daga. **14** Idi nagkikita kami idiay Assos, insurotmi isuna iti barko ket napankami idiay Mitelin. **15** Ket naglayagkami manipud sadiay ken dimmanun kami iti simmaruno nga aldaw iti kabangibang nga isla ti Chio. Iti simmaruno nga aldaw nadalananmi ti isla ti Samo, ken iti simmaruno nga aldaw ket dimtengkami iti siudad ti Miletus. **16** Ta inkeddeng ni Pablo nga aglayag a lumabas iti Efeso, tapno saanen nga agpalabas isuna iti tiempo idiay Asia; gapu ta agdardaras isuna a makapan idiay Jerusalem para iti aldaw ti Pentecostes, no mabalinanna nga aramiden daytoy. **17** Manipud idiay Miletus, nangibaon isuna iti lallaki a mapan idiay Efeso ken inayabanna dagiti panglakayen iti iglesia a mapan kenkuana. **18** Idi napanda kenkuana, kinunana kadakuada, "Ammoyo a mismo no kasano a kanayonko a busbusen ti tiempok kadakayo manipud iti umuna nga aldaw nga imbaddekko ti sakak iti Asia. **19** Nagtultuloyak a nagserbi iti Dios nga addaan iti amin a kinapakumbaba ti panunot ken kadagiti lulua, ken kadagiti panagsagaba a napasamak kaniak gapu kadagiti panggep dagiti Judio. **20** Ammoyo no kasano a saanko nga impaidam nga inwaragawag kadakayo ti aniaman a banag nga adda pakausaranna, ken no kasano a sinuroankayo iti imatang ti tattao ken

kasta met a mapmapanak iti tunggal balay. **21** Ammoyo a saanak a nagsarday a nangballaag nga agpada kadagiti Judio ken Griego maipanggep iti panagbabawi nga agturong iti Dios ken pammati kenni Apo tayo a Jesus. **22** Ket ita, kitaenyo, mapanak a sibabalud iti Espiritu Santo idiay Jerusalem, a saanko nga ammo dagiti banbanag a mapasamakto kaniak sadiay, **23** malaksid a ti Espiritu Santo ket panpaneknekanna kaniak iti tunggal siudad ken ibagbagana nga agur-uray kaniak dagiti kawar ken panagsagaba. **24** Ngem saanko nga ibilang a ti biagko iti aniaman a wagas ket napateg kaniak, tapno iti kasta maturposko koma ti pannakisalisalko ken ti ministreyo nga inawatko manipud kenni Apo Jesus, a mangpaneknek iti ebanghelio ti parabur ti Dios. **25** Ket ita, kitaenyo, ammok a dakayo amin, a napanak a nangikaskasabaan iti maipanggep iti pagarian, saanyonton a makita pay ti rupak. **26** Ngarud panneknekak kadakayo iti daytoy nga aldaw, nga awan nakabasolak iti dara iti siasinoman a tao. **27** Gapu ta saanko nga impaidam iti panangiwaragawag kadakayo iti sibubukel a pagayatan ti Dios. **28** Ngarud, agbalinkayo a naannad maipapan kadagiti bagbagiyo, ken maipapan kadagiti amin nga arban a pinaaywan kadakayo ti Espiritu Santo. Agannadkayo a mangaywan iti gimong ti Apo, a ginatangna babaen iti bukodna a dara. **29** Ammok a kalpasan iti ipapanawko, sirrekennakayto dagiti adu a narungsot a lobo, ket saandanto a mamingga agingga a saanda a madangran ti arban. **30** Ammok nga addanto pay ti agtaud kadakayo a mismo a sumagmamano a lallaki nga umay ken agsao kadagiti naalas a banbanag, tapno iyadayoda dagiti adalan ket sumurotda kadakuada. **31** Ngarud, agannadkayo. Laglagipenyo nga iti las-ud iti tallo a tawen, saannak a nagsardeng a nangisursuro iti tunggal maysa kadakayo nga adaan iti lulua iti rabii ken aldaw. **32** Ket ita italekkayo iti Dios, ken iti sao ti paraburna, isuna a makabael a mangpapigsa kadakayo ken mangted kadakayo iti tawid kadagiti isuamin a nailasin para iti Apo. **33** Saanko a tinarigagayan ti pirak, balitok, wenno pagan-anay iti siasinoman. **34** Dakayo a mismo, ammoyo a dagitoy nga im-ima ti nagserbi para iti bukodko a kasapulan ken dagiti kasapulan dagidiay adda kaniak. **35** Iti amin a banbanag, inikkankayo iti pagtuladan no kasano a tulonganyo dagiti nakapuy babaen iti panagtrabaho, ken no kasano a lagipenyo dagiti sasao ni Apo Jesus, sasao nga isuna met laeng iti nangibaga: “Ad-adda a nabendisionan ti mangted ngem ti umawat.” **36** Kalpasan a naisaona ti kastoy, nagparintumeng isuna ket nagkararag a kaduana amin ida. **37** Nagsangitda amin iti kasta unay ket nagsadagda iti barukong ni Pablo ken inagkanda isuna. **38** Nagliday ti kaaduan gapu iti imbagana a saandanton a makita manen ti rupana. Ket kinaduaanda isuna a napan iti barko.

21 Idi simminakamin kadakuada ken naglayagkami, nagturongkami iti siudad ti Cos, ken iti sumaruno nga aldaw idiay siudad ti Rodas, ket manipud sadiay, napankami iti siudad ti Patara. **2** Idi nakasarakkami iti bapor nga agballasiw a mapan idiay Fenicia, naglugankami ken naglayag. **3** Idi matantannawaganmin ti isla iti Cyprus, nilabsananmi daytoy ket nagturongkami iti makattigid ket naglayagkami a nagturong idiay Siria, ket simmangladkami idiay siudad ti Tiro, gapu ta sadiay ti pangibabaan ti bapor iti kargamentona. **4** Kalpasan a nasarakanmi dagiti adalan, nagtalinaedkami sadiay iti pito nga aldaw. Imbaga dagitoy nga adalan kenni Pablo babaen iti Espiritu a saan isuna a bumaddek idiay Jerusalem. **5** Idi nabusbusmin dagiti aldaw, pimmanawkamin ken intuloymi ti panagdaliasatmi. Aminda, kaduada dagiti as-assawa ken an-annakda, intuloddakami iti dalan aginggana a nakaruarkami iti siudad. Ket nagparintumengkami iti igid ti baybay, nagkararag, ken nagpipinnakada iti tunggal maysa. **6** Naglugankami iti bapor kabayatan nga isuda ket nagsublida manen iti pagtaenganda. **7** Idi nalpas ti panagdaliasatmi manipud Tiro, simmangpetkami idiay Tolemaida. Sadiay kinablaawanmi dagiti kakabsat ken nakipagtalinaedkami kadakuada iti maysa nga aldaw. **8** Iti simmaruno nga aldaw, pimmanawkami ket napan kami idiay Cesarea. Simrekkami iti balay ni Felipe a mangaskasaba iti ebanghelio, nga isu iti maysa kadagiti pito, ken nakipagtalinaedkami kenkuana. **9** Ita, daytoy a tao ket addaan iti uppat a birhen nga annak a babbai a agipadpadto. **10** Iti panagtalinaedmi sadiay iti sumagmamano nga aldaw, bimmaba sadiay manipud Judea ti maysa a profeta nga agnagan iti Agabo. **11** Immay isuna kadakami ken innalana ti barikes ni Pablo. Babaen iti daytoy, ginalutanna dagiti bukodna a saksaka ken im-ima ket kinunana, “Kastoy iti kinuna ti Espiritu Santo, 'Kastanto met a dagiti Judio sadiay Jerusalem ket galutanda iti tao a makinkukua iti daytoy a barikes ken iyawatdanto isuna iti ima dagiti Hentil.'” **12** Idi nangngegmi dagitoy a banbanag, dakami ken dagiti tattao nga agnanaed iti dayta a lugar

ket nagpakaasi kenni Pablo a saan isuna a sumang-at idiay Jerusalem. **13** Kalpsanna, simmungbat ni Pablo, "Ania ti ar-aramidenyo, agsasangit ket burburakenyo ti pusok? Agsipud ta nakasaganaak saan laeng a tapno maigalot ngem tapno matay pay idiay Jerusalem para iti nagan ni Apo Jesus." **14** Gapu ta ni Pablo ket saanna a tinarigagayan ti paallukoy, nagsardengkami a nangpadas ket kinunami, "Ti pagayatan iti Apo ti maaramid." **15** Kalpasan dagitoy nga al-aldaw, pinidotmi dagiti bagahemi ket simmang-atkami idiay Jerusalem. **16** Kimmuyog met laeng kadakami sadiay dagiti dadduma nga adalan a naggapu idiay Cesarea. Intugotda met ti maysa a lalaki a managan Mnason, maysa a lalaki a naggapu idiay Cyprus, a maysa kadagiti kauunaan nga adalan, a pakipagtalinaedanmi. **17** Idi nakadanunkamin idiay Jerusalem, siraragsak a pinasangbaydakami dagiti kakabsat. **18** Iti simmaruno nga aldaw kimmuyog ni Pablo kadakami a napan kenni Santiago, ken adda amin a panglakayen sadiay. **19** Kalpasan a kinablaawanna ida, impadamagna ti tunggal banag a naaramidan ti Dios kadagiti Hentil babaen iti ministeriona. **20** Idi nangngegda daytoy, indaydayawda ti Dios ket kinunada kenkuana "Kitaem, kabsat, no kasano a rinibo kadagiti Judio iti namati. Desididoda amin a tungpalen ti linteg. **21** Naibaga kadakuada ti maipapan kenka nga insurom kano amin a Judio nga agnanaed kadagiti Hentil a panawanda ni Moises, ken imbagam kano kadakuada a saanen a masapul a makugit dagiti annakda, ken uray saandan a suroten dagiti daan a kaugalian. **22** Ania iti rumbeng nga aramidenmi? Sigurado a mangngegandanto nga immayka. **23** Isu nga aramidemon ti ibagami kenka ita: Addaankami ti uppat a lallaki a nagkari. **24** Isurotmo dagitoy a lallaki ket dalusam ti bagim a kaduam ida, ken bayadam dagiti gastosda tapno kalboenda dagiti ul-uloda. Iti kasta maamoan iti tunggal maysa a dagiti banbanag a naibaga kadakuada a maipanggep kenka ket saan a pudno. Ket maammoanda a tungtungpalem met ti linteg. **25** Ngem maipanggep kadagiti Hentil a namati, nagsuratkami ken intedmi dagiti bilbilin a masapul nga iyadayoda dagiti bagbagida manipud kadagiti banag a maipapaay kadagiti didiosen manipud iti dara, manipud iti aniaman a nabekkel, ken manipud iti kinaderrep." **26** Ket insurot ni Pablo dagiti lallaki, ket iti simaruno nga aldaw, dinalusannna ti bagina a kaduana ida ket napanda idiay templo ket impakaammona no kasano kabayag ti aldaw ti pannakadalusda, aginggana a ti daton ket naidaton para iti tunggal maysa kadakuada. **27** Idi nganngganin a malpas ti pito nga aldaw, adda dagiti Judio manipud Asia a nakakita kenni Pablo idiay templo, ket kiniburda amin dagiti adu a tattao, ket tinengngelda isuna. **28** Impukpukkawda "Lallaki iti Israel, tulongandakami. Daytoy ti tao a nangisuro kadagiti amin a tattao iti sadinoman kadagiti banbanag a maibusor kadagiti tattao, iti linteg, ken iti daytoy a lugar. Saan laeng a dayta, nangikuyog pay kadagiti Griego idiay templo ket tinulawanda daytoy a nasantoan a lugar." **29** Ta iti napalabas ket nakitada ni Trofimo a tao iti Efeso a kaduana idiay siudad ket pinanunotda a ni Pablo ti nangipan kenkuana idiay templo. **30** Napagagar ti amin a siudad ken nagtataray a sangsangkamaysa dagiti tattao ken tinnengngelda ni Pablo. Ingguyodda isuna paruar iti templo, ken dagiti ruangan ket dagus a nagserra. **31** Bayat a padpadasenda a papatayen isuna, immay ti damag iti kangatoan a kapitan ti guardia nga amin a Jerusalem ket umariwawa. **32** Dagusna nga inkuyog dagiti soldado ken dagiti senturion ket nagtarayda pababa kadagiti adu a tattao. Idi nakita dagiti tattao ti kangatoan a kapitan ken dagiti soldado, insardengda ti panangkabkabilda kenni Pablo. **33** Ket immasideg ti panguloen a kapitan ken tinengngelna ni Pablo, ket imbilinna a makawaran daytoy iti dua a kawar. Sinalusodna no siasino isuna ken no ania iti naaramidna. **34** Dadduma kadagiti tattao iti mangipukpukkaw iti maysa a banag ken dagiti dadduma ket sabali. Gapu ta saan a makaibaga iti kapitan iti aniaman a banag gapu iti ariwawa, imbilinna a maiyapan ni Pablo idiay kuartel. **35** Idi dimteng isuna kadagiti agdan, binagkat isuna dagiti soldado gapu iti kinaringgor dagiti tattao. **36** Gapu ta dagiti adu a tattao ket simmurot ken ipukpukkawda "Ipanaw isuna!" **37** Idi dandanin a maiyapan ni Pablo iti kuartel, imbagana iti kangatoan a kapitan, "Mabalin nga adda ibagak kenka?" Imbaga ti kapitan, "Agsasaoka kadi iti Griego? **38** Saankadi a sika ti taga-Egipto, a nangidaulo iti napalabas a panagrebelde ken nangiyapan kadagiti uppat a ribu a mangbutbuteng idiay let-ang?" **39** Kinuna ni Pablo, "Maysaak a Judio, a naggapu iti siudad ti Tarso idiay Cilicia. Maysaak nga umili iti maysa a napateg a siudad. Dawatek kenka, palubosannak nga agsao kadagiti tattao." **40** Idi inikkan isuna iti kapitan iti pammalubos, nagtakder ni Pablo iti agdan ket insenyasna ti imana kadagiti tattao. Idi adda iti nakaro a panagulimek, nagsao isuna kadakuada iti Hebreo. Kinunana,

22 "Kakabsat ken amma, dumngegkayo iti panangikalintegak nga isu ita iti aramidek iti imatangyo." **2** Idi nangngeg dagiti adu a tattao a nagsao ni Pablo kadakuada iti pagsasao a Hebreo, timmalnada. Kinunana, **3** Siak ket Judio, naiyanakak idiay Tarso iti Cilicia, ngem nagadalak iti daytoy a siudad iti sakaanan ni Gamaliel. Nasuroanak babaen kadagiti ninget a wagas iti linteg dagiti kapuonantayo. Naregtaak para iti Dios, kas kadakayo amin ita. **4** Indadanesko daytoy a Dalan agingga iti pannakatay; Ginalutak nga agpada dagiti lallaki ken babbai ken impanko ida iti pagbaludan. **5** Kasta met a ti kangatoan a padi ken dagiti amin a panglakayen ket mabalinda a paneknekan a nakaawatak kadagiti surat a naggapu kadakuada para kadagiti kakabsat idiay Damasco, tapno agdaliasatak sadiay. Isublik koma a nakakawar dagidiay adda iti daytoy a Dalan a madusa idiay Jerusalem. **6** Ti napasamak ket idi agdaldaliasatak ken umasidegakon idiay Damasco, idi agtengngan ti aldaw, kellaat nga adda iti naindaklan a silaw manipud iti langit a nangrugi a nagraniag iti aglawlawko. **7** Natumbaak iti daga ken nakangngegak iti timek a nagsao kaniak, 'Saulo, Saulo, apay nga idaddadanesnak?' **8** Simmungbatak, 'Siasinnoka Apo?' Kinunana kaniak, 'Siak ni Jesus ti Nasaret, nga idaddadanesmo.' **9** Nakita dagiti kakaduak ti lawag, ngem saanda a nangngeg ti timek ti nangkatungtong kaniak. **10** Kinunak, 'Ania iti rumbeng nga aramidek, Apo? Kinuna ti Apo kaniak, 'Bumangonka ket mapanka idiay Damasco, sadiay maibaganto kenka ti tunggal banag a masapul nga aramidem.' **11** Saanak a makakita gapu iti dayta a raniag ti silaw, isu a napanak sadiay Damasco a naiturong babaen kadagiti im-ima dagiti kakaduak. **12** Sadiay, nakaam-ammoak iti tao nga agnagan iti Ananias, maysa a napasnek a tao no maipanggep iti linteg ken nasayaat ti ibagbaga dagiti amin a Judio nga agnanaed sadiay maipanggep kenkuana. **13** Immay isuna kaniak, nagtakder iti abayko, ket kinunana, 'Kabsat a Saulo, awatem ti panagkitam.' Iti dayta met laeng nga oras, nakitak isuna. **14** Ket kinunana, 'Pinilinaka ti Dios dagiti kapuonantayo a mangammo iti pagayatanna, a mangkita iti Daydiay Nalinteg, ken denggem iti timek nga aggapu iti ngiwatna. **15** Ta sikanto iti mangpaneknek kenkuana kadagiti amin a tattao maipanggep iti nakitam ken nangngegmo. **16** Ket ita apay nga agur-urayka? Tumakderka, agpabautisar ken ugasam dagiti basbasolmo, ken umawagka iti naganna.' **17** Kalpasan a nagsubliak idiay Jerusalem ken kabayatan nga agkarkararagak idiay templo, nakakitaak iti sirmata. **18** Nakitak isuna ket kinunana kaniak, 'Darasem a pumanaw iti Jerusalem, gapu ta saanda nga awaten ti pammaneknekmo maipanggep kaniak.' **19** Kinunak, 'Apo, ammoda nga imbaludko ken sinaplitak dagiti namati kenka iti tunggal sinagoga. **20** Idi nagaruyot ti dara ni Esteban a saksim, nagtaktakderak met sadiay ken imman-anamong, ken binanbantayak dagiti pagan-anay dagiti nangpapatay kenkuana.' **21** Ngem kinunana kaniak, 'Pumanawka, gapu ta ibaonka kadagiti Hentil.'" **22** Pinalubosan isuna dagiti tattao nga agsao agingga iti daytoy a punto. Ngem kalpasanna nagpupukkawda a kunada, 'Ipanaw ti kastoy a tao iti daga: Ta saan a rumbeng nga agbiag isuna." **23** Kabayatan nga agpupukkawda, impurwakda dagiti kawesda ken nagipurwakda iti tapok sadiay tangatang. **24** Ket imbilin ti kangatoan a kapitan a maiyapan ni Pablo idiay kuartel. Imbilinna a rumbeng isuna a masaludsod a nakadwaan iti pannakadusa, tapno isuna a mismo ket maamoanna no apay nga agpukpukawda iti kasta a maibusor kenni Pablo. **25** Idi ginalotanda isuna iti lalat, imbaga ni Pablo iti senturion nga agtaktakder, "Nainkalintegan kadi kenka a mangdusa iti tao a Romano ken saan pay a nausig?" **26** Idi nangngeg daytoy ti senturion, napan isuna iti panguloen a kapitan ket imbagana kenkuana, a kunana "Ania ti aramidem? Ta daytoy a tao ket umili iti Roma." **27** Immay ti panguloen a kapitan ket imbagana kenkuana, "Ibagam kaniak, umili ka kadi iti Roma?" Kinuna ni Pablo, "Wen." **28** Simmungbat ti panguloen a kapitan, "Gapu laeng iti dakkel a gatad iti kwarta a nagun-odko iti kina-Romano." Ngem kinuna ni Pablo, "Naiyanakak nga umili iti Roma." **29** Kalpasanna, dagus a pinanawan isuna dagiti lallaki a mangpalutpot koma kenkuana. Nabutngan met ti panguloen a kapitan idi naamoanna a ni Pablo ket maysa nga umili iti Roma, gapu ta inggalotna isuna. **30** Iti simmaruno nga aldaw, kayat a maammoan ti kangatoan a kapitan ti kinapudno maipanggep iti panangpabasol dagiti Judio a maibusor kenni Pablo. Isu a winarwarna dagiti galotna ket binilinna dagiti panguloen a papadi ken dagiti amin a mammagbaga nga agguummongda. Ket inyapanna ni Pablo iti baba ken ingkabilna isuna iti nagtetengngaanda.

23 Kimmita a diretso ni Pablo kadagiti kameng ti konseho ket kinunana, "Kakabsat, nagbiagak iti sangoanan ti Dios iti amin a nasayaat a konsensiak agingga iti daytoy nga aldaw." **2** Minandaran ti

kangatoan a padi a ni Ananias dagiti nakatakder iti
abay ni Pablo a tibabenda ti ngiwatna. **3** Ket kinuna
ni Pablo kenkuana, "Dusaennaka ti Dios, sika a
pader a napintaan iti puraw. Agtugtugawka kadi a
mangukom kaniak babaen iti linteg, ngem ibilin mo
met a makabilak a maisuppiat iti linteg?" **4** Kinuna
dagiti nakatakder, "Kastoy kadi ti panangpabain mo
iti kangatoan a Padi ti Dios?" **5** Kinuna ni Pablo,
"Diak ammo kakabsat, nga isuna ket nangato a
padi. Ta naisurat, Saanka nga agsao iti dakes iti
mangiturturay kadagiti tattaom." **6** Idi nakita ni Pablo
a iti maysa a paset ti Konseho ket Saduceo ken
dadduma ket Pariseo, nagsao isuna iti napigsa
kadagiti mammagbaga, "Kakabsat, siak ket Pariseo,
anakdak ti Pariseo. Mauk-ukomak ditoy gapu ta
sitatalekak a mangnamnama nga adda iti panagungar
dagiti natay. **7** Idi naibagana daytoy, rimsua ti
panagsusuppiat iti nagbabaetan dagiti Pariseo ken
Saduceo ket nabingay ti taripnong. **8** Ta ibagbaga
dagiti Saduceo nga awan panagungar, awan dagiti
anghel ken dagiti espiritu, ngem kuna dagiti Pariseo
nga amin dagitoy ket adda. **9** Napasamak ngarud
ti dakkel a riri, ken dadduma kadagiti eskriba a
pakairamanan dagiti Pariseo ket timmakder ken
simmuppiatda, a kunada, "Awan masarakanmi a
biddut iti daytoy a tao. No ngay adda espiritu wenno
anghel a nagsao kenkuana?" **10** Ket idi adda rimsua
a dakkel a panagririri, nagbuteng ti panguloen a
kapitan nga amangan no rangrangkayenda ni Pablo,
isu a minandaranna dagiti soldado a bumabada ket
pilitenda nga alaen isuna manipud kadagiti kameng iti
mammagbaga, ken ipanda isuna idiay kuartel. **11** Iti
karabianna, nagtakder ti Apo iti abayna ket kinunana,
"Saanka nga agbuteng, kas iti panangpaneknekmo
maipapan kaniak ditoy Jerusalem, kasta met a
masapul a paneknekam idiay Roma." **12** Ket idi
immaldawen, adda dagiti Judio a nangaramid iti
tulag ken nangayab iti lunod kadagiti bagbagida: ket
kinunada a saandanto a mangan wenno uminom iti
aniaman agingga a mapatayda ni Pablo. **13** Adda ti
nasurok nga uppat a pulo a lallaki a nangaramid iti
daytoy a nalimed a panggep. **14** Napanda kadagiti
panguloen a padi ken kadagiti panglakayen ket
kinunada, "Inkabilmi dagiti bagbagimi iti sirok ti dakkel
a lunod, nga awan iti mangan aginggana a mapataymi
ni Pablo. **15** Ita ngarud, palubosanyo ti konseho
nga ibagada iti panguloen a kapitan a paulogenda a
maiyeg kadakayo, a kasla kayatyo a palutputen a
naimbag iti kasona. Dakami met, nakasaganakami a
mangpatay kenkuana sakbay nga umay ditoy." **16**
Ngem nangngegan ti anak a lalaki ti kabsat a babai ni
Pablo a kumlebda nga aguray, isu a napan ken simrek
iti kuartel ket imbagana kenni Pablo. **17** Inayaban
ni Pablo ti maysa kadagiti senturion ket imbagana,
"Ipanyo daytoy nga agtutubo a lalaki iti panguloen a
kapitan, ta adda banag nga ibagana kenkuana. **18**
Inkuyog ngarud ti senturion ti agtutubo a lalaki ket
impanna isuna iti panguloen a kapitan ket kinunana,
"Inayabannak ni Pablo a balud ken dinawatna nga
iyegko daytoy nga agtutubo a lalaki kenka. Adda
banag nga ibagana kenka." **19** Iniggaman ti panguloen
a kapitan ti ima ti agtutubo ket napanda iti pribado a
lugar ket nagsaludsod kenkuana, "Ania kadi dayta a
masapul nga ibagam kaniak?" **20** Kinuna ti agtutubo a
tao, "Nagtutulagan dagiti Judio a kiddawenda kenka
a paulogem ni Pablo no bigat iti konseho, a kasla
agsaludsodda pay iti naing-inget maipapan iti kasona.
21 Ngem saanmo nga itulok ti kayatda, gapu ta adda
nasurok uppat a pulo a lallaki a kumkumleb a mangur-
uray kenkuana. Nagsapatada a saandanto a mangan
wenno uminom agingga a mapatayda isuna. Uray ita
nakasaganadan, ur-urayenda iti pammalubos nga
aggapu kenka. **22** Pinalubusan ngarud ti panguloen
a kapitan a mapanen ti agtutubo a lalaki, kalpasan
iti panangisurona kenkuana, "Awan iti pangibagaam
a naibagam dagitoy a banbanag kaniak." **23** Ket
nangayab iti dua kadagiti senturion ken imbagana,
"Mangala kayo ti dua gasut a soldado a nakasagana
a mapan agingga idiay Cesarea, ken pito pulo a
kumakabayo a lallaki, ken dua gasut a pumipika a
lallaki. Pumanawkayo iti maikatlo nga oras iti rabii."
24 Imbilinna met kadakuada a maipaayan ni Pablo
kadagiti ayup a mabalinna a pagsakayan, ken ipanda
isuna a natalged kenni Felix a gobernador. **25** Ket
nagsurat iti surat a kastoy: **26** Claudius Lisias, iti
kalalaingan a gobernador Felix, kablaaw. **27** Daytoy
a tao ket tiniliw dagiti Judio ken nag nganganida
a patayen, idi napanak kadakuada a kaduak dagiti
soldado ket insalakanmi isuna, manipud idi naammoak
nga isuna ket maysa nga umili iti Roma. **28** Kayatko
a mammoan no apay a pinabasolda isuna, isu nga
impanko isuna iti konsehoda. **29** Naammoak nga
isu ket napabasol maipanggep kadagiti salsaludsod
maipapan iti lintegda, ngem awan iti pammabasol a
maibusor kenkuana a matudingan iti patay wenno
pannakaibalud. **30** Ket naipakaammo kaniak nga
adda iti panggep a maibusor iti daytoy a tao, isu
a dagus nga imbaonko kenka ken imbagak met

kadagiti mangpabpabasol kenkuana nga iyegda dagiti darum a maibusor kenkuana iti imatangmo. Agpakadaakon." **31** Isu a tinungpal dagiti soldado dagiti bilinna: innalada ni Pablo ket impanda isuna idiay Antipatris iti rabii. **32** Iti simmaruno nga aldaw, kaadduan kadagiti soldado ti nangpanaw kadagiti nakakabalyo a lallaki a mangkadua kenkuana ket nagsusublida iti kuartel. **33** Idi nakadanonen dagiti nakakabalyo a lallaki idiay Cesarea ken naituloddan ti surat iti gobernador, imparangda met ni Pablo kenkuana. **34** Idi nabasa ti gobernador ti surat, sinaludsodna no ania a probinsia ti naggapuan ni Pablo; ket idi naammoanna nga isuna ket naggapu idiay Cilicia, **35** kinunana, "Denggenkanto a naimbag inton umay dagiti nangidarum kenka ditoy." Ket imbilinna a maipupok isuna idiay palasio ni Herodes.

24 Kalpasan iti lima nga aldaw, napan sadiay ni Ananias a panguloen a padi, sumagmanano a panglakayen ken maysa a bumibitla nga agnagan iti Tertulo. Immay indarum dagitoy a lallaki ni Pablo iti gobernador. **2** Idi simmango ni Pablo iti gobernador, inrugi ni Tertulo a pabasolen isuna ket imbagana iti gobernador, "Gapu kenka, addaankami iti naindaklan a kapia ken ti panangkitam ket mangmangyeg iti nasayaat a pannakapabaro iti pagilianmi; **3** ngarud, iti amin a panagyaman ket awatenmi ti amin nga aramidem, kalaingan a Felix. **4** Tapno saankan a taktaken pay, dawatek kenka a denggennak koma iti ababa a kanito nga addaan kinaanus. **5** Ta natakuatanmi a daytoy a tao ket peste ken mangparparnuay iti panagrebelde kadagiti amin a Judio iti entero a lubong. Isuna ket pangulo ti sekta a Nazareno. **6** Ket pinadasna pay a tulawan ti templo, isu a tiniliwmi isuna. **8** Inton palutputem ni Pablo maipapan kadagitoy amin a banbanag, uray sika met ket maadalmo no ania ti pangidardarumanmi kenkuana." **9** Nagkaykaysa dagiti Judio a nangidarum kenni Pablo ket imbagada a pudno dagitoy a banbanag. **10** Ngem idi sinenyasan ti gobernador ni Pablo nga agsao, simmungbat ni Pablo, "Maawatak nga iti adu a tawen, sika ti ukom iti daytoy a pagilian, ken isu a maragsakannak a mangilawlawag iti bagik kenka. **11** Mabalinmo a mapaneknekan nga awan pay iti sangapulo ket dua nga aldaw manipud napanak nagdaydayaw idiay Jerusalem; **12** ket idi nasarakandak idiay templo, saanak a nakisinnuppiat iti siasinoman ken saanak a nangriribuk kadagiti naummong a tattao, wenno kadagiti sinagoga, wenno iti siudad; **13** ken saanda a mapaneknekan kenka dagiti pammabasol nga ar-aramidenda a maibusor kaniak ita. **14** Ngem aminek daytoy kenka a babaen iti dalan nga aw-awaganda a sekta, iti dayta met laeng a dalan, agserserbiak iti Dios dagiti kapuonanmi. Napudnoak iti amin nga adda iti linteg ken kadagiti sursurat dagiti profeta. **15** Addaanak iti isu metlaeng a namnama iti Dios, a kas met laeng kadagitoy a lallaki nga agur-uray iti dayta, ti umay a panagungar dagiti natay, agpada iti nalinteg ken saan a nalinteg; **16** ket iti daytoy, agtrabtrabahoak tapno maaddaanak iti konsensia nga awan pakababalawanna iti sangoanan ti Dios ken kadagiti lallaki iti amin a banbanag. **17** Ita, kalpasan iti adu a tawen, immayak a mangyeg iti tulong iti pagiliak ken sagsagut a kuarta. **18** Idi inaramid ko daytoy, nasarakandak dagiti dadduma a Judio a naggapu idiay Asia iti maysa a seremonia ti pannakadalus idiay templo, nga awan iti adu a tattao wenno iti riribuk. **19** Rebbengna koma nga umay dagitoy a lallaki iti sangoanam ita ken ibagada no ania ti adda kadakuada a maibusor kaniak, no addaanda man. **20** Wenno saan, ibaga koma dagitoy met laeng a lallaki no ania ti biddut a nasarakanda kaniak idi simmangoak iti konseho dagiti Judio; **21** malaksid no maipapan iti daytoy maysa a banag nga imbagak a napigsa idi nagtakderak kadakuada, 'Maipapan iti panagungar dagiti natay nga us-usigendak ita'." **22** Naipakaammo a nasayaat kenni Felix ti maipapan iti Dalan, isu a pinagurayna dagiti Judio. Kinunana, "Inton bumaba ditoy ni komandante Lisias manipud idiay Jerusalem, ikeddengkonto ti kasom." **23** Kalpasan ket minandaranna ti senturion a bantayanna ni Pablo, ngem maaddaan iti bassit a wayawaya, ken awan koma iti manglapped kadagiti gagayyemna a tumulong kenkuana wenno mangsarungkar kenkuana. **24** Kalpasan iti sumagmamano nga aldaw, nagsubli ni Felix a kaduana ni Drusila nga asawana, maysa a Judio, ken pinaayabanna ni Pablo ket nakangngeg kenkuana iti maipapan iti pammati kenni Cristo Jesus. **25** Ngem idi naginnadalda kenni Pablo maipapan iti kinalinteg, panagteppel ken iti umay a pannakaukom, nagbuteng ni Felix ket insungbatna, "Pumanawka pay laeng, ngem no addanto manen oras ko, paayabankanto." **26** Kadagidiay metlaeng a tiempo, kalkalikagumanna a mangted ni Pablo iti kuarta kenkuana, isu a masansan a paayabanna isuna ken makisarsarita kenkuana. **27** Ngem idi napalabasen ti dua a tawen, nagbalin a gobernador ni Porcio Festo a simmublat kenni Felix, ngem kayat

ni Felix a makagun-od iti nasayaat a pannakikadua kadagiti Judio, pinanawanna ngarud ni Pablo nga agtultuloy a mabanbantayan.

25 Ita, simrek ni Festo iti probinsia, ken kalpasan iti tallo nga aldaw, simmang-at isuna idiay Jerusalem manipud Cesarea. **2** Nangiyeg dagiti panguloen a padi ken dagiti mabigbigbig a Judio kadagiti pammabasol a maibusor ken Pablo kenni Festo, ken nagsaoda a sipipigsa kenni Festo. **3** Ken nagdawatda iti tulong kenni Festo iti maipapan kenni Pablo, bareng no ayabanna idiay Jerusalem tapno iti kasta ket mabalinda a patayen isuna iti dalan. **4** Ngem insungbat ni Festo a ni Pablo ket balud idiay Cesarea, ket iti mabiit, agsubli isuna sadiay. **5** "Ngarud, kadagidiay makabael," kinunana, "masapul a makisurot kadakami sadiay. No adda man ti banag a saan a nasayaat iti dayta a tao, masapul nga idarumyo isuna." **6** Kalpasan a nagtalinaed isuna iti walo wenno sangapulo pay nga aldaw, bimmaba isuna idiay Cesarea. Ket iti simmaruno nga aldaw, nagtugaw isuna iti tugaw iti pangukoman ket imbilinna a maiyeg ni Pablo kenkuana. **7** Idi simmangpet isuna, agtaktakder iti asideg dagiti Judio a naggapu idiay Jerusalem, ket nangyegda iti adu a nadagsen a pammabasol a saanda a mapaneknekan. **8** Inkalintegan ni Pablo iti bagina ken kinunana, "Saan a maibusor iti nagan dagiti Judio, saan a maibusor iti templo, ken saan a maibusor kenni Cesar, adda kadi iti naaramidko a dakes." **9** Ngem kayat ni Festo a maalana ti rikna dagiti Judio, ket sinungbatanna ngarud ni Pablo a kinunana, "Kayatmo kadi iti sumang-at idiay Jerusalem ken tapno maukomka babaen kaniak maipanggep kadagitoy a banbanag sadiay? **10** Kinuna ni Pablo, "Agtaktakderak iti sangoanan iti tugaw a pangukoman ni Cesar a rumbeng a pakaukomak. Awan iti nagkamaliak kadagiti Judio, kas ammoyo met a nalaing. **11** Ngem no nakaaramidak iti dakes ken no nakaaramidak iti banag a pakaikariak iti pannakatay, saanak nga agkedked a matay. Ngem no dagiti pammabasolda ket awan kinapudnona, awan iti siasinoman a mabalin a mangiyawat kaniak kadakuada. Umawagak kenni Cesar." **12** Ket nakisarita ni Festo iti konseho, ken kalpasanna simmungbat isuna, "Immawagka ken ni Cesar; mapankanto ken ni Cesar." **13** Ita kalpasan iti sumagmamano nga aldaw, simmangpet da Ari Agripa ken Bernice idiay Cesarea tapno agipaay iti opisial a panangsarungkar kenni Festo. **14** Kalpasan nga adda isuna idiay iti adu nga aldaw, imparang ni Festo ti nakaidaruman ni Pablo iti ari; kinunana, "Adda maysa a lalaki nga imbati ni Felix ditoy a kas balud. **15** Idi addaak idiay Jerusalem, nangiyeg kaniak dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti Judio kadagiti pammabasol a maibusor iti daytoy a tao, ken dinawatda iti pannakaikeddeng a maibusor kenkuana. **16** Iti daytoy, simmungbatak a saan a kaugalian dagiti Romano a mangiyawat iti tao a kas pabor; ngem ketdi, rumbeng nga adda iti gundaway iti naidarum a tao a mangsango kadagiti nangidarum kenkuana tapno maikalinteganna ti bagina a maibusor kadagiti pammabasol." **17** Ngarud, idi immayda nga agkakadua ditoy, saanak a naguray, ngem iti simmaruno nga aldaw nagtugawak iti tugaw iti pangukoman ket imbilinko a maiyeg dayta a tao. **18** Idi timmakder dagiti nangidarum ken inakusaranda isuna, napanunotko nga awan iti nadagsen kadagiti pammabasol nga inyegda a maibusor kenkuana. **19** No di ket, adda laeng iti saanda a pagkikinnaawatan maipapan iti bukodda a relihion ken maipapan iti maysa nga agnagan Jesus a natayen, nga ibagbaga ni Pablo a sibibiag. **20** Maburburtiaanak iti maipanggep iti daytoy, no kasanok a palutputen iti daytoy a banag, ken dinamagko kenkuana no mapan idiay Jerusalem tapno maukom sadiay maipanggep kadagitoy a banbanag. **21** Ngem idi dinawat ni Pablo a maguardiaan pay laeng agingga iti panangikeddeng kenkuana ti Emperador, imbilinko nga agtalinaed isuna a sibabalud agingga nga ibaonko isuna kenni Cesar. **22** Nagsao ni Agripa kenni Festo, "Kayatko met iti dumngeg iti daytoy a tao." "Inton bigat," Kinuna ni Festo, "Mangngegmonto isuna." **23** Isu nga iti simmaruno nga aldaw, immay ni Agripa ken ni Bernice nga adda ti adu a seremonia; immayda idiay pangukoman a kaduada dagiti opisyal dagiti soldado ken dagiti mabigbigbig a tao iti siudad. Ket idi insao ni Festo ti bilin, naiyeg ni Pablo kadakuada. **24** Kinuna ni Festo, "Ari Agripa, ken kadakayo amin a lallaki nga adda kadakami ditoy, makitayo daytoy a lalaki; nakiyuman kaniak dagiti amin a Judio idiay Jerusalem ken uray met ditoy, ken impukkawda kaniak a saanen a rumbeng nga agbiag daytoy a tao. **25** Ngem naadalko nga awan iti naaramidna a rumbeng a pakatayanna; ngem gapu ta immawag isuna iti Emperador, inkeddengko nga ibaon isuna. **26** Ngem awan ti ammok nga uray ania nga isuratko iti Emperador. Gapu iti daytoy, inyegko isuna kadakayo, nangnangruna kenka, Ari Agripa tapno adda koma iti maisuratko maipanggep iti nakaidarumanna. **27** Ta

makitak a saan a rumbeng a mangibaonak iti balud ken saanko pay nga ipablaak dagiti pammabasol a maibusor kenkuana."

26 Kinuna ngarud ni Agripa kenni Pablo, "Mabalinka nga agsao para iti bagim." Kalpasanna, inyunnat ni Pablo ti imana ken inkalinteganna ti bagina. **2** "Ibilangko ti bagik a naragsak, Ari Agripa, a mangsungbat iti nakaidarumak iti sangoanam ita nga aldaw, a maibusor kadagiti amin a pammabasol dagiti Judio; **3** nangnangruna, gapu ta nalaingka kadagiti amin a kaugalian dagiti Judio ken kadagiti saludsod. Isu a dawatek kenka nga anusannak a denggen. **4** Pudno, ammo dagiti amin a Judio no kasanoak a nagbiag manipud iti kinaagtutubok iti bukodko a pagilian ken idiay Jerusalem. **5** Am-ammodak manipud pay idi damo ken rumbeng nga aklunenda a nagbiagak a kas Pariseo, maysa a nainget unay a sekta iti relihionmi. **6** Ita agtakderak ditoy tapno maukom gapu ta birbirukek ti kari nga inkari ti Dios kadagiti amaenmi. **7** Ta daytoy ti kari a namnamaen dagiti sangapulo ket dua a pulimi a maawatda, iti sipapasnek a panagrukbabda iti Dios iti rabii ken aldaw. Gapu iti daytoy a namnama, Ari Agrippa, nga indarumdak dagiti Judio. **8** Apay a panunoten ti siasinoman kadakayo a saan a nakapapati a pagungaren ti Dios dagiti natay? **9** Iti maysa a tiempo, impagarupko a masapul nga agaramidak iti adu a banbanag a maibusor iti nagan ni Jesus ti Nasaret. **10** Inaramidko daytoy idiay Jerusalem; pinaibaludko ti adu a sasanto idiay pagbaludan, ken addaanak iti pammalubos manipud kadagiti panguloen a papadi nga aramidek daytoy; ket idi a napapatayda, intedko pay iti panangayonko iti maibusor kadakuada. **11** Masansan iti panangdusak kadakuada kadagiti amin a sinagoga ken pinadasko a pagtabbaawen ida. Kasta unay ti pungtotko kadakuada ket kinamkamatko ida uray pay kadagiti sabali a siudad. **12** Kabayatan nga ar-aramidek daytoy, napanak idiay Damasco nga addaan turay ken bilbilin manipud kadagiti panguloen a papadi; **13** ket iti dalan a mapan sadiay, iti tengga ti aldaw, apo Ari, nakakitaak iti lawag manipud langit a nalawlawag ngem iti init ken linawaganna ti aglawlawmi kadagiti tattao a kaduak nga agdaldaliasat. **14** Idi natumbakami amin iti daga, nakangngegak iti maysa a timek nga agsasao kaniak a kinunana iti pagsasao a Hebreo, "Saulo, Saulo, apay nga idaddadanesnak? Pakarigatam ti panangkugtarmo iti natirad a ruting. **15** Kalpasanna kinunak, 'Siasinoka, Apo?' Simmungbat ti Apo, 'Siak ni Jesus nga idaddadanesmo. **16** Ita bumangonka ket tumakderka; nagparangak kenka gapu iti daytoy a panggep, tapno dutokanka nga agbalin nga adipen ken maysa a saksi maipapan kadagiti banbanag nga ammom, maipanggep kaniak ita ken kadagiti banbanag nga ipakitakto kenka iti mabiit; **17** ken ispalenkanto manipud kadagiti tattao ken manipud kadagiti Hentil a pangibabaonak kenka, **18** tapno lukatam dagiti matmatada ken tapno pagtallikudem ida manipud iti sipnget a mapan iti lawag ken manipud iti pannakabalin ni Satanas a maiturongda iti Dios, tapno iti kasta ket maawatda manipud iti Dios ti pammakawan dagiti basbasol ken ti tawid nga intedko kadakuada nga inlasinko para iti bagik babaen iti panamati kaniak. **19** Ngarud, Ari Agrippa, saanko a sinalungasing ti nainlangitan a sirmata; **20** ngem, umuna kadagidiay adda iti Damasco, ken kalpasanna iti Jerusalem, ken iti entero a pagilian ti Judea, ken kasta met kadagiti Hentil, nangasabaak a nasken nga agbabawida ken agsublida iti Dios, nga agaramidda kadagiti banbanag a napateg, a mangipakita iti panagbabawi. **21** Ta gapu iti daytoy tiniliwdak dagiti Judio idiay templo ken pinadasdak a patayen. **22** Tinulongannak ti Dios agingga ita, isu nga agtakderak ken ipaduyakyakko kadagiti kadawyan a tattao ken kadagiti natatan-ok ti maipanggep iti ad-adu pay ngem ti imbaga ni Moises ken dagiti profeta a mapasamak, **23** a masapul nga agsagaba ti Cristo, ken isuna ti umuna a mapagungar manipud iti patay ken iwaragawagna ti silaw kadagiti tattao a Judio ken kadagiti Hentil. **24** Idi nalpasen ni Pablo ti panangikalinteganna, binugkawan isuna ni Festo, "Pablo, agmauyongka; pinagbalinnaka nga agmauyong ti nangato nga adalmo." **25** Ngem kinuna ni Pablo, "Saanak nga agmauyong, kalaingan a Festo; ngem agsaoak nga addaan tured kadagiti sasao a pudno ken maiparbeng. **26** Ta ammo ti ari ti maipanggep kadagitoy a banbanag; ket isu a nagsaoak a siwawaya kenkuana, ta pudno nga awan kadagitoy ti nailimed manipud kenkuana; ta saan daytoy a nalpas iti suli. **27** Mamatika kadi dagiti profeta, Ari Agripa? Ammok a mamatika." **28** Kinuna ni Agripa kenni Pablo, "Allukoyennak kadi iti ababa a tiempo ken pagbalinennak a Kristiano?" **29** Kinuna ni Pablo, "Agkararagak iti Dios, nga uray iti ababa a tiempo, saan laeng koma a sika, ngem uray pay ti amin a dumngeg kaniak ita nga aldaw, ket agbalin a kas kaniak, ngem awanan kadagitoy kawar iti

pagbaludan." **30** Kalpasanna, timmakder ti Ari ken ti gobernador ken uray pay ni Bernice, ken dagiti nakitugtugaw kadakuada; **31** idi nakapanawdan iti siled, nagsasaritada ket kinunada, "Awan ti naaramid daytoy a tao a rumbeng a pakatayanna wenno pakaibaludanna." **32** Kinuna ni Agripa kenni Festo, "Mawayawayaan koma daytoy a tao no saan isuna a kimmamang kenni Cesar."

27 Idi naikeddengen a masapul nga aglayag kamin a mapan idiay Italia, impaimada ni Pablo ken dadduma kadagiti balud iti senturion a managan Julio, a kameng ti Rehimiento Augustan. **2** Naglugan kami iti barko a naggapu idiay Adrumeto, a nakasaganan nga aglayag iti igid ti Asia. Isu a napan kami iti baybay. Kimmuyog kadakami ni Aristarco a naggapu idiay Tesalonica iti Macedonia. **3** Iti simmaruno nga aldaw, dimteng kami iti siudad ti Sidon, sadiay ket nasayaat iti panangtrato ni Julio kenni Pablo, ket pinalubosanna a mapan kadagiti gagayemna tapno awatenna ti panangaywanda. **4** Manipud sadiay, napan kami iti baybay ken naglayag kami iti aglawlaw ti Isla ti Cyprus a nasalakniban manipud iti angin, gapu ta ti angin ket maisupadi kadakami. **5** Idi naglayagkamin a bimmalasiw iti danum nga asideg iti Cilicia ken Pamfilia, dimteng kami idiay Mira, maysa a siudad iti Licia. **6** Sadiay, nakasarak ti senturion iti maysa a barko a naggapu idiay Alejandria a mapan idiay Italia. Inlugannakami iti daytoy. **7** Idi naglayagkami nga in-innayad iti adu nga al-aldaw, ken kamaudiananna ket simmangpetkami a nagparigat iti asideg ti Cnido, ta saannakami a palubosan ti angin a mapan iti dayta a dalan, isu a nagtuloykami a naglayag iti nalengdan nga igid iti Creta, bangir iti Salmon. **8** Nagparigat kami a naglayag iti igid, agingga a dimmanun kami iti maysa a lugar a managan Natalged a Sangladan, nga asideg iti siudad ti Lasea. **9** Nagbayag kami sadiay, ket ti tiempo a panagayunar dagiti Judio ket naglabas metten, ket nagbalinen a napeggad ti aglayag. Isu a binallaagan ida ni Pablo, **10** a kinunana "Lallaki, makitak nga iti umadani a panaglayagtayo ket addaan dunor ken dakkel a pukaw, saan laeng nga iti kargamento ken iti barko, ngem uray pay dagiti biagtayo." **11** Ngem ad-adda nga impangag ti senturion ti amo ken ti akinkukua iti barko, ngem dagiti banbanag nga imbaga ni Pablo. **12** Gapu ta ti sangladan ket saan a nalaka a pagyanan iti panawen ti lam-ek, kaaduan kadagiti aglaylayag ti nangibaga a masapul nga aglayag a pumanaw manipud sadiay, no babaen iti aniaman a pamuspusan ket madanonmi ti siudad ti Fenix, tapno sadiay a palabsen ti lam-ek. Ti Fenix ket isu iti sangladan idiay Creta, ket sumango daytoy iti amianan a daya ken abagatan a daya. **13** Idi mangrugi nga agpayugpog a nainayad ti angin nga aggapu iti abagatan, pinanunot dagiti marino nga addan dagiti kasapulanda. Isu nga inngatodan ti angkla ket naglayagda iti igid ti Creta, asideg iti igid ti baybay. **14** Ngem kalpasan ti apagbiit a tiempo, ti napigsa nga angin, a maawagan iti Amian ket nangrugi a bimmaut kadakami manipud iti ballasiw ti isla. **15** Idi sinubang ti angin ti barko, binaybay-anmin daytoy nga inturongnakami. **16** Naiturongkami iti nalengdan a paset ti bassit nga isla a maawagan Cauda; ket uray narigatan kami, nabaelanmi nga isalbar ti bangka. **17** Idi ginuyodda nga impangato, rineppetda ti barko babaen kadagiti taltali. Mabutengda a maisadsadkami iti kadaratan ti Sirte, isu nga imbabada ti angkla ti barko iti baybay ket naiturong daytoy. **18** Binautbaot nakami ti nadawel nga angin, isu nga iti simmaruno nga aldaw, nangrugi dagiti marino nga agitapuak kadagiti kargamento. **19** Iti maikatlo nga aldaw, nangibelleng dagiti marino kadagiti maar-aramat iti barko babaen kadagiti im-imada. **20** Idi saan nga agraniag kadakami ti init ken bitbituen iti adu nga al-aldaw, ken saplisaplitan nakami latta ti nadawel a bagyo, aniaman a namnamami a makalasat ket napukaw. **21** Idi nabayagen a saanda a nangnangan, nagtakder ni Pablo kadagiti marino ket kinunana, "Dakayo a Lallaki, dimngegkayo koma ngamin kaniak, ket saantayo a naglayag manipud Creta, nga isu iti nakaalantayo kadagitoy a dunor ken pukaw. **22** Ket ita, karitenkayo nga agbalinkayo a natured, ta awanto iti mapukaw a biag kadakayo, ngem ti laeng mapukaw ket ti barko. **23** Ta idi rabii, maysa nga anghel ti Dios a makinkukua kaniak ken pagdaydayawak- ket nagtakder iti abayko **24** ket kinunana, "Saanka nga agbuteng, Pablo. Masapul nga agtakderka iti sangngoanan ni Ceasar, ken kitaem, ti Dios, iti kinasayaatna, ket intedna kenka dagiti amin a kaduam nga aglaylayag. **25** Ngarud, dakayo a lallaki, agbalinkayo a natured, gapu ta agtalekak iti Dios, a mapasamak dayta a kas naibaga kaniak. **26** Ngem masapul a maisadsadtayo iti maysa nga isla." **27** Idi nadanun ti maikasangapulo ket uppat a rabbi, kabayatan a naiturong kami iti daytoy a dalan ken iti Baybay Adriatico, idi agtengngan ti rabii, impagarup dagiti marino nga asidegdan iti daga. **28** Nangalada iti pangrukod iti danum ket nasarakanda a dua pulo a

karukod ti kaunegna; kalpasan iti sumagmamano a kanito, nangalada iti ad-adu a pangrukod iti danum ket nasarakanda a sanga pulo ket lima a karukod ti kaunegna. **29** Nagbutengda nga amangan no maidungpar kami iti kabatbatoan, isu nga imbabada ti uppat nga angkla manipud iti likod ti barko ken nagkararagda a bumigat koman. **30** Mangkitkita dagiti marino iti wagas tapno panawanda ti barko ken ibabada ti bangka iti baybay, ket impammarangda nga impurwakda dagiti angkla manipud iti parupa ti barko. **31** Ngem kinuna ni Pablo iti senturion ken kadagiti soldado, "Malaksid a dagitoy a lallaki ket agtalinaedda iti barko, saankayo a maisalakan. **32** Ket dagiti soldado, pinutedda dagiti taltali ti bangka ket binayanda a maiyanud. **33** Idi lumawagen, ginuyugoy ida amin ni Pablo a mangalada iti sangkabassit a makan. Kinunana, "Daytoy nga aldaw ti maikasangapulo ket uppat nga aldaw a naguraykayo ken saan a nangan; awan a pulos ti kinnanyo. **34** Isu a kiddawek kadakayo a mangan kayo iti uray sangkabassit a makan, ta daytoy ket para iti pannakailasatyo; ket awanto ti uray maysa a buok iti uloyo a mapukaw." **35** Idi naibagana daytoy, nangala iti tinapay ket nagyaman iti Dios iti imatang ti tunggal maysa. Ket nangpirsay iti tinapay ket nangrugi a nangan. **36** Ket napabilegda amin ket nangalada met iti makan. **37** Dua gasut pito pulo ket innem kami amin iti barko. **38** Idi nakapangandan, pinalag-ananda ti barko babaen iti panangibellengda iti trigo iti baybay. **39** Idi bumigaten, saanda a nailasin ti daga, ngem adda nakitada nga igid iti baybay, ket nagtututongda a no mabalin ket iturongda ti barko sadiay. **40** Isu a pinutedda dagiti angkla ket imbatida dagitoy iti baybay. Iti dayta met laeng a kanito, pinalukayanda dagiti tali iti timon ken inngatoda ti layag tapno iduron ti angin; isu a naiturongda iti igid ti baybay. **41** Ngem nakagtengda iti lugar a nagsabatan ti ayus iti dua a danum, ket naiturong ti barko iti daga. Naisadsad ti parupa ti barko sadiay ken nagtalinaed a saan nga aggaraw, ngem ti likodna ket nangrugi a madadael gapu iti nadawel a dalluyon. **42** Ti panggep dagiti soldado ket patayenda dagiti balud tapno awan kadakuada ti makalanguy nga umadayo ken makalibas. **43** Ngem ti senturion ket kayatna nga isalakan ni Pablo, isu a pinasardengna ti panggepda; ket imbilinna a dagiti makalangoy ket umuna a lumagto manipud iti barko ken mapanda iti daga. **44** Ket dagiti nabati a lallaki, masapul a sumarunoda, dadduma ket agpataw iti tabla, ken dadduma ket agpatawda kadagiti banbanag a naggapu iti barko. Iti kasta a wagas, napasamak a dakami amin ket nakagteng a sitatalged iti daga.

28 Idi nailasatkamin a sitatalged, naammoanmi a ti isla ket maawagan iti Malta. **2** Saan laeng a gagangay a kinasayaat ti impakita kadakami dagiti umili sadiay, ngem ketdi, nangpasgedda iti apuy ken pinasangbaydakami amin, gapu iti agtultuloy a tudo ken lam-ek. **3** Ngem idi nagurnong iti sangareppet a ruting ni Pablo ken ingkabilna iti apuy, maysa a karasaen nga uleg ti rimmuar gapu iti pudot, ket nagbitin iti imana. **4** Idi nakita dagiti umili sadiay ti ayup a nakabitin iti imana, kinunada iti tunggal maysa, "Daytoy a tao ket maysa a mammapatay a nakalibas manipud iti baybay, ngem iti hustisia ket saanna a palubosan nga agbiag isuna." **5** Ngem inwagsakna ti ayup iti apuy ken saan a nadangran. **6** Ur-urayenda isuna nga aggurigor wenno kellaat a matumba a matay. Ngem kalpasan iti panangbuybuyada kenkuana iti nabayag, nakitada nga awan ti karkarna kenkuana. Binalbaliwanda ti panunotda ket kinunada nga isuna ket maysa a dios. **7** Ita, iti asideg a lugar, adda dagiti daga a kukua ti kangatoan a tao ti isla, maysa a tao nga agnagan iti Publio. Sinangailinakami ken naasi a nangipaay iti para kadakami iti tallo nga aldaw. **8** Napasamak a ti ama ni Publio ket nabayagen a masaksakit nga addaan gurigor ken sika. Idi napan ni Pablo kenkuana, nagkararag isuna, ken impatayna ti imana kenkuana, ket pinaimbagna isuna. **9** Kalpasan a napasamak daytoy, dagiti dadduma a tattao iti isla a masaksakit ket immayda met ket naimbaganda. **10** Pinadayawanda kami met dagiti tattao iti naisangsangayan a pammadayaw. Idi agsagsagana kamin nga aglayag, intedda kadakami ti aniaman a kasapulanmi. **11** Kalpasan iti tallo a bulan, naglayag kami iti maysa a barko iti Alejandria a simmanglad iti isla idi kalam-ekna, ket ti adda iti ulona ket Ti Singin nga Agkabsat a Lalaki. **12** Kalpasan a simmanglad kami iti siudad ti Siracusa, nagtalinaed kami sadiay iti tallo nga aldaw. **13** Manipud sadiay, naglayagkami ken nakasangpetkami iti siudad ti Regio. Kalpasan iti maysa nga aldaw, nagpuyupoy ti angin manipud iti abagatan. Iti las-ud ti dua nga aldaw, nakasangpetkami iti siudad ti Puteoli. **14** Sadiay, adda nasarakanmi a kakabsat ken naawiskami a makipaggian kadakuada iti las-ud ti pito nga aldaw. Iti kasta, nakasangpet kami met laengen idiay Roma. **15** Manipud sadiay, kalpasan a nangngeg dagiti kakabsat ti maipanggep kadakami,

immayda simmabat agingga iti pagtagtagilakuan ni Appio ken iti Tres Tabernas. Idi nakita ni Pablo dagiti kakabsat, nagyaman iti Dios ket napabileg. **16** Idi nakastrek kamin idiay Roma, napalubosan ni Pablo nga agmaymaysa a kaduana ti soldado a mangbanbantay kenkuana. **17** Ket napasamak a kalpasan iti tallo nga aldaw, inummong ni Pablo dagiti lallaki a mangidadaulo kadagiti Judio. Idi nagguummongdan, kinunana kadakuada, “Kakabsat a lallaki, numan pay saanak a nakaaramid iti aniaman a saan a nasayaat a maibusor iti tattao wenno kadagiti kaugalian dagiti amaentayo, naipanak a kas balud manipud Jerusalem ken naiyawatak kadagiti ima dagiti Romano. **18** Kalpasan iti panangpalutputda kaniak, tinarigagayanda a wayawayaandak, gapu ta awan ti rason tapno madusaak iti pannakatay. **19** Ngem idi nagsao dagiti Judio a maibusor kadagiti tarigagayda, napilitanak nga kamumamang kenni Caesar. Nupay kasta, saanko met a pabpabasulen iti aniaman ti pagiliak. **20** Gapu iti panagkiddawko, dinawatko a makitakayo ken makisaritaak kadakayo. Ti makagapu a siak ket sibabaludak iti daytoy a kawar ket ti pagtaltalkan ti Israel.” **21** Kinunada kenkuana, “Saankami a nakaawat iti surat manipud Judea iti maipanggep kenka, wenno uray kakabsat nga immay ken nangipadamag wenno nangibaga iti aniaman a saan a nasayaat a maipanggep kenka. **22** Ngem kayatmi iti makangngeg manipud kenka no ania iti panpanunotem maipanggep iti daytoy a sekta, gapu ta naammoanmi nga agsasao dagiti tattao iti maibusor iti daytoy iti sadinnoman. **23** Idi nangitudingda iti aldaw para kenkuana, adu pay a tattao ti immay kenkuana idiay paggigiananna a balay. Imparangna kadakuada ti banag, ken pinaneknekanna ti maipanggep iti pagarian ti Dios. Pinadasna ida nga allukoyen maipanggep kenni Jesus, manipud iti linteg ni Moises ken manipud kadagiti profeta, manipud agsapa agingga iti rabii. **24** Naallukoy dagiti dadduma iti maipanggep kadagiti banbanag a naibaga, ngem dagiti dadduma ket saan a namati. **25** Idi saanda nga immanamong iti tunggal maysa, pimmanawda kalpasan nga insao ni Pablo daytoy maysa a sao, “Nagsao a nasayaat ti Espiritu Santo babaen kenni Isaias a profeta kadagiti amaenyo. **26** Kinunana, 'Mapankayo kadagitoy a tattao ket ibagayo, 'Babaen iti panagdengngegyo ket mangngeganyonto, ngem saanyo a maawatan; Ken iti panangkitayo ket makitayonto, ngem saanyonto a mailasin. **27** Ta ti puso dagitoy a tattao ket nagbalin a nakuneng; dagiti lapayagda ket narigat a dumngeg; inkidemda dagiti matmatada; ket amangan no mailasinda babaen kadagiti matada, ken makangngegda babaen kadagiti lapayagda, ken maawatanda babaen kadagiti puspusoda, ken agsublida manen, ket mabalin a paimbagek ida.' **28** Ngarud, masapul a maamoanyo a daytoy a panangisalakan ti Dios ket naipatuloden kadagiti Hentil, ket dumngegdanto. **30** Nagian ni Pablo iti dua a tawen iti inabanganna a balay, sinangailina amin a napan **31** kenkuana. 31Inkasabana ti pagarian iti Dios ken nangisuro iti maipanggep ken ni Apo Hesu-Cristo a situtured. Awan iti nangpasardeng kenkuana.

Roma

1 Ni Pablo, maysa nga adipen ni Jesu-Cristo,
naayaban nga agbalin nga apostol, ken nailasin
para iti ebanghelio ti Dios. **2** Daytoy ti ebanghelio nga
inkarina sakbay iti amin babaen kadagiti propetana
iti Nasantoan a Sursurat. **3** Maipapan daytoy iti
Anakna a naipasngay manipud kadagiti kaputotan
ni David no maipapan iti lasag. **4** Naipakaammo
isuna nga isu ti Anak ti Dios babaen iti pannakabalin
iti Espiritu iti kinasanto babaen iti panagungar
manipud iti patay, ni Jesu- Cristo nga Apotayo. **5**
Inawattayo ti parabur ken panagbalin nga apostol
babaen kenkuana para iti panagtulnog iti pammati
kadagiti amin a nasion, a maigapu iti naganna. **6**
Kadagitoy a nasion, naayabankayo met nga agbalin
a kukua ni Jesu-Cristo. **7** Daytoy a surat ket para
kadagiti amin nga adda idiay Roma, dagiti ay-ayaten
ti Dios, a naayaban nga agbalin a nasantoan a
tattao. Parabor koma ti adda kadakayo, ken kapia
manipud iti Dios nga Amatayo ken ni Apo Jesu-
Cristo. **8** Umuna, agyamanak iti Diosko babaen
kenni Jesu-Cristo gapu kadakayo amin, gapu ta
naiwaragawag ti pammatiyo iti entero a lubong. **9**
Ta ti Dios ti saksik, a pagserserbiak iti espirituk iti
ebanghelio ti Anakna, no kasano nga itultuloyko a
dakdakamatenkayo. **10** Kankanayonko a kidkiddawen
kadagiti kararagko a babaen iti aniaman a wagas ket
agballigi-ak koman ita babaen iti pagayatan ti Dios
iti iyuumayko kadakayo. **11** Gapu ta tartarigagayak
a makitakayo, tapno mangitedak koma kadagiti
naespirituan a sagut, tapno mapapigsakayo. **12** Dayta
ket, kalkalikagumak a makipinnabileg kadakayo,
babaen iti pammati ti tunggal maysa, pammatiyo
ken pammatik. **13** Ita, saanko a kayat a saanyo nga
ammo, kakabsat, a masansan a pangpanggepek nga
umay kadakayo, ngem malaplappedanak agingga
ita. Kayatko daytoy tapno maaddaanak met kadagiti
bunga kadakayo a kas met kadagiti nabatbati a Hentil.
14 Adda pagrebbengak kadagiti Griego ken kadagiti
gangannaet, kadagiti masirib ken kadagiti maag. **15**
Ngarud, no maipapan kaniak, nakasaganaak met a
mangiwaragawag iti ebanghelio kadakayo nga adda
dita Roma. **16** Gapu ta saanko nga ibain ti ebanghelio,
agsipud ta daytoy ti pannakabalin ti Dios a maipaay
iti pannakaisalakan iti amin a mamati, umuna ket
para kadagiti Judio ket kalpasanna kadagiti Griego.
17 Ta iti daytoy, naipakaammo ti kinalinteg ti Dios
manipud pammati agingga iti pammati, a kas naisurat,
"Agbiagto dagiti nalinteg babaen iti pammati." **18**
Ta naipakaammo ti pungtot ti Dios manipud langit a
maibusor iti amin a saan a nadiosan ken kinakillo
dagiti tattao, a babaen iti kinakillo ket igawidna
ti kinapudno. **19** Daytoy ket gapu ta makitada ti
nammoan maipanggep iti Dios. Ta linawlawagan ida ti
Dios. **20** Ta nagbalin a silalawag a makita dagiti saan
a makita a kababalinna sipud pay iti pannakaparsua ti
lubong. Maawatan dagitoy babaen kadagiti naparsua
a banbanag. Dagitoy a saan a makita a kababalinna
ket ti agnanayon a pannakabalin ken kinaDiosna.
Kas pagbanaganna, awan pagpambar dagitoy a
tattao. **(aïdios g126)** **21** Daytoy ket gapu ta uray
no naammoanda ti maipanggep iti Dios, saanda
nga intan-ok isuna a kas Dios, wenno saanda a
nagyaman kenkuana. Ngem ketdi, nagbalinda a
maag iti panpanunotda, ken limmidem dagiti saan a
makarikna a puspusoda. **22** Ibagbagada a masiribda
ngem nagbalinda a maag. **23** Insukatda ti dayag ti
saan a madadael a Dios iti kaas-asping iti langa iti
madadael a tao, kadagiti billit, kadagiti uppat ti sakana
nga ayup, ken kadagiti agkarkarayam a banbanag. **24**
Ngarud, binaybay-an ida iti Dios kadagiti panaggartem
ti pusoda iti kinarugit, para iti pakaibabainan dagiti
bagbagida met laeng. **25** Isuda dagiti nangisukat iti
kinapudno ti Dios para iti inuulbod, ken nangdayaw
ken nagserbi iti naparsua imbes nga iti Namarsua, nga
agnanayon a maidaydayaw. Amen. **(aiōn g165)** **26** Gapu
iti daytoy, binaybay-an ida ti Dios kadagiti nakababain
a regget, ta insukat dagiti babbaida ti gagangay
a pakaaramatanda para iti maibusor iti gagangay
a kinasiasinoda. **27** Kasta met, pinanawan met
dagiti lallaki ti gagangay a pakaaramatanda kadagiti
babbai ket sineggedanda dagiti kinaderrepda iti
maysa ken maysa. Dagitoy dagiti lallaki a nangaramid
iti saan nga umno kadagiti padada a lallaki, ken
nangawat ti rumbeng a dusa kadagiti pannakaiyaw-
awanda iti gagangay a nakaiparsuaanda. **28** Gapu
ta saanda nga immanamong iti pannakaadda ti
Dios iti pannakaammoda, binaybay-an ida ti Dios iti
dakes a panunot, tapno aramidenda dagitoy saan a
maiparbeng. **29** Napnoda kadagiti amin a kinakillo,
kinadangkes, kinaagum ken gura. Napnoanda iti
kinaap-apal, kinamammapatay, kinamanagaapa,
kinamanangallilaw, ken dakes a pangpanggep.
30 Mannaritada, mammaperdi, ken managgura iti
Dios. Naranggasda, natangsit, ken napangas. Isuda
dagiti agar-aramid kadagiti dakes a banbanag,

ken nasukirda kadagiti nagannakda. **31** Awan iti pannakaawatda; saanda a mapagtalkan, awanan gagangay a panagayat, ken saan a manangngaasi. **32** Maawatanda dagiti annuroten ti Dios, a maikari iti patay dagiti agar-aramid iti kasta a banbanag. Ngem saanda laeng nga ar-aramiden dagitoy a banbanag, anamonganda met dagiti dadduma nga agar-aramid kadagitoy.

2 Ngarud awan pagpambarmo, sika a tao, sika nga aguk-ukom, ta uk-ukomem ti bagim gapu iti panaguk-ukommo iti sabali. Ta sika a manguk-ukom ket ar-aramidem met laeng dagiti isu met laeng a banbanag. **2** Ngem ammotayo a ti panangukom ti Dios ket segun iti kinapudno inton maidissuor kadagitoy nga agar-aramid iti kasta a banbanag. **3** Ngem utobem daytoy, sika a tao, sika a manguk-ukom kadagiti agar-aramid iti kasta a banbanag no man pay ar-aramidem dagiti isu met laeng a banbanag. Makalibaskanto kadi iti panangukom ti Dios? **4** Wenno tagtagibassitem kadi ti kinabaknang iti kinaimbagna, ti maitantantan a panangdusana, ken ti kinaanusna? Saanmo kadi nga ammo a naipakita ti kinaimbagna a mangidalan kenka iti panagbabawi? **5** Ngem agingga iti kinatangkenmo ken saan a managbabawi a pusom nga agur-urnongka para iti bagim iti pungtot inton aldaw ti panagpupungtot, dayta ket, ti aldaw a panangipakaammo iti nalinteg a panangukom ti Dios. **6** Subadannanto ti tunggal tao iti isu met laeng a rukod dagiti ar-aramidna: **7** kadagiti maipapan iti kinatunos, nagun-od ti nasayaat nga ar-aramidda ti pammadayaw, pannakaitan-ok, ken saan a pannakadadael, ikkannanto iti awan patinggana a biag. **(aiōnios g166)** **8** Ngem kadagiti bukbukodda laeng ti panpanunotenda, nga agsuksukir iti kinapudno ngem agtultulnog iti kinakillo, umayto ti pungtot ken nakaro nga unget. **9** Mangiyegto ti Dios ti nalabes a panagrigrigat ken riribuk iti tunggal kararua ti tao a nangaramid iti dakes, umuna kadagiti Judio, ken kasta met kadagiti Griego. **10** Ngem pammadayaw, pannakaitan-ok ken kapia ti umayto kadagiti amin nga agar-aramid iti naimbag, umuna kadagiti Judio, ken kasta met kadagiti Griego. **11** Ta awan panangidumduma iti Dios. **12** Ta matayto met nga awanan linteg ti kas kaadu dagiti nagbasol nga awanan linteg, ken maukomto babaen iti linteg ti kas kaadu dagiti nagbasol no maipapan iti linteg. **13** Ta saan a dagiti dumdumngeg iti paglintegan dagiti nalinteg iti sangoanan ti Dios, ngem dagiti agar-aramid iti paglintegan ti mapalintegto. **14** Gapu ta dagiti Hentil, nga awan kadakuada ti linteg ket gagangay nga ar-aramidenda dagiti banbanag iti linteg, isuda, ket linteg kadagiti bagbagida, no man pay awan kadakuada ti linteg. **15** Babaen iti daytoy, ipakpakitada a naisurat kadagiti pusoda dagiti ar-aramid a sapsapulen ti linteg. Ti kosensiada ti mangsaksi met kadakuada, ken akusaran wenno ikanawa ida dagiti panpanunotda. **16** ken uray met iti Dios. Mapasamakto dayta iti aldaw inton ukomento ti Dios dagiti palimed dagiti amin a tattao, segun iti ebangheliok, babaen kenni Jesu-Cristo. **17** Kaspangarigan nga awagam ti bagim a Judio, nga agtaltalekka iti paglintegan, agragragsakka a sipapannakkel iti Dios, **18** ammom ti pagayatanna, ken subokem dagiti banbanag a naidumduma iti daytoy gapu ta nasuroanka babaen iti linteg. **19** Ken kaspangarigan a natalgedka a mangiturong iti bulsek, maysa a silaw kadagiti adda iti kinasipnget, **20** mangngatur kadagiti maag, manursuro kadagiti maladaga, ken adda kenka iti linteg ti langa iti pannakaammo ken iti kinapudno. **21** Sika ngarud a mangisursuro iti sabali, saanmo kadi a sursuroan ti bagim? Sika a mangikaskasaba a saan nga agtakaw, agtaktakawka kadi? **22** Sika a mangibagbaga a saan a makikamkamalala, makikamkamalalaka kadi? Sika a marurod kadagiti didiosen, taktakawam kadi dagiti templo? **23** Sika a sipapannakkel nga agragragsak iti linteg, ibabainmo kadi ti Dios babaen iti panaglabsingmo iti linteg? **24** Ta “naibabain ti nagan ti Dios kadagiti Hentil gapu kadakayo,” a kas naisurat. **25** Ta pudno nga adda pagimbagan ti pannakakugit kenka no agtulnogka iti linteg, ngem no managlabsingka iti linteg, agbalin a saan a pannakakugit ti pannakakugitmo. **26** No salimetmetan ngarud ti saan a nakugit a tao dagiti kasapulan ti linteg, saan kadi a maibilang a pannakakugit ti saanna a pannakakugit? **27** Ken saannakanto kadi nga ukomen ti gagangay a saan a nakugit, no tungtungpalenna ti linteg? Daytoy ket gapu ta adda kenka dagiti naisurat a Nasantoan a Sursurat ken pannakakugit ngem managlabsingka latta iti linteg! **28** Ta saan a Judio isuna iti ruar a kinataona; wenno saan nga iti pannakakugit iti lasag. **29** Ngem Judio isuna iti kaungganna, ken ti pannakakugit ket ayan ti puso, iti espiritu, saan nga iti letra. Saan nga aggapu kadagiti tattao ti pammadayaw iti kasta a tao ngem aggapu iti Dios.

3 Ania ngarud a pangatiwan ti adda kadagiti Judio?
Ken ania ti pagsayaatan ti pannakakugit? **2** Nasayaat daytoy iti amin a wagas. Umuna iti amin, naitalek kadagiti Judio ti paltiing manipud iti Dios. **3** Ta no ngay awanan pammati ti sumagmamano a Judio? Agbalin kadi nga awan kaes-eskanna ti kinapudno ti Dios gapu iti saanda panamati? **4** Saan koma a pulos. Ngem ketdi, masarakan koma a napudno ti Dios, uray pay no ulbod ti tunggal tao. A kas iti naisurat, "Tapno maiparangka koma a nalinteg kadagiti sasaom, ken mangabakka koma inton maukomka." **5** Ngem no iparparang ti kinakillotayo ti kinalinteg iti Dios, ania ti makunatayo? Saan a killo ti Dios iti panangidisdissuorna ti pungtotna, saan kadi? Agsasao-ak segun iti nataoan a pangibasaran. **6** Saan koma a pulos! Ta kasano ngarud nga ukomen ti Dios ti lubong? **7** Ngem no mangipaay iti aglalapusanan a pammadayaw para kenkuana ti kinapudno iti Dios babaen iti panagulbodko, apay a mauk-ukomak pay laeng a kas managbasol? **8** Apay a ditay ibaga, kas iti inuulbod a naipadamag nga ibagbagami, ken kas panpaneknekan ti sumagmamano nga ibagbagami, "Agaramidtayo iti agkakadakes, tapno umay ti nasayaat"? Nalinteg ti pannakaukom kadakuada. **9** Ania ngarud? Ilaklaksidtayo kadi dagiti bagbagitayo? Saan a pulos. Ta pinabasoltayon dagiti Judio ken Griego, aminda, nga adda iti panagbasol. **10** Daytoy ket kas iti naisurat: "Awan ti nalinteg, awan uray maysa. **11** Awan iti makaaw-awat. Awan iti mangbirbirok iti Dios. Timmallikudda amin. **12** Nagbalinda amin nga awan serserbina. Awan iti agar-aramid iti nasayaat, awan, awan uray maysa. **13** Silulukat a tanem dagiti karabukobda. Nangallilaw dagiti dildilada. Adda kadagiti bibigda ti gita dagiti uleg. **14** Napno iti panangilunlunod ken kinapait dagiti ngiwngiwatda. **15** Napardas a mangpadara dagiti saksakada. **16** Adda kadagiti daldalanda ti pannakadadael ken panagsagsagaba. **17** Saan a naammoan dagitoy a tattao iti dalan iti kapia. **18** Awan panagbuteng iti Dios kadagiti matada." **19** Ita, ammotayon nga aniaman nga ibagbaga ti linteg, ibagbagana daytoy kadagiti adda iti linteg. Daytoy ket tapno agulimek koma ti tunggal ngiwat ken tapno paiturayan iti amin a lubong ti pannusa iti Dios. **20** Daytoy ket gapu ta awan lasag a mapalinteg iti imatangna babaen iti ar-aramid ti linteg. Ta babaen iti linteg, umay ti pannakaammo iti basol. **21** Ngem ita, naipakaammo ti kinalinteg ti Dios gapu ti iyaadayo ti linteg. Napaneknekan daytoy iti linteg ken dagiti profeta, **22** dayta ket, ti kinalinteg iti Dios babaen iti pammati kenni Jesu-Cristo a maipaay kadagiti amin a mamati. Ta awan ti nagdudumaan. **23** Ta nagbasol amin ken nagkurang iti dayag iti Dios. **24** Siwawaya a napalintegda babaen iti paraburna babaen iti pannakasubot nga adda kenni Cristo Jesus. **25** Ta impaay iti Dios ni Cristo Jesus a kas pakapakawanan dagiti basbasol babaen iti pammati iti darana. Indatonna ni Cristo a kas pammaneknek iti kinalintegna, gapu ti panangilaksidna kadagiti napalabas a basbasol **26** iti kinaanusna. Napasamak amin dagitoy a maipaay iti pannakaipakita iti kinalintegna iti daytoy agdama a tiempo. Daytoy ket tapno mapaneknekenna a nalinteg isuna, ken tapno ipakitana a palintegenna ti siasinoman gapu iti pammati kenni Jesus. **27** Sadino ngarud ti ayan ti panagpaspasindayaw? Naikkaten daytoy. Iti ania a gapu? Kadagiti aramid? Saan, ngem gapu iti pammati. **28** Ibilangmi ngarud a napalinteg ti maysa a tao babaen iti pammati uray awan dagiti ar-aramid ti linteg. **29** Wenno Dios laeng aya dagiti Judio iti Dios? Saan kadi met nga isuna ti Dios dagiti Hentil? Wen, kadagiti Hentil met. **30** No pudno a maymaysa iti Dios, palintegenna ti pannakakugit ken ti saan a pannakakugit babaen iti pammati. **31** Pagbalinentayo kadi nga awan serserbi ti linteg babaen iti pammati? Saan koma a pulos! Ngem ketdi, agtultulnogtayo iti linteg.

4 Ania ngarud iti ibagatayo a natakkuatan ni
Abraham, nga ammaentayo segun iti lasag? **2** Ta no napalinteg ni Abraham babaen dagiti ar-aramid, addaan koma isuna iti rason nga agpasindayag, ngem saan nga iti sangoanan ti Dios. **3** Ta ania iti ibagbaga ti Nasantoan a Surat? "Pinati ni Abraham ti Dios, ket naibilang kenkuana daytoy a kas kinalinteg." **4** Ita para kenkuana nga agtrabtrabaho, saan a naibilang a kas parabur ti tangdan, ngem kas nateggedan. **5** Ngem para kenkuana a saan nga agtrabtrabaho ngem ketdi mamati iti daydiay mangpalpalinteg iti saan a nadiosan, naibilang ti pammatina a kas kinalinteg. **6** Ibagbaga met ni David ti kinagasat ti tao nga ibilbilang ti Dios a nalinteg uray awan ti ar-aramidna. **7** Kinunana, "Nagasat dagiti napakawan dagiti basbasolda, ken nakalluban dagiti basbasolda. **8** Nagasat ti tao a saanto nga ibilang ti Apo ti basolna." **9** Naibalikas laeng kadi ngarud daytoy a bendision kadagiti adda iti pannakakugit, wenno kasta met kadagiti awan iti pannakakugit? Ta ibagatayo, "Pammati ti nakaibilang kenni Abraham iti kinalinteg." **10** Isu a kasano a

naibilang daytoy? Idi adda ni Abraham iti pannakakugit wenno idi awan iti pannakakugit? Saan nga iti pannakakugit ngem iti saan a pannakakugit. **11** Inawat ni Abraham ti pagilasinan ti pannakakugit. Daytoy ket selyo iti kinalinteg ti pammati a natagikuanan idi awan pay iti pannakakugit. Ti nagbanagan daytoy a pagilasinan ket nagbalin isuna nga ama dagiti amin a mamati, uray pay no addada iti saan a pannakakugit. Kayat a sawen a maibilangto ti kinalinteg para kadakuada. **12** Kayat pay a sawen a nagbalin ni Abraham nga ama ti pannakakugit para kadagiti umay a saan laeng a kadagiti nagtaud iti pannakakugit, ngem kasta met kadagiti sumurot kadagiti addang ni amatayo nga Abraham. Ket daytoy ti pammati nga adda kenkuana idi awan pay iti pannakakugit. **13** Ta saan a babaen iti linteg a naited ti kari kenni Abraham ken kadagiti kaputotanna, daytoy a kari nga agbalindanto a tagatawid ti lubong. Ngem ketdi, babaen iti kinalinteg ti pammati. **14** Ta no tagatawid dagiti adda iti linteg, nagbalinen nga awan serserbi ti pammati, ken awan metten ti nagmamaayan ti kari. **15** Ta iyeg ti linteg ti pungtot, ngem no sadino ti awan linteg, awan met ti saan a panagtulnog. **16** Ta gapu iti daytoy, mapasamak daytoy babaen iti pammati, tapno mapasamak koma daytoy babaen iti parabur. Kas pagbanaganna, awan duadua iti kari para kadagiti amin a kaputotan. Ket karaman dagitoy a kaputotan saan laeng dagiti makaaammo ti linteg, ngem kasta met dagiti nagtaud iti pammati ni Abraham. Ta isuna ti Amatayo amin, **17** a kas naisurat, “Inaramidka nga ama iti adu a pagilian.” Adda ni Abraham iti presensiana a nagtalkanna, dayta ti Dios, a mangmangted iti biag kadagiti natay ken mangpaadda kadagiti banbanag nga awan. **18** Uray pay adda dagiti saan a nasayaat a paspasamak, sitatalged a nagtalek ni Abraham iti Dios para iti masakbayan. Isu a nagbalin isuna nga Ama ti adu a pagilian, segun iti naibaga, “... Kas met kadagiti kaputotamto.” **19** Saan isuna a nakapuy iti pammati. Binigbig ni Abraham a natayen ti bagina—agarup sangagasut ti tawenna. Binigbigna met ti kinaawan serserbi ti aanakan ni Sarah. **20** Ngem gapu iti kari ti Dios, saan a nagsarimadeng iti saan a panamati ni Abraham. Ngem ketdi, napapigsa iti pammatina ken nangted iti pammadayaw iti Dios. **21** Siaanay a naallukoy isuna a kabaelanna met nga ileppas ti inkari iti Dios. **22** Naibilang met ngarud kenkuana daytoy a kas kinalinteg. **23** Ita, saan laeng a naisurat daytoy para iti pagsayaatanna, naibilang daytoy para kenkuana. **24** Naisurat met daytoy a para kadatayo, nga imbilang iti Dios a nalinteg, datayo a mamati kenkuana a nangpagungar kenni Jesus nga Apotayo manipud patay. **25** Daytoy ti naiyawat a para kadagiti basbasoltayo ken napagungar para iti pannakapalintegtayo.

5 Agsipud ta napalintegtayo babaen iti pammati, addaantayo iti kapia iti Dios babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo. **2** Babaen kenkuana naaddaantayo met iti dalan babaen ti pammati iti daytoy a parabur a pagtaktakderantayo. Agrag-otayo iti talged nga it-ited ti Dios kadatayo para iti masakbayan, ti talged a pagraranudantayonto iti dayag ti Dios. **3** Saan laeng a daytoy, ngem agragrag-otayo met kadagiti panagsagsagabatayo. Ammotayo a patauden ti panagsagsagaba iti panagibtur. **4** Patauden iti panagibtur iti panaganamong, ken patauden iti panaganamong ti talged para iti masakbayan. **5** Saan a makaupay daytoy a kinatalged, gapu ta naibukbok iti ayat ti Dios kadagiti puspusotayo babaen iti Espiritu Santo, a naited kadatayo. **6** Ta kabayatan a nakapuytayo latta, natay ni Cristo iti umno a tiempo para kadagiti saan a nadiosan. **7** Ta narigat para iti maysa a tao a matay para iti nalinteg a tao. Dayta ket, nalabit nga adda natured a matay para iti naimbag a tao. **8** Ngem panpaneknekan ti Dios ti bukodna nga ayat kadatayo, gapu ta bayat a managbasoltayo pay laeng, natay ni Cristo para kadatayo. **9** Ngarud, ad-adda pay ita a napalintegtayo babaen iti darana, maisalakantayo babaen iti daytoy manipud iti pungtot iti Dios. **10** Ta bayat a kabusornatayo iti Dios, nakikapiatayo iti Dios babaen iti pannakatay ti Anakna, ad-adda pay a kalpasan a nakikapiatayo, maisalakantayonto babaen iti biagna. **11** Saan laeng a daytoy, ngem agrag-otayo met iti Dios babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo, naawattayo ita babaen kenkuana daytoy a pannakaikapia. **12** Ngarud simrek ti basol iti lubong babaen iti maysa a tao, iti daytoy a wagas simrek ti patay babaen iti basol. Ken nagsaknap ti patay iti amin a tattao, gapu ta nagbasol ti amin. **13** Ta agingga nga adda iti linteg ket adda iti basol iti lubong, ngem awan maibilang a basol no awan iti linteg. **14** Uray no kasta, nagari ti patay manipud kenni Adan agingga kenni Moises, uray kadagiti saan a nagbasol a kas iti panagsukir ni Adan, a kas kenkuana nga umayto. **15** Ngem uray pay, ti sagut nga awan bayadna ket saan a kas iti panagsalungasing. Ta no ti nakatayan ti

kaadduan ket gapu iti panagsalungasing ti maysa, ad-adda pay a nawadwad ti parabur ti Dios para iti kaadduan, ken ti sagut babaen iti parabur ti maysa a tao, a ni Jesu-Cristo, a nagsaknap iti kaadduan. **16** Ta iti sagut ket saan a kas iti nagbanagan ti nagbasol. Ta iti sabali a bangir, immay ti ukom iti pannakadusa gapu iti panagsalungasing ti maysa a tao. Ngem iti sabali nga bangir, immay ti awan bayadna a sagut a nagbanag iti pannakapalinteg kalpasan iti adu a panagsalungasing. **17** Ta no nagturay ti patay gapu iti panagsalungasing ti maysa, ad-addanto pay nga agturay dagiti umawat iti aglaplapusanan a parabur ken agturay ti sagut iti kinalinteg babaen ti biag iti maysa, a ni Jesu-Cristo. **18** Iti pannakaiyeg ngarud iti pannusa iti amin a tattao ket gapu iti panagsalungasing ti maymaysa, kasta met immay ti pannakapalinteg iti biag iti amin a tattao babaen iti maysa a panagtignay iti kinalinteg. **19** Ta iti saan a panagtulnog ti maysa a tao, adu dagiti nagbalin a managbasol, kasta met nga adunto ti mapalinteg babaen iti panagtulnog iti maysa. **20** Ngem immay ti linteg, tapno agsaknap koma ti panagsukir. Ngem iti nagsaknapan ti basol, ad-adda pay a nagsaknap iti parabur. **21** Napasamak daytoy tapno kas panagturay ti basol iti patay, kasta met a mabalin nga agari uray ti parabur babaen iti kinalinteg a para iti agnanayon a biag babaen kenni Jesu- Cristo nga Apotayo. **(aiōnios g166)**

6 Ania ngarud ti ibagatayo? Agtultuloytayo kadi nga agbasol tapno umado ti parabur? **2** Saan koma. Datayo a natay iti basol, kasano nga agbiagtayo pay latta iti daytoy? **3** Saanyo kadi nga ammo a ti kaadu iti nabautisaran kenni Cristo Jesus ket nabautisaran iti pannakatayna? **4** Kaduanatayo ngarud a naitabon babaen iti pannakabautisar iti ipapatay. Napasamak daytoy tapno kas iti pannakapagungar ni Cristo babaen iti dayag ti Ama, kasta met a magnatayo iti kinabaro ti biag. **5** Ta no nakipagmaymaysatayo kenkuana iti ipapatayna, makipagmaymaysatayonto met iti panagungarna. **6** Ammotayo daytoy, a naikrus a kaduana ti daan a kinataotayo, tapno madadael ti bagi ti basol. Napasamak daytoy tapno saantayon nga agbalin a tagabu ti basol. **7** Naibilang a nalinteg ti tao a natay no maipapan iti basol. **8** Ngem no nataytayo a kadua ni Cristo, mamatitayo a makipagbiagtayo met kenkuana. **9** Ammotayo a napagungar ni Jesus manipud kadagiti natay, ken saanen a natay isuna. Saanen nga agturay ti patay kenkuana ni kaanoman. **10** Ta maipapan iti ipapatay a nakatayanna iti basol, natay isuna a naminpinsan para iti amin. Nupay kasta, ti biag a pagbibiaganna, pagbibiaganna daytoy a para iti Dios. **11** Iti isu met laeng a wagas, masapul met nga ibilangyo dagiti bagbagiyo a natay iti basol, ngem sibibiag iti Dios kenni Cristo Jesus. **12** Ngarud, saanyo nga itulok nga agturay ti basol iti nainlasagan a bagiyo tapno pagtulnoganyo ti gartemna. **13** Saanyo nga idatag dagiti paset ti bagiyo iti basol a maaramat iti kinaawan linteg, ngem idatagyo dagiti bagbagiyo iti Dios, kas sibibiag manipud iti patay. Ket idatagyo dagiti paset ti bagiyo a maaramat iti kinalinteg a maipaay iti Dios. **14** Saanyo nga ipalubos nga agturay ti basol kadakayo. Ta awankayon iti linteg no di ket iti parabur. **15** Ania ngaruden? Agbasoltayo kadi gapu ta awantayo iti panangituray ti linteg, ngem iti panangituray ti parabur? Saan koma. **16** Saanyo kadi nga ammo a ti pangidataganyo iti bagiyo kas adipen, isu dayta ti nagbalinanyo nga adipen, ti rumbeng a pagtulnoganyo? Pudno daytoy nga adipennakayo man ti basol a mangiturong kadakayo iti patay wenno adipennakayo ti panagtulnog a mangiturong kadakayo iti kinalinteg. **17** Ngem agyamanak iti Dios! Ta nagbalinkayo nga adipen ti basol, ngem nagtulnogkayo a sipupuso iti kita ti sursuro a naited kadakayo. **18** Nawayawayaankayo manipud iti basol, ken napagbalinkayon nga adipen ti kinalinteg. **19** Agsasaoak a kas tao gapu iti kinakapuy ti lasagyo. Ta idi indatagyo dagiti paset ti bagiyo kas tagabu iti kinarugit ken iti dakes, iti isu met laeng a wagas ita, idatagyo ti bagiyo a kas tagabu ti kinalinteg para iti pannakapasanto. **20** Ta idi adipennakayo ti basol, nawayakayo manipud iti kinalinteg. **21** Iti dayta a tiempo, ania a bunga ti naadda kadakayo manipud kadagiti banbanag nga ibainyo ita? Ta patay ti pagbanagan dagitoy a banbanag. **22** Ngem ita ta nawayawayaankayon manipud iti basol ken nagbalinkayo a tagabu ti Dios, adda kadakayo ti bungayo para iti pannakapasanto. Agnanayon a biag ti pagbanaganna. **(aiōnios g166)** **23** Ta patay ti bayad ti basol, ngem ti awan bayadna a sagut ti Dios ket agnanayon a biag kenni Cristo Jesus nga Apotayo. **(aiōnios g166)**

7 Wenno saanyo kadi nga ammo, kakabsat, (ta agsasaoak kadagiti tattao a makaammo iti linteg), a ti linteg ti mangtengtengngel iti maysa a tao kabayatan nga agbibiag isuna? **2** Ta inggalut ti linteg ti naasawaanen a babai iti asawana a lalaki kabayatan

a sibibiag daytoy, ngem no matay ti asawana a lalaki, mawayawayaan isuna manipud iti linteg ti panagasawa. **3** Ngarud, kabayatan a sibibiag pay ti asawana a lalaki, no makitipon isuna iti sabali pay a lalaki, maawagan isuna a mannakikamalala a babai. Ngem no matay ti asawana a lalaki, nawaya isunan manipud iti linteg, isu a saan isuna a mannakikamalala no makitipon isuna iti sabali a lalaki. **4** Ngarud kakabsatko, nagbalinkayo met a natay iti linteg babaen iti bagi ni Cristo. Daytoy ket tapno mabalinkayo a makitipon iti sabali, dayta ket, kenkuana a napagungar manipud iti patay tapno makapagbungatayo para iti Dios. **5** Ta idi addatayo iti lasag, nariing ti managbasol a kalikagum kadagiti kamengtayo babaen iti linteg tapno makapagbunga iti ipapatay. **6** Ngem ita, nawayawayaantayon manipud iti linteg. Nataytayo iti dayta a nakatengngelantayo. Daytoy ket tapno makapagserbitayo iti kinabaro ti Espiritu, ken saan nga iti kinadaan iti surat. **7** Ania ngarud ti ibagatayo? Ti linteg kadi ket basol? Saan koma. Nupay kasta, saanko koma a naammoan ti basol, no saan a babaen iti linteg. Ta saanko koma a naammoan ti panagagum no saan nga imbaga ti linteg a, "Saanka nga agag-agum." **8** Ngem innala ti basol ti gundaway babaen iti bilin ken pinaruarna amin a derrep nga adda kaniak. Ta iti kinaawan ti linteg, natay ti basol. **9** Iti naminsan, nagbiagak nga awan ti linteg, ngem idi immay ti bilin, nagbiag manen ti basol, ket natayak. **10** Nagbalin a patay kaniak ti bilin a mangiyumay koma iti biag. **11** Ta innala ti basol ti gundaway babaen iti bilin ket inallilawnak. Babaen iti bilin, pinataynak. **12** Isu a nasantoan ti linteg, ken nasantoan, nalinteg ken nasayaat iti bilin. **13** Ngarud, nagbalin kadi a patay kaniak ti nasayaat? Saan koma. Ngem ti basol, tapno maipakita a basol daytoy babaen iti nasayaat, inyegna kaniak ti ipapatay. Daytoy ket tapno babaen iti bilin, maipakita a ti basol ket basol a saan a marukod. **14** Ta ammotayo a naespirituan ti linteg, ngem addaak iti lasag. Nailakoak iti pannakatagabu iti basol. **15** Ta ti ar-aramidek, pudno a saanko a maawatan. Ta ti kayatko nga aramiden, saanko a maaramid, ken ti kagurgurak, isu ti ar-aramidek. **16** Ngem no aramidek ti diak kayat, umanamongak iti linteg a nasayaat ti linteg. **17** Ngem ita, saanen a siak ti mangar-aramid, ngem ti basol nga agnanaed kaniak. **18** Ta ammok a saan nga agnaed kaniak ti kabaelan nga agaramid iti nasayaat a banbanag, dayta ket iti lasagko. Ta adda kaniak ti tarigagay para iti pagimbagan, ngem diak maaramid. **19** Ta saanko nga ar-aramiden ti nasayaat a kayatko, ngem ti dakes a diak kayat, dayta ti ar-aramidek. **20** Ita, no aramidek ti diak koma kayat nga aramiden, ket saanen a siak ti mangar-aramid, ngem ketdi, ti basol nga agnanaed kaniak. **21** Natakuatak ngarud a ti pagannurotan nga adda kaniak ket kayatko nga aramiden ti nasayaat, ngem iti kinapudnona ket dakes ti adda kaniak. **22** Ta agrag-oak iti linteg ti Dios babaen iti akin-uneg a kinatao. **23** Ngem makitak ti naidumduma a pagannurotan kadagiti paset ti bagik. Busbusorenna dayta a baro a pagannurotan iti nakemko. Pagbalbalinennak a balud babaen iti pagannurotan ti basol nga adda kadagiti paset ti bagik. **24** Nakakaasiak a lalaki! Siasino ti mangispal kaniak manipud iti daytoy a bagi ti patay? **25** Ngem agyamanak iti Dios babaen kenni Jesu-Cristo nga Apotayo! Ngarud, agserserbiak iti linteg ti Dios iti nakemko. Nupay kasta, babaen iti lasag, pagserserbiak ti pagannurotan ti basol.

8 Ngarud, awan itan ti pannaka-ukom kadagiti adda kenni Cristo Jesus. **2** Ta winayawayaannak ti pagannurotan ti Espiritu iti biag nga adda kenni Cristo Jesus manipud iti pagannurotan ti basol ken patay. **3** Ta inaramid ti Dios ti saan a kinabaelan ti linteg nga aramiden gapu ta nakapuy daytoy iti lasag. Inbaonna ti bukodna nga Anak iti kas iti langa ti managbasol a lasag tapno agbalin a daton para iti basol, ken inukomna ti basol iti lasag. **4** Inaramidna daytoy tapno matungpal kadatayo dagiti sapsapulen ti linteg, datayo a magmagna a saan a maiyannurot iti lasag, ngem maiyannurot iti Espiritu. **5** Dagiti agbibiag a maiyannurot iti lasag ket ikankanoda dagiti banbanag ti lasag, ngem dagiti agbibiag a maiyannurot iti Espiritu ket ikankanoda dagiti banbanag ti Espiritu. **6** Ta ti panagpanpanunot ti lasag ket patay, ngem ti panagpanpanunot ti Espiritu ket biag ken talna. **7** Daytoy ket gapu ta ti panagpanpanunot ti lasag ket sumalungasing iti Dios, ta awan daytoy iti panangituray iti linteg ti Dios, wenno saanna a kabaelan a paiturayan iti lasag. **8** Dagiti adda iti lasag ket saanda a maparagsak iti Dios. **9** Nupay kasta, awankayo iti lasag ngem addakayo iti Espiritu, no pudno nga agnanaed ti Espiritu ti Dios kadakayo. Ngem no adda ti awan ti Espiritu ni Cristo kenkuana, saan isuna a kukua ni Cristo. **10** No adda ni Cristo kadakayo, natay ti bagi no maipapan iti basol, ngem sibibiag ti espiritu no maipapan iti kinalinteg. **11** No agnanaed kadakayo ti Espiritu a nangpagungar kenni Cristo, isuna a

nangpagungar kenni Cristo manipud kadagiti natay
ket mangted met iti biag ti nainlasagan a bagiyo
babaen iti Espirituna, nga agnanaed kadakayo. **12**
Ngarud kakabsat, nakautangtayo, ngem saan nga iti
lasag tapno agbiag a maiyannurot iti lasag. **13** Ta no
agbiagkayo a maiyannurot iti lasag, agtungpalkayo iti
patay, ngem no babaen iti espiritu ti panangpapatayyo
kadagiti galad ti bagi, agbiagkayonto. **14** Ta kas
kaadu iti indalan ti Espiritu ti Dios, dagitoy dagiti
annak ti Dios. **15** Ta saanyo manen a naawat
ti espiritu ti pannakatagabu tapno agbutengkayo.
Ngem ketdi, inawatyo ti espiritu ti pannakaampon,
isu nga ipukkawtayo ti, "Abba, Ama!" **16** Kadua ti
espiritutayo ti Espiritu nga agsaksi nga annaknatayo
ti Dios. **17** No datayo ket annak, tagatawidnatayo
met ngarud ti Dios. Ken makipagtawidtayonto kenni
Cristo, no pudno a makipagsagabatayo kenkuana
tapno mapadayawantayo met a kaduana. **18** Ta
ibilangko a saan a maikari dagiti sagsagabaentayo
iti daytoy agdama a tiempo a maidilig iti dayag ti
Dios a maiparangarangto kadatayo. **19** Ta agur-
uray ti nagagar a namnamaen ti nakaparsuaan iti
pannakaiparangarang dagiti annak ti Dios. **20** Ta
naikeddeng nga awan serserbina ti sangaparsuaan,
saan nga iti bukodna a pagayatan, ngem
kenkuana a nangikeddeng iti dayta. Adda dayta iti
panangnamnama **21** a maispalto ti sangaparsuaan
manipud iti pannakatagabu iti panagrupsa, ket
maipanto iti pannakawaya-waya ti dayag dagiti
annak ti Dios. **22** Ta ammotayo nga agas-asug ken
agrigrigat ti sangaparsuaan agpapan ita. **23** Saan
laeng a dayta, ngem uray pay datayo mismo, nga
addaan kadagiti immuna a bunga ti Espiritu—uray
agas-asugtayo iti kaunggantayo, nga agur-uray iti
pannakaampontayo, ti pannakasubbot ti bagitayo.
24 Ta naisalakantayo babaen iti daytoy a namnama.
Ngem ti namnamaentayo a mapasamak ket saan
pay a nakitkita, ta siasino ti sinanama nga agur-
uray iti makitkitanan? **25** Ngem no sinanamatayo
maipanggep iti saantayo pay a nakita, aguraytayo
ngarud a siaanus para iti daytoy. **26** Iti isu met
laeng a wagas, tumultulong met ti Espiritu kadagiti
pagkapuyantayo. Ta saantayo nga ammo ti rumbeng
a panagkararagtayo, ngem ti Espiritu mismo ti
mangibabaet kadatayo nga addaan kadagiti saan a
maibalikas nga asug. **27** Ti mangsuksukimat kadagiti
puso ket ammona ti panpanunoten ti Espiritu, gapu
ta isuna ti mangibabaet kadagiti namati segun iti
pagayatan ti Dios. **28** Ammotayo a para kadagiti
agay-ayat iti Dios, pagtitimpuyogenna dagiti amin
a banbanag para iti pagimbagan, para kadagiti
naayaban segun iti panggepna. **29** Gapu ta dagiti sigud
nga am-ammona, dinutokanna met ida a maiyasping
iti langa ti Anakna, tapno agbalin isuna nga inauna
kadagiti adu nga agkakabsat. **30** Dagiti pinilina,
ayabanna met ida. Dagiti inayabanna, palintegna met
ida. Dagiti pinalintegna, padayawanna met ida. **31**
Ania ngarud ti maibagatayo maipanggep kadagitoy a
banbanag? No kaduatayo ti Dios, siasino ti bumusor
kadatayo? **32** Isuna a saan a nangipaidam iti Anakna
ngem inyawatna ketdi isuna a para kadatayo amin,
kasano a saannanto met nga ited kadatayo nga
awan bayadna dagiti amin a banbanag a kas met ti
pannangtedna iti Anakna? **33** Siasino ti mangiyeg
iti pammabasol kadagiti pinili ti Dios? Ti Dios ti
mangpalpalinteg. **34** Siasino ti mangukom? Ni Cristo
ti natay iti krus para kadatayo, ken saan laeng
a dayta, napagungar met isuna. Agturturay isuna
a kadua ti Dios iti lugar ti kinatan-ok, ken isuna
ti mangibabaet kadatayo. **35** Siasino ti makaisina
kadatayo manipud iti ayat ni Cristo? Pannakaparigat
kadi, wenno panagtuok, wenno pannakaidadanes,
wenno bisin, wenno kinalamo-lamo, wenno peggad,
wenno kampilan? **36** Ta kas naisurat, "Mapapataykami
iti agmalem para iti pagimbagam. Naibilangkami
a karnero para iti pagpartian." **37** Kadagitoy amin
a banbanag, atiwtayo pay dagiti mangparparmek
babaen iti maysa a mangay-ayat kadatayo. **38** Ta
naallukoyak nga uray patay, wenno biag, wenno dagiti
anghel, wenno ti gobierno, wenno dagiti banbanag
nga adda, wenno dagiti banbanag nga umay, wenno
pannakabalin, **39** wenno kinangato, wenno kinauneg,
wenno dadduma pay a naparsua, ket saannatayo
a maisina manipud iti ayat ti Dios nga adda kenni
Cristo Jesus nga Apotayo.

9 Ibagak ti kinapudno gapu kenni Cristo. Saanak
nga agulbod ken makipagpaneknek kaniak ti
konsensiak iti Espiritu Santo, **2** nga addaanak iti
nakaro a ladingit ken saan nga agsarsardeng a
panaas iti pusok. **3** Ta mabalin a kalikagumak a
mailunod ken maisinaak manipud kenni Cristo a
para kadagiti kakabsatko a lallaki, dagiti nagtaud
iti pulik segun iti lasag. **4** Israelitada. Naamponda,
naaddaanda iti dayag, dagiti tulag, ti sagut iti linteg, ti
panagdayaw iti Dios, ken dagiti karkari. **5** Kaputotan
ida dagiti kapuonan iti iyaay ni Cristo no maipapan
iti lasag—isuna a Dios iti amin. Maidaydayaw koma

isuna iti agnanayon. Amen. **(aiōn g165)** **6** Ngem kasla saan a nagballigi dagiti karkari ti Dios. Ta pudno a saan nga amin iti Israel ti maibilang iti Israel. **7** Kasta met a pudno a saan nga amin a kaputotan ni Abraham ket annakna. Ngem, "Ni Isaac ti gapuna a maawaganto dagiti kaputotam." **8** Dayta ket, saan nga annak ti Dios dagiti annak iti lasag. Ngem dagiti annak ti kari ket maibilang a kaputotan. **9** Ta daytoy ti sao ti kari: "Umayakto iti daytoy a tiempo, ken maikkanto iti anak a lalaki ni Sara." **10** Saan laeng a daytoy, ngem kalpasan met a nagsikug ni Rebecca babaen iti maysa a lalaki, ti amatayo a ni Isaac— **11** ta saan pay a naipasngay dagiti ubbing ken saanpay a nakaaramid iti aniaman a naimbag wenno dakes, tapno mapasamak ti panggep ti Dios segun iti panangpilina, saan a gapu kadagiti ar-aramid, ngem gapu kenkuana a mangay-ayab— **12** naibaga kenkuana, "Pagserbianto ti inauna ti inaudi." **13** Dayta ket kas iti naisurat: "Inayatko ni Jacob, ngem ginurak ni Esau." **14** Ania ngarud iti makunatayo? Adda kadi kinakillo iti Dios? Awan koma. **15** Gapu ta kinunana kenni Moises, "Kaasiakto ti kaasiak, ken makipagriknaakto iti pakipagriknaak." **16** Ngarud, saan a gapu kenkuana a makin pagayatan, wenno gapu kenkuana nga agtartaray, ngem gapu iti Dios, a manangngaasi. **17** Ta kuna iti Nasantoan a Surat kenni Faraon, "Binangonka gapu iti daytoy a panggep, tapno maiparangarangko ti pannakabalinko kenka, ken tapno maiwaragawag ti naganko iti sangalubongan." **18** Ngarud, kaasian ti Dios iti kayatna a kaasian, ken pagbalinenna a natangken ti ulo ti kayatna a patangkenen. **19** Ket ibagayonto kaniak, "Apay nga adda pay laeng ti masarakanna a biddut? Ta adda kadi iti nakasupring iti pagayatanna?" **20** Ngem sika a tao, siasinoka a sumungbat maibusor iti Dios? Ibaga kadi ti nadamili iti nangdamili kenkuana, "Apay nga inaramidnak a kastoy?" **21** Awan kadi karbengan ti agdamdamili a mangusar iti daga tapno agaramid iti pagkargaan para iti naisangsangayan a pakausaran manipud iti isu met laeng a daga, ken sabali a pagkargaan a mausar iti inaldaw? **22** No ngay ti Dios, a situtulok a mangipakita iti pungtot ken mangipakaammo iti pannakabalinna, inan-anusanna nga inibturan dagiti pagkargaan ti pungtot a naisagana a pangdadael? **23** No ngay inaramidna daytoy tapno ipakaammona dagiti kinabaknang ti dayagna nga adda kadagiti pagkargaan ti asi, nga insagananan para iti dayag? **24** No ngay inaramidna met daytoy a maipaay kadatayo nga inayabanna, saan laeng a manipud kadagiti Judio, ngem manipud met kadagiti Hentil? **25** Kas kunana met iti Libro ni Oseas: "Awagakto a tattaok dagiti saanko a tattao, ken ti ay-ayatenna a saan a maay-ayat. **26** Ket mapasamakto dayta iti lugar a nakaibagaan kadakuada, 'Saan a dakayo dagiti tattaok,' maawagandanto sadiay nga 'annak ti sibibiag a Dios.'" **27** Ipukkaw ni Isaias maipapan iti Israel, "No ti bilang dagiti annak ti Israel ket kas iti darat ti baybay, dagitinto laeng mabati iti maisalakan. **28** Ta asidegen nga ipatungpalto ti Apo ti saona ditoy lubong **29** Ken kas iti imbaga ni Isaias idi, "No saan a nangibati ti Apo a Mannakabalin-Amin iti kaputotan para kadatayo, nagbalintayo koma a kas iti Sodoma, ken nagbalintayo koma a kas iti Gomorra. **30** Ania ngarud iti makunatayo? A dagiti Hentil, a saan a mangsursurot iti kinalinteg, nagun-odda iti kinalinteg, ti kinalinteg babaen iti pammati. **31** Ngem ti Israel, a nangsurot iti linteg ti kinalinteg, ket saan a dimteng iti dayta. **32** Apay ta saan? Gapu ta saanda a sinurot daytoy babaen iti pammati, ngem babaen kadagiti aramid. Naitibkolda iti bato a pakaitibkolan, **33** kas iti naisurat, "Kitaenyo, mangikabilak sadiay Sion iti pakaitibkolan a bato ken dakkel a bato a pakarurodan. Saan a maibabain ti mamati iti dayta."

10 Kakabsat, para ti pannakaisalakanda ti tarigagay ti pusok ken ti kiddawko iti Dios. **2** Ta agsaksiak maipanggep kadakuada nga addaanda iti regta para ti Dios, ngem saan a maitutop iti pannakaammo. **3** Gapu ta saanda nga ammo ti kinalinteg ti Dios, ken pinadasda nga ipasdek ti bukodda a kinalinteg. Saanda a nagpaituray iti kinalinteg ti Dios. **4** Gapu ta ni Cristo iti nakatungpalan iti linteg para iti kinalinteg a maipaay kadagiti amin a namati. **5** Gapu ta insurat ni Moises ti maipanggep iti kinalinteg nga agtaud iti linteg: "Agbiag ti tao nga agar-aramid iti kinalinteg ti linteg babaen iti daytoy a kinalinteg." **6** Ngem ibagbaga daytoy iti kinalinteg a nagtaud iti pammati, "Saanyo nga ibaga dita pusoyo, 'Siasino iti umuli idiay langit?' (dayta ket, panangiyulog kenni Cristo). **7** Ken saanyo nga ibaga 'Siasino iti umulog sadiay yuyeng?'" (dayta ket, panangiyuli kenni Cristo manipud ti patay.) **(Abyssos g12)** **8** Ngem ania iti ibagbagana? "Asideg ti sao kadakayo, iti ngiwatyo ken iti pusoyo." Dayta ti sao ti pammati, nga iwarwaragawagmi. **9** Gapu ta no bigbigenyo kadagiti ngiwatyo ni Jesus a kas Apo, ken mamatikayo iti pusoyo a pinagungar isuna ti Dios manipud iti patay, maisalakankayonto. **10** Ta gapu iti puso a mamati ti tao iti kinalinteg, ken bigbigbigenna

ti pannakaisalakan babaen iti ngiwat. 11 Ta ibagbaga
ti Nasantoan a Sursurat, “Saan a maibabain ti Amin
a mamati kenkuana.” 12 Ta awan iti nagdumaan iti
Judio ken Griego. Ti Apo met laeng ti Apo iti isu-
amin, ken narang-ay isuna iti amin nga umaw-awag
kenkuana. 13 Ta maisalakan amin nga umawag iti
nagan ti Apo. 14 Kasano ngarud nga umawagda
kenkuana, kenkuana a saanda a pinati? Ken kasanoda
a mamati kenkuana, kenkuana a saanda pay a
nangngegan? Ken kasanoda a makangngeg no awan
iti mangasaba? 15 Ken kasanoda a mangasaba,
malaksid no naibaonda? —Kas iti naisurat, “Anian
a nagpintas dagiti saksaka dagiti mangiwaragawag
iti naragsak a damdamag ti naimbag a banbanag!”
16 Ngem saanda amin a dimngeg iti ebanghelio.
Gapu ta kinuna ni Isaias, “Apo, siasino ti namati iti
mensahemi?” 17 Ngarud, agtaud ti pammati manipud
iti panagdengdengngeg, ken panagdengdengngeg
iti sasao ni Cristo. 18 Ngem kinunak, “Dida kadi
nangngeg?” Wen, ken awan duadua. Naiwaras ti
unida iti sangalubongan, ken dagiti sasaoda kadagiti
pagpatinggaan ti lubong.” 19 Maysa pay, Ibagak,
“Saankadi a naammoan ti Israel?” Umuna, ibagbaga
ni Moises, “Paapalenkayo babaen iti maysa a saan a
nasion. Babaen iti nasion nga awan pannakaawatna,
pagpungtutenkayo.” 20 Ken natured ni Isaias ken
kinunana, “Nasarakandak dagiti saan a nangbiruk
kaniak. Nagparangak kadagiti saan a nangdawat
kaniak.” 21 Ngem iti Israel kunana, “Iti agmalem,
inyunnato dagiti imak kadagiti saan a natulnog ken
kadagiti managkedked a tattao.”

11 Ibagak ngarud, linaksid kadi ti Dios dagiti
tattaona? Saan. Gapu ta maysaak met nga
Israelita, a kaputotan ni Abraham, iti tribu ni Benhamin.
2 Saan a linaksid ti Dios dagiti tattaona, nga am-
ammona idi pay laeng. Saanyo kadi nga ammo iti
kinuna iti Nasantoan a Sursurat maipanggep kenni
Elias, no kasano ti panagpakpakaasina iti Dios a
maibusor iti Israel? 3 “Apo, pinatayda dagiti profetam,
dinadaelda dagiti altarmo. Sisiak laeng ti nabati,
ket an-anupenda ti biagko.” 4 Ngem ania ti kuna
iti sungbat ti Dios kenkuana? “Nagilasinak para iti
bagik iti pito a ribo a lallaki a saan a nagparintumeng
kenni Baal.” 5 Uray pay no kasta, iti daytoy met nga
agdama a tiempo, adda ti nabati gapu iti panangpili
ti parabur. 6 Ngem no babaen iti parabur, saanen
a babaen iti ar-aramid. 7 Ta no saan, pulos a
saanen a parabur ti parabur. Ania ngarud? Ti banag
a birbiruken ti Israel, saanna a nagun-od, ngem
nagun-od daytoy dagiti napili, ken napatangken dagiti
dadduma. 8 Daytoy ket kas iti naisurat: “Inikkan
ida ti Dios ti espiritu ti kinakuneng, matmata tapno
saanda a makakita, ken laplapayag tapno saanda
a makangngeg, agingga iti daytoy nga aldaw.” 9
Ken kinuna ni David, “Adda koma maaramid nga
iket iti lamisaanda, palab-og, pakaitibkolan, ken
panangbales kadakuada. 10 Sumipnget koma dagiti
matada tapno saanda a makakita. Kankanayonna ida
a pagkubboen iti Dios.” 11 Ibagak ngarud, “Naitibkolda
kadi tapno matnagda?” Saan. Ngem ketdi, gapu iti
nagkuranganda, immay iti pannakaisalakan kadagiti
Hentil, tapno paapalen ida. 12 Ita, no ti nagkuranganda
ket dagiti kinabaknang ti lubong, ken no ti pukawda
ket isu iti kinabaknang dagiti Hentil, dinto aya
dakdakkel ti pannakaan-anayda? 13 Ket agsasaoak
ita kadakayo a Hentil. Yantangay ta apostolak kadagiti
Hentil, ipagpannakkelko ti ministeryok. 14 Nalabit
a mapaapalko dagiti nagtaud iti lasagko. Nalabit a
maisalakantayo dagiti dadduma kadakuada. 15 Ta
no ti pannakailaksid dagitoy ket ti panagkakapia ti
lubong, anianto ti pannakaawatda no di ket biag
manipud iti patay? 16 No nailasin dagiti umuna a
bunga, kasta met ti masa a maaramid iti tinapay. No
nailasin ti ramut, kasta met dagiti sanga. 17 Ngem no
natukkol dagiti dadduma kadagiti sanga, no sika, a
balang a sanga iti olibo, ket naisilpo kadakuada, ken
no nakibingayka kadakuada iti nabaknang a ramut iti
puon ti olibo, 18 saanka nga agpasindayag kadagiti
sanga. Ngem no agpasindayagka, saan a sika iti
mangtultulong iti ramut, ngem ti ramut ti mangtultulong
kenka. 19 Ket ibagamto ngarud, “Natukkol dagiti
sanga tapno maisilpoak.” 20 Pudno dayta. Natukkolda
gapu iti saanda a panamati, ngem sititibkerkayo a
nakatakder gapu iti pammatiyo. Saanyo a panunoten
a nangato unay ta bagiyo, ngem agbutengkayo. 21 Ta
no saan a kinailalaan ti Dios dagiti kadawyan a sanga,
saannakayo met a kailalaan. 22 Kitaenyo ngarud
dagiti naimbag a tignay ken ti kinaulpit ti Dios. Iti sabali
a bangir, immay ti kinaulpit kadagiti Judio a natinnag.
Ngem iti sabali a bangir, umay ti kinaimbag ti Dios
kadakayo, no agtultuloykayo iti kinaimbagna. No saan,
maputedkayonto met. 23 Ken kasta met, no saanda
nga agtultuloy iti saanda a panamati, maisilpodanto
manen. Ta kabaelan ti Dios nga isilpo manen ida.
24 Ta no naputedkayo manipud iti naggapuanyo a
puon a balang nga olibo, ket naisupadi iti kadawyan,
naisilpokayo iti napintas a puon ti olibo, saan kadi

nga ad-adda pay kadagitoy a Judio, nga isuda dagiti pudno a sangsanga, a maisilpoda manen iti bukodda a puon ti olibo? **25** Ta saanko kayat a saanyo a maammoan, kakabsat, iti daytoy a palimed, tapno saankayo nga agbalin a nasirib iti bukodyo a panagpanpanunot. Daytoy a palimed ket adda napasamak a sangkapaset a pannakapatangken iti Israel, agingga a dumteng ti pannakaan-anay dagiti Hentil. **26** Maisalakanto ngarud amin nga Israel, kas iti naisurat: "Umayto manipud ti Sion ti Mangisalakan. Ikkatennanto iti kinadakes manipud kenni Jacob. **27** Ket daytoyto ti tulagko kadakuada, inton ikkatek dagiti basbasolda." **28** Iti sabali a bangir, maipapan iti ebanghelio, nagurada gapu kadakayo. Iti sabali met a bangir, segun iti panangpili ti Dios, naay-ayatda gapu kadagiti kapuonan. **29** Ta saan a mabaliwan dagiti sagut ken ayab ti Dios. **30** Ta sigud a nasukirkayo iti Dios, ngem ita naawatyo ti asi gapu iti saanda a panagtulnog. **31** Kasta met nga ita, nagbalin a nasukir dagitoy a Judio. Ti nagbanaganna dayta ket babaen ti asi a naipakita kadakayo ket umawatda met ita iti asi. **32** Ta pinagtalinaed ida ti Dios iti kinasukir tapno maipakitana ti asina iti amin. **(eleēsē g1653)** **33** Anian ti kinaadalem dagiti kinabaknang ti kinasirib ken kinalaing ti Dios! Anian a saan a mabirukan dagiti panangukomna, ken saan a matakwatan dagiti wagasna! **34** "Ta siasino ti nakaammo iti panunot ti Dios? Wenno siasino ti nagbalin a manangbalakadna? **35** Wenno siasino ti immuna a nangted iti uray ania a banag iti Dios, tapno masubadan daytoy kenkuana?" **36** Ta manipud kenkuana, ken babaen kenkuana, ken kenkuana, ti amin a banbanag. Kenkuana ti dayaw iti agnanayon. Amen. **(aiōn g165)**

12 Guyugoyenkayo ngarud kakabsat, babaen iti asi ti Dios, nga idatagyo dagiti bagiyo a kas daton a sibibiag, nasantoan, ken makaay-ayo iti Dios. Daytoy ti rumbeng a panagserbiyo. **2** Saankayo nga umanamong iti daytoy a lubong, ngem ipalubosyo a mabalbaliwankayo babaen iti pannakapabaro iti panunotyo. Aramidenyo daytoy tapno maammoanyo ti nasayaat, makaay-ayo ken naan-anay a pagayatan ti Dios. **(aiōn g165)** **3** Ta ibagak, gapu iti parabor a naited kaniak, a tunggal maysa nga adda kadakayo ket saanda koma a panunoten nga ad-adda a nangato ti bagbagida ngem iti ipagarupda. Ngem ketdi, agpanunotda koma iti nainsiriban a wagas, a kas maiyannurot iti dagup ti pammati nga inted ti Dios iti tunggal maysa. **4** Ta adu ti kamkamengtayo iti maysa a bagi, ngem saan nga amin a kamkameng ket agpapada ti pakaaramatanda. **5** Iti isu met laeng a wagas, datayo nga adu ket maysa a bagi kenni Cristo, ken saggaysa a kamkameng iti maysa ken maysa. **6** Addaantayo kadagiti agduduma a sagsagut segun iti parabor a naited kadatayo. No panangipadto ti sagut ti maysa, maaramid koma daytoy segun iti rukod ti pammatina. **7** No panagserbi ti sagut ti maysa, bay-anyo nga agserbi isuna. No panangisuro ti sagut ti maysa, bay-anyo nga agisuro isuna. **8** No panangparegta ti sagut ti maysa, bay-anyo a mangparegta isuna. No pannangted ti sagut ti maysa, bay-anyo nga aramidenna a sibubuslon. No panangidaulo ti sagut ti maysa, maaramid koma nga addaan panagannad. No panangaasi ti sagut ti maysa, maaramid koma nga addaan ti kinaragsak. **9** Awan koma ti panaginsisingpet ti ayat. Guraenyo ti dakes; salimetmetanyo ti nasayaat. **10** No maipapan iti panagayat kadagiti kakabsat, naayatkayo koma iti tunggal maysa. No maipapan iti panangdayaw, raemenyo koma iti tunggal maysa. **11** No maipapan iti kinagagaget, saankayo nga agduadua. No maipapan iti espiritu, nagagarkayo koma. No maipapan iti Apo, agserbikayo kenkuana. **12** Agrag-okayo iti namnama nga adda kadakayo maipanggep iti masakbayan. Agibturkayo kadagiti pakariribukanyo. Kankanayonkayo nga agkarkararag. **13** Makipagpasetkayo kadagiti kasapulan dagiti namati. Mangsapulkayo kadagiti adu a wagas a mangipakita iti panangsangaili. **14** Bendisionanyo dagiti mangidadanes kadakayo; mangbendisionkayo ken saankayo a mangilunod. **15** Makipagragsakkayo kadagiti agragragsak, makipagsangitkayo kadagiti agsangsangit. **16** Masapul nga agpapada ti kapanunotanyo iti tunggal maysa. Saankayo nga agpanunot iti napasindayag a wagas, ngem awatenyo dagiti napakumbaba a tattao. Saankayo a mammasirib kadagiti bukodyo a panpanunot. **17** Awan ti supapakanyo iti dakes gapu iti dakes. Agaramidkayo kadagiti naimbag a banbanag iti imatang ti amin a tattao. **18** No mabalin, agingga iti kabaelanyo, makikapiakayo iti amin a tattao. **19** Patpatgek, saanyo nga ibalsan dagiti bagbagiyo, ngem wayaanyo ti pungtot ti Dios. Ta naisurat, "Kukuak ti panangibales; supapakakto,' kuna ti Apo. **20** "Ngem no mabisin ti kabusormo, pakanem. No mawaw isuna, ikkam ti inumenna. Ta no aramidem daytoy, mangigabsuonkanto kadagiti beggang ti apuy

iti ulona." 21 Saanka nga agpaabak iti dakes, ngem abakem ti dakes babaen iti nasayaat.

13 Agtulnog koma ti tunggal kararua kadagiti nangangato a turay, gapu ta awan iti turay malaksid no nagtaud iti Dios. Ken dagiti turay a napaadda ket dinutokan ti Dios. 2 Ngarud siasinoman a sumukir iti dayta a turay ket salsalungasingena ti bilin ti Dios; ken dagiti mangsalungasing iti daytoy ket awatendanto ti dusa kadagiti bagida. 3 Ta saan a pagbutngan dagiti naimbag nga aramid dagiti agtuturay, ngem kadagiti dakes nga aramid. Tartarigagayanyo kadi ti saan nga agbuteng iti turay? Aramidenyo iti nasayaat, ket dayawendakayonto gapu iti daytoy. 4 Gapu ta isuna ket adipen ti Dios kadakayo para iti pagsayaatan. Ngem no aramidenyo iti dakes, agbutengkayo; gapu ta saanna nga alaen ti kampilan nga awan ti makagapu. Gapu ta adipen ti Dios isuna, a mangikanawa ti pungtot iti agar-aramid iti dakes. 5 Masapul nga agtulnogkayo ngarud, saan laeng a gapu iti pungtot, ngem gapu met iti konsensia. 6 Agbaybayadkayo met kadagiti buis gapu iti daytoy. Ta ad-adipen ti Dios dagiti mangiturturay, nga agtultuloy nga agar-aramid iti daytoy a banag. 7 Bayadanyo ti tunggal maysa ti rumbeng a bayadan kadakuada: buis para kadagiti rumbeng a pagbayadan ti buis; bayad para kadagiti rumbeng a pagbayadan ti bayad; pagbutngan ti rumbeng a pagbutngan; padayawan ti rumbeng a padayawan. 8 Awan koma ti pakautanganyo iti uray ania a banag, malaksid iti panagiinnayatyo. Gapu ta ti mangay-ayat iti kaarruba ket natungpalna ti linteg. 9 Ta, "Saanka a makikamalala, saanka a pumatay, saanka nga agtakaw, saanka nga umapal," ken no adda pay iti aniaman a bilin, nadakamaten iti daytoy maymaysa a bilin: "Ayatenyo ti kaarrubayo kas panagayatyo iti bagiyo." 10 Saan a dangran ti ayat ti kaarruba ti maysa a tao. Ngarud, ti ayat ti nakatungpalan ti linteg. 11 Gapu iti daytoy, ammoyo ti tiempo, a tiempon ti panagriingyo iti pannaturog. Gapu ta as-asidegen ita ti pannakaisalakantayo ngem idi damo a namatitayo. 12 Malmalpasen ti rabii, ket umas-asidegen ti aldaw. Saantayo ngaruden nga aramiden dagiti aramid ti kinasipnget, ken ikawestayo ti igam ti lawag. 13 Magnatayo nga addaan iti umno a wagas, a kas iti aldaw, saan nga iti nalabes a panagramrambak wenno panagbarbartek. Ken saantayo a magna iti naderrep wenno saan a matengngel a gartem, ken saan nga iti apa wenno imon. 14 Ngem ikawesyo ketdi ni Apo Jesu-Cristo, ken saanyo a pagustoan ti kasapulan iti lasag, a para kadagiti gartemna.

14 Awatenyo ti siasinoman a nakapuy iti pammati, nga awan panangdillaw kadagiti kapanunotanna. 2 Addaan ti pammati ti maysa a tao a mangan iti uray ania, ti sabali met a nakapuy ket mangan laeng kadagiti natnateng. 3 Sapay koma ta saan a laisen ti mangmangan iti amin a banag ti saan a mangmangan iti amin a banag. Ken sapay koma ta saan nga ukomen ti saan a mangmangan iti amin banag ti mangmangan iti amin banag. Ta inawat isuna ti Apo. 4 Siasinnoka koma, sika a manguk-ukom iti adipen ti sabali? Ti laeng amona ti mangikeddeng no awatenna wenno saan. Ngem mapagtakderto isuna, ta kabaelan ti Dios a pagtakderen isuna. 5 Kuna ti maysa a tao a napatpateg ti maysa nga aldaw ngem dagiti dadduma nga aldaw. Kuna met ti maysa nga agpapada dagiti aldaw. Maallukoy koma ti tunggal tao iti bukodna a kapanunotan. 6 Isuna a mangngilin iti aldaw ket ngilinenna para iti Apo. Ken isuna a mangan, mangan para iti Apo, ta pagyamananna ti Dios. Isuna a saan a mangan, saan a mangan para iti Apo. Agyamyaman met isuna iti Dios. 7 Ta awan kadatayo ti agbibiag para iti bagina, ken awan ti matay para iti bagina. 8 Ta no agbiagtayo, agbiagtayo para iti Apo. Ket no mataytayo, mataytayo para iti Apo. Ket agbiagtayo man wenno matay, kukuanatayo ti Apo. 9 Ta iti daytoy a panggep, natay ni Cristo ken nagbiag manen, tapno agbalin isuna nga Apo dagiti natay ken dagiti sibibiag. 10 Ngem sika, apay nga ukomem ti kabsatmo? Ken sika, apay nga umsiem ti kabsatmo? Ta agtakdertayto amin iti sangoanan iti tugaw a pangukoman ti Dios. 11 Ta naisurat, "Bayat nga agbibiagak," kuna ti Apo, "agparintumengto kaniak ti amin a tattao, ken agdaydayawto ti tunggal dila iti Dios." 12 Ngarud, dumatagto ti tunggal maysa kadatayo iti Dios. 13 Saantayo ngaruden nga ukomen ti tunggal maysa, ngem ketdi ikeddengtayo daytoy nga awanto ti mangikabil iti pakaitibkolan wenno mangsilo iti kabsatna. 14 Ammok ken nauyotanak kenni Apo Jesus, nga awan ti narugit a bukbukodna. Kenkuana laeng a mangibilbilang a saan a nadalus ti aniaman a banag, saan a nadalus daytoy kenkuana. 15 No mapasakitan ti kabsatmo gapu iti taraon, saankan a magmagna iti ayat. Saanmo a dadaelen ti tao gapu iti taraonmo a nakaigapuan ti pannakatay ni Cristo. 16 Isu a saanyo nga itulok nga uyawen dagiti tattao dagiti ipagarupyo a nasayaat nga ar-aramidyo. 17

Ta ti pagarian ti Dios ket saan a maipapan iti taraon
ken mainom, ngem maipanggep iti kinalinteg, kapia,
ken rag-o nga ited iti Espiritu Santo. **18** Ta ti tao
nga agserserbi kenni Cristo iti kastoy a wagas ket
paragsakenna ti Dios ken anamungan dagiti tattao.
19 Ngarud, gun-odentayo koma dagiti banbanag a
mangted kapia ken dagiti banbanag a mangpabileg iti
tunggal maysa. **20** Saanmo a dadaelen ti trabaho
ti Dios gapu iti taraon. Pudno a nadalus ti amin
a banbanag, ngem dakes daytoy para iti dayta a
tao a mangan ken pakaitibkulanna. **21** Nasayaat ti
saan a mangan iti karne, wenno uminom iti arak,
wenno aniaman a banag a pakasairan ti kabsatmo.
22 Dagitoy a pammati nga adda kadakayo, dakayo
laeng ken ti Dios ti makaammo. Nagasat ti tao a
saanna a mariribuk ti konsensiana maipanggep iti an-
anamonganna. **23** Mariribuk ti konsensia ti agduadua,
no mangan isuna, gapu ta saan daytoy a nagtaud iti
pammati. Ken basol ti aniaman a saan a nagtaud iti
pammati.

15 Ita, datayo a napigsa ket masapul a tulongantayo
iti pagkapsutan dagiti nakapsut, ken saan a
masapul a paragsaken iti bagbagitayo. **2** Paragsaken
koma ti tunggal maysa kadatayo iti kaarrubana ta
dayta iti nasayaat, tapno mapatibker isuna. **3** Ta uray
ni Cristo ket saanna a pinaragsak iti bagina. Ngem
ketdi, daytoy ket kas naisurat, “Natnag kaniak dagiti
panangpabain dagiti nangpabain kadakayo.” **4** Ta
no ania iti naisurat iti naglabas ket naisurat para iti
pakasursuroantayo, tapno maaddaantayo ti talged
babaen iti kinaanus ken babaen iti panangpabileg
iti nasantoan a sursurat. **5** Ipaay koma ita ti Dios
kadakayo iti kinaanus ken pannakapabileg iti agpada
a panunot ti tunggal maysa a maiyannurot kenni
Cristo Jesus. **6** Aramidenna koma daytoy tapno iti
maymaysa a panunot ket mapadayawanyo ti Dios
ken Ama ti Apotayo a ni Jesu-Cristo. **7** Awatenyo
ngarud iti tunggal maysa, a kas panangawat met
ni Cristo kadakayo, iti pammadayaw iti Dios. **8** Ta
ibagak a nagbalin nga adipen ti pannakakugit ni Cristo
iti biang ti kinapudno iti Dios. Inaramidna daytoy
tapno maipatungpalna dagiti kari a naited kadagiti
amma, **9** ken tapno itan-ok dagiti Hentil ti Dios
gapu iti asina. Kas naisurat, “Mangtedakto ngarud iti
pammadayaw kenka kadagiti Hentil ken agkantaakto ti
pagdaydayaw iti naganmo.” **10** Imbagana pay daytoy,
“Agrag-okayo, dakayo a Hentil, kadagiti tattaona.” **11**
Kunana manen, “Idaydayawyo ti Apo, dakayo amin
a Hentil; Idaydayaw koma amin a tattao isuna.” **12**
Ibagbaga manen ni Isaias, “Addanto iti kaputotan
ni Jesse, ken ti tumakderto nga agturay kadagiti
Hentil. Maaddaanto iti talek dagiti Hentil kenkuana.”
13 Punoennakayo koma ti Dios iti talged iti amin rag-o
ken kapia iti panamatiyo, tapno dumakkel ti talgedyo,
babaen iti pannakabalin ti Espiritu Santo. **14** Mamatiak
mismo maipanggep kadakayo, kakabsatko. Mamatiak
met a napnoankayo iti kinaimbag, napnoan iti amin
a pannaka-ammo. Mamatiak met a kabaelanyo iti
mangbagbaga iti tunggal maysa. **15** Ngem ad-adda a
timmuredak nga agsursurat kadakayo maipanggep
iti sumagmamano a banbanag tapno palagipankayo
manen, gapu iti sagut nga inted ti Dios kaniak. **16**
Daytoy a sagut ket tapno agbalinak nga adipen ni
Cristo Jesus a naibaon kadagiti Hentil, tapno idaton
a kas padi ti ebanghelio iti Dios. Rumbeng nga
aramidek daytoy tapno agbalin a makaay-ayo iti
panagidatdaton dagiti Hentil maipaay iti Dios babaen
iti Espiritu Santo. **17** Isu nga iti pakaragsakak ket
adda kenni Cristo Jesus ken kadagiti banbanag
iti Dios. **18** Ta saanak nga agbain a mangibaga
iti aniaman a banag malaksid ti naaramidan ni
Cristo babaen kaniak gapu iti panagtulnog dagiti
Hentil. Naaramid dagitoy a banbanag babaen iti
sao ken aramid, **19** babaen ti pannakabalin dagiti
pagilasinan ken dagiti nakakaskasdaaw ken babaen
ti pannakabalin iti Espiritu Santo. Isu a manipud iti
Jerusalem ken agingga iti kas kaadayo iti Ilirico,
naan-anay a naikasabak ti ebanghelio ni Cristo. **20** Iti
kastoy a wagas, tarigagayko iti mangiwaragawag ti
ebanghelio, ngem saan nga ti lugar a naam-ammon
iti nagan ni Cristo, tapno saanak a mangipatakder iti
rabaw ti pondasion iti sabali a tao. **21** Kas naisurat:
“Dagiti immay a saan pay a nakadamag kenkuana
ket makitadanto isuna ken maawatanto dagiti saan
pay a nakangngeg.” **22** Nalapdanak met ngarud
iti namin-adu a daras iti iyuumayko kadakayo. **23**
Ngem ita, awananakon ti lugar kadagitoy a rehion
ken tinartarigagayak iti ad-adu pay a tawen nga
iyuumayko kadakayo. **24** Isu a no mapanak idiay
Espania, namnamaek a makitakayo iti ilalabasko
ken agpatulodak iti dalanko kadakayo kalpasan a
makipagragsakak kadakayo iti apagbiit. **25** Ngem
mapanakon ita idiay Jerusalem tapno agserbi kadagiti
namati. **26** Ta pakaragsakan dagiti taga Macedonia
ken taga Grecia ti mangted iti maysa a tulong kadagiti
nakurapay kadagiti namati nga adda idiay Jerusalem.
27 Wen, pakaragsakanda ken pudno, isuda dagiti

nakautang. Ta no nakibingay dagiti Hentil kadagiti naespirituan a banbanag, ket nakautangda met kadakuada nga agserbida iti material a banbanag. **28** Inton maleppaskon ngarud daytoy ken naiyawatkon daytoy a bunga kadakuada, mapanakton iti dalan nga agturong idiay Espania. **29** Ammok dayta, nga inton umayak kadakayo, umayakto a napnoan iti bendision ni Cristo. **30** Ita, guyugoyenkayo, kakabsat, babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo, ken babaen iti ayat iti Espiritu, a buyogandak iti nainget a panagkararagyo iti Dios para kaniak. **31** Ikararagyo a mailisiak koma kadagiti saan nga agtulnog idiay Judea ken maawat koma dagiti namati iti panagserbik idiay Jerusalem. **32** Ikararagyo a makaumayakto koma kadakayo a sirarag-o babaen iti pagayatan ti Dios, ken tapno koma agkakaduatayo, a makasarak iti inana. **33** Sapay koma ta adda kadakayo amin ti Dios a mangted iti talna. Amen

16 Irekomandarko kadakayo ti kabsattayo a babai a ni Febe, nga adipen iti iglesia nga adda idiay Cencrea, **2** tapno mabalin nga awatenyo isuna iti Apo. Aramidenyo daytoy iti wagas a maikari kadagiti namati ken agtakderkayo iti sibayna iti aniaman a banag a pakasapulanna kadakayo. Ta nagbalin isuna a katulongan iti kaadduan, ken uray pay kaniak. **3** Kablaawanyo da Priscila ken Akila, dagiti kaduak a trabahador kenni Cristo Jesus, **4** nagpeggad ti biagda gapu kaniak. Agyamanak kadakuada, ken saan laeng a Siak, ngem uray pay dagiti amin nga iglesia dagiti Hentil. **5** Kablaawanyo ti iglesia nga adda iti pagtaenganda. Kablaawanyo ti ay-ayatek nga Epeneto, nga isu iti immuna a bunga iti Asia a maipaay kenni Cristo. **6** Kablaawanyo ni Maria, a nagtrabaho iti kasta unay para kadakayo. **7** Kablaawanyo da Adronico ken Junia, a kabagiak, ken dagiti padak a balud. Nalatakda kadagiti apostol, nga addada met ken Cristo sakbay kaniak. **8** Kablaawanyo ni Ampliato, ti ay- ayatek iti Apo. **9** Kablaawanyo ni Urbano, ti padatayo a trabahador kenni Cristo ken Estakis nga ay- ayatek. **10** Kablaawanyo ni Apeles, ti napaneknekan ken ni Cristo. Kablaawanyo dagiti adda iti sangakabbalayan ni Aristobulo. **11** Kablaawanyo ni Herodion, a kabagiak. Kablaawanyo dagiti adda iti sangakabbalayan ni Narciso nga adda iti Apo. **12** Kablaawanyo ni Trifena ken Trifosa, nga agtrabtrabaho iti kasta unay iti Apo. Kablaawanyo ti inay-ayat a ni Persida, nga adu iti natrabahoanna iti Apo. **13** Kablaawanyo ni Rufo, a napili para iti Apo, ken ti inana ken inak. **14** Kablaawanyo ni Asincrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ken dagiti kakabsat nga adda kadakuada. **15** Kablaawanyo da Filologo ken Julia, ni Nereo ken ti kabsatna a babai, ken ni Olimpas, ken dagiti amin a namati nga adda kadakuada. **16** Kablaawanyo ti tunggal maysa iti nasantoan nga agek. Kablaawannakayo amin nga iglesia ni Cristo. **17** Guyogoyenkayo ita kakabsat, a panunotenyo ti maipanggep kadagiti mangparparnuay iti panagsisina ken pakatibtibkulan. Lumablabesda iti sursuro a naadalyo. Adaywanyo ida. **18** Ta saanda nga agserserbi kenni Cristo Apotayo dagitoy a tattao, ngem dagiti bukodda a tian. Allilawenda dagiti puso dagiti awan basolna babaen iti panagsaoda ti naalumamay ken nalabes a panangipadayaw. **19** Ta nakadanun iti tunggal maysa ti pagulidanan iti panagtulnogyo. Makipagragrag-oak ngarud kadakayo, ngem kayatko nga agbalinkayo a masirib no ania iti naimbag, ken awanan iti ammo iti dakes. **20** Rumekento ti Dios iti kapia ni Satanas iti mabiit babaen kadagiti sakayo. Adda koma kadakayo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo. **21** Kablaawannakayo ni Timoteo padak a trabahador, ken Lucio, Jason, ken Sosiparo, a kabagiak. **22** Siak, ni Tercio, a nangisurat iti daytoy, kablaawankayo iti Apo. **23** Kablaawannakayo ni Gayo, ti nangsangaili kaniak ken iti entero nga iglesia. Kablaawannakayo ni Erasto a tresurero iti siudad, ken ti kabsat a ni Cuarto. **24** Adda koma kadakayo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo. **25** Ita, kenkuana a mangpatakder kadakayo maiyannurot iti ebangheliok ken ti ikaskasaba ni Jesu- Cristo, kas maiyannurot iti nailatak a palimed a naidulin a nalimed iti nabayagen, **(aiōnios g166)** **26** ngem naiparangen ken naipakaammo itan babaen kadagiti naipadto a nasantoan a sursurat a maiyannurot iti bilin iti agnanayon a Dios, a para iti panagtulnog iti pammati kadagiti amin a Hentil? **(aiōnios g166)** **27** para iti maymaysa laeng a masirib a Dios, babaen kenni Jesu- Cristo, maadda koma kenkuana ti dayag iti agnanayon. Amen. **(aiōn g165)**

1 Corinto

1 Ni Pablo nga inayaban ni Cristo Jesus nga agbalin
nga apostol babaen iti pagayatan ti Dios, ken
ni Sostenes a kabsattayo, **2** iti iglesia ti Dios idiay
Corinto ken kadagidiay naidaton kenni Cristo Jesus,
a naayaban nga agbalin a nasantoan a tattao.
Agsursuratkami pay kadagiti amin nga umaw-awag iti
nagan ti Apotayo a ni Jesu-Cristo iti amin a lugar, ti
Apoda ken Apotayo. **3** Maadda koma kadakayo ti
parabur ken talna a naggapu iti Dios nga Amatayo ken
ni Apo a Jesu-Cristo. **4** Kanayonak nga agyamyaman
iti Diosko gapu kadakayo, gapu iti parabur ti Dios nga
inted ni Cristo Jesus kadakayo. **5** Pinabaknangnakayo
iti amin a wagas, iti amin a panagsao ken iti
amin a pannakaammo. **6** Pinabaknangnakayo, a
kas iti pammaneknek maipanggep kenni Cristo ket
napaneknekan a pudno kadakayo. **7** Ngarud dikay
nagkurang iti naespirituan a sagut, bayat iti sigagagar
a panagur-urayyo iti pannakaiparangarang ti Apotayo
a ni Jesu- Cristo. **8** Papigsaennakayonto pay agingga
iti panungpalan, tapno awanto iti pakapilawanyo inton
aldaw ti Apotayo a ni Jesu-Cristo. **9** Napudno ti Dios
a nangayab kadakayo iti pannakikadua iti Anakna
a ni Jesu-Cristo nga Apotayo. **10** Guyugoyenkayo
ita, kakabsat a lallaki ken babbai, babaen iti nagan
ti Apotayo a ni Jesu-Cristo, nga umanamongkayo
amin, ken awan koma iti panagsisina kadakayo.
Guyugoyenkayo nga agtitipon nga addaan iti agpada
a kapanunotan ken agpada a panggep. **11** Ta
naipadamag dagiti tattao ni Chloe kaniak a rumrumsua
ti pannakabingay-bingay kadakayo. **12** Daytoy ti
kayatko a sawen: Ibagbaga iti tunggal maysa
kadakayo, “Kenni Pabloak,” wenno “Kenni Apollosak,”
wenno “Kenni ni Cefasak,” wenno “Kenni Cristoak.” **13**
Nabingay kadi ni Cristo? Nailansa kadi ni Pablo iti krus
para kadakayo? Nabautisarankayo kadi iti nagan ni
Pablo? **14** Agyamanak iti Dios nga awan iti binautisarak
kadakayo, malaksid kada Crispo ken Gayo, **15** Daytoy
ket tapno awan makaibaga a binautisarankayo babaen
iti naganko. **16** (Binautisarak pay dagiti sangkabalayan
ni Estefanas. Malaksid iti dayta, saanko nga ammo
no adda pay binautisarak a sabali.) **17** Ta saannak
nga imbaon ni Cristo a mangbautisar ngem tapno
mangikasaba ti ebanghelio. Saannak nga imbaon a
mangasaba kadagiti nainsiriban a pagsasao ti tao,
tapno saan a mapukaw ti pannakabalin ti krus ni Cristo.
18 Ta ti mensahe a maipanggep ti krus ket kinamaag
kadagiti matmatayen. Ngem kadagiti isalsalakan ti
Dios, ket isu iti pannakabalin ti Dios. **19** Ta naisurat,
“Dadaelekto ti kinasirib dagiti masirib. Lappedakto
ti pannakaawat dagiti nasaririt.” **20** Sadino ti ayan
ti nasirib a tao? Sadino ti ayan ti napnoan iti adal?
Sadino ti ayan ti mannakisuppiat iti daytoy a lubong?
Saan kadi a pinagbalinen ti Dios ti kinasirib ti lubong
a kinamaag? **(aiōn g165)** **21** Yantangay ta iti kinasirib
ti lubong ket saanna nga am-ammo ti Dios, naay-
ayo ti Dios babaen iti minamaag a panangaskasaba
tapno maisalakan dagiti mamati. **22** Ta agkidkiddaw
dagiti Judio kadagiti nakakaskasdaaw a pagilasinan
ken birbiruken dagiti Griego ti kinasirib. **23** Ngem
ikasabami ti pannakailansa ni Cristo idiay krus, a
pakaitibkolan a bato kadagiti Judio ken kinamaag
kadagiti Griego. **24** Ngem kadagiti inayaban ti Dios,
agpada a Judio ken dagiti Griego, ikaskasabami
a ni Cristo ti pannakabalin ken sirib ti Dios. **25**
Ta ti kinamaag ti Dios ket nasirsirib ngem dagiti
tattao, ken ti kinakapsut ti Dios ket nabilbileg ngem
dagiti tattao. **26** Kitaenyo iti panangayab ti Dios
kadakayo, kakabsat a lallaki ken babbai. Saan nga
adu kadakayo ti masirib babaen iti pagannurotan ti
tao. Saan nga adu kadakayo ket nabileg. Saan nga
adu kadakayo ti addaan iti natan-ok a pannakaiyanak.
27 Ngem pinili ti Dios dagiti minamaag a banbanag
iti lubong tapno pabainanna ti masirib. Pinili ti Dios
ti nakapsut iti lubong a mangpabain iti napigsa.
28 Pinili ti Dios no ania ti nababa ken maum-umsi
iti lubong. Pinilina pay dagiti banag a naibilang
kas awan kaes-eskanna, tapno pagbalinenna nga
awan kaes-eskanna dagiti banbanag a naibilang a
napateg. **29** Inaramidna daytoy tapno awan ti rason
nga agpasindayag ti siasinoman iti sangoananna. **30**
Gapu iti inaramid ti Dios, addakayon ita kenni Cristo
Jesus, a nagbalin para kadatayo a kinasirib manipud
ti Dios. Nagbalin isuna a kinalinteg, kinasanto ken
pannakasubbottayo. **31** Kas nagbanaganna, kas
kinuna ti Nasantoan a Surat, “Ti siasinoman nga
agpasindayag, agpasindayag koma iti Apo.”

2 Idi immayak kadakayo, kakabsat a lallaki ken
babbai, saanak nga immay nga addaan iti kinalaing
iti panagsao wenno kinasirib kas inwaragawagko dagiti
nakalemmeng a kinapudno maipanggep iti Dios. **2** Ta
inkeddengko nga awan iti ammok idi addaak kadakayo
malaksid kenni Jesu-Cristo, ken iti pannakailansana.
3 Ken addaak kadakayo iti kinakapuy, ken iti buteng
ken iti kasta unay a panagpigerger. **4** Ken ti

mensahek ken iti panangiwaragawagko ket saan
nga iti makaallukoy a sasao ti kinasirib. Ngem
ketdi, addada ti panangilawlawag ti Espiritu ken ti
pannakabalin, **5** tapno ti pammatiyo ket saan nga iti
kinasirib dagiti tattao, ngem iti pannakabalin ti Dios. **6**
Ita, agsaokami ti kinasirib kadagiti nataengan, ngem
saan a ti kinasirib iti daytoy a lubong, wenno kadagiti
agturturay iti daytoy a tawen, a mapukpukawen. **(aiōn
g165)** **7** Ngem ketdi, ibagami ti kinasirib ti Dios iti
nailemmeng a kinapudno, ti nailemmeng a kinasirib
nga inkeddeng ti Dios sakbay dagiti tawtawen para iti
dayagtayo. **(aiōn g165)** **8** Awan kadagiti agtuturay iti
daytoy a tawen ti makaammo iti daytoy a kinasirib,
ta no naawatanda daytoy iti dayta a tiempo, saanda
koma nga inlansa iti krus ti Apo iti dayag. **(aiōn g165)** **9**
Ngem kas naisurat, “Banbanag nga awan ti nakakita,
awan pay nakangngeg, awan iti nakaarapaap, dagiti
banbanag nga insagana ti Dios maipaay kadagidiay
mangay-ayat kenkuana.” **10** Dagitoy dagiti banbanag
nga imparangarang ti Dios kadatayo babaen iti
Espiritu. Ta suksukimaten ti Espiritu dagiti amin a
banag, uray dagiti nauuneg a banbanag iti Dios.
11 Ta siasino iti makaammo kadagiti kapanunotan
ti tao malaksid ti espiritu iti daytoy a tao nga adda
kenkuana? Kasta met, awan iti makaammo kadagiti
nauuneg a banbanag ti Dios malaksid iti Espiritu ti
Dios. **12** Ngem saantayo nga inawat ti espiritu iti
lubong, ngem ti Espiritu a naggapu iti Dios, tapno
maamoantayo dagiti banbanag a siwayawaya nga
inted ti Dios kadatayo. **13** Agsaokami maipanggep
kadagitoy a banbanag iti sasao a saan a maisuro ti
kinasirib iti tao, ngem ti isursuro iti Espiritu kadakami.
Ipatpatarus ti Espiritu dagiti naespirituan a sasao iti
naespirituan a kinasirib. **14** Saan nga awaten ti saan a
naespirituan a tao dagiti banbanag a kukua ti Espiritu
iti Dios, ta kinamaag dagitoy kenkuana. Saanna a
maammoan dagitoy gapu ta mailasin dagitoy babaen
iti espiritu. **15** Ukomen ti naespirituan dagiti amin
a banbanag, ngem saan isuna nga ukomen dagiti
sabali. **16** “Ta siasino ti makaammo iti panunot ti
Apo, a masuroanna isuna?” Ngem adda kadatayo ti
panunot ni Cristo.

3 Ken siak, kakabsat a lallaki ken babbai, ket saan
a makasao kadakayo a kas naespirituan a tattao,
ngem ketdi kas nainlasagan a tattao, a kas maladaga
kenni Cristo. **2** Tinaraonankayo iti gatas ken saan
a karne, ta saankayo pay a nakasagana idi para iti
karne. Ken uray ita ket saankayo pay a nakasagana.
3 Ta nainlasagankayo pay laeng. Ta adda kadakayo
iti panagimon ken panagririri, saankayo kadi nga
agbibiag segun iti lasag, ken saankayo kadi a
magmagna babaen kadagiti pagannurotan ti tao?
4 Ta no kuna ti maysa, “Surotek ni Pablo,” ken
ibagbaga iti sabali, “Surotek ni Apollos,” saankayo
kadi nga agbibiag a kas tattao? **5** Siasino ngarud ni
Apollos? Ken siasino ni Pablo? Dagiti adipen a babaen
kadakuada ket namatikayo, a nangtedan ti Apo
kadagiti trabaho. **6** Nagmulaak, sinibugan ni Apollos,
ngem inted ti Dios iti panagdakkel. **7** Isu ngarud, awan
aniaman no siasino ti agmula wenno ti mangsibug.
Ngem ti Dios ti mangpadpadakkel. **8** Ita, ti agmula ken
ti mangsibug ket maymaysa, ken awatento ti tunggal
maysa ti bukodna a tangdan segun iti bukodna nga
aramid. **9** Ta kapadanakami a trabahador ti Dios.
Dakayo ti minuyongan ti Dios, ti pasdek ti Dios. **10**
Segun iti parabur ti Dios a naited kaniak a kas nalaing
nga agipatpatakder, nangilatagak/nangiplastarak iti
pundasyon ken adda sabali a nagpatakder iti rabawna
daytoy. Ngem agannad koma ti tunggal maysa no
kasano nga agipatakder isuna iti daytoy. **11** Ta
awanen ti makaipatakder/makaiplastar iti sabali a
pundasion ngem ti maysa a naipatakderen, dayta
ket ni Jesu-Cristo. **12** Ita, no mangipatakder ti
siasinoman iti rabaw ti pundasyon nga addaan iti
balitok, pirak, napateg a batbato, kayo, garami,
wenno nagirikan, **13** maipakaammonto ti trabahona,
ta ipakaammonto daytoy ti lawag ti aldaw. Ta
maipakaammonto daytoy babaen iti apuy. Subokento
ti apuy ti kita dagiti naaramidan ti tunggal maysa.
14 No agtalinaed ti aniaman nga ipatakder ti tao,
magungunaanto isuna. **15** Ngem no napuuran
ti trabaho ti siasinoman, agsagabanto isuna iti
pannakapukaw. Ngem maisalakanto isuna, a kasla
agliblibas iti apuy. **16** Saanyo kadi nga ammo a
templonakayo ti Dios ken agnanaed ti Espiritu iti
Dios kadakayo? **17** No dadaelen ti siasinoman ti
templo iti Dios, dadaelento ti Dios dayta a tao. Ta
nasantoan ti templo iti Dios, ken kasta kayo met.
18 Awan koma ti mangallilaw iti bagina. No adda ti
siasinoman kadakayo iti agpanunot a masirib isuna
iti daytoy a panawen, bay-am isuna nga agbalin
a “maag” tapno agbalin isuna a masirib. **(aiōn g165)**
19 Ta ti kinasirib iti daytoy a lubong ket kinamaag
iti Dios. Ta naisurat, “Tiltiliwenna ti masirib kadagiti
kinasikapda.” **20** Ket manen, “Ammo ti Apo nga awan
mamaayna ti panagrasrason iti masirib.” **21** Isu nga
awanen ti panagpaspasindayag maipanggep kadagiti

tattao! Ta kukuayo dagiti amin a banbanag, **22** ni Pablo man, wenno ni Apollos, wenno ni Cephas, wenno ti lubong, wenno biag, wenno patay, wenno dagiti banbanag iti agdama, wenno dagiti banbanag a dumtengto. Kukuayo dagiti amin a banbanag, **23** ken kukuanakayo ni Cristo, ken kukua ti Dios ni Cristo.

4 Kastoy ti rumbeng a panangibilang dagiti tao kadakami, kas dagiti adipen ni Cristo ken dagiti mangay-aywan kadagiti nailimed a kinapudno ti Dios. **2** Iti kasta nagrud, kasapulan para kadagiti mangay-aywan nga agbalinda a mapagtalkan. **3** Ngem para kaniak bassit unay a banag a maukomak babaen kadakayo wenno babaen iti aniaman a pangukoman iti tao. Ta saanko pay nga uk-ukomen ti bagik. **4** Saanko nga ammo ti aniaman a pammabasol a naaramid maibusor kaniak, ngem saanna a kayat a sawen dayta nga awan ti basolko. Ti Apo ti mangukom kaniak. **5** Ngarud, saankayo nga agibalikas iti panangukom maipanggep iti aniaman a banag sakbay ti tiempo, sakbay nga umay ti Apo. Ipannanto iti lawag dagiti nailimed a banbanag iti sipnget ken iparangna dagiti panggep iti puso. Ket awatento ti tunggal maysa ti pammadayawna manipud iti Dios. **6** Ita, kakabsat a lallaki ken babbai, inusarko dagitoy a pagannurotan iti bagik ken ni Apolos para iti pagimbaganyo, tapno mabalinyo masursuro kadakami ti kayat a sawen iti pagsasao a, "Saankayo a lumabes iti naisurat." Daytoy ket tapno awan kadakayo ti mangitangsit iti maysa a tao maibusor ti sabali. **7** Ta siasino ti makakita ti aniaman a nagdumaanyo ken dagiti sabali? Ania iti adda kadakayo a saanyo a siwawaya a naawat? No siwawaya a naawatyo daytoy, apay nga agpalanggguadkayo a kasla saanyo a siwaya-waya a naawat daytoy? **8** Addan kadakayo iti amin a kayatyo! Bimmaknangkayon! Nangrugikayon nga agturay—nga adayo manipud kadakami! Pudno, tarigagayak a nagturaykayo koma, tapno mabalinkami a makipagturay kadakayo. **9** Ta ti pagarupko ket inkabilnakami ti Dios nga apostol a maiparang a kas ti kaudian iti pila ti prusision ken kasla kadagiti lallaki a naikeddeng a mapapatay. Nagbalinkami a naisangsangayan a pabuya iti lubong, kadagiti anghel ken kadagiti tattao. **10** Maagkami para kenni Cristo, ngem masiribkayo kenni Cristo. Nakapuykami, ngem napigsakayo. Napadayawankayo, ngem naum-umsikami. **11** Agingga iti daytoy nga agdama a tiempo, mabisin ken mawawkami, nakawesankami a sikukurapay, nakabilkabilkami iti nakaro, ken awan ti pagtaenganmi. **12** Agtrabahokami ti kasta unay, agtrabtrabahokami babaen kadagiti bukodmi nga ima. No mailunodkami, mangbendisionkami. No maidadaneskami, agibturkami. **13** No napadakeskami, agsaokami ti kinaimbag. Nagbalinkami, ken maibilbilang pay laeng a basura ti lubong ken ti karugitan kadagiti amin a banbanag. **14** Saanko nga isursurat dagitoy a banbanag tapno pabainankayo, ngem tapno ilintegkayo a kas ay-ayatek nga annakko. **15** Ta uray no addaankayo iti sangapulo a ribu a mangay-aywan kenni Cristo, awan ti adu nga ammayo. Ta nagbalinak nga amayo kenni Cristo Jesus babaen iti ebanghelio. **16** Isu a guyugoyenkayo a tuladendak. **17** Isu nga imbaonko ni Timoteo kadakayo, ti ay-ayatek ken napudno nga anakko iti Apo. Ipalagipna kadakayo dagiti wagasko kenni Cristo, kas isursurok dagitoy iti sadinoman ken iti tunggal iglesia. **18** Ita, napalangguad unay ti sumagmamano kadakayo, nga agtigtignay a kasla saanakon nga umay kadakayo. **19** Ngem umayakto kadakayo iti mabiit, no pagayatan ti Apo. Ken maammoakto saan laeng nga iti sasao dagitoy a napalangguad unay, ngem makitakto ti bilegda. **20** Ta ti pagarian ti Dios ket saan a nabukel iti sasao ngem ti pannakabalin. **21** Ania ti kayatyo? Umayak kadi kadakayo nga addaan ti pang-or wenno addaan ti ayat ken espiritu iti kinaalumamay?

5 Nangngegmi ti maysa a padamag nga adda ti kinaderrep kadakayo, maysa a kita iti kinaderrep a saan pay a mapalubosan uray kadagiti Hentil. Ti padamag ket maysa kadakayo iti makikakaidda ti asawa ni amana. **2** Ken natangsitkayo unay! Saan kadi a rumbeng nga agladingitkayo koma? Ti nangaramid iti daytoy ket masapul a maikkat manipud kadakayo. **3** Ta, uray no awanak iti bagi ngem addaak iti espiritu, inukomkon ti nangaramid iti daytoy, a kasla addaak sadiay. **4** No aguummongkayo nga agkakadua iti nagan ni Apotayo a Jesus, ket adda met ti espirituk sadiay iti pannakabalin ni Apotayo a ni Jesus, inukomkon daytoy a tao. **5** Inaramidko daytoy tapno iyawatko daytoy a tao kenni Satanas para iti pannakadadael iti lasag, tapno mabalin a maisalakan ti espirituna iti aldaw ti Apo. **6** Saan a nasayaat ti panagpanpannakkelyo. Saanyo kadi nga ammo a ti bassit a lebadura ket paalsaenna ti sibubukel a tinapay? **7** Dalusanyo dagiti bagbagiyo iti daan a lebadura tapno agbalinkayo a baro a masa, tapno agbalinkayo a tinapay nga awan lebadurana. Ta ni Cristo, ti korderatayo iti Ilalabas,

ket naidatonen. 8 Isu a rambakantayo ngarud ti fiesta, saan nga iti daan a lebadura, ti lebadura iti saan a nasayaat a kababalin ken kinadakes. Ngem ketdi, agrambaktayo babaen iti tinapay nga awan lebadurana iti kinapasnek ken kinapudno. 9 Insuratko kadakayo a saankayo a makikadua kadagiti naderrep a tattao. 10 Pulos a saanko a kayat a sawen a dagiti naderrep a tattao iti daytoy a lubong, wenno dagiti naagum, wenno dagiti manangallilaw, wenno dagiti agrukbab kadagiti didiosen, agsipud ta ti umadayo manipud kadakuada ket masapul a rummuarkayo iti lubong. 11 Ngem ita agsursuratak kadakayo a saankayo a makikadua iti siasinoman a maawagan iti kabsat a lalaki wenno kabsat a babai ken Cristo ngem agbibiag iti kinaderrep, wenno ti naagum, wenno ti agrukbab kadagiti didiosen, wenno ti naranggas ti panagsasaona, wenno mammartek, wenno manangallilaw. Saankayo a makipangan iti kasta a tao. 12 Ta kasanoak a nairaman iti panangukom kadagiti adda iti ruar ti iglesia? Ngem ketdi, saan kadi a dakayo ti mangukom kadagiti adda iti uneg ti iglesia? 13 Ngem ukomen ti Dios dagiti adda iti ruar. "Ikkatenyo ti dakes a tao manipud kadakayo."

6 No ti maysa kadakayo ket addaan iti riri iti sabali a tao, natured kadi isuna a mapan iti sibil a pangukoman iti sangoanan iti saan a namati nga ukom, imbes nga iti sangoanan dagiti namati? 2 Saanyo kadi nga ammo nga ukomento dagiti namati ti lubong? Ken no ukomenyonto ti lubong, saanyo kadi a kabaelan nga urnosen dagiti saan a napateg a banbanag? 3 Saanyo kadi nga ammo nga ukomentayonto dagiti anghel? Saan kadi nga ad-adda pay a mabalintayo nga ukomen dagiti banbanag iti daytoy a biag? 4 Ket no masapul a mangukomkayo maipapan iti inaldaw a panagbiag, apay nga idatdatagyo dagiti kasta a banbanag a kas kadagitoy iti sangoanan dagiti awan ti saadna iti iglesia? 5 Ibagak daytoy para ti pannakaibabainyo. Awan kadi iti masirib kadakayo a mangurnos iti riri iti nagbabaetan dagiti kakabsat a lallaki ken babbai? 6 Ngem kas mapaspasamak, mapan ti maysa a namati iti pangukoman maibusor iti sabali a namati, ken naidatag dayta a banag iti sangoanan ti saan a namati nga ukom! 7 Ti kinapudno nga adda ti aniaman a riri iti nagbabaetan dagiti Kristiano ket pannakaabaken para kadakayo. No ngay ngata sagabaenyo iti dakes? No ngay ngata itulokyo laengen dagiti bagbagiyo a makusitan? 8 Ngem ginuliban ken kinusitanyo dagiti dadduma, ken dagitoy ket bukodyo a kakabsat a lallaki ken babbai! 9 Saanyo kadi nga ammo a saanto a matawid dagiti saan a nalinteg ti pagarian iti Dios? Saanyo a patien dagiti inuulbod. Dagiti naderrep, dagiti agrukbab kadagiti didiosen, dagiti mannakikamalala, dagiti lallaki a balangkantis, dagiti aggartem ti padada a lalaki wenno padada a babai, 10 dagiti agtatakaw, dagiti naagum, dagiti mammartek, dagiti mamadpadakes, ken dagiti manangallilaw—awan kadakuada ti makatawid iti pagarian ti Dios. 11 Ket kasta ti sumagmamano kadakayo. Ngem nadalusankayon, ngem naidatonkayon iti Dios, ngem napalintegkayon iti Dios iti nagan ni Apo Jesu Cristo ken babaen iti Espiritu ti Diostayo. 12 "Amin a banag ket nalinteg para kaniak," ngem saan nga amin a banbanag ket makaipaay iti pagimbagan. "Amin a banag ket nalinteg para kaniak," ngem saanakto nga agpaituray iti aniaman kadagitoy. 13 "Ti makan ket para iti tian, ken ti tian ket para iti makan," ngem agpadpadanto a gibusan ti Dios ida. Ti bagi ket saan a naaramid para iti kinaderrep. Ngem ketdi, ti bagi ket para iti Apo, ken mangipasabet ti Apo para iti bagi. 14 Pinagungar iti Dios ti Apo ken pagungarennatayunto met babaen iti pannakabalinna. 15 Saanyo kadi nga ammo a kamkameng ni Cristo ti bagiyo? Iyadayok kadi dagiti kamkameng ni Cristo ken itiponko iti maysa a balangkantis? Saan a mabalin! 16 Saanyo kadi nga ammo a ti makitipon iti balangkantis ket agbalin a maysa a lasag kenkuana? Kas kinuna ti Nasantoan a Surat, "Agbalinto a maysa a lasag dagiti dua." 17 Ngem ti naitipon iti Apo ket agbalin a maysa nga espiritu kenkuana. 18 Umadayokayo manipud iti kinaderrep! "Tunggal sabali a basol a maaramid ti maysa a tao ket adda ti ruar iti bagi," ngem ti naderrep a tao ket agbasbasol iti bukodna a bagi. 19 Saanyo kadi nga ammo a ti bagiyo ket templo ti Espiritu Santo, nga agnanaed kadakayo, nga adda kadakayo manipud iti Dios? Saanyo kadi nga ammo a saanyo a kukua ti bukodyo? 20 Ta nagatangkayo ti nangina. Ngarud dayawenyo ti Dios babaen ti bagiyo.

7 Ita maipapan kadagiti banbanag nga insuratyo kaniak: Adda dagiti tiempo a nasayaat para iti lalaki a saan a makikaidda iti asawana a babai. 2 Ngem gapu kadagiti sulisog dagiti adu a dinederrep nga ar-aramid, tunggal lalaki ket masapul nga addaan iti bukodna nga asawa a babai, ken ti tunggal babai ket masapul nga addaan iti bukodna nga asawa a lalaki. 3 Masapul nga ited ti asawa a lalaki iti asawana

a babai ti karbenganna a kas asawa, ken kasta met ti asawa a babai iti asawana a lalaki. **4** Saan nga ti asawa a babai ti addaan iti turay iti bukodna a bagi, ti asawa a lalaki ti addaan ti turay. Ken kasta met, awan ti turay ti asawa a lalaki iti bukodna a bagi, ngem ti asawa a babai ti addaan. **5** Saanyo nga ipaidam iti tunggal maysa ti panagkaiddayo, malaksid iti napagnomoanyo ken para iti maysa a naituding a tiempo. Aramidenyo daytoy tapno maipamaysayo dagiti bagbagiyo iti panagkararag. Kalpasanna, masapul nga agtiponkayo manen, tapno saannakayo a masulisog ni Satanas gapu iti kinakurang iti panagteppelyo kadagiti bagbagiyo. **6** Ngem ibagbagak dagitoy a banbanag kadakayo a kas pammalubos ken saan a kas bilin. **7** Kalkalikagumak nga iti tunggal maysa ket kasla kaniak. Ngem addaan ti tunggal maysa iti bukodna a sagut a naggapu iti Dios. Addaan iti kastoy a sagut ti maysa a tao, ken ti sabali ket dayta a kita. **8** Kadagiti saan pay a nagasawa ken kadagiti balo, ibagak a nasayaat para kadakuada no agtalinaedda a saan nga agasawa, kas kaniak. **9** Ngem no saanda a maaramid ti panagteppel iti bagida, masapul nga agasawada. Ta nasaysayaat para kadakuada ti mangasawa ngem ti sumged iti derrep. **10** Ita, kadagiti adda asawana, itedko daytoy a bilin—saan a siak, ngem ti Apo: "Masapul a saan a makisina ti asawa a babai iti asawana a lalaki." **11** Ngem no makisina isuna iti asawana a lalaki, masapul nga agtalinaed isuna nga awanan iti asawa wenno makitipon manen iti asawana. Ken "Masapul a saan nga isina ti asawa a lalaki ti asawana a babai." **12** Ngem ibagak kadagiti dadduma—siak, saan a ti Apo—a no ti siasinoman a kabsat a lalaki ket addaan iti asawa a babai a saan a namati, ken no mapnek isuna iti pannakidennana kenkuana, masapul a saanna nga isina isuna. **13** No ti maysa a babai ket addaan iti saan a namati nga asawa a lalaki, ken no mapnek isuna iti pannakidennana kenkuana, masapul a saanna nga isina isuna. **14** Ta ti saan a namati nga asawa a lalaki ket nailasin gapu iti namati nga asawana a babai, ken ti saan a namati nga asawa a babai ket nailasin gapu iti asawana a lalaki a namati. No pay kasta, narugit dagiti annakyo, ngem ti kinapudnona, nailasinda. **15** Ngem no ti saan a Kristiano nga asawa ket pumanaw, bay-am isuna a pumanaw. Kadagiti kastoy a kasasaad, saan a naibalud ti kabsat a lalaki wenno babai kadagiti sapatada. Inawagannatayo iti Dios nga agbiag nga addaan iti talna. **16** Ta kasano nga ammom, sika a babai, no maisalakanmonto ti asawam a lalaki? Wenno kasano nga ammom, sika a lalaki, no maisalakanmonto ti asawam a babai? **17** Bay-am nga agbiag laeng ti tunggal maysa babaen iti biag nga intuding ti Apo kadakuada, iti tunggal maysa kas inayaban ti Dios ida. Daytoy ti pagalagadak kadagiti amin nga iglesia. **18** Nakugit kadi ti siasinoman idi naawagan isuna a mamati? Masapul a saanna a padasen nga ikkaten dagiti marka iti pannakakugitna. Adda kadi ti saan a nakugit idi naawagan isuna iti pammati? Masapul a saan a makugit isuna. **19** Ta saan a ti pannakakugit wenno saan a pannakakugit ti napateg. Ti napateg ket ti panagtulnog kadagiti bilbilin ti Dios. **20** Masapul nga agtalinaed ti tunggal maysa iti awagna idi inawagan isuna ti Dios a mamati. **21** Tagabuka kadi idi inawagannaka ti Dios? Saanka a maseknan iti maipapan iti daytoy. Ngem no mabalinka a mawayawayaan, aramidem dayta. **22** Ta ti siasinoman nga inawagan ti Apo a kas adipen ket nawaya a tao iti Apo. Kasta met nga ti maysa a tao a nawaya idi naawagan a mamati ket adipen ni Cristo. **23** Nagatangkan, isu a saanka nga agbalin nga adipen dagiti tattao. **24** Kakabsat a lallaki ken babbai, aniaman a panagbiag ti adda iti tunggal maysa kadatayo idi naawagantayo a mamati, agtalinaedtayo a kasta. **25** Ita, maipanggep kadagidiay saan pay pulos a nagasawa, awan iti bilinko a naggapu iti Apo. Ngem itedko ti kapanunotak kas maysa a mapagtalkan babaen iti asi ti Apo. **26** Ngarud, panpanunotek a gapu iti dumdumteng a rigat, nasayaat para iti maysa a tao nga agtalinaed a kas iti kasasaadna. **27** Naibaludkayo kadi iti babai gapu iti sapata ti pannagkallaysa? Saankayo nga agbirok iti wayawaya manipud iti daytoy. Nawayakayo kadi manipud iti asawa a babai wenno saan a panagasawa? Saankayo nga agbirok iti asawa a babai. **28** Ngem no agasawakayo, saankayo a nakabasol. Ken no mangasawa ti saan pay a nagasawa a babai, saan isuna a nakabasol. Ngem maaddaanto dagiti makiasawa iti adu a kita ti riribuk kabayatan iti panagbiagda, ket kayatkayo nga isalakan manipud kadagitoy. **29** Ngem daytoy ti ibagak, kakabsat a lallaki ken babbai: Ababa ti tiempo. Manipud ita, bay-anyo a dagiti addaan iti assawa a babbai ket agbiag a kasla awan ti asawada. **30** Dagiti a agsangsangit, ket masapul nga agtignay a kasla saanda nga agsangsangit ken dagiti agrag-o, a kasla a saanda nga agragrag-o ken dagiti gumatgatang kadagiti aniaman, a kasla saanda a nagtagikua iti aniaman a banag. **31** Ken dagiti adda pakainaganna

iti lubong ket masapul nga agtignayda a kasla awan iti pankainaiganda iti daytoy, ta ti wagas daytoy a lubong ket aggibgibusen. **32** Kayatko a mawayawayaankayo manipud kadagiti panagdandanag. Maseknan ti saan a nagasawa a lalaki kadagiti banbanag a para iti Apo, no kasano nga ay-ayoen isuna. **33** Ngem maseknan ti addaan asawa a lalaki kadagiti banbanag iti lubong, no kasanona nga ay-ayoen ti asawana a babai, **34** nabingay isuna. Maseknan ti saan a nagasawa a babai wenno ti birhen kadagiti banbanag para iti Apo, no kasano a mailasin iti bagi ken iti espiritu. Ngem maseknan ti adda asawana a babai maipanggep kadagiti banbanag iti lubong, no kasanona nga ay-ayoen ti asawana a lalaki. **35** Ibagak daytoy para iti bukodyo a pagimbagan, ken saan a tapno lappedankayo. Ibagak daytoy gapu ta isu iti umno, tapno napasnekkayo koma iti Apo nga awan ti aniaman a pakariribukan. **36** Ngem no ipagarup ti siasinoman a saanna a tratratoen ti nobiana nga addaan iti panagraem gapu ta napigsa unay dagiti tarigagayna, bay-am nga asawaenna isuna kas tarigagayanna. Saan a basol daytoy. **37** Ngem no nangngeddeng isuna a saan a mangasawa, ken awan iti panagapura, ken no malapdanna dagiti nasged a tarigagayna, nasayaat latta isuna no saanna nga asawaen isuna. **38** Isu a ti mangikasar iti nobiana ket nasayaat ti maaramidna, ket ti mangpili a saan a mangasawa ket nasaysayaat pay ti maaramidna. **39** Naibalud ti babai iti asawana a lalaki inggana a sibibiag pay ti lalaki. Ngem no matay ti asawana a lalaki, nawaya isuna a makiasawa iti siasinoman a tarigagayanna a pakiasawaan, ngem iti Apo laeng. **40** Ngem iti pannakaawatko, naragragsak isuna no agbiag isuna a kas iti kasasaadna. Ken ammok nga adda met kaniak ti Espiritu ti Dios.

8 Ita, maipanggep iti taraon a naidaton kadagiti didiosen: Ammotayo nga "adda amin pannakaammotayo." Agpannakkel ti pannakaammo, ngem dumakdakkel ti ayat. **2** No ipagarup ti siasinoman nga ammona ti maysa a banag, dayta a tao ket saanna pay nga ammo a kas ti rumbeng nga ammona. **3** Ngem no ay-ayaten ti siasinoman ti Dios, dayta a tao ket am-ammona. **4** Isu a maipanggep iti panangan iti naidaton a makan kadagiti didiosen: Ammotayo a "ti didiosen iti daytoy a lubong ket awan serserbina" ken "awan sabali a Dios no di ket ti maymaysa a Dios." **5** Ta adu dagiti maaw-awagan a dios idiay langit wenno ditoy daga, a kas ti kinaadda dagiti adu a "dios ken ap-appo." **6** "Ngem para kadatayo, adda laeng maymaysa a Dios Ama, nagtaud kenkuana amin a banbanag, ken agbibiagtayo gapu kenkuana, ken maymaysa nga Apo a ni Jesu-Cristo, a babaen kenkuana ket adda amin a banbanag, ken babaen kenkuana nga addatayo." **7** Nupay kasta, daytoy a pannakaammo ket awan iti tunggal maysa. Ngem ketdi, nagrukbab dagiti dadduma idi iti didiosen, ken kankanenda daytoy a taraon a kasla maysa a banag a naidaton iti didiosen. Iti kasta narugitan dagiti konsensiada gapu ta nakapoy daytoy. **8** Ngem ti taraon ket saannatayo nga iyasideg iti Dios. Saantayo a dakes no saantayo a mangan wenno nasayaat no kanentayo daytoy. **9** Ngem salwadam a ti wayawayam ket saan nga agbalin a pakaitibkolan ti maysa a nakapsut ti pammatina. **10** Ta kaspangarigan adda maysa a tao a makakita kenka, nga addaaan iti pannakaammo, a mangmangan iti taraon idiay templo ti didiosen. Saan kadi a ti nakapuy a konsensiana ket mapatured a mangan iti naidaton iti didiosen? **11** Isu a gapu iti pannakaawatyo maipanggep iti pudno a kababalin dagiti didiosen, ti nakapkapsut a kabsat a lalaki wenno babai, a nakatayan ni Cristo, ket nadadael. **12** Ngarud, no makabasolka iti kakabsatmo a lallaki ken babbai ken nasugatam ti nakapuy a konsensiada, makabasolka kenni Cristo. **13** Ngarud, no ti taraon ti pakaitibkolan ti kabsatko a lalaki wenno babai, saanakton pulos a mangan manen ti karne, tapno saan a siak ti pakaigapuan a matinnag ti kabsatko a lalaki wenno babai. **(aiōn g165)**

9 Saanak kadi a nawaya? Saanak kadi nga apostol? Saanko kadi a nakita ni Jesus nga Apotayo? Saan kadi a dakayo dagiti gapuanak iti Apo? **2** No saanak nga apostol kadagiti dadduma, uray kaskasano ket apostolak kadakayo. Ta dakayo ti pammaneknek ti kinaapostolko iti Apo. **3** Daytoy ti salaknibko kadagiti mangbabalaw kaniak. **4** Awan kadi ti karbenganmi a mangan ken uminom? **5** Awan kadi ti karbenganmi a mangitugot iti asawa a babai a namati a kas ar-aramiden dagiti dadduma nga apostol, ken dagiti kakabsat iti Apo, kenni Cephas? **6** Wenno dakami kadi laeng kenni Bernabe ti masapul nga agtrabaho? **7** Siasino ti agserbi a kas suldado iti bukodna a gastos? Siasino ti agmula iti kaubasan a saan a mangan iti bungana? Wenno siasino ti agtaraken ti arban ken saan nga uminom iti gatas manipud iti daytoy? **8** Ibagbagak kadi dagitoy a banbanag maibasar iti turay dagiti tattao? Saan

kadi nga ibagbaga met laeng ti linteg daytoy? 9 Ta naisurat iti linteg ni Moises, “Saanmo a busalan ti baka no madama nga agir-irik daytoy.” Dagiti kadi baka ti pudno a pakaseknan ti Dios? 10 Saan kadi a datayo ti ibagbagana? Naisurat daytoy para kadatayo, gapu ta ti agar-arado ket rumbeng nga agarado a sinanama, ken ti agir-irik ket rumbeng nga agirik nga adda namnamaenna a bingayna iti panagapit. 11 No nagmulakami iti naespirituan a banbanag kadakayo, nalabes kadi para kadakami nga agapit kadagiti namaterialan a banbanag manipud kadakayo? 12 No ipakat dagiti dadduma daytoy a karbengan kadakayo, saan kadi nga ad-adda pay kadakami? Nupay kasta, saanmi nga inusar daytoy a kalintegan. Ngem ketdi, inibturanmi dagiti amin a banag ngem ti agbalin a lapped iti ebanghelio ti Cristo. 13 Saanyo kadi nga ammo nga al-alaen dagiti agserserbi iti templo dagiti taraonda iti templo? Saanyo kadi nga ammo a dagiti agserserbi iti altar ket makibingayda iti naidaton iti altar? 14 Iti isu met laeng a wagas, imbilin ti Apo a dagiti mangiwaragawag iti ebanghelio ket rumbeng nga alaenda ti pagbiaganda manipud iti ebanghelio. 15 Ngem saanko nga inusar ti aniaman kadagitoy a karbengan. Ken saanko nga isursurat daytoy tapno adda mabalin a maaramid para kaniak. Matayak laengen ngem ti lappedannak ti siasinoman iti daytoy a panagpannakkel. 16 Ta no ikasabak ti ebanghelio, awan ti rasonko nga agpannakkel, gapu ta masapul nga aramidek daytoy. Ken asi-ak pay no saanko nga ikasaba ti ebanghelio! 17 Ta no aramidek daytoy a situtulok, adda gunggonak. Ngem no saanak a situtulok, adda latta ti pagrebbengan a naitalek kaniak. 18 Ania ngarud ti gunggonak? Nga inton mangasabaak, mabalinko nga idiaya ti ebanghelio nga awan bayadna ken tapno saanko a mausar ti amin a karbengak iti ebanghelio. 19 Ta uray no nawayaak manipud kadagiti amin, nagbalinak nga adipen kadagiti amin, tapno makaawisak pay iti ad-adu. 20 Kadagiti Judio nagbalinak a kasla Judio, tapno maawisko dagiti Judio. Kadagiti adda iti babaen iti linteg, nagbalinak a kas iti maysa a tao nga adda iti babaen iti linteg tapno maawisko dagiti adda iti babaen iti linteg. Inaramidko daytoy uray pay awanak iti babaen ti linteg. 21 Kadagiti saan a makaammo iti linteg, nagbalinak a kas iti maysa a saan a makaammo iti linteg, uray no saanak a maysa kadagiti saan a makaammo iti linteg ti Dios, ngem addaak iti babaen ti linteg ni Cristo. Inaramidko daytoy tapno maawisko dagidiay saan a makaammo iti linteg. 22 Kadagiti nakapuy nagbalinak a nakapuy, tapno maawisko dagiti nakapuy. Nagbalinak nga amin a banbanag kadagiti amin a tattao, tapno iti amin a pamuspusan ket maisalakanko dagiti dadduma. 23 Aramidek amin a banbanag gapu iti ebanghelio, tapno mabalinak a makipaset kadagiti bendisionna. 24 Saanyo kadi nga ammo nga iti lumba, agtaray amin dagiti tumataray, ngem maysa laeng ti makaawat iti gunguna? Isu nga agtaraykayo tapno magun-odyo ti gunguna. 25 Us-usaren ti atleta ti panagteppel iti bagina iti amin a panagsanayna. Ar-aramidenda daytoy tapno maawatda ti balangat a madadael, ngem agtaraytayo tapno mabalintayo a maawat ti saan a madadael a balangat. 26 Ngarud saanak nga agtartaray nga awanan iti panggep wenno dumanog a dumandanog iti angin. 27 Ngem iturayak ti bagik ken aramidek a tagabu, tapno kalpasan iti panangasabak kadagiti dadduma, siak a mismo ket saan a maikkat.

10 Kayatko a maamoanyo, kakabsat a lallaki ken babbai, a dagiti ammatayo ket addada amin iti babaen ti ulep ken limmasatda amin iti baybay. 2 Nabautisaranda amin kenni Moises iti ulep ken iti baybay, 3 ken nanganda amin iti maymaysa a naespirituan a taraon. 4 Imminomda amin iti maymaysa a naespirituan a mainom. Ta imminomda manipud iti naespirituan a bato a simmurot kadakuada, ken dayta a bato ket ni Cristo. 5 Ngem saan unay a naay-ayo ti Dios iti kaadduan kadakuada, ket naiwara dagiti bangkayda iti let-ang. 6 Ita, pagtuladan dagitoy a banbanag para kadatayo, tapno saantayo nga agtarigagay kadagiti dakes a banbanag a kas iti inaramidda. 7 Saankayo nga agbalin a managrukbab kadagiti didiosen, a kas kadagiti dadduma kadakuada. Daytoy ket kas iti naisurat, “Nagtugaw a nangan ken uminom dagiti tattao, ken timmakder nga agsala nga addaan iti tarigagay a kinaderrep.” 8 Saantayo nga agaramid iti kinaderrep, a kas iti inaramid ti kaadduan kadakuada. Duapulo ket tallo a ribo ti natay iti maysa nga aldaw gapu iti daytoy. 9 Saantayo a suoten ni Cristo, a kas iti inaramid ti kaadduan kadakuada ket nadadaelda babaen kadagiti ul-uleg. 10 Ken saankayo nga agtanabutob, a kas ti inaramid ti kaadduan kadakuada, ket nadadaelda babaen iti anghel ti patay. 11 Ita, napasamak dagitoy a banbanag kadakuada a kas pagtuladan maipaay kadatayo. Naisuratda maipaay iti pakasursuruantayo - maipaay kadatayo nga immayan ti pagpatinggaan ti panawen. **(aiōn g165)** 12 Ngarud, ti siasinoman a

mangipagarup a makatakder ket agannad koma a saan a matinnag. 13 Awan ti sulisog nga immay kadakayo a saan a gagangay iti amin a sangkataoan. Ngem ketdi, napudno ti Dios. Saanna nga ipalubos a masulisogkayo iti labes ti kabaelanyo. Iti sulisog ket ipaayna met laeng ti wagas tapno makalisi, tapno maibturanyo daytoy. 14 Ngarud, ay-ayatek, umadayokayo kadagiti panagrukbab kadagiti didiosen. 15 Agsaoak kadakayo a kas nanakman a tattao, tapno mabalinyo nga ukomen ti ibagbagak. 16 Ti kopa ti bendision a binendisyonantayo, saan kadi a pannakibingay daytoy iti dara ni Cristo? Ti tinapay a pinisitayo, saan kadi a pannakibingay daytoy iti bagi ni Cristo? 17 Gapu ta adda maysa a tinapay, datayo nga adu ket maymaysa a bagi. Mangalatayo amin iti maysa a tinapay a sangsangkamaysa. 18 Kitaenyo dagiti tattao ti Israel: saan kadi a dagiti mangmangan kadagiti naidaton ket karaman iti altar? 19 Ania ngarud ti ibagbagak? A ti maysa a didiosen ket adda mamaayna? Wenno dayta a taraon a naidaton iti didiosen ket adda mamaayna? 20 Ngem ibagak ti maipanggep kadagiti banbanag a daton dagiti pagano a Hentil, nga indatdatonda dagitoy a banbanag kadagiti demonio ket saan nga iti Dios. Saanko kayat a makikadduakayo kadagiti demonio! 21 Saankayo a mabalin nga uminom iti kopa ti Apo ken iti kopa dagiti demonio. Saankayo a mabalin a makilangen iti lamisan iti Apo ken iti lamisaan dagiti demonio. 22 Wenno pagpungtutentayo kadi ti Apo iti imon? Napigpigsatayo kadi ngem isuna? 23 "Nainkalintegan amin a banbanag," ngem saan nga amin a banag ket mangipaay iti pagimbagam. "Nainkalintegan amin a banbanag," ngem saan nga amin a banag ket mangpabileg kadagiti tattao. 24 Awan ti rumbeng a mangbirok ti bukodna a pagimbagan. Ngem ketdi, biruken koma ti tunggal maysa ti pagimbagan iti kaarrubana. 25 Mabalinyo a kanen ti aniaman a lako idiay pagtagtagilakuan, nga awan ti pannakariribuk iti konsensia. 26 Ta "Ti daga ket kukua ti Apo, ken ti linaonna daytoy." 27 No awisennaka a mangan ti saan a namati ket kayat mo iti mapan, kanem ti aniaman a naikabil iti sangoanam nga awan ti pannakariribuk iti konsensia. 28 Ngem no ibaga ti maysa a tao kenka, "Daytoy a taraon ket naggapu iti daton ti pagano," saanmo a kanen daytoy. Daytoy ket para iti pagimbagan ti nangipaka-ammo kenka, ken para iti pagimbagan iti konsensia. 29 Saanko a kayat a sawen a ti bukodyo a konsensia, ngem ti konsensia iti sabali a tao. Ta apay koma a maukom ti wayawayak babaen ti konsensia iti sabali? 30 No aglak-amak iti taraon nga addaan iti panagyaman, apay a mapabpabainannak para iti dayta a nagyamanakon? 31 Ngarud, no mangan wenno uminomkayo man, wenno aniaman nga aramidenyo, aramidenyo amin para iti pakaidayawan ti Dios. 32 Saanyo a pasaktan dagiti Judio wenno dagiti Griego, wenno ti iglesia ti Dios. 33 Padasenyo kas iti panangpadasko nga ay-ayoen dagiti amin a tattao kadagiti amin a banbanag. Saanko a birbiroken ti pagimbagak, ngem ti para iti kaaduan. Ar-aramidek daytoy tapno mabalinda a maisalakan.

11 Tuladendak a kas iti panangtuladko kenni Cristo. 2 Ita, dayawenkayo gapu ta malaglagipdak iti amin a banag. Dayawenkayo gapu ta salsalimetmetanyo dagiti kaugalian kas iti panangiyawatko kadagitoy kadakayo. 3 Ita, kayatko a maawatanyo a ni Cristo ti ulo iti tunggal lalaki, a ti lalaki ti ulo iti babai, ken ti Dios ti ulo ni Cristo. 4 Siasinoman a lalaki nga agkararag wenno agipadto a naabbongan ti ulona ket ibabainna ti ulona. 5 Ngem ti siasinoman a babai nga agkararag wenno agipadto nga awan abbong ti ulona ket ibabainna ti ulona. Ta daytoy ket maymaysa ken agpada a banag a kasla nakuskusan ti ulona. 6 Ta no saan nga abbongan ti babai ti ulona, masapul a pukisanna ti buokna iti ababa. No kababain para iti babai a pukisanna ti buokna wenno ipakuskus ti ulona, masapul nga abbonganna ti ulona. 7 Ta saan a rumbeng nga abbongan ti lalaki ti ulona, agsipud ta isuna ti ladawan ken dayag ti Dios. Ngem ti babai ti dayag iti lalaki. 8 Ta saan a naaramid ti lalaki manipud iti babai. Ngem ketdi, ti babai ket naaramid manipud iti lalaki. 9 Ta saan a naiparsua ti lalaki para iti babai. No di ket naiparsua ti babai para iti lalaki. 10 Daytoy ti makagapu no apay a ti babai ket masapul nga addaan ti pagilasinan iti turay iti ulona, gapu kadagiti anghel. 11 Nupay kasta, iti Apo, saan a makawaywayas ti babai manipud iti lalaki wenno ti lalaki ket saan a makawaywayas manipud iti babai. 12 Ta kas nagtaud ti babai iti lalaki, kasta met ti lalaki a nagtaud iti babai. Ken nagtaud amin a banbanag iti Dios. 13 Mangeddengkayo: Umno kadi para iti babai nga agkararag iti Dios nga awan abbong ti ulona? 14 Saan kadi nga uray ti nakaiparsuaan ket isursurona kadakayo a no ti lalaki ket adda atiddog a buokna, pakaibabainanna daytoy? 15 Saan kadi nga uray ti nakaiparsuaan ket isursuronakayo a no ti babai ket addaan iti atiddog a

buok, daytoy ket dayawna? Ta naited ti buok kenkuana a kas pagabbongna. **16** Ngem no adda kadakayo ti makisuppiat maipapan iti daytoy, awanen ti sabali a nakaugaliantayo, uray pay dagiti iglesia ti Dios. **17** Kadagiti sumarsaruno a bilin, saankayo a dayawen. Ta no aguummongkayo a sangsangkamaysa, saan daytoy a para iti pagsayaatan ngem iti pakadaksan. **18** Ta umuna iti amin, nangegko a no aguummongkayo iti iglesia, adda ti panagsisina kadakayo, ket mamatiak bassit iti dayta. **19** Ta nasken met nga adda ti panagbubunggoy-bunggoy kadakayo, tapno dagiti naanamongan ket mabigbig manipud kadakayo. **20** Ta no agtitiponkayo a sangsangkamaysa, saan a ti Pangrabii iti Apo ti kanenyo. **21** No mangankayo, kanen iti tunggal maysa ti bukodna a taraon sakbay a mangan dagiti dadduma. Mabisin ti maysa, ken nabarteken dagiti dadduma. **22** Awan kadi ti babbalayo a panganan ken paginomanyo? Umsienyo kadi ti Iglesia iti Dios ken pabainan dagiti awanan? Ania ti rumbeng nga ibagak kadakayo? Rumbeng kadi a dayawen kayo? Saankayo a dayawen para iti daytoy! **23** Ta inawatko manipud iti Apo ti iyawatko met kadakayo a ni Apo Jesus, iti rabii a naliputan isuna, nangala iti tinapay. **24** Kalpasan ti panagyamanna, pinisipisina daytoy ket kinunana, "Daytoy ti bagik, nga agpaay kadakayo. Aramidenyo daytoy a panglagip kaniak." **25** Iti kasta met laeng a wagas kalpasan iti Pangrabii, innalana ti kopa, ket kinunana, "Daytoy a kopa ket ti baro a tulag ti darak. Aramidenyo daytoy kas kasansan iti panaginomyo, a panglagip kaniak." **26** Ta ti tunggal tiempo a mangankayo iti daytoy a tinapay ken uminom iti daytoy a kopa, iwarwaragawagyo ti pannakatay iti Apo agingga iti iyaayna. **27** Ngarud, siasinoman a mangan iti tinapay wenno uminom iti kopa iti Apo iti saan a maikari a wagas, ket makabasolto iti bagi ken iti dara iti Apo. **28** Sukimaten koma nga umuna ti maysa a tao ti bagina, ket iti daytoy a wagas palubosam isuna a mangan iti tinapay ken uminom iti kopa. **29** Ta ti mangan ken uminom a saanna nga ammoen ti kaipapanan iti bagi, ket mangmangan ken uminom iti pannakaukom iti bukodna a bagi. **30** Dayta ti makagapu no apay nga adu kadakayo ti masakit ken saan nasalun-at, ken sumagmamano kadakayon ti natayen. **31** Ngem no usigentayo dagiti bagbagitayo saantayto a maukom. **32** Ngem no ukomennatayo iti Apo, madisiplinaantayo, tapno saantayo a mairaman iti pannakadusa iti lubong. **33** Ngarud, kakabsatko a lallaki ken babbai, no umaykayo a sangsangkamaysa a mangan, agi-innuraykayo. **34** No addaman ti mabisin, mangan pay koma isuna idiay balayda, tapno inton umaykayo a sangsangkamaysa saanton nga isu ti pakaukoman. Ken maipapan kadagiti dadduma a banbanag nga insuratyo, mangtedakto iti panangidalan inton umayak.

12 Maipanggep kadagiti naespirituan a sagsagut, kakabsat a lallaki ken babbai, saanko a kayat a di kayo mapakaammoan. **2** Ammoyo nga idi paganokayo, naiturongkayo a naiyaw-awan kadagiti awanan ti timek a didiosen, iti aniaman a wagas a naiturongkayo babaen kadakuada. **3** Ngarud kayatko a maamoanyo nga awan ti siasinoman nga agsasao babaen iti Espiritu ti Dios ti makaibaga, "Nailunod ni Jesus." Awan makaibaga, "Ni Jesus ti Apo," malaksid no babaen iti Espiritu Santo. **4** Ita adda dagiti nadumaduma a sagsagut, ngem maymaysa nga Espiritu. **5** Ken adda dagiti nadumaduma a panagserbi, ngem maymaysa nga Apo. **6** Ken adda dagiti nadumaduma a kita iti trabaho, ngem isu met laeng a Dios ti nangted iti kabaelan iti tunggal maysa. **7** Ita, naited iti tunggal maysa ti pakakitaan iti Espiritu para iti pagimbagan iti amin. **8** Babaen iti Espiritu maited iti maysa a tao ti mensahe iti kinasirib, ket maited iti sabali a tao ti menshae iti pannakaammo babaen iti isu met laeng nga Espiritu. **9** Ket iti sabali maited ti pammati babaen iti isu met laeng nga Espiritu, ket maited iti sabali dagiti sagut iti panangagas babaen iti maysa nga Espiritu. **10** Iti sabali maited ti aramid ti pannakabalin, ken iti sabali ket panangipadto. Iti sabali ket maited ti kababalin a makailasin kadagiti espiritu, iti sabali ket dagiti nadumaduma a kita iti pagsasao, ket iti sabali ti panangipatarus kadagiti pagsasao. **11** Ngem maymaysa nga Espiritu ti agtrabtrabaho kadagitoy amin a banbanag, a mangmangted kadagiti sagut iti tunggal maysa, a kas mapilina. **12** Ta kas maymaysa ti bagi nga addaan ti adu a kameng ken amin ket kamkameng iti isu met laeng a bagi, kasta met ngarud kenni Cristo. **13** Ta nabautisarantayo amin iti maymaysa nga Espiritu iti maysa a bagi, Judio man wenno Griego, naibalud man wenno nawaya, ket naaramid amin nga uminom iti maysa nga Espiritu. **14** Ta saan a maymaysa a kameng ti bagi, ngem adu. **15** No ibaga ti saka, "Agsipud ta saan a siak ti ima, saanak a paset iti bagi," saan nga agbalin a bassit a paset daytoy ti bagi. **16** Ket no kunaento ti lapayag, gapu ta saan a siak ti mata, saanak a

paset iti bagi," saan nga agbalin daytoy a bassit a paset ti bagi. **17** No ti sibubukel a bagi ket mata, sadino ti ayan iti pangdengngeg? No ti sibubukel a bagi ket lapayag, sadino ti ayan iti pagangot? **18** Ngem inurnos iti Dios ti tunggal paset iti bagi kas pinangngepna daytoy. **19** Ket no aminda ket agpada a kameng, sadino ti ayan iti bagi? **20** Ita ngarud aduda a kameng, ngem maymaysa laeng a bagi. **21** Saan a mabalin nga ibaga ti mata iti ima, "Awan ti kasapulak kenka." Wenno ibaga ti ulo iti saka, "Awan ti kasapulak kenka." **22** Ngem dagiti kameng ti bagi a kasla a saan unay a mabigbig ket napapateg. **23** Ken dagiti kameng ti bagi a ti pagaruptayo ket saan unay a mabigbig ket ikkantayo ida iti naiindaklan a pammadayaw, ken kadagiti naalas a kamengtayo ket addaan iti ad-adu a dayaw. **24** Ita, dagiti napipintas a kamkamengtayo ket saanen a kasapulan nga ikkan iti pammadayaw, gapu ta addaandan iti dayaw. Ngem pinagmaymaysa amin ti Dios dagiti kamkameng, ken inikanna iti ad-adda a pammadayaw dagiti agkurang iti daytoy. **25** Inaramidna daytoy tapno awan koma iti panagsisina iti uneg ti bagi, ngem dagiti kamkameng ket aywananda koma ti maysa ken maysa nga addaan iti agpapada nga ayat. **26** Ket no agsagaba ti maysa a kameng, agsagaba a sangsangkamaysa dagiti kameng. Wenno no mapadayawan ti maysa a kameng, agrag-o a sangsangkamaysa dagiti kameng. **27** Ita dakayo ti bagi ni Cristo ken tunggal maysa ket kameng iti daytoy. **28** Ket dinutokan ti Dios iti Iglesia, umuna dagiti apostol, maikadua dagiti profeta, maikatlo dagiti manursuro, ken dagiti agaramid iti agkakabileg nga aramid, ken dagiti addaan iti sagsagut iti panangagas, dagidiay mangingipaay iti tulong, dagidiay agtrabtrabaho iti panangimaton, ken dagiti addaan iti nadumaduma a kita iti pagsasao. **29** Apostoltayo kadi amin? Profetayo kadi amin? Manursurotayo kadi amin? Agaramidtayo kadi kadagiti agkakabileg nga ar-aramid? **30** Addaantayo kadi amin kadagiti sagut iti panangagas? Agsaotayo kadi amin kadagiti nadumaduma a pagsasao? Aagipatarustayo kadi amin kadagiti pagsasao? **31** Sireregtayo a biruken dagiti dakdakkel a sagsagut. Ket ipakitakto kadakayo ti nasaysayaat pay a wagas.

13 Kas pangarigan agsaoak kadagiti pagsasao dagiti tattao ken dagiti anghel. Ngem no awan ti ayatko, nagbalinak a natagari a gansa wenno umaw-aweng a piangpiang. **2** Kas pangarigan addaanak iti sagot iti panangipadto ken maawatak dagiti amin a nailimed a kinapudno ken pannakaammo, ken adaanak iti amin a pammati a mangikkat kadagiti banbantay. Ngem no awan ti ayatko, awan pulos serserbik. **3** Ken kas pangarigan itedko amin a kukuak a mangpakan kadagiti nakurapay, ken itedko ti bagik tapno mapuoran. Ngem no awan ti ayatko, awan ti magunggonak. **4** Ti ayat ket naanus ken naasi. Ti ayat ket saan a naapal wenno napasindayag. Saan a natangsit **5** wenno naalas ti kababalinna daytoy. Saan daytoy a managinbubukod. Saan a nalaka nga agpungtot, wenno saan nga agbilang ti biddut. **6** Saan nga agrag-o daytoy iti saan a nalinteg. Ngem ketdi, agrag-o daytoy iti kinapudno. **7** Ti ayat anusanna amin a banbanag, patienna ti amin a banbanag, addaan iti talek maipapan iti amin a banbanag, ken ibturanna iti amin a banbanag. **8** Ti ayat ket saan nga agpatingga. No adda dagiti padto, mapukawdanto. No adda dagiti pagsasao, agsardengdanto. No adda iti pannakaammo, mapukawdanto. **9** Ta paset laeng ti ammotayo ken paset laeng ti ipadto tayo. **10** Ngem no dumteng ti kinaan-anay, dayta a saan a naan-anay ket mapukawto. **11** Idi ubingak, nagsaoak a kas maysa nga ubing, nagpanunotak a kas maysa nga ubing, nagrasonak a kas maysa nga ubing. Idi nagbalinakon a nataengan, inikkatkon dagiti inuubing a banbanag. **12** Ta ita makitatayo iti sarming, a kas iti nasipnget a langa, ngem iti rupanrupa. Ita ammok ti dadduma a paset, ngem maammoakto a naan-anay a kas iti naan-anay a pannakaammo kaniak. **13** Ngem ita, agtalinaed dagitoy a tallo: pammati, namnama iti masakbayan, ken ayat. Ngem ti kadakkelan kadagitoy ket ayat.

14 Gun-odem ti ayat ken agbalinka a naregta nga umawat kadagiti naespirituan a sagsagut, nangnangruna tapno makaipadtokayo. **2** Ta ti agsasao iti sabali a pagsasao ket saan a makikatkatungtong kadagiti tattao no diket iti Dios. Ta awan ti siasinoman a makaaw-awat kenkuana gapu ta ibagbagana dagiti naidulin a banbanag ti Espiritu. **3** Ngem ti agipadpadto ket makikatkatungtong kadagiti tattao tapno papigsaen, pabilgen ken tapno liwliwaenna ida. **4** Ti agsao iti sabali a pagsasao ket papigsaenna ti bagina ngem ti maysa nga agipadpadto ket pappapigsaenna ti iglesia. **5** Ita tarigagayak nga agsaokayo amin iti sabali a pagsasao. Ngem iti nalablabes pay iti dayta, tarigagayak nga agipadtokayonto. Natantan-ok ti maysa nga agipadpadto ngem ti agsasao iti sabali

a pagsasao (malaksid no adda iti mangipakaawat), tapno mapapigsa ti iglesia. 6 Ngem ita kakabsat, no umayak kadakayo nga agsasao iti sabali a pagsasao, kasanokayo a maikkan iti pagimbagan? Saankayo a maikkan iti pagimbagan, malaksid no agsaoak kadakayo nga addaan iti paltiing, wenno pannakaamo, wenno padto, wenno panursuro. 7 No awan ti bukod nga uni dagiti awan biagna nga instrumento a kas iti plauta wenno arpa, kasanonto a maammoan ti siasinoman no ania nga instrumento ti matuktukar? 8 Ta no sabsabali ti uni ti napuyotan a trumpeta, kasanonto a maammoan iti siasinoman no tiempon iti panagsagana iti gubat? 9 Isu a kasta met kadakayo. No agibagakayo iti sasao a saan a maawatan, kasanonto a maawatan ti siasinoman ti imbagam? Agsasaokanto, ket awanto ti siasinoman a makaawat kenka. 10 Awan duadua nga adu ti nadumaduma a pagsasao iti lubong, ken awan ti awanan ti kaipapanan. 11 Ngem no saanko nga ammo ti kayat a sawen ti pagsasao, agbalinakto a ganganaet iti agsasao ken agbalinto met a gangannaet kaniak ti agsasao. 12 Kasta met kadakayo. Agsipud ta nagagarkayo iti pakakitaan ti panagtrabaho ti Espiritu, agbalinkayo a naregta iti panagtrabahoyo a mangpapigsa iti iglesia. 13 Isu a masapul nga agkararag ti agsasao iti sabali a pagsasao tapno makaipakaawat isuna. 14 Ta no agkararagak iti sabali a pagsasao, agkarkararag ti espirituk ngem saan a nabunga ti panunotko. 15 Ania ngarud ti aramidek? Agkararagak iti espirituk, ngem agkararagak met laeng iti panunotko. Agkantaak iti espirituk ken agkantaak met laeng iti panunotko. 16 Ta no saan, no dayawem ti Dios iti espiritum, kasano a maibaga dagiti taga ruar ti “Amen” no mangmangtedka iti panagyaman, no saanna nga ammo no ania ti ibagbagam? 17 Ta pudno a nagyamanka, ngem saan a napapigsa ti sabali a tao. 18 Agyamanak iti Dios ta ad-adda a makasaoak iti sabali a pagsasao ngem iti amin kadakayo. 19 Ngem iti iglesia, kaykayatko pay nga agibagaak laeng iti lima a sasao a maaw-awatak tapno maisurok dagiti dadduma, ngem iti sangapulo a ribo a sasao iti sabali a pagsasao. 20 Kakabsat, saankayo nga agbalin nga ubbing iti panagpanunotyo. Ngem ketdi, no maipapan iti dakes, agbalinkayo a kasla maladaga. Ngem agbalinkayo a nataengan iti panagpanunotyo. 21 Naisurat iti linteg, “Babaen kadagiti pagsasao dagiti gangannaet ken babaen kadagiti bibig dagiti gangannaet, agsaoakto kadagitoy a tattao. Uray no kasta saandakto a denggen,” kinuna ti Apo. 22 Ngarud, pagilasinan dagiti sabali a pagsasao, saan a para kadagiti namati, no di ket kadagiti saan a namati. Ngem ti panangipadpadto ket para iti pagilasinan, saan a para kadagiti saan a namati, no di ket para kadagiti namati. 23 Ngarud no aguummong ti sibubukel nga iglesia ken agsaoda amin iti sabali a pagsasao ket umay dagiti taga ruar ken saan a namati, saandanto kadi nga ibaga nga agmauyongkayo? 24 Ngem no agipadpadtokayo amin ket adda sumrek a saan a namati wenno taga ruar, matignay isuna babaen kadagiti amin a mangngeganna. Maukomto isuna babaen kadagiti amin a naibaga. 25 Maiparangto dagiti palimed iti pusona. Kas pagbanaganna, agpaklebto isuna ken agrukbab iti Dios. Iwaragawagnanto a pudno nga adda ti Dios kadakayo. 26 Ania ngarud ti sumaruno kakabsat? No agkakadduakayo, addaan ti psalmo ti tunggal maysa, sursuro, paltiing, sabali a pagsasao wenno panangipakaawat. Aramidenyo amin a banag tapno mapapigsayo ti iglesia. 27 No agsao ti siasinoman iti sabali a pagsasao, rumbeng nga adda ti dua wenno tallo ken agsisinnublatda. Ken rumbeng nga adda ti maysa a mangipakaawat iti aniaman a naibaga. 28 Ngem no awan ti siasinoman a mangipakaawat, agulimek koma ti tunggal maysa kadakuada iti iglesia. Bay-anyo ti tunggal maysa ket makitungtong iti bukodna a bagi ken ti Dios. 29 Bay-anyo nga agsao ti dua wenno tallo a profeta, ken bay-anyo a dumngeg dagiti dadduma nga addaan iti pannakaammo iti naibaga. 30 Ngem no adda naited a kapanunotan iti maysa nga agtugtugaw iti serbisyo, masapul nga agulimek ti agsasao. 31 Ta mabalin nga agipadto a saggaysa ti tunggal maysa kadakayo tapno makasursuro ti tunggal maysa ken mapabileg iti amin. 32 Ta ti espiritu dagiti profeta ket adda iti tengngel dagiti profeta. 33 Ta ti Dios ket saan a Dios iti riribok, ngem iti kappia. Kas kadagiti amin nga iglesia dagiti namati, 34 masapul nga agulimek dagiti babbai kadagiti iglesia. Ta saanda a mapalubosan nga agsao. Ngem ketdi, rumbeng nga agpaiturayda, kas imbaga ti linteg. 35 No adda ti aniaman a banag a kayatda a maammoan, masapul a damagenda koma kadagiti asawada iti pagtaenganda. Ta pakaibabainan ti panagsao iti babai iti iglesia. 36 Naggapu kadi ti sao ti Dios kadakayo? Dakayo laeng kadi ti nakadanonanna? 37 No ipagarup ti siasinoman nga isuna ket profeta wenno naespirituan, masapul a bigbigenna a bilin ti Apo dagiti banbanag nga isursuratko kadakayo. 38 Ngem no saan a

bigbigen ti siasinoman daytoy, bay-anyo a saan isuna a mabigbig. **39** Ngarud kakabsat, tarigagayanyo a sipapasnek ti panangipadto, ken saanyo a lapdan ti siasinoman nga agsao kadagiti sabali a pagsasao. **40** Ngem maaramid koma amin a banag iti kinatakneng ken naurnos.

15 Ita, ipalagipko kadakayo kakabsat, ti maipapan iti ebanghelio nga inwaragawagko kadakayo, nga inawatyo ken pagtaktakderanyo. **2** Naisalakankayo babaen iti daytoy nga ebanghelio, no iggamanyo a sititibker ti sao nga inkasabak kadakayo, malaksid no inuubbaw ti panamatiyo. **3** Ta intedko kadakayo a kas umuna a kapatgan ti isu met laeng nga inawatko: a natay ni Cristo gapu kadagiti basbasoltayo segun iti Nasantoan a Sursurat, **4** a naitanem ken nagungar isuna iti maikatallo nga aldaw segun iti Nasantoan a Surat. **5** Ken nagparang isuna kenni Cefas ken kalpasanna, kadagiti Sangapulo ket Dua. **6** Kalpasanna naminpinsan a nagparang isuna kadagiti nasurok a lima gasut a kakabsattayo. Kaadduan kadakuada ti sibibiag pay laeng ngem nakaturogen dagiti dadduma. **7** Kalpasanna nagparang isuna kenni Santiago, ken kadagiti amin nga apostol. **8** Maudi iti amin, nagparang isuna kaniak, a kas iti maysa nga ubing a naiyanak iti saan nga umiso a tiempo. **9** Ta siak ti kababaan kadagiti amin nga apostol. Saanak a maikari a maawagan nga apostol, gapu ta indadanesko ti iglesia ti Dios. **10** Ngem babaen iti parabur ti Dios siak ket siak, ken saan nga ubbaw ti parabur ti Dios nga adda kaniak. Ngem ketdi, ad-adda nga inkarkarigatak ti nagtrabaho ngem iti amin kadakuada. Ngem saan a siak ti nagtrabaho no di ket ti parabur ti Dios nga adda kaniak. **11** Ngarud, siak man wenno isuda, nangasabakami isu a namatikayo. **12** Ita no naiwaragawag ni Cristo a kas nagungar manipud iti patay, kasano a maibaga iti dadduma kadakayo nga awan ti panagungar dagiti natay. **13** Ngem no awan ti panagungar dagiti natay, saan met ngarud a napagungar uray pay ni Cristo. **14** Ken no saan a napagungar ni Cristo, ubbaw ngarud dagiti ikaskasabatayo ken uray dagiti pammatiyo ket ubbaw met laeng. **15** Ken naduktalan a datayo ket palso a saksi ti Dios, gapu ta nangibagatayo iti pammaneknek a maibusor ti Dios, ibagbagatayo a pinagungarna ni Cristo, ngem saan met. **16** Ta no saan a napagungar dagiti natay, saan met garud a napagungar ni Cristo. **17** Ket no saan a napagungar ni Cristo, dagiti pammatiyo ket ubbaw, ken addakayo pay laeng kadagiti basbasolyo. **18** Ket uray dagidiay natay kenni Cristo ket napukawda met. **19** No iti daytoy laeng a biag nga addaantayo iti namnama para iti masakbayan kenni Cristo, datayo ti kangrunaan a makaassian kadagiti amin a tattao. **20** Ngem ita, napagungaren ni Cristo manipud iti patay, dagiti umuna a bunga dagiti natay. **21** Agsipud ta immay ti patay babaen iti tao, babaen met laeng iti tao nga immay ti panagungar dagiti natay. **22** Ta kas kenni Adan a matay ti amin, kas met laeng kenni Cristo mapabbiag ti amin. **23** Ngem iti panagsasaruno segun kenni Cristo: Ni Cristo, ti immuna a bunga, ken kalpasanna, mapabbiagto met dagidiay naibilang kenni Cristo iti yaayna. **24** Ket daytoyto ti pagleppasanna, inton ited ni Cristo ti pagarian ti Dios Ama. Mapasamak daytoy inton ikkatenna amin a paglintegan, turay ken pannakabalin. **25** Ta masapul nga agturay isuna aginggana a maikabilna amin dagiti kabusorna iti sirok iti sakana. **26** Ti kabusor a maudi a madadael ket ti patay. **27** Ta "inkabilna amin a banag iti sirok dagiti sakana." Ngem no ibagbaga nga, "inkabilna ti amin a banag," nalawag a saan a mairaman ti nangikabil iti tunggal banag iti turayna. **28** Inton iturturayannan ti tunggal banag, mismo a ti Anak ket iturayan met ti nangikabil iti amin iti turayna. Mapasamak daytoy tapno agbalin ti Dios Ama nga amin kadagiti amin. **29** Ta no saan, ania ngarud ti aramiden dagidiay nabautisaran maipaay kadagiti natay? No saan a pulos a napagungar dagiti natay, apay ngarud ta nabautisaranda maipaay kadakuada? **30** Ken apay ngarud nga adda tayo iti peggad iti tunggal oras? **31** Kakabsat, babaen ti panangipasindayawko kadakayo, nga adda kaniak kenni Cristo Jesus nga Apotayo, ipakdaarko daytoy: Inaldawak a matmatay. **32** Ania ti magun-odko, manipud iti panagkita dagiti tattao, no makirangetak kadagiti nararungsot nga ayup idiay Efeso, no saan a napagungar dagiti natay? "Mangan ken uminomtayo, ta mataytayon no bigat." **33** Saankayo nga agpaallilaw, "Daddadaelen dagiti dakes a kakadua dagiti nasasayaat a kagagalad." **34** Agriingkayo! Agbiagkayo iti nalinteg! Saanyon nga itultuloy ti agbasol. Ta ti dadduma kadakayo ket awan ti ammoda maipapan ti Dios. Ibagak daytoy tapno agbainkayo. **35** Ngem addanto ti mangibaga, "Kasano a napagungar dagiti natay? Ania a kita ti bagi ti pagbalinanda no umayda? **36** Nagkukunengkayo unay! Saan a mangrugi a dumakkel ti aniaman nga inmulayo malaksid a matay daytoy. **37** Ken ti inmulayo ket saanto nga isu ti bagi a pagbalinanna, ngem

maysa laeng a bukel. Mabalin nga agbalin daytoy a trigo wenno sabali. **38** Ngem ikkanto ti Dios daytoy iti bagi segun iti pagayatanna, ken iti tunggal bukel ti bukodda a bagi. **39** Saan nga agpapada ti amin a lasag. No diket, adda ti maysa a lasag dagiti tattao ken sabali pay a lasag para kadagiti ay-ayup, ken adda pay sabali a lasag para kadagiti billit ken sabali pay para kadagiti lames. **40** Adda met dagiti banbanag nga adda iti tangatang ken dagiti naindagaan a babanag. Ngem ti dayag dagiti banbanag nga adda iti tangatang ket maysa a kita ti dayag ken sabali met a dayag ti dayag dagiti naindagaan. **41** Adda ti maysa a dayag ti init, ken sabali pay a dayag ti bulan ken sabali a dayag dagiti bitbituen. Ta naiduma ti dayag ti maysa a bituen kadagiti sabali pay a bituen. **42** Kastoy met laeng iti panagungar dagiti natay. Mapukaw ti aniaman a naimula, ken saan a mapukaw ti napagungar. **43** Naimula daytoy iti pannakaibabain, napagungar daytoy iti dayag. Naimula daytoy iti kinakapsut, napagungar daytoy iti pannakabalin. **44** Naimula daytoy a gagangay a bagi, napagungar daytoy a naespirituan a bagi. No adda ti gagangay a bagi, adda met ti naespirituan a bagi. **45** Isu a naisurat met laeng, "Nagbalin a sibibiag a kararua ti immuna a lalaki a ni Adan." Nagbalin nga espiritu a mangit-ited iti biag ti naudi nga Adan. **46** Ngem saan nga immuna nga immay ti naespirituan ngem ketdi ti gagangay, ken kalpasanna ti naespirituan. **47** Ti immuna a lalaki ket nagtaud iti daga a naaramid manipud iti tapuk. Ti maikadua a tao ket naggapu idiay langit. **48** Kas iti maysa a naaramid manipud iti tapuk, kasta met dagiti naaramid manipud iti tapok. Ken kas iti tao a naggapu iti langit, kasta met dagiti naggapu idiay langit. **49** Kas iti panangawit tayo iti ladawan iti tao iti tapuk, awitentayonto met ti ladawan iti tao iti langit. **50** Ita, daytoy ti ibagak kakabsat, a saan a matawid dayta a lasag ken dara ti pagarian ti Dios. Saan a matawid uray pay dagiti mapukaw ti saan a mapukaw. **51** Kitaem! Ibagak kadakayo ti palimed a kinapudno: Saantayo amin a matay, ngem mabaliwantayonto amin. **52** Mabaliwantayonto iti apagbiit, iti panagkirem iti mata, iti maudi a panaguni ti trumpeta. Ta aguninto ti trumpeta, ken mapagungarto dagiti natay a saanen a mapukaw, ken mabaliwantayonto. **53** Ta daytoy a mapukaw ket masapul nga ikabilna ti saan a mapukaw ken ti matay ket masapul nga ikabilna kenkuana ti saan a matay. **54** Ngem no inkabilen daytoy a mapukaw ti saan a mapukaw ken inkabilen ti matay ti saan a matay, ket mapasamakto iti naibaga a nakasurat, "Tinilmonen ti balligi ti patay." **55** "Patay, sadino ti ayan iti balligim? Patay, sadino ti ayan iti silud mo?" **(Hadēs g86)** **56** Ti silud iti patay ket basol ken ti pannakabalin iti basol ket ti linteg. **57** Ngem agyamantayo iti Dios, nga isu ti mangmangted kadatayo iti balligi babaen iti Apotayo a ni Jesu-Cristo! **58** Ngarud kakabsatko, agbalinkayo a natibker ken agtalinaedkayo iti pinatiyo. Saysayaatenyo a kankanayon ti panagtrabahoyo maipaay iti Apo, gapu ta ammoyo a saan nga agbalin nga ubbaw dagiti trabahoyo iti Dios.

16 Ita, maipapan iti panagurnong a para kadagiti namati, aramidenyo met ti insurok kadagiti iglesia idiay Galacia. **2** Iti umuna nga aldaw ti lawas, masapul a mangilasin ti tunggal maysa kadakayo iti aniaman a banag ken urnungenyo, segun iti kabaelanyo. Aramidenyo daytoy tapno awan ton ti panagurnong inton umayak. **3** Ket inton sumangpetak, ti siasinoman a palubosanyo ket ibaonkonto nga addaan kadagiti surat a mangiyapan kadagiti sagutyo idiay Jerusalem. **4** Ken no rumbeng a mapanak met, kumuyogda kaniak. **5** Ngem umayakto kadakayo, inton lumabasak idiay Macedonia. Ta lumabasakto iti Macedonia. **6** Nalabit a makipagnaedakto kadakayo wenno agpalabasak pay dita iti panawen iti lammiis, tapno matulungandak iti panagdaliasatko iti sadinoman a papanak. **7** Ta saanko a tarigagayan nga apagbiit laeng a panawen a makitakayo. Ta namnamaek nga makadua kayo iti sumagmamano a panawen no ipalubos ti Apo. **8** Ngem agtalinaedak idiay Efeso aginggana Pentecostes, **9** ta adda nalukatan a nalawa a ruangan a maipaay kaniak ken adda ti adu a kabusor. **10** Ita, inton umay ni Timoteo, kitaenyo a saan isuna a mabuteng kabayatan nga adda isuna kadakayo, ta ar-aramidenna ti trabaho ti Apo, a kas iti ar-aramidek. **11** Saanyo a palubosan nga adda ti manglais kenkuana. Tulunganyo nga adda ti kappia iti panagdaliasatna tapno makaumay isuna kaniak. Ta namnamaek nga umay isuna a kaduana dagiti kakabsat a lallaki. **12** Ita maipapan iti kabsattayo a ni Apolos, inallukoyko isuna iti kasta unay nga umaynakayo sarungkaran a kaduana dagiti kakabsat. Ngem inkeddengna a saan pay nga umay isuna ita. Nupay kasta, umayto isuna no adda ti gundawayna. **13** Agannadkayo, agtalinaedkayo a natibker iti pammatiyo, agtignaykayo a kasla nataengan a lallaki, agpapigsakayo. **14** Amin koma nga aramidenyo, aramidenyo nga addaan iti ayat. **15** Ammoyo ti sangkabalayan ni Estefanas. Ammoyo nga

isuda dagiti immuna a nabalbaliwan idiay Acaya ken nga intudingdan ti bagbagida iti panagserbi kadagiti namati. Ita allukoyenkayo kakabsat, **16** nga agpaituray kadagiti kakastoy a tattao, ken kadagiti tunggal maysa a tumultulong iti trabaho ken makipagrigrigat kadatayo. **17** Ken agrag-oak iti iyu-umay ni Estefanas, Fortunato, ken Acaico. Isuda ti nangsukat iti kinaawanyo. **18** Ta nabang-aran ti espirituk ken kasta met kadakayo gapu kadakuada. Isu ngarud, bigbigenyo dagiti kastoy a tattao. **19** Kabkablaawandakayo dagiti iglesia ti Asia. Kablawaawandakayo da Akila ken Priscilla iti nagan ti Apo, ken ti iglesia nga adda idiay pagtaenganda. **20** Kablaawandakayo dagiti amin nga kakabsattayo. Kablaawanyo ti maysa ken maysa iti nasantoan nga agek. **21** Siak, ni Pablo, insuratko dagitoy babaen iti bukodko nga ima. **22** No adda ti siasinoman a saan a mangay-ayat ti Dios, ti lunod koma ti umadda kenkuana. Apomi, umaykan! **23** Ti parabur iti Apotayo a ni Jesus ti umadda kadakayo. **24** Ti ayatko ti umadda amin kadakayo iti nagan ni Cristo Jesus.

2 Corinto

1 Ni Pablo nga apostol ni Cristo Jesus babaen iti
pagayatan ti Dios, kenni Timoteo a kabsattayo,
kadagiti iglesia ti Dios nga adda idiay Corinto ken
kadagiti amin a namati iti entero a rehion ti Acaya.
2 Maadda koma kadakayo ti parabur ken kappia
manipud iti Dios nga Amatayo ken ti Apo tayo a
ni Jesu- Cristo. **3** Mapadayawan koma ti Dios ken
Ama ni Apotayo a Jesu-Cristo. Isuna ti Ama ti asi
ken Dios ti amin a liwliwa. **4** Liwliwaennatayo ti Dios
kadagiti amin a pagrigatantayo tapno maliwliwatayo
dagidiay marigrigatan. Liwliwaentayo dagiti sabali
iti isu met laeng a liwliwa nga inusar ti Dios a
nangliwliwa kadatayo. **5** Ta no kasano karigat ti
panagsagaba ni Cristo gapu kadatayo, kasta met
ti liwliwatayo babaen kenni Cristo. **6** Ngem no
maparigatkami, daytoy ket maipaay iti pannakaliwliwa
ken pannakaisalakanyo. Ken no maliwliwakami,
daytoy ket maipaay iti pannakaliwliwayo. Nabileg
nga agtrabtrabaho ti liwliwayo no siaanuskayo a
makibingay kadagiti sagsagaba a sagsagabaenmi
met laeng. **7** Ken ti panagtalekmi kadakayo ket
pudno. Ammomi a kas makibingbingaykayo met
kadagiti panagsagaba, makibingbingaykayo met iti
liwliwa. **8** Ta saanmi a kayat nga agbalinkayo a
nakuneng, kakabsat, maipapan kadagiti riribukmi idiay
Asia. Naparigatkami a naan-anay a nalablabes pay
ngem iti kabaelanmi, iti kasta unay a saanmi payen
a ninamnama ti agtultuloy nga agbiag. **9** Pudno,
naikeddeng kadakami ti pannakatay. Ngem naaramid
dayta tapno saankami nga agtalek iti bagbagimi,
ngem ketdi, iti Dios, a mangpapaungar kadagiti
natay. **10** Inispalnakami manipud iti makapatay
a peggad ket ispalennakaminto manen. Inkabilmi
ti panagtalekmi kenkuana nga isalakannakaminto
manen. **11** Aramidenna daytoy kas tultulongandakami
met babaen iti kararagyo. Kalpasanna, adunto ti
agyaman iti biangmi para kadagiti naparabur a
pabor a naited kadakami babaen kadagiti kararag
dagiti adu a tattao. **12** Ipagpannakkelmi daytoy: ti
pammaneknek ti konsensiami. Ta nagbiagkami ditoy
lubong babaen iti nasin-aw a gandat ken ti kinapudno
iti Dios. Inaramidmi daytoy a nangnangruna kadakayo,
ken saan a babaen iti nainlubongan a kinasirib,
ngem ketdi, babaen iti parabur ti Dios. **13** Saankami
nga agsursurat kadakayo iti aniaman a banag a
saanyo a mabasa wenno maawatan. Agtalekak **14**
a maawatandakamin bassit. Ken agtalekak nga iti
aldaw ni Apotayo a Jesus, dakaminto ti pakaigapuan
ti panagpannakkelyo, a kas dakayo met kadakami.
15 Gapu ta natalgedak maipapan iti daytoy, kayatko
ti umay kadakayo nga umuna, tapno maawatyo ti
pagimbagan ti mamindua a pannakasarungkar. **16**
Pangpanggepek a sarungkarankayo iti dalanko a
mapan idiay Macedonia. Kalpasanna, kayatkayo
manen a sarungkaran inton agsubliak nga aggapu
idiay Macedonia, ket kalpasanna matulungandak a
mapan idiay Judea. **17** Idi agpanpanunotak iti kastoy
a wagas, agduaduaak kadi? Pangpanggepek kadi
dagiti banbanag segun iti pangrukodan iti tao, tapno
ibagak a “Wen, Wen” ken “Saan, Saan” iti agpada a
tiempo? **18** Ngem kas napudno ti Dios, saantayo nga
agpada nga ibaga ti “Wen” ken “Saan.” **19** Ta ti Anak
ti Dios, a ni Jesu-Cristo, nga inwaragawagmi kada
Silvano ken Timoteo kadakayo ket saan a “Wen” ken
“Saan.” Ngem ketdi kanayon isuna a “Wen”. **20** Ta
amin a karkari ti Dios ket “Wen” kenkuana. Kasta met
a babaen kenkuana ket ibagatayo ti “Amen” iti dayag
ti Dios. **21** Ita, patpatalgedennakami ti Dios kadakayo
kenni Cristo ken dinutokannakami. **22** Inkabilna ti
seliona kadakami ken intedna ti espirituna kadagiti
pusomi a kas pammatalged iti itednanto kadakami.
23 Ngem ketdi, awagak ti Dios a mangpaneknek
kaniak a ti rason a saanak nga immay dita Corinto
ket tapno mailisikayo. **24** Daytoy ket saan a gapu ta
padpadasenmi a tenglen ti pammatiyo. Ngem ketdi,
makipagtrabtrabahokami kadakayo maipaay iti rag-
oyo, kas agtaktakderkayo iti pammatiyo.

2 Isu nga inkeddengko para iti bagik a saanakon nga
umay manen kadakayo iti nasakit a paspasamak.
2 No napasaktankayo, siasino ti makaparagsak kaniak
no saan a dagiti napasakitak? **3** Nagsuratak a kas
iti inaramidko tapno inton umayak kadakayo ket
saandakto a mapasakitan dagidiay mangparparag-o
koma kaniak. Adda panagtalekko maipapan kadakayo
amin a ti rag-ok ket kapadpada ti rag-o nga adda
kadakayo amin. **4** Ta nagsuratak kadakayo manipud
iti nakaro a panagrigat, nga addaan iti mariribukan a
puso, ken adu a lulua. Saankayo kayat a pasakitan.
Ngem ketdi, kayatko a maammoanyo ti kinauneg
ti panagayatko maipaay kadakayo. **5** No adda
ti siasinoman a nangpasakit, saanna laeng nga
inaramid daytoy kaniak, ngem iti sumagmamano a
wagas—tapno saan unay a nagubsang—kadakayo
amin. **6** Daytoy a pannakadusa dayta a tao babaen

iti kaaduan ket umdasen. 7 Isu nga ita imbes a
pannakadusa, masapul a pakawanen ken liwliwaenyo
isuna. Aramidenyo daytoy tapno saan isuna a
mapunno iti kasta unay a panagladingit. 8 Isu a
guyuguyenkayo a pasingkedanyo iti sangoanan dagiti
tattao ti ayatyo kenkuana. 9 Daytoy ti makagapu
a nagsuratak tapno mapadaskayo ken maammoak
no natulnogkayo kadagiti amin a banbanag. 10
No pakawanenyo ti siasinoman, pakawanek met
dayta a tao. Ti pinakawanko— no adda ti aniaman a
pinakawanko— napakawan para iti pagimbaganyo iti
imatang ni Cristo. 11 Daytoy ket tapno saannatayo nga
allilawen ni Satanas. Gapu ta saantayo a nakuneng
maipapan kadagiti panggepna. 12 Adda ruangan
a linuktan ti Dios para kaniak idi napanak idiay
siudad ti Troas a mangasaba iti ebanghelio ni Cristo
sadiay. 13 Uray no kasta, awan ti talna iti panunotko
gapu ta saanko a nasarakan sadiay ti kabsatko a
ni Tito. Isu a pinanawak ida ket nagsubliak idiay
Macedonia. 14 Ngem agyamanak iti Dios, nga adda
kenni Cristo a kanayon a mangiturturongkadakami
iti panagballigi. Babaen kadakami, iwarwarasna ti
nabanglo nga ayamuom ti pannakaammo kenkuana
iti sadinoman. 15 Ta iti Dios, datayo ti nabanglo nga
ayamuom ni Cristo, kadagiti naisalakan ken kadagiti
mapukpukaw. 16 Kadagiti tattao a mapukpukaw,
ayamuom daytoy manipud patay nga agturong iti
patay. Kadagiti maisalsalakan, ayamuom daytoy
manipud biag nga agturong iti biag. Siasino ti maikari
kadagitoy a banbanag? 17 Ta saantayo a kas kadagiti
adu a tattao a mangilako iti sasao ti Dios tapno adda
magungona. Ngem ketdi, agsaokami kenni Cristo nga
addaan iti nasin-aw a panggep, kas nainbaonkami
manipud iti Dios, iti imatang ti Dios.

3 Rugrugianmi kadi manen a padayawan dagiti
bagbagimi? Saanmi a kasapulan dagiti surat
a mangirekomendar kadakami kadakayo wenno
manipud kadakayo, a kas kadagiti dadduma a tattao,
kasapulanmi kadi? 2 Dakayo a mismo ti surat a
mangirekomendar kadakami, a naisurat kadagiti
puspusomi, a naammoan ken nabasa dagiti amin
a tattao. 3 Ken ipakpakitayo a dakayo ket surat
manipud kenni Cristo, nga inyawatmi. Naisurat daytoy
saan a babaen iti tinta ngem babaen iti Espiritu ti
sibibiag a Dios. Saan a naisurat daytoy kadagiti tapi ti
bato, ngem kadagiti tapi dagiti puspuso dagiti tattao.
4 Ket daytoy ti kinatalged nga adda kadakami iti
Dios babaen kenni Cristo. 5 Saankami a natalged
kadagiti bagbagimi a mangaklon a naggapu kadakami
ti aniaman a banag. Ngem ketdi, ti kabaelanmi ket
naggapu iti Dios. 6 Ta ti Dios ti nangted kadakami
iti kabaelan nga agbalin nga adipen iti baro a tulag.
Daytoy a tulag ket saan a naggapu iti surat ngem
iti Espiritu. Ta ti surat ket pumatay, ngem ti Espiritu
ket mangmangted iti biag. 7 Ita, ti aramid iti patay
a naikitikit kadagiti letra kadagiti bato ket immay
iti kasta unay a kinadayag a dagiti tattao ti Israel
a saanda nabaelan ti kumita ti rupa ni Moises.
Gapu daytoy iti dayag iti rupana, maysa a dayag
nga agpukpukaw. 8 Saan kadi nga ad-adda pay a
nadaydayag ti trabaho iti Espiritu? 9 Ta no adda
dayag ti trabaho ti pannakaukom, ad-adda pay ti
kinadayag ti trabaho iti kinalinteg! 10 Ta pudno unay,
a ti naminsan a napagbalin a nadayag ket saanen a
nadayag gapu iti dayag a nangartap iti daytoy. 11 Ta
no addaan iti dayag ti mapukpukawen, ad-adda pay ti
kinadayag ti agtalinaed! 12 Agsipud ta addaankami iti
kasta a kinatalged, naturedkami unay. 13 Saankami
a kas kenni Moises a nangikabil iti dalungdong iti
rupana tapno saan a makita dagiti tattao iti Israel ti
pagpatinggaan ti mapukpukawen a dayag. 14 Ngem
nakullaapan dagiti panpanunotda. Uray agingga
kadagitoy nga aldaw ti isu met laeng a dalungdong
ket agtaltalinaed iti panagbasa iti daan a tulag. Saan
a nalukatan daytoy, gapu ta babaen laeng kenni
Cristo a naaramid daytoy. 15 Ngem uray ita, tunggal
basaenda dagiti insurat ni Moises, adda dalungdong
kadagiti puspusoda. 16 Ngem no sumango ti maysa
tao iti Apo, maingato a maiyadayo ti dalungdongna.
17 Ita, ti Dios ket ti Espiritu. Sadinoman nga ayan ti
Espiritu ti Dios, adda wayawaya. 18 Ita, amintayo nga
awan ti abbong ti rupana, ket makitatayo ti dayag ti
Apo. Mabalbaliwantayo iti isu met laeng a kinadayag
manipud iti maysa a tukad ti kinadayag nga agturong
iti sabali pay a kinadayag, kas naggapu iti Apo, nga
isu ti Espiritu.

4 Ngarud, gapu ta adda kadakami daytoy a trabaho
ti Apo, ken kas nakaaawatkami ti asi, saankami a
maupay. 2 Ngem ketdi, imbabawimi dagiti wagas a
nakababain ken nailemmeng. Saankami nga agbiag
babaen iti kinasikap, ken saanmi nga usaren iti saan
a nasayaat ti sao ti Dios. Babaen ti panangiparangmi
iti kinapudno, iparangmi ti bagabagimi iti konsensia ti
amin, iti imatang ti Dios. 3 Ngem no nadalungdongan
ti ebangheliomi, nadalungdongan laeng daytoy
kadagidiay mapukpukaw. 4 Iti kasasaadda, binulsek

ti dios daytoy a lubong dagiti saan a mamatmati a panpanunotda. Kas pagbanaganna, saanda a makita ti silaw iti ebanghelio iti dayag ni Cristo, nga isu ti ladawan ti Dios. **(aiōn g165)** **5** Ta saanmi nga iwarwaragawag dagiti bagbagimi, ngem ni Cristo Jesus a kas Apo, ken iwarwaragawagmi dagiti bagbagimi a kas adipenyo maipaay kenni Jesus. **6** Ta ti Dios ti nangibaga, “Agraniag ti silaw manipud iti kasipngetan.” Nagraniag isuna kadagiti puspusomi, tapno mangted ti silaw iti pannakaammo iti dayag ti Dios iti presensia ni Jesu-Cristo. **7** Ngem adda kadakami daytoy a gameng a naikabil kadagiti burburnay a naaramid iti pitak, tapno nalawag a ti aglaplapusanan a naindaklan a pannakabalin ket kukua ti Dios ken saan a kadakami. **8** Naparigatkami iti amin a wagas ngem saankami a naparmek. Nariribukkami ngem saankami a napno iti ladingit. **9** Naidadaneskami ngem saankami a nabaybayan. Natuangkami ngem saankami a nadadael. **10** Kanayon a bakbaklayenmi iti bagimi ti ipapatay ni Jesus, tapno ti biag ni Jesus ket maipakita met kadagiti bagbagimi. **11** Dakami a sibibiag ket kanayon a maiyaw-awat iti patay gapu kenni Jesus, tapno ti biag ni Jesus ket maipakita kadagiti bagbagimi. **12** Gapu iti daytoy, ti patay ket agtrabtrabaho kadakami, ngem ti biag ket agtrabtrabaho kadakayo. **13** Ngem adda kadatayo ti isu met laeng nga espiritu ti pammati kas iti naisurat. “Namatiak ket isu a nagsao-ak.” Mamatikami met, ket isu nga agsaokami met. **14** Ammomi a ti nangpaungar kenni Apo Jesus ket pagungarennakaminto met a kaduana. Ammomi nga itugotnakaminto a kaduadakayo iti presensiana. **15** Maipaay amin dagitoy a banbanag iti pagimbaganyo tapno, kas maiwaras ti parabur kadagiti adu a tattao, mabalin nga umadu ti panagyaman iti dayag ti Dios. **16** Isu a saankami a maupupay. Uray pay madaddadaelkami iti akinruar, iti akin-uneg, mapabpabarokami iti inaldaw. **17** Ta daytoy nga agdama, ti nalag-an a panagrigat ket isagsagananakami para iti dakkel ken agnanayon a dayag a lumabes iti amin a pangrukodan. **(aiōnios g166)** **18** Ta saankami nga agur-uray kadagiti banbanag a makita ngem kadagiti banbanag a saan a makita. Dagiti makitatayo a banbanag ket saan nga agpa-ut ngem dagiti saan a makita a banbanag ket agpa-ut iti agnanayon. **(aiōnios g166)**

5 Ammomi a no ti naindagaan a pagtaengan a pagnanaedanmi ket nadadael, adda ti patakdermi manipud iti Dios. Maysa a balay daytoy a saan nga inaramid dagiti ima iti tattao, ngem maysa nga agnanayon a balay idiay langit. **(aiōnios g166)** **2** Ta iti daytoy a tolda, agunnoykami, kayatmi la unay ti makawesan iti nainlangitan a pagtaenganmi. **3** Kayatmi ti maaddaan iti daytoy gapu ta babaen iti panangikawesmi iti daytoy saandakaminton a masarakan a lamolamo. **4** Ta pudno a kabayatan nga addakami iti daytoy a tolda, agun-unnoykami a madagdagsenan. Saanmi kayat ti maussuban. Ngem ketdi, kayatmi ti makawesan, tapno ti matay ket mabalin a tilmunen iti biag. **5** Ti nangisagana kadakami para iti daytoy a banag ket ti Dios, a nangted kadakami ti Espiritu a kas kari ti dumtengto. **6** Ngarud kankanayonkami a natalged. Ammomi a kabayatan nga agnanaedkami iti daytoy a bagi, adayokami iti Apo. **7** Ta magmagnakami babaen iti pammati, saan a babaen iti panagkita. **8** Isu nga addaankami iti kinatalged. Kaykayatmi pay nga adayokami iti bagi ken adda iti denna ti Apo. **9** Isu nga ikagumaanmi, addakami man iti pagtaenganmi wenno iti adayo, nga ay-ayoen isuna. **10** Ta masapul a dumatagtayo amin iti sango iti tugaw iti pangukoman ni Cristo, tapno maawat iti tunggal maysa ti maikari para kadagiti banbanag nga inaramidna iti bagi, para iti pagsayaatan man wenno pagdaksan. **11** Ngarud, gapu ta ammomi ti panagbuteng iti Apo, allukoyenmi dagiti tattao. Ti kinasiasinomi ket nalawag a makita ti Dios. Namnamaek a nalawag met daytoy kadagiti konsiensiayo. **12** Saandakayo manen nga al-allukoyen tapno kitaendakami a kas napudno. Ngem ketdi, ik-ikkandakayo iti rason a mangipannakkel kadakami, tapno adda maisungbatyo kadagidiay nga agpaspasindayaw iti maipapan iti langa ngem saan a no ania ti adda iti puso. **13** Ta no awan kami iti nasayaat a panunot, daytoy ket maipaay ti Dios. Ket no adda kami iti nasimbeng a panunot, daytoy ket maipaay iti pagimbaganyo. **14** Ta ti ayat ni Cristo ti mangparparegta kadakami, agsipud ta awan duaduami iti daytoy: nga adda maysa a tao a natay maipaay iti amin, ket isu ngarud a natay ti amin. **15** Ken natay ni Cristo para iti amin, tapno dagiti agbibiag ket saandan nga agbiag para kadagiti bagbagida. Ngem ketdi agbiagda koma para kenkuana a natay ken napagungar. **16** Gapu iti daytoy, manipud ita, saankamin a mangukom iti siasinoman segun iti pangrukudan iti tao, uray no inaramidmi idi daytoy a wagas kenni Cristo. Ngem ita saanmin nga uk-ukomen ti siasinoman iti kastoy a wagas. **17**

Ngarud, no adda ti siasinoman kenni Cristo, isuna ket maysa a baro a parsua. Napukawen dagiti daan a banbanag. Kitaenyo, nagbalindan a baro. **18** Naggapu amin dagitoy a banbanag iti Dios. Inkappianatayo kenkuana babaen kenni Cristo, ken intedna kadatayo ti ministerio a panangikapia. **19** Dayta ket, babaen kenni Cristo, ituntunos ti Dios ti lubong kenkuana, saanna a bilbilangen dagiti panaglablabsingda a maibusor kadakuada. Italtalekna kadatayo ti mensahe iti panangikapia. **20** Isu a nadutokankami a kas mangibagbagi ni Cristo, a kasla agpakpakaasi ti Dios babaen kadakami. Agpakaasi kami kadakayo, maipaay kenni Cristo: "Makikapiakayo iti Dios." **21** Pinagbalinna ni Cristo a daton para iti basoltayo. Isuna ti saan a pulos a nagbasol. Inaramidna daytoy tapno agbalintayo a kinalinteg iti Dios kenkuana.

6 Ket ngarud, kas makipagtrabtrabaho kenkuana, agpakpakaasikami a saanyo nga awaten ti parabor ti Dios nga awan iti ibungana. **2** Ta kinunana, "Impangagkayo iti umno a tiempo, ken tinulungankayo iti aldaw iti pannakaisalakan." "Kitaenyo, itan ti umno a tiempo. Kitaenyo, itan ti aldaw iti pannakaisalakan. **3** Saankami a mangikabil iti pakaitibkolan iti sangoanan iti siasinoman, ta saanmi a tarigagayan a maiyeg iti pannakaibabain ti ministeriomi. **4** Ngem ketdi, paneknekanmi dagiti bagbagimi babaen kadagiti amin nga aramidmi nga adipennakami ti Dios. Dakami dagiti adipenna iti napalalo a panagibtur, panagrigrigat, tuok, panagsaba, **5** pannakapangpang-or, pannakaibalud, gulgulo, iti narigat a trabaho, iti puypuyat, iti panagbisin, **6** iti kinadalus, pannakaammo, kinaanus, kinaimbag, iti Espiritu Santo, iti napudno nga ayat. **7** Dakami dagiti adipenna iti sao ti kinapudno, iti pannakabalin ti Dios. Adda kadakami ti kalasag iti kinalinteg para iti makannawan nga ima ken para iti makannnigid. **8** Agtrabtrabahokami a mararaem ken saan a mararaem, iti pannakapadpadakes ken iti pakaidayawan. Napabasolkami a manangallilaw ngem napudno kami met. **9** Agtrabtrabahokami a kasla awan makaam-ammo kadakami ket nalatakkami latta met. Agtrabahokami a kasla matmataykami ket- kitaenyo! - sibibiagkami pay met laeng! Agtrabtrabahokami a kas madusdusa gapu kadagiti aramidmi ngem saan a kas naikeddeng a mapapatay. **10** Agtrabtrabahokami a kas napnoan iti ladingit ngem kankanayon kami nga agragrag-o. Agtrabtrabahokami a kas nakurapay, ngem pabpabaknangenmi ti kaadduan. Agtrabtrabahokami a kasla awanan ngem tagtagikuaenmi met amin a banbanag. **11** Imbagami ti amin a kinapudno kadakayo a tattao iti Corinto, ket silulukat ti pusomi. **12** Saan a dakami ti nanglapped kadagiti puspusoyo ngem nalappedankayo babaen kadagiti bukodyo a karirikna. **13** Ita, iti rumbeng a kasukatna- agsaoak kas kadagiti ubbing-lukatanyo dagiti puspusoyo. **14** Saankayo a makikaddua kadagiti saan a namati. Ta ania ti pakainaigan iti nalinteg ken ti awanan ti linteg? Ken ania ti nagtiponan ti lawag ken sipnget? **15** Ania ti mabalin a pagtunusan ni Cristo kenni Beliar? Wenno ania ti mabalin a pagbingayan ti namati ken ti saan a namati? **16** Ken ania ti pagtinunusan iti templo ti Dios ken kadagiti didiosen? Ta datayo ti templo iti sibibiag a Dios, kas kinuna ti Dios: "Agnaedakto kadakuada ken makipagnaakto kadakuada. Siakto ti agbalin a Diosda ket isudanto dagiti agbalin a tattaok." **17** Ngarud, "Umadayokayo manipud kadakuada, ket ilasinyo dagiti bagbagiyo," kinuna ti Apo. "Saanyo a sagiden ti narugit a banag, ket awatenkayonto. **18** Agbalinakto nga Ama kadakayo, ket agbalinkayonto nga annakko," kinuna ti Mannakabalin-amin nga Apo.

7 Ay-ayatek a kakabsat, agsipud ta addakadatayo dagitoy a karkari, dalusantayo dagiti bagbagitayo kadagiti amin a banbanag a mangparparugit kadatayo iti bagi ken espiritu. Gun-odentayo ti kinasanto babaen iti panagbuteng ti Dios. **2** Ikkandakami iti lugar! Awan ti siasinoman a nakaaramidanmi iti dakes. Awan ti siasinoman a dinangran ken ginundawayanmi. **3** Saanko nga ibagbaga daytoy tapno ukomenkayo. Ta naibagakon nga addakayo kadagiti puspusomi, tapno agkakaduatayo a matay ken agkakaduatayo nga agbiag. **4** Adda ti dakkel a panagtalekko kadakayo, ken ipagpanpannakelkayo. Napnoanak iti pannakaliwliwa. Aglupluppias ti rag-ok uray pay kadagiti amin a rigrigatmi. **5** Idi simmangpetkami idiay Macedonia, awan inana dagiti bagbagimi. Ngem ketdi, nariribukankami iti amin a wagas gapu kadagiti panagsisinupiat iti ruar ken panagbutbuteng iti uneg. **6** Ngem ti Dios, a mangliwliwa kadagiti naupay, ket liniwliwanakami babaen iti isasangpet ni Tito. **7** Saan laeng a babaen iti isasangpetna a liniwliwanakami ti Dios. Babaen pay iti pannakaliwliwa nga inawat ni Tito manipud kadakayo. Imbagana kadakami ti dakkel nga ayatyo, ti panagladingityo, ken ti kasta unay a panangilalayo kaniak. Isu nga ad-adda pay a nagrag-oak. **8** Urayno pinalidaynakayo iti suratko, saanko a pagbabawyan daytoy. Ngem nagbabawiak idi nakitak

a pinalidaynakayo iti suratko. Ngem apagbiit laeng ti panaglidayyo. 9 Naragsakakon ita, saan a gapu ta naparigatkayo, ngem gapu ta inyegnakayo ti kinalidayo iti panagbabawi. Napadasanyo ti nadiosan a panagladingit, isu a saankayo a nagsagaba iti pannakapukaw gapu kadakami. 10 Ta iyeg iti nadiosan a panagladingit ti panagbabawi a mangleppas iti pannakaisalakan nga awan iti panagbabawi. Nupay kasta, iyeg met iti nainlubongan a panagladingit ti patay. 11 Kitaenyo ti nagdakkel a regget nga imbunga kadakayo daytoy a nadiosan a panagladingit. Anian a nagdakkel ti kinareggetyo a mangpaneknek nga inosentekayo. Anian a nagdakkel ti gurayo, ti butengyo, ti iliwyo, ti regtayo, ken ti tarigagayyo a makita a maaramid koma ti hustisia! Iti amin a banag, pinaneknekanyo nga inosentekayo iti daytoy a banag. 12 Urayno nagsuratak kadakayo, saanak a nagsurat a para iti pagsayaatan dagiti agar-aramid iti dakes wenno para iti nagsagaba iti dakes. Nagsuratak tapno ti kinapasnekyo kadakami ket maipakaammo kadakayo iti imatang ti Dios. 13 Babaen iti daytoy a napabilegkami. Mainayon iti pannakaliwliwami, ad-adda pay a nagrag-omi gapu iti rag-o ni Tito, gapu ta napabaro ti espirituna babaen kadakayo amin. 14 Ta no impasindayawkayo kenkuana, saanak a naibabain. Nupay kasta, kas pudno amin a banag nga imbagami kadakayo, napaneknekan a pudno amin a panangipasindayawmi kadakayo kenni Tito. 15 Ad-adda pay ti ayatna kadakayo, kas malaglagipna ti kinatulnogyo amin, ken no kasano ti panangawatyo kenkuana nga addaan ti buteng ken panagpigpigerger. 16 Agrag-oak gapu ta adda ti naan-anay a panagtalekko kadakayo.

8 Kayatmi a maamoanyo, kakabsat, ti maipapan iti parabur ti Dios a naited kadagiti iglesia iti Macedonia. 2 Kabayatan ti nakaro a pannakapadas iti panagrigat, ti aglaplapusanan a rag-o ken ti napalalo a kinakuraypayda ket nangipaay ti dakkel a kinabaknang iti naparabur a panangited 3 Ta paneknekak a nangitedda iti adu kas kabaelanda, ken nalablabes pay ngem iti kabaelanda. Ken iti bukodda a pagayatan 4 nga addaan iti nakaro a panagpakpakaasi ket kiniddawda kadakami ti gundaway a makibingay iti daytoy a ministerio kadagiti namati. Saan a napasamak daytoy a kas ninamnamami. 5 Ngem ketdi, intedda nga immuna dagiti bagbagida iti Apo. Kalpasanna, intedda dagiti bagbagida kadakami babaen iti pagayatan ti Dios. 6 Isu a ginuyugoymi ni Tito, a nangirugin iti daytoy nga aramid, a lippasenna daytoy nga aramid iti naparabur a panagited iti pasetyo. 7 Ngem nabaknangkayo iti amin a banbanag - iti pammati, iti panagsao, iti pannakaamo, iti amin a kinapasnek, ken iti panagayatyo kadakami. Kasta met a siguraduenyo a nabungakayo iti daytoy a naparabur nga aramid. 8 Ibagak daytoy saan a kas maysa a bilin. Ngem ketdi, ibagak daytoy tapno padasek ti kinapudno ti ayatyo babaen iti panangidilig iti gagar dagiti dadduma a tattao. 9 Gapu ta ammoyo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo. Numan pay nabaknang isuna, para iti pagimbaganyo ket nagbalin isuna a napanglaw, tapno babaen iti kinakurapayna ket agbalinkayo koma a nabaknang. 10 Balakadankayo maipapan iti daytoy a banag tapno matulongannakayo. Iti napalabas a tawen, saanyo laeng a rinugian nga aramiden ti maysa a banag, ngem tinarigagayanyo nga aramiden daytoy. 11 Ita, leppasenyo daytoy. Kas iti kaadda iti gagar ken tarigagay a mangaramid iti daytoy idi, lippasenyo met koma ngarud daytoy, iti amin a kabaelanyo. 12 Ta no magagarankayo a mangaramid iti daytoy a banag, nasayaat ken nakaay-ayo daytoy a banag. Masapul a maibasar daytoy no ania ti adda iti maysa a tao, saan a no ania iti awan kenkuana. 13 Ta daytoy nga aramid ket saan a tapno mapaglag-anan dagiti dadduma ken dakayo ket mapadagsenan. Ngem ketdi, adda koma iti panagpapada. 14 Ti kinawadwadyo ita a tiempo ti mangipaay iti kasapulanda. Daytoy ket, tapno ti kinawadwadda met ti mangipaay iti kasapulanyo, tapno adda iti panagpapada. 15 Daytoy ket kas iti naisurat: “Ti addaan ti ad-adu ket awan ti aniaman a nateddana, ken ti addaan iti bassit ket awan ti aniaman a nagkuranganna.” 16 Ngem agyamanak iti Dios, ti nangikabil iti puso ni Tito iti isu met laeng a napasnek a panangipateg nga adda kaniak para kadakayo. 17 Ta saanna laeng nga inawat ti kiddawmi, ngem kasta pay unay ti kinapasnekna maipapan iti daytoy. Immay isuna kadakayo iti bukodna a pagayatan. 18 Imbaonmi a kaduana ti kabsat a lalaki a madaydayaw kadagiti amin nga iglesia gapu iti trabahona iti panangiwarwaragawag iti ebanghelio. 19 Saan laeng a daytoy, ngem napili pay isuna dagiti iglesia a makipagdaliasat kadakami iti panangipatungpal iti daytoy nga aramid iti kinaparabur. Daytoy ket para iti pakaitan-okan ti Apo ken ti kinagagarmi a tumulong. 20 Likliklikanmi nga adda ti siasinoman nga agreklamo maipapan kadakami maipanggep iti daytoy a naparabur a panangited nga

ar-aramidenmi. 21 Naannadkami a mangaramid iti nadayaw, saan laeng nga iti sangoanan ti Apo, ngem uray iti sangoanan dagiti tattao. 22 Mangibaon kami pay iti sabali a kabsat a lalaki a kadakuada. Masansan ti panangpadasmi kenkuana, ket naammoanmi ti kinaregtana para kadagiti adu nga ar-aramid. Ad-adda pay a napaspasnek isuna ita gapu iti dakkel a kinatalgedna kadakayo. 23 No maipanggep kenni Tito, katakunaynay ken padak a trabahador isuna maipaay kadakayo. No maipapan met kadagiti kakabkabsattayo a lallaki, imbaon ida dagiti iglesia. Pakaitan-okan ida ni Cristo. 24 Isu nga ipakitayo kadakuada ti ayatyo, ken ipakitayo kadagiti iglesia ti makagapu iti panagpaspasindayawmi maipapan kadakayo.

9 Maipapan iti ministerio maipaay kadagiti namati, nalabesen para kaniak nga agsurat pay kadakayo. 2 Ammok ti maipapan iti tarigagayyo, nga isu ti impasindayawko kadagiti tattao iti Macedonia. Imbagak kadakuada nga agsagsagana ti Acaia manipud pay idi napalabas a tawen. Pinaregta ti kinagagaryo ti kaadduan kadakuada nga agtignay. 3 Ita, imbaonko dagiti kakabsat a lallaki tapno ti panagpaspasindayawmi maipapan kadakayo ket saan a maawanan ti serbi, ken tapno nakasagana kayonto, kas imbagak nga aramidenyo. 4 Ta no saan, no adda ti siasinoman a taga-Macedonia a kumuyog kaniak ket maammoanda a saankayo a nakasagana, maibabainkaminto - awan ti maibagakon maipapan kadakayo - gapu ta nagtalekak unay kadakayo. 5 Isu a napanunotko a masapul a guyugoyen dagiti kakabsat a lallaki nga umay kadakayo ken makitulag nga umuna maipaay iti sagut nga inkariyo. Daytoy ket tapno maisagana a kas bendision, ken saan a kas maysa a banag a napilit a naala. 6 Daytoy ti kayatko nga ibaga: ti agmulmula iti saggabassit ket agapitto met iti saggabassit, ken ti agmulmula a ti panggepna ket bendision ket agapitto met iti bendision. 7 Mangted koma ti tunggal maysa a kas pinanggepna iti pusona. Saan koma a mangted isuna a silaladingit wenno mapilpilitan. Gapu ta ay-ayaten ti Dios ti siraragsak a mangmangted. 8 Ken kabaelan ti Dios a paadduen ti tunggal bendision para kadakayo, tapno, kankanayon, iti amin a banbanag, nga adda kadakayo iti amin a kasapulanyo. Daytoy ket tapno mapaaduyo ti tunggal naimbag nga aramid. 9 Daytoy ket kas iti naisurat: "Inwarasna dagiti kinabaknangna ken intedna dagitoy kadagiti napanglaw. Ti kinalintegna ket agtalinaed iti agnanayon." (aiōn g165) 10 Ti mangmangted iti bukel iti agmulmula ken tinapay a kas taraon, ket ited ken paaduennanto met laeng ti bukelyo para iti panagmula. Paaduennanto ti apit ti kinalintegyo. 11 Mapabaknangkayonto iti amin a wagas tapno agbalinkayo a naparabur iti panangited. Mangparnuayto daytoy iti panagyaman iti Dios babaen kadatayo. 12 Ta ti panangipatungpal iti daytoy a panagserbi ket saanna laeng a sabsabeten dagiti kasapulan dagiti namati. Agbalin pay daytoy nga adu nga aramid iti panagyaman iti Dios. 13 Gapu iti pannakasuot ken pannakapaneknekyo babaen iti daytoy a panagserbi, padpadayawanyo pay ti Dios babaen iti panagtulnogyo iti panangbigbigyo iti ebanghelio ni Cristo. Padpadayawanyo pay ti Dios babaen iti kinaparabur ti sagutyo kadakuada ken iti tunggal maysa. 14 Kalkalikagumandakayo, ken ikarkararagandakayo. Ar-aramidenda daytoy gapu iti naindaklan unay a parabur ti Dios nga adda kadakayo. 15 Pagyamanan ngarud ti Dios gapu iti saan a maiyebkas a sagutna!

10 Siak, ni Pablo, agpakpakaasiak kadakayo babaen iti kinapakumbaba ken kinaalumanay ni Cristo. Naemma-ak no addaak iti presensiayo, ngem naturedak kadakayo no addaak iti adayo. 2 Agpakpakaasiak kadakayo a no addaak kadakayo, saankon a kasapulan nga agbalin a natured nga addaan iti napigsa a pakinakem. Ngem panpanunotek a masapulko ti agbalin a natured inton suppiatek dagidiay mangipagpagarup nga agbibiagkami segun iti lasag. 3 Ta uray no magmagnakami iti lasag, saankami a makigubgubat segun iti lasag. 4 Ta ti pakirangrangetmi nga ig-igam ket saan a nainlasagan. Ngem ketdi, addaanda iti nadiosan a pannakabalin a mangdadael kadagiti natibker a sarikedked. Pagbalinenda nga awan mamaayna dagiti mangiyaw-awan a panagsisinnupiat. 5 Dadaelenmi met ti tunggal natangsit a banag a ngumato maibusor iti pannakaammo iti Dios. Ibaludmi ti tunggal kapanunotan nga agtulnog kenni Cristo. 6 Ket agsagsaganakami a mangdusa iti tunggal aramid iti kinasukir, apaman a naan-anayen ti panagtulnogyo. 7 Kitaenyo no ania ti nalawag nga adda iti sangoananyo. No maallukoy ti siasinoman nga isuna ket kukua ni Cristo, ipalagipna koma iti bagina a no isuna ket kukua ni Cristo, kastakami met. 8 Ta uray no agpasindayawak iti nalabes bassit maipapan iti turaymi, nga inted ti Apo kadakami a mangpatibkerkadakayo ken saan ket a mangdadael kadakayo, saanakto a mabain. 9 Saanko

a kayat nga agparang a butbutngenkayo babaen kadagiti sursuratko. **10** Ta ibagbaga dagiti dadduma a tattao, “Naganetget ken nabileg dagiti sursuratna, ngem nakapuy met ti bagina. Saan a napateg a denggen dagiti sasaona.” **11** Masapul a maammoan dagiti kasta a tattao a no ania ti ibagbagami babaen iti surat no adayokami ket isu met laeng ti aramidenminto no addakami sadiay. **12** Saanmi nga ibilang dagiti bagimi wenno idilig dagiti bagimi kadagidiay a mangpadpadayaw kadagiti bagbagida. Ngem no rukudenda dagiti bagbagida babaen kadakuada met laeng ken idiligda iti bagbagida iti tunggal maysa, awan iti pannakaawatda. **13** Nupay kasta, saankami nga agpasindayaw iti nalabes unay. Ngem ketdi, aramidenminto laeng daytoy iti uneg iti pagpatinggaan iti nangisaadan ti Dios kadakami, pagpatinggaan a dumanon agingga kadakayo. **14** Ta saankami a limmabes iti pagpatinggaan idi dinanondakayo. Dakami ti immuna a nakadanun iti kas kaadayuyo a mangipakaammo iti ebanghelio ni Cristo. **15** Saankami a nagpasindayaw iti nalabes unay maipapan kadagiti aramid dagiti dadduma. Ngem ketdi, namnamaenmi a kas dumakdakkel ti pammatiyo ket lumawanto met ti masaknapan iti trabahomi, ken adda pay laeng iti umiso a pagpatinggaan. **16** Namnamaenmi daytoy, tapno maikasabami ti ebanghelio uray kadagiti rehion iti labesyo. Saanminto nga ipasindayaw ti maipapan iti trabaho a maar-aramid iti paset dagiti dadduma. **17** “Ngem ti agpaspasindayaw ket agpasindayaw koma iti Apo.” **18** Ta saan nga ti umanamong iti bagina ti naanamongan. Ngem ketdi, daytoy ket ti an-anamongan ti Apo.

11 Sapay koma ta maanusandak iti kinamaagko. Ngem pudno nga an-anusandak! **2** Ta agimonak maipapan kadakayo. Adda ti nadiosan a panagimonko kadakayo agsipud ta inkarikayo a maikallaysa iti maysa nga asawa a lalaki. Inkarik nga idatagkayo a kas nasin-aw a birhen kenni Cristo. **3** Ngem mabutengak, a kas ti panangallilaw ti uleg kenni Eba babaen ti kinasikapna, amangan no maiyaw-awan dagiti panpanunotyo manipud iti napudno ken nasin-aw a panagdayawyo kenni Cristo. **4** Ta kaspangarigan adda ti umay ket iwaragawagna ti sabali a Jesus ngem ti inkasabami. Wenno kaspangarigan nga inawatyo ti sabsabali nga espiritu ngem ti inawatyo. Wenno kaspangarigan nga adda inawatyo a sabsabali nga ebanghelio ngem ti inawatyo. Itulokyo unay dagitoy a banbanag! **5** Ta ammok a saan a siak ti kababaan kadagiti maawagan a nalaing unay nga apostol. **6** Ngem uray no saanak a nalaing a sumao, saanak met nga agkurang ti pannakaammo. Inaramidmi dagitoy iti amin a wagas ken iti amin a banbanag tapno maamoanyo. **7** Nagbasolak kadi iti panagpakumbabak tapno maitan-okkayo? Ta inkasabak a siwawaya ti ebanghelio ti Dios kadakayo. **8** Tinakawak dagiti dadduma nga iglesia babaen iti panangawatko iti tulongda tapno makapagserbiak kadakayo. **9** Saanko a pinarigat ti siasinoman idi addaak kadakayo ken idi agkasapulanak. Ta insabet dagiti kakabsat a naggapu idiay Macedonia dagiti kasapulak. Iti amin a banag, inkarigatak a saanak nga agbalin a pakadagsenanyo, ken itultuloyko nga aramiden dayta. **10** Kabayatan nga adda kaniak ti kinapudno ti Dios, saanto a sumardeng ti panagpasindayawko kadagiti paset ti Acaya. **11** Apay? Gapu ta saankayo nga ay-ayaten? Ammo ti Dios nga ay-ayatenkayo. **12** Ngem aramidek met laeng ti ar-aramidek. Aramidek daytoy tapno mabalinko a putden ti gundaway dagiti mangtartarigagay ti gundaway a masarakan ida a kas kadakami iti ipaspasindayawda. **13** Ta dagiti kasta a tattao ket palso nga apostol ken manangallilaw a trabahador. Agpampammarangda a kas dagiti apostol ni Cristo. **14** Ken saan a nakaskasdaaw daytoy, ta uray ni Satanas ket nagpammarang a kas anghel iti lawag. **15** Saan unay a nakaskasdaaw nga agpammarang met dagiti adipenna a kas adipen ti kinalinteg. Dagiti gasatda ket ti maikari kadagiti ar-aramidda. **16** Ibagak manen: Awan koma ti mangpanunot a maagak. Ngem no dayta ti panpanunotenyo, awatendak a kas maysa a maag tapno makapagpasindayawak bassit. **17** Saan nga anamungan ti Apo ti ibagbagak a maipapan iti napasindayaw a kinatalek, ngem agsasaoak a kas maysa a maag. **18** Yantangay ta agpaspasindayaw dagiti adu a tattao segun iti lasag, agpasindayawak met. **19** Ta siraragsakyo nga an-anusan dagiti maag. Nasisiribkayo! **20** Ta maanusanyo ti maysa a tao no tagaboennakayo, no pagsisinaennakayo, no gundawayannakayo, no aginlalaing isuna, wenno, no tungpaennakayo. **21** Mabainak a mangibaga a nakapoykami a mangaramid iti dayta. Ngem no adda ti siasinoman nga agpaspasindayaw, agsasaoak a kas maysa a maag—agpasindayawak met. **22** Hebreoda kadi? Uray siak met. Israelitada kadi? Uray siak. Kaputotan kadi ida ni Abraham? Uray siak. **23** Adipen kadi ida ni Cristo? (Agsasaoak a kasla awanak iti umno a panagpanpanunot.) Ad-addaak pay. Napadaskon ti narigrigat a trabaho, kadagiti ad-adu a

pagbaludan, kadagiti sapsaplit a saan a mabilang, ken iti panangsango kadagiti adu a peggad ti patay. **24** Naminlima a nakaawatak kadagiti Judio iti “sagtatallo pulo ket siam” a saplit. **25** Namintallo a nabautak iti pamang-or. Naminsan a nabatoak. Namintallo a naperdi ti barko a nagluganak. Nagpatpatnag ken nagmalmalemak iti baybay. **26** Kanayon nga agdaldalyasatak, iti peggad manipud kadagiti karayan, iti peggad manipud kadagiti agtatakaw, iti peggad manipud kadagiti tattao a kalugarak, iti peggad manipud kadagiti Hentil, iti peggad idiay siudad, iti peggad idiay let-ang, iti peggad idiay baybay, iti peggad manipud kadagiti palso a kakabsat. **27** Nagtrabahoak iti kasta unay ken iti kinarigat, iti adu a rabii a saanak a nakaturturog, iti bisin ken pannakawaw, masansan a panagayunar, iti kinalammiis ken kinaawan iti pagan-anay. **28** Malaksid kadagiti sabali pay, kankanayon a madandanaganak kadagiti amin nga iglesia. **29** Siasino ti nakapoy, ken saanak a nakapoy? Siasino ti makagapu tapno agbasol ti sabali, ken saanak a makaunget? **30** No kasapulan nga agpasindayawak, ipasindayawko ti mangipakita kadagiti kinakapuyko. **31** Ammo ti mapadpadayawan iti agnanayon, ti Dios ken Ama iti Apo a ni Jesus, a saanak nga agul-ulbod! **(aiōn g165)** **32** Idiay Damasco, banbantayan ti gobernador nga adda iti turay ni Ari Aretas ti siudad ti Damasco tapno tiliwendak. **33** Ngem inyulogdak iti basket babaen ti tawa ti pader, ket nakalibasak manipud kadagiti imana.

12 Masapul nga agpasindayawak ngem awan ti magungguna iti daytoy. Ngem ituloyko ladta dagiti sirmata ken dagiti paltiing manipud iti Apo. **2** Adda am-ammok a tao nga adda kenni Cristo a nagpangato iti maikatallo a langit, sangapulo ket uppat a tawtawen ti napalabas, saanko nga ammo no adda isuna iti bagi wenno iti ruar ti bagi, ti Dios ti makaammo. **3** Ken ammok a daytoy a tao - saanko nga ammo no adda isuna iti uneg ti bagi wenno iti ruar ti bagi, ti Dios ti makaammo - **4** nagpangato iti paraiso ken nangngegna dagiti banbanag a nasantoan unay a saan a mabalin nga ibaga iti siasinoman. **5** Iti biang dayta a tao, agpasindayawak. Ngem iti biangko, saanak nga agpasindayaw, malaksid iti maipapan kadagiti kinakapuyko. **6** No kayatko ti agpasindayaw, saanak nga agbalin a maag ta ibagbagak ti kinapudno. Ngem saanak nga agpasindayaw tapno awan ti mangpanunot iti ad-adu maipapan kaniak ngem ti nakitada kaniak wenno ti nangngegda kaniak. **7** Saanak met laeng nga agpasindayaw gapu iti naidumduma a kita dagiti paltiing. Ngarud, tapno saanak nga agtangsit, naited kaniak ti siit iti lasag, ti mensahero manipud kenni Satanas tapno parigatennak, tapno saanak unay nga agpannakkel. **8** Namintallo a daras a nagpakpakaasiak iti Apo maipapan iti daytoy, nga ikkatenna koma daytoy kaniak. **9** Ket kinunana kaniak, “Umdasen ti paraburko kenka, ta naaramid a naan-anay ti pannakabalin iti kinakapuy.” Isu a kaykayatko pay nga ipasindayaw ti maipapan kadagiti pagkapuyak, tapno agtalinaed kaniak ti pannakabalin ni Cristo. **10** Ngarud, mapnekakun maipaay kenni Cristo, kadagiti kinakapuy, kadagiti pananglalais, kadagiti pannakariribuk, iti pannakaidadanes ken kadagiti makaupay a kasasaad. Ta tunggal nakapuyak, ket napigsaak. **11** Nagbalinak a maag! Pinilitdak iti daytoy, ta dinayawdak koma. Uray no awan serserbik, saanak a nababbaba ngem kadagiti maaw-awagan a nalalaing unay nga apostol. **12** Naiparangarang kadakayo dagiti pudno a pagilasinan ti maysa nga apostol nga addaan iti naan-anay a kinaanus, pagilasinan ken nakaskasdaaw ken nabibileg nga ar-araramid. **13** Ta kasano a saankayo unay nga ipatpateg ngem kadagiti dadduma pay nga iglesia, malaksid a saanak a nagbalin a pakadagsenanyo? Pakawanendak iti daytoy a nagbiddutak! **14** Kitaenyo! Nakasaganaak nga umay kadakayo iti maikatallo a tiempo. Saannakto nga agbalin a pakadagsenanyo, ta saanko a kayat dagiti kukuayo, Dakayo ti kayatko. Ta saan a rumbeng a dagiti annak ti agurnong maipaay kadagiti nagannak. Ngem ketdi, dagiti koma nagannak ti rumbeng nga agurnong maipaay kadagiti annak. **15** Siraragsakakto a mangusar ken agpausar maipaay kadagiti kararuayo. No ad-adda nga ayatenkayo, bumassit to met kadi ti pannakaayatko? **16** Ngem kas iti daytoy, saanak a nagbalin a pakadagsenanyo. Ngem, agsipud ta nasikapak unay, siak ti nangtiliw kadakayo babaen iti panangallilaw. **17** Ginundawayankayo kadi babaen iti siasinoman nga imbaonko kadakayo? **18** Inallukoyko ni Tito a mapan kadakayo, ken imbaonko ti sabali a kabsat a kaduana. Ginundawayannakayo kadi ni Tito? Saankami kadi a nagna iti agpada a wagas? Saankami kadi a nagna iti agpada nga addang? **19** Ti ammoyo kadi ket ikalkalinteganmi paylaeng dagiti bagbagimi kadakayo agingga ita? Iti imatang ti Dios, addakami kenni Cristo ken ibagbagami amin maipaay iti pannakapabilegyo. **20** Ta mabutengak nga inton umayak, amangan no saankayo a masarakan a kas iti

tartarigagayak. Mabutengak ta amangan no saandak a mabirukan kas iti tarigagayyo. Mabutengak ta amangan no adda ti panagsisinupiat, panagi-innapal, dagus a panagunget, managinbubukod nga arapaap, panagpipinirdi, kinatangsit, ken saan a panagtitinunos. **21** Mabutengak nga inton agsubliak, amangan no ibabanak ti Diosko kadakayo. Mabutengak ta amangan no malidayanak kadagiti amin a nagbasul idi, ken dagiti saan a nagbabawi iti kinarugit ken kinaderrep ken kadagiti tarigagay iti lasag nga inaramidda.

13 Daytoy ti maikatallo a tiempo nga umayak kadakayo. “Masapul a patibkeren ti dua wenno tallo a saksi ti aniaman a pammabasol.” **2** Imbagakun kadagiti nagbasol idi ken iti amin idi maikadua a tiempo nga addaak dita, ken ibagak manen: No umayak manen, saanko a palabsen ida. **3** Ibagak kadakayo daytoy gapu ta agbirbirukkayo iti pakakitaan nga agsasao ni Cristo babaen kaniak. Saan isuna a nakapuy kadakayo. Ngem ketdi, nabileg isuna kadakayo. **4** Ta nailansa isuna iti krus iti kinakapuy, ngem nabiag isuna babaen iti pannakabalin ti Dios. Ta nakapuytayo met kenkuana, ngem makipagnaedtayo kenkuana babaen iti pannakabalin ti Dios kadakayo. **5** Sukimatenyo dagiti bagbagiyo tapno makitayo no addakayo iti pammati. Subukenyo dagiti bagbagiyo. Saanyo kadi a maamiris nga adda ni Jesu-Cristo kadakayo? Adda isuna, malaksid laeng no saankayo a naisalakan. **6** Ken agtalekak a maammoanyo a naisalakankami. **7** Ita, ikarkararagmi iti Dios a sapay koma ta saankayo a makaaramid ti aniaman a biddut. Saanko nga ikararag nga agparangkami a nakalasat iti pannubok. Ngem ketdi, ikarkararagko nga aramidenyo koma no ania ti rumbeng, uray no kasla saanmi a nalasatan ti pannubok. **8** Ta saanmi a kabaelan a mangaramid ti aniaman maibusor iti kinapudno, ngem maipaay laeng iti kinapudno. **9** Ta agrag-okami no nakapoykami ken napigsakayo. Ikarkararagmi pay a sapay koma ta agbalinkayo a naan-anay. **10** Insuratko dagitoy a banbanag kabayatan nga adayoak kadakayo, tapno inton addaak kadakayo, saanen a masapul nga agtignayak a nainget kadakayo. Saanko a kayat a masapul pay nga usarek ti turay nga inted kaniak ti Apo tapno pabilgenkayo ken saankayo a dadaelen. **11** Iti maudi, kakabsat, agrag-okayo! Agtrabahokayo maipaay iti pannakaisubli, bumilegkayo, annamunganyo ti maysa ken maysa, agbiagkayo nga addaan ti kapia. Ket ti Dios ti ayat ken kapia, makiaddanto kadakayo. **12** Agkikinablaawkayo iti nasantoan nga agek. **13** Kabkablaawandakayo dagiti amin a namati. **14** Maadda koma kadakayo amin ti parabur ti Apo a ni Jesu-Cristo, ti ayat ti Dios ken ti pannakikadua ti Espiritu Santo.

Galacia

1 Daytoy ni Pablo nga apostol. Saanak nga apostol
manipud kadagiti tattao wenno babaen iti tao,
ngem babaen kenni Jesu-Cristo ken ti Dios Ama,
a nangpagungar kenkuana. **2** Kaduak dagiti amin
nga agkakabsat, agsursuratak kadagiti iglesia ti
Galacia. **3** Parabur kadakayo ken kappia manipud
iti Dios nga Amatayo ken ti Apo a Jesu-Cristo, **4** a
nangited iti bagina maipaay iti basbasoltayo tapno
mawayawayaannatayo manipud iti daytoy agdama
a lubong iti kinadakes, segun ti pagayatan ti Dios
ken Amatayo. **(aiōn g165)** **5** Kenkuana ti dayag iti
agnanayon nga awan patinggana. **(aiōn g165)** **6**
Masdaawak ta nagbiitkayo a tumaltallikod iti sabali
nga ebanghelio. Masdaawak ta tumaltallikodkayo
kenkuana a nangawag kadakayo babaen iti parabur
ni Cristo. **7** Awan ti sabali nga ebanghelio, ngem
adda dagiti sumagmamano a lallaki a mangrirribuk
kadakayo ken kayatda a tiritiren ti ebanghelio ni
Cristo. **8** Ngem uray no dakami wenno maysa nga
anghel manipud langit ti mangiwarawag kadakayo
iti ebanghelio a sabali ngem iti inwaragawagmi
kadakayo, rumbeng a mailunod isuna. **9** Kas imbagami
idi, ita ibagak manen, "No adda mangiwarawag
kadakayo iti ebanghelio malaksid iti siguden nga
inawatyo, rumbeng a mailunod isuna. **10** Ta sapsapulek
kadi ita ti yaanamong dagiti tattao wenno iti Dios?
Agsapsapulak kadi tapno maay-ayo dagiti tattao?
No padpadasek latta nga ay-aywen dagiti tattao,
saanak nga adipen ni Cristo. **11** Ta kayatko a
maammoanyo, kakabsat, a saan a naggapu ti
ebanghelio nga inwaragawagko kadagiti tattao laeng.
12 Saanko nga inawat daytoy manipud iti tao, saan
met a naisuro daytoy kaniak. Ngem ketdi, babaen
daytoy iti panangipaltiing ni Jesu-Cristo kaniak. **13**
Nangngeganyo ti maipapan iti sigud a kabibiagko iti
Judaismo, no kasano ti nakaro a panangidadanesko
kadagiti iglesia ti Dios iti nalabes unay ken ti
panangdaddadaelko iti daytoy. **14** Inartapak dagiti
kaaduan a kapatadak a Judio iti Judaismo. Nagregtaak
iti kasta unay maipaay kadagiti kaugalian dagiti
kapuonak. **15** Ngem naay-ayo ti Dios a nangpili
kaniak manipud iti tian ti inak. Inawagannak babaen iti
paraburna **16** tapno ipakaammona ti Anakna kaniak,
tapno iwaragawagko isuna kadagiti Hentil. Saanak a
nakiuman a dagus iti lasag ken dara **17** ken saanak a
simmang-at iti Jerusalem para kadagiti nagbalin nga
apostol sakbay kaniak. Ngem ketdi, napanak idiay
Arabia ken kalpasanna, nagsubliak idiay Damasco. **18**
Kalpasan ti tallo a tawen, simmang-atak iti Jerusalem
tapno sarungkarak ni Cefas ken nakipagnaedak
kenkuana iti sangapulo ket lima nga aldaw. **19** Ngem
awan ti nakitak a sabali nga apostol malaksid kenni
Santiago, ti kabsat ti Apo. **20** Kitaem, iti sangoanan
ti Dios, saanak nga agul-ulbod kadagiti isursuratko
kadakayo. **21** Kalpasanna, napanak kadagiti rehion ti
Siria ken Cilicia. **22** Saandak pay a nakitkita dagiti
iglesia ti Judea nga adda ken Cristo, **23** ngem
mangmangngegda laeng. "Isuna a nangidaddadanes
kadatayo idi, iwarwaragawagna ita ti pammati a
dinaddadaelna." **24** Daydayawenda ti Dios gapu
kaniak.

2 Ket kalpasan ti sangapulo ket uppat a tawen,
simmang-atak manen idiay Jerusalem a kaduak
ni Bernabe. Inkuyogko met ni Tito. **2** Simmang-
atak gapu ta impaltiing iti Dios kaniak a masapul a
mapanak. Inkabilko iti sangoananda ti ebanghelio nga
inwaragawagko kadagiti Hentil. (Ngem nakitungtongak
a sililimed kadagiti kasla napateg a papanguloen.)
Inaramidko daytoy kas panangsiguradok a saanak
nga agtartaray, wenno nagtaray, a maipaay iti awan.
3 Ngem uray ni Tito, a maysa a Griego a kimmuyog
kaniak, ket saan a napilit a nagkugit. **4** Naparnuay
daytoy a banag gapu kadagiti palso a kakabsat
a sililimed nga agpaliiw iti wayawaya nga adda
kadakami ken Cristo Jesus. Tinarigagayanda a
pagbalinendakami nga adipen ti linteg. **5** Saankami
a dimngeg kadakuada uray iti maysa nga oras
tapno mabalin nga agtalinaed a saan nga agbaliw ti
kinapudno ti ebanghelio maipaay kadakayo. **6** Ngem
dagiti ibagbaga ti dadduma a mangidadaulo, awan
ti nainayonda kaniak. Aniaman nga aramidenda,
awan aniamanna kaniak. Saan nga awaten ti Dios
ti kaykayat dagiti tattao. **7** Ngem ketdi, nakitada a
naitalek kaniak ti panangiwaragawag iti ebanghelio
kadagiti saan a nakugit. Daytoy ket kas met laeng iti
panangiwaragawag ni Pedro iti ebanghelio kadagiti
nakugit. **8** Ta ti Dios, a nagtrabaho ken Pedro maipaay
iti panag-apostol kadagiti nakugit, nagtrabaho met
kaniak kadagiti Hentil. **9** Idi ni Santiago, ni Cefas ken
Juan a nabigbig a kas isuda dagiti mangpabileg iti
iglesia, ket naawatanda ti parabur a naited kaniak,
intedda ti makannawan nga ima iti pannakikadua
kadakami ken ni Bernabe. Inaramidda daytoy tapno
rumbeng a mapankami kadagiti Hentil, ken tapno

rumbeng a mapanda kadagiti nakugit. **10** Kayatda
met a laglagipenmi dagiti nakurapay. Magagaranak
met a mangaramid iti dayta a banag. **11** Ita, idi immay
ni Cefas idiay Antiokia, imparupak ti panangsuppiatko
kenkuana gapu ta nagbiddut isuna. **12** Sakbay
nga immay dagiti lallaki manipud kenni Santiago,
makipangpangan ni Cefas kadagiti Hentil. Ngem
idi immay dagitoy a lallaki, simmardeng isuna ken
immadayo kadagiti Hentil. Mabuteng isuna kadagitoy
a lallaki a nangipatungpal ti pannakakugit. **13** Nakitipon
met dagiti dadduma a Judio iti kinamaginsisingpet a
kaduada ni Cefas. Ti nagbanaganna, naisursurot met
ni Bernabe iti panaginsisingpetda. **14** Ngem idi nakitak
a saanda a sursuroten ti kinapudno ti ebanghelio,
imbagak kenni Cefas iti sangoananda amin, "No
Judioka ngem agbibiagka iti wagas dagiti Hentil imbes
nga iti wagas dagiti Judio, kasano a pilitem dagiti
Hentil nga agbiag a kas kadagiti Judio?" **15** Dakami a
naiyanak a Judio ken saan a "managbasol a Hentil"
16 ammomi nga awan ti napalinteg babaen kadagiti
aramid iti linteg. Ngem ketdi, napalintegda babaen iti
pammati ken Jesu-Cristo. Naaddaankami ti pammati
ken Cristo Jesus tapno mapalintegkami babaen iti
pammati kenni Cristo ken saan a babaen kadagiti
aramid iti linteg. Ta awan ti lasag a mapalinteg babaen
iti aramid iti linteg. **17** Ngem no birukentayo ti Dios
tapno mapalintegtayo ken Cristo, matakuatantayo
kadagiti bagbagitayo a managbasoltayo met, nagbalin
kadi ni Cristo nga adipen iti basol? Saan koma! **18** Ta
no isublik ti panagtalgedko iti panangsalsalimetmet
iti linteg, ti kinatalged a dinadaelko, ipakitak a
managsalungasingak iti linteg. **19** Natayak iti linteg
babaen ti linteg, tapno mabalin nga agbiagak maipaay
iti Dios. **20** Nailansaak a naikadua ken Cristo. Saanen
a siak ti agbiag, ngem ni Cristo ti agbibiag kaniak.
Ti biag a pagbibiagak ita iti lasag, agbiagak babaen
ti pammati ti Anak ti Dios a nangayat kaniak ken
nangted iti bagina maipaay kaniak. **21** Saanko nga
iwaksi ti parabur ti Dios, ta no naadda ti kinalinteg
babaen ti linteg, natay ngarud ni Cristo nga awan
serserbina.

3 Maag a taga-Galacia, makin-mata iti dakes a mata
a nangdangran kadakayo? Saan kadi a nailadawan
ni Jesu-Cristo kas nailansa iti imatangyo? **2** Kayatko
laeng a maammoan daytoy manipud kadakayo.
Inawatyo kadi ti Espiritu babaen kadagiti aramid ti
linteg wenno babaen iti panamati iti nangngeganyo?
3 Maagkayo kadi launay? Nangrugikayo kadi iti
Espiritu tapno agleppas laeng iti nainlasagan? **4**
Nagsagabakayo kadi kadagiti adu unay a banbanag
para iti awan kaipapananna, no pudno nga awan
kaipapananna dagitoy? **5** Ket isuna kadi a
mangmangted iti Espiritu kadakayo ken agar-aramid
kadagiti nabileg nga ar-aramid kadakayo, aramidenna
kadi daytoy babaen kadagiti aramid ti linteg wenno
babaen iti panangdengngeg a mabuyogan ti pammati?
6 Namati ni Abraham iti Dios ken naibilang daytoy
kenkuana a kas kinalinteg. **7** Iti isu met laeng a
wagas, awatenyo ngarud a dagiti namati ket annak ni
Abraham. **8** Idi pay ket nakitan ti Nasantoan a Surat
a palintegento ti Dios dagiti Hentil babaen ti pammati.
Sakbay pay ket naiwaragawagen ti ebanghelio kenni
Abraham: "Mabendisionanto ti amin a nasion babaen
kenka." **9** Dagiti namati ket nabendisionan ngarud a
kadua ni Abraham nga addaan pammati. **10** Adda
iti pannakailunod dagiti agtalek iti aramid ti linteg.
Ta naisurat, "Nailunod ti tunggal maysa a saan a
sumursurot iti amin a banbanag a naisurat iti libro ti
linteg, nga aramiden amin daytoy." **11** Nalawag ita
nga awan ti palpalintegen ti Dios babaen iti linteg, ta
"Agbiagto ti nalinteg babaen iti pammati." **12** Saan a
naggapu ti linteg iti pammati, ngem ketdi, "Isuna a
mangar-aramid kadagitoy a banbanag iti linteg ket
agbiagto babaen kadagiti linteg." **13** Sinubbotnatayo
ni Cristo manipud iti lunod ti linteg idi nagbalin isuna
a lunod para kadatayo. Ta naisurat, "Nailunod ti
tunggal maysa a nakabitin iti kayo." **14** Ti panggep
dayta ket umay koma ti bendision nga adda kenni
Abraham kadagiti Hentil babaen kenni Cristo Jesus,
tapno maawattayo koma ti kari iti Espiritu babaen iti
pammati. **15** Kakabsat, agsasaoak a kas tao. Uray idi
naaramiden ti natao-an a tulag, awan ti mangwaswas
wenno mangnayon iti daytoy. **16** Ita, naisao dagiti
karkari kenni Abraham ken kadagiti kaputotanna.
Saanna nga ibagbaga ti, "kadagiti kaputotan," a
maipapan iti adu, no di ket iti maymaysa laeng, "iti
kaputotam," nga isu ni Cristo. **17** Ibagak daytoy ita. Ti
linteg nga immay kalpasan iti 430 a tawen ket saanna
a paawanen ti bileg ti immuna a tulag nga inaramid
ti Dios. **18** Ta no immay ti tawid babaen ti linteg,
saanton a pulos nga umay babaen iti kari. Ngem inted
ti Dios daytoy nga awan bayadna kenni Abraham
babaen iti kari. **19** Apay ngarud a naited ti linteg?
Nainayon daytoy gapu kadagiti panagsalungasing,
aginggana nga umayto ti kaputotan ni Abraham
kadagiti nakaikarianna. Naipaulog ti linteg babaen
kadagiti anghel, babaen iti ima ti mangibabaet. **20**

Ita, ipakpakaawat ti mangibabaet a saan laeng a maymaysa a tao, uray no maymaysa laeng ti Dios. **21** Ngarud, maibusor kadi ti linteg kadagiti karkari ti Dios? Pudno a saan! Ta no naited ti linteg a nakaited iti biag, pudno nga immay koma ti kinalinteg babaen iti dayta a linteg. **22** Ngem ketdi, imbalud ti Nasantoan a Surat dagiti amin a banbanag iti basol. Inaramid daytoy ti Dios tapno mabalin a maited koma kadagiti mamati ti karina a mangisalakan kadatayo babaen iti pammati kenni Jesu-Cristo. **23** Ngem sakbay nga immay ti pammati kenni Cristo, naibalud ken saantayo a makapanaw gapu iti linteg aginggana iti pannakaipakaammo iti pammati. **24** Isu ngarud a nagbalin ti linteg a mangaywan kadatayo aginggana nga immay ni Cristo, tapno mapalintegtayo babaen iti pammati. **25** Ita ta dimteng ti pammati, awantayon iti panangsaluad iti mangay-aywan. **26** Gapu ta aminkayo ket annak ti Dios babaen iti pammati kenni Cristo Jesus. **27** Aminkayo a nabautisaran ken Cristo ket inkawesyon ni Cristo. **28** Awan ti Judio wenno Griego, tagabu wenno nawaya, lalaki wenno babai, ta maymaysakayo amin kenni Cristo Jesus. **29** No kukuanakayo ni Cristo, kaputotannakayo ngarud ni Abraham, dagiti agtawid segun iti kari.

4 Ibagbagak nga agingga nga ubing pay ti agtawid, saan isuna a naiduma iti tagabu, uray pay isuna ti akinkukua iti amin a sanikua. **2** Ngem ketdi, adda pay laeng isuna iti tengngel ti mangay-aywan ken mataltalek inggana iti tiempo nga ituding ti amana. **3** Kasta met kadatayo, idi ubbingtayo, naibaludtayo kadagiti nainlubongan a sursuro. **4** Ngem idi nadanonen ti umisu a tiempo, imbaon ti Dios ti Anakna, nga inyanak iti babai, a naiyanak babaen iti linteg. **5** Inaramidna daytoy tapno subbotenna dagiti adda iti babaen iti linteg, tapno mabalin a maawattayonto iti pannakaampon kas an-annak a lallaki. **6** Gapu ta dakayo dagiti annak a lallaki, imbaon ti Dios ti Espiritu ti Anakna kadagiti puspusotayo, ti Espiritu nga umaw-awag iti, “Abba, Ama.” **7** Iti daytoy a rason, saankayon a tagabu no di ket anak. No dakayo ket anak, maibilangkayo metten nga agtawid babaen iti Dios. **8** Ngem idi, idi saanyo pay nga am-ammo ti Dios, tagabunakayo dagiti saan pulos a dios. **9** Ngem ita ta am-ammoyon ti Dios, wenno ita ta naam-ammonakayon ti Dios, apay nga agsubsublikayo manen iti nakapsut ken awan pategna a nainlubongan a sursuro? Kayatyo kadi manen ti agbalin a tagabu? **10** Siaannad a paliiwenyo dagiti naisangsangayan nga al-aldaw, dagiti baro a bulan, dagiti panawen ken tawtawen. **11** Mabutengak para kadakayo. Mabutengak nga amangan no awan serserbina ti panagrigatko para kadakayo. **12** Agpakpakaasiak kadakayo kakabsat, agbalinkayo a kas kaniak, ta nagbalinak met a kas kadakayo. Awan ti inaramidyo a dakes kaniak. **13** Ngem ammoyo a gapu iti napisikalan a sakit nga inwaragawagko ti ebanghelio kadakayo iti umuna a gundaway. **14** Uray no inyegnakayo ti napisikalan a kasaaadko iti pannakasuot, saandak nga inumsi wenno linaksid. Ngem ketdi inawatdak a kas anghel ti Dios, a kas siak mismo ni Jesus-Cristo. **15** Ngarud, sadino ita ti kinaragsakyo? Ta paneknekak kadakayo a, no mabalin a sinukilyo koman dagiti matayo ken itedyo kaniak. **16** Ket ngarud, nagbalinak kadi a kabusoryo gapu ta imbagak ti kinapudno kadakayo? **17** Sireregtada a mangbirok kadakayo, ngem saan a maipaay iti nasayaat. Kayat dakayo nga isina kaniak tapno surutenyo ida. **18** Kankanayon a nasayaat ti agbalin a naregget para kadagiti nasayaat a rasrason, ket saan laeng a no addaak kadakayo. **19** Annakko nga ub-ubbing, agsagsagabaak manen iti ut-ot ti panagpasikal para kadakayo inggana a mabukel ni Cristo kadakayo. **20** Kayatko ti makikaadda kadakayo ita ken sukatak ti timekko, gapu ta mariribukanak maipapan kadakayo. **21** Ibagayo kaniak, dakayo nga agtarigagay a paiturayan iti linteg, saanyo kadi a mangmangngeg ti ibagbaga ti linteg? **22** Ta naisurat nga adda dua nga annak a lallaki ni Abraham, ti maysa ket anak ti tagabu a babai ken ti maysa ket anak ti babai a siwayawaya. **23** No pay kasta, naipasngay laeng babaen iti lasag ti anak iti tagabu, ngem naipasngay babaen iti kari ti anak iti siwayawaya a babai. **24** Mabalin a maipalawag dagitoy a banbanag babaen iti panangus-usar iti panangiyarig, ta kasla dua a tulag dagitoy a dua a babbai. Ti maysa kadakuada ket manipud iti bantay Sinai. Mangipaspasngay isuna kadagiti annak a tagabu, daytoy ket ni Agar. **25** Ita, naiyarig ni Agar ti Bantay Sinai iti Arabia. Isimsimbulona ti agdama a Jerusalem, ta adda isuna iti pannakatagabo a kaduana dagiti an-annakna. **26** Ngem siwayawaya ti Jerusalem nga adda iti ngato, dayta ket, ti inatayo. **27** Ta naisurat, “Agrag-oka, sika a baog a babai, sika a saan a makaanak. Agpukkaw ken agragsakka iti rag-o, sika a saan a makapadas iti panagsikog. Ta adu dagiti anak ti baog, ad-adu ngem kadagiti annak iti babai nga addaan iti asawa.” **28** Ita, dakayo kakabsat, kasla ken Isaac, dakayo

ket anak ti kari. 29 Iti dayta a tiempo, indadanes ti naiyanak iti lasag ti naiyanak sigun iti Espiritu. Kasta met laeng ita. 30 Ania ti ibaga ti Nasantoan a Sursurat? “Papanawenyo ti tagabu a babai ken ti anakna. Ta saanto a makipagtawid ti anak ti tagabu a babai iti anak ti siwayawaya a babai.” 31 Ngarud, kakabsat, saantayo nga annak ti tagabu a babai, ngem ketdi annnaknatayo ti siwayawaya a babai.

5 Gapu iti pannakawayawaya a winayawayaannatayo ni Cristo. Isu nga agtakderkayo a sititibker ken saankayo manen nga agpaadipen iti sangol iti pannakabalud. 2 Kitaenyo, siak, ni Pablo ibagbagak kadakayo a no nakugitkayo, awanto ti pagimbagan ni Cristo kadakayo iti aniaman a wagas. 3 Agsaksiak manen kadagiti lallaki a nakugit a kasapulan nga agtulnogda iti sibubukel a linteg. 4 Naisinakayo kenni Cristo, dakayo amin a “napalinteg” babaen iti linteg. Naiyadayokayo iti parabur. 5 Ta gapu iti Espiritu, ken babaen iti pammati, agur-uraytayo iti kinatalged iti kinalinteg. 6 Awan ti aniaman a kaipapananna kenni Cristo Jesus ti pannakakugit wenno saan a pannakakugit. Ti laeng pammati nga agtrabtrabaho babaen iti ayat ti adda ti kaipapananna. 7 Nagtartaraykayo a sisasayaat. Siasino ti nangpasardeng kadakayo nga agtulnog iti kinapudno? 8 Saan a naggapu kenkuana a nangayab kadakayo ti panangallukoy nga aramidenyo dayta. 9 Aringan ti bassit a lebadura ti sibubukel a masa. 10 Adda panagtalekko kadakayo iti Apo a saankayo nga agpanunot iti sabali pay a wagas. Itdento ti mangrirriribok kadakayo ti bukodna a pannakaukom, siasinoman isuna. 11 Kakabsat, no iwarwaragawagko pay laeng ti pannakakugit, apay a maidaddadanesak pay laeng? Iti kasta, madadaelto ti pakaitibkolan a bato iti krus. 12 Tarigagayak a kaponen dagiti siasinoman a mangiyaw-awan kadakayo dagiti bagbagida. 13 Ta inayabannakayo ti Dios kakabsat, iti pannakawayawaya. Laeng ta saanyo koma nga usaren ti pannakawayawayayo a kas gundaway a maipaay iti lasag. Ngem ketdi pagserbianyo iti tunggal maysa babaen iti ayat. 14 Ta naipatungpal ti sibubukel a linteg iti maysa a bilin, “Masapul nga ayatem dagiti karrubam a kas iti bagim”. 15 Ngem no kagaten wenno tilmonenyo ti tunggal maysa, kitaenyo ta saannakayo a dadaelen iti tunggal maysa. 16 Ibagak a magnakayo babaen iti Espiritu ti Dios ket saanyonto a matungpal dagiti tarigagay iti lasag. 17 Ta addaan kadagiti napigsa a tarigagay ti lasag a maibusor iti Espiritu ken addaan met kadagiti napigsa a tarigagay iti Espiritu a maibusor iti lasag. Ta kagura dagitoy ti tunggal maysa. Ti pagbanaganna dayta ket saanyo nga aramiden dagiti banbanag a tartarigagayanyo nga aramiden. 18 Ngem no idaldalannakayo ti Espiritu, saannakayo nga iturturayan iti linteg. 19 Ita, makita dagiti aramid iti lasag. Dagitoy ket kinaderrep, kinarugit, tarigagay ti lasag, 20 panagdayaw kadagiti didiosen, kinamananggagamud, kinamanangbubusor, panagraranget, panagimon, nalaka a panagunget, panagi-innagaw, saan a panagtitinnunos, panagsisina, 21 panagapal, kinamammartek, panagraranget gapu iti kinabartek, ken dagiti dadduma pay a banbanag a kas kadagitoy. Ballaagankayo a kas iti panangballaagko kadakayo idi a saanto a matawid dagiti agar-aramid kadagiti kakastoy a banbanag ti pagarian ti Dios. 22 Ngem dagiti bunga ti Espiritu ket ayat, rag-o, kapia, kinaanus, kinamanangngaasi, kinaimbag, pammati, 23 kinaalumanay, ken panagteppel iti bagi. Awan ti linteg a maibusor kadagiti kakastoy a banbanag. 24 Inlansa dagiti naibilang kenni Cristo Jesus iti krus ti lasag nga addaan kadagiti regget ken dagiti amin a dakes a tarigagayna. 25 No agbiagtayo babaen iti Espiritu, masapul a magnatayo met babaen iti Espiritu. 26 Saantayo nga agbalin a natangsit, saantayo a paungeten ti tunggal maysa wenno saantayo nga apalan ti tunggal maysa.

6 Kakabsat, no natiliwan ti maysa a tao nga agbasbasol, dakayo a naespirituan ket masapul nga iturongna dayta a tao iti espiritu iti kinaalumanay. Agannadkayo, tapno saankayo a masulisog. 2 Awitenyo ti dadagsen ti tunggal maysa, ket iti kasta matungpalyonto ti linteg ni Cristo. 3 Ta no panpanunoten ti siasinoman a naisangsangayan isuna idinto ta saan met gayam, al-allilawenna ti bagina. 4 Masapul a sukimaten ti tunggal maysa ti bukodna nga aramid. Iti kasta, addanto ti ipannakkelna iti bukodna, nga awan iti panangidildilig iti siasinoman. 5 Ta awiten iti tunggal maysa ti bukodna nga awit. 6 Masapul nga ibingay iti maysa a nasuroan iti sao dagiti amin a naimbag a banbanag iti manursuro. 7 Saankayo nga agpaallilaw. Saan a malais ti Dios. Aniaman ti imula ti maysa a tao, daytanto met laeng ti apitenna. 8 Ta agapitto iti pakadadaelan ti siasinoman nga agmulmula iti bukel iti bukodna a kinamanagbasol a galad, ngem isuna nga agmulmula iti bukel iti Espiritu, agapitto iti agnanayon a biag manipud iti Espiritu. **(aiōnios g166)** 9 Saantayo koma a

mabannog nga agaramid iti naimbag, ta agapittayonto
iti umiso a tiempo no saantayo a sumardeng. **10**
Isu ngarud, no adda gundawaytayo, agaramidtayo
iti nasayaat iti tunggal maysa. Nangnangruna nga
agaramidtayo iti nasayaat kadagiti adda iti bumalay
iti pammati. **11** Kitaenyo dagiti dadakkel a letra nga
isursuratko kadakayo iti bukodko a panagsursurat.
12 Pilitendakayo a makugit dagiti mangayat nga
agaramid iti nasayaat a pakasarsaritaan iti lasag.
Aramidenda laeng daytoy tapno saanda a maidadanes
gapu iti krus ni Cristo. **13** Ta uray dagiti nakugit
ket saanda a salsalimetmetan ti linteg. Ngem ketdi,
kayatda a makugitkayo tapno makapagpasindayawda
maipapan iti lasagyo. **14** Saanak koma pulos nga
agbalin a napannakkel malaksid iti krus iti Apotayo a
Jesus Cristo. Babaen kenkuana a nailansa ti lubong
kaniak ken Siak iti lubong. **15** Ta awan kaipapananna
ti pannakakugit wenno saan a pannakakugit. Ngem
ketdi, napateg ti baro a parsua. **16** Kadagiti amin nga
agbiag babaen iti daytoy nga annuroten, sapay koma
ta maadda ti kappia ken asi kadakuada ken iti Israel
ti Dios. **17** Manipud ita, awan koman ti mangriribok
kaniak, ta aw-awitek dagiti marka ni Jesu-Cristo iti
bagik. **18** Sapay koma ta makikaddua ti parabur
ni Apotayo a ni Jesu-Cristo iti espirituyo, kakabsat.
Amen.

Efeso

1 Ni Pablo, maysa nga apostol ni Cristo Jesus
babaen iti pagayatan iti Dios, kadagiti nailasin para
iti Dios idiay Efeso ken agtaltalek kenni Cristo Jesus.
2 Parabur koma ti umadda kadakayo, ken kapia
manipud iti Dios nga Amatayo ken ni Apo Jesu-Cristo.
3 Maidaydayaw koma ti Dios ken Ama ni Apotayo
a ni Jesu-Cristo. Isuna ti nangbendision kadatayo
kadagiti tunggal naespirituan a bendision kadagiti
nainlangitan a luglugar kenni Cristo. **4** Sakbay ti
pannakaparsua iti lubong, pinilinatayo ti Dios, datayo
a mamati kenni Cristo. Pinilinatayo tapno agbalintayo
a nasantoan ken awan pakapilawanna iti imatangna. **5**
Babaen iti ayat, inkeddengnatayo ti Dios a pagbalinen
a kas bukodna nga annak babaen kenni Jesu-
Cristo. Inaramidna daytoy gapu ta naay-ayo isuna a
mangaramid iti tinarigagayanna. **6** Ti pagbanaganna
daytoy ket napadayawan ti Dios gapu iti nadayag
a paraburna. Daytoy ti siwawaya nga intedna
kadatayo babaen iti dungdungoenna. **7** Ta babaen iti
dungdungoenna, adda ti pannakasubbottayo babaen
iti darana, ti pannakapakawan dagiti basbasol. Adda
kadatayo daytoy gapu iti kinabaknang iti paraburna. **8**
Pinaglaplapusananna daytoy a parabur para kadatayo
iti amin a kinasirib ken pannakaawat. **9** Impakaammo
ti Dios kadatayo ti nailimed a kinapudno iti panggep,
segun iti tarigagayna nga impakitana babaen kenni
Cristo. **10** Inton natungpalen ti tiempo para iti
pannakaleppas ti panggepna, pagkaykaysaento ti
Dios dagiti amin a banbanag sadi langit ken ditoy daga
nga idauloan ni Cristo. **11** Kenni Cristo napilitayo ken
naikeddengtayon idi pay punganay. Daytoy ket segun
iti panggep iti agar-aramid kadagiti amin a banbanag
babaen iti ranta iti pagayatanna. **12** Inaramid ti Dios
daytoy tapno agbiagtayo koma para iti pakaidayawan
iti dayagna. Datayo ti immuna a nagtalek kenni Cristo.
13 Babaen met laeng kenni Cristo a nangngeganyo ti
sao iti kinapudno, ti ebanghelio iti pannakaisalakanyo
babaen kenni Cristo. Babaen met laeng kenkuana a
namatikayo pay ken naselioan iti naikari nga Espiritu
Santo. **14** Ti Espiritu ti mangpatalged ti tawidtayo
agingga a magun-od ti kinabaknang. Daytoy ket para
iti pakaidaydayawan ti dayagna. **15** Gapu iti daytoy,
manipud iti tiempo a nangngegak ti maipanggep
iti pammatiyo kenni Apo Jesus ken maipanggep
iti ayatyo kadagiti amin a nailasin para kenkuana,
16 saanak a nagsarsardeng nga agyamyaman iti
Dios para kadakayo ken dakdakamatenkayo kadagiti
karkararagko. **17** Ikararagko a ti Dios ti Apotayo
a ni Jesu-Cristo, ti Ama iti dayag, ket itednanto
kadakayo ti espiritu iti kinasirib ken panangilatak iti
pannakaammona. **18** Ikararagko a malawlawagan
koma dagiti pusoyo tapno maammoanyo ti talged iti
pannakaayabtayo. Ikararagko a maammoanyo koma
dagiti kinabaknang iti dayag iti tawidna kadagiti nailasin
para kenkuana. **19** Ikararagko a maammoanyo koma
ti aglaplapusanan a kinaindaklan ti pannakabalinna
kadatayo a namati. Daytoy a kinaindaklan ket segun
iti panagtrabaho iti pigsa iti pannakabalinna. **20**
Daytoy ti pannakabalin a nagtrabaho kenni Cristo idi
pinagungar ti Dios isuna manipud kadagiti natay ken
pinatugawna isuna iti makannawan nga imana idiay
nainlangitan a luglugar. **21** Pinatugawna ni Cristo iti
nangatngato kadagiti amin a turay, pannakabalin,
pannakasakup ken tunggal nagan a nanaganan.
Pinatugawna ni Cristo saan laeng nga iti daytoy a
panawen, ngem uray pay iti umay a panawen. **(aiōn g165)** **22** Inkabil ti Dios dagiti amin a banbanag iti
sirok dagiti saka ni Cristo. Pinagbalinna isuna nga ulo
dagiti amin a banbanag iti iglesia. **23** Ti iglesia nga
isu ti bagina, ti kinaan-anayna nga isu ti mangpunno
kadagiti amin a banbanag iti amin a wagas.

2 Maipanggep kadakayo, nataykayo kadagiti
panagsalungasing ken kadagiti basbasolyo. **2** Gapu
kadagitoy a nagnakayo idi segun iti panawen iti daytoy
a lubong. Magmagnakayo segun iti mangiturturay
kadagiti turay iti angin. Daytoy ti espirituna nga
agtrabtrabaho kadagiti annak ti kinasukir. **(aiōn g165)** **3**
Amintayo ket maysa idi kadagitoy a saan a namati.
Agtigtignaytayo segun kadagiti dakes a tarigagay iti
lasagtayo. Ar-aramidentayo ti pagayatan iti lasag ken
iti panunot. Sigud a datayo ket annak ti pungtot a
kas kadagiti dadduma. **4** Ngem nabaknang ti Dios iti
asi gapu iti naindaklan nga ayatna nga inayatnatayo.
5 Kabayatan a nataytayo iti panagsalungasing,
impannatayo iti baro a biag a kadua ni Cristo. Babaen
iti parabur a naisalakankayo. **6** Pinagungarnatayo
ti Dios nga agkakadua ken pinatugawnatayo nga
agkakadua kadagiti nainlangitan a luglugar kenni
Cristo Jesus. **7** Inaramidna daytoy tapno iti umay
a panawen ket mabalinna nga ipakita kadatayo ti
naindaklan a kinabaknang iti paraburna. Ipakpakitana
daytoy kadatayo babaen iti kinaimbagna kenni Cristo
Jesus. **(aiōn g165)** **8** Ta babaen iti parabur ket
naisalakankayo babaen iti pammati. Ken saan a

naggapu daytoy kadatayo. Sagut ti Dios daytoy. **9** Saan a manipud kadagiti aramid. Kas pagbanaganna, awan ti uray maysa a mabalin nga agpannakel. **10** Gapu ta datayo dagiti aramid iti Dios, naiparsua kenni Cristo Jesus nga agaramid kadagiti nasayaat. Dagitoy dagiti aramid a pinanggep ti Dios idi un-unana para kadatayo, tapno makapagnatayonto kadakuada. **11** Ngarud laglagipenyo a dakayo idi ket Hentil iti lasag. Naawagankayo a "dagiti saan a nakugit" babaen iti naawagan a pannakugit iti lasag nga inaramid dagiti ima dagiti tattao. **12** Ta iti dayta a tiempo ket naisinakayo manipud kenni Cristo. Ganggannaetkayo kadagiti tattao iti Israel. Ganganaetkayo kadagiti tulag iti kari. Awanankayo iti talged maipanggep iti masakbayan. Awanankayo iti Dios iti lubong. **13** Ngem ita kenni Cristo Jesus, dakayo a naminsan nga adayo manipud iti Dios ket naiyasideg iti Dios babaen iti dara ni Cristo. **14** Ta isuna ti kapiatayo. Inaramidna ti dua a maysa. Babaen iti lasagna ket dinadaelna ti pader iti panagsisina a nangsinasina kadatayo, ti panaggiginnura. **15** Dayta ket, winaswasna ti linteg dagiti bilbilin ken dagiti annuroten tapno makaaramid isuna iti maysa a baro a tao babaen kenkuana. Inaramidna ti kapia. **16** Inaramidna daytoy tapno pagkappiaenna dagiti tattao iti maymaysa a bagi ti Dios babaen iti krus. Babaen iti krus pinapatayna ti panaggiginnura. **17** Immay ni Jesus ken inwaragawagna ti kapia kadakayo nga adda iti adayo ken kapia kadagiti adda iti asideg. **18** Ta babaen kenni Jesus ket agpadatayo nga addaan iti dalan iti maymaysa nga Espiritu nga umasideg iti Ama. **19** Ita ngarud, dakayo a Hentil ket saankayon a gangannaet ken sangsangaili. Ngem ketdi agkakailiankayon kadagiti nailasin para iti Dios ken kadagiti kamkameng iti sangkabalayan iti Dios. **20** Naipasdekkayo iti rabaw ti pundasion dagiti apostol ken dagiti profeta. Ni Cristo Jesus a mismo ti pasuli a bato. **21** Babaen kenkuana, nagkakamang a sangsangkamaysa ti sibubukel a pasdek ken dumakkel a kas templo iti Apo. **22** Babaen kenkuana a dakayo ket maipaspasdek met a sangsangkamaysa a kas lugar a pagianan para iti Dios iti Espiritu.

3 Gapu iti daytoy, siak, ni Pablo, ti balud ni Cristo Jesus para kadakayo a Hentil. **2** Ipagarupko a nangngegyon ti trabaho iti parabur ti Dios nga intedna kaniak para kadakayo, **3** Agsursuratak segun iti paltiing a naipakaammo kaniak. Daytoy ti palimed a kinapudno nga insuratko iti ababa iti sabali a surat. **4** No basaenyo iti maipanggep iti daytoy, maawatanyonto ti kapanunotak iti daytoy a palimed a kinapudno maipapan kenni Cristo. **5** Iti sabali a henerasion, saan a naipakaammo daytoy a kinapudno kadagiti annak dagiti lallaki. Ngem ita, imparangarangen daytoy iti Espiritu kadagiti nailasin nga apostol ken profetana. **6** Daytoy a palimed a kinapudno ket dagiti Hentil ket kaduatayo nga agtawid ken kaduatayo a kamkameng iti bagi. Kakaduatayo ida nga agbibingay iti kari ni Cristo Jesus babaen iti ebanghelio. **7** Para iti daytoy a nagbalinak nga adipen babaen iti sagut iti parabur ti Dios a naited kaniak babaen iti panagtrabtrabaho ti pannakabalina. **8** Inted ti Dios daytoy a sagut kaniak, uray no siak ti kabassitan kadagiti nailasin para iti Dios. Daytoy a sagut ket masapul nga iwaragawagko kadagiti Hentil ti ebanghelio ti awan patinggana a kinabaknang ni Cristo. **9** Masapul a lawlawagak dagiti amin a tattao maipapan iti palimed a panggep ti Dios. Daytoy ti panggep a naidulin iti nabayag a panawen iti naglabas babaen iti Dios, a nangparsua kadagiti amin a banbanag. **(aiōn g165)** **10** Napasamak daytoy tapno, babaen iti iglesia, dagiti mangiturturay ken addaan turay idiay nainlangitan a luglugar ket maamoanda ti adu a pannakaiparang ti kinasirib ti Dios. **11** Mapasamakto daytoy segun iti agnanayon a panggep nga inleppasna kenni Cristo-Jesus nga Apotayo. **(aiōn g165)** **12** Ta kenni Cristo, addaantayo iti tured ken dalan nga addaan ti talged gapu iti pammatitayo kenkuana. **13** Ngarud dawatek kadakayo a saankayo a maupay gapu kadagiti sagsagabaek para kadakayo. Dagitoy ti dayagyo. **14** Gapu iti daytoy agparintumengak iti Ama, **15** a babaen kenkuana a ti tunggal pamilia idiay langit ken iti daga ket nanaganan. **16** Ikararagko nga ipaayna kadakayo, segun iti kinabaknang ti dayagna, ti mapapigsa iti pannakabalin babaen iti Espirituna, nga adda kadakayo **17** Ikararagko nga agnaed koma ni Cristo iti puspusoyo babaen iti pammati. Ikararagko a maiparamutkayo ken maipadaga iti ayatna. **18** Addakayo koma iti ayatna tapno maawatanyo, a kakadua dagiti amin a namati, ti kalawa, ti kaatiddog, ti kangato, ken ti kauneg ti panagayat ni Cristo. **19** Ikararagko a maammoanyo koma ti kinaindaklan ti ayat ni Cristo, a lumabes iti pannakaammo. Aramidenyo koma daytoy tapno mapnokayo koma iti amin a pakabuklan iti Dios. **20** Ita, kenkuana a makaaramid iti amin nga ad-adayo a nangatngato ngem kadagiti amin a dawaten wenno panunotentayo,

segun iti pannakabalinna nga agtrabtrabaho kadatayo, **21** kukuana ti dayag iti iglesia ken kenni Cristo Jesus kadagiti amin a henerasion iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)**

4 Ngarud, kas ti balud para iti Apo, guyuguyenkayo nga agbiag a maikari iti ayab a nangayaban ti Dios kadakayo. **2** Agbiagkayo nga addaan iti naindaklan a kinapakumbaba ken kinaemma ken kinaanus. Awatenyo iti tunggal maysa iti ayat. **3** Aramidenyo ti amin a kabaelanyo a mangpatalinyaed iti panagkaykaysa ti Espiritu gapu ta daytoy ti mangted ti kapia kadakayo. **4** Adda maysa a bagi, ken maysa nga Espiritu, kas met laeng kadakayo a naayaban iti maysa a mapagtalkan a namnama iti pannakaayabyo. **5** Ken adda maysa nga Apo, maysa a pammati, maysa a pannakabautisar, **6** ken maysa a Dios ken Ama iti amin. Kangatoan isuna iti amin ken babaen iti amin ken iti amin. **7** Ti tunggal maysa kadatayo ket naikkan iti sagut a maiyannurot iti rukod ti sagut ni Cristo. **8** Kas kinuna ti Nasantoan a Surat: "Idi immuli isuna iti kangatoan, indauloanna dagiti balud iti pagbaludan. Nangted isuna iti sagsagut kadagiti tattao." **9** Ania ti kayat a sawen ti, "Immuli isuna", malaksid a bimmaba met laeng isuna iti kaunggan ti daga? **10** Ti bimmaba ket isu met laeng ti tao nga immuli iti ngatoen dagiti amin a langit. Inaramidna daytoy tapno mapnona dagiti amin a banbanag. **11** Nangted ni Cristo kadagiti sagsagut a kas kadagitoy: dagiti apostol, dagiti profeta, dagiti ebanghelista, dagiti pastor ken dagiti manursuro. **12** Inaramidna daytoy tapno ikkanna ti kabaelan dagiti namati para iti trabaho ti panagserbi, para iti pannakabangon ti bagi ni Cristo. **13** Ar-aramidenna daytoy agingga a madanontayo amin ti panagmaymaysa iti pammati ken pannakaammo iti Anak ti Dios. Ar-aramidenna daytoy agingga nga agbalintayo a nataengan a kas kadagiti nakadanon iti naan-annay a panangrukod ni Cristo. **14** Daytoy ket tapno saantayo koman a kas kadagiti ubbing. Daytoy ket tapno saantayo koman a maipalla-palladaw. Daytoy ket tapno saantayo koman a maitayab iti tunggal angin ti sursuro, babaen iti kinasikap dagiti tattao iti kinagaramugam ti panangallilaw. **15** Ngem ketdi, ibagatayonto ti kinapudno iti ayat ken dumakkeltayo kadagiti amin a wagas kenkuana nga isu ti ulo, ni Cristo. **16** Pinagtitipon ni Cristo ti entero a bagi dagiti namati. Nagkakamangda babaen ti tunggal agtitinnulong a susuop tapno dumakkel ti entero a bagi ken pabilgenna ti bagina iti ayat. **17** Ibagak ngarud daytoy, ken bagbagaankayo iti Apo: saankayon a magna a kas iti pannagna dagiti Hentil iti kinaawan serbi dagiti panunotda. **18** Napasipnget ti nakemda. Naiyadayoda manipud ti biag iti Dios babaen iti kinakuneng nga adda kadakuada gapu iti kinatangken dagiti puspusoda. **19** Awan ti mariknada a bain. Inyawatda dagiti bagbagida iti pannakailumlom kadagiti narugit nga aramid, kadagiti amin a kita ti kinaagum. **20** Ngem saan a kastoy ti naadalyo maipanggep kenni Cristo. **21** Ammok a nangngegyon ti maipanggep kenkuana. Ammok a nasuroankayon iti maipanggep kenkuana, kas ti kinapudno ket adda ken Jesus. **22** Masapul nga ikkatenyo ti maiyannurot iti daan a tignayyo, ti daan a tao. Ti daan a tao a madaddadael gapu iti manangallilaw a tartarigagay. **23** Iwaksiyo ti daan a kinataoyo tapno mapabarokayo iti espiritu ti panunotyo. **24** Aramidenyo dayto tapno maikabilyo ti baro a kinatao, a maiyannurot iti Dios. Naaramid daytoy iti kinalinteg ken iti kinasanto ti kinapudno. **25** Ngarud ikkatenyo ti kinaulbod. "Agsaokayo iti kinapudno, tunggal maysa iti kaarubana," gapu ta pasettayon iti tunggal maysa. **26** "Agungetkayo, ngem saankayo nga agbasol." Saanyo nga itulok a lumnek ti init nga adda pay laeng ungetyo. **27** Saanyo nga ikkan iti lugar ti diablo. **28** Siasinoman nga agtaktakaw ket masapul a saanen nga agtakaw. Ngem ketdi, masapul nga agtrabaho isuna. Masapul nga agtrabaho isuna nga usarenna ti imana, tapno mabaelanna ti mangibingay iti tao nga agkasapulan. **29** Awan koma ti dakes a sasao a rummuar iti ngiwatyo. Ngem ketdi, masapul a rummuar dagiti sasao a maaramat iti pannakasabet dagiti kasapulanda, tapno makaited iti pagsayaatan kadagiti siasinoman a dumdumngeg. **30** Ken saanyo a pagladingiten ti Espiritu Santo ti Dios. Babaen kenkuana a naselioankayo para iti aldaw ti pannakasubbot. **31** Masapul nga iwaksiyo amin kinasaem, pungtot, unget, panagaapa, ken pananglalais, agraman dagiti amin a kita ti kinadakes. **32** Agbalinkayo a naimbag iti tunggal maysa. Nalukneng koma ti pusoyo. Pakawanenyo ti tunggal maysa, a kas pinakawannakayo ti Dios ken Cristo.

5 Ngarud agbalinkayo a mannulad ti Dios, a kas dagiti ay-ayatenna nga annak. **2** Ken agbiagtayo iti ayat, kas inayatnatayo met ni Cristo ken intedna ti bagina para kadatayo. Maysa isuna a daton ken sagut, nga agbalin a makaay-ayo nga ayamuom

iti Dios. 3 Nasken a saan a madakamat kadakayo ti kinaderrep wenno aniaman a kinarugit wenno nagartem a panangagum, a kas umno kadagiti namati. 4 Saanyo nga ibaga uray dagiti naaalas, minamaag a sasao, wenno makaidadanes nga angaw, a saan nga umno. Ngem ketdi adda koma ti kinamanagyaman. 5 Ta nalawag nga ammoyo nga awan ti naderrep, narugit, wenno naagum a tao, nga isu ket, maysa nga agrukbab kadagiti didiosen, nga adda tawidna iti pagarian ni Cristo ken ti Dios. 6 Saanyo a palubosan iti uray maysa nga allilawennakayo babaen ti ubbaw a sasao. Gapu kadagitoy a banbanag ket umay ti pungtot ti Dios kadagiti annak ti kinasukir. 7 Isu a saankayo a makipaset kadagitoy. 8 Ta naminsan a dakayo ket kinasipnget, ngem ita ket lawagkayon iti Apo. Isu a magnakayo a kas annak ti lawag. 9 Ta ti bunga ti lawag ket amin a kinaimbag, kinalinteg, ken kinapudno. 10 Ammoenyo ania iti makaay-ayo iti Apo. 11 Saankayo a makipaset kadagiti saan a nabunga nga ar-aramid iti kinasipnget. Ngem ketdi, ibutaktakyo dagitoy. 12 Ta dagiti banbanag a naaramid babaen kadakuada iti nalimed ket nakababain unay nga iladawan. 13 Amin a banbanag, no maiparangarangda babaen iti lawag, ket naibutaktak. 14 Ta ti tunggal banag a naiparangarang ket agbalin a lawag. Ngarud ibagbaga daytoy, "Agriingkayo, dakayo a matmaturog, ket agungarkayo manipud iti patay, ket agranniagto ni Cristo kadakayo." 15 Ngarud agannadkayo iti panagbiagyo, saan a kas kadagiti tattao a saan a nasirib ngem kas nasirib. 16 Subbotenyo iti tiempo gapu ta dagiti al-aldaw ket dakes. 17 Saankayo nga agbalin a maag. Ngem ketdi, awatenyo no ania ti pagayatan iti Dios. 18 Ken saankayo nga agbartek iti arak, ta mangiturong dayta iti pannakadadael. Ngem ketdi, mapnokayo koma iti Espiritu Santo. 19 Agsaritakayo iti tunggal maysa babaen kadagiti salmo ken kadagiti himno ken naespirituan a kankanta. Agkanta ken agdaydayawkayo babaen iti pusoyo iti Apo. 20 Agyamankayo a kankanayon para kadagiti amin a banbanag iti nagan ni Apotayo a Jesu-Cristo iti Dios Ama. 21 Agpaituraykayo iti tumunggal maysa kas panagraem kenni Cristo. 22 Assawa a babbai, agpaituraykayo kadagiti assawayo a lallaki, a kas iti Apo. 23 Ta ti asawa a lalaki ti ulo iti asawa a babai, a kas met ni Cristo nga ulo iti iglesia. Isuna iti mangisalakan iti bagi. 24 Ngem kas iti iglesia ket iturayan ni Cristo, kasta met dagiti asawa a babbai kadagiti asawada a lallaki iti amin a banag. 25 Asawa a lallaki, ayatenyo dagiti asawayo a babbai a kas inayat ni Cristo ti iglesia ken intedna ti bagina para kenkuana. 26 Inaramidna daytoy tapno mapagbalinna isuna a nasantoan. Dinalusanna ti iglesia babaen iti panangugasna iti danum babaen ti sao. 27 Inaramidna daytoy tapno maiparangna iti bagina ti maysa a nadayag nga iglesia, nga awan mansana wenno karetket wenno aniaman a kas kadagitoy a banag, ngem ketdi nasantoan ken awan biddutna. 28 Iti isu met laeng a wagas, masapul nga ayaten dagiti asawa a lallaki dagiti bukodda nga asawa a babbai a kas bukodda a bagi. Ti siasinoman nga agay-ayat iti bukodna nga asawa a babai ket ay-ayatenna ti bagina. 29 Awan ti siasinoman a nanggura iti bukodna a bagi. Ngem ketdi, pakanenna ken ayatenna daytoy, a kas ay-ayaten met ni Cristo ti iglesia. 30 Ta kamkamengnatayo iti bagina. 31 "Para iti daytoy a rason a panawan ti lalaki ti ama ken inana ket maitipon iti asawana a babai, ket ti dua ket agbalin a maysa a bagi." 32 Daytoy ket dakkel a nailimed a kinapudno, ngem agsasaoak maipanggep kenni Cristo ken ti iglesia. 33 Nupay kasta, masapul met nga ayaten ti tunggal maysa kadakayo ti bukodna nga asawa a babai a kas iti bagina, ken masapul a raemen ti asawa a babai ti asawana a lalaki.

6 Annak, agtulnogkayo kadagiti nagannakyo iti Apo, ta daytoy ti umno. 2 "Dayawem ni amam ken ni inam" (nga isu ti umuna a bilin a napakuyogan iti kari), 3 "tapno sumayaatkayo koma ken agbiagkayo ti atiddug iti rabaw ti daga." 4 Ken, dakayo nga amma, saanyo a ruroden dagiti annakyo iti panagpungtot. Ngem ketdi, padakkelenyo ida iti disiplina ken pammagbaga ti Apo. 5 Dakayo a tagabu, agbalinkayo a natulnog kadagiti naindagaan nga amoyo nga addaan iti nauneg a panagraem ken panagbuteng, iti kinapudno iti pusoyo. 6 Agbalinkayo a natulnog kadakuada kas kenni Cristo. Agbalinkayo a natulnog saan laeng a no buybuyaendakayo dagiti amoyo tapno maay-ayo isuda. Ngem ketdi, agbalinkayo a natulnog a kas dagiti tagabu ni Cristo. Aramidenyo ti pagayatan ti Dios manipud kadagiti pusoyo. 7 Agserbikayo kadagiti amin a pusoyo, a kasla agserserbikayo iti Apo ken a saan a kadagiti tattao. 8 Masapul nga ammoyo nga aniaman a nasayaat nga ar-aramiden ti tunggal tao, makaawatto isuna iti gunguna manipud ti Apo, tagabu man isuna wenno nawaya. 9 Ken dakayo nga amo, aramidenyo dagiti isu met laeng a banbanag para kadagiti tagabuyo. Saanyo a butbutngen ida. Ammoyo nga isuna nga agapada

nga Amoda ken amoyo ket adda sadi langit. Ammoyo nga awan iti panangipangpangruna kenkuana. **10** Kamaudiananna, agbalinkayo a napigsa iti Apo ken iti pigsa iti bilegna. **11** Isuotyo ti amin a kabal ti Dios, tapno mabaelanyo ti tumakder maibusor iti mangal-allilaw a panggep iti diablo. **12** Ta ti gubattayo ket saan a maibusor iti lasag ken dara. Ngem ketdi, maibusor daytoy kadagiti mangiturturay ken naespirituan a turturay ken mangidadaulo iti pagarian iti dakes a kasipngetan, maibusor kadagiti dakes nga espiritu iti nainlangitan a luglugar. **(aiōn g165)** **13** Ngarud isuotyo ti amin a kabal ti Dios, tapno makatakderkayo a sititibker maibusor iti dakes iti daytoy a tiempo iti dakes. Kalpasan a maaramidyo amin a banag, agtakderkayunto a natibker. **14** Ngarud, agtakderkayo a natibker. Aramidenyo daytoy kalpasan a naikabilyon ti barikes iti kinapudno ken ti kabal iti kinalinteg. **15** Aramidenyo daytoy kalpasan a naisuotyo kadagiti sakayo ti kinakasagana a mangiwaragawag iti ebanghelio iti kapia. **16** Iti amin a pasamak alaenyo ti kalasag iti pammati, baben iti daytoy ket mabaelanyo a sanggaen dagiti amin a gumilgil-ayab a pana iti kabusor. **17** Ken alaenyo ti helmet iti pannakaisalakan ken ti kampilan iti Espiritu, nga isu ti sao iti Dios. **18** Iti tunggal kararag ken kiddaw, agkarkararagkayo iti amin a tiempo iti Espiritu. Babaen daytoy a panunot, kanayonkayo nga agsipsiput nga addaan iti amin a panaganus ken karkararag para kadagiti amin a namati. **19** Ken ikararagandak, nga adda maited kaniak a mensahe inton lukatak ti ngiwatko. Ikararagyo a maipakaammok a situtured ti palimed a kinapudno maipanggep iti ebanghelio. **20** Gapu iti ebanghelio a siak a mangibagbagi ket naikawar, tapno makasaoak koma kaduakuada a situtured kas ti rumbeng a panagsaok. **21** Ngem tapno maammoanyo met koma dagiti ar-aramidek ken ti kasasaadko, Tikico, ti ay-ayatek a kabsat ken ti napudno nga adipen iti Apo, ket ipakaammonanto amin a banag kadakayo. **22** Imbaonko isuna kadakayo para iti daytoy a panggep, tapno maammoanyo dagiti banbanag maipapan kadakami, ken tapno maliwliwana dagiti puspusoyo. **23** Kapia koma ti makikaadda kadagiti kakabsat, ken ayat nga addaan iti pammati manipud ti Dios nga Ama ken ni Apo Jesu-Cristo. **24** Parabur koma ti makikaadda kadakuada amin a mangay-ayat kenni Apotayo a ni Jesu-Cristo nga addaan ayat a saan pulos a matay.

Pilipos

1 Da Pablo ken Timoteo, nga adipen ni Cristo
Jesus, kadagiti amin a tattao a nailasin para kenni
Cristo Jesus nga adda dita Filipos, agraman dagiti
mangidadaulo ken dagiti diakono. **2** Parabur ken
kappia manipud iti Dios nga Amatayo ken manipud
kenni Apo Jesu-Cristo ti adda koma kadakayo. **3**
Agyamyamanak iti Diosko tunggal malaglagipkayo. **4**
Kanayon a para kadakayo amin ti tunggal kararagko,
nga addaan rag-o iti panagkararagko. **5** Pagyamanak
ti pannakikaduayo iti ebanghelio manipud idi immuna
nga aldaw inggana ita. **6** Sitatalgedak iti daytoy a
banag, nga isuna a nangirugi iti naimbag nga aramid
kadakayo ket itultuloyna a leppasen daytoy agingga
iti aldaw ni Jesu-Cristo. **7** Rumbeng a makariknaak iti
kastoy maipanggep kadakayo amin gapu ta addakayo
ditoy pusok. Nagbalinkayo amin a kaduak iti parabur
iti pannakaibaludko ken iti panangikalintegak ken
panangpatpatalged iti ebanghelio. **8** Ta saksik ti Dios,
no kasano ti iliwko kadakayo amin iti kinauneg ti
ayat ni Jesu-Cristo. **9** Ket kastoy ti ikarkararagko:
a ti ayatyo ket manayonan pay koma babaen
iti pannakaammo ken amin a pannakaawat. **10**
Ikarkararagko daytoy tapno mabalinyo a padasen ken
pilien dagiti banag a kasasayaatan. Ikarkararagko
daytoy tapno agbalinkayo a napudno ken awan ti
pakabasolan inton aldaw ni Cristo. **11** Daytoy pay
ket tapno mapnoankayto iti bunga ti kinalinteg nga
umay babaen kenni Jesu-Cristo, a pakaitan-okan
ken pakaidayawan ti Dios. **12** Ita kakabsat, kayatko
a maammoanyo, a dagiti banbanag a napasamak
kaniak ti nangipadaras iti panagsaknap ti ebanghelio.
13 Gapu iti daytoy, dagiti kawarko kenni Cristo ket
naammoan dagiti amin a guardia iti palasio ken
iti tumunggal maysa. **14** Ken kaaduan kadagiti
kakabsat iti Apo ket ad-adda pay a naallukoy gapu
kadagiti kawarko tapno situturedda nga ibaga ti sao.
15 Pudno nga iwarwaragawag dagiti dadduma ti
maipanggep kenni Cristo gapu iti apal ken tapno
maartapanda dagiti dadduma, ken dagiti met dadduma
ket gapu iti naimbag a nakem. **16** Dagiti tattao
a nangiwaragawag kenni Cristo gapu iti ayat ket
ammoda a naiyapanak ditoy gapu iti panangisakitko
iti ebanghelio. **17** Ngem iwaragawag dagiti dadduma
ni Cristo gapu iti kinamanagimbubukod ken saan a
napudno a panggep. Pagarupenda nga agar-aramidda
iti pakariribukak bayat iti pannakaikawarko. **18** Ania
koma ita? Aniaman a wagas, uray no iti panaginkukuna
wenno kinapudno, ni Cristo ket naiwaragawag ket
maragsakanak iti daytoy! Wen, maragsakanak. **19** Ta
ammok nga agbanagto daytoy iti pannakawayawayak.
Mapasamakto daytoy gapu kadagiti kararagyo ken iti
tulong ti Espiritu ni Jesu-Cristo. **20** Daytoy ket segun
iti natalged a panangnamnamak ken kinapudno a
saanakto a mabainan. Ngem ketdi, iti amin a kinatured,
a kas iti napalpalabas ken uray ita. Namnamaek
a maitan-ok ni Cristo babaen iti bagik, uray no
babaen iti biag wenno ipapatay. **21** Ta para kaniak, ti
panagbiag ket agpaay kenni Cristo ken ti pannakatay
ket gungona. **22** Ngem no ti agbiag iti lasag ket
makaipaay iti bunga manipud iti panagtrabahok, ket
saanko nga ammo no ania ti piliek. **23** Ta maip-ipitak
kadagitoy a dua a pagpilian. Addaanak iti tarigagay
a sumina ket tumiponak kenni Cristo, nga adayo
a nasaysayaat! **24** Ngem ti agtalinaed iti lasag ket
ad-adda a kasapulan para iti pagimbaganyo. **25**
Agsipud ta natalgedak maipapan iti daytoy, ammok
nga agtalinaedak ken agtultuloyak a kaduayo amin,
tapno rumang-ay ken agrag-okayo iti pammati. **26**
Ket ti pagbanaganna, gapu iti kaaddak kadakayo
ad-adda nga idaydayawyo ni Cristo Jesus gapu
kaniak. **27** Agbiagkayo laeng iti wagas a maikari
iti ebanghelio ni Cristo. Aramidenyo dayta tapno iti
kasta, umayak man a mangkita kadakayo wenno
awanak, mabalin a mangngegak no kasano nga
agtaktakderkayo a sititibker nga addaan iti maymaysa
nga espiritu. Kayatko a mangngeg nga addaankayo iti
sangsangkamaysa a kararua nga agsalsalukag para iti
pammati iti ebanghelio. **28** Ken saanyo a pagbutngan
ti aniaman a banag nga inaramid dagiti kabusoryo.
Daytoy ket agbalin a pagilasinan kadakuada iti
pannakadadaelda. Ngem para kadakayo, pagilasinan
daytoy iti pannakaisalakanyo ken daytoy ket agtaud iti
Dios. **29** Ta daytoy ket naited kadakayo, maigapu kenni
Cristo, saan laeng a tapno mamatikayo kenkuana,
ngem tapno agsagabakayo pay para kenkuana. **30** Ta
addaankayo iti isu met laeng a pannakidangadang
(saan a panagtitinnunos) a kas iti nakitayo kaniak,
ken kas madamdamagyo nga adda kaniak ita.

2 No kasta ngarud adda pannakapabileg kenni
Cristo. No kasta ngarud adda liwliwa manipud
iti ayatna. No kasta ngarud adda pannakikaddua
iti Espiritu. No kasta ngarud adda kaasi ken
pannakipagrikna. **2** An-anayenyo ti rag-ok babaen
iti panangipadayo iti panunotyo, nga addaan iti isu

met laeng nga ayat, nga agkaykaysa iti espiritu, ken addaan iti isu met laeng a panggep. 3 Awan koma ti banag nga aramidenyo a maigapu iti kinaagum wenno ubbaw a kapanunotan. Ngem ketdi, sipapakumbabakayo a mangibilang a nasaysayaat dagiti dadduma ngem kadakayo. 4 Saan koma a dagiti bukodyo a pakasapulan ti ipangpangrunayo, ngem kitaenyo met ti pakasapulan dagiti dadduma. 5 Agpanunotkayo iti wagas a kas kenni Cristo Jesus. 6 Isuna ket Dios, ngem saanna nga imbilang a masapul a mabigbig ti kina-Diosna. 7 Ngem ketdi, awan imbatina iti bagina. Nagbalin a kasla adipen. Nagbalin isuna a kaasping dagiti tattao. Nagparang isuna a kalanglanga ti tao. 8 Impakumbabana ti bagina ken nagbalin a natulnog inggana iti patay, ti ipapatay iti krus. 9 Ngarud, intan-ok met laeng isuna ti Dios. Intedna kenkuana ti nagan a kangatoan iti amin a nagan. 10 Inaramidna daytoy tapno babaen iti nagan ni Jesus, tunggal tumeng ket rumbeng nga agparintumeng, dagiti tumeng dagiti adda idiay langit ken ditoy rabaw daga ken iti uneg iti daga. 11 Ken inaramidna daytoy tapno amin a dila ket ipudnoda a ni Jesu-Cristo ket Apo, para iti pakaidayawan ti Dios Ama. 12 Ngarud, kadakayo nga ay-ayatek, kas iti kanayon a panagtulnogyo, saan laeng nga iti kaaddak ngem ad-adda pay ita iti kaawanko, agsalukagkayo iti pannakaisalakanyo a nabuyogan iti panagbuteng ken panagpigerger. 13 Ta ti Dios ti agtigtignay kadakayo iti tarigagay ken aramidyo para iti pakaragsakanna. 14 Aramidenyo amin a banbanag nga awan iti panagtanabutob wenno panagriri. 15 Agtignaykayo iti daytoy a wagas tapno agbalinkayo nga awan ti pakababalawanna ken napudno nga annak ti Dios nga awan pakapilawanna. Agtignaykayo iti kastoy a wagas tapno agraniagkayo a kas silsilaw iti lubong, iti tengnga ti nakillo ken dakes unay a henerasion. 16 Kumpetkayo a naimbag iti sao ti biag tapno maaddaanak iti rason nga agragsak iti aldaw ni Cristo. Ta no kasta ti mapasamak, ammokto a saanak a nagtaray nga awan mamaayna wenno nagtrabaho nga awan serserbina. 17 Ngem uray no maiparukpokak a kas sagut iti daton ken panagserbi iti pammatiyo, agragsakak, ken makipagragsakak kadakayo amin. 18 Iti kasta met laeng a wagas, agrag-okayo met, ken makipagrag-okayo met kaniak. 19 Ngem mangnamnamaak kenni Apo Jesus nga ibaonna ni Timoteo kadakayo iti mabiit, tapno mapabilegak met inton maammoak dagiti banbanag a maipapan kadakayo. 20 Ta awanen ti sabali pay nga adda kaniak a kas kenkuana iti kababalin, a pudno a madanagan para kadakayo. 21 Ta sapulenda amin dagiti bukodda a pagragsakan, saan a dagiti banbanag ni Jesu-Cristo. 22 Ngem ammoyo iti pategna, gapu ta kas iti panagserbi ti maysa nga anak iti amana, nagserbi met isuna a kaduak iti ebanghelio. 23 Isu a namnamaek a maibaon isuna iti mabiit apaman a makitak no ania ti mapasamak iti masakbayan. 24 Ngem natalgedak iti Apo a siak a mismo ket makaumay met iti mabiit. 25 Ngem panpanunotek a masapul a maibaon manen ni Epafrodito kadakayo. Isuna ket kabsatko ken padak nga agserserbi ken padak a soldado, ken mensaheroyo ken agserbi para kadagiti kasapulak. 26 Ta narigatan unay isuna, ken il-iliwenna ti makikaadda koma kadakayo amin, gapu ta nangeganyo a nagsakit isuna. 27 Ta pudno unay a nakaro ti panagsakitna ket dandani isuna a natay. Ngem naasi ti Dios kenkuana, ken saan laeng nga isuna, ngem uray met kaniak, tapno saanak koma nga agladingit iti kasta unay. 28 Isu nga ad-adda a magagaranak a mangibaon kenkuana, tapno inton makitayo manen isuna ket agragsakkayo ken mawayawayaanakto iti panagdanagko. 29 Pasangbayenyo ni Epafrodito nga addaan iti panagrag-o iti Apo. Padayawanyo dagiti tattao a kas kenkuana. 30 Ta gapu iti trabaho para kenni Cristo a dandani isuna a natay. Intulokna nga agpeggad ti biagna gapu iti panagserbina kaniak ken pinunnoanna dagiti saanyo a maaraamid iti panagserbiyo kaniak.

3 Kamaudiananna, kakabsatko, agrag-okayo iti Apo. Para kaniak, saanko a pakasingaan ti panangisuratko manen kadagitoy isu met laeng a banbanag kadakayo. Salaknibannakayo dagitoy a banbanag. 2 Agannadkayo kadagiti kasla aso. Agannadkayo kadagiti dakes nga agtrabtrabaho. Agannadkayo kadagiti mangputputed iti tulang. 3 Ta datayo ti pannakakugit. Datayo nga agdaydayaw babaen iti Espiritu ti Dios. Datayo a mangipanpannakkel kenni Cristo Jesus, ken saan nga agtaltalek iti lasag. 4 Nupay kasta, mabalin nga agtalekak iti lasag. No adda man ti mangpanpanunot a mabalinna ti agtalek iti lasag, ad-adda pay kaniak. 5 Nakugitak iti maikawalo nga aldaw, kamengak ti tattao ti Israel, iti tribu ni Benjamin, maysaak a Hebreo kadagiti Hebreo; ket no maipanggep iti linteg, maysaak a Pariseo. 6 Napasnekak a nangidadanes iti Iglesia. No maipanggep iti kinalinteg ti linteg, awan pakapilawak. 7 Ngem aniaman a banbanag a

makaited gunggona kaniak, imbilangko dagidiay a pukaw gapu kenni Cristo. **8** Kinapudnona, imbilangko itan amin a banbanag a pukaw gapu iti kinangato ti pannakaammo kenni Cristo Jesus nga Apok. Para kenkuana inikkatko amin a banbanag. Imbilangko dagidiay a rugit tapno magun-odko ni Cristo. **9** ken makipagkaykaysaak kenkuana. Awanen ti bukodko a kinalinteg a magun-od babaen iti panangtungpal iti linteg. Ngem ketdi, addaanak iti kinalinteg babaen iti pammati kenni Cristo, ti kinalinteg a nagtaud iti Dios a naibasar iti pammati. **10** Isu nga ita kayatko a maam-ammo isuna ken ti pannakabalin iti panagungarna ken ti pannakikaddua kadagiti panagsagabana. Kayatko a mabalbaliwan iti wagas a kapada ti pannakatayna, **11** tapno uray kaskasano mapadasak ti panagungar manipud iti patay. **12** Saan a pudno a naawatkon dagitoy a banbanag, wenno nagbalinakon a naan-anay. Ngem ar-aramidek amin a kabaelak tapno magun-odko ti makagapu a pinagbalinnak ni Cristo Jesus a kukuana. **13** Kakabsat, saanko a panpanunoten a nagun-odkon daytoy. Ngem adda maysa a banag: lipatek no ania ti napalabas ken agsalukagak para iti masangoanan. **14** Ituloyko ti agturong iti pagpatinggaan tapno magun-odko ti gunggona iti nainlangitan nga ayab ti Dios babaen kenni Cristo Jesus. **15** Datayo amin a nataengan, agpanunottayo iti kastoy a wagas. Ket no sabali ti adda iti panunotyo maipanggep iti aniaman a banag, ipakaammonto met laeng ti Dios dayta kadakayo. **16** Nupay kasta, aniaman a nadanontayo, saantayo nga umibbat iti daytoy. **17** Tuladendak kakabsatko. Kitaenyo a naimbag dagiti magmagna babaen kadagiti pagwadan a nakitayo kadakami. **18** Adu dagiti magmagna— isuda dagiti masansanko nga ibagbaga kadakayo, ket ita, agluluak a mangibagbaga kadakakayo—nga isuda dagiti kabusor ti krus ni Cristo. **19** Ti pagbanaganda ket pannakadadael. Ta ti diosda ket ti tianda, ken ipanpannakkelda dagiti nakababain nga aramidda. Dagiti nainlubongan a banbanag ti panpanunotenda. **20** Ngem umilitayo iti langit, a paggapuan ti ur-urayentayo a mangisalakan kadatayo, a ni Apo Jesu-Cristo. **21** Baliwannanto dagiti nanumo a bagitayo iti bagi a kalanglanga ti nadayag a bagina, a naaramid babaen iti bileg ti pannakabalinna tapno iturayanna amin a banbanag.

4 Ngarud, patpatgek a kakabsatko nga il-iliwek, dakayo a ragsak ken koronak iti daytoy a dalan a sititibker a pagtaktakderak iti Apo, patpatgek a gagayyem. **2** Makipakpakaasiak kenni Evodias, ken makipakpakaasiak kenni Sintike, maaddaankayo koma iti sangsangkamaysa a panunot iti Apo. **3** Kinapudnona ipakpakaasik met kadakayo, pudno a padak nga agbakbaklay: tulonganyo dagitoy a babbai. Ta nakipagbannogda met kaniak iti pannakailawa ti ebangelio a kaduami ni Clemente ken dagiti dadduma nga agtrabtrabaho, nga adda met iti Libro ti Biag dagiti naganda. **4** Agrag-okayo a kanayon iti Apo. Ibagak manen, agrag-okayo. **5** Maipakita koma kadagiti amin a tattao ti kinaimmayo. Asidegen ti Apo. **6** Saanyo a pakadanagan dagiti banbanag. Ngem ketdi, iti amin banag, maipakaammo koma iti Dios dagiti dawdawatenyo babaen iti karkararag ken dawdawat nga addaan panagyaman. **7** Ken ti talna iti Dios, a nalablabes pay ngem iti amin a pannakaawat, bantayannanto dagiti puspuso ken panpanunotyo iti kaaddayo kenni Cristo Jesus. **8** Kamaudiananna, kakabsat, aniaman a banbanag a pudno, aniaman a banbanag a nadayaw, aniaman a banbanag a nalinteg, aniaman a banbanag a nadalus, aniaman a banbanag a nakaay-ayat, aniaman a banbanag a mararaem, no adda aniaman a banag a nangato, no adda aniaman a banag a maidaydayaw, panunoten ti maipapan kadagitoy a banbanag. **9** Dagiti banbanag a naadalyo ken naawatyo ken nangngeganyo ken nakitayo kaniak, aramidenyo dagitoy a banbanag. Ken ti Dios ti kappia ket addanto kadakayo. **10** Maragsakanak unay iti Apo gapu ta kamaudiananna napabaroyon ti pakaseknanyo kaniak. Pudno nga adda panangisakityo kaniak idi, ngem awan ti gundawayyo a tumulong kaniak. **11** Saan a gapu kadagiti kasapulak nga ibagbagak daytoy. Ta nasursurok no kasano ti mapnek kadagiti amin a pasamak. **12** Ammok no kasano ti agkasapulan, ken ammok met no kasano ti maaddaan iti aglaplapusanan a parabur. Iti tunggal wagas ken iti amin a banbanag, nasursurok ti palimed no kasano a mangan iti adu ken ti mabisinan, no kasano ti maaddaan iti aglaplapusanan ken ti agkasapulan. **13** Maaramidko amin dagitoy a banbanag babaen kenkuana a mangmangted iti pigsak. **14** Nupay kasta, nasayaat ti inaramidyo iti pannakipagsagabayo kaniak. **15** Ket ammoyo, dakayo a taga-Filipos, nga idi rugrugi ti ebanghelio, idi pimmanawak idiay Macedonia, awan ti Iglesia a timmulong kaniak maipanggep iti panangited ken panangawat malaksid laeng kadakayo. **16** Uray pay idi addak idiay Tesalonica, impatulodandak iti tulong para kadagiti kasapulak saan laeng a naminsan. **17** Saan a

gapu ta sapulek ti sagut. Ngem ketdi, sapulek ti bunga
a mangpaadu iti pagsayaatanyo. **18** Naawatkon amin
a banag, ken adun ti adda kaniak. Napnoanakon.
Naawatkon manipud kenni Epafrodito dagiti banag
manipud kadakayo. Nabanglo ti ayamuomda, maysa
a maikari a daton a makaay-ayo iti Dios. **19** Ket
punnoanto ti Diosko ti tunggal pagkasapulanyo segun
iti kinabaknang ti dayag ni Cristo Jesus. **20** Ita, iti
Dios ken Amatayo, kenkuana ti dayaw iti agnanayon.
Amen. **(aiōn g165)** **21** Kablaawanyo ti tunggal namati
kenni Cristo Jesus. Kabkablaawan dakayo dagiti
kakabsat a kaduak. **22** Kabkablaawandakayo amin
dagiti namati ditoy, nangnangruna ti sangkabalayan
ni Cesar. **23** Ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo ket
adda koma iti espirituyo.

Colosas

1 Ni Pablo, maysa nga apostol ni Cristo Jesus
babaen iti pagayatan ti Dios, ken ni Timoteo
a kabsattayo, **2** kadagiti namati ken napudno a
kakabsat kenni Cristo nga adda iti Colosas. Adda
koma kadakayo ti parabur, ken kapia manipud
iti Dios nga Amatayo. **3** Agyamyamankami iti
Dios, ti Ama ni Apotayo a Jesu-Cristo, ken
kanayondakayo nga ikarkararagan. **4** Nangngeganmi
ti pammatiyo kenni Cristo Jesus ken iti panagayat
nga adda kadakayo para kadagiti amin a nailasin
para iti Dios. **5** Adda kadakayo daytoy nga ayat
gapu iti natalged a namnama a naisagana para
kadakayo kadagiti langlangit. Nangngeganyo idi
ti maipanggep iti daytoy a natalged a namnama
iti sao ti kinapudno, ti ebanghelio, **6** nga immay
kadakayo. Agbungbunga daytoy nga ebanghelio ken
dumakdakkel iti sangalubongan. Ar-aramidenna met
daytoy kadakayo manipud iti aldaw a nangngegyo
daytoy ken nasursuruyo ti maipanggep iti parabur
ti Dios iti kinapudno. **7** Daytoy ti ebanghelio kas
nasursuroyo manipud kenni Epafras, ti ipatpategmi a
padami nga adipen, maysa a napudno nga adipen
ni Cristo iti biangmi. **8** Inpakaammo ni Epafras
kadakami ti panagayatyo babaen iti Espiritu. **9**
Gapu iti daytoy nga ayat, manipud iti aldaw a
nangngeganmi daytoy ket saankami a nagsardeng
a mangikarkararag kadakayo. Dawdawatenmi a
mapnokayo iti panakaammo iti pagayatanna iti
amin a kinasirib ken naespirituan a pannakaawat.
10 Inkarkararagmi a magnakayo a maikari iti
Apo iti makaay-ayo a wagas. Inkarkararagmi nga
agbungakayo iti tunggal nasayaat nga aramid
ken dumakkelkayo iti pannakaammo iti Dios. **11**
Ikarkararagmi a mapapigsakayo koma iti amin a
kabaelan segun iti bileg ti dayagna iti amin a kinaregget
ken kinaanus. **12** Ikarkararagmi a siraragsakkayo nga
agyaman iti Ama, a nangted kadakayo iti karbengan a
makibingay kadagiti sanikua dagiti namati iti lawag. **13**
Inispalnatayo manipud iti panangituray ti kinasipnget
ken inyakarnatayo iti pagarian ti ipatpategna nga
Anak. **14** Iti Anakna ket addaantayo iti pannakasubbot,
ti pannakapakawan dagiti basol. **15** Ti Anak ti ladawan
ti saan a makitkita a Dios. Isuna ti inauna nga anak
kadagiti amin a parsua. **16** Ta babaen kenkuana
ket naparsua amin a banbanag, dagidiay adda iti
langit ken dagidiay adda iti daga, dagiti makita ken
dagiti saan a makita a banbanag. Dagiti trono man
wenno kinaturay, wenno dagiti pagturayan wenno
dagiti addaan iti karbengan, amin a banbanag ket
pinarsuana ken para kenkuana. **17** Adda isuna sakbay
iti amin a banag, ken kenkuana, amin a banbanag ket
agmaymaysa. **18** Ken isuna ti ulo ti bagi, ti iglesia.
Isuna ti rugrugi ken ti inauna nga anak manipud
kadagiti natay, ngarud, adda kenkuana ti kaunaan
a saad kadagiti amin a banbanag. **19** Ta naay-
ayo ti Dios a ti amin a kinaan-anayna ket agtaeng
koma kenkuana, **20** ken tapno mapasublina iti bagina
dagiti amin a banbanag babaen iti Anak. Nakikapia ti
Dios babaen iti dara iti krusna. Insubli ti Dios dagiti
amin a banbanag kenkuana, banbanag man iti daga
wenno dagiti banbanag kadagiti langlangit. **21** Ken
dakayo met, iti naminsan ket ganggannaet iti Dios
ken kabusorna idi iti nakem ken iti dakes nga ar-
aramid. **22** Ngem ita ket insublinakayo babaen iti
napisikalan a bagina babaen iti patay. Inaramidna
daytoy tapno idatagnakayo a nasantoan, awan-
pakababalawan, ken awanan basol iti sangoananna,
23 no agtultuloykayo iti pammati, naipasdek ken
sititibker, a saan a maikkat manipud iti natalged a
namnama iti ebanghelio a nangngeganyo. Daytoy ti
ebanghelio a naiwaragawag iti tunggal tao a naiparsua
iti babaen iti langit. Daytoy ti ebanghelio a siak, ni
Pablo, ket nagbalinak nga adipen. **24** Ita, agragrag-
oak kadagiti panagsagsagabak para kadakayo. Ken
punpunoek ti bagik iti pagkurangan iti rigrigat ni Cristo
para iti bagina, nga isu iti iglesia. **25** Gapu iti daytoy
nga iglesia nga adipenak, segun iti pagrebbengan
manipud iti Dios a naited kaniak para kadakayo, a
mangpunno iti sao ti Dios. **26** Daytoy ti palimed a
kinapudno a nailemmeng iti adu a tawtawen ken
henerasion. Ngem ita, naiparangarangen daytoy
kadagiti mamati kenkuana. **(aiōn g165)** **27** Daytoy ket
para kadagiti kayat ti Dios a pangipakaammoan iti
kinabaknang iti dayag daytoy a palimed a kinapudno
kadagiti Hentil. Dayta ket ti kaadda ni Cristo kadakayo,
ti namnama ti masakbayan a dayag. **28** Isuna daytoy
nga iwarwaragawagmi. Bagbagaanmi ti tunggal tao,
ken sursuroanmi ti tunggal tao iti amin a kinasirib,
tapno maidatagmi ti tunggal tao a naan-anay kenni
Cristo. **29** Para iti daytoy, agtrabahoak ken agreggetak
segun iti pigsana nga agtrabtrabaho kaniak nga
addaan iti pannakabalin.

2 Ta kayatko a maammoanyo ti kinadakkel ti
rigat a napaspasarak para kadakayo, para

kadagiti adda idiay Laodecia, ken kas kaadu dagiti saan pay a nakakita iti nainlasagan a langak. **2** Agtrabtrabahoak tapno mapabileg dagiti pusoda babaen iti pannakaiyegda a sangsangkamaysa iti ayat ken iti amin a kinabaknang ti naan-anay a kinatalged ti pannakaawat, iti pannakaammo iti palimed a kinapudno ti Dios, dayta ket ni Cristo. **3** Nakalemmeng kenkuana dagiti amin a gameng iti kinasirib ken pannakaammo. **4** Ibagbagak daytoy tapno awan ti makaallilaw kadakayo babaen kadagiti makaallukoy a sasao. **5** Ken numan pay awanak kadakayo iti lasag, ngem addaak kadakayo iti espiritu. Agragragoak a makakita iti nasayaat a panagtutunosyo ken ti kinatibker ti pammatiyo kenni Cristo. **6** Kas inawatyo ni Cristo nga Apo, magnakayo kenkuana. **7** Maimulakayo a sititibker kenkuana, maipatakderkayo kenkuana, maipasdekkayo iti pammati kas naisuro kadakayo, ken maaddaankayo iti panagyaman. **8** Kitaenyo ta awan ti mangtiliw kadakayo babaen iti naintao-an a pammati ken awan kaipapananna a panangallilaw a maiyannurot iti kaugalian dagiti tattao, a maiyannurot kadagiti banbanag iti lubong, ken saan a maiyannurot kenni Cristo. **9** Ta agnanaed kenkuana dagiti amin a kinaan-anay ti Dios. **10** Ken napnokayo babaen kenkuana. Isuna ti ulo ti amin a pannakabalin ken turay. **11** Nakugitkayo kenkuana babaen iti pannakakugit a saan nga inaramid dagiti tattao iti panangikkat iti bagi iti lasag, ngem iti panangkugit ni Cristo. **12** Naitabonkayo a kadua iti pannakabautisar. Ken napagungarkayo gapu kenkuana babaen iti pammati iti pannakabalin ti Dios, a nangpagungar kenkuana manipud kadagiti natay. **13** Ken idi nataykayo kadagiti pagkuranganyo ken iti saan a pannakakugit ti lasagyo, pinabbiagnakayo a kaduana ken pinakawannatayo amin kadagiti nagkurangantayo. **14** Inikkatna dagiti nailista nga utang ken dagiti pagannurotan a maibusor kadatayo. Inikkatna amin dagitoy ken inlansana idiay krus. **15** Inikkatna dagiti pannakabalin ken turay. Inwarnakna dagitoy ken indalanna dagitoy iti naballigi a panagrambak babaen iti krusna. **16** Isu ngarud, saanyo nga ipalubos nga adda ti mangukom kadakayo iti pannangan wenno panaginom, wenno maipanggep iti aldaw ti fiesta wenno baro a bulan, wenno maipanggep iti Aldaw ti Panaginana. **17** Aniniwan dagitoy dagiti banbanag a dumtengto ngem ti kinapudno ket ni Cristo. **18** Awan koma ti matakawan iti gunggona babaen iti panagtarigagay ti kinapakumbaba ken panangdayaw kadagiti anghel. Ti kasta a tao ket sumrek kadagiti banbanag a nakitana ken agbalin a nalastog babaen iti nainlasagan a panagpanpanunotna. **19** Saan isuna a kumpet iti ulo. Manipud iti ulo a matartaraonan ken mapagkakadua ti entero a bagi inggana kadagiti nagsusuopan ken ur-urat; dumakkel daytoy babaen iti panagdakkel nga inted ti Dios. **20** No kaduanakayo a natay ni Cristo kadagiti banbanag iti lubong, apay nga agbibiagkayo a kasla adda pagrebbenganyo iti lubong: **21** "Saanmo nga iggaman, wenno ramanan, wenno sagiden"? **22** Amin dagitoy a banbanag ket naituding para iti pannakapukaw nga addaan ti pakaaramatan, segun iti bilbilin ken sursuro ti tattao. **23** Dagitoy a pagannurotan ket addaan iti kinasirib iti bukod a nakem a relihion ken kinapakumbaba ken panangparigat iti bagi. Ngem awananda iti pateg maibusor iti panangpanuynoy iti lasag.

3 Ngarud, no pinagungarnakayo ti Dios a kadua ni Cristo, sapulenyo dagiti banbanag idiay ngato, a pagtugtugawan ni Cristo iti makannawan ti Dios. **2** Panunotenyo dagiti banbanag iti ngato, saan a dagiti banbanag iti daga. **3** Ta nataykayon, ken nailemmeng dagiti biagyo a kadua ni Cristo iti Dios. **4** Inton agparang ni Cristo, nga isu ti biagyo, ket makipagparangkayonto met kenkuana iti dayag. **5** Patayenyo ngarud dagiti kamkameng nga adda iti daga - kinaderrep, kinarugit, pakaragsakan, dakes a tarigagay ken agum, a panagrukbab kadagiti didiosen. **6** Ta gapu kadagitoy a banbanag nga um-umay ti pungtot ti Dios kadagiti annak iti kinasukir. **7** Kadagitoy met laeng a banbanag ti nagnaanyo idi nagbiagkayo kadakuada. **8** Ngem ita ket masapul nga iwaksiyo amin dagitoy a banbanag-pungtot, unget, dakes a tarigagay, dagiti panaglais, ken naalas a sarsarita a rumrumwar kadagiti ngiwngiwatyo. **9** Saankayo nga aggiinnulbod, ta inussobyon ti daan a kinatao agraman dagiti aramidna. **10** Inkabilyon ti baro a kinatao, a mapabpabaro iti pannakaammo maiyannurot iti ladawan ti nangiparsua kenkuana. **11** Iti daytoy a pannakaammo, awan iti Griego ken Judio, pannakakugit ken saan a pannakakugit, narungsot a tattao, taga Scythian, tagabu, nawaya a tao, ngem ketdi ni Cristo ti amin a banbanag ken ti adda iti amin a banbanag. **12** Isuotyo ngarud, a kas maysa a pinili ti Dios, nasantoan ken maipatpateg, paggapgapuan ti asi, kinaimbag, kinapakumbaba, kinaemma ken kinaanus. **13** Aggiinnanuskayo. Agpipinnaraburkayo. No adda riri ti maysa a tao maibusor iti sabali a tao, pakawanenyo iti isu met laeng a wagas a

panangpakawan kadakayo iti Apo. 14 Kangrunaan kadagitoy amin a banbanag, maaddaankayo iti ayat, nga isu ti reppet ti kina-annay. 15 Ipalubosyo nga agturay ti kapia ni Cristo kadagiti puspusoyo. Iti daytoy a kapia a nakaawaganyo iti maymaysa a bagi. Ken agbalinkayo a managyaman. 16 Agnaed koma kadakayo ti sao ni Cristo a siaanay. Iti amin a kinasirib, surwan ken bagbagaanyo ti maysa ken maysa a mabuyugan kadagiti salmo ken himhimno ken naespirituan a kankanta. Agkantakayo nga addaan iti panagyaman kadagiti pusoyo para iti Dios. 17 Ken aniaman nga aramidenyo, iti sao wenno iti aramid, aramidenyo amin para iti nagan ni Apo Jesus. Agyamankayo iti Dios Ama babaen kenkuana. 18 Assawa a babbai, agpaituraykayo kadagiti assawayo, ta daytoy ti maiyannatop iti Apo. 19 Assawa a lallaki, ayatenyo dagiti assawayo, ken saankayo a gumura maibusor kadakuada. 20 Annak, agtulnogkayo kadagiti nagannakyo iti amin banbanag, ta makaay-ayo daytoy iti Apo. 21 Amma, saanyo a ruruden dagiti annakyo, tapno saandanto a maupay. 22 Dakayo a tagabu, agtulnogkayo kadagiti amoyo segun iti lasag iti amin a banbanag, saan nga iti panaginggagaget a kas mangay-ayo kadagiti tattao, ngem iti napasnek a puso. Agbutengkayo iti Apo. 23 Aniaman nga aramidenyo, agtrabahokayo nga agtaud iti kararua a kasla para iti Apo ken saan a para kadagiti tattao. 24 Ammoyo nga awatenyonto manipud iti Apo ti gungguna ti panagtagikua. Ni Apo a Cristo ti pagserserbianyo. 25 Ta ti siasinoman nga agaramid iti kinakillo ket awatennanto ti supapak ti kinakillo nga inaramidna, ken awan iti panangidumduma.

4 Dakayo nga amo, itedyo kadagiti tagabu ti umno ken rumbeng. Ammoyo nga adda met ti amoyo idiay langit. 2 Ituloyyo ti sititibker a panagkararag. Agtalinaedkayo a naalibtak iti daytoy nga addaan iti panagyaman. 3 Agkaykaysakayo met a mangikararag kadakami, a mangilukat ti Dios iti ruangan para iti sao, tapno maibaga ti palimed a kinapudno ni Cristo. Gapu iti daytoy, naikawarak. 4 Ken ikararagyo a mailawlawagko koma daytoy, kas ti rumbeng a panangibagak. 5 Magnakayo a nainsiriban kadagiti adda iti ruar, ken subbotenyo ti tiempo. 6 Kankanayon koma nga addaan ti parabur dagiti sasaoyo. Maasinan koma dagitoy, tapno maammoanyo no kasanoyo a sungbatan ti tunggal tao. 7 Kadagiti banbanag a maipanggep kaniak, ipakaammonto ni Tikiko kadakayo dagitoy. Ay-ayatek isuna a kabsat, napudno nga adipen, ken pada a tagabu para iti Apo. 8 Imbaonko isuna kadakayo para iti daytoy, tapno maammoanyo dagiti banbanag a maipanggep kadakami, ken tapno mapabilegna dagiti pusoyo. 9 Imbaonko isuna a kaduana ni Onesimo, ti napudno ken ay-ayatek a kabsat, a maysa kadakayo. Ibagadanto kadakayo dagiti amin a banbanag a napasamak ditoy. 10 Kabkablaawannakayo ni Aristarco, ti padak a balud, kasta met ni Marcos, ti kasinsin ni Bernabe a nangawatanyo kadagiti bilbilin, "No umay isuna kadakayo, awatenyo isuna," 11 ken kasta met ni Jesus a maawagan ti Justus. Isuda laeng kadagiti nakakugit ti kaduak nga agtrabtrabaho para iti pagarian ti Dios. Isuda dagiti nagbalin a liwliwa kaniak. 12 Kabkablaawannakayo ni Epafras. Maysa met isuna kadakayo ken tagabu met isuna ni Jesu-Cristo. Napinget isuna a kankanayon a mangikarkararag kadakayo, tapno makatakderkayo koma a naan-anay ken siaanay a natalged iti amin a pagayatan ti Dios. 13 Ta siak iti makapaneknek kenkuana, a nagtrabaho isuna iti kasta unay para kadakayo, para kadagiti taga Laodicea, ken kadagiti taga Hierapolis. 14 Kabkablaawandakayo da Lukas, ti patpatgen a mangngagas ken ni Demas. 15 Ikablaawandakami kadagiti kakabsat a taga-Laodicea, ken ni Nimfas, ken ti iglesia nga adda iti balayna. 16 No naibasan daytoy a surat kadakayo, ibasayo met daytoy iti iglesia dagiti taga-Laodicea, ken kitaenyo ta basaenyo met ti surat a naggapu idiay Laodicea. 17 Ibagayo kenni Arkipo, "Kitaem ti trabaho nga inawatmo iti Apo, a tungpalem koma daytoy." 18 Daytoy a kablaaw ket bukodko a surat-Pablo. Laglagipenyo dagiti kawarko. Parabur koma ti umadda kadakayo.

1 Tesalonica

1 Dakami da Pablo, Silas, ken Timoteo iti iglesia ti
Dios Ama kenni Apo Jesu-Cristo idiay Tesalonica.
Adda koma parabur ken kapia kadakayo. **2**
Kankanayonkami a mangipaay ti panagyaman iti
Dios para kadakayo amin, kas dakdakamatendakayo
kadagiti karkararagmi. **3** Malagipmi nga awan
sardengna iti trabahoyo ti pammati iti imatang ti
Dios ken Amatayo, aramid iti ayat, ken anus iti
kinatalged para iti masakbayan nga adda kenni
Apotayo a Jesu-Cristo. **4** Kakabsat nga inayat ti Dios,
ammomi ti pannakaayabyo, **5** no kasano nga immay
ti naimbag a damagmi kadakayo saan laeng nga
iti sao, ngem uray met iti pannakabalin, iti Espiritu
Santo, ken iti kasta unay a namnama. Iti kasta met
laeng a wagas, ammoyo pay no ania a kita ti lallaki
idi addakami kadakayo para iti pagsayaatanyo. **6**
Nagbalinkayo a mannulad kadakami ken iti Apo,
kas inawatyo ti sao iti adu unay a panagrigrigat nga
addaan iti rag-o manipud iti Espiritu Santo, **7** Kas
nagbanaganna, nagbalinkayo a pagulidanan kadagiti
amin a mamati idiay Macedonia ken Acaya. **8** Ta
manipud kadakayo rimmuar iti sao ti Apo, ken saan
laeng nga iti Macedonia ken Acaya. Ngem ketdi,
rimmuar ti pammatiyo iti Dios iti tunggal lugar. Kas
nagbanaganna, saanmin a masapul ti agsao iti uray
aniaman a banag. **9** Ta isuda mismo ti nangipadamag
no ania a kita iti panangawatyo kadakami. Imbagada
no kasano a nagsublikayo iti Dios manipud kadagiti
didiosen tapno pagserbian ti sibibiag ken pudno a
Dios. **10** Impadamagda nga ur-urayenyo ti Anakna
manipud langit, a pinagungarna manipud iti patay.
Daytoy ni Jesus, nga isu ti mangwayawaya kadatayo
manipud iti pungtot nga umay.

2 Ta ammoyo, kakabsat, a saan a nasayang ti
iyuumaymi kadakayo. **2** Ammoyo a nagsagabakami
iti napalabas ken nakababain ti pannakatratomi
idiay Filipos, kas ammoyo. Natured kami gapu iti
Diostayo a mangisao kadakayo iti ebanghelio ti Dios
uray no adu ti lapped. **3** Ta iti pammagbagami
ket saan a naggapu iti biddut, wenno naggapu iti
kinarugit, wenno naggapu iti panangallilaw. **4** Ngem
ketdi, kas pinalubosannakami ti Dios a pangitalkan
iti ebanghelio, isu nga agsaokami. Agsaokami, a
saan nga ay-aywen ti tao, ngem tapno ay-aywen ti
Dios. Isuna ti mangsuksukimat kadagiti pusomi. **5**
Ta saankami a nangaramat iti sasao a nalabes a
pammadayaw iti kaanoman, a kas ammoyo, wenno
kas pambar nga agagum, ti Dios ti saksimi. **6** Wenno
nagbirokkami ti pammadayaw manipud kadagiti
tattao, manipud kadakayo wenno kadagiti dadduma.
Mabalinkami nga umawat ti karbengan a kas apostol
ni Cristo. **7** Ngem ketdi, naannadkami kadakayo
a kas iti maysa nga ina a mangliwliwa iti bukodna
nga anak. **8** Iti kastoy a wagas ket adda ayatmi
kadakayo. Naragsakankami a mangibingay kadakayo
saan laeng ti ebanghelio ti Dios ngem uray daytoy
bukodmi a biag, gapu ta nagbalinkayo a napateg unay
kadakami. **9** Ta malagipyo, kakabsat, ti trabaho ken
bannogmi. Nagtrabahokami iti aldaw ken rabii tapno
saankami nga agbalin a padagsen iti siasinoman
kadakayo. Bayat dayta a tiempo, inwaragawagmi ti
ebanghelio ti Dios kadakayo. **10** Dakayo dagiti saksi,
ken kasta met ti Dios, no kasano kasanto, kalinteg,
ken awan pakapilawan ti tignaymi kadakayo a namati.
11 Iti kasta met laeng a wagas, ammoyo no kasano
nga iti tunggal maysa kadakayo, a kas ama kadagiti
bukodna nga annak, binagaan ken pinabilegdakayo.
Pinaneknekanmi **12** a masapul a magnakayo iti
banag a maikari iti Dios, a mangaw-awag kadakayo
iti bukodna a pagarian ken dayag. **13** Ta gapu iti
daytoy, kankanayonmi met a pagyamanan ti Dios. Ta
idi naawatyo manipud kadakami ti mensahe ti Dios a
nangngegyo, inawatyo daytoy a saan a kas ti sao ti
tao. Ngem ketdi, inawatyo daytoy kas iti kinapudnona,
ti sao ti Dios. Daytoy a sao ti agtrabtrabaho met
kadakayo a namati. **14** Ta dakayo, kakabsat, nagbalin
a mannulad kadagiti iglesia ti Dios nga adda idiay
Judea kenni Cristo Jesus. Ta sinagabayo met iti isu
met laeng banbanag manipud kadagiti bukodyo a
kalugaran, a kas inaramidda kadagiti Judio. **15** Isu
dagiti Judio a nangpapatay kenni Apo Jesus ken dagiti
profeta. Isu dagiti Judio a nangpapanaw kadatayo.
Saanda a paragsaken ti Dios. Ngem ketdi, busorenda
iti amin a tattao. **16** Pinaritandakami nga agsao kadagiti
Hentil tapno maisalakanda. Ti pagbanaganna dayta
ket kankanayonda a naynayonan dagiti basbasolda.
Umayto ti pungtot kadakuada iti kamaudiananna.
17 Naisinakami kadakayo kakabsat iti ababa a
tiempo, iti presensia, saan nga iti puso. Inaramidmi
ti amin a kabaelanmi nga addaan ti nakaro a
tarigagay a makita ti rupayo. **18** Ta tinarigagayanmi ti
umay kadakayo, Siak, ni Pablo maminsan manen,
ngem nilappedannakami ni Satanas. **19** Ta ania ti
namnamami iti masakbayan, wenno rag-o, wenno

korona iti pannakaidayaw iti sangoanan ni Apo Jesus iti iyaayna? **20** Ta dakayo ti dayag ken ragsakmi.

3 Idi saanmin ngarud a kabaelan a baklayen daytoy, napanunotmi a nasaysayaat iti mabati idiay Atenas. **2** Imbaonmi ni Timoteo, a kabsattayo ken adipen ti Dios iti ebanghelio ni Cristo, tapno papigsaen ken liwliwaennakayo maipanggep iti pammatiyo. **3** Inaramidmi daytoy tapno awan iti siasinoman a mariribukan kadakayo babaen kadagitoy a panagsagaba. Ta ammoyo mismo a nadutokankami gapu iti daytoy. **4** Kinapudnona, idi addakami kadakayo, impakpakaunami nga imbaga kadakayo a dandanikamin nga agsagaba iti pannakaparigat, ket napasamak dayta, kas ammoyo. **5** Ta maigapu iti daytoy, idi saankon a kabaelan a takderan daytoy, nangibaonak tapno maamoak koma ti maipanggep iti pammatiyo. Ta amangan ketdi a sinulisognakayo iti manulsulisog, ken agbalin nga awan serbina ti trabahomi. **6** Ngem immay ni Timoteo kadakami manipud kadakayo ket inyegna kadakami ti naimbag a damag iti pammati ken ayatyo. Imbagana kadakami a kankanayon nga adda iti nasayaat a pakalaglagipanyo kadakami, ken mailiwkayo a makakita kadakami a kas iti iliwmi met a makakita kadakayo. **7** Gapu iti daytoy, kakabsat, naliwliwakami babaen kadakayo gapu iti pammatiyo, kadagiti amin a leddaang ken rigrigatmi. **8** Ta agbiagkami ita, no agtakderkayo a natibker iti Apo. **9** Ta ania a panagyaman iti mabalin nga itedmi iti Dios para kadakayo, kadagiti amin a rag-o nga adda kadakami iti sangoanan iti Dios gapu kadakayo? **10** Rabii ken aldaw nga agkarkararagkami a sipapasnek tapno makitami koma dagiti rupayo ken maitedmi ti agkurkurang kadagiti pammatiyo. **11** Sapay koma nga iti Diostayo ken iti mismo nga Ama, kenni Apotayo a ni Jesus ket iturongna iti dalanmi kadakayo. **12** Sapay koma ta aramiden iti Apo a dumakkel ken aglaplapusanan ti ayat iti maysa ken maysa ken kadagiti amin a tattao, a kas aramidenmi met kadakayo. **13** Sapay koma ta aramidenna daytoy tapno mapapigsa dagiti pusoyo nga awan iti pakapilawanna iti kinasanto iti sangoanan ti Dios ken Ama, iti iyuumay ni Apotayo a ni Jesus a kaduana dagiti amin a sasantona.

4 Kamaudiananna, kakabsat, papigsaen ken guyugoyenkayo iti Apo Jesus. Kas panangawatyo kadagiti bilbilin a naggapu kadakami, maipanggep no kasano ti rumbeng a pannagnayo ken mangparagsak iti Dios, uray iti daytoy a pannagna, tapno saysayaatenyo pay. **2** Ta ammoyo dagiti bilbilin nga intedmi kadakayo babaen kenni Apo Jesus. **3** Ta daytoy ti pagayatan ti Dios: ti kinasantoyo—a liklikanyo ti kinaderrep, **4** nga ammo ti tunggal maysa kadakayo no kasano ti panangtagikuana iti bukodna nga asawa a babai iti kinasanto ken kinadayaw. **5** Saanka a mangasawa ti babai iti nainlasagan a tarigagay (a kas kadagiti Hentil a saanda nga am-ammo ti Dios). **6** Awan koma ti tao nga aglabsing ken agaramid ti biddut iti kabsatna iti daytoy a banag. Ta manangibales ti Apo kadagitoy a banbanag, a kas binallaagandakayo ken pinaneknekanmi. **7** Ta saannatayo nga inayaban iti Dios iti kinarugit, ngem iti kinasanto. **8** Ngarud, ti mangilaksid iti daytoy ket saan a tao ti laklaksidenna, no di ket ti Dios, a mangted iti Espiritu Santo kadakayo. **9** No maipapan iti nainkabsatan nga ayat, saanyon a masapul ti siasinoman nga agsuratkadakayo, ta naisuronakayo mismo ti Dios nga ayatenyo ti tunggal maysa. **10** Pudno, nga ar-aramidenyo amin dagitoy para kadagiti kakabsat nga adda iti entero a Macedonia. Ngem ballakadandakayo, kakabsat, nga ad-adda pay koma nga ar-aramidenyo daytoy. **11** Ibalakadmi pay kadakayo a tarigagayanyo ti agbiag a sitatalna, panunotenyo ti bukodyo a trabaho, ken agtrabahokayo babaen dagiti im-imayo, a kas ti imbilinmi kadakayo. **12** Aramidenyo daytoy tapno magnakayo a nasayaat kas panangraemyo kadagiti adda iti ruar ti pammati ken tapno saankayonton nga agkasapulan. **13** Saanmi a kayat a sabali ti panangawatyo, kakabsat, ti maipanggep kadagiti nakaturog, tapno saankayo nga agladingit a kas kadagiti kaaduan nga awan ti namnamada iti masakbayan. **14** Ta no mamatitayo a natay ken nagungar ni Jesus, iti kasta, iyegto iti Dios ni Jesus a kaduana dagiti nakaturog kenkuana. **15** Ta iti daytoy, ibagami kadakayo babaen iti sao ti Apo, a datayo a nabbiag, a nabati iti iyuumay ti Apo, pudno a saantayonto nga unaan dagiti nakaturogen. **16** Ta bumabanto mismo ti Apo manipud langit. Umayto isuna a kaduana ti panagpukkaw, ti timek ti arkanghel, ken ti trumpeta ti Dios, ket umunanto nga agpangato dagiti natay kenni Cristo. **17** Ket datayo a sibibiag, a nabati, ket maitipontayonto kadakuada ti ulep tapno sabtentayo ti Apo idiay tangatang. Iti kastoy a wagas, kankanayontayonton a kadua ti Apo. **18** Ngarud, liwliwaenyo ti tunggal maysa babaen kadagitoy a sasao.

5 Ita, maipanggep kadagiti tiempo ken panawen, kakabsat, saanen a masapul iti aniaman a banag a maisurat kadakayo. **2** Ta ammoyon a naan-anay nga umay iti aldaw ti Apo a kasla agtatakaw iti rabii. **3** No ibagada a, "Kapia ken kinatalged," ket kellaat a pannakadadael ti umayto kadakuada. Daytoy ket kaslanto iti sakit ti panagpasikal ti masikog. Awanto ti pamuspusan a makalibasda. **4** Ngem dakayo, kakabsat, awankayo iti kinasipnget tapno maunaannakayo iti dayta nga aldaw a kas iti agtatakaw. **5** Ta annaknayo amin ti lawag ken annak ti aldaw. Saantayo nga annak ti rabii wenno ti kinasipnget. **6** No kasta ngarud, saantayo koma a matmaturog a kas iti ar-aramiden dagiti dadduma. Ngem ketdi, agpalpaliiwtayo latta ken agteppel. **7** Ta dagiti matmaturog ken dagiti agbartek ket aramidenda daytoy iti rabii. **8** Ngem gapu ta annaknatayo iti aldaw, agteppeltayo. Ikabiltayo ti kalasag ti barukong iti pammati ken ayat, ken iti helmet, isu iti nakaisiguradoan iti pannakaisalakan. **9** Ta saan nga intuding ti Dios a pungtot ti pagtungpalantayo, ngem tapno magun-odtayo ti pannakaisalakan babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo. **10** Natay isuna para kadatayo tapno uray no nakariingtayo wenno matmaturog, makipagbiagtayo kenkuana. **11** Liwliwaen ken papigsaenyo ngarud iti tunggal maysa, a kas iti ar-aramidenyon. **12** Dawatenmi kadakayo, kakabsat, a bigbigenyo dagiti agtrabtrabaho kadakayo ken mangibagnos kadakayo iti Apo ken mangbalbalakad kadakayo. **13** Dawatenmi pay kadakayo nga utobenyo ida a raemen iti kasta unay a panagayat gapu iti trabahoda. Makikapiakayo kadagiti kakaduayo. **14** Ballakadandakayo, kakabsat: ballaaganyo dagiti awan urnosna, papigsaenyo dagiti naupay, tulonganyo dagiti nakapsut, anusanyo iti amin. **15** Kitaenyo ta awan koma iti agibales ti dakes iti dakes iti siasinoman. Ngem ketdi, ikarigatanyo nga aramiden iti nasayaat para iti tunggal maysa ken para iti amin. **16** Agrao-okayo a kankanayon. **17** Dikay agsardeng nga agkararag. **18** Pagyamananyo ti tunggal banag, Ta daytoy ti pagayatan ti Dios kenni Cristo Jesus para kadakayo. **19** Saanyo a sebseban ti Espiritu. **20** Diyo laisen dagiti padto. **21** Padasenyo dagiti amin a banbanag. Salimetmetanyo ti naimbag. **22** Liklikanyo iti aniaman a kita iti dakes. **23** Sapay koma ta naan-anay a pasantoennakayo ti Dios iti kapia. Sapay koma ta mataginayon ti sibubukel nga espiritu, kararua ken bagi nga awan ti pakapilawan para iti iyuumay ni Apotayo a ni Jesu-Cristo. **24** Napudno isuna a nangayab kadakayo, ti met laeng mangaramid iti dayta. **25** Kakabsat, ikararagandakami met. **26** Kablaawanyo amin dagiti kakabsat babaen iti nasantoan nga agek. **27** Dawatek babaen iti Apo nga ibasayo daytoy a surat kadagiti amin a kakabsat. **28** Sapay koma ta adda kadakayo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo.

2 Tesalonica

1 Siak ni Pablo, ni Silvano, ken ni Timoteo,
iti iglesia dagiti taga-Tesalonica iti Dios nga
Amatayo kenni Apo Jesu-Cristo. **2** Parabur ken
talna koma iti adda kadakayo manipud iti Dios
nga Amatayo ken ni Apo Jesu-Cristo. **3** Rumbeng
nga agyamankami a kankanayon iti Dios gapu
kadakayo, kakabsat. Ta maitutop daytoy, gapu ta
rumangrang-ay unay ti pammatiyo, ken dumakdakkel
ti ayatyo ti tunggal maysa. **4** Sipapannakkelkami
mismo nga agsao maipapan kadakayo kadagiti
iglesia iti Dios. Sarsaritaenmi ti maipapan iti kinaanus
ken ti pammatiyo iti amin a pannakaidadanesyo.
Sarsaritaenmi ti maipapan dagiti rigrigat nga
inibturanyo. **5** Pagilasinan daytoy iti nalinteg a
panangukom ti Dios. Ti banagna ket maibilangkayo a
maikari iti pagarian ti Dios nga isu iti sagsagabaenyo.
6 Nalinteg para iti Dios nga isublina iti panagsagaba
kadagiti nangidadanes kadakayo, **7** ken bang-ar
kadakayo a kaduami a nagsagaba. Aramidenna
daytoy ti panagparang ni Apo Jesus manipud langit
a kaduana dagiti anghel ti pannakabalinna. **8**
Balisennanto babaen iti gumilgil-ayab nga apuy dagiti
saan a makaam-ammo iti Dios, ken dagiti saan
nga agtulnog iti ebanghelio ni Apotayo a Jesus.
9 Agsagabadanto ti pannakadusa iti agnanayon a
pannakadadael nga adayo iti imatang ti Apo ken
manipud iti dayag ti pannakabalinna. **(aiōnios g166)**
10 Aramidennanto daytoy inton umay isuna iti dayta
nga aldaw tapno itan-ok dagiti tattaona ken tapno
pagsiddaawan dagiti amin a namati. Ta pinatiyo
iti pammaneknekmi kadakayo. **11** Gapu iti daytoy,
agtultuloykami met a mangikarkararag kadakayo.
Kararagmi nga ibilangnakayo ti Diostayo a maikari
iti nakaayabanyo. Ikararagmi nga ipatungpalna iti
tunggal tarigagay ti kinaimbag ken tunggal aramid ti
pammati nga addaan iti pannakabalin. **12** Ikararagmi
dagitoy a banbanag tapno itan-okyo iti nagan ni Jesus
nga Apotayo. Kararagmi nga itan-oknakayo, gapu iti
parabur ti Diostayo ken ni Apo Jesu-Cristo.

2 Ita, maipapan iti iyaay ni Jesu-Cristo nga Apotayo
ken iti pannakaurnongtayo a makikadua kenkuana:
dawatenmi kadakayo kakabsat, **2** a saankayo koma a
nalaka a madanagan wenno mariribukan, uray babaen
iti espiritu, babaen iti mensahe, wenno babaen iti
surat a kasla aggapgapu kadakami, a nagbanaganna
a dimtengen iti aldaw ti Apo. **3** Saanyo nga ipalubos
nga adda mangallilaw kadakayo iti aniaman a wagas.
Ta saan nga umay daytoy agingga a kalpasan nga
umay iti iyaadayo, ken maiparangarang ti tao nga
awanan linteg, ti anak iti pannakadadael. **4** Isuna
ti mangsalungasing ken mangitan-ok iti bagina a
maibusor kadagiti amin a naawagan a Dios wenno
pagrukbaban. Kas nagbanaganna, agtugaw isuna iti
templo ti Dios ken iparangna ti bagina a kas Dios.
5 Saanyo kadi a malagip nga idi addaak kadakayo
ket imbagak dagitoy a banbanag? **6** Ita, ammoyon ti
manglaplapped kenkuana, tapno maiparangarangto
laeng isuna iti umiso a tiempo. **7** Ta madaman nga
agtrabtrabaho ti palimed iti awanan linteg, adda laeng
ti maysa a tao a manglaplapped kenkuana ita agingga
a maikkat isuna iti dalan. **8** Ket maiparangarangto ti
awanan linteg, nga isunto iti papatayen ni Apo Jesus
babaen ti anges iti ngiwatna. Dadaelento isuna ti Apo
babaen iti pannakaiparangarang iti iyaayna. **9** Ti iyaay
iti awan lintegna ket babaen iti aramid ni Satanas, nga
addaan iti amin a pannakabalin, dagiti pagilasinan,
ken dagiti palso a nakakaskasdaaw, **10** ken iti amin
a panangallilaw iti kinakillo. Dagitoy a banbanag
ket para kadagiti mapukpukaw, gapu ta saanda a
naawat ti ayat iti kinapudno tapno maisalakanda.
11 Gapu iti daytoy, ibaon ti Dios kadakuada iti
pannakabalin iti biddut tapno patienda iti ulbod. **12**
Agbanagto a maukomda amin, dagiti saan a namati ti
kinapudno ngem ketdi nagragsakanda iti kinakillo. **13**
Ngem rumbeng nga agyamankami a kankanayon iti
Dios gapu kadakayo, kakabsat nga inayat iti Apo.
Ta pinilinakayo ti Dios a kas umuna a bunga iti
pannakaisalakan iti pannakapasanto iti Espiritu ken
pammati iti kinapudno. **14** Daytoy iti nakaayabanyo a
babaen iti ebangheliomi ket magun-odyo ti dayag ni
Jesu-Cristo nga Apotayo. **15** Agtakderkayo ngarud a
natibker kakabsat. Salimetmetanyo dagiti kinapudno a
naisuro kadakayo, uray babaen iti sao wenno babaen
iti suratmi. **16** Ita, sapay koma ta ni Jesu-Cristo
nga Apotayo ken Dios nga Amatayo a nangayat
kadatayo ken nangted kadatayo iti agnanayon a
liwliwa ken nasayaat a namnama iti masakbayan
babaen iti parabur, **(aiōnios g166)** **17** ket liwliwaen ken
patibkerenna dagiti puspusoyo iti tunggal nasayaat
nga aramid ken sao.

3 Ket ita, kakabsat, ikararagandakami, tapno
napardas iti pannaka-iwaragawag iti sao iti Apo
ken maitan-ok, a kas met maaramid kadakayo.
2 Ikararagyo a maiyadayokami manipud kadagiti

nadangkes ken dakes a tattao, gapu ta saan nga amin ket addaan ti pammati. **3** Ngem napudno ti Apo, a mangpatibker ken mangaywan kadakayo manipud iti dakes. **4** Adda panagtalekmi iti Apo maipapan kadakayo, nga itultuloyyo nga aramiden dagiti banbanag nga ibilinmi. **5** Iturong koma iti Apo dagiti puspusoyo iti ayat iti Dios ken iti kinaibtur ni Cristo. **6** Ita bilinendakayo, kakabsat, iti nagan ni Jesu-Cristo nga Apotayo, a liklikanyo iti tunggal kabsat nga agbibiag iti kinasadut ken saan a segun kadagiti kaugalian a naawatyo kadakami. **7** Ta ammoyo mismo nga umno para kadakayo a tuladendakami. Saankami a nakipagbiag kadakayo a kas kadagiti awanan iti disiplina. **8** Ken saankami a nangan iti taraon iti siasinoman a saanmi a binayadan daytoy. Ngem ketdi, nagtrabaho ken nagbannogkami iti rabii ken aldaw iti narigat a panagtrabaho, tapno saankami nga agbalin a padagsen iti siasinoman kadakayo. **9** Inaramidmi daytoy a saan a gapu ta awan iti turaymi. Ngem ketdi, inaramidmi daytoy tapno agbalinkami a pagulidanan kadakayo, tapno tuladendakami koma. **10** Idi addakami kadakayo, imbilinmi kadakayo, "No adda iti saan a mangayat nga agtrabaho, rumbeng a saan a mangan." **11** Ta nangngegmi nga adda kadakayo ti agbibiag iti kinasadut. Saanda nga agtrabaho ngem ketdi mannakibiangda. **12** Ita, dagiti bilinenmi ken bagbagaanmi iti nagan ni Apo Jesu-Cristo, a rumbeng nga agtrabahoda iti kinatalna ken kanenda iti bukodda a taraon. **13** Ngem dakayo, kakabsat, saankayo a maupay iti panagar-aramid iti umno. **14** No addaman iti saan nga agtulnog iti saomi iti daytoy a surat, tandaananyo isuna ken saankayo a makikadua kenkuana, tapno mabainan isuna. **15** Saanyo nga ibilang isuna a kas maysa a kabusor ngem ballaaganyo isuna a kas maysa a kabsat. **16** Ited koma ti Apo ti kapia kadakayo iti talna iti amin a tiempo iti amin a wagas. Adda koma kadakayo amin iti Apo. **17** Siak ni Pablo, daytoy iti kablaawko iti bukodko nga ima, nga isu iti pagilasinan iti tunggal isuratko. Daytoy ti isuratko **18** Adda koma kadakayo ti parabur ni Jesu- Cristo nga Apotayo.

1 Timoteo

1 Ni Pablo, a maysa nga apostol ni Cristo Jesus,
sigun iti bilin ti Dios a Mangisalakantayo ken
ni Cristo Jesus a talgedtayo. **2** Kenni Timoteo,
a pudno nga anak iti pammati: Ti parabur, asi,
ken kapia manipud iti Dios Ama ken ni Cristo
Jesus nga Apotayo. **3** Kas imbalakadko kenka nga
aramidem idi pumanawak nga agpa-Macedonia,
agtalinaedka idta Efeso tapno mabilinmo dagiti
tattao a saanda nga agisuro iti sabali a doktrina.
4 Ken saanda koma nga ipangag dagiti istoria ken
awan patinggana a sarsarita maipanggep kadagiti
kapuonan. Pakaigapuan dagitoy ti panagsisinnupiat
a saan ket a makatulong iti plano ti Dios, a daytoy
ket babaen iti pammati. **5** Ita, ti panggep ti bilin ket
ayat manipud iti nadalus a puso, manipud iti naimbag
a nakem, ken manipud iti napudno a pammati. **6**
Adda dagiti tattao a limmisi iti marka ken immadayo
manipud kadagitoy a banbanag ket dagiti minamaag
a sarsarita ti sinangoda. **7** Kayatda ti agbalin a
mannursuro iti linteg, ngem saanda a maawatan
dagiti ibagbagada wenno dagiti ipappapilitda. **8** Ngem
ammotayo a ti linteg ket nasayaat no usaren daytoy
iti nainkalintegan. **9** Ken ammotayo daytoy, a ti
linteg ket saan a naaramid a maipaay iti nalinteg
a tao, ngem agpaay kadagiti awanan linteg ken
kadagiti nasukir a tattao, kadagiti saan a nadiosan a
tattao ken dagiti managbasol, kadagiti awan diosna
ken kadagiti narugit. Naaramid daytoy a maipaay
kadagiti mangapatay kadagiti amma ken innada,
kadagiti mammapatay, **10** kadagiti naderrep a tattao,
kadagiti makikakaidda kadagiti padada a lallaki
wenno babbai, kadagiti mangpilit a mangala kadagiti
tattao tapno pagbalinenda a tagabu, kadagiti ulbod,
kadagiti saan a pudno a saksi, ken kadagiti aniaman
a maisupiat iti napudno a sursuro. **11** Daytoy a
pannursuro ket sigun iti nadayag nga ebanghelio
ti nasantoan a Dios, nga isu a naitalek kaniak. **12**
Agyamanak kenni Cristo Jesus nga Apotayo. Isuna ti
nangpapigsa kaniak, gapu ta imbilangnak a napudno,
ken inkabilnak ditoy a panagserbi. **13** Maysaak idi
a managtabbaaw, manangidadanes ken naranggas
a tao. Ngem inawatko ti asi gapu ta nagtignayak
a nanengneng iti kinaawan pammati. **14** Ngem ti
parabur ti Apotayo, aglupluppias a nabuyugan iti
pammati ken ayat nga adda kenni Cristo Jesus. **15**
Daytoy a mensahe ket mapagtalkan ken maikari nga
awaten ti amin, a ni Cristo Jesus ket immay ditoy
lubong a mangisalakan kadagiti managbasol. Siak ti
kadaksan kadagitoy. **16** Ngem gapu iti daytoy, naited
kaniak ti asi, tapno kaniak, maipakita koma ni Cristo
Jesus ti amin a kinaanus. Inaramidna daytoy a kas
pagulidanan dagiti agtalekto kenkuana para iti biag
nga agnanayon. **(aiōnios g166)** **17** Ita, iti agnanayon
nga ari, ti saan a matay, saan a makita, ken ti
maymaysa laeng a Dios, kenkuana ti dayaw ken gloria
iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)**
18 Ikabilko iti sangoanam daytoy a bilin, Timoteo,
anakko. Ar-aramidek daytoy kas maiyannatup iti
naipadto maipapan kenka, tapno makipagpasetka
koma iti nasayaat a ranget. **19** Aramidem daytoy tapno
mabalin a maaddaanka iti pammati ken naimbag
a nakem. Saan nga impangag dagiti dadduma a
tattao dagitoy ket kasla limneddan, no maipanggep iti
pammati. **20** Kas kada Himeneo ken ni Alejandro, nga
inyawatko kenni Satanas tapno masuroanda koma a
saan nga agtabbaaw.

2 Ngarud umuna iti amin, dawatek a dagiti kiddaw,
dagiti kararag, dagiti pannangibabaet ken dagiti
panagyaman ket maaramid koma para iti amin a tao,
2 para kadagiti ari ken kadagiti amin nga adda iti
turay, tapno agbiagtayo koma a natalna ken naulimek
iti amin a kinanadiosan ken kinatakneng. **3** Nasayaat
ken makaay-ayo daytoy iti sangoanan ti Dios a
mangisalakantayo. **4** Tarigagayna a ti amin a tao
ket maisalakan ken maammoanda ti kinapudno. **5**
Ta adda maymaysa a Dios, ken adda maymaysa
a mangibabaet para iti Dios ken ti tao, isu ti tao
a ni Cristo Jesus. **6** Intedna ti bagina kas subbot
para kadagiti amin, a kas ti pammaneknek iti umno
a tiempo. **7** Gapu iti daytoy a panggep, siak a
mismo, ket nagbalin a mangaskasaba ken apostol.
Ibagbagak ti kinapudno. Saanak nga agul-ulbod.
Maysa-ak a manursuro kadagiti Hentil iti pammati ken
kinapudno. **8** Ngarud, kayatko a dagiti lallaki iti tunggal
disso ket agkararag ken agingato koma kadagiti
nasantoan nga ima nga awanan panagpungtot ken
panagdua-dua. **9** Kasta met, kayatko a dagiti babbai
ket kawesanda dagiti bagbagida iti umno a kawes,
nga addaan kinaemma ken panagteppel. Nasken
a saan a nasallapid ti buokda, wenno maaddaan
iti balitok, wenno dagiti perlas, wenno nangina a
kawes. **10** Kayatko nga agkawesda iti maiyannatup
kadagiti babbai a mangipakpakita iti kinanadiosan
babaen iti nasayaat nga aramid. **11** Ti babai ket

masapul nga agsursuro a naulimek ken iti amin a panagtulnog. **12** Saanko a palubosan a mangisuro ti babai wenno iturayanna ti lalaki, ngem ketdi agbiag iti kinaulimek. **13** Ta immun-una a naparsua ni Adan, kalpasan ket ni Eva. **14** Ken saan a naallilaw ni Adan, ngem ti babai ket naan-anay a naallilaw iti panagbasol. **15** Nupay kasta, maisalakanto isuna babaen iti panangipasngayna kadagiti annak, no agtultuloyda iti pammati, iti ayat ken iti pannakadalus nga addaan iti nanakman a panagpanpanunot.

3 Daytoy a pagsasao ket mapagtalkan: No tarigagayan ti maysa a tao nga agbalin nga obispo, tartarigagayanna ti nasayaat a trabaho. **2** Ngarud ti obispo ket masapul nga awan ti pakababalawanna. Masapul a maysa laeng ti asawana. Masapul a managparbeng isuna, mannakaawat, naurnos ken managsangaili. Masapul a kabaelanna ti mangisuro. **3** Masapul a saan a naigamer ti arak, saan a mannakiriri, no di ket naalumamay ken natalna. Masapul a saan a managayat iti kuarta. **4** Masapul a maidalanna a nasayaat ti bukodna a pagtaengan, ken masapul nga agtultulnog kenkuana dagiti annakna nga addaan iti amin a panagraem. **5** Ta no ti tao ket saanna nga ammo nga idalan ti bukodna a pagtaengan, kasano ngarud a maaywananna iti iglesia ti Dios? **6** Masapul a saan isuna a barbaro iti pammati, tapno saan isuna nga agbalin a napalangguad ket agtungpal iti pannakaukom a kas iti diablo. **7** Masapul pay nga addaan isuna iti nasayaat a kagagalad kadagidiay adda iti ruar, tapno saan isuna a matnag iti pannakaibabain ken iti palab-og ti diablo. **8** Kasta met dagiti diakono, masapul a natakneng, saan a managinkukuna. Masapul a saanda a managinom iti adu nga arak wenno naagum. **9** Masapul a salimetmetanda ti naiparangarang a kinapudno maipanggep iti pammati nga addaan iti nadalus a konsiensia. **10** Masapul pay a napalubusanda nga umuna, ket agserbida koma gapu ta awan pakapilawanda. **11** Kasta met laeng a dagiti babbai ket masapul a natakneng. Masapul a saanda a mammadpadakes. Masapul a managparbeng ken napudnoda iti amin a banbanag. **12** Masapul a dagiti diakono ket maysa laeng ti asawana a babai. Masapul a maidalanda a nasayaat dagiti annak ken bumalayda. **13** Ta dagidiay nasayaat ti panagserbina ket makagun-odda iti nasayaat a kasasaad ken natalged a sarikedked iti pammati nga adda kenni Cristo Jesus. **14** Isursuratko kenka dagitoy a banbanag ken namnamaek a makaumayak kenka iti mabiit. **15** Ngem no mataktakak, agsuratak tapno maammoam no kasano ti agtignay iti bumalay ti Dios, nga isu ti iglesia ti sibibbiag a Dios, ti adigi ken sarapa ti kinapudno. **16** Ken saan a mailibak a ti naiparangarang a kinapudno ti kinanadiosan ket naindaklan: "Nagparang isuna a silalasag, pinaneknekan ti Espiritu, nakita dagiti anghel, naiwaragawag kadagiti nasion, napati ditoy lubong ken naipangato iti gloria."

4 Ita, nalawag nga ibagbaga ti Espiritu a kadagiti maud-udi a tiempo, panawanto dagiti tattao ti pammati ken ipangagda dagiti manangallilaw nga espiritu ken dagiti sursuro dagiti demonio. **2** babaen iti inuulbod a kinamanaginsisingpet. Mamarkaanto dagiti bukodda a nakem. **3** Paritandanto a makiasawa ken umawat kadagiti taraon a pinarsua ti Dios a maipaay iti panangibingay a mabuyogan iti panagyaman dagiti mamati ken makaammo iti kinapudno. **4** Ta nasayaat ti tunggal banag a pinarsua ti Dios. Awan mailaksid kadagiti laklak-amentayo a nabuyogan ti panagyaman. **5** Ta daytoy ket naidaton babaen iti sao ti Dios ken kararag. **6** No ikabilmo dagitoy a banbanag iti sangoanan dagiti kakabsat, agbalinkanto a nasayaat nga adipen ni Jesu-Cristo. Ta mapappapigsaka babaen iti sasao ti pammati ken babaen iti nasayaat a sursuro a sinurotmo. **7** Ngem saanmo nga awaten dagiti inuulbod nga istoria a pagaayat dagiti babbaket. Ngem ketdi, sanayem ti bagim iti nadiosan a panagbiag. **8** Ta ti panangsanay iti bagi ket bassit laeng ti pakausaranna, ngem ti nadiosan a panagbiag ket adda pakausaranna para iti amin a banbanag. Addaan daytoy iti kari a para iti daytoy a biag ken iti umay a biag. **9** Daytoy a mensahe ket mapagtalkan ken maikari unay nga awaten. **10** Ta daytoy ti gapuna nga ikarkarigatan ken igagaedmi unay ti agtrabaho. Ta adda talekmi iti sibibiag a Dios, nga isu ti Mangisalakan kadagiti amin a tattao, ngem nangnangruna kadagiti namati. **11** Iwaragawag ken isurom dagitoy a banbanag. **12** Saanmo nga ipalubos nga adda manglais kenka iti kina-agtutubom. Ngem ketdi, agbalinka a pagwadan kadagiti mamati, iti sao, iti aramid, iti ayat, iti kinapudno ken iti kinadalus. **13** Agingga nga umayak, asikasuem ti pannakaibasa, ti panangbagbaga, ken ti panangisuro. **14** Saanmo a baybay-an ti sagut nga adda kenka, a naited kenka babaen iti padto, a nabuyogan iti panangipatay kadagiti ima dagiti panglakayen. **15** Salimetmetam dagitoy a banbanag. Makikaaddaka kadakuada, tapno

maiparang kadagiti amin a tattao ti panagdur-asmo. **16** Alwadam ti panagtignaymo ken ti salwadam ti sursuro. Agtuloyka kadagitoy a banbanag. Ta babaen iti panangaramidmo iti kasta, isalakanmonto ti bagim ken dagiti dumngeg kenka.

5 Saanmo nga ungtan ti natataengan a lalaki ngem sika. Ngem ketdi, bagbagaam isuna a kasla ama. Bagbagaam dagiti ub-ubing a lallaki a kasla kakabsatmo. **2** Bagbagaam dagiti natataengan a babbai a kas inna, ken dagiti ub-ubing a babbai a kas kakabsatmo iti amin a kinasin-aw. **3** Dayawem dagiti balo, dagiti pudno a balo. **4** Ngem no ti balo ket addaan iti annak wenno appoko, bay- am nga isuda ti umuna a makasursuro a mangipakita iti panagdayaw iti uneg ti bukodda a bumalay. Bay-am ida a subadanda dagiti nagannakda, gapu ta daytoy ket makaay- ayo iti Dios. **5** Ngem ti pudno a balo ket napanawan nga agmaymaysa. Italtalekna ti talgedna iti Dios. Agtalinaed isuna a kanayon nga addaan kadagiti kiddaw ken karkararag iti rabii ken aldaw. **6** Nupay kasta, ti babai nga agbiag para iti bukodna a pagayatan ket natay, uray no sibibiag pay laeng isuna. **7** Ken ikasabam dagitoy a banbanag tapno awanto ti pakababalawanda. **8** Ngem no adda ti saan a mangipaay iti maipaay iti bukodna a kakabagian, nangnangruna kadagidiay adda iti bukodna a bumalay, inlibakna ti pammati ket nadakdakes pay ngem iti saan a namati. **9** Mailista koma ti babai a balo a saan, daydiay saan nga ub-ubing iti tawen nga innem a pulo, asawa iti maymaysa nga asawa a lalaki. **10** Masapul a maam-ammoan isuna gapu kadagiti nasayaat nga ar-aramid, mabalin a daytoy ket nangaywan kadagiti ubbing, wenno managsangaili kadagiti gangannaet, wenno binuguanna ti saka dagiti namati, wenno tinulonganna dagiti nagsagaba, wenno napasnek iti tunggal nasayaat nga aramid. **11** Ngem kadagiti ub-ubing a balo, pagkedkedam nga ibilang ida iti listaan. Ta no abaken ida ti tarigagay ti bagida a maisuppiat kenni Cristo, kayatda ti agasawa. **12** Iti daytoy a wagas, maaddaanda iti basol gapu ta imbabawida ti immuna a karida. **13** Agbalinda pay a maruam iti kinasadut. Mamalaybalayda. Saanda laeng nga agbalin a nasadut, ngem agbalinda pay a tarabitab ken mannakibiang. Agsaoda kadagiti banbanag a saanda a rumbeng nga ibaga. **14** Ngarud, kayatko nga agasawa dagiti ub-ubing a babbai, aganakda, asikasoenda ti balay, tapno awan ti gundaway ti kabusor a mangpabasol kadatayo nga agar-aramid iti kinadakes. **15** Ta adda dagiti simmiasi a simmurot kenni Satanas. **16** No adda namati a babai nga addaan kadagiti balo, tulunganna koma ida, tapno iti kasta ket saandan a padagsen iti uneg ti iglesia, tapno mabalin a makatulong daytoy kadagiti pudno a balo. **17** Maibilang koma dagiti panglakayen a nasayaat ti panagturayna a maikari nga umawat iti mamindua a dayaw, nangnangruna kadagidiay agtrabtrabaho maipanggep iti sao ken iti panangisuro iti daytoy. **18** Ta kuna ti Nasantoan a Surat, “Saanmo a busalan ti baka kabayatan nga agir-irik” ken “Ti trabahador ket maikari iti tangdanna.” **19** Saanka nga umawat iti pammabasol a maisuppiat iti maysa a panglakayen malaksid no adda ti dua wenno tallo a saksi. **20** Ilintegmo dagiti managbasol iti imatang ti amin tapno agbuteng dagiti dadduma. **21** Sipapasnekak a mangbilin kenka, iti imatang ti Dios, ni Cristo Jesus, ken dagiti napili nga anghel, a salimetmetam dagitoy nga annuroten nga awan panangidumduma, ken awan ti aramidem a panangipangpangruna. **22** Saanka nga agganat a mangikabil kadagiti imam iti uray maysa. Saanka a makibiang kadagiti basol ti sabali a tao. Masapul a pagtalinaedem a nasin-aw ti bagim. **23** Masapul a saankan nga uminom iti danom. Ngem ketdi uminomka iti bassit nga arak para iti rusokmo ken kadagiti kanayon a sakitmo. **24** Dagiti basol ti sumagmamano a tattao ket nalawag a makita, ket umun-una pay dagitoy ngem isuda a mapan iti pannakaukom. Ngem adda dagiti basol a maud-udi. **25** Kasta met, nga adda dagiti nasayaat nga aramid a maipakaammo, ngem uray dagiti dadduma ket saanto a mailemmeng.

6 Ibilang koma dagiti adda iti babaen ti sangol ti pannakatagabu dagiti amoda a dagitoy ket maikari iti amin a panangdayaw. Masapul nga aramidenda daytoy tapno ti nagan ti Dios ken ti sursuro ket saan koma a matabbaawan. **2** Dagiti tagabu nga addaan namati nga amo ket masapul a raemenda dagiti amoda, gapu ta agkakabsatda ken ad-adda pay koma ti panagserbida kadakuada. Ta dagiti amo a natulongan babaen iti trabahoda ket namati ken maay-ayat. Isuro ken iwaragawagmo dagitoy a banbanag. **3** Nu bilang ta ti maysa a tao ket agisuro iti naidumduma ken saanna nga awaten iti pudno nga annurotentayo, dayta ket dagiti sasao ti Apo tayo a ni Jesu-Cristo, ken nu bilang ta saanda nga awaten ti sursuro a mangiturong iti nadiosan a panagbiag, **4** dayta

a tao ket napannakkel ken awan ammona. Ngem ketdi, sakitna ti makisinnuppiat ken makisinnungbat maipanggep kadagiti sasao. Dagitoy a sasao ket agbanag iti apal, panagaapa, sao a mangipaay iti sakit ti nakem, dakes nga atap, ken **5** iti agtultuloy a saan a panagkikinnaawatan dagiti tattao nga addaan iti rinukir a panunot. Tallikudanda ti kinapudno. Ipagarupda a ti nadiosan a panagbiag ket maysa a wagas tapno agbalin a baknang. **6** Ita, ti nadiosan a panagbiag nga addaan iti pannakapnek ket dakkel a gunggona. **7** Ta awan ti inyegtayo ditoy lubong. Kasta met a saantayo a makaitugot iti uray ania. **8** Ngem ketdi, mapnektayo koma iti makan ken pagan-anay. **9** Ita, kadagidiay kayatna ti agbalin a nabaknang, matnagda iti sulisog, iti palab-og. Matnagda iti adu a minamaag ken napeggad a tarigagay, ken iti aniaman a makairarem kadagiti tattao iti pannakaperdi ken pannakadadael. **10** Ta ti panagayat iti kuarta ket isu ti ramot iti amin a kita ti kinadakes. Dadduma a tattao nga agtarigagay iti daytoy ket nagtagawataw manipud iti pammati ken dinuyokda iti bagbagida iti napalalo a ladingit. **11** Ngem sika, tao ti Dios, umadayoka manipud kadagitoy a banbanag. Gunodem ti kinalinteg, nadiosan a panagbiag, kinapudno, ayat, panagibtur ken kinaalumamay. **12** Makirangetka iti nasayaat a ranget ti pammati. Salimetmetam ti biag nga agnanayon nga isu ti nakaayabam. Maipanggep iti daytoy a nangtedka iti pammaneknek iti sangoanan dagiti adu a saksi, no ania ti nasayaat. **(aiōnios g166)** **13** Itedko kenka daytoy a bilin iti sangoanan ti Dios, isu a mamagbiag iti amin a banbanag, ken iti sangoanan ni Cristo Jesus, nga isu a nagsao iti pudno iti sangoanan ni Pontio Pilato: **14** idulinmo nga awan pagkuranganna dagiti bilin, nga awan pakababalawanna, agingga iti panagparang ni Apo tayo a ni Jesu-Cristo. **15** Ipakaammonto ti Dios ti panagparangna iti umno a tiempo - ti Dios nga Ayan ti Bendision, ti isu laeng a pannakabalin, ti Ari nga agar-ari, ti Apo nga agturturay. **16** Isuna laeng iti saan a matay ken agnanaed iti saan a maasitgan a silaw. Awan tao a makakita kenkuana wenno makabael a mangbuya kenkuana. Kenkuana iti dayaw ken agnanayon a pannakabalin. Amen. **(aiōnios g166)** **17** Ibagam kadagiti baknang ditoy lubong a saanda nga agpasindayag, ken saanda a mangnamnama kadagiti kinabaknang, a saan a pakasiguradoan. Ngem ketdi, rumbeng a mangnamnamada iti Dios. Ipapaayna kadatayo ti amin a pudno a kinabaknang nga intay ragragsaken. **(aiōn g165)** **18** Ibagam kadakuada nga agaramidda iti nasayaat, a bumaknangda kadagiti nasayaat nga aramid, a managparabur ken situtulokda a mangibingay. **19** Iti kasta, maka-urnongdanto para bagbagida iti nasayaat a pundasion iti masakbayan, tapno salimetmetanda ti pudpudno a biag. **20** Timoteo, salaknibam no ania iti naited kenka. Liklikam ti minamaag a sarita ken saan nga agtutunos a sarita a biddut a naawagan iti pannakaammmo. **21** Adda dagiti lallaki a mangiwarwaragawag kadagitoy a banbanag ket isu a simminada iti pammati. Maadda koma ti parabur kadakayo.

2 Timoteo

1 Ni Pablo, nga apostol ni Cristo Jesus babaen
iti pagayatan ti Dios, segun iti naikari a biag
nga adda kenni Cristo Jesus, **2** kenni Timoteo
a patpagek nga anak: Parabur, asi, ken kapia a
nagtaud iti Dios Ama kenni Cristo Jesus nga Apotayo.
3 Agyamanak iti Dios, nga isu a pagserserbiak
manipud pay kadagiti kapuonak, addaanak iti nadalus
a konsensia iti kankanayonko a pananglaglagip
kenka kadagiti karkararagko. Rabii ken aldaw. **4**
a kalikagumak a makitaka, tapno mapnoak iti rag-
o. Malaglagipko dagiti luluam. **5** Naipalagip met
kaniak met iti napudno a pammatim; nga immun-
una nga adda ken ni apongmo a Loida, ken ni
inangmo nga Eunice. Ket naallukoyak nga adda met
kenka daytoy. **6** Daytoy ti makagapu nga ipalagipko
kenka a parangrangem manen ti sagut ti Dios kenka
babaen iti panangiparabawko kadagiti imak. **7** Ta
saannatayo nga inikkan ti Dios iti espiritu ti buteng,
no di ket pannakabalin ken ayat ken disiplina. **8** Isu a
saanmo nga ibain ti pammaneknek maipanggep iti
Apotayo, wenno siak, ni Pablo, a baludna. Ngem ketdi,
makibingayka iti panagsagaba para iti ebanghelio
babaen iti pannakabalin ti Dios. **9** Ta ti Dios iti
nangisalakan kadatayo ken nangayab kadatayo
babaen iti nasantoan a pannakaayab. Inaramidna
daytoy, saan a segun kadagiti aramidtayo, ngem
segun iti bukodna a panggep ken parabur. Intedna
kadatayo dagitoy a banbanag babaen kenni Cristo
Jesus sakbay a nangrugi ti tiempo. **(aiōnios g166)** **10**
Ngem ita, ti panangisalakan ti Dios ket naipakaammo
babaen ti panagparang ti Mangisalakantayo a ni
Cristo Jesus. Ni Cristo ti nangpatingga iti patay,
ken nangiyeg iti biag a saan pulos nga agpatingga
nga aglawag babaen iti ebanghelio. **11** Gapu iti
daytoy, nadutokanak a mangaskasaba, apostol, ken
manursuro. **12** Maigapu iti daytoy a sagsagabaek met
dagitoy a banbanag. Ngem saanak a mabain, ta am-
ammok isuna a pinatik. Naallukoyak a kabaelanna a
salakniban ti intalekko kenkuana inggana iti dayta
nga aldaw. **13** Salimetmetam ti paguadan dagiti
napudno a mensahe a nangngegam kaniak, nga
addaan ti pammati ken ayat nga adda kenni Cristo
Jesus. **14** Ti nasayaat a banag nga intalek ti Dios
kenka, salaknibam babaen iti Espiritu Santo, nga
agnanaed kadatayo. **15** Ammom daytoy, nga amin
nga agnanaed idiay Asia ket timmalikod kaniak. Iti
daytoy a bunggoy ket da Figelo ken Hermogenes. **16**
Sapay koma ta kaasian ti Apo ti pamilia ni Onesiforo,
ta masansan nga papigsaennak ken saanna nga
imbain ti pannakaikawarko. **17** Ngem ketdi, idi
adda isuna idiay Roma, biniruknak a sireregta, ket
nasarakannak. **18** Sapay koma ta ipalubos ti Apo
kenkuana a masarakanna ti asi manipud kenkuana iti
dayta nga aldaw. Ket ammom la unay amin a wagas
a panangtulongna kaniak idiay Efeso.

2 Sika ngarud, anakko, pumigsaka iti parabur nga
adda kenni Jesu-Cristo. **2** Ken dagiti banag a
nangngegam kaniak, kadagiti adu a saksi, italekmo
kadagiti napudno a tattao a makabael met a mangisuro
kadagiti sabali. **3** Makipagsagabaka iti rigat kaniak,
a kas nasayaat a suldado ni Cristo-Jesus. **4** Awan
ti soldado nga agserbi kabayatan a karaman isuna
kadagiti aramid iti daytoy a biag, tapno mabalin a
maay-ayona ti kangatoan nga opisialna. **5** Kasta met a
no makisalisal ti siasinoman a kas atleta, saan isuna a
makoronaan malaksid no makisalisal babaen kadagiti
pagannurotan. **6** Kasapulan nga umuna nga umawat
iti bingayna ti nagaget a mannalon. **7** Panunotem
no ania ti ibagbagak, ta ti Apo ti mangipaay kenka
iti pannakaawat iti amin a banag. **8** Laglagipem
ni Jesu- Cristo, a nagtaud iti kaputotan ni David,
a napagungar manipud kadagiti natay. Daytoy ket
segun iti mensahek maipapan iti ebanghelio, **9** nga
isu iti pagsagsagabaak agingga iti pannakaikawarko
a kas maysa a kriminal. Ngem ti sao ti Dios
ket saan a naikawar. **10** Ngarud, inibturak dagiti
amin a banbanag gapu kadagidiay a napili, tapno
magun-odda met ti pannakaisalakan nga adda kenni
Cristo Jesus, nga addaan iti agnanayon a gloria.
(aiōnios g166) **11** Mapagtalkan daytoy a pagsasao;
"No nataytayo a kaduana, makipagbiagtayto met
kenkuana. **12** No makaibturtayo, makipagturaytayto
met kenkuana. No ilibaktayo isuna, ilibaknatayto
met. **13** No saantayo a napudno, agtalinaedto latta
isuna a napudno, ta saanna a mailibak ti bagina."
14 Kanayon nga ipalagipmo kadakuada dagitoy a
banbanag. Ballaagam ida iti sangoanan ti Dios a
saanda nga agaapa maipapan kadagiti sasao. Gapu
ta awan ti naimbag a maipaayna. Gapu iti daytoy,
adda pannakadadael kadagidiay agdengdengngeg.
15 Aramidem ti kabaelam a mangiparang iti bagim a
makaay-ayo iti Dios, kas iti mangmangged a saan a
mabain. Isurom a nasayaat ti sao ti kinapudno. **16**
Liklikam ti narugit a sarita, nga ad-adda a mangigamer

iti saan a nadiosan a panagbiag. **17** Agwaras dagiti sasaoda a kasla gangrene. Mairaman kadakuada da Himenio ken Fileto. **18** Limmisi dagitoy a lallaki iti kinapudno. Ibagbagada a ti panagungar ket napasamaken. Inupayda ti pammati dagiti dadduma. **19** Nupay kasta, ti natibker a pundasion ti Dios ket sitatakder. Naikitikit iti daytoy ti kastoy: "Ammo ti Apo dagiti kukuana" ken "Tunggal maysa a mangawag iti nagan ti Apo ket nasken a sumina manipud iti saan a nalinteg a panagbiag." **20** Iti nabaknang a pagtaengan, saan laeng a balitok ken pirak dagiti pagkargaan. Adda met dagiti pagkargaan a kayo ken banga. Mausar dadduma kadagitoy iti nadayaw a pakausaran ken dagiti dadduma ket mausar iti saan a nadayaw. **21** No dalusan ti maysa a tao ti bagina manipud iti saan a nadayaw a pannakausar, isuna ket nadayaw a pagkargaan. Nailasin isuna, adda pakausaranna iti Apo, ken nakasagana para iti tunggal nasayaat a trabaho. **22** Adaywam dagiti paggarteman ti kinaagtutubo. Gun-odem ti kinalinteg, pammati, ayat, ken kapia a kaduam dagidiay umaw-awag iti Apo a nagtaud iti nadalus a puso. **23** Ngem pagkedkedam dagiti minamaag ken awan mamaayna a salsaludsod. Ammom a dagitoy ti pangrugian iti panagsusuppiat. **24** Nasken a saan a makiapa ti adipen ti Apo. Ngem ketdi, naalumanay koma isuna kadagiti amin, kabaelanna ti mangisuro, ken naanus. **25** Masapul nga isuruanna, nga addaan kinaemma, dagiti mangsuppiat kenkuana. Ket mabalin nga ikkan ida ti Dios iti panagbabawi, iti pannakaammo iti kinapudno. **26** Ket mabalin a makaamirisda ket panawanda ti palab-og ti diablo, kalpasan iti panangtiliwna kadakuada para iti pagayatanna.

3 Ngem ammoem daytoy: kadagiti maudi nga aldaw addanto dagiti napeggad a tiempo. **2** Ta dagiti tattao ket managayatdanto iti bagbagida, managayatda iti kuarta, napalangguadda, itan-okda iti bagbagida, managtabbaawda, nasukirda kadagiti nagannakda, saanda a managyaman, ken saanda a nasantoan. **3** Awanandanto iti gagangay a panangipateg, saanda a mannakikapia, mammadpadakesda, darasudosda, naranggasda, ken saanda a managayat iti naimbag. **4** Mananglliliputda, natangken ti uloda, nangato ti panangkitada iti bagbagida, pagaayatda iti nainlubongan a ragragsak a saan ket a managayat iti Dios. **5** Maaddaandanto iti pakakitaan iti nadiosan a panagbiag, ngem ilibakdanto ti bilegna. Adaywam dagitoy a tattao. **6** Ta dadduma kadakuada ket lallaki a sumsumrek kadagiti pagtaengan ket gargarienda dagiti maag a babbai. Dagitoy ket babbai a nagabsuonan iti basbasol ken inyadayo dagiti nadumaduma a tarigagay. **7** Dagitoy dagiti babbai a kanayon nga agad-adal, ngem saanda a pulos a kabaelan a maaddaan iti pannakaammo iti kinapudno. **8** No kasano a da Janes ken Jambres ket bimmusorda kenni Moises, kasta met a dagitoy a palso a manursuro ket salsalungasingenda ti kinapudno. Isuda ket lallaki a nadadael iti panunotna, ken isuda ket palso no maipanggep iti pammati. **9** Ngem saandanto a makaadayo. Ta nalawagto a makita iti amin ti kinamaagda, kas iti kinamaag dagidiay a lallaki. **10** Ngem sika, sinurotmo ti sursurok, ugali, panggep, pammati, panaganus, ayat, kinaanus, dagiti pannakaidadanes, **11** dagiti panagsagsagaba, ken iti napasamak kaniak idiay Antiokia, idiay Iconio ken idiay Listra. Inanusak dagiti pannakaparigat. Ket kadagita amin, inispalnak ti Dios. **12** Amin dagidiay kayatna nga agbiag iti nadiosan a wagas kenni Cristo Jesus ket maparigat. **13** Ket dagiti dakes a tattao ken managpammarang, ad-addanto to pay a dumakesda. Iyaw-awandanto dagiti sabali. Ket isuda a mismo ti maiyaw-awan. **14** Ngem sika, agtalinaedka kadagiti banbanag a nasursurom ken sititibker a pinatim. Ammom no siasino ti nakasursuruam. **15** Ammom a manipud iti kinaubingmo, naammoam dagiti nasagradoan a sursurat. Pagbalinendaka dagitoy a nasirib maipanggep iti pannakaisalakan babaen iti pammati nga adda kenni Cristo Jesus. **16** Ti entero a nasantoan a surat ket indalan ti Dios. Daytoy ket mausar para iti doktrina, iti panangbabalaw, iti panangatur, ken panagsanay iti kinalinteg. **17** Daytoy ket tapno mabalin a agbalin a naan-anay ti tao ti Dios, ken maisagana para iti tunggal nasayaat nga aramid.

4 Itedko daytoy napasnek a bilin kenka iti sangoanan ti Dios ken ni Cristo Jesus, a mangukomto kadagiti sibibiag ken kadagiti natay, ken gapu iti panagparangna ken iti pagarianna: **2** Ikasabam ti Sao. Nakasaganaka koma no kasta a nanam-ay a maaramidmo ken no kasta a saan. Mangbabalawka, mangtubngarka, mammagbagaka, nga addaan iti isu amin a kinaanus ken panangisuro. **3** Ta dumtengto ti tiempo a saanto a maanusan dagiti tattao ti pudno a sursuro. Ngem ketdi, agurnongdanto para kadagiti bagbagida kadagiti manursuro segun iti bukodda a tarigagay. Ket ibaganto met dagitoy ti makaay-ayo iti panagdengngegda. **4** Saandanto a denggen

ti kinapudno, ket ti ketdi istoria a binalabala laeng
ti panunot ti patienda. **5** Ngem sika, natanang
koma ti panagpanpanunotmo iti amin a banbanag.
Ibturam ti kinarigat; aramidem ti trabaho ti maysa
nga ebanghelista; aramidem ti trabahom. **6** Ta siak
ket maiparparukpuken. Ti tiempo iti ipapanawko ket
dimtengen. **7** Nakisalisalak iti nasayaat a dangadang;
Naileppasko ti lumba; Sinalimetmetak ti pammati.
8 Ti korona ti kinalinteg ket naisagana a maipaay
kaniak, a ti Apo, ti nalinteg nga ukom, ket itednanto
kaniak iti dayta nga aldaw. Ken saan a kaniak
laeng, ngem kadagiti met amin a naayat a mangur-
uray iti panagparangna. **9** Ikagumaam nga umay
kaniak a dagus. **10** Ta pinanawannak ni Demas.
Ipatpategna daytoy agdama a lubong ken napan
idiay Tesalonica. Napan ni Cresente idiay Galacia,
ken napan ni Tito idiay Dalmacia. **(aiōn g165)** **11** Ni
laeng Lucas ti kaduak. Isurotmo ni Marcos gapu ta
makatulong isuna kaniak iti trabaho. **12** Imbaonko
ni Tikico idiay Efeso. **13** Itugotmo inton umayka ti
kagay nga imbatik kenni Carpo idiay Troas, ken dagiti
librok, kangrunaan dagiti pagsuratan. **14** Ni Alejandro
a mammanday, adu ti impakitana a nadakes nga
aramid kaniak. Subadanto ti Apo isuna segun kadagiti
aramidna. **15** Masapul a salaknibam met ti bagim
kenkuana, gapu ta dakkel ti panangsuppiatna kadagiti
sasaotayo. **16** Iti imuna a pannangikalintegak, awan ti
nakipagtakder kaniak. Ngem ketdi, pinanawandak
ti tunggal maysa. Sapay koma ta saan daytoy a
maibilang a maibusor kadakuada. **17** Ngem adda iti
sibayko ti Apo ken pinapigsanak tapno babaen kaniak,
ti pannakaiwaragawag ket mabalin a naan-anay a
matungpal, ken tapno amin dagiti Hentil ket mabalin
a mangngeganda. Naispalak manipud iti ngiwat ti
leon. **18** Ispalennak ti Apo manipud iti tunggal dakes
nga aramid ken isalakannak para iti nainlangitan a
pagarianna. Kenkuana ti dayaw iti agnanayon nga
awan inggana. Amen. **(aiōn g165)** **19** Kablaawam ni
Priscila, ni Akila, ken ti sangkabalayan ni Onesiforo.
20 Nagtalinaed ni Erasto idiay Corinto, ngem ni Trofimo
ket imbatik a masakit idiay Mileto. **21** Ikagumaam
nga umay sakbay iti lam-ek. Kabkablaawannaka ni
Eubulo, kasta met ni Pudente, ni Lino, ni Claudia, ken
dagiti amin a kakabsat. **22** Ti Apo makikaadda koma
iti espiritum. Parabur koma ti adda kenka.

Tito

1 Ni Pablo, maysa nga adipen ti Dios ken apostol
ni Jesu-Cristo, para iti pammati dagiti napili a
tattao ti Dios ken ti pannakaammo iti kinapudno nga
umanamong iti kinanasantoan. **2** Adda dagitoy iti
talged iti biag nga agnanayon nga inkari ti Dios, nga
awanan ti panagul-ulbod, sakbay kadagiti amin a
panawen ti tiempo. **(aiōnios g166)** **3** Iti umno a tiempo,
inwaragawagna ti saona babaen iti mensahe nga
intalekna kaniak nga idanonko. Masapul nga aramidek
daytoy babaen iti bilin ti Dios a manangisalakantayo.
4 Kenka Tito, maysa a pudno nga anak a lalaki
iti kadawyan a pammatitayo. Parabur, asi, ken
kapia manipud iti Dios Ama, kenni Cristo Jesus a
manangisalakantayo. **5** Gapu iti daytoy a panggep
nga imbatika idiay Creta, tapno maiyurnosmo dagiti
banbanag a saan pay a nalpas, ken mangdutok
kadagiti panglakayen iti tunggal siudad kas imbilinko
kenka. **6** Ti maysa a panglakayen ket masapul
nga awan pakababalawanna, asawa a lalaki iti
maysa a babai, addaan iti napudno nga annak a
saan a maibilang a kas nadangkes wenno saan
a disiplinado. **7** Kasapulan para iti agay-aywan,
kas mangimatmaton iti bumalay ti Dios, nga awan
pakababalawanna. Masapul a saan isuna a naariwawa
wenno saan a maanawa. Masapul a saan isuna a
nalaka nga agpungtot, saan a naigamer iti arak,
saan a mannakiriri, ken saan a naagum a tao. **8**
Ngem ketdi, masapul a managsangaili isuna, maysa
a gayyem ti naimbag. Masapul a nanakem isuna,
nalinteg, nadiosan, ken managteppel. **9** Masapul a
salimetmetanna a nalaing ti mensahe a mapagtalkan a
naisuro, tapno mabalinna a pakireden dagiti dadduma
babaen iti naimbag a sursuro ken aturenna dagiti
mangsuppiat kenkuana. **10** Ta adu dagiti nasukir a
tattao, nangnangruna dagidiay adda iti pannakakugit.
Awan serserbina dagiti sasaoda. Allilawen ken
idalanda dagiti tattao iti dakes a pagturungan. **11**
Kasapulan a mapasardeng isuda. Isursuroda dagiti
saanda koma nga isuro para iti nakababain a gunguna
ken pagsisinninaenda dagiti sibubukel a pamilia.
12 Kinuna ti maysa kadakuada, maysa a nasirib a
tao kadakuada, “Dagiti taga -Creta ket saan nga
agsarday a managulbod, dakes ken napeggad nga
ay-ayup, dagiti sadut a nararawet.” **13** Pudno daytoy
a salaysay, isu a babalawem ida a siiinget tapno
nasembengda koma iti pammati. **14** Saanda nga
ipangag dagiti parparbo nga istoria dagiti Judio wenno
dagiti bilbilin dagiti lallaki a timmallikod iti kinapudno.
15 Kadagiti nasin-aw, amin a banbanag ket nasin-
aw. Ngem kadagiti narugitan ken saan a mamatpati,
awan iti nasin-aw. Ta narugitanen dagiti panunot
ken konsensiada. **16** Ibagbagada nga ammoda ti
Dios, ngem ilibakda isuna babaen kadagiti aramidda.
Makarurod ken nasukirda. Saanda a maanamongan
iti aniaman a nasayaat nga aramid.

2 Ngem sika, ibagam ti maitutop nga addaan iti
napudno a panursuro. **2** Dagiti lallakay ket masapul
a managteppel, natakneng, nanakem, nasimbeng
iti pammati, iti ayat, ken iti panagibtur. **3** Kasta met
dagiti natataengan a babbai a masapul a kanayon
nga iparangda dagiti bagbagida kas mararaem, saan
a mammadpadakes. Masapul a saanda a paigamer
iti adu nga arak. Masapul nga isuroda ti naimbag **4**
tapno maisuroda dagiti ubbing a babae nga ayatenda
iti naimbag a wagas dagiti bukodda nga assawa
ken annak. **5** Masapul nga isuroda ida nga agbalin
a nanakem, nasin-aw, nasayaat a mangaywan ti
balay, ken agtulnogda kadagiti bukodda nga assawa.
Masapul nga aramidenda dagitoy a banbanag tapno
saan a maumsi ti sao ti Dios. **6** Iti isu met laeng
a wagas, allukoyem dagiti agtutubo a lallaki nga
agbalin a nanakem. **7** Iti amin a wagas iparangmo
ti bagim a kas pagulidanan dagiti nasayaat nga ar-
aramid; ken no agisuroka, ipakitam ti kinadalus ken
kinatakneng. **8** Agibagaka iti mensahe a nasayaat
ken awan pakababalawanna tapno ti siasinoman a
bumusor ket maibabain, gapu ta awan iti dakes a
maibagana maipanggep kadatayo. **9** Dagiti tagabu
ket masapul nga agtulnog kadagiti amoda iti amin a
banag. Masapul nga ay-aywenda isuda, ken saan a
makisuppiat kadakuada. **10** Masapul a saanda nga
agtakaw. Ngem ketdi, masapul nga ipakitada ti amin
a nasayaat a pammati, tapno mapapintasda iti amin
a wagas dagiti sursurotayo maipanggep iti Dios a
manangisalakantayo. **11** Ta nagparang ti parabur ti
Dios kadagiti amin a tattao. **12** Isursuronatayo daytoy
a tumallikod iti saan a nadiosan, ken nainlubongan a
tarigagay. Ken isursuronatayo nga agbiag a nanakem,
nalinteg, ken iti nadiosan a wagas iti daytoy a
panawen **(aiōn g165)** **13** kabayatan nga ur-urayentayo
nga awaten ti nagasat a namnama, ti panagparang ti
dayag ti naindaklan a Diostayo ken Manangisalakan
a ni Jesu-Cristo. **14** Inted ni Jesus ti bagina para
kadatayo tapno subbotennatayo manipud iti amin

nga awanan ti linteg ken tapno pagbalinennatayo a nasin-aw, para kenkuana, a naisangsangayan a tattao a nagagar a mangaramid kadagiti nasayaat nga ar-aramid. **15** Ibagam ken iballakadmo dagitoy a banbanag. Mangtubngarka nga addaan iti amin a turay. Saanmo nga itulok nga adda manglaksid kenka.

3 Palagipam ida nga agpaituray kadagiti mangidadaulo ken agtuturay, nga agtulnog kadakuada, a nakasagana para iti tunggal nasayaat nga aramid. **2** Palagipam ida a saanda a mamadpadakes iti siasinoman, a liklikanda ti panagsisinnuppiat, a bay-anda dagiti dadduma nga aramidenna dagiti kayatda, ken ipakita ti kinapakumbaba kadagiti amin a tattao. **3** Ta iti naminsan ket nagbalintayo nga awanan ti pannakaawat ken nasukir. Naiyaw-awantayo ken nagbalin a tagabu dagiti nadumaduma a tarigagay ken ragragsak. Nagbiagtayo iti dakes ken apal. Narurodtayo ken ginuratayo ti maysa ken maysa. **4** Ngem idi nagparang ti kinaimbag ti Dios a manangisalakantayo ken ti ayatna para iti sangkataoan, **5** saan a babaen kadagiti aramid iti kinalinteg nga inaramidtayo, ngem babaen ti asina nga insalakannatayo. Insalakannatayo babaen iti panagbuggo iti baro a pannakaiyanak ken pannakapabaro babaen iti Espiritu Santo. **6** Sibabaknang nga inbukbok ti Dios ti Espiritu Santo kadatayo babaen iti Manangisalakantayo a ni Jesu-Cristo. **7** Inaramidna daytoy tapno, iti pannakapalinteg babaen iti paraburna ket agbalintayo a paset iti namnama iti biag nga agnanayon. **(aiōnios g166)** **8** Daytoy a mensahe ket mapagtalkan. Kayatko nga agsaoka a sitatalged maipanggep kadagitoy a banbanag, tapno dagidiay agtalek iti Dios ket rumegtada kadagiti nasayaat nga ar-aramid nga ikabilna iti sangoananda. Dagitoy a banbanag ket nasayaat ken pakagungunaan kadagiti amin a tattao. **9** Ngem liklikam dagiti minamaag a panagsusuppiat ken naggapuan ti puli ken panagraranget ken riri maipanggep ti linteg. Dagidiay a banbanag ket awan pategna ken awan pakagungunaanna. **10** Laksidenyo ti siasinoman nga agar-aramid iti pakaigapuan iti panagsisina kadakayo, kalpasan iti maysa wenno dua a ballaag, **11** ken ammom a ti kasta a tao ket timmallikod manipud iti umno a wagas ken agbasbasol ken dusdusaenna ti bagina. **12** No ibaonko ni Artemas wenno ni Tikico kenka, pardasam ken umayka kaniak idiay Nicopolis nga isu iti ingkeddengko a pagpalabasan ti panawen ti lammiis. **13** Partakam ket ibaonmo ni Zenas, ti nalaing iti linteg, ken ni Apolos, iti wagas nga awan ti pagkuranganda. **14** Masapul nga adalen dagiti tattaotayo nga agaramid kadagiti nasayaat nga aramid a makasabet kadagiti kangrunaan a kasapulan tapno saanda nga agbalin a saan a nabunga. **15** Amin a kakadduak ket kablaawandaka. Kablaawam dagidiay mangay-ayat kadatayo iti pammati. Parabur ti umadda kadakayo amin.

Filemon

1 Siak ni Pablo, maysa a balud ni Cristo Jesus,
ken ni kabsattayo a Timoteo ket agsursuratkami
kenni Felimon, nga ay-ayatenmi a gayyem ken
katrabahoan, 2 ken ni Apia a kabsatmi a babai,
ken ni Arkipo a padami a soldado, ken ti iglesia
nga aggimong iti balaymo: 3 Parabur kadakayo
ken kapia manipud iti Dios nga Amatayo ken ni
Apo Jesu-Cristo. 4 Kankanayon nga agyamanak iti
Diosko. Dakdakamatenka kadagiti karkararagko, 5
Nangngegko iti ayat ken ti pammati nga adda kenka
kenni Apo Jesus ken para kadagiti amin a namati.
6 Ikararagko a nabunga koma iti pannakiramanmo
iti pammati a maipaay iti pannakaammo iti tunggal
nasayaat a banag nga adda kadatayo kenni Cristo.
7 Gapu ta naaddaanak iti kasta unay a rag-o ken
liwliwa gapu iti ayatmo, agsipud ta pinaragsakmo
dagiti puso dagiti namati, kabsat. 8 Ngarud, uray
pay no adda kaniak amin a kinatured gapu kenni
Cristo tapno bilinenka iti rumbeng nga aramidem, 9
ngem gapu iti ayat, dawdawatek ketdi kenka—Siak,
ni Pablo, maysa a nataengan a tao, ken balud ita
gapu kenni Cristo Jesus. 10 Agdawdawatak kenka iti
maipapan kenni Onesimo nga anakko, a nagbalinak
a pannakaamana iti pannakabaludko. 11 Gapu ta
awan idi iti serserbina kenka, ngem napategen isuna
ita kadata. 12 Pagsubliek isuna kenka—nga isu ti ay-
ayatek unay. 13 Tarigagayko a pagtalinaedek pay
koma isuna kaniak, tapno makatulong kaniak bayat
iti kinaawanmo, bayat ti pannakaibaludko gapu iti
ebanghelio. 14 Ngem saanko a kayat ti agaramid
iti aniaman a banag nga awan pammalubosmo.
Inaramidko daytoy tapno saan a maaramid ti animan
a naimbag gapu ta pinilitka, ngem gapu ta kayatmo
nga aramiden daytoy. 15 Nalabit a ti rason a naisina
isuna kenka iti apagbiit, ket tapno agsubli kenka iti
agnanayon, (aiōnios g166) 16 Tapno saan laengen isuna
a kas tagabu, ngem nangatngato pay ngem tagabu,
kas maysa nga ay-ayaten a kabsat— nangnangruna
kaniak, ken ad-adda pay koma kenka, iti lasag ken iti
Apo. 17 No ibilangnak ngarud a kas kadua, awatem
isuna a kas ti panangawatmo koma kaniak. 18
Ngem no nagbasol isuna kenka, wenno nakautang
kenka iti aniaman a banag, siakon ti agbayad iti
dayta. 19 Siak, ni Pablo, isuratko daytoy babaen
iti bukodko nga ima: Bayadankanto. Saankon nga
ipalagip kenka a bulodmo kaniak ti biagmo. 20 Wen,
kabsat, ipalubosmo nga agragsakak iti Apo; pabaroem
ti pusok kenni Cristo. 21 Adda talgedko maipanggep
iti panagtulnogmo, agsuratak kenka, nga ammok nga
ad-adu pay ti aramidemto ngem ti dawatek. 22 Maysa
pay, mangisaganaka ti siled ti sangaili para kaniak,
ta namnamaek a babaen kadagiti karkararagyo ket
mapasyarkayonto iti mabiit. 23 Kablaawannaka Ni
Epafras a padak a balud kenni Cristo Jesus, 24 ken
kablaawandakayo met da Marcos, Aristarco, Demas,
Lucas, a katrabahoak. 25 Sapay koma ta ti parabur ni
Apotayo a Jesu-Cristo ti makikaadda iti espirituyo.
Amen.

Hebreo

1 Iti nabayagen a panawen, nagsao ti Dios iti adu
a daras ken adu a wagas kadagiti kapuonantayo
babaen kadagiti profeta. **2** Ngem kadagitoy a naud-udi
nga al-aldaw, nagsao ti Dios kadatayo babaen ti Anak,
a dinutokanna a tagatawid kadagiti amin a banbanag,
ken naaramid iti sangalubongan babaen kenkuana.
(aiōn g165) **3** Ti Anakna ti raniag iti dayagna, ti kababalin
iti kinasiasinona, ken tarabayenna amin a banbanag
babaen iti sao ti pannakabalinna. Kalpasan iti
pannakagun-odna ti pannakadalus kadagiti basbasol,
nagtugaw isuna iti makannawan nga ima iti Kangatoan
a Pannakabalinna. **4** Nagbalin isuna a naturturay
ngem kadagiti anghel, a kas ti nagan a natawidna
ket natantan-ok ngem iti naganda. **5** Ta siasino
kadi kadagiti anghel iti nangibagaanna, "Sika ti
anakko, ita nga aldaw nagbalinak nga amam"? ken
ibagbagana manen, "agbalinakto nga ama kenkuana,
ken agbalinto isuna nga anak kaniak"? **6** Idi inyeg ti
Dios iti inauna a naipasngay ditoy lubong, ibagbagana
manen, "Masapul nga agrukbab kenkuana dagiti
amin nga anghel ti Dios." **7** Ibagbagana maipanggep
kadagiti anghel, Isuna a nangaramid kadagiti anghelna
nga espiritu ken kadagiti adipenna a gil-ayab ti apoy."
8 Ngem maipanggep iti Anak, ibagana, "Ti tronom, O
Dios, ket agnanayon nga awan patinggana. Ti setro iti
pagariam ket setro iti hustisia. **(aiōn g165)** **9** Inayatmo iti
kinalinteg ken ginuram iti kinaawan iti linteg, ngarud
linanaannaka ti Diosmo ti lana iti rag-o nga ad-adda
ngem kadagiti kakadduam." **10** "Idi un-unana, O
Apo, inaramidmo iti pondasion ti daga. Dagiti langit
ket iti ar-aramid dagiti imam. **11** Mapukawdanto,
ngem agtultuloyka. Marunotdanto amin a kasla ti
pagan-anay. **12** Lukutemto ida a kasla iti kagay ken
masukatandanto a kasla iti pagan-anay. Ngem saanka
nga agbalbaliw, ken saan nga agpatingga dagiti
tawtawenmo." **13** Ngem siasino iti nangibagaan ti Dios
kadagiti anghel iti aniaman a tiempo, "Agtugawka
iti makannawan nga imak agingga a pagbalinek
dagiti kabusormo a pangiparabawan dagiti sakam"?
14 Saan kadi nga amin dagiti anghel ket espiritu
a naibaon tapno agserbi ken mangaywan kadagiti
dandanin agtawid iti pannakaisalakan?

2 Ngarud, masapul nga ad-adda nga ipangagtayo ti
nangngegantayo tapno saantayo nga umadayo iti
daytoy. **2** Ta no pudno ti mensahe a naisao babaen
kadagiti anghel, ken umawat iti maiparbeng a pannusa
ti tunggal panaglabsing ken panagsukir, **3** kasanotayo
ngarud a makalibas no saantayo nga ikaskaso ti
naindaklan a pannakaisalakan? —pannakaisalakan
nga immuna nga impakaammo ti Apo kadatayo
ken napaneknekan kadatayo dagiti nakangngeg iti
daytoy. **4** Pinaneknekan met ti Dios daytoy babaen
kadagiti pagilasinan, nakaskasdaaw, ken babaen iti
nadumaduma a nabibileg nga ar-aramid, ken babaen
dagiti sagut ti Espiritu Santo nga imbunongna segun
iti pagayatanna. **5** Saan a dagiti anghel ti pagturayen
iti Dios iti lubong nga umay, nga isu iti sarsaritaenmi.
6 Ngem ketdi, adda idi iti nangpaneknek iti maysa
a lugar a kunana, "Siasino aya ti tao ta silalagipka
kenkuana? Wenno ti anak ti tao ta ipategmo isuna? **7**
Inaramidmo ti tao a nababbaba bassit ngem kadagiti
anghel; binalangatam isuna iti dayag ken dayaw.
8 Inkabilmo ti tunggal banag iti sakaananna tapno
iturayanna." Ta pinaiturayan ti Dios ti amin a banag iti
sangkatao-an. Awan aniaman a banag nga imbatina a
saanna a pinaiturayan kenkuana. Ngem ita, saantayo
pay laeng a makita nga iturturayanna ti amin a
banag. **9** No pay kasta, makitkitatayo ti napagbalin
a nababbaba iti apagbiit, nababbaba ngem dagiti
anghel— ni Jesus, nga isu, gapu iti panagsagaba ken
pannakatayna, ket nabalangatan iti dayag ken dayaw.
Isu nga ita, gapu iti parabur ti Dios, naramanan
ni Jesus ti pannakatay para iti amin a tattao. **10**
Rumbeng laeng a ti Dios, gapu ta agbibiag ti tunggal
banag a maipaay ken babaen kenkuana, ket ipanna
ti adu nga annak iti dayagna, ken pagbalinenna
a naan-anay ti pannakaisalakan ti mangidadaulo
babaen kadagiti panagsagsagabana. **11** Ta agpada
a naggapu iti Dios ti mangisagsagut ken dagiti
naisagut. Gapu iti daytoy, saan a mabain ti nangisagut
kadakuada iti Dios a mangawag kadakuada a
kakabsat. **12** Kunana, "Ipakaammokto ti naganmo
kadagiti kakabsatko, ikankantakto ti maipanggep
kenka manipud iti taripnong. **13** Ket kunana manen,
"Agtalekak kenkuana." Ken kunana manen, "Kitaem,
adtoyak ken dagiti annak nga inted ti Dios kaniak. **14**
Ngarud, yantangay ta addaan iti lasag ken dara dagiti
amin nga annak ti Dios, addaan met ni Jesus kadagiti
isu met laeng a banbanag, tapno babaen iti ipapatay,
mabalin a pagbalinenna nga awanan bileg ti addaan
iti bileg ti patay, dayta ket ti diablo. **15** Daytoy ket tapno
wayawayaanna dagiti nagbiag iti pannakatagabu
iti unos ti panagbiagda gapu iti panagbuteng iti
pannakatay. **16** Ta awan duadua a saan a dagiti
anghel ti tultulonganna. Ngem ketdi, tultulonganna

dagiti kaputotan ni Abraham. **17** Kasapulan ngarud nga agbalin isuna a kas kadagiti kakabsatna iti amin a wagas, tapno agbalin isuna a naasi ken napudno a kangatoan a padi kadagiti banbanag ti Dios, ken tapno magun-odna ti panakapakawan ti basbasol dagiti tattao. **18** Gapu ta nagsagaba mismo ni Jesus, napadas met isuna, kabaelanna a tulongan dagiti mapadpadas.

3 Ngarud, nasantoan a kakabsat, a kakaduak iti nainlangitan a pannakaayab, ibilangyo ni Jesus, ti Apostol ken Kangatoan a Padi ti pammatitayo. **2** Napudno isuna iti Dios, a nangdutok kenkuana, kas kenni Moises a napudno met iti amin a balay iti Dios. **3** Ta naibilang ni Jesus a maikari iti nangatngato a pammadayaw ngem ni Moises, gapu ta ad-adda a mapadpadayawan ti nangipasdek iti balay ngem iti mismo a balay. **4** Ta adda nangipasdek iti tunggal balay, ngem ti Dios ti nangipasdek iti amin a banbanag. **5** Kinapudnona, napudno ni Moises kas maysa nga adipen iti amin a balay iti Dios, a nangnangted iti pammaneknek maipapan kadagiti banbanag a maibaganto iti masakbayan. **6** Ngem ni Cristo isu ti Anak a mangaywan iti balay iti Dios. Datayo iti balayna no kumpettayo a sititibker iti talgedtayo ken maipagpannakkel a talged. **7** Ngarud, daytoy ket kas ti imbaga iti Espiritu Santo, "Ita, no mangngegyo ti timekna, **8** saanyo a patangkenen dagiti puspusoyo a kas inaramid dagiti Israelita iti panagrebeldeda, idi panawen iti pannakasuot idiay let-ang. **9** Daytoy ket idi nagrebelde dagiti kapuonanyo babaen iti panangsusuotda kaniak, ken idi bayat iti uppat a pulo a tawen, nakitada dagiti ar-aramidko. **10** Saanak ngarud a naay-ayo iti dayta a kaputotan. Kinunak, 'Kankanayon a maiyaw-awan dagiti puspusoda, ke saanda nga ammo dagiti wagasko.' **11** Daytoy ket kas iti panangsapatak iti ungetko: didanto makastrek iti paginanaak." **12** Agannadkayo, kakabsat, tapno awanto koma ti addaan iti dakes a puso a saan a mamati iti siasinoman kadakayo, maysa a puso a sumiasi manipud iti sibibiag a Dios. **13** Ngem ketdi, agpipinnabilegkayo iti inaldaw, ita ta maawagan pay laeng a tatta nga aldaw, tapno awan kadakayo ti mapatangken babaen iti panangallilaw iti basol. **14** Gapu ta nagbalintayo a kadua ni Cristo no sititibkertayo a kumpet iti talgedtayo kenkuana manipud iti punganay agingga ti panungpalan. **15** Naisao maipapan iti daytoy, "Ita nga aldaw, no denggenyo ti timekna, saanyo a patangkenen dagiti puspusoyo, kas iti inaramid dagiti Israelita iti panagrebeldeda. **16** Siasino iti nakangngeg iti Dios ket nagrebelde? Saan kadi nga amin dagiti indalan ni Moises a rimmuar iti Egipto? **17** Ket siasino ti nagpungtotan iti Dios iti uppat a pulo a tawen? Saan kadi a dagiti nagbasol, a napasag iti let-ang dagiti natay a bagbagida? **18** Siasino ti nagsapataan iti Dios a saanda a makastrek iti paginanaanna, no di dagiti saan nga agtultulnog kenkuana? **19** Makitatayo a di da makastrek iti paginanaanna gapu iti saanda a panamati.

4 Masapul a naannadtayo ngarud tapno awan kadakayo ti mapaay a makadanon iti agtultuloy a kari a makastrek iti panaginanana ti Dios. **2** Ta adda kadatayo ti naimbag a damag maipanggep iti panaginana ti Dios a naipablaak kadatayo a kas adda kadagiti Istraelita, ngem dayta a mensahe ket saan a nangted iti pagimbagan kadagiti nakangngeg no saanda a makitipon iti pammati iti daytoy. **3** Ta datayo a namati—datayonto dagiti makastrek iti dayta a panaginana, a kas naibagbaga, "Kas insapatak iti pungtotko, saandanto a makastrek iti panaginanak." Kinunana daytoy, uray no nalpasen dagiti trabahona a panangparsua manipud idi panangrugi ti lubong. **4** Ta kinunana iti sadinoman maipanggep iti maikapito nga aldaw, "Naginana ti Dios iti maikapito nga aldaw manipud kadagiti amin nga inaramidna." **5** Kinunana manen, "Saandanto a makastrek iti panaginanak." **6** Ngarud, agsipud ta naisagana pay laeng ti panaginana ti Dios para kadagiti sumagmamano a sumrek, ken agsipud ta adu nga Istraelita a nakangngeg iti naimbag a damag maipanggep iti panaginanana ti saan a nakastrek gapu ta saanda a nagtulnog, **7** nangikeddeng manen ti Dios iti maysa a manamnama nga aldaw, a naawagan nga "Ita nga Aldaw." Inaramidna daytoy nga aldaw idi nagsao isuna babaen kenni David, a nangibaga idi nabayagen a panawen kalpasan ti immuna a naibaga, "Ita nga aldaw no dumngegkayonto iti timekna, saanyo a patangkenen dagiti pusoyo." **8** Ta no inikkan ida ni Josue ti inana, saanen a nagsao ti Dios maipanggep iti sabali nga aldaw. **9** Ngarud, adda latta ti Aldaw a Panaginana a nakasagana para kadagiti tattao ti Dios. **10** Ta ti siasinoman a makastrek iti panaginana ti Dios ket naginana met manipud kadagiti ar-aramidna, a kas inaramid ti Dios iti bagina. **11** Ngarud, sigagagartayo koma a sumrek iti dayta a panaginana, tapno awan ti matinnagto iti dayta a kita ti saan a panagtulnog a naaramidda. **12** Ta sibibiag ken naalibtak ti sao

ti Dios ken natadtadem ngem uray aniaman a kampilan nga agsumbangir ti tademna. Salputenna uray ti pagsabatan ti kararua manipud iti espiritu, ken kadagiti nagsusuopan manipud iti pata. Kabaelanna a maammoan dagiti kapanunotan ken dagiti panggep ti puso. **13** Awan ti naparsua a banag a nailemmeng manipud iti imatang ti Dios. Ngem ketdi, lamo-lamo amin a banag ken silulukat kadagiti mata ti maysa a masapul a pangitedantayo iti palawag. **14** Gapu ta addaantayon iti naindaklan a kangatoan a padi a limmasat kadagiti langit, ni Jesus nga Anak ti Dios, tengngelentayo a siiirut dagiti pammatitayo. **15** Ta saantayo nga addaan iti kangatoan a padi a saan a makipagrikna kadagiti kinakapuytayo, ngem nasulisog iti amin a wagas a kas kadatayo, malaksid iti dayta, saan isuna a nagbasol. **16** Isu nga umasidegtayo ngarud nga addaan iti talged iti trono ti parabur, tapno maawattayo ti asi ken masarakantayo ti parabur a makatulong iti tiempo ti pagkasapulan.

5 Ta ti tunggal kangatoan a padi, a napili manipud kadagiti tattao, ket nadutokan nga agtignay a mangibagbagi kadakuada kadagiti banbanag a mainaig iti Dios, tapno mangidiaya kadagiti sagut ken daton para kadagiti basbasol. **2** Kabaelanna ti makilangenlangen a siaalumamay kadagiti nakuneng ken ti saan a maiturayan agsipud ta isuna mismo met ket napalikmutan iti kinakapuy. **3** Gapu iti daytoy, adda met rebbengna a mangidatag kadagiti daton para kadagiti basolna kas iti ar-aramidenna para kadagiti basol dagiti tattao. **4** Ken awan ti tao a mangala iti daytoy a dayaw para iti bagbagina, ngem ketdi, masapul nga inayaban isuna ti Dios, kas iti pannakaayab ni Aaron. **5** Saan met nga intan-ok ni Cristo ti bagbagina iti panagbalinna a padi. Ngem ketdi, kinuna ti Dios kenkuana, "Sika ti Anakko, ita nga aldaw nagbalinak nga Amam." **6** Daytoy ket kas met laeng iti ibagbagana iti sabali a paset, "Padika nga agnanayon a kas iti kinapadi ni Melkisedec." **(aiōn g165)** **7** Bayat iti nainlasagan a tiempona, nangidaton isuna kadagiti kararag ken kiddaw, nga agluluwa nga umas-asug iti Dios, ti makaisalakan kenkuana manipud patay. Gapu iti panagraemna iti Dios, naipangag isuna. **8** Uray no Anak isuna, naadalna ti panagtulnog kadagiti banbanag a sinagabana. **9** Napaan-anay isuna ken iti kastoy a wagas, nagbalin isuna a pakaisalakanan nga agnanayon dagiti amin nga agtultulnog kenkuana, **(aiōnios g166)** **10** dinutokan isuna ti Dios nga agbalin a kangatoan a padi a kas iti kinapadi ni Melkisedek. **11** Adu pay ti kayatmi nga ibaga maipanggep kenni Jesus, ngem narigat nga ipalawag agsipud ta nangudel ti panagdengngegyo. **12** No pay mangisursurokayo koman kadagitoy a tiempo, nasisita pay laeng nga adda mangisuro kadakayo kadagiti nasken a sursuroenyo maipanggep iti sasao ti Dios. Masapulyo ti gatas, saan a natangken a taraon. **13** Ta ti siasinoman a makainom laeng iti gatas ket awan kapadasanna iti mensahe iti kinalinteg, ta maladaga pay laeng isuna. **14** Maysa pay, ti natangken a taraon ket para kadagiti nataengan, dagiti nasuroan a mangilasin iti nasayaat ken dakes gapu iti kapadasanda a mangammo iti naimbag ken dakes.

6 Ngarud, iti panangpanawtayo iti immuna a nasursurotayo maipanggep iti mensahe ni Cristo, masapul nga agtultuloytayo iti panagtaeng, saantayo manen nga ipasdek ti pundasion iti panagbabawi manipud kadagiti awan serserbina nga ar-aramid ken ti pammati iti Dios, **2** wenno ti pundasion iti sursuro maipapan iti panagbautisar, ti panangipatay kadagiti ima, ti panagungar dagiti natay, ken agnanayon a pannaka-ukom. **(aiōnios g166)** **3** Aramidentayonto met daytoy no ipalubos ti Dios. **4** Ta saan a mabalin a mapasamak kadagiti naminsanen a nalawlawagan, a nakaraman iti nainlangitan a sagut, dagiti nakibingay iti Espiritu Santo, **5** ken dagiti nakaraman iti nasayaat a sao ti Dios ken dagiti pannakabalin iti mapasungad a panawen, **(aiōn g165)** **6** ken kalpasanna, immadayoda—saan a mabalin a maisublida manen iti panagbabawi. Daytoy ket gapu ta inlansada manen ti Anak ti Dios para kadakuada, pinagbalinda isuna a maysa a banag a pagkakatawaan dagiti tattao. **7** Paraburan ti Dios ti daga a mangsagepsep iti tudo a masansan nga agtinnag ket mangpatubo iti mula a makatulong kadagiti nangtrabaho iti daga. **8** Ngem no mangipaay kadagiti nasiit a ruot ken sabong, awan serserbi daytoy ken agpeggad iti pannakailunod. Aggibus a mapupuoran. **9** Uray no agsaokami iti kastoy, patgek a gagayyem, naallukoykami kadagiti nasasayaat a banag maipapan kadakayo ken dagiti banbanag a maipanggep iti pannakaisalakan. **10** Ta saan a nakillo ti Dios tapno lipatenna dagiti aramidyo ken ti ayat nga impakitayo gapu iti naganna, a pinagserbianyo dagiti namati ken agtalinaed nga agserbi kadakuada. **11** Ken kasta unay ti tarigagaymi a mangipakita koma ti tunggal maysa kadakayo iti isu met la a kinapasnek agingga iti panungpalan nga

addaan iti napnoan a panagtalek ken kinatalged. 12 Saanmi a kayat nga agbalinkayo a sadut, ngem ketdi tuladenyo dagiti agtawid kadagiti kari gapu iti pammati ken panaganus. 13 Ta idi nagkari ti Dios kenni Abraham, insapatana iti bagina, agsipud ta awanen ti natantan-ok ngem kenkuana a mabalin a pagsapataanna. 14 Kinunana, “Awan dua-dua a bendisionankanto, ken paadduekto dagiti kaputotam.” 15 Iti kastoy a wagas, nagun-od ni Abraham ti naikari kenkuana kalpasan ti naanus a panagur-urayna. 16 Ta agkari dagiti tattao iti natantan-ok ngem kadakuada, ti sapata ti mangrisut iti tunggal pagsusuppiatanda. 17 No inkeddeng ti Dios nga ipakita iti nalawlawag pay kadagiti agtawid iti kari ti saan nga agbalbaliw a kinatibker ti panggepna, pinatalgedanna daytoy babaen iti maysa a sapata. 18 Inaramidna daytoy tapno babaen kadagiti dua a saan nga agbalbaliw a banag, a saan a mabalin nga agulbod ti Dios, dakami a nagtaray a nagkamang ket maaddaan koma iti napigsa a pammabileg tapno masalimetmetan ti kinatalged a naituding para kadatayo. 19 Addaankami iti kastoy a talged a kas salaknib ken mapangnamnamaan nga angkla dagiti kararuami, talged nga umuneg iti kaunggan a lugar iti likudan ti kurtina. 20 Immun-una a simrek ni Jesus iti dayta a lugar para kadatayo, a nagbalin nga agnanayon a kangatoan a padi a kas iti saad ni Melkisedec. (aiōn g165)

7 Isu daytoy Melkisedec nga ari ti Salem, a padi ti Dios a Kangatoan, a nangsabat kenni Abraham idi agsubsubli manipud iti panangpapatay kadagiti ar-ari ket binendisonanna isuna. 2 Inted ni Abraham kenkuana ti apagkapullo kadagiti amin a banbanag a nasamsamna. Ti kaipapanan ti naganna a “Melkisedek” ket “ari ti kinalinteg,” ken kasta met nga “ari ti Salem,” dayta ket, “ari ti kapia.” 3 Awan amana, awan inana, awan kapuonanna, awan iti aniaman a pangrugian dagiti al-aldawna wenno pagpatinggaan iti biagna. Ngem ketdi, agtalinaed isuna a padi iti agnanayon, kas iti Anak ti Dios. 4 Ammirisenyo ngarud ita ti kinaindaklan daytoy a tao. Inted ni Abraham a kapuonantayo ti apagkapullo kadagiti kasasayaatan a banbanag a nasamsamna iti gubat. 5 Ken ti kinapudnona, addaan ti bilin dagiti kaputotan ni Levi a nangawat iti kinapadi manipud iti linteg a mangurnong kadagiti apagkapullo manipud kadagiti tattao, dayta ket, aggapu kadagiti padada nga Israelita, uray no kaputotan met laeng ida ni Abraham. 6 Ngem immawat iti apagkapullo ni Melkisedec a saan a kaputotan ni Levi manipud kenni Abraham, ken binendisionanna isuna, ti addaan kadagiti karkari. 7 Saan a mailibak a benindisionan ti nangatngato a tao ti nababbaba a tao. 8 Iti daytoy a pasamak, matayto iti maysa nga aldaw dagiti tattao nga umaw-awat kadagiti apagkapullo ngem iti sabali met a pasamak, nailadawan a kas agbibbiag nga agtultulnog ti immawat iti apagkapullo ni Abraham. 9 Ken iti gagangay a panagsasao, uray ni Levi nga immawat kadagiti apagkapullo ket nagited met babaen kenni Abraham, 10 gapu ta adda idi ni Levi iti lumo ni Abraham a kapuonanna idi nagkita ni Abraham ken Melkisedec. 11 Ita, no magun-od ti kinaan-anay babaen iti kinapadi dagiti kaputotan ni Levi, (ta inawat dagiti tattao ti linteg babaen iti daytoy) ania pay laeng ti kasapulan ti sabali pay a padi a tumaud manipud iti kinapadi ni Melkisedec a saan ketdi a mainaganan manipud iti kinapadi ni Aaron? 12 Ta no agbaliw ti kinapadi, masapul a mabaliwan met ti linteg. 13 Ta maibilang iti sabali a tribu ti nakaibagaanna dagitoy a banbanag, manipud iti daytoy ket awan pay ti uray maysa a tao a nagserbi iti altar. 14 Nalawag ita a nagtaud ti Apotayo manipud iti Juda, ti tribu a saan a pulos a dinakamat ni Moises maipapan kadagiti papadi. 15 Ken nalawlawag pay ti ibagbagami no tumaud ti sabali a padi a kaas-asping ni Melkisedec. 16 Saan a nagbalin a padi daytoy a barbaro a padi a maibatay iti linteg maipapan iti nagtaudan ti tao, ngem ketdi, maibatay iti pannakabalin ti biag a saan a madadael. 17 Ta saksaksian iti Nasantoan a Surat ti maipapan kenkuana: “Padika nga agnanayon a nagtaud manipud iti kinapadi ni Melkisedec.” (aiōn g165) 18 Ta nailasin ti imun-una a bilin gapu ta nakapuy ken awan ti pakausaranna. 19 Ta awan ti naaramid ti linteg a nagbalin a naan-anay. No pay kasta, adda ti nasaysayaat a kinatalged iti masakbayan a mangiyasideg kadatayo iti Dios. 20 Ken saan a napasamak daytoy a nasaysayaat a kinatalged no awan ti panagsapata, ta saan a nagsapata dagitoy a dadduma a papadi. 21 Ngem nagsapata ti Dios idi nagsao iti maipapan kenni Jesus, “Nagkari ti Apo ken saanna a baliwan ti panunotna: 'Padika nga agnanayon.'” (aiōn g165) 22 Nagbalin a talged ti nasaysayaat a tulag ni Jesus babaen met iti daytoy. 23 Kinapudnona, lappedan ti patay ti agnanayon a panagserbi dagiti papadi. Isu iti gapuna nga adu dagiti papadi iti agsisinnaruno. 24 Ngem gapu ta agnanayon nga agbibbiag ni Jesus, saan nga agbalbaliw iti kinapadina. (aiōn

g165) **25** Ngarud babaen kenkuana, kabaelanna met nga isalakan a naan-anay dagiti umas-asideg iti Dios, gapu ta kankanayon nga agbibiag isuna a mangibabaet kadakauada. **26** Ta rumbeng laeng kadatayo ti kasta a kangatoan a padi. Awan ti basolna, awan ti pakapilawanna, nadalus, naisina kadagiti managbasol, ken nagbalin a nangatngato ngem kadagiti langlangit. **27** Saanna a kasapulan ti inaldaw nga agidaton, saan a kasla kadagiti nangangato a papadi, umuna ket maipaay kadagiti basbasolna, ken kalpasanna, maipaay kadagiti basbasol dagiti tattao. Inaramidna daytoy iti naminpinsan laeng idi indatonna ti bukodna a bagi. **28** Ta dutdutokan ti linteg dagiti tattao nga addaan kadagiti kinakapuy a kas nangangato a papadi, ngem ti sao iti sapata a naaramid kalpasan ti linteg ket dinutokanna ti Anak a nagbalin a naan-anay iti agnanayon. **(aiōn g165)**

8 Daytoy ti kayatmi a sawen ita: addaantayo iti kangatoan a padi a nakatugaw iti makannawan ti trono ti Natan-ok nga adda idiay langit. **2** Adipen isuna idiay nasantoan a lugar, ti pudpudno a tabernakulo a binangon ti Apo, saan a tao a matay. **3** Ta nadutokan ti tunggal kangatoan a padi a mangidaton kadagiti sagut ken sakrifisio; ngarud kasapulan nga adda ti idaton. **4** Ita no adda ni Cristo ditoy daga, saanen isuna nga agpadi, agsipud ta adda metten dagiti mangidatdaton kadagiti sagut segun iti linteg. **5** Agserserbida kadagiti sumagmamano a banbanag a kopia ken anniniwan dagiti nainlangitan a banbanag, a kas iti panangballaag ti Dios kenni Moises idi rugianna a bangonen ti tabernakulo: "Kitaem," Kinuna ti Dios, "nga aramidem amin a banag segun iti pagtuladan a naipakita kenka idiay bantay." **6** Ngem ita nakaawat ni Cristo iti nangatngato a ministerio gapu ta isuna pay ti mangibabaet iti nasaysayaat a tulag, a napatibker kadagiti nasaysayaat a kari. **7** Ta no awan ti pagbiddutanna ti immuna a tulag, ket saanen a kasapulan nga agbiruk iti maikadua a tulag. **8** Ta idi nakasarak ti Dios iti basol kadagiti tattao, kinunana, "'Kitaem, umayen dagiti al-aldaw,' kuna ti Apo, 'a mangaramidakto iti baro a katulagan iti balay ti Israel ken iti balay ti Juda. **9** Saanton a kasla iti katulagan nga inaramidko kadagiti kapuonanda idi aldaw a kinibinko ida tapno idalanko ida a rummuar iti daga ti Egipto. Ta saanda a nagtultuloy iti tulagko, ket saankon nga impangag isuda', kinuna ti Apo. **10** 'Ta daytoy ti tulag nga aramidekto iti balay ti Israel kalpasan dagitoy nga al-aldaw,' kinuna ti Apo. 'Ikabilkonto dagiti lintegko kadagiti panunotda, ken isuratkonto pay ida kadagiti pusoda. Siakto ti Diosda, ket isudanto dagiti tattaok. **11** Saanton nga isuro ti tunggal maysa iti kaarubana wenno ti tunggal maysa iti kabsatna, a kunana, "Ammoem ti Apo," ta ammodakton ti amin, manipud iti kanunumoan agingga iti katatan-okan kadakuada. **12** Ta ipakitakton ti asi kadagiti saan a nalinteg a panagtignayda, ket saankonton a lagipen dagiti basbasolda.'" **13** Ti panangibaga iti "baro," inaramidnan a daan ti immuna a katulagan. Ken ti impablaakna nga agbalin a daan ket nakasagana a mapukaw.

9 Ita, uray pay ti immuna a katulagan ket adda ti lugar a pagrukbaban ditoy daga ken dagiti pagalagadan iti panagrukbab. **2** Ta adda ti naisagana a siled ti uneg ti tabernakulo, ti akinruar a siled, a maaw-awagan ti nasantoan a lugar. Iti daytoy a lugar, adda dagiti pangipatakderan iti silaw, ti lamisaan, ken ti tinapay a naidaton. **3** Ken iti likudan ti maikadua a kurtina ket sabali manen a siled, a maaw-awagan ti kasasantoan a lugar. **4** Addaan daytoy iti balitok nga altar para ti insenso. Addaan met daytoy ti lakasa ti tulag, a nakalupkopan iti balitok. Ti uneg daytoy ket adda iti balitok a banga a nakaikargaan dagiti mana, ti nagsaringit a baston ni Aaron, ken dagiti tapi ti bato ti katulagan. **5** Iti ngatoen ti lakasa ti tulag ket dagiti dagiti kerubim a mangiladawan ti dayag ti Dios tapno linonganda kadagiti payakda ti kalub ti pakapakawanan dagiti basbasol, a saanmi a mailadawan ita iti tunggal pasetna. **6** Kalpasan a naisagana dagitoy a banbanag, kanayon a sumsumrek dagiti papadi iti akinruar a siled iti tabernakulo tapno aramidenda dagiti serbisyoda. **7** Ngem sumrek laeng nga agmaymaysa iti kangatoan a padi iti maikadua a siled iti maminsan iti tunggal tawen, ket saan a mabalin nga awan iti daton a dara a kas sakripisyo para iti bagina ken para kadagiti saan nga inggaggagara a basbasol dagiti tattao. **8** Iparparangarang ti Espiritu Santo a saan pay a nailatak ti wagas ti uneg ti kasasantoan a lugar inggana nga agtaktakder pay laeng ti immuna a tabernakulo. **9** Daytoy iti mangiladladawan ti agdama a tiempo. Dagiti sagut ken dagiti sakripisio a naidaton ket saanda a kabaelan nga aramiden a naan -anay a nasin-aw ti konsensia dagiti agdaydayaw. **10** Taraon ken mainomda laeng nga adda iti pakainaiganna kadagiti nadumaduma a kita iti seremonia iti panagbuggo. Dagitoy amin dagiti pagalagadan a maipaay para ti

lasag a naited inggana a maisaad ti baro a katulagan. **11** Dimteng ni Cristo a kas kangatoan a padi dagiti naimbag a banbanag a dumteng, babaen iti dakdakkel ken naan-anay pay a nasagradoan a tolda a saan nga inaramid dagiti ima iti tao, maysa a saan a naibilang iti daytoy naparsua a lubong. **12** Saan a babaen ti dara dagiti kalding ken dagiti urbon a baka, ngem babaen iti bukodna a dara a sumrek ni Cristo iti kasasantoan a lugar iti naminsan para iti tunggal maysa ken salaknibanna iti pannakasubbottayo nga awan inggana. **(aiōnios g166)** **13** Ta no maidaton iti Dios ti dara dagiti kalding ken dagiti bulog a baka ken ti pannakaiwarsi ti dapo ti napuoran a bumalasang a baka kadagiti narugit segun iti ritual, ket aramidenna dagiti bagida a nadalus, **14** ad-addanto pay iti dara ni Cristo, a babaen ti awan inggana nga Espiritu ket indatonna iti bagina nga awan iti rugitna iti Dios, dalusanna dagiti konsensiatayo manipud kadagiti natay nga aramid tapno pagserbiantayo ti sibibiag a Dios? **(aiōnios g166)** **15** Ta maigapu iti daytoy, ni Cristo ti mangibabaet ti baro a tulag. Daytoy ket gapu ta ti ipapatay ti naisukat tapno wayawayaanna dagiti adda iti babaen ti umuna a tulag manipud ti pannakadusa dagiti basbasolda, tapno maawat dagiti inawagan iti Dios ti kari ti awan inggana a tawidda. **(aiōnios g166)** **16** Ta no addaan ti testamento iti maysa a pimmanaw, masapul a mapaneknekan ti ipapatay dayta a tao a nangaramid iti daytoy. **17** Ta mapabileg laeng iti testamento no adda ti ipapatay, gapu ta awan iti bilegna no sibibiag pay laeng iti nangaramid iti daytoy. **18** Isu nga uray pay ti immuna a tulag ket saan a napasingkedan no awan iti dara. **19** Ta idi inted ni Moises iti tunggal bilin ti linteg kadagiti amin a tattao, innalana ti dara dagiti urbon a baka ken dagiti kalding, nga addaan iti danum, lumabaga a delana, ken hisopo, ket winarsianna ti nalukot a pagbasaan ken dagiti amin a tattao. **20** Ket kinunana, "Daytoy ti dara a mangpasingked ti tulag nga imbilin ti Dios a tungpalenyo. **21** Iti isu met laeng a wagas, inwarsina ti dara ti rabaw ti tabernakulo ken kadagiti amin a pagkargaan a maus-usar iti serbisyo dagiti papadi. **22** Ken segun ti linteg, dandani a nadalusan amin a banag babaen iti dara. No awan ti panagsayasay iti dara, awan iti pannakapakawan. **23** Ngarud, masapul a madalusan dagiti kopia dagiti banbanag sadi langit babaen kadagitoy nga ayup a sakripisio. No pay kasta, masapul a madalusan dagiti nainlangitan a banbanag kadagiti nasaysayaat a sakripisio. **24** Ta saan a simrek ni Cristo ti uneg ti kasasantoan a lugar a naaramid kadagiti ima, a kopia laeng iti napaypayso a disso. Ngem ketdi, simrek isuna sadi langit, nga adda isuna ita iti sangoanan iti Dios para kadatayo. **25** Saan a napan sadiay tapno kankanayon nga idatonna iti bagina, a kas ar-aramiden iti kangatoan a padi, a sumsumrek iti kasasantoan a lugar iti tinawen nga addaan iti sabali manen a dara. **26** No pudno dayta, masapul ngarud nga agsaba koma isuna iti namin-adu a daras sipud pay iti pannakaiparsua iti lubong. Ngem ita, maminsan laeng a nailatak isuna inggana iti pagpatinggaan dagiti tawen tapno ikkatenna iti basol babaen iti panangisakripisiona iti bagina. **(aiōn g165)** **27** Kas pannakaikari iti tunggal tao a matay iti maminsan laeng, ken kalpasan dayta ket pannakaukom, **28** kasta met ngarud ni Cristo, a naidaton iti naminsan laeng tapno ikkatenna dagiti basbasol ti kaaduan, ket agparangto iti maikadua a daras, saan a maigapu iti basol, ngem para iti pannakaisalakan dagiti siaanus nga agur-uray kenkuana.

10 Ta ti linteg ket maysa laeng nga aniniwan dagiti naimbag a banag nga umayto, saan a mismo dagiti pudno. Saan pulos a mapalinteg ti linteg dagiti umasideg iti Dios babaen dagiti isu met laeng a kita ti daton a kankanayon nga isagut dagiti papadi iti tinawen. **2** Wenno saan a naisardeng dagiti datdaton a maisagut? Iti dayta a kasasaad, dagiti agdaydayaw a naminsan a nadalusanen, awan koman iti pannakaammodan kadagiti basol. **3** Ngem babaen kadagitoy a daton, maipalagip dagiti naaramid a basol iti tinawen. **4** Ta saan a kabaelan a pukawen ti dara dagiti baka ken dagiti kalding dagiti basbasol. **5** Idi immay ni Cristo ditoy lubong, kinunana, "Saanmo a tinarigagayan dagiti datdaton wenno sagsagut. Ngem ketdi, nangisaganaka ti bagi para kaniak. **6** Saanka a maragsakan kadagiti sibubukel a mapuoran a sagsagut wenno datdaton para iti basol. **7** Ket kinunak, "Kitaem, adtoyak O Dios, a mangaramid iti pagayatam, a kas naisurat iti maipapan kaniak iti nalukot a pagbasaan." **8** Kas insuratko, kinuna ni Jesus: "Saanmo a tinarigagayan dagiti datdaton, sagsagut, wenno dagiti sibubukel a sagut a mapuoran para iti basol, wenno saanka a naragsakan kadagitoy"—datdaton a naisagut segun iti linteg. **9** Ket kinunana, "Kitaem, adtoyak a mangaramid iti pagayatam." Inikkatna ti immuna a kaugalian tapno ipasdekna ti maikadua. **10** Iti maikadua a kaugalian, naidatontayo iti Dios segun iti pagayatanna babaen ti naminpinsan a panakaisagut iti bagi ni Jesu-Cristo.

11 Kinapudnona, tunggal padi nga agserserbi nga
agtaktakder iti inaldaw-aldaw, a mangisagsagut iti
isu met laeng a kita ti daton, nga uray iti kaanoman
ket saan a makaikkat kadagiti basbasol. 12 Ngem
kalpasan a nangisagut ni Cristo iti maysa a daton para
kadagiti basol iti agnanayon nga awan patinggana,
nagtugaw isuna iti makannawan nga ima ti Dios, 13
agur-uray agingga a maipababa dagiti kabusorna
ken agbalin a pagbatayan iti sakana. 14 Ta babaen
iti maysa a sagut inan-anayna dagiti naidaton iti
Dios iti agnanayon nga awan patinggana. 15 Ken
paneknekan met ti Espiritu Santo kadatayo. Ta
kinunana iti damo, 16 "'Daytoy iti tulag nga aramidekto
kadakuada kalpasan dagitoy nga al-aldaw,' kinuna ti
Apo: 'Ikabilkonto dagiti lintegko kadagiti pusoda, ket
isuratkonto kadagiti panunotda.'" 17 Ket kinunana,
"Awanton iti pannakalagipko kadagiti basbasol ken
dagiti saan a nainkalintegan nga ar-aramidda." 18
Ita nga adda ti pannakapakawan para kadagitoy,
awanton ti uray ania a daton para iti basol. 19 Ngarud,
kakabsatko, sitatalgedkayo a sumrek iti kasasantoan
a lugar babaen iti dara ni Jesus. 20 Dayta ti wagas a
pananglukatna kadatayo babaen iti bagina, ti baro
ken sibibiag a dalan babaen ti kurtina. 21 Ket gapu ta
addaantayo iti naindaklan a padi a mangay-aywan iti
balay ti Dios, 22 umasidegtayo nga addaan iti napudno
a puso a napnoan talged iti pammati, puso a nawarsian
ket nadalusan manipud iti dakes a konsensia ken
naugasan ti bagi iti nadalus a danum. 23 Masapul
met a salimetmetantayo ti pannakayebkas iti natalged
a namnamatayo, nga awan iti panagalla-alla, gapu
ta napudno ti Dios a nangikari. 24 Panunotentayo
iti panangpabileg iti tunggal maysa iti panagayat
ken iti naimbag nga ar-aramid. 25 Saantayo nga
isardeng ti panaguurnong a sangsangkamaysa, kas
ar-aramiden dagiti dadduma. Ngem ketdi, ad-ada
pay a pabiligentayo ti tunggal maysa, kas makitayo
nga umad-adanin ti aldaw. 26 Ta no igaggagaratayo
iti agbasbasol kalpasan ti pannakaammotayo iti
kinapudno, awanen ti daton para kadagiti basbasol.
27 Ngem ketdi, adda ti nakabutbuteng a namnamaen
a pannakaukom, ken ti naulpit nga apuy a mangalun-
on kadagiti kabusor ti Dios. 28 Matay nga awan
asi ti siasinoman a nanglaksid iti linteg ni Moises
babaen iti dua wenno tallo a mangpaneknek. 29 Iti
panagkunayo, kasano kaulpit ti dusa a maited iti
maysa a nangipayat iti Anak ti Dios, siasinoman a
nangibilang iti dara ti tulag a saan a nasantoan, ti dara
nga indatonna iti Dios—ti siasinoman a nangpabain
iti Espiritu iti Parabur? 30 Ta ammotayo ti maysa a
nagkuna, "Kukuak ti panangibales; Siak ti mangsingir."
Ket manen, "Ukomento ti Apo dagiti tattaona." 31
Nakabutbuteng iti matinnag kadagiti ima ti sibibiag
a Dios! 32 Ngem laglagipenyo dagiti napalabas
nga al-aldaw, kalpasan a nalawlawagankayo— no
kasano ti panagibturyo iti nalaus a panagsagsagaba.
33 Kasta unay iti pannakaparparigatyo babaen ti
pannakaidadanes ken pannakaibabainyo iti kaaduan ti
tattao, ken maysakayo kadagiti nakipagsagsagaba. 34
Ta naasikayo kadagiti naibalud, ket inawatyo a sirarag-
o ti pannakasamsam dagiti sanikuayo, ta ammoyo
kadagiti bagbagiyo nga adda iti naim-imbag ken
mataginayon a sanikua. 35 Isu a saanyo a pukawen
ti natalged a namnamayo, nga adda iti naindaklan
a gunggona. 36 Ta masapulyo ti panaganus, tapno
maawatyonto ti inkari ti Dios, kalpasan a maaramidyo
amin ti pagayatanna. 37 "Ta iti mabiit, ti umay ket
umayto ken saan a maitantan. 38 Agbiagto ti napudno
kaniak babaen iti pammati. Ngem no pagtalikudannak,
saanak a maay-ayo kenkuana." 39 Ngem saantayo a
kas kadagiti agsubsubli iti ayan ti pakaisagmakan.
Ngem ketdi, datayo dagiti sumagmamano nga adda iti
pammatina a mangsalimetmet kadagiti kararruatayo.

11 Ita, ti pammati ket isu ti talged ti addaan iti
daytoy, no mangnamnama isuna iti maysa
a banag. Daytoy ket panangnamnama maipapan
kadagiti banbanag a saan pay a nakita. 2 Ta babaen
iti daytoy, naanamongan kadagiti pammatida dagiti
kapuonantayo. 3 Babaen iti pammati maawawatantayo
a naparsua ti lubong babaen iti bilin ti Dios, isu
a saan a naaramid dagiti makita manipud kadagiti
banbanag a makita. (aiōn g165) 4 Babaen iti pammati
a nangisagut ni Abel iti umno a daton ngem iti
inaramid ni Cain. Gapu iti daytoy, napadayawan
isuna gapu iti panagbalinna a nalinteg. Dinayaw ti
Dios isuna gapu kadagiti inyegna a sagsagut. Gapu
iti dayta, agsasao latta ni Abel uray no natayen
isuna. 5 Babaen iti pammati a naipangato ni Enoc
ken saanna a nakita ti ipapatay. "Saan isunan a
mabirukan gapu ta innala isunan ti Dios" Ta naibaga
kenkuana a naay-ayonan ti Dios sakbay a naipangato
isuna. 6 Saan a mabalin a maay-ayo ti Dios no
awan iti pammati, ta ti umay iti Dios ket rumbeng a
mamati nga adda isuna ken gunggonaanna dagiti
agsapul kenkuana. 7 Babaen iti pammati ni Noe,
nga idi binallaagan isuna ti Dios maipapan kadagiti
banbanag a saan pay a nakita, a napakuyogan

iti nadiosan a panagraem ket nangipatakder isuna iti daong tapno isalakanna ti pamiliana. Babaen ti panangaramidna iti daytoy, inukomna ti lubong ket tinawidna ti kinalinteg nga umay babaen iti pammati. **8** Babaen iti pammati nga idi naayaban ni Abraham, nagtulnog isuna ket napan iti lugar nga awatennanto a kas tawid. Napan isuna, a saanna nga ammo ti papananna. **9** Babaen iti pammati a nagnaed isuna iti naikari a daga a kas gangannaet. Kaduana a nagnaed iti toltolda ni Isaac ken Jacob, a kaduana nga agtawid iti isu met laeng a kari. **10** Daytoy ket gapu ta pinaspasungadanna ti pannakaipatakder iti siudad a ti arkitekto ken nangipatakder ket ti Dios. **11** Babaen iti pammati a naawat ni Abraham ken ni Sarah ti pannakabalin nga agsikog uray no nataenganda unayen, agsipud ta imbilangda a napudno ti Dios, ti nangikari kadakuada iti anak a lalaki. **12** Ngarud manipud pay iti daytoy a mamaysa a tao nga idi asidegen a matay, a nangipasngay ti saan a mabilang a kaputotan. Immaduda a kas ti kaadu ti bitbituen iti tangatang ken ti saan a mabilang a darat iti igid ti baybay. **13** Natayda amin dagitoy nga addaan iti pammati a saanda a naawat dagiti kari. Ngem ketdi, nakita ken pinasangbayda daytoy manipud ti adayo, binigbigda nga isuda ket agdaldaliasat ken gangannaet iti daytoy a daga. **14** Ta ilawlawag dagiti mangibaga kadagitoy a banbanag nga agsapsapulda iti bukodda a daga a pagnaedanda. **15** Kinapudnona, no ti pinanpanunotda ket ti maysa a pagilian a nagpanawanda, mabalin nga adda iti gundawayda nga agsubli. **16** Ngem tartarigagayanda iti nasaysayaat a pagilian, dayta ket nainlangitan. Saan ngarud nga ibain ti Dios a maawagan a Diosda, agsipud ta nangisagana isuna iti siudad a maipaay kadakuada. **17** Babaen iti pammati, kalpasan ti pannakapadas ni Abraham, indatonna ni Isaac. Wen, a siraragsak a nangawat iti kari ket indatonna ti kakaisuna nga anakna a lalaki, **18** kenkuana a nakaibagaanna, “Manipud kenni Isaac a maawaganto dagiti kaputotam.” **19** Imbilang ni Abraham a kabaelan a pagungaren ti Dios ni Isaac manipud iti patay, ket kas panangiladawan a panangibaga, inawatna ngarud manen isuna. **20** Babaen iti pammati a binendisionan ni Isaac da Jacob ken Esau maipapan kadagiti banbanag a dumtengto. **21** Babaen iti pammati, a binendisionan ni Jacob dagiti annak a lallaki ni Jose idi matmatay isunan. Nagrukbab ni Jacob, a nakasadag iti rabaw ti bastonna. **22** Babaen iti pammati, idi dandanin iti panungpalan ni Jose, nagsarita isuna iti panagpanaw dagiti annak ti Israel iti Egipto ket imbilinna nga itugotda dagiti tulangna. **23** Babaen iti pammati nga idi naiyanak ni Moises, inlemmeng isuna dagiti nagannakna iti tallo a bulan gapu ta nakitada ti kinalibnusna a maladaga, ket saanda a nagbuteng iti bilin ti ari. **24** Babaen iti pammati, kalpasan a dimmakelen ni Moises, nagkedked isuna a maawagan nga anak a lalaki ti anak a babai ti Faraon. **25** Ngem ketdi, pinilina ti makibingay iti panagsagaba kadagiti tattao ti Dios ngem ti mangragragsak kadagiti tarigagay iti basol iti apagkanito. **26** Imbilangna a natantan-ok a kinabaknang ti pannakaibabain a panangsurot kenni Cristo ngem dagiti gameng ti Egipto, ta situturong dagiti matana iti masakbayan a gunggonana. **27** Babaen iti pammati a pinanawan ni Moises iti Egipto. Saan isuna a nagbuteng iti unget ti ari, ta nagibtur isuna babaen iti panangkita iti saan a makita. **28** Babaen iti pammati a nginilinna ti Ilalabas ken ti pannakaiwarsi ti dara tapno saan a sagiden ti manangdadael iti inauna nga annak dagiti annak nga inauna dagiti Israelita. **29** Babaen iti pammati a binallasiwda ti baybay dagiti Runo a kasla namaga a daga daytoy. Idi pinadas dagiti Egipcio daytoy, naalun-onda. **30** Babaen iti pammati a narba ti bakud ti Jerico, kalpasan a nirikrikosda daytoy iti pito nga aldaw. **31** Babaen iti pammati a ti balangkantis a ni Rahab ket saan a napukaw a kadua dagiti nasusukir, gapu ta inawatna a sitatalged dagiti espia. **32** Ken ania pay iti mainayonko nga ibaga? Ta kurangen ti tiempok no saritaek pay da Gideon, Barak, Samson, Jefte, David, Samuel, ken dagiti profeta, **33** a babaen iti pammati ket pinarmekda dagiti pagarian, inaramidda ti nalinteg, ken inawatda dagiti kari. Pinasardengda dagiti ngiwat dagiti leon, **34** iniddepda ti pannakabalin ti apuy, linibasanda iti murdong ti kampilan, naagasanda manipud kadagiti saksakit, nagbalinda a maingel iti gubat, ken pinapanawda dagiti soldado a ganganaet. **35** Inawat dagiti babai dagiti minatayda babaen ti panagungar. Naparparigat dagiti dadduma, saanda nga inawat ti pannakawayawayada tapno mapadasanda iti nasaysayaat a panagungar. **36** Nagsagaba dagiti dadduma ti pannakalalais ken pannakasapsaplit, wen, uray ti pannakaikawar ken pannaka-ibalud. **37** Nauborda, naragadida iti dua. Napapatayda iti kampilan. Nagpagpagnada a sikakawes iti lalat ti karnero ken lalat ti kalding agsipud ta nakurapayda, naparparigatda, ken namaltratoda, **38** (a saan a maikari ti lubong kadakuada), nagalla-allada kadagiti let-ang, banbantay, rukrukib, ken

kadagiti abut iti daga. 39 Uray no inanamongan ti Dios dagitoy a tattao gapu iti pammatida, saanda a naawat ti inkarina. 40 Impaayen ti Dios idi pay dagiti banbanag a nasaysayaat para kadatayo, tapno saanda nga agbalin a naan-anay no awantayo.

12 Ngarud, agsipud ta napalikmutantayo kadagiti adu a saksi, iwaksitayo amin dagiti mangpadpadagsen kadatayo ken ti basol a nalaka a mangsilsilo kadatayo. Anusantayo a tarayen ti salisal nga adda iti sangoanantayo. 2 Kumitatayo laeng kenni Jesus, ti nagtaudan ken mangan-anay iti pammatitayo, a gapu ti rag-o a naisagana para kenkuana, inibturanna ti krus, saanna nga inkan-kano ti pannakaibabain, ken nagtugaw iti makannawan nga ima iti trono ti Dios. 3 Ta ibilangyo isuna a nangibtur iti kasta a nasasakit a sasao manipud kadagiti managbasol a maibusor kenkuana tapno saankayo a mabannog wenno nalaka a masaktan. 4 Saankayo pay a nagkedked wenno nakigubal maibusor iti basol agingga iti pannakaibus ti dara. 5 Ken nalipatanyo ti pannakapabileg a mangisursuro kadakayo a kas an-annak: “Anakko, saanmo nga iyaleng-aleng ti panangdisiplina ti Apo, saankayo a maawanan iti puso no tubngarennakayo.” 6 Ta disdisiplinaan ti Apo ti siasinoman nga ay-ayatenna, ken dusdusaenna ti tunggal anak nga aw-awatenna. 7 Ibturanyo dagiti pannubok a kas disiplina. Makitultulag ti Dios kadakayo a kas addaan ti annak, ta ania nga anak ti saan a disiplinaan ti amana? 8 Ngem no awan ti disiplinayo, nga isu ti pagbibingayantayo, maysakayo ngarud a bastardo ken saanna nga annak. 9 Kanayonna pay, addaantayo kadagiti naindagaan nga amma a mangdisiplina kadatayo, ken rinaemtayo ida. Saantayo met kadi nga ad-adda a pagtulnogan ti Ama dagiti espiritu ken agbiagtayonto? 10 Ta pudno a dinisiplinaannatayo dagiti ammatayo kadagiti sumagmamano a tawtawen a kasla usto kadakuada, ngem disdispilinaannatayo ti Dios maipaay iti pagsayaatantayo tapno mabalintayo a makabingay iti kinasantona. 11 Awan ti disiplina a kasla nakaay-ayo iti agdama ngem ketdi nasakit unay. Uray no kasta, mangitedto iti natalna a bunga ti kinalinteg maipaay kadagiti nasuroan iti daytoy. 12 Ingatoyo ngarud dagiti nakababa nga imayo ken patibkerenyo manen dagiti nakapuy a tumengyo; 13 agaramidkayo iti diretso a pagnaan maipaay kadagiti sakayo, tapno saan a maiyaw-awan ti siasinoman a pilay no diket mapaimbag. 14 Ikagumaanyo ti makikappia kadagiti amin a tattao, ken uray ti kinasanto a no awan daytoy ket awan met ti makakita iti Apo. 15 Agannadkayo tapno awan ti mailaksid iti parabur ti Dios, ken awan ti pangrugian ti gura nga isu ti pakaigapuan ti riribuk ken mangrugit ti kaaduan. 16 Agannadkayo ta awan koma uray ania a kinaderrep wenno saan a nadiosan a tao a kas kenni Esau, a nangilako ti bukodna a karbengan a kas inauna nga anak iti maysa a pannangan. 17 Ta ammoyo a kalpasan a tinarigagayanna a tawiden ti bendission, nailaksid isuna, gapu ta saan a nakabiruk ti gundaway ti panagbabawina iti amana, uray pay no binirukna daytoy a sipapasnek nga addaan ti lua. 18 Ta saankayo nga immay iti bantay a mabalin a masagid, bantay ti gumilgil-ayab nga apuy, kinasipnget, ladingit, ken bagyo. 19 Saankayo nga immay iti makaringgor a tangguyob, wenno iti sasao manipud iti timek a nakaigapuanan dagiti mangdingdingngeg iti daytoy nga agpakaasi a saan a sabali a sao ti maisao kadakuada. 20 Ta saanda a maibturan ti naibilin: “Uray pay no ayup ti mangsagid ti bantay, rumbeng a maubor daytoy.” 21 Nakabutbuteng unay daytoy a pasamak isu nga imbaga ni Moises, “Kasta unay ti butengko isu nga agtigtigergerak.” 22 Ngem ketdi, immaykayo iti Bantay Zion ken ti siudad ti sibibiag a Dios, ti nainlangitan a Jerusalem, ken kadagiti sangapulo a ribu nga anghel nga agramrambak. 23 Immaykayo iti pagtitiponan dagiti amin nga inauna nga anak a nailista idiay langit, iti Dios nga Ukom ti amin, ken kadagiti espiritu dagiti nalinteg a nagbalin a naan-anay. 24 Immaykayo kenni Jesus, ti mangibabaet ti baro a tulag, ken iti naibuyat a dara a nabilbileg ngem ti dara ni Abel. 25 Kitaenyo ta saanyo a pagkedkedan ti agsasao. Ta no saanda a nakalibas idi nagkedkeddanda ti nangballaag kadakuada ditoy daga, awan duadua a saantayo met a makalibas no panawantayo ti mangbalballaag manipud langit. 26 Iti dayta a tiempo, ginunggon ti timekna ti daga. Ngem ita inkarina ket kinunana, “Iti maminsan pay, gunggonek saan laeng a ti daga, ngem uray dagiti langit.” 27 Dagitoy a sasao, “Iti maminsan pay,” ipakpakitana ti pannakaikkat dagiti banbanag a magunggon, dayta ket, dagiti banbanag a naparsua, tapno agtalinaed dagiti banbanag a saan a magunggon. 28 Isu a, ti panangawattayo iti pagarian a saan a magunggon, agyamantayo ken iti daytoy a wagas agrukbabtayo a makaay-ayo ti Dios nga addaan iti panagraem ken panagbuteng, 29 ta maysa nga apuy a makauram ti Diostayo.

13 Itultuloyyo ti nainkabsatan nga ayat. **2** Saanyo a
lipatan iti mangpasangbay kadagiti ganganaet, ta
babaen iti panangar-aramid iti daytoy, nangpasangbay
ti dadduma kadagiti anghel nga awan ti pannakaam-
ammoda. **3** Lagipenyo dagiti adda iti pagbaludan, a
kas addakayo kadakuada sadiay, ken kasla namaltrato
dagiti bagbagiyo a kas kadakuada. **4** Raemen koma
ti amin iti panagasawa ken mapagtalinaed koma
a nadalus iti katre ti panagasawa, ta ukomento ti
Dios dagiti naderrep ken dagiti mannakikamalala.
5 Mawayawayaan koma ti wagas ti panagbiagyo
manipud iti panagayat iti kuarta. Mapnekkayo kadagiti
banbanag nga adda kadakayo, ta imbaga mismo iti
Dios, "Saankanto a pulos a panawan, wenno baybay-
an." **6** Mapnektayo koma tapno situturedtayo nga
agkuna, "Ti Dios ti katulongak; Saanakto a mabuteng.
Ania ti mabalin nga aramiden iti uray sino kaniak?"
7 Ibilangyo dagitoy a nangiturong kadakayo, dagiti
nagsao iti sao ti Dios kadakayo, ken ibilangyo ti
nagbanagan ti kababalinda; tuladenyo ti pammatida.
8 Isu met laeng ni Jesu Cristo, idi, ita, ken agnanayon.
(aiōn g165) **9** Saankayo nga agpaiyadayo babaen
iti agduduma ken kadagiti karkarna a sursuro, ta
nasayaat a mapatibker ti puso babaen iti parabur,
saan a babaen kadagiti pagannurotan maipanggep ti
taraon a saan a makatulong kadagitoy nga agbibiag
babaen kadakuada. **10** Addaantayo iti altar nga
awan ti kalintegan dagiti agserserbi iti tabernakulo
a mangan. **11** Ta iti dara dagiti ayup, a naidaton
para kadagiti basbasol, ket impan iti kangatoan a
padi iti nasantoan a disso, ngem napuoran dagiti
bagbagida iti ruar ti kampo. **12** Ngarud, nagsagaba
met laeng ni Jesus iti ruar ti ruangan ti siudad,
tapno maidaton dagiti tattao iti Dios babaen iti
bukodna a dara. **13** Mapantayo ngarud kenkuana iti
ruar ti kampo, nga aw-awiten ti pannakapabainna.
14 Ta awanantayo iti mataginayon a siudad ditoy.
Ngem ketdi, sarakentayo ti siudad nga umay. **15**
Babaen ken Jesus, masapul a kankanayontayo nga
agidaton kadagiti datdaton iti pammadayaw iti Dios,
pammadayaw nga isu ti bunga dagiti bibigtayo a
mangbigbig iti naganna. **16** Ken saanyo a lipatan ti
agaramid ti naimbag ken iti panangtulong iti tunggal
maysa, ta naay-ayo unay iti Dios gapu iti kastoy a
datdaton. **17** Agtulnog ken paiturayankayo kadagiti
papanguloyo, ta kankanayondakayo a banbantayan
para iti pagimbagan dagiti kararuayo, a kas kadagiti
mangtedto iti pagrebbenganda. Agtulnogkayo tapno
aywanandakayo dagiti papanguloyo nga addaan
ti rag-o, ken saan nga addaan ti ladingit, a saan
a makatulong kadakayo. **18** Ikararagandakami, ta
naallukoykami nga addaan ti nadalus a konsensia,
nga agtartarigagay nga agbiag a sidadayaw kadagiti
amin a banbanag. **19** Ken pabilgenkayo amin nga ad-
adda pay nga aramidenyo daytoy, tapno kabaelak
koma nga agsubli kadakayo iti mabiit. **20** Ita, ti
Dios koma ti kapia, a nagsubli manipud ti patay, ti
naindaklan a pastor dagiti karnero, ni Apotayo a Jesus,
babaen ti dara iti agnanayon a tulag, **(aiōnios g166)** **21**
ket isagananakayo iti tunggal naimbag a banbanag
nga agaramid ti pagayatanna, nga agtrabtrabaho
kadatayo a makaay-ayo unay iti imatangna, babaen
kenni Jesu Cristo, kenkuana ti dayag iti agnanayon
ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)** **22** Ita,
pabilgenkayo, kakabsat a lallaki, a mangawit iti
pangpabileg a sao nga ababa nga insuratko kadakayo.
23 Ammoyo a nawayawayaanen ti kabsattayo a ni
Timoteo, nga isunto ti makagapu ti pannakakitakto
kadakayo no umay isuna iti mabiit. **24** Kablaawanyo
dagiti amin a papanguloyo ken amin dagiti namati.
Kablaawandakayo dagiti adda iti Italia. **25** Parabur
koma ti adda kadakayo amin.

Santiago

1 Ni Santiago, nga adipen ti Dios ken ti Apo a
ni Jesu-Cristo, kadagiti sangapulo ket dua a
tribu iti Pannakaiwara-wara, kablaaw. **2** Ibilangyo
amin a rag-o, kakabsatko, no makapadaskayo iti
nadumaduma a pakariribukan, **3** nga ammoyo a
iti pannakasuot ti pammatiyo ket mangpataud iti
panagibtur. **4** Palubosanyo a leppasen ti panagibtur
ti trabahona, tapno agbalinkayo koma a naan-anay
a nataengan, nga awan pagkuranganna. **5** Ngem
no kasapulan ti siasinoman kadakayo ti kinasirib,
dawatenna daytoy manipud iti Dios, ti sibubuslon a
mangmangted ken saan a mangtubtubngar kadagiti
amin a dumawat ket ipaaynanto daytoy. **6** Ngem
dumawatkayo nga addaan iti pammati, nga awanan iti
panagduadua, ta ti agduadua ket kasla dalluyon idiay
baybay, iturturong iti angin ken maipalpalladaw iti
aglawlaw. **7** Ta masapul a saan a panunoten dayta a
tao a maawatnanto ti kiddawna iti Apo; **8** ti kasta a tao
ket agduadua ti panunotna, saan a natalna kadagiti
amin a wagasna. **9** Ti nakurapay a kabsat ket agrag-
o koma iti nangato a kasasaadna, **10** kabayatan a ti
nabaknang a kabsat iti kinapakumbabana, gapu ta
mapukawto isuna a kasla iti panagpukaw ti atap a
sabong iti talon. **11** Sumingising ti init nga addaan
iti makasinit a pudot ket laylayenna ti mula, ket
matinnag ti sabong ket matay ti pintasna. Iti isu
met laeng a wagas, mapukawto dagiti nabaknang a
tattao iti tengnga dagiti ar-aramidenda. **12** Nagasat
ti tao a makaibtur iti pannakasuot, ta kalpasan a
malasatanna ti suot, awatennanto ti balangat ti biag,
a naikari kadagiti agay-ayat iti Dios. **13** Awan koma iti
mangibaga inton masulisog isuna, "Daytoy a sulisog
ket naggapu iti Dios," gapu ta saan a nasulisog ti
Dios babaen iti dakes, ken ti Dios mismo ket saan
a mangsulsulisog iti siasinoman. **14** Masulisog ti
tunggal tao babaen iti bukodna a dakes a tartarigagay
a mangal-allukoy ken mang-guyguyod kenkuana a
paadayo. **15** Ket kalpasan a maiyinaw ti managbasol
a tartarigagay, maipasngay ti basol, ken kalpasan a
dimmakkel a naan-anay ti basol ibungana ti patay. **16**
Saankayo a paallilaw, ay-ayatek a kakabsat. **17** Ti
tunggal nasayaat a sagut ken tunggal naan-anay a
sagut ket manipud idiay ngato, a bumabbaba manipud
iti Ama dagiti lawag. Saan nga agbalbaliw isuna a
kasla kadagiti agsukat-sukat nga aniniwan. **18** Pinili
ti Dios nga ikkannatayo iti biag babaen iti sao iti
kinapudno, tapno agbalintayo a kasla dagiti umuna a
bunga kadagiti pinarsuana. **19** Ammoyo daytoy, ay-
ayatek a kakabsat. Masapul a nasiglat a dumngeg
ti tunggal tao, nainnayad nga agsao, ken saan a
nalaka a makaunget, **20** ta ti unget ti tao ket saanna a
tungpalen ti kinalinteg iti Dios. **21** Ngarud ikkatenyo
amin a managbasol a rugit ken ti dakes nga adda iti
sadinoman, ken iti kinapakumbaba awaten ti naimula
a sao, nga isu ti makaisalakan kadagiti kararuayo.
22 Agtulnogkayo iti sao, saanyo laeng a denggen
daytoy, nga al-allilawenyo dagiti bukodyo a bagi. **23**
Ta no mangngeg ti siasinoman ti sao ken saanna nga
aramiden daytoy, maiyarig isuna iti maysa a tao a
mangkitkita iti rupana iti sarming. **24** Kitkitaenna ti
rupana, ken pumanaw ket malipatanna a dagus ti
langana. **25** Ngem ti tao a kumita a siaannad iti naan-
anay a linteg, ti linteg iti wayawaya, ken agtultuloy nga
agtultulnog iti daytoy, saan laeng a kas dumdumngeg
a malipatanna, mabendisionanto daytoy a tao kas
aramidenna daytoy. **26** No panunoten ti siasinoman
a relihioso isuna, ngem saanna a tengngelen ti
dilana, al-allilawenna ti pusona ken awan serbi ti
relihionna. **27** Ti nadalus ken saan a narugitan a
relihion iti sangoanan ti Dios ken Amatayo ket daytoy:
ti panangtulong kadagiti awanan ti ama ken kadagiti
balo a babbai iti panagrigatda, ken ti mangsalaknib iti
bagi manipud iti panangdadael iti lubong.

2 Kakabsatko, saanyo a suroten ti pammati iti
Apotayo a ni Jesu-Cristo, ti Apo iti dayag, babaen
iti panangipangpanruna kadagiti sumagmamano a
tattao. **2** No sumrek ti maysa a tao iti taripnongyo a
nakasuot kadagiti balitok a singsing ken napipintas
a badbado, ken adda met sumrek a nakurapay
a tao a narugit ti badona, **3** ket ipampamaysam
ti imatangmo iti tao a nakakawes iti napintas a
bado, ket kunam, "Pangngaasim ta agtugawka ditoy
napintas a lugar," ngem kunam iti nakurapay a tao,
"Agtakderka idiay," wenno, "Agtugawka iti sakaanak,"
4 saankayo kadi a manguk-ukom kadagiti bagbagiyo,
ken agbalbalin nga ukom nga addaan kadagiti
dakes a kapanunotan? **5** Dumngegkayo, ay-ayatek a
kakabsat, saan kadi a pinili ti Dios dagiti nakurapay
iti lubong tapno agbalin a nabaknang iti pammati
ken mangtawid iti pagarian nga inkarina kadagiti
mangay-ayat kenkuana? **6** Ngem pinabainanyo
dagiti nakurapay! Saan kadi a dagiti nabaknang ti
mangparparigat kadakayo, ken saan kadi nga isuda
dagiti mangguyguyod kadakayo idiay pagukoman?

7 Saan kadi a tabtabbaawan dagiti nabaknang ti nasayaat a nagan a nakaayabanyo? 8 Nupay kasta, no tungpalenyo ti naarian a linteg, kas naisurat iti Nasantoan a Sursurat, “Masapul nga ayatem ti karrubam kas iti bagim,” nasayaat ti ar-aramidenyo. 9 Ngem no ipangrunayo ti sumagmamano a tattao, agbasbasolkayo, a napasingkedan a nagbasol babaen iti linteg a kas mannaglabsing iti linteg. 10 Ta siasinoman nga agtulnog iti sibubukel a linteg, ngem maitibkol iti maysa a banag, makabasol isuna ti pananglabsing iti amin a linteg! 11 Ta ti Dios a nangibaga, “Saanka a makikamalala,” kunana pay, “Saanka a mangpatay.” No saankayo a makikamalala, ngem mangpataykayo, linabsingyo ti linteg ti Dios. 12 Isu nga agsao ken agtulnogkayo a kas kadagiti dandanin maukom babaen iti linteg ti wayawaya. 13 Ta umay ti pannakaukom nga awanan asi kadagiti saan a nangipakita iti asi. Agballigi ti asi maibusor iti pannakaukom! 14 Ania ti pagsayaatanna, kakabsatko, no ibaga ti maysa a tao nga adda ti pammatina, ngem awanan isuna kadagiti aramid? Maisalakan kadi isuna dayta a pammati? 15 No agkasapulan ti kabsat a lalaki wenno babai kadagiti badbado ken inaldaw a taraon, 16 ket ibaga ti maysa kadakayo kadakuada, “Mapanka nga addaan kapia, agpabaraka ken manganka a nasayaat,” ngem saanmo nga ited kadakuada dagiti kasapulanda a banbanag a maipaay iti bagi, ania ti pagsayaatanna dayta? 17 Iti isu met laeng a wagas, ti pammati, no awanan kadagiti aramid, ket natay. 18 Ngem adda pay ti mangibaga, “Adda pammatim, ken addaanak kadagiti aramid.” Ipakitam kaniak ti pammatim nga awanan kadagiti aramid, ket ipakitak kenka ti pammatik babaen kadagiti aramidko. 19 Mamatika nga adda ti maymaysa a Dios; ustoka. Ngem patpatien met dagiti demonio dayta ket agpigergerda. 20 Kayatmo kadi a maammoan, maag a tao, no kasano a ti pammati nga awanan kadagiti aramid ket awan serbina? 21 Saan kadi a ni Abraham nga amatayo ket napalinteg babaen kadagiti aramid idi indatonna ni Isaac nga anakna a lalaki iti rabaw ti altar? 22 Makitayo a nagtrabaho ti pammati kadagiti aramidna, ket babaen kadagiti aramid nagun-od iti pammatina ti pangngepna. 23 Natungpal ti Nasantoan a Surat a kunkunana, “Pinati ni Abraham ti Dios, ket naibilang kenkuana a kas kinalinteg.” Isu a naawagan ni Abraham a gayyem ti Dios. 24 Makitayo a babaen kadagiti aramid napalinteg ti maysa a tao, ken saan laeng a babaen iti pammati. 25 Saan kadi nga iti kasta met a wagas a ni Rahab a balangkantis ket napalinteg babaen kadagiti aramid, idi pinasangbayna dagiti mensahero ken imbaonna ida babaen iti sabali a dalan? 26 Ta kas iti bagi nga awanan iti espiritu ket natay, kasta met ti pammati nga awanan kadagiti aramid ket natay.

3 Saan koma nga adu kadakayo ti agbalin a manursuro, kakabsatko, nga ammoyo nga awatentayonto ti dakdakkel a pannakaukom. 2 Ta maitibkultayo amin iti adu a wagas. No saan a maitublak ti siasinoman iti sasaona, isuna ket awan pagkuranganna a tao, matengngelna pay ti sususbukel a bagina. 3 Ita, no ikabiltayo dagiti busal dagiti kabalyo kadagiti ngiwatda agtulnogda kadatayo, ket mabalintayo a pagpusipusen dagiti bagida. 4 Kitaenyo pay a dagiti barko, uray no nagdadakkelda unay ket maidurduron dagiti napipigsa nga angin, ket iturturong iti nagbassit a timon iti sadinoman a tarigagayan ti kapitan a pangiturongan 5 Kasta met, ti dila ket maysa a bassit a paset iti bagi, ngem ipasindayagna dagiti dakkel a banbanag. Kitaenyo no kasano a ti dakkel a kabakiran ket masindian babaen iti rissik iti beggang! 6 Ti dila ket maysa met laeng nga apuy, maysa a lubong iti kinamanagbasol a naikabil kadagiti paset iti bagitayo, a mangrugrugit iti sususbukel a bagi ket puoranna ti dalan iti biag, ken mapuoran ti bagina babaen iti impierno. **(Geenna g1067)** 7 Ti tunggal kita iti atap nga ayup, billit, agkarkarayam, ken parsua iti baybay ket mapapaamo ken napaamo ti sangkataoan, 8 ngem awan kadagiti tattao ti makapaamo iti dila; maysa daytoy a dakes nga awan inanana, napno iti makapatay a sabidong. 9 Babaen iti dila, daydayawentayo ti Apo ken Amatayo, ken babaen iti daytoy ket ilunodtayo dagiti tattao, a naaramid iti langa ti Dios. 10 Manipud iti isu met laeng a ngiwat ket naisao iti pangbendision ken panangilunod. Kakabsatko, saan koma a kastoy dagitoy a banbanag. 11 Ipussuak kadi ti ubbog ti agpada a nasam-it ken napait a danum? 12 Kakabsatko, makapatubo kadi ti igos iti olibo, wenno ti ubas ket mangpatubo iti igos? Kasta met a saan a makapataud ti naapgad nga ubbog iti nasam-it a danum. 13 Siasino kadakayo ti nasirib ken mannakaawat? Ipakita koma dayta a tao ti nasayaat a biag babaen kadagiti aramidna iti kinapakumbaba nga aggapu iti kinasirib. 14 Ngem no addaankayo iti napait a panagimon ken naimot a tarigagay iti pusoyo, saankayo nga agpasindayag ken agulbod a maibusor iti kinapudno. 15 Saan a kinasirib daytoy a bumaba manipud iti ngato, ngem

ketdi nainlubongan daytoy, saan a naespirituan, ken sinasairo. **16** Ta no sadino ti ayan ti panagimon ken naimot a tarigagay, adda ti riribuk ken amin a narugit nga aramid. **17** Ngem ti kinasirib nga aggapu iti ngato ket umuna, nasin-aw, kalpasanna managayat iti kapia, naalumamay, nasayaat ti panagpuspusona, napno iti asi ken nasayaat a bunga, awanan ti panangipangpangruna kadagiti sumagmamano a tattao, ken napasnek. **18** Ken ti bunga iti kinalinteg ket naimula iti kapia para kadagiti agar-aramid iti kapia.

4 Sadino ti naggapuan iti panagaapa ken panagsisinnupiat kadakayo? Saan kadi a nagtaud daytoy kadagiti dakes a tarigagayyo nga agbibinnusor iti unegyo? **2** Tartarigagayanyo ti awan kadakayo. Mangpataykayo ken kamkamatenyo ti saanyo a matagikua. Agaapa ken agriringgorkayo, ngem saanyo a magun-od gapu ta saankayo a dumawdawat iti Dios. **3** Dumawatkayo ket saankayo a makaawat gapu ta dakes a banbanag dagiti dawdawatenyo, tapno mabusbusyo dagitoy kadagiti dakes a tartarigagayyo. **4** Dakayo a mannakikamalala a babbai! Saanyo kadi nga ammo nga ti pannakigayyem iti lubong ket pannakisuppiat maibusor iti Dios? Ngarud, ti siasinoman a mangikeddeng nga agbalin a gayyem iti lubong ar-aramidenna ti bagina a kabusor iti Dios. **5** Wenno ipagarupyo kadi nga awan kaipapanan ti Nasantoan a Sursurat no ibagbagana a ti Espiritu nga inkabilna kadatayo ket umap-apal unay para kadatayo? **6** Ngem mangmangted pay ti Dios iti ad-adu a parabur, nga isu ti gapu na a kinuna iti Nasantoan a Surat, "Supringen ti Dios dagiti napalanguad, ngem mangmanted iti parabur kadagiti napakumbaba." **7** Ngarud, paiturayanyo ti bagbagiyo iti Dios. Supringenyo ti diablo, ket panawannakayonto. **8** Umasidegkayo iti Dios, ket umasidegto isuna kadakayo. Dalusanyo dagiti imayo, dakayo a managbasol, ken pasin-awenyo dagiti pusoyo, dakayo nga agduadua. **9** Agliday, agladingit, ken agsangitkayo! Pagbalinenyo dagiti katkatawayo a ladingit ken ti rag-oyo a liday. **10** Agpakumbabakayo iti sangoanan ti Apo, ket itag-aynakayonto. **11** Saankayo nga agsao iti maibusor iti maysa ken maysa, kakabsat. Ti tao nga agsao maibusor iti maysa a kabsat wenno mangukom iti kabsatna ket agsasao a maibusor iti linteg ken uk-ukomenna ti linteg ti Dios. No ukomenyo ti linteg, saankayo nga agtultulnog iti linteg, ngem maysa nga ukom iti daytoy. **12** Maysa laeng ti mangmangted iti linteg ken ukom, ti Dios, ti makaisalakan ken makadadael. Siasinokayo a mangukom iti kaarrubayo? **13** Dumngegkayo, dakayo nga agibagbaga, "Ita nga aldaw wenno inton bigat ket mapankaminto iti daytoy nga ili, ket agnaedkami idiay iti maysa a tawen, ket agtagilakokami, ket makagungunakaminto." **14** Siasino ti makaammo iti mapasamak inton bigat, ken ania ngay met koma ti biagyo? Ta kaslakayo angep nga agparang iti apagbiit ket kalpasanna agpukaw. **15** Ngem ketdi ibagayo koma, "No pagayatan ti Apo, agbiagkaminto ket aramidenminto daytoy wenno dayta." **16** Ngem ita ipaspasindayagyo ti maipapan kadagiti panggepyo. Amin a kasta a panagpaspasindayag ket dakes. **17** Ngarud, kenkuana a makaammo nga agaramid iti nasayaat ngem saanna nga ar-aramiden daytoy, basol kenkuana daytoy.

5 Umaykayo itan, dakayo a nabaknang, pigsaanyo ti agsangit gapu kadagiti rigrigat nga umay kadakayo. **2** Dagiti kinabaknangyo ket nalungsot ken dagiti kawesyo ket inibus iti buut. **3** Dagiti balitok ken pirakyo ket naawanan iti pateg, ken ti panaglatida ti mangpaneknekto maibusor kadakayo ken ibusenda ti lasagyo a kasla iti apuy. Inlemmengyo dagiti gamengyo kadagiti maudi nga al-aldaw. **4** Kitaenyo, ti tangdan dagiti agtrabtrabaho- dagiti saanyo a binayadan para iti panagapitda kadagiti taltalonyo- umaw-awagda! Ken dagiti asug dagiti nagapit kadagiti mula ket dimmanon kadagiti lapayag ti Apo dagiti Armada. **5** Nagbiagkayo iti nalabes a nam-ay ditoy rabaw ti daga ken pinabus-oyanyo dagiti bagbagiyo. Pinalukmegyo dagiti pusoyo a maipaay iti aldaw iti panagparti. **6** Inukom ken pinatayyo dagiti nalinteg a saan nga makapagkedked kadakayo. **7** Ngarud aganuskayo, kakabsat, agingga iti iyaay ti Apo, kasla iti mannalon nga agur-uray iti napateg nga apit iti daga, agur-uray a siaanus para iti daytoy, agingga a dagiti nasapa ken naladaw a tudo ket agtinnag. **8** Aganuskayo met; patalgedenyo dagiti pusoyo, gapu ta asidegen ti iyaay ti Apo. **9** Saankayo nga agdayamudom, kakabsat, a maibusor iti maysa ken maysa, tapno saankayo a maukom. Kitaenyo, ti ukom ket agtaktakder iti ruangan. **10** Kas pangarigan, kakabsat, panunotenyo a nalaing dagiti panagsagsagaba ken kinaanus dagiti profeta a nagsao iti nagan ti Apo. **11** Kitaenyo, awagantayo dagiti agibtur, a "nagasat." Nangngeganyo ti kinaanus ni Job, ken ammoyo ti panggep ti Apo ken ni Job, no kasano a ti Apo ket napnoan iti ayat ken asi. **12** Kangrunaan

iti amin, kakabsatko, saankayo nga agsapata, babaen iti langit wenno iti daga, wenno babaen iti aniaman a sabali a sapata. Ngem ti kayat koma a sawen ti “wen a kunayo” ket “wen” ken ti “saan a kunayo” ket “saan,” tapno saankayo a matinnag iti pannakaukom. **13** Adda kadi ti agsagsagaba kadakayo? Masapul nga agkararag isuna. Adda kadi ti naragsak kadakayo? Pagkantaenyo isuna iti pagdaydayaw. **14** Adda kadi ti agsakit kadakayo? Palubosanyo nga ayabanna dagiti panglakayen iti iglesia, ket ikararag koma isuna dagiti panglakayen, sapsapuanda isuna babaen iti lana a maigapu iti nagan ti Apo, **15** ket ti kararag iti pammati isalakannanto dayta a masakit a tao, ket pagungarento ti Apo isuna. No nagbasol isuna, pakawanento isuna iti Dios. **16** Ngarud, ipudnoyo dagiti basolyo iti tunggal maysa, ken ikararaganyo ti maysa ken maysa, tapno maagasankayo. Ti kararag iti nalinteg a tao ket mangpataud iti adu a pagbanagan. **17** Ni Elias ket maysa a tao nga addaan iti rikna a kasla kadatayo. Nagkararag isuna a sipapasnek a saan koma nga agtudo, ket saan a nagtudo iti daga iti las-ud iti tallo a tawen ken innem a bulan. **18** Ket nagkararag manen ni Elias, ket imbukbok ti langlangit ti tudo iti daga ket nagpataud ti daga iti apit. **19** Kakabsatko, no maiyaw-awan ti siasinoman kadakayo manipud iti kinapudno, ngem iturong isuna ti maysa a tao nga agsubli, **20** maammoanna koma a ti siasinoman a mangidalan iti managbasol a pumanaw manipud iti biddut iti dalanna ket maisalakannanto ti kararuana manipud iti patay ket kalubannanto ti adu a basbasol.

1 Pedro

1 Siak ni Pedro, maysa nga apostol ni Jesu-Cristo, kadagiti napili a gangannaet iti pannakaiwarwara iti entero a Ponto, Galacia, Capadocia, Asia ken Bitinia, **2** sigun iti pannakaammoda iti Dios nga Ama, babaen iti panangpasanto ti Espiritu Santo, para iti panagtulnog kenni Jesu -Cristo, ken para iti pannakaiwarsi iti darana. Umadu koma kadakayo ti parabur ken talna. **3** Madaydayaw koma ti Dios nga Ama ni Apotayo a Jesu-Cristo. Gapu iti dakkel nga asina, binaliwannatayo nga inyanak a para iti namnama iti maysa a tawid babaen iti panagungar ni Jesu-Cristo manipud ken patay— **4** para iti maysa a tawid a saanto a mapukaw, saanto nga aglati, ken saanto nga agkupas. Naidulin idiay langit para kadakayo. **5** Nasalaknibankayo babaen iti pannakabalin ti Dios babaen iti pammati para iti pannakaisalakan a nakasagana a maiparangarang iti maud-udi nga al-aldaw. **6** Agragsakkayo iti daytoy, uray pay ita ket kasapulanyo ti makarikna iti panagliday gapu iti kaadu dagiti nadumaduma a pannubok. **7** Tapno mapadas ti pammatiyo, pammati a napatpateg pay ngem balitok, a mapukaw iti apuy a mangpadas iti pammatiyo. Agparang daytoy tapno agbanag ti pammatiyo a pakaidayawan, dayag ken tan-ok iti pannakaiparangarang ni Jesu Cristo. **8** Saanyo isuna a nakita, ngem ay-ayatenyo isuna. Saanyo isuna a makita ita, ngem mamatikayo kenkuana ket maragsakankayo unay nga addaan ti saan a maiyebkas a rag-o a napno iti dayag. **9** Aw-awatenyo itan ti pagbanagan ti pammatiyo, ti pannakaisalakan dagiti kararuayo. **10** Siaannad a sinuksukimat ken sinapsapul dagiti profeta iti maipapan daytoy a pannakaisalakan, maipanggep iti parabur a kukuayonto. **11** Nagsukimatda tapno maammoanda no ania a kita ti pannakaisalakan ti umay. Nagsukimatda met tapno maamoanda no ania ti tiempo ti imbaga ti Espiritu ni Cristo nga adda idi kadakuada. Mapaspasamak dagitoy kas ipakpakaunanan kadakuada maipanggep iti panagsagaba ni Cristo ken kadagiti daydayag a sumarunonto kenkuana. **12** Naiparangarang daytoy kadagiti profeta a pagserbiandanto dagitoy a banbanag, saan a para iti bagbagida —ngem para kadakayo—ti panangibaga kadagitoy a banbanag babaen kadagiti mangyeg iti ebanghelio kadakayo babaen iti Espiritu Santo a naibaon manipud langit, banbanag nga uray dagiti anghel ket tartarigagayanda a maiparangarang. **13** Isu a sisasagana ti nakemyo. Ken annadanyo ti panagpanpanunotyo. Maaddaankayo iti naan-anay a namnama iti parabur a maitedto kadakayo iti pannakaiparangarang ni Jesu- Cristo. **14** Kas natulnog nga annak, saanyo a suroten dagiti tarigagayyo a sinurotyo idi awan pay pannakaammoyo. **15** Ngem kas iti nangayab kadakayo ket nasantoan, agsantokayo met iti amin a kababalinyo iti biag. **16** Ta naisurat, "Agsantokayo, gapu ta siak santoak." **17** Ket no awaganyo nga "Ama" ti awan idumdumana a mangukom segun iti aramid ti tunggal maysa, busbusenyo ti tiempo iti panagdaliasatyo nga addaan iti panagraem. **18** Ammoyo a saan a babaen iti pirak wenno balitok—banbanag nga agpukaw—a nasubbotkayo manipud iti minamaaag a kababalin a naadalyo kadagiti ammayo. **19** Ngem nasubbotkayo babaen iti napateg a dara ni Cristo, kas maysa a kordero nga awan pakapilawanna ken awan mulitna. **20** Napilin ni Cristo sakbay ti pannakaparsua ti lubong, ngem ita kadagitoy maud-udi a tiempo, naiparangarang isuna kadakayo. **21** Namatikayo iti Dios babaen kenkuana, a pinagungar ti Dios manipud iti patay ken nangtedanna iti dayag tapno iti pammati ken talekyo ket addada iti Dios. **22** Inaramidyo a nasin-aw dagiti kararuayo babaen iti panagtulnogyo iti kinapudno para iti napudno a nainkabsatan nga ayat, isu nga ayatenyo ti tunggal maysa a sipapasnek. **23** Naiyanakkayo manen, saan a manipud iti bukel nga agrupsa, ngem manipud iti bukel a saan nga agrupsa, babaen iti sibibiag ken agtaltalinaed a sao ti Dios. **(aiōn g165)** **24** Ta "isu-amin a lasag ket kasla ruot, ket ti amin a dayagna ket kasla sabong ti ruot. Malaylay ti ruot ken agtinnag ti sabong, **25** ngem ti sao ti Apo ket agtalinaed nga agnanayon." Daytoy ti mensahe ti ebanghelio a naipablaak kadakayo. **(aiōn g165)**

2 Iwaksiyo ngarud ti amin a kinadakes, panangallilaw, panaginsisingpet, panagapal ken pammadpadakes. **2** Kas kaipaspasngay a maladaga, nga agtarigagay iti puro a gatas a naespirituan, tapno dumakkelkayo iti pannakaisalakan babaen iti daytoy, **3** no napadasyo a naimbag iti Apo. **4** Umasidegkayo kenkuana nga isu a sibibiag a bato a linaksid dagiti tattao, ngem pinili ti Dios ken napateg kenkuana. **5** Maiyarigkayo met iti sibibiag a bato a naipatakder nga agbalin a maysa a balay a naespirituan, tapno agbalin a nasantoan a papadi a mangidaton kadagiti daton a naespirituan a makaay-ayo iti Dios babaen kenni

Jesu-Cristo. 6 Ta kinuna ti Nasantoan a Surat, “Adtoy,
mangikabilak idiay Sion ti maysa a pasuli a bato,
kangrunaan, napili ken napateg. Saanto a maibabain
ti siasinoman a mamati kenkuana.” 7 Ti dayaw ngarud
ket para kadakayo a mamati. Ngem, “ti bato a linaksid
dagiti agipatpatakder, nagbalin daytoy a kangrunaan
iti suli”— 8 ken, “maysa a bato a pakaitibkulan ken
maysa a dakkel a bato a pakaitublakan.” Maitibkulda,
ta saanda a nagtulnog iti sao, nga isu met iti
nakaitudinganda 9 Ngem dakayo ti napili a puli,
naarian a papadi, nasantoan a nasion, tattao a kukua
ti Dios, tapno iwaragawagyo dagiti nakakaskasdaaw
nga aramid ti nangayab kadakayo a rummuar manipud
iti kasipngetan aginggana iti nakakaskasdaaw a
lawagna. 10 Ta saankay idi a tattao ti Dios, ngem
tattaonakayon ita. Saankayo a nakaassian, ngem
nakaassiankayo itan. 11 Ay-ayatek, awagankayo a
kas ganggannaet ken agdaldaliasat tapno liklikanyo
ti managbasol a tarigagay, a manggubgubat iti
kararuayo. 12 Masapul nga addaankayo iti nasayaat
a kababalin kadagiti Hentil, tapno no agsaritada iti
maipanggep kadakayo kas nakaaramidda kadagiti
dakes a banbanag, ket makitada dagiti nasayaat
nga aramidyo ket idaydayawda iti Dios iti aldaw nga
iyaayna. 13 Agtulnogkayo iti tunggal turay iti tao a
maigapu iti Apo, uray iti ari a kas kangatoan unay, 14
uray dagiti gobernador a naibaon a mangdusa kadagiti
agar-aramid ti kinadakes ken tapno mangidayaw
kadagiti agaramid iti nasayaat. 15 Ta isu ti pagayatan
ti Dios, ta babaen ti panagar-aramidyo ti nasayaat ket
pagulimekenyo ti awan serserbina a panagsao dagiti
maag a tattao. 16 Kas nawayawayaan a tattao, saanyo
a tagikuaen ti wayawayayo a kas pangabbong iti
kinadakes, ngem agbalinkayo a kas adipen ti Dios. 17
Raemenyo ti amin a tattao. Ayatenyo dagiti kakabsat.
Agbutengkayo iti Dios. Dayawenyo ti ari. 18 Dakayo
nga adipen, paiturayankayo kadagiti amoyo nga
addaan iti panagraem, saan laeng a dagiti nasayaat
ken naanus nga amo, ngem kasta met dagiti nauunget.
19 Ta makaay-ayo iti Dios no makaibtur ti siasinoman
iti rigat bayat nga agsagsagaba iti pannakaidadanes
gapu iti konsensiana a maiturong iti Dios. 20 Ta ania
ti pakaidayawan no agbasolkayo ken agibturkayo
bayat a madusdusa? Ngem no nakaaramidkayo
iti nasayaat ket agsagabakayo iti pannakadusa,
makaay-ayo daytoy iti Dios. 21 Ta naayabankayo a
maipaay iti daytoy, gapu ta nagsagaba met ni Cristo
gapu kadakayo, a nangibati kadakayo ti ulidan tapno
surotenyo dagiti dalanna. 22 Awan ti naaramidna a
basol, awan ti nasarakan uray pay ania a panagulbod
iti ngiwatna. 23 Idi naumsi isuna, saan isuna a
bimmales a nangumsi. Idi nagsagaba isuna, saan
namutbuteng, ngem intedna ti bagina iti mangukom
a sililinteg. 24 Inawitna mismo dagiti basbasoltayo
iti bagina idiay kayo, tapno awanen ti pasettayo
iti basol, ken tapno agbiagtayo para iti kinalinteg.
Naagasankayo babaen kadagiti sugatna. 25 Naiyaw-
awankayo amin a kasla mapukpukaw a karnero,
ngem nagsublikayo itan iti pastor ken mangbanbantay
kadagiti kararuayo.

3 Iti kastoy a wagas, dakayo nga asawa a babbai
ket rumbeng a paiturayankayo kadagiti assawayo,
tapno, uray no adda ti saan a natulnog iti sao,
mapatulnogda uray awan iti sao babaen iti kababalin
dagiti asawada a babbai, 2 gapu ta makitadanto ti
nasin-aw a kagagaladyo nga addaan panagraem
iti bagbagida. 3 Saan koma a maaramid daytoy
babaen kadagiti akinruar nga ar-arkos—nasallapid
a buok, dagiti alahas a balitok, wenno nagarbo a
panagkawkawes. 4 Ngem maaramid koma ketdi
daytoy baben iti kaunggan a kinatao ti puso, ken ti
saan nga agkupas a pintas iti naemma ken natalna nga
espiritu, a napateg iti imatang ti Dios. 5 Ta kastoy idi
ti wagas a panagpapintas dagiti nasantoan a babbai.
Adda ti panagtalekda iti Dios ken nagpaiturayanda
kadagiti assawada. 6 Nagtulnog ni Sara ken ni
Abaraham iti kastoy a wagas ken inawaganna isuna
nga “apona”. Annaknakayo itan no agaramidkayo iti
naimbag ken no saankayo nga agbuteng iti riribuk. 7 Iti
isu met laeng a wagas, dakayo nga assawa a lallaki ket
rumbeng nga agbiag kadagiti assawayo nga ammoyo
a nakapkapsutda a babbai a katakunaynay, bigbigenyo
ida a kas padayo nga umawat iti sagut ti biag.
Aramidenyo daytoy tapno saan a malappedan dagiti
kararagyo. 8 Kamauddiananna, agmaymaysakayo
amin iti panunot, naasi, agiinnayat a kas agkakabsat,
nalukneng a panagpuspuso, ken napakumbaba.
9 Saanyo a supapakan ti dakes iti dakes wenno
lais iti lais. No di ket, ituloyyo ti mangbendision, ta
naawagankayo gapu iti daytoy, tapno matawidyo ti
bendission. 10 “Ti agtarigagay nga agayat iti biag
ken mangkita iti nasayaat nga al-aldaw ket rumbeng
nga isardengna ti dilana manipud iti dakes ken dagiti
bibigna manipud iti manangallilaw a panagsasao.
11 Tallikudanna koma ti dakes ken aramidenna ti
nasayaat. Birokenna koma ti kapia ken ikagumaanna
daytoy. 12 Kitkitaen dagiti mata ti Apo dagiti nalinteg,

ken dengdenggen dagiti lapayagna dagiti kiddawda. Ngem ti rupa ti Apo ket maibusor kadagiti agar-aramid iti dakes." **13** Siasinonto ti mangdangran kadakayo, no tarigagayanyo ti naimbag? **14** Ngem no agsagabakayo gapu iti kinalinteg, nagasatkayo. Saankayo nga agbuteng kadagiti pagbutbutnganda. Saankayo a mariribukan. **15** Ngem ketdi, patgenyo ni Apo a Cristo dita pusoyo a kas nasantoan. Kankanayonkayo koma a nakasagana a mangsungbat iti siasinoman nga agsaludsod kadakayo no apay nga adda talekyo iti Dios. Aramidenyo daytoy nga addaan kinaemma ken panagraem. **16** Maaddaankayo iti nasayaat a konsensia tapno maibabain dagiti tattao a manglalais kadagiti nasayaat a biagyo kenni Cristo gapu ta agsasaoda a maibusor kadakayo a kasla agar-aramidkayo iti dakes. **17** Nasaysayaat, no pagayatan ti Dios, nga agsagabakayo iti panagar-aramid iti nasayaat ngem iti panagar-aramid iti dakes. **18** Naminsan a nagsagaba met ni Cristo gapu kadagiti basbasol. Nagsagaba ti nalinteg para kadatayo, a saan a nalinteg, tapno iragpatnatayo iti Dios. Napapatay isuna iti lasag, ngem nagbiag isuna iti espiritu. **19** Babaen iti espiritu, napan nangakasaba kadagiti espiritu nga adda ita idiay pagbaludan. **20** Saanda a nagtulnog bayat nga agur-uray ti kinaanus ti Dios kadagiti al-aldaw ni Noe, kadagiti al-aldaw nga ar-aramidenna ti daong, ket insalakan ti Dios ti sumagmamano a tattao— walo a kararua—babaen iti danum. **21** Daytoy ket simbolo ti bautismo a mangisalakan ita kadakayo, saan a kas iti pannakaugas iti rugit ti bagi, ngem kas panagpakaasi iti nasayaat a nakem iti Dios, babaen iti panagungar ni Jesu-Cristo. **22** Adda isuna iti makannawan ti Dios. Napan isuna sadi langit. Masapul a paiturayan kenkuana dagiti anghel, dagiti kinaturay ken dagiti pannakabalin.

4 Ngarud, gapu ta nagsagaba ni Cristo iti lasag, isaganayo dagiti bagbagiyo iti isu met laeng a panggep. Siasinoman a nagsagaba iti lasag ket simmardengen manipud iti basol. **2** Saanen nga agbibiag daytoy a tao para kadagiti tarigagay ti tao, ngem maipaay iti pagayatan ti Dios— para iti nabatbati pay a biagna. **3** Ta umdasen ti tiempo a naglabas iti panagaramid kadagiti kayat dagiti Hentil nga aramiden—kinaderrep, nalabes a tarigagay, panagbarbartek, pannakiin-inom, nalabes a panagrambak, ken makarimon a panagdayaw kadagiti didiosen. **4** Panpanunotenda a nakaskasdaaw a saankayo a makitimtimpuyog nga ar-aramiden dagitoy a banbanag, isu nga agsasaoda iti dakes maipanggep kadakayo. **5** Mangteddanto iti palawag iti daydiay sisasagana a mangukom kadagiti sibibiag ken natay. **6** Ta gapu iti daytoy a panggep ket naikasaba ti ebanghelio kadagiti natay, nga uray no naukomda kadagiti bagida a kas tattao, agbiagda koma a kas maiyannurot iti Dios no maipapan iti espiritu. **7** Umayen ti paggibusan iti amin a banbanag. Ngarud, agbalinkayo koma a nanakem, ken naparbeng koma ti panagpanpanunotyo para kadagiti karkararagyo. **8** Nangnangruna iti amin, maaddaankayo iti napasnek a panagayat iti tunggal maysa, ta saan nga agbirbirok ti ayat tapno matakuatan dagiti basol dagiti dadduma. **9** Ipakitayo ti panagsangailiyo iti tunggal maysa nga awanan panagtantanabutob. **10** Kas nakaawat ti tunggal maysa kadakayo iti sagut, usarenyo daytoy tapno agserbi iti tunggal maysa, kas nasayaat a mapagtalkan kadagiti adu nga awan bayadna a sagut ti Dios. **11** No ti siasinoman nga agsao, aramidenda koma a kas iti sasao ti Dios, ket no siasinoman ti agserbi, aramidenda koma manipud iti pigsa nga it-ited ti Dios, tapno maidaydayaw koma ti Dios iti amin a banbanag babaen kenni Jesu-Cristo. Kukuana ti dayag ken pannakabalin iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)** **12** Ay-ayatek, saanyo nga ibilang a kas maysa a banag a nakakaskasdaaw ti nabara a pannubok nga umay a mangpadas kadakayo, a kasla mapaspasamak kadakayo ti maysa a banag a nakakaskasdaaw. **13** Ngem agingga a mapadasyo ti panagsagsagaba ni Cristo, agragsakkayo, tapno agragsakkayo met ken agrag-o iti pannakaiparangarang ti dayagna. **14** No malaiskayo gapu iti nagan ni Cristo, nagasatkayo, gapu ta agtataeng kadakayo ti Espiritu ti dayag ken ti Espiritu ti Dios. **15** Ngem awan koma ti agsagaba kadakayo a kas mammapatay, mannanakaw, agar-aramid ti dakes, wenno mannakibiang. **16** Ngem, no adda ti agsagaba a kas Kristiano, saan koma nga agbain isuna, ngem dayawenna koma ti Dios iti dayta a nagan. **17** Ta tiempon ti panangukom a mangrugi iti sangkabbalayan ti Dios. Ket no mangrugi kadatayo, anianto ti pagbanagan dagiti saan nga agtulnog iti ebanghelio ti Dios? **18** Ket no "naisalakan ti nalinteg a tao babaen iti rigrigat, anianto ti pagbanagan dagiti saan a nadiosan a tao ken ti managbasol?" **19** Bay-anyo ngarud a dagiti agsagsagaba mayannurot iti pagayatan ti Dios ket italekda dagiti kararuada iti

napudno a Namarsua bayat nga agar-aramidda iti nasayaat.

5 Bagbagaak dagiti panglakayenyo, Siak, maysa a panglakayen a padayo ken maysa a saksi iti panagsagsagaba ni Cristo, ken maysa met a makipagpaset iti dayag a maiparangarangto. **2** Bagbagaankayo ngarud a panglakayen, aywananyo dagiti arban ti Dios nga adda kadakayo. Kitaenyo ida, saan a gapu ta kasapulan nga aramidenyo, ngem gapu ta isu ti tarigagayyo mayannurot iti pagayatan ti Dios. Kitaenyo ida, saan a para iti kinaagum iti kuarta, ngem sipapalubos. **3** Saankayo nga agtignay a kas apo kadagiti tattao nga adda iti panangaywanyo, ngem agbalinkayo koma a pagulidanan kadagiti arban. **4** Inton maiparangarang ti Katan-okan a Pastor, awatenyonto iti saan nga agkupkupas a nadayag a korona. **5** Kasta met, dakayo nga agtutubo a lallaki, agpaituraykayo kadagiti natataengan ngem kadakayo. Aminkayo, kawesanyo dagiti bagbagiyo iti kinapakumbaba ken agserbikayo iti tunggal maysa, ta busoren ti Dios ti natangsit, ngem paraburanna dagiti napakumbaba. **6** Ipakumbabayo ngarud dagiti bagbagiyo iti mannakabalin nga ima ti Dios tapno itag-aynakayonto inton dumteng iti maitutop a tiempo. **7** Ikamangyo amin a pakariribukanyo kenkuana, gapu ta maseknan isuna kadakayo. **8** Agparbengkayo, agsiputkayo. Ti kalabanyo, ti diablo, ket kasla agngerngernger a leon a magmagna iti aglawlaw, nga agsapsapul iti alun-onenna. **9** Agtakderkayo a maibusor kenkuana. Papigsaenyo ti pammatiyo. Ammoyo nga uray dagiti kakabsatyo nga adda ditoy lubong ket agib-ibtur iti isu met laeng a panagsagsagaba. **10** Kalpasan nga agsagabakayo iti apagbiit, ti Dios iti amin a parabur, a nangayab kadakayo iti agnanayon a gloriana kenni Cristo, ket palaingennakayonto, patibkerennakayonto, ken papigsaennakayonto. **(aiōnios g166)** **11** Maited koma kenkuana ti panagturay iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)** **12** Ibilangko ni Silvano a kas napudno a kabsat, ken nagsuratak kadakayo iti ababa babaen kenkuana. Bagbagaankayo ken paneknekak kadakayo a ti insuratko ket isu ti pudno a parabur ti Dios. Agtakderkayo iti daytoy. **13** Isuna nga adda idiay Babilonia, a napili a kas kadakayo, kablaawandakayo, ken ni Marcos, nga anakko, kablaawannakayo. **14** Agkikinnablaawkayo a buyogen iti agek ni ayat. Kapia koma kadakayo amin nga adda ken Cristo.

2 Pedro

1 Ni Simon Pedro, maysa a tagabu ken apostol ni Jesu-Cristo, kadagidiay a nakaawat iti isu met laeng a napateg a pammati kas inawatmi, pammati iti kinalinteg iti Diostayo ken Manangisalakan a ni Jesu-Cristo. **2** Umadda koma ti parabur kadakayo; rumang-ay koma ti kapia babaen iti pannakaammoyo iti Dios ken ni Jesus nga Apotayo. **3** Iti panakabalin ti Dios, amin a banbanag a kasapulan tapno maaddaantayo iti biag ken agbiagtayo iti nadiosan a panagbiag ket naipaay kadatayo babaen iti pannakaammo iti Dios a nangayab kadatayo babaen iti bukodna a dayag ken kinaimbag. **4** Babaen kadagitoy, intedna kadatayo dagiti napateg ken naindaklan a karkari. Inaramidna daytoy tapno mabalinyo iti makibingay iti nadiosan a kababalinna, iti pananglikliyo iti pannakadadael nga adda iti lubong gapu kadagiti dakes a tarigagay. **5** Gapu iti daytoy, aramidenyo ti amin a kabaelanyo a manginayon iti kinaimbag iti pammatiyo, ken iti kinaimbagyo, inayonyo ti pannakaammo. **6** Iti pannakaammoyo, inayonyo ti kinamanagteppel, ken iti kinamanagteppelyo, inayonyo ti panagibtur, ken iti panagibturyo, inayonyo ti nadiosan a panagbiag. **7** Iti nadiosan a panagbiagyo, inayonyo ti nainkabsatan a panangipateg, ken iti nainkabsatan a panangipateg, inayonyo ti ayat. **8** No adda kadakayo dagitoy a banbanag ken dumakdakkelda kadakayo, saankayonto nga agbalin a baog wenno saan a nabunga iti pannakaammo kenni Apotayo a Jesu-Cristo. **9** Ngem siasinoman nga agkurang kadagitoy a banbanag ket ti asideg laeng ti makitana; bulsek isuna. Nalipatanna ti pannakadalusna manipud kadagiti nagkauna a basbasolna. **10** Ngarud, kakabsat, aramidenyo ti amin a kabaelanyo a mamagbalin iti nakaayaban ken pannakapiliyo a natalged para kadakayo. No aramidenyo dagitoy a banbanag, saankayonto a maitibkol. **11** Iti kasta, aglaplapusananto a maipaay kadakayo ti pagserkan iti agnanayon a pagarian ti Apo ken Mangisalakantayo a ni Jesu-Cristo. **(aiōnios g166)** **12** Ngarud, nakasaganaak a kankanayon a mangipalagip kadakayo kadagitoy a banbanag, numan pay ammoyon dagitoy, ken natibkerkayon iti kinapudno. **13** Panagkunak ket maiparbeng a riingenkayo ken palagipankayo maipanggep kadagitoy a banbanag, kabayatan nga addaak iti daytoy a tolda. **14** Ta ammok nga ikkatekto daytoy a toldak iti mabiit, kas impakita kaniak ni Apotayo a Jesu-Cristo. **15** Aramidek ti amin a kabaelak tapno kanayonyonto a laglagipen dagitoy a banbanag kalpasan iti ipapanawko. **16** Ta saanmi a sinurot dagiti sinisikap a binalabala laeng ti panunot idi imbagami kadakayo ti maipapan iti pannakabalin ken ti panagparang ni Apotayo a Jesu-Cristo, ngem nasaksianmi ti kinatan-okna. **17** Inawatna manipud iti Dios Ama ti dayaw ken dayag idi ibagbaga ti timek kenkuana manipud iti Natan-ok a Dayag a kunana, "Daytoy ti Anakko nga ay-ayatek, a pakaay-aywak la unay." **18** Nangngegmi daytoy a timek a nagtaud sadi langit, kabayatan a kadduami isuna idiay tapaw ti nasantoan a bantay. **19** Adda kadakami daytoy a sao a naipadto a napatalged, nga isu iti ipangpangagyo a nasayaat. Maiyarig daytoy iti agranranniag a silaw iti nasipnget a disso agingga a dumteng ti agsapa ken agsingising ti bituen iti agsapa kadagiti puspusoyo. **20** Ammoenyo nga umuna daytoy, nga iti naisurat a padto ket saan a nagtaud iti bukod a kapanunotan ti profeta **21** Ta awan ti padto nga immay babaen iti pagayatan ti tao, ngem babaen kadagiti tattao nga indalan ti Espiritu Santo a nangisao iti sao a nagtaud iti Dios.

2 Adda dagiti palso a profeta nga immay kadagiti Israelita, ken addanto met dagiti palso a manursuro nga umay kadakayo. Iyegda a sililimed dagiti makadadael nga inuulbod a sursuro, ken ilibakdanto ti Apo a nanggatang kadakuada. Mangiyegda iti napardas a pannakadadael kadagiti bagbagida. **2** Adunto ti sumurot kadagiti panaggartemda, ken babaen kadakuada matabbaawanto ti dalan ti kinapudno. **3** Siaagum a pagkuartaandakayonto babaen kadagiti makaallilaw a sasao. Saanto nga aguray iti nabayag ti pannakadusada a maibusor kadakuada; ti pannakadadaelda ket saan a nakaturog. **4** Ta saan a kinaasian ti Dios dagiti anghel a nagbasol. Ngem ketdi inyawatna ida iti Tartarus tapno makawaranda iti nauneg a kasipngetan agingga iti pannakaukom. **(Tartaroō g5020)** **5** Ken saanna a kinaasian ti nagkauna a lubong. Ngem ketdi, inaywananna ni Noe, nga agipadpadamag iti kinalinteg, agraman dagiti pito a dadduma pay, idi inyegna ti layus iti lubong dagiti saan a nadiosan. **6** Ket pinagbalin ti Dios a dapu ti siudad ti Sodoma ken Gomora ken dinusana isuda iti pannakadadael, kas pakakitaan iti umayto kadagiti saan a nadiosan. **7** Ngem idi inaramidna dayta, inispalna ni Lot a

nalinteg, a marirribukan unay gapu iti narugit a kababalin dagiti awanan linteg a tattao. 8 Ta dayta a nalinteg a tao, a nakipagnanaed kadakuada iti inaldaw, ket matutuokan ti nalinteg a karauana gapu iti nakitana ken nangeganna. 9 No kasta ngarud, ammo ti Apo no kasanona nga ispalen dagiti nadiosan a tattao manipud iti pannakasuot, ken no kasanona a dusaen dagiti managdakdakes a tattao iti aldaw ti pannakaukom. 10 Ad-adda a pudno daytoy kadagiti agtultuloy a mangar-aramid kadagiti narugit a tarigagay ti lasag ken dagiti manglais iti turay. Naturedda ken ti pagayatanda ti sursurotenda. Saanda a mabuteng a mangtabbaaw kadagiti nadayag. 11 Dagiti anghel ket napigpigsa ken addaanda iti dakdakkel a kabaelan ngem dagiti amin a tattao, ngem saanda nga ak-akusaran iti Dios dagiti tattao. 12 Ngem dagitoy nga awan panunotna nga ayup ket gagangay a naaramid a matiliw ken madadael. Saanda nga am-ammo no ania ti um-umsienda. Madadaeldanto. 13 Madangranda gapu iti supapak dagiti biddut nga ar-aramidda. Agbiagda iti ragragsak kabayatan iti aldaw. Isuda dagiti mansa ken mulit. Ragragsakenda dagiti makaallilaw a pakaragsakan kabayatan a makidaydayada kadakayo. 14 Napnoan dagiti matada kadagiti mannakikamalala a babbai; saanda a pulos a mapnek iti basol. Sulisogenda dagiti agalla-alla a kararua iti panagaramid iti biddut, ken sinanay dagiti pusoda iti kinaagum, nailunodda nga ubbing. 15 Pinanawanda ti umno a dalan. Naiyaw-awanda ken sinurotda ti dalan ni Balaam nga anak ni Bosor, a nangtarigagay a mangawat iti bayad gapu iti kinadakes. 16 Ngem pannakatubngar ti nagun-odna gapu iti bukodna a panagsalungasing. Maysa nga umel nga asno a nagsao iti timek ti tao ti namagsardeng iti kinamauyong ti profeta. 17 Maiyarig dagitoy kadagiti ubbog nga awan danumna. Kaslada kadagiti ul-ulep nga iturong iti bagyo. Naisaganan ti napuskol a sipnget maipaay kadakuada. 18 Agsaoda iti nakuspag nga ubbaw. Sulisogenda dagiti tattao babaen iti tarigagay iti lasag. Sulisogenda dagiti tattao a mangpadas a manglisi kadagiti agbiag iti biddut. 19 Ikarida ti pannakawayawaya kadakuada, ngem isuda a mismo ket tagabu iti pannakadadael. Ta agbalin ti tao a tagabu iti aniaman a mangparmek kenkuana. 20 Siasinoman a makalibas iti panangmulit ti lubong babaen iti pannakaammo iti Apo ken Mangisalakan a ni Jesu-Cristo, kalpasanna, agsubli manen kadagidiay a pakamulitan, agbalin daytoy a dakdakes pay para kadakuada ngem idi damo. 21 Nasaysayaat pay koma no saanda laengen a naammoan ti dalan ti kinalinteg ngem ti naammoanda ket tallikodanda ti nasantoan a bilin a naidanon kadakuada. 22 Pudno daytoy a proberbio para kadakuada: “Sublian ti aso ti bukodna a sarwa. Agsubli ti nabugoan a baboy iti pitak.”

3 Ita, insuratko daytoy a maikadua a suratko kadakayo a patpatgek tapno paregtaek ti napudno a panunotyo 2 tapno malagipyo dagiti sasao a naibaga idin babaen kadagiti nasantoan a profeta ken maipanggep iti bilin ti Apo ken mannubbottayo babaen kadagiti apostolyo. 3 Ammoenyo daytoy nga umuna; addanto dagiti mananglalais nga umay kadagiti maudi nga al-aldaw a manglaisdakayo, ket agtignayda segun kadagiti bukodda a tarigagay, 4 ket kunaenda, “Ayanna ti kari ti panagsublina? Natayen dagiti ammatayo, ngem awan met iti nagbaliwan dagiti amin a banbanag manipud idi rugrugi ti pannakaparsua." 5 Inggagarada a linipat a dagiti langit ken ti daga ket naipasdek manipud iti danum, ken babaen iti danum iti nabayagen a panawen, babaen iti sao ti Dios, 6 ket babaen iti saona ken iti danum, nadadael ti lubong iti pannakalayusna iti dayta a tiempo. 7 Ngem ita, naisagana dagiti langit ken ti daga babaen iti dayta met laeng a sao para iti apuy, ket naisaganada para iti aldaw ti pannakaukom ken iti pannakadadael dagiti saan a nadiosan a tattao. 8 Rumbeng a saanyo a liplipatan daytoy, ay-ayatek, nga iti maysa nga aldaw ti Apo ket kasla sangaribu a tawen, ken ti sangaribu a tawen ket kasla maysa nga aldaw. 9 Saan a nabuntog nga agtignay ti Dios maipapan kadagiti karina, a kas pagarupen dagiti dadduma a daytoy ket kinabuntog, ngem naanus isuna kadakayo. Saanna a tarigagayan a mapukaw ti uray maysa kadakayo, ngem tarigagayna nga ipalubos a maaddaan iti tiempo ti amin nga agbabawi. 10 Nupay kasta, ti aldaw ti Apo ket umay a kasla mannanakaw. Mapukawto dagiti langit a buyogan iti napigsa nga ariwawa. Mapuoranto dagiti elemento babaen iti apuy ket maiparangarangto ti daga ken dagiti aramid nga adda iti daytoy. 11 Agsipud ta amin dagitoy a banbanag ket madadaelto iti kastoy a wagas, ania a kita ti tattao ti rumbeng koma a pagbalinanyo? Masapul nga agbiagkayo iti nasantoan ken nadiosan a panagbiag. 12 Masapul a mangnamnamakayo ken agapurakayo maipapan iti iyaay ti aldaw ti Dios. Iti dayta nga aldaw, madadaelto dagiti langlangit babaen iti apuy ken marunawto dagiti elemento gapu iti napalalo unay a pudot. 13 Ngem segun iti karina, urayentayo dagiti baro a langit

ken ti baro a daga, a pagnanaedan ti kinalinteg. **14** Ngarud, patpatgek, agsipudta namnamaenyo dagitoy a banbanag, aramidenyo ti amin a kabaelanyo tapno saankayo a mamulitan ken awan iti pakapilawanyo, ken addaankayo iti nasayaat a panakakikadua kenkuana. **15** Ken ibilangyo a pannakaisalakan ti kinaanus ti Apotayo, kas insurat kadakayo ti patpatgenyo a kabsat a ni Pablo, manipud iti sirib a naited kenkuana. **16** Kanayon a dakdakamaten ni Pablo dagitoy a banbanag kadagiti amin a suratna, nga adda dagiti banbanag a narigat a maawatan. Ballikugen dagiti saan a nasuroan ken saan a natalged a tattao dagitoy a banbanag, a kas met laeng iti ar-aramidenda kadagiti dadduma pay a nasantoan a sursurat, a mangitunda kadakuada iti pakadadaelan. **17** Ngarud, dakayo a patpatgek, agsipud ta ammoyon dagitoy a banbanag, annadanyo dagiti bagbagiyo tapno saankayo nga agturong iti pakaiyaw-awanan babaen iti panangallilaw dagiti awanan-linteg a tattao ket mapukawyo ti bukodyo a kinapudno. **18** Ngem dumakkelkayo iti parabur ken pannakaammoyo iti Apotayo ken Manangisalakantayo a ni Jesu-Cristo. Maipaay koma kenkuana ti dayaw, ita ken iti agnanayon. Amen! **(aiōn g165)**

1 Juan

1 Ti adda manipud idi punganay, a nangeganmi, a
mismo a nakitami, a minatmatanmi, ken iniggaman
dagiti imami - mainaig iti Sao ti biag. **2** Ken ti biag ket
naipakaammo, ken nakitami, ken sinaksianmi, ken
ipakaammomi kadakayo ti biag nga agnanayon, nga
adda iti Ama, ken naipakaammo kadatayo. **(aiōnios g166)**
3 Ti nakitami ken nangngeganmi ket ipakaammomi met
kadakayo, tapno maaddaankayo met iti pannakikadua
kadakami. Ken ti pannagkakaduatayo ket adda iti
Ama ken iti Anakna, ni Jesu-Cristo. **4** Ket isursuratmi
dagitoy a banbanag kadakayo, tapno mabalin nga
agbalin koma a naan-anay ti rag-otayo. **5** Daytoy
ti mensahe a nangeganmi manipud kenkuana ken
ibagami kadakayo: Ti Dios ket lawag ket pulos
nga awan kinasipnget kenkuana. **6** No ibagatayo
nga addaantayo iti pannakikadua kenkuana ket
magmagnatayo met iti kasipngetan, agul-ulbodtayo
ken saantayo nga ar-aramiden ti kinapudno. **7** Ngem
no magmagnatayo iti lawag gapu ti isuna ket adda iti
lawag, addaantayo iti pannakikadua iti tunggal maysa,
ken ti dara ni Jesus nga Anakna ket dalusannatayo
manipud iti amin a basol. **8** No ibagatayo nga awan
basoltayo, al-allilawentayo dagiti bagitayo, ken ti
kinapudno ket awan kadatayo. **9** Ngem no ipudnotayo
dagiti basoltayo, isuna ket mapagtalkan ken nalinteg
a mamakawan kadatayo kadagiti basoltayo ken
dalusannatayo manipud iti amin a kinakillo. **10** No
ibagatayo a saantayo a nakabasol, pagbalbalinentayo
isuna nga ulbod, ken ti saona ket awan kadatayo.

2 Patpatgek nga annakko, isursuratko dagitoy a
banbanag kadakayo tapno saankayo koma nga
agbasol. Ngem no agbasol ti siasinoman, addaantayo
iti mangibabaet iti Ama, ti nalinteg a ni Jesu-Cristo. **2**
Isuna ti nakapnekan ti Dios a nakapakawanan dagiti
basoltayo, ket saan laeng a para kadatayo, ngem
kasta met a maipaay iti sangalubongan. **3** Babaen
iti daytoy, ammotayo nga am-ammotayo isuna, no
tungtungpalentayo dagiti bilbilinna. **4** Isuna nga
agkunkuna nga, “Am-ammok ti Dios,” ngem saanna
met a tungtungpalen dagiti bilin ti Dios ket maysa
nga ulbod, ken ti kinapudno ket awan kenkuana.
5 Ngem siasinoman a mangsalimetmet iti saona,
pudno nga iti dayta a tao ket nagbalin a naan-anay
ti ayat ti Dios. Babaen iti daytoy, ammotayo nga
addatayo kenkuana. **6** Isuna nga agkunkuna nga
agtaltalinaed isuna iti Dios ket rumbeng met ngarud a
magmagna a kas iti pannagna ni Jesu-Cristo. **7** Ay-
ayatek, saan a baro ti bilin nga isursuratko kadakayo,
ngem daytoy ket daan a bilin nga addan kadakayo
manipud idi punganay. Ti daan a bilin ket isu ti sao
a nangngeganyo. **8** Nupay kasta, baro a bilin ti
isursuratko para kadakayo, a pudno kenni Cristo ken
kadakayo, gapu ta ti sipnget ket aglablabasen, ken
ti pudno a lawag ket agranraniagen. **9** Isuna nga
agkunkuna nga isu ket adda iti lawag ket gurguraenna
met ti kabsatna, ket adda iti sipnget, nga uray ita. **10**
Isuna a mangay-ayat iti kabsatna ket agtaltalinaed iti
lawag ken awan iti tiempo ti pannakaitublak kenkuana.
11 Ngem isuna a manggurgura iti kabsatna ket adda
iti sipnget ken magmagna iti sipnget; saanna nga
ammo no sadino ti papananna, gapu ta kinullaapan
ti sipnget dagiti matana. **12** Agsuratak kadakayo,
patpatgek nga annak, gapu ta napakawanen dagiti
basbasolyo maigapu iti nagan ni Cristo. **13** Agsuratak
kadakayo, amma, gapu ta ammoyo isuna nga addan
idi punganay. Agsuratak kadakayo, agtutubo a, gapu
ta napagballigianyo ti diablo. Nagsuratak kadakayo,
ub-ubbing, gapu ta am-ammoyo ti Ama. **14** Nagsuratak
kadakayo, amma, gapu ta ammoyo isuna nga addan
idi punganay. Nagsuratak kadakayo, agtutubo, gapu
ta napigsakayo, ken ti sao ti Dios ket agtaltalinaed
kadakayo, ken napagballigianyo ti diablo. **15** Saanyo
nga ayaten ti lubong wenno dagiti banbanag nga adda
iti lubong. No addaman ti mangay-ayat iti lubong,
ti ayat ti Ama ket awan kenkuana. **16** Ta amin nga
adda iti lubong, ti kinaderrep ti lasag, ti kinaderrep
dagiti mata, ken ti kinapalangguad iti biag, ket saan
a naggapu iti Ama ngem naggapu iti lubong. **17**
Ti lubong ken ti tarigagayna ket mapukaw. Ngem
siasinoman nga agaramid iti pagayatan ti Dios ket
agtalinaed iti agnanayon. **(aiōn g165)** **18** Annak, daytoy
ti maudi nga oras. Kas iti nangngeganyo a ti anti-
cristo ket um-umay, uray pay ita ket adun dagiti
anti-cristo nga immay, babaen iti daytoy, ammotayo
a daytoyen ti maudi nga oras. **19** Pimmanawda
manipud kadatayo, ngem isuda ket saantayo a kadua.
Ta no kaduatayo koma ida, nagtultuloyda koma a
kaduatayo; ngem pimmanawda tapno maipakita nga
isuda ket saantayoa kadua. **20** Ngem addaankayo iti
pannakapulot manipud iti Nasantoan, ken ammoyo ti
amin a kinapudno. **21** Saanak a nagsurat kadakayo
gapu ta saanyo nga ammo ti kinapudno, ngem gapu
ta ammoyo daytoy ken gapu ta awan kinaulbod a
naggapu iti kinapudno. **22** Siasino ti ulbod no saan
a ti mangilibak a ni Jesus ti Cristo? Daytoy a tao ti

anti-cristo, agsipud ta ilibakna ti Ama ken ti Anak. **23** Awan ti siasinoman a mangilibak iti Anak nga adda kenkuana ti Ama. Siasinoman a mangbigbig iti Anak ket adda met kenkuana ti Ama. **24** Dakayo met, agtalinaed koma kadakayo ti nangngeganyo manipud idi punganay. No dayta a nangngeganyo manipud idi punganay ket agtalinaed kadakayo, agtalinaedkayonto met iti Anak ken iti Ama. **25** Ken daytoy ti kari nga inkarina kadatayo; ti agnanayon a biag. **(aiōnios g166)** **26** Dagitoy a banbanag a naisuratko kadakayo maipanggep kadagiti mangiyaw-awan kadakayo. **27** Ket no maipapan kadakayo, ti pannakapulot a naawatyo manipud kenkuana ket nagtalinaed kadakayo, ket saanyo a kasapulan ti siasinoman a mangisuro kadakayo. Ngem ti panangisuro kadayo ti pammulotna iti maipanggep kadagiti amin a banbanag ket pudno ken saan nga inu-ulbod, ket kas iti insurona kadakayo, agtalinaedkayo kenkuana. **28** Ket ita, patpatgek nga annak, agtalinaedkayo kenkuana, tapno inton agparang isuna, maaddaantayo koma iti kinatured ken saantayo nga agbain iti sangoananna iti iyuumayna. **29** No ammoyo nga isuna ket nalinteg, ammoyo nga amin a mangar-aramid iti kinalinteg ket naipasngay kenkuana.

3 Kitaenyo no ania a kita ti panagayat ti impaay kadatayo ti Ama, nga uray la naawagantayo iti annak ti Dios, ken daytoy ti kinasiasinotayo! Gapu iti daytoy, saannatayo nga am-ammo ti lubong, gapu ta saan isuna nga am-ammo ti lubong. **2** Ay-ayatek, ita ket annaknatayon ti Dios, ken saanpay a naiparangarang no anianto ti pagbalinantayo. Ammotayo nga inton agparang ni Cristo, agbalintayonto a kas kenkuana, ta makitatayonto isuna iti kinasiasinona. **3** Ken amin nga addaan iti kastoy a kinatalged kenkuana maipanggep iti masakbayan ket paspasin-awenna ti bagina a kas met kenkuana a nasin-aw. **4** Amin nga agtultuloy iti panagbasol ket agar-aramid iti aramid nga awanan-linteg. Ta ti basol ket kinaawan-linteg. **5** Ammoyo a ni Cristo ket naipakaammo tapno mangikkat kadagiti basbasol. Ket kenkuana, awan ti basol. **6** Awan ti agtalinaed kenkuana nga agtultuloy iti panagbasol. Awan ti siasinoman nga agtultuloy nga agbasbasol a nakakita kenkuana wenno nakaam-amo kenkuana. **7** Patpatgek nga annak, saanyo nga itulok nga adda mangiyaw-awan kadakayo. Isuna nga agar-aramid iti kinalinteg ket nalinteg, a kas kenni Cristo a nalinteg. **8** Isuna nga agar-aramid iti basol ket kukua ti diablo, ta ti diablo ket nagbasol manipud idi punganay. Daytoy ti makagapu a naiparangarang ti Anak ti Dios, tapno dadaelenna dagiti trabaho ti diablo. **9** Siasinoman a naipasngay iti Dios ket saan nga agbasol, gapu ta agtaltalinaed kenkuana ti bukel ti Dios. Saan isuna a makapagtultuloy nga agbasol, gapu ta naipasngay isuna iti Dios. **10** Iti daytoy, dagiti annak ti Dios ken dagiti annak ti diablo ket naiparangarang. Siasinoman a saan a mangaramid iti nalinteg ket saan a naggapu iti Dios, uray ti saan a mangay-ayat iti kabsatna. **11** Ta daytoy ti mensahe a nangngeganyo manipud idi punganay, a masapul nga agiinnayattayo, **12** saan a kas kenni Cain a kukua ti diablo ken nangpatay iti kabsatna a lalaki. Ken apay a pinatayna isuna? Gapu ta dagiti aramidna ket dakes, ket dagiti aramid ti kabsatna a lalaki ket nalinteg. **13** Saankayo nga agsiddaaw, kakabsatko, no kaguradakayo ti lubong. **14** Ammotayo a nakalasattayon manipud iti patay ket addatayon iti biag, gapu ta ay-ayatentayo dagiti kakabsat. Siasinoman a saan nga agayat ket agtalinaed iti patay. **15** Siasinoman a manggura iti kabsatna ket mammapatay. Ket ammoyo a ti agnanayon a biag ket saan nga agtalinaed iti mammapatay. **(aiōnios g166)** **16** Babaen iti daytoy nga ammotayo ti ayat, gapu ta inted ni Cristo ti biagna gapu kadatayo. Rebbengtayo met ngarud nga ipaay dagiti biagtayo para kadagiti kakabsat. **17** Ngem kasano a maibaga nga adda ti ayat ti Dios iti siasinoman nga addaan kadagiti banbanag iti lubong a makakita iti kabsatna nga agkasapulan, ngem iserrana met ti manangngaasi a pusona iti agkasapulan iti tulongna? **18** Patpatgek nga annak, saantayo nga agayat iti sao laeng wenno iti dila, ngem iti aramid ken kinapudno. **19** Babaen iti daytoy nga ammotayo nga addatayo iti kinapudno ken patalgedentayo ti pusotayo iti sanggoananna. **20** Gapu ta no akusarannatayo ti pusotayo, dakdakkel ti Dios ngem ti pusotayo, ken ammona ti amin a banag. **21** Ay-ayatek, no saannatayo nga akusaran dagiti pusotayo, addaantayo iti kinatalged iti Dios. **22** Ken aniaman a dawatentayo ket awatentayo manipud kenkuana, gapu ta tungtungpalentayo dagiti bilinna ken ar-aramidentayo dagiti banbanag a makaay-ayo iti imatangna. **23** Ken daytoy ti bilinna, a masapul a mamatitayo iti nagan ti Anakna a ni Jesu-Cristo ken agiinnayattayo - gapu ta intedna kadatayo daytoy a bilin. **24** Isuna a mangtungtungpal kadagiti bilbilin ti Dios ket agtalinaed kenkuana, ken agtaltalinaed ti Dios kenkuana. Ken babaen iti daytoy nga ammotayo

nga agtaltalinaed isuna kadatayo, babaen iti Espiritu nga intedna kadatayo.

4 Ay-ayatek, saankayo a mamati lattan iti tunggal espiritu, ngem suotenyo dagiti espiritu tapno makitayo no naggapuda iti Dios, gapu ta adu a palso a profeta ti nagwaras iti lubong. **2** Babaen iti daytoy, maammoanyo ti Espiritu ti Dios - tunggal espiritu a mangbigbig a ni Jesu-Cristo nga immay iti lasag ket naggapu iti Dios, **3** ken tunggal espiritu a saan a mangbigbig kenni Jesus ket saan a naggapu iti Dios. Daytoy ti espiritu ti anti-cristo, a nangngeganyo nga umay, ken ita ket addan iti lubong. **4** Dakayo ket iti Dios, patpatgek nga annak, ken napagballigianyo dagidiay nga espiritu, gapu ta isuna nga adda kadakayo ket dakdakkel ngem isuna nga adda iti lubong. **5** Dagidiay nga espiritu ket iti lubong, ngarud dagiti ibagada ket mainaig iti lubong, ken ti lubong ket dumngeg kadakuada. **6** Datayo ket iti Dios. Isuna a makaam-ammo iti Dios ket dumngeg kadatayo. Isuna a saan a makaam-ammo iti Dios ket saan a dumngeg kadatayo. Babaen iti daytoy nga ammotayo ti espiritu ti kinapudno ken ti espiritu ti biddut. **7** Ay-ayatek, agiinnayattayo, ta ti ayat ket iti Dios, ken amin nga agay-ayat ket naipasngay iti Dios ken am-ammona ti Dios. **8** Ti tao a saan nga agayat ket saanna nga am-ammo ti Dios, ta ti Dios ket ayat. **9** Iti daytoy, ti ayat ti Dios ket naiparangarang kadatayo, nga imbaon ti Dios ti bugbugtong nga anakna iti lubong tapno mabalintayo nga agbiag babaen kenkuana. **10** Iti daytoy ket ti ayat, saan a gapu ta inayattayo ti Dios, ngem gapu ta inayatnatayo, ken imbaonna ti Anakna tapno agbalin a pakapnekan ti Dios a pakapakawanan dagiti basbasoltayo. **11** Ay-ayatek, no inay-ayatnatayo unay ti Dios, rebbengtayo met nga ayaten ti maysa ken maysa. **12** Awan ti siasinoman a nakakita iti Dios. No ay-ayatentayo ti maysa ken maysa, agtalinaed ti Dios kadatayo, ken ti ayatna ket nagbalin a naan-anay kadatayo. **13** Babaen iti daytoy, ammotayo nga agtalinaedtayo kenkuana ken isuna kadatayo, gapu ta intedna ti Espirituna kadatayo. **14** Ket nakitatayo ken nagsaksitayo a ti Ama ket imbaonna ti Anakna tapno agbalin a Manangisalakan ti lubong. **15** Siasinoman a mangbigbig a ni Jesus ket ti Anak ti Dios, agtaltalinaed kenkuana ti Dios, ken isuna iti Dios. **16** Ket ammotayo ken namatitayo iti ayat ti Dios kadatayo. Ti Dios ket ayat, ket isuna nga agtaltalinaed iti ayat ket agtaltalinaed iti Dios, ken agtaltalinaed ti Dios kenkuana. **17** Iti daytoy, nagbalin a naan-anay ti ayat kadatayo, tapno maaddaantayo koma iti kinatalged iti aldaw ti pannaka-ukom, gapu ta kas kenkuana, addatayo met iti daytoy a lubong. **18** Awan panagbuteng iti ayat. Ngem ti naan-anay nga ayat ket paksiatenna ti buteng, gapu ta ti buteng ket mainaig iti pannakadusa. Ngem ti agbuteng ket saan a nagbalin a naan-anay iti ayat. **19** Agayattayo, gapu ta immuna nga inayatnatayo ti Dios. **20** No adda agkuna nga, “Ay-ayatek ti Dios” ngem kagurana met ti kabsatna, isuna ket ulbod; ta isuna a saan a mangay-ayat iti kabsatna a nakitana, ket saanna a kabaelan nga ayaten ti Dios a saanna a nakita. **21** Ken adda kadatayo daytoy a bilin manipud kenkuana: Siasinoman a mangay-ayat iti Dios ket masapul nga ayatenna met ti kabsatna.

5 Siasinoman a mamati a ni Jesus ti Cristo ket naipasngay iti Dios. Ken siasinoman a mangay-ayat kenkuana a nagtaud iti ama ket ay-ayatenna met dagiti annakna. **2** Babaen iti daytoy, ammotayo nga ay-ayatentayo dagiti annak ti Dios, no ay-ayatentayo ti Dios ken ar-aramidentayo dagiti bilinna. **3** Ta daytoy ti panagayat a maipaay iti Dios - ti panangtungpaltayo kadagiti bilbilinna. Ken saan a makapadagsen dagiti bilinna. **4** Ta amin a naipasngay iti Dios ket mapagballigianda ti lubong. Ken daytoy ti balligi a nangparmek iti lubong, ti pammatitayo. **5** Siasino ti mangparparmek iti lubong? Ti mamati a ni Jesus ket ti Anak ti Dios? **6** Isuna daydiay immay babaen iti danum ken dara -ni Jesu-Cristo. Saan laeng isuna nga immay babaen iti danum, ngem babaen iti danum ken dara. **7** Ta adda dagiti tallo nga agsaksi, **8** ti Espiritu, ti danum ken ti dara. Dagitoy a tallo ket umanamong iti maysa ken maysa. **9** No awatentayo ti panangsaksi dagiti tao, ad-adda pay a natan-ok ti saksi ti Dios. Ta ti pammaneknek ti Dios ket daytoy - nga isuna ket nagbalin a saksi mainaig iti Anakna. **10** Isuna a mamati iti Anak ti Dios ket addaan iti pammaneknek iti bagina. Isuna a saan a mamati iti Dios ket pinagbalinda isuna nga ulbod, gapu ta saan isuna a namati kadagiti saksi nga inted ti Dios mainaig iti Anakna. **11** Ken ti saksi ket daytoy - nga inted ti Dios kadatayo ti agnanayon a biag, ken daytoy a biag ket adda iti Anakna. **(aiōnios g166)** **12** Isuna nga adda kenkuana ti Anak ket adda kenkuana ti biag; isuna nga awan kenkuana ti Anak ti Dios ket awan kenkuana ti biag. **13** Insuratko dagitoy a banbanag kadakayo, tapno maammoanyo koma nga addaankayo iti agnanayon a biag, kadakayo

a mamati iti nagan ti Anak ti Dios. **(aiōnios g166)** **14** Ken daytoy ti kinatalged nga adda kadatayo iti sangoananna, a no dumawattayo iti aniaman a maiyannatup iti pagayatanna, denggennatayo. **15** Ken no ammotayo a dengdenggennatayo - aniaman a dawatentayo kenkuana - ammotayo nga awatentayo ti aniaman nga idawattayo kenkuana. **16** No adda man ti makakita a nagbasol ti kabsatna iti basol a saan nga agtungpal iti ipapatay, masapul nga agkararag isuna, ket ikkan isuna ti Dios iti biag. Ti dakdakamatek ket dagiti agbasbasol a saan nga agtungpal iti ipapatay. Adda basol nga agtungpal iti ipapatay. Saanko nga ibagbaga a masapul nga agkararag isuna mainaig iti dayta. **17** Amin a kinakillo ket basol; ngem adda basol a saan nga agtungpal iti ipapatay. **18** Ammotayo a siasinoman a naipasngay iti Dios ket saan nga agbasol. Ngem isuna a naipasngay iti Dios ket iliklik isuna ti Dios manipud iti kinadakes, ket saan isuna a madangran ti diablo. **19** Ammotayo a datayo ket iti Dios, ken ti sangalubongan ket adda iti tengngel daydiay managdakdakes. **20** Ngem ammotayo a ti Anak ti Dios ket immay ken intedna kadatayo iti pannakaawat, nga am-ammotayo isuna a pudno, ken addatayo kenkuana a pudno, iti Anakna a ni Jesu-Cristo. Isuna ti pudno a Dios ken ti agnanayon a biag. **(aiōnios g166)** **21** Patpatgek nga annak, iliklikyo dagiti bagbagiyo kadagiti didiosen.

2 Juan

1 Manipud iti panglakayen, para iti napili a babai ken
kadagiti annakna, nga ay-ayatek iti kinapudno,
ken saan laeng a siak, ngem kasta met dagiti amin
a nakaammo iti kinapudno, **2** gapu iti kinapudno
nga agtaltalinaed kadatayo ken adda kadatayo iti
agnanayon. **(aiōn g165)** **3** Parabur, asi, talna ti addanto
kadatayo manipud iti Dios Ama ken manipud kenni
Jesu-Cristo nga Anak ti Ama, iti kinapudno ken ayat.
4 Kasta unay ti ragsakko ta nasarakak dagiti dadduma
kadagiti annakmo a magmagna iti kinapudno, a kas iti
panangawattayo iti daytoy a bilin manipud iti Ama. **5**
Ket ita dawatek kenka, babai, saan a kasla nagsuratak
kenka iti baro a bilin, ngem addan kadatayo manipud
pay idi damo, a rumbeng nga ayatentayo ti maysa ken
maysa. **6** Ken daytoy ti ayat, a masapul a magnatayo
a maiyannurot kadagiti bilbilinna. Daytoy ti bilin, a
nangngegam manipud pay idi damo, a masapul a
magnaka iti daytoy. **7** Ta adu dagiti manangallilaw
a nagwaras iti lubong, ken saanda a bigbigen nga
immay ni Jesu-Cristo iti lasag. Daytoy ti manangallilaw
ken ti anti-cristo. **8** Kitaenyo dagiti bagiyo, a saanyo
a pukawen dagiti banbanag a nagrigatantayo amin,
ngem tapno mabalin a maawatyo ti naan-anay a
gungguna. **9** Siasinoman nga aginlalaing ken saan
nga agtaltalinaed iti sursuro ni Cristo ket awan
kenkuana ti Dios. Isuna nga agtaltalinaed iti sursuro
ket adda kenkuana ti Ama ken ti Anak. **10** No adda
umay kadakayo ket saanna nga inyeg daytoy a
sursuro, saanyo nga awaten isuna iti pagtaenganyo
ken saanyo a kablaawan isuna. **11** Ta ti mangkablaaw
kenkuana ket makipagpaspaset met kadagiti dakes
nga aramidna. **12** Adu dagiti banbanag a kayatko
nga isurat para kenka ken saanko a kayat nga isurat
dagitoy babaen iti papel ken tinta. Ngem namnamaek
a makaumayak kenka ken makisaoak kenka iti rupan-
rupa, tapno maan-anay koma ti ragsaktayo. **13**
Kabkablaawandaka dagiti annak ti napili a kabsatmo
a babbai.

3 Juan

1 Manipud iti panglakayen para iti patpatgek a
Gayo, nga ay-ayatek ti kinapudno. **2** Patpatgek,
Ikarkararagko a sapay koma ta rumang-ayka kadagiti
amin a banbanag ken nasayaat koma ti salun-atmo,
kas iti panagrang-ay ti kararuam. **3** Ta kasta unay
ti ragsakko idi immay dagiti kakabsat a lallaki ken
nagsaksida iti kinapudnom, kas iti pannagnam iti
kinapudno. **4** Awanen ti dakdakkel pay a pagrag-oak
ngem iti daytoy, ti manggegak a magmagna dagiti
annakko iti kinapudno. **5** Patpatgek, ipakpakitam
ti kinamatalekmo tunggal agtrabtrabahoka para
kadagiti kakabsatmo ken para kadagiti gangannaet,
6 a nagsaksi iti kinamanagayatmo iti imatang ti
iglesia. Inaramidmo iti umno iti panangparubwatmo
kadakuada iti panagdalyasatda iti wagas a maikari iti
Dios, **7** gapu ta para iti Nagan ket rimmuarda, a saanda
a dimmawat manipud kadagiti Hentil. **8** Rebbengtayo
ngarud a pasangbayen ti kas kadagitoy, tapno
agbalintayo met koma a pada nga agtrabtrabaho para
iti kinapudno. **9** Nagsuratak iti maysa a banag kadagiti
taripnong, ngem ni Diotrefes, a kayatna nga isuna ti
kangatuan kadakuada, ket saannakami nga awaten.
10 Isu't gapuna a no umayak, lagipekto dagiti ar-aramid
nga ar-aramidenna, ta agisawsawang isuna kadagiti
awan serserbina a banbanag a maibusor kadatayo
ket dakes dagiti sasawenna. Saan isuna a napnek
kadagitoy nga ar-aramid, saanna pay nga awaten
dagiti kakabsat. Paritanna dagidiay agtarigagay nga
agaramid iti daytoy ken pappapanawenna ida iti
taripnong. **11** Patpatgek, saanyo a tultuladen ti
dakes nga aramid ngem aramidenyo ti naimbag.
Ti agar-aramid iti naimbag ket iti Dios; ti agar-
aramid iti dakes ket saanna a nakita ti Dios. **12**
Saksaksian dagiti amin ni Demetrio ken saksaksian
met isuna ti kinapudno. Saksaksianmi met isuna,
ket ammom a pudno ti pammaneknekmi. **13** Adu
pay dagiti banbanag a kayatko nga isurat kenka,
ngem saanko a kayat nga isurat dagitoy babaen iti
papel ken tinta. **14** Ngem namnamaek a makitaka iti
mabiit, ken agsaritatanto iti rupan-rupa. Talna koma
ti umadda kenka. Kablaawannaka dagiti gagayyem
ditoy. Saggaysaem met a kablaawan dagiti gagayyem
dita.

Judas

1 Ni Judas, maysa nga adipen ni Jesu-Cristo ken kabsat ni Santiago, kadagidiay naayaban, nga ay-ayaten ti Dios Ama, ken nailasin a maipaay kenni Jesu-Cristo: **2** Umado koma ti asi ken talna ken ayat kadakayo. **3** Patpatgek, kabayatan nga ar-aramidek ti amin a kabaelak nga agsurat kadakayo maipanggep iti agpapada a pannakaisalakantayo, kasapulan nga agsuratak kadakayo tapno pabilgenkayo nga aramidenyo amin a kabaelanyo para iti pammati a namimpinsan a naipaima kadagiti namati. **4** Ta adda dagiti lallaki a nakastrek a sililimed kadakayo—lallaki a namarkaanen para iti pannakadusa—saanda a nasantoan a lallaki a nangballikug iti parabur ti Diostayo iti kinaderrep, ken nangilibak iti kakaisuna nga Amo ken Apotayo a ni Jesu-Cristo. **5** Ita, tarigagayko a palagipankayo—uray naammoanyon a naan-anay iti naminsan daytoy—nga insalakan ti Apo dagiti tattao manipud iti daga ti Egipto, ngem kalpasanna, dinadaelna met laeng dagidiay saan a namati. **6** Ken kadagiti anghel a saan a nagtalinaed kadagiti bukodda a saad iti turay—ngem pinanawanda ti naiparbeng a pagnaedanda a lugar—ket inkabil ida ti Dios iti agnanayon a pannakakawar, iti naan-anay a kinasipnget, iti panakaukom iti naindaklan nga aldaw. **(aïdios g126)** **7** Kasla daytoy iti Sodoma ken Gomorra ken dagiti siudad iti aglawlawda, a nangpabus-oy kadagiti bagbagida iti kinaderrep ken intuloyda ti saan a gagangay a tarigagay. Naiparangda a kas ballaag kadagiti agsagaba iti pannakadusa iti agnanayon nga apuy. **(aiōnios g166)** **8** Ngem iti isu met laeng a wagas, rinugitan met dagitoy nga agtagtagainep dagiti bagbagida, ken linaksidda ti turay, ken agsasaoda iti pammerdi a maibusor kadagiti addaan iti dayag. **9** Ngem uray pay ni Miguel nga arkanghel, idi makisinsinuppiat isuna iti diablo ken makidangdangadang kenkuana maipanggep ti bagi ni Moises, saan isuna a nagdarasudos a nangisawang iti sasao a mangipakita iti panangukomna iti diablo, no di ket kinunana, "Tubngarennaka koma ti Apo!" **10** Ngem dagitoy a tattao, agisawangda kadagiti pananglais a maibusor iti aniaman a saanda a maawatan. Ket dagiti banbanag a maawatanda—isu dagiti banbanag a gagangayen nga ammo dagiti ayup—dagitoy dagiti nangdadael kadakuada. **11** Asida pay! Ta nagnada iti dalan ni Cain, ken nagbiddutda iti kas iti biddut ni Balaam a gapu iti gungguna. Ket mapukawda a kas kenni Core gapu iti panagsukirna. **12** Dagitoy a tattao dagiti maiyarig iti nailemmeng a dakkel a bato kadagiti padayayo iti ayat, makidaydayada nga awanan bain, mangmanganda laeng para kadagiti bagbagida. Maiyarigda kadagiti ul-ulep nga awanan iti danum, nga ikuykuyog lattan ti angin, kasla da la kadagiti kaykayo nga awan bungana iti panawen nga agleppasen ti kalgaw—namindua a natay, naparut a siraramut— **13** kasla da la kadagiti nadawel a dalluyon iti baybay, nga ilabutabda dagiti bukodda a pakaibabainan, kaiyariganda dagiti bitbituen nga agalla-alla - isuda dagiti nakaisaganaan ti kinangisit ti sipnget nga awan inggana. **(aiōn g165)** **14** Ni Enoc a maikapito iti linya manipud kenni Adan, ket nagipadto iti maipanggep kadakuada, kinunana, "Kitaenyo! Umay ti Apo a kaduana dagiti rinibu-ribu a sasantona, **15** tapno ipatungpalda ti pannakaukom iti amin, ken tapno kednganda dagiti amin a saan a nasantoan kadagiti amin nga ar-aramid a naaramidanda iti saan a nadiosan a wagas, ken gapu kadagiti amin a nagubsang a sasao a naibaga dagiti saan a nasantoan a managbasol a maibusor kenkuana." **16** Dagitoy dagiti managtanabutob, managreklamo, a sumursurot kadagiti dakes a tarigagayda, natagari nga agpasindayag, a mangpatpatiray-ok kadagiti dadduma a tattao para iti bukodda a pagimbagan. **17** Ngem dakayo a patpatgek, laglagipenyo dagiti sasao a naisao idi dagiti apostol ti Apotayo a ni Jesu-Cristo. **18** Imbagada kadakayo, "Iti maudi a tiempo, addanto dagiti managuyaw a mangsursurot kadagiti bukodda a tartarigagay a saan a nadiosan." **19** Parnuayen dagitoy a tattao ti panagsisina, inturayan ida dagiti nainlubungan a tarigagay ken awan kadakuada ti Espiritu. **20** Ngem dakayo a patpatgek, iti panangpabilegyo kadagiti bagbagiyo iti nasantoan unay a pammatiyo, ken iti panagkararagyo iti Espiritu Santo, **21** agtalinaedkayo iti ayat ti Dios, ken urayenyo ti asi ti Apotayo a ni Jesu-Cristo a mangiyeg kadakayo iti biag nga agnanayon. **(aiōnios g166)** **22** Ipakitayo ti asi kadagidiay agdua-dua. **23** Isalakanyo dagiti dadduma babaen iti panangrabsutyo kadakuada manipud iti apuy. Kadagiti dadduma, ipakitayo ti asi nga addaan panagbuteng, ket karugityo pay ti kawes a minansaan ti lasag. **24** Ita, kenkuana a makabael a mangilisi kadakayo iti pannakaitibkol, ken mamagtakder kadakayo iti sangoanan ti nadayag nga imatangna, nga awan pakapilawan ken addaan iti naindaklan a rag-o, **25** iti maymaysa laeng a Dios a mangisalakan kadatayo babaen kenni Jesu-Cristo

nga Apotayo, kenkuana ti kinadayag, kinadayaw, kinaturay ken pannakabalin—sakbay ti amin a tiempo, ken ita, ken iti agnanayon nga awan inggana. Amen.
(aiōn g165)

Paltiing

1 Daytoy ti paltiing ni Jesu-Cristo nga inted ti Dios kenkuana tapno ipakitana kadagiti adipenna no anianto iti masapul a mapasamak iti masangoanan. Impakaammona daytoy babaen iti panangibaonna iti anghelna iti adipenna a ni Juan. **2** Pinaneknekan ni Juan amin a nakitana maipanggep iti sao ti Dios ken ti naited a pammaneknek maipanggep kenni Jesu-Cristo. **3** Nabendisionan ti mangbasbasa a sipipigsa—ken amin nga agdengdengngeg—kadagiti sasao iti daytoy a padto ken agtungpal iti naisurat iti daytoy, gapu ta asidegen ti tiempo. **4** Ni Juan, kadagiti pito nga iglesia idiay Asia: Parabur kadakayo ken kapiaa manipud kenkuana nga isu ita, ken isu idi, ken isunto ti umay, ken manipud kadagiti pito nga espiritu nga adda iti sangoanan ti tronona, **5** ken manipud kenni Jesu-Cristo, nga isu iti napudno a saksi, ti inauna dagiti natay, ken ti mangiturturay kadagiti ar-ari iti daga. Kenkuana a mangay-ayat kadatayo ken nangwayawaya kadatayo manipud kadagiti basbasoltayo babaen iti darana, **6** pinagbalinnatayo a pagarian, pinagbalinnatayo a papadi iti Dios nga Amana—kenkuana ti dayag ken ti pannakabalin iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)** **7** Kitaen, makikuyogto isuna kadagiti ulep, makitanto isuna ti tunggal mata, agraman dagidiay nangduyok kenkuana. Ken dung-awanto isuna dagiti amin a tribu iti daga. Wen, Amen. **8** "Siak ti Alpha ken ti Omega," kuna ti Dios Apo, "ti isu ita, ken isu idi, ken isu nga umayto, ti Mannakabalin amin." **9** Siak, a ni Juan—a kabsatyo a makipaset kadakayo iti panagsagsagaba ken iti pagarian ken iti naanus a panagibtur nga adda kenni Jesus—ket naipan iti isla a naawagan iti Patmos gapu iti sao ti Dios ken iti pammaneknek maipanggep kenni Jesus. **10** Addaak iti Espiritu iti Aldaw ti Apo. Nakangngegak iti napigsa a timek a kasla trumpeta manipud iti likudak. **11** Kinunana, "Isuratmo iti maysa a libro no ania iti makitam, ken ipatulodmo kadagiti pito nga iglesia—idiay Efeso, idiay Esmirna, idiay Pergamo, idiay Tiatira, idiay Sardis, idiay Filadelfia, ken idiay Laodicea." **12** Timmalyawak a mangkita no makintimek iti makisarsarita kaniak, ket iti panagtalyawko, nakitak dagiti pito a pagsilawan. **13** Iti nagbabaetan dagiti pagsilawan, adda iti kasla Anak iti Tao, a nakakawes iti nagayad a pagananay a dimmanon iti sakana, ken balitok a barikes a nakapulipol iti barukongna. **14** Ti ulo ken buokna ket kas kapudaw iti buok ti karnero-kas kapudaw iti niebe, ken dagiti matana ket kasla gil-ayab ti apuy. **15** Ti sakana ket kasla napasileng a tanso, kasla tanso a napasin-aw iti urno, ken ti timekna ket kasla daranudor iti adu a dandanum. **16** Adda iti makannawan nga imana iti pito a bituen, ken adda rumrummuar iti ngiwatna a kampilan nga agsinnumbangir iti tademna. Agranraniag ti rupana a kas iti init, iti kapipigsaan a raniagna. **17** Idi nakitak isuna, nagpaklebak iti sakaananna a kaslaak la natay a tao. Impatayna ti makannawan nga imana kaniak ket kinunana, "Saanka nga agbuteng. Siak ti Kauunaan ken ti Maudi, **18** ken ti sibibiag iti agnanayon. Natayak, ngem kitaem, sibibiagak iti agnanayon! Ket adda kaniak dagiti tulbek iti patay ken iti hades. **(aiōn g165, Hadēs g86)** **19** Isu nga isuratmo dagiti nakitam, no ania ita, ken no ania dagiti mapasamakto kalpasan daytoy. **20** No maipanggep iti nailimed a kaipapanan dagiti pito a bituen a nakitam iti makannawan nga imak, ken dagiti pito a balitok a pagsilawan: dagiti pito a bituen ket dagiti anghel dagiti pito nga iglesia, ken dagiti pito a pagsilawan ket dagiti pito nga iglesia.

2 "Iti anghel ti iglesia idiay Efeso, isuratmo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao ti mangig-igem kadagiti pito a bituen iti makannawan nga imana. Ibagbaga ti agpagnapagna iti nagbabaetan dagiti pito a balitok a pagsilawan daytoy, **2** "'Ammok ti inaramidmo ken ti narigat a panagtrabahom ken ti siaanus a panagibturmo, ken kasta met a saan mo a maanusan dagiti managdakdakes, sinuotmo dagidiay mangibagbaga nga isuda ket apostol, ngem saan met, ket nasarakam nga isuda ket palso. **3** Ammok nga addaanka iti anus nga agibtur, ket adun iti naglasatam gapu iti naganko, ket saanka a naupay. **4** Ngem daytoy ti adda kaniak a maibusor kenkatinallikudam ti immuna nga ayatmo. **5** Laglagipem ngarud no sadino iti nakaitibkulam. Agbabawika ken aramidem dagiti banbanag nga inaramidmo idi damo. Ta no saanka nga agbabawi, umayakto kenka ket ikkatekto ti pagsilawam iti nakaisaadanna. **6** Ngem addaanka iti daytoy-kaguram ti inaramid dagiti Nicolaita, nga isu a kagurak met. **7** No addaanka iti lapayag, denggem ti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia. Iti daydiay nagballigi, palubosakto a mangan manipud iti kayo ti biag, nga adda idiay paraiso ti Dios.' **8** "Iti anghel ti iglesia idiay Esmirna, isuratmo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao daydiay kauunaaan ken maudi - a natay ken nagbiag manen: **9**

"'Ammok dagiti panagsagabam ken ti kinakurapaymo (ngem nabaknangka), ken ti panangdadael dagiti mangibagbaga nga isuda ket Judio, iti naganmo (ngem saan met—isuda ket sinagoga ni Satanas). **10** Saanmo a pagbutngan ti maipanggep iti umadani a sagabaem. Kitaem! Ipurwaken ti diablo ti dadduma kadakayo iti pagbaludan tapno masuotkayo, ken agsagaba kayo iti sangapulo nga aldaw. Agtalinaedka a napudno agingga iti patay, ket itedkonto kenka ti balangat ti biag. **11** No addaanka iti lapayag, denggem dagiti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia. Saanto a madangran ti maikadua nga ipapatay daydiay nagballigi.' **12** "Iti anghel ti iglesia idiay Pergamo, isuratmo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao daydiay adda kenkuana ti natadem a kampilan a dua ti tademna: **13** Ammok no sadino ti pagnanaedam—idiay ayan ti trono ni Satanas. Nupay kasta, salsalimetmetam latta ti naganko, ket saanmo nga inlibak ti pammatim kaniak, uray kadagiti al-aldaw ni Antipas a saksik, a napudno kaniak, a napapatay kadakayo, idiay ayan ti pagnanaedan ni Satanas. **14** Ngem addaanak iti sumagmamano a banbanag a maibusor kenka: Addaanka dita kadagiti mamati latta iti sursuro ni Balaam, a nangisuro kenni Balak tapno mangikabil iti pakaitibkulan iti sangoanan dagiti annak ti Israel, iti kasta ket manganda iti taraon a naidaton kadagiti didiosen ken agbalinda a naderrep. **15** Kasta met nga addaanka kadagiti mamati latta iti sursuro dagiti Nicolaita. **16** Agbabawika, ngarud! Ta no saanka nga agbabawi, umayakto kenka nga awan iti pakataktakanna, ket makigubatakto kadakuada babaen iti kampilan a rumrummuar iti ngiwatko. **17** No addaanka iti lapayag, dumngegka iti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia. Iti daydiay nagballigi, ikkakto iti bassit manipud iti naidulin a mana, ken ikkakto iti puraw a bato nga adda nakasurat a baro a nagan iti bato, nagan nga awan ti uray maysa a makaammo ngem ti laeng umawat iti daytoy. **18** "Iti anghel ti iglesia idiay Tiatira, isurat mo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao ti Anak ti Dios, nga addaan iti mata a kasla gumilgil-ayab nga apoy ken dagiti saka a kasla napasileng a tanso: **19** "'Ammok ti inaramidmo- ti ayat ken pammatim ken panagserbim ken ti anusmo a nagibtur, ken ammok a ti inaramidmo iti nabiit pay ket ad-adda pay ngem iti inaramidmo idi damo. **20** Ngem addaanak iti daytoy a maibusor kenka: Palpalugodam ti babai a ni Jezebel, a mangaw-awag iti bagina a profeta. Babaen iti sursurona, al-allilawenna dagiti adipenko a mangaramid iti diniderrep ken mangan iti taraon a naidaton kadagiti didiosen. **21** Inikkak isuna iti panawen nga agbabawi, ngem saanna a kayat nga agbabawi iti kinaderrepna. **22** Agbuyaka! Idalitkonto isuna iti sakit, ken agsagabanto iti nakaro dagidiay nakikamalala kenkuana, malaksid no agbabawida iti inaramidna. **23** Patayekto dagiti annakna, ket maammoanto dagiti amin nga iglesia a Siak ti mangsuksukimat kadagiti panpanunot ken tartarigagay. Mangtedakto iti tumunggal maysa kadakayo segun iti inaramidyo. **24** Ngem kadagiti nabatbati kadakayo ditaTiatira, kadagiti amin a saan a mamati iti daytoy a sursuro, ken saan a makaammo iti aw-awagan dagiti dadduma a nauneg a banbanag ni Satanas- ibagak kadakayo, 'Saankayo a pabaklayen iti aniaman a sabali pay a dadagsen.' **25** Iti aniaman a gundaway, masapul nga agtalinaedkayo a natibker inggana nga umayak. **26** Daydiay agballballigi ken mangar-aramid iti kas iti naaramidak inggana panungpalan, kenkuana ti pangtedak iti panangituray kadagiti nasion. **27** 'Iturayannanto ida nga addaan iti sarukod a landok, ket burakennanto ida iti babassit a kas iti nadamili a banga.' **28** Kas inawatko manipud kenni Amak, itedkonto met kenkuana ti bituen iti agsapa. **29** No addaanka iti lapayag, denggem ti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia.'

3 "Iti anghel ti iglesia idiay Sardis, isuratmo ti kastoy: 'Dagiti sasao daydiay mangig-iggem kadagiti pito nga Espiritu ti Dios ken dagiti pito a bituen. "Ammok ti inaramidmo. Addaanka iti dayaw a sika ket sibibiag, ngem natayka. **2** Agriingka ket papigsaem dagiti nabati, ngem ngannganidan a matay, gapu ta saanko a nasarakan a naan-anay dagiti aramidmo iti imatang ti Diosko. **3** Laglagipem, ngarud, no ania dagiti inawat ken nangegmo. Tungpalem daytoy, ken agbabawika. Ngem no saanka nga agriing, umayakto a kas iti agtatakaw, ket saanmonto nga ammo no ania nga oras iti iyaayko a maibusor kenka. **4** Ngem adda dagiti sumagmamano a nagan iti tattao idiay Sardis a saanda a rinugitan dagiti pagan-anayda. Kaduadakto a magna, a nakakawes iti puraw, ta isuda ket maikari. **5** Ti agballigi ket makawesanto kadagiti puraw a pagan-anay, ken saankonto pulos a punasen ti naganna iti libro ti biag, ket saritaekto ti naganna iti sangoanan ni Amak, ken iti sangoanan dagiti anghelna. **6** No addaanka iti lapayag, denggem no ania dagiti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia." **7** "Iti anghel ti iglesia idiay Filadelfia isuratmo daytoy: Dagiti sasao ti nasantoan ken pudno—- iggemna

ti tulbek ni David, mangilukat isuna ket awan iti makairikep, mangirikep isuna ket awan ti makailukat. **8** Ammok no ania ti inaramidmo. Kitaem, nangikabilak iti sangoanam iti silulukat a ruangan nga awan makairikep. Ammok nga addaanka laeng iti bassit a kinapigsa, ngem nagtulnogka iti saok ken saanmo nga inlibak ti naganko. **9** Agsiput! Dagidiay naibilang iti sinagagoga ni Satanas, dagidiay agkunkuna a Judioda ngem saan met — agul-ulbodda ketdi. Ibaonkonto ida nga umay ken agkurno iti sakaanam, ket maammoandanto nga inayatka. **10** Agsipud ta sinalimetmetam ti bilinko ken nagibturka a siaanus, aywanankanto met iti oras ti pannakapadas nga umay iti entero a lubong, tapno padasenna dagiti agnanaed ditoy daga. **11** Umayak iti mabiit. Salimetmetam a naimbag ti adda kenka tapno awan ti makaipanaw iti koronam. **12** Pagbalinekto daydiay nagballigi a kasla adigi iti templo ti Diosko, ket saanto a pulos a makaruar iti daytoy. Isuratkonto kenkuana ti nagan iti Diosko, ti nagan ti siudad iti Diosko (Ti baro a Jerusalem, a bumaba manipud langit manipud iti Diosko), ken ti baro a naganko. **13** Ti addaan lapayag, denggenna koma no ania ti ibagbaga ti Espiritu kadagiti Iglesia.' **14** "Iti anghel ti iglesia idiay Laodicea, isuratmo ti kastoy: Dagiti sasao ti Amen, ti mapagtalkan ken pudno a saksi, ti mangiturturay kadagiti amin a pinarsua ti Dios. **15** Ammok no ania iti inaramidmo, ken, a sika ket saan a nalammiis wenno napudot. Uray nalamiis wenno napudotka latta koman! **16** Ngarud, gapu ta sika ket saan a napudot wenno nalamiis—dandanikan nga isarrua manipud iti ngiwatko. **17** Ta iti kunkunam, "Nabaknangak, addaanak iti adu a sanikua, ken awanen iti pagkasapulak." Ngem saan mo nga ammo a sika iti kadadaksanggasatan ken nakakaasika, napanglawka, bulsekka ken lamolamoka. **18** Dumnggegka iti pammagbagak: Gumatangka kaniak iti balitok a napapuro babaen iti apoy tapno agbalinka a nabaknang, ken kadagiti nasileng a puraw a pagananay tapno kawesam ta bagim ken saanmo a maiparang ti nakababain a kinalamolamom, ken sapsapo a pangsapsapom kadagita matam tapno makakitaka. **19** Tunggal maysa nga ay-ayatek ket sursurruak ken isurok kadakuada no kasano iti rumbeng a panagbiagda. Ngarud, rumegta ken agbabawika. **20** Kitaem, agtakderak iti ruangan ken agtuktokak. No adda makangngeg iti timekko ket lukatanna ti ruangan, umayakto iti pagtaenganna, ken makipanganak kenkuana, ken isuna kaniak. **21** Ti nagballigi, itedkonto kenkuana ti kalintegan a makipagtugaw kaniak iti tronok, kas met kaniak a nagballigi ken nakipagtugawak met kenni Amak iti tronona. **22** No addaanka iti lapayag, denggem no ania iti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia."

4 Kalpasan dagitoy a banbanag ket kimmitaak, ket nakitak nga adda ruangan a naglukat idiay langit. Ti umuna a timek a nagsao kaniak a kasla trumpeta, kinunana, "Umulika ditoy, ket ipakitak kenka no anianto ti masapul a mapasamak kalpasan dagitoy a banbanag." **2** Namimpinsan nga addaak iti Espiritu, ket nakitak nga adda trono a naisaad idiay langit, ket adda agtugtugaw iti daytoy. **3** Ti agtugtugaw iti daytoy ket aglanglanga a kasla haspe ken karnelia. Adda bullalayaw iti aglawlaw ti trono. Ti bullalayaw ket aglanglanga a kasla esmeralda. **4** Iti aglawlaw ti trono ket adda duapulo ket uppat a trono, ket adda iti duapulo ket uppat a panglakayen a nakatugaw kadagiti trono, a nakakawes iti puraw a lupot, ken adda balitok a korona kadagiti uloda. **5** Manipud iti trono, rumrummuar dagiti gilap ti kimat, dagiti galangugong, ken dagiti dulluog ti gurruod. Pito a pagsilawan ti umap-apuy iti sangoanan ti trono, dagiti pagsilawan nga isu dagiti pito nga espiritu ti Dios. **6** Kasta met nga iti sangoanan ti trono ket adda baybay, nalitnaw a kasla kristal. Iti aglawlaw ti trono ket adda uppat a sibibiag a parsua a napnoan kadagiti mata iti sangoanan ken likudanda. **7** Ti umuna a sibibiag a parsua ket kasla leon, ti maikadua a sibibiag a parsua ket kasla baka, ti maikatlo a sibibiag a parsua ket addaan iti rupa a kasla tao, ken ti maikapat a sibibiag a parsua ket kasla tumaytayab nga agila. **8** Tunggal maysa kadagiti uppat a sibibiag a parsua ket addaan iti innem a payyak, napnoan kadagiti mata ti rabaw ken sirokna. Rabii ken aldaw a saanda nga agsarsardeng a mangibagbaga, "Nasantoan, nasantoan, nasantoan ti Apo a Dios, ti mangiturturay iti amin, isu idi, ken isuna ita, ken iti masakbayan." **9** Tunggal agrukbab ken mangted iti pammadayaw ken panagyaman dagiti sibibiag a parsua iti daydiay a nakatugaw iti trono, nga isu ti sibibiag iti agnanayon nga awan patinggana, **(aiōn g165)** **10** agpakleb dagiti duapulo ket uppat a panglakayen iti sangoanan daydiay nga agtugtugaw iti trono. Nagparintumengda iti daydiay sibibiag nga agnanayon ken awan patinggana, ken indissoda dagiti koronada iti sangoanan ti trono, nga ibagbagada, **(aiōn g165)** **11** "Maikarika, Apomi ken Diosmi, a pagrukbaban ken pagdayawan ken

manakabalinka. Ta pinarsuam amin a banbanag, ken babaen iti pagayatam, napataudda ken naparsuada."

5 Kalpasanna, nakitak iti makannawan nga ima daydiay nakatugaw iti trono ti maysa a nalukot a pagbasaan a nasuratan iti sango a pasetna ken iti likod a pasetna, ken naselioan daytoy iti pito a selio. **2** Adda nakitak a nabileg nga anghel a mangiwarwaragawag iti napigsa a timek, "Siasino ti maikari a manglukat iti nalukot a pagbasaan ken mangikkat kadagiti seliona?" **3** Awan uray maysa idiay langit wenno iti rabaw ti daga wenno iti uneg ti daga a mabalin a manglukat iti nalukot a pagbasaan wenno mangbasa iti daytoy. **4** Nagsangitak iti nasaem gapu ta awan iti nasarakan a maikari a manglukat iti nalukot a pagbasaan wenno mangbasa iti daytoy. **5** Ngem kinuna ti maysa kadagiti panglakayen kaniak, "Saanka nga agsangit. Kitaem! Ti Leon iti tribu ti Juda, ti Ramut ni David, ket nagballigi, ken kabaelanna a lukatan ti nalukot a pagbasaan ken dagiti pito a seliona." **6** Iti nagbaetan ti trono ken dagiti uppat a sibibiag a parsua ken dagiti panglakayen, Nakitak ti Kordero nga agtaktakder, nga aglanglanga a kasla napapatay idi. Addaan isuna iti pito a sara ken pito a mata-dagitoy dagiti pito nga Espiritu ti Dios a naibaon iti rabaw ti entero a daga. **7** Napan isuna ket innalana ti nalukot a pagbasaan manipud iti makannawan nga ima daydiay nakatugaw iti trono. **8** Idi innalana ti nalukot a pagbasaan, nagpakleb dagiti uppat a sibibiag a parsua ken dagiti duapulo ket uppat a panglakayen iti daga, iti sangoanan ti Kordero. Addaan ti tunggal maysa kadakuada iti arpa ken balitok a malukong a napunno iti insenso, nga isu dagiti kararag dagiti namati. **9** Nagkantada iti baro a kanta: "Maikarika a mangala iti nalukot a pagbasaan ken manglukat kadagiti selio daytoy. Ta napapatayka, ken babaen iti daram, ginatangmo dagiti tattao para iti Dios manipud iti tunggal tribu, pagsasao, tattao ken pagilian. **10** Pinagbalinmo ida a pagarian ken papadi nga agserbi iti Dios, ket agturaydanto iti rabaw ti daga." **11** Kalpasanna, kimmitaak ket nangngegko ti timek dagiti adu nga anghel iti aglawlaw ti trono-ti bilang dagitoy ket 200, 000, 000-ken dagiti sibibiag a parsua ken dagiti panglakayen. **12** Kinunada iti napigsa a timek, "Maikari ti Kordero, a napapatay idi, nga umawat iti pannakabalin, kinabaknang, kinasirib, pigsa, pammadayaw, dayag, ken pannakaitan-ok." **13** Nangegko iti tunggal naparsua a banag nga adda idiay langit ken iti rabaw ti daga ken iti uneg ti daga ken iti rabaw ti baybay-tunggal banag nga adda kadakuada- a kunada, "Kenkuana nga agtugtugaw iti trono ken iti Kordero, ti pammadayaw, pannakaitan-ok, gloria, dayag, ken ti pannakabalin nga agturay, iti agnanayon ken awan patinggana." **(aiōn g165)** **14** Dagiti uppat a sibibiag a parsua ket kinunada, "Amen!" ket nagpakleb ken nagrukbab dagiti panglakayen.

6 Kimmitaak idi linuktan ti Kordero ti maysa kadagiti pito a selio, ket nangngegko a kinuna ti maysa kadagiti uppat a sibibiag a parsua, iti timek a kas iti uni ti gurruod, "Umayka!" **2** Kimmitaak ket adda puraw a kabalio! Nakaiggem iti pana ti nakasakay iti daytoy, ken naikkan iti korona. Rimmuar isuna a kas mammarmek tapno mangparmek. **3** Idi linuktan ti Kordero ti maikadua a selio, nangngegko a kuna ti maikadua a sibibiag a parsua, "Umayka!" **4** Ket sabali manen a kabalio iti rimmuar- maris nalabaga daytoy. Napalubosan ti nagsakay iti daytoy a mangipanaw iti kapia manipud iti daga, tapno iti kasta ket agpipinnatay dagiti tattao. Naikkan daytoy a nakasakay iti nakadakdakkel a kampilan. **5** Idi linuktan ti Kordero ti maikatlo a selio, nangngegko ti maikatlo a sibibiag a parsua a kunana, "Umayka!" Adda nakitak a nangisit a kabalio, ken ti nakasakay ket nakaiggem iti agparis a timbangan. **6** Nakangngegak iti timek a kasla naggapu kadagiti uppat a sibibiag a parsua a kunana, "Sangkasukat a sebada ti pakaigatangan ti maysa a denario, ken ti tallo kasukat a sebada ket magatang ti maysa a denario. Ngem saanmo nga an-annoen ti lana ken ti arak." **7** Idi linuktan ti Kordero ti maikapat a selio, nangngegko ti timek ti maikapat a sibibiag a parsua a kunana, "Umayka!" **8** Kalpasanna ket adda nakitak a kabalio a nabessag ti marisna. Ti nagan ti nakasakay ket Patay, ket sursuroten isuna ti hades. Naited kadakuada ti turay a mangituray iti kakapat ti lubong, a mangpapatay babaen iti kampilan, panagbisin ken sakit, ken babaen kadagiti atap nga ay-ayup iti daga. **(Hadēs g86)** **9** Idi linuktan ti Kordero ti maikalima a selio, nakitak iti sirok ti altar dagiti kararua dagidiay napapatay gapu iti sao ti Dios ken ti pammaneknek a sinalsalimetmetanda nga addaan panamati. **10** Impukkawda iti nakapigpigsa, "Kasano pay kabayag, Mangiturturay iti amin, nasantoan ken pudno, sakbay nga ukomem dagiti agnanaed iti daga, ken ibalesmo ti darami?" **11** Kalpasan ket naikkan ti tunggal maysa kadakuada iti puraw a kagay, ken naibaga kadakuada a masapul nga agurayda iti nabaybayag bassit aginggana a madanon ti umiso a

bilang dagiti padada nga adipen ken dagiti kakabsatda a lallaki, ken kakabsatda a babbai a mapapatayto, a kas iti pannakapapatayda. **12** Idi linuktan ti Kordero ti maikainnem a selio, nagbuyaak ket adda iti nakapigpigsa a gingined. Ngimmisit ti init a kas kangisit iti nakersang a lupot, ken limmabaga ti bulan a kas iti dara. **13** Natinnag dagiti bituen iti daga, kas iti pannakaregreg iti bunga ti kayo nga igos iti tiempo iti lam-ek no gungunen ti angin iti allawig. **14** Nagpukaw ti tangatang a kas iti pagbasaan a maluklukot. Tunggal bantay ken isla ket naipanaw manipud iti ayanna. **15** Kalpasanna, naglemmeng dagiti ar-ari iti lubong ken dagiti napapateg a tattao, ken dagiti heneral, dagiti nababaknang, dagiti addaan turay, ken tunggal maysa pay, adipen ken nawaya, kadagiti rukib ken kadagiti dadakkel a batbato kadagiti banbantay. **16** Kinunada kadagiti banbantay ken kadagiti dadakkel a batbato, "Gaburandakami! Ilemmengdakami manipud iti rupa daydiay a nakatugaw iti trono ken manipud iti unget ti Kordero. **17** Ta dimtengen ti naindaklan nga aldaw ti pungtotda, ket siasino iti makaibtur?

7 Kalpasan daytoy, adda nakitak nga uppat nga anghel a nakatakder kadagiti uppat a suli ti daga, siiirut a tengtenglenda dagiti uppat nga angin iti daga tapno awan ti angin nga agpuyupoy iti daga, iti baybay, wenno iti uray ania a kayo. **2** Adda nakitak a maysa pay nga anghel nga agpangpangato a naggapu idiay daya, ket adda kenkuana ti selio ti sibibiag a Dios. Nagpukkaw isuna iti napigsa kadagiti uppat nga anghel a naikkan iti pammalubos a mangdangran iti daga ken iti baybay. **3** "Saanyo a dangran ti daga, ti baybay, wenno dagiti kaykayo agingga a mamarkaanmi dagiti muging dagiti adipen ti Dios tayo." **4** Nangngegak ti dagup dagidiay a namarkaan: 144, 000, ti namarkaan manipud iti tunggal tribu iti tattao ti Israel: **5** 12, 000 ti namarkaan manipud iti tribu ti Juda, 12, 000 manipud iti tribu ti Ruben, 12, 000 manipud iti tribu ti Gad, **6** 12, 000 manipud iti tribu ti Aser, 12, 000 manipud iti tribu ti Naftali, 12, 000 manipud iti tribu ti Manases. **7** 12, 000 manipud iti tribu ti Simeon, 12, 000 manipud iti tribu ti Levi, 12, 000 manipud iti tribu ti Isacar, **8** 12, 000 manipud iti tribu ti Zabulon, 12, 000 manipud iti tribu ti Jose, 12, 000 manipud iti tribu ti Benjamin ti namarkaan. **9** Kalpasan dagitoy a banbanag, kimmitaak, ket adda iti nakaad-adu a tattao nga awan iti makabilang—manipud iti tunggal nasion, tribu, tattao, ken pagsasao— a sitatakder iti sangoanan ti trono ken iti sangoanan ti Kordero. Nakakawesda iti puraw a kagay ken nakaiggemda iti sangsanga ti palma, **10** ket umaw-awagda nga addaan iti napigsa a timek, "Ti panangisalakan ket kukua ti Diostayo a nakatugaw idiay trono, ken iti Kordero!" **11** Nakatakder amin dagiti anghel iti aglawlaw ti trono ken iti aglawlaw dagiti paglakayen ken kadagiti uppat a sibibiag a parsua, ket nagpaklebda iti daga iti sangoanan ti trono, ket dinaydayawda ti Dios, **12** a kunkunada, "Amen! Pammadayaw, dayag, kinasirib, panagyaman, panakaitan-ok, pannakabalin, ken bileg ti maipaay iti Diostayo iti agnanayon nga awan patinggana! Amen!" **(aiōn g165)** **13** Ket maysa kadagiti panglakayen ti nagsaludsod kaniak, "Siasino dagitoy a nakakawes kadagiti puraw a kagay, ken sadino iti naggapuanda? **14** Kinunak kenkuana, "Apo, ammom," ket kinunana kaniak, "Dagitoy dagiti nakalasat iti Napalalo a Pannakaparigat. Linabaanda dagiti kagayda ket pinagbalinda a puraw babaen iti dara ti Kordero. **15** Gapu iti daytoy, addada iti sangoanan ti trono ti Dios, ket agdaydayawda kenkuana iti aldaw ken rabii idiay templona. Isuna a nakatugaw iti trono ket ukradennanto ti toldana iti ngatoenda. **16** Saandanton a mabisinan manen, wenno mawaw manen. Saandanton a mapudotan iti init, wenno uray ania a makasinit a pudot. **17** Ta ti Kordero nga adda iti tengnga ti trono ket isunto ti pastorda, ket idalannanto ida kadagiti ubbog ti sibibiag a danum, ket punasento ti Dios ti tunggal lua manipud kadagiti matada."

8 Idi linukatan ti kordero ti maikapito a selio, nagulimek idiay langit iti agarup kagudua nga oras. **2** Kalpasanna, nakitak dagiti pito nga anghel a nakatakder iti sangoanan ti Dios, ken adda pito a trumpeta a naited kadakuada. **3** Adda immay a maysa pay nga anghel, a nakaiggem iti balitok nga insensario a malukong, agtaktakder isuna iti ayan ti altar. Adu nga insensario iti naited kenkuana tapno idatonna daytoy ken dagiti karkararag dagiti namati idiay altar a balitok iti sangoanan ti trono. **4** Ti asuk ti insensario, a kadua dagiti karkararag dagiti namati, ket nagpangato iti sangoanan ti Dios manipud iti ima ti angel. **5** Innala ti angel ti insensario a malukong ket kinargaanna iti apuy manipud iti altar. Kalpasanna, impuruakna iti daga, ket adda napigsa a kanalbuong ti gurruod, daranudor, dagiti gilap ti kimat, ken gingined. **6** Dagiti pito nga anghel nga addaan iti pito a trumpeta ket nagsaganada a mangpuyot kadagitoy. **7** Pinuyutan ti umuna nga

anghel ti trumpetana, ket nagtudo iti uraro ken apuy a nailaok iti dara. Naipuruak iti daga ket napuoran ti apagkatlona. Napuoran iti apagkatlo a paset dagiti kaykayo kasta met dagiti amin a berde a ruot. **8** Pinuyotan ti maikadua nga anghel ti trumpetana, ket adda maysa a banag a kasla bantay ti kadakkelna a sumsumged, ti naipuruak iti baybay. **9** Ti apagkatlo ti baybay ket nagbalin a dara, ti apagkatlo dagiti sibibiag a parsua iti baybay ket natay, ken apagkatlo dagiti barko ket nadadael. **10** Pinuyotan ti maikatlo nga anghel ti trumpetana, ket adda dakkel a bituen a natinnag manipud iti tangatang, gumilgil-ayab a kasla pagsilawan, iti apagkatlo dagiti karayan ken dagiti ubbog. **11** Ti nagan ti bituen ket Napait. Iti apagkatlo dagiti danum ket nagbalin a napait, ket adu ti natay a tattao manipud kadagiti danum a nagbalin a napait. **12** Pinuyotan ti maikapat nga anghel ti trumpetana, ket naapektaran ti apagkatlo iti init, kasta met ti apagkatlo iti bulan, ken ti apagkatlo dagiti bituen. Isu nga iti apagkatloda ket nagbalin a nasipnget; ti apagkatlo ti aldaw ken apagkatlo ti rabii ket awan iti lawagna. **13** Kimmitaak, ket nangegko ti maysa nga agila nga agtaytayab iti tengnga ti tangatang, umaw-awag babaen iti napigsa a timek, "Asi pay, asi pay pay, asi pay dagiti agnanaed iti daga, gapu iti nabatbati pay nga uni iti trumpeta a dandanin a puyotan dagiti tallo nga anghel."

9 Kalpasanna, pinaguni ti maikalima nga anghel ti trumpetana. Adda nakitak a maysa a bituen a natinnag iti daga manipud langit. Naited iti bituen ti tulbek ti ruangan nga agturong iti ruangan ti awan patinggana nga abut. **(Abyssos g12)** **2** Linukatanna ti ruangan ti awan patinggana nga abut, ket rimmuar manipud iti ruangan ti kasla adigi nga asuk, daytoy ket kasla asuk a naggapu iti dakkel nga urno. Ngimmisit ti init ken ti angin gapu iti asuk a rumrumuar iti ruangan. **(Abyssos g12)** **3** Manipud iti asuk ket adu a dudon ti immay iti daga, ken naikkanda iti pannakabalin a kas kadagiti manggagama iti daga. **4** Nabagaanda a saanda a dadaelen dagiti ruot iti daga wenno aniaman a berde a mula wenno kayo, no di ket dagiti laeng tattao nga awan ti selio ti Dios kadagiti mugingda ti dadaelenda. **5** Saan a naipalubos kadakuada a patayenda dagiti tattao, ngem parigatenda laeng ida iti lima a bulan. Ti ut-ot a sagabaenda ket kas iti ut-ot a sagabaen ti maysa a tao gapu iti silud ti manggagama no siludenna ti tao. **6** Kadagidiay nga al-aldaw, birukento dagiti tattao ti patay, ngem saandanto a masarakan daytoy. Tarigagayandanto ti matay, ngem kasla itarayanto ida ni patay. **7** Dagiti dudon ket aglanglanga a kasla kabalio a nakasagana a makigubat. Kadagiti uloda ket adda banag a kasla korona a balitok ken dagiti rupada ket kasla rupa dagiti tattao. **8** Addaanda iti buok a kas iti buok dagiti babbai ken dagiti ngipenda ket kasla ngipen dagiti leon. **9** Addaanda kadagiti kalasag iti barukongda a kasla landok a kalasag ken ti uni dagiti payakda ket kasla uni a pinartuat dagiti adu a karwahe ken dagiti kabalio nga agtartaray a mapan iti paggugubatan. **10** Addaanda kadagiti ipus nga addaan silud a kas kadagiti manggagama; adda kadagiti ipusda ti pannakabael a mangdangran kadagiti tattao iti lima a bulan. **11** Ti anghel ti awan patinggana nga abot iti mangiturturay kadakuada kas arida. Ti naganna iti Hebreo ket Abaddon, ken iti Griego, ti naganna ket Apolion. **(Abyssos g12)** **12** Ti umuna a nakabutbuteng a didigra ket nalpasen. Agsiput! Kalpasan daytoy ket adda pay dua a didigra nga umay. **13** Pinaguni ti maikainnem nga anghel ti trumpetana, ket nakangngegak iti timek manipud kadagiti sara ti balitok nga altar nga adda iti sangoanan ti Dios. **14** Kinuna ti timek iti maikainnem nga anghel a mangigiggem iti trumpeta, "Wayawayaam dagiti uppat nga anghel a nakagalut idiay dakkel a Karayan Eufrates." **15** Dagiti uppat nga anghel a naiasagana para iti dayta nga oras, dayta nga aldaw, dayta a bulan, ken dayta a tawen, ket nawayawayaan tapno papatayenda ti apagkatlo ti sangkataoan. **16** Ti bilang dagiti soldado a nakakabalio ket dua gasut a miliones. Nangngegko ti bilangda. **17** Kastoy iti pannakakitak kadagiti kabalio iti sirmatak ken kadagiti nakasakay kadakuada: Dagiti kalasag kadagiti barukongda ket umap-apuy a nalabaga ti marisna, nalitem nga asul, ken immasufre nga amarilio. Dagiti ulo dagiti kabalio ket kaas-asping dagiti ulo dagiti leon, ken manipud kadagiti ngiwatda ket rumrummuar ti apuy, asuk, ken asufre. **18** Ti apagkatlo dagiti tattao ket napapatay babaen kadagitoy a tallo a didigra: ti apuy, asuk, ken asufre a rimmuar kadagiti ngiwatda. **19** Ta ti pannakabalin dagiti kabalio ket adda kadagiti ngiwatda ken kadagiti ipusda-ta dagiti ipusda ket kasla la uleg, ken addaanda kadagiti ulo nga isu ti usarenda a mangsugat kadagiti tattao. **20** Dagiti nabati iti sangkataoan, dagidiay saan a napapatay babaen kadagitoy a didigra ket saanda a nagbabawi kadagiti aramid a naaramidanda, wenno nagsardeng iti panagrukrukbabda kadagiti demonio ken didiosen a balitok, pirak, tanso, bato ken kayo-

banbanag a saan a makakita, makangngeg wenno makapagna. **21** Saanda pay a nagbabawian dagiti panagpatpatayda, panagsalamangkada, kinaderrepda wenno iti panagtaktakaw a wagasda.

10 Kalpasanna, adda nakitak a maysa pay a nabileg nga anghel a bumabbaba manipud langit. Napalawlawan isuna iti ulep, ken adda bullalayaw iti ngatoen ti ulona. Ti rupana ket kas iti init ken dagiti sakana ket kasla adigi nga apuy. **2** Nakaiggem isuna iti naukrad a bassit a pagbasaan, ken inkabilna ti makannawan a sakana iti baybay ken ti makannigidna iti rabaw ti daga. **3** Kalpasanna, nagpukkaw isuna iti nakapigpigsa a kas iti leon nga agngerngernger, ket idi nagpukkaw isuna, nagkanalbuong dagiti pito a gurruod. **4** Agsuratak koman idi nagkanalbuong dagiti pito a gurruod, ngem nangngegko ti timek manipud langit nga ibagbagana, "Pagtalinaedem a palimed ti kinuna dagiti pito a gurruod. Saanmo nga isurat daytoy." **5** Kalpasanna, ti anghel a nakitak nga agtaktakder iti rabaw ti baybay ken iti daga, inngatona ti makannawan nga imana iti langit. **6** ken nagsapata babaen kenkuana a sibibiag iti agnanayon ken awan patinggana-a nangparsua iti langit ken amin a linaonna, iti daga ken amin a linaonna, ken iti baybay ken amin a linaonna: "Awanton iti pannakaitantanna pay. **(aiōn g165)** **7** Ngem iti aldaw a pagunienen ti maikapito nga anghel ti trumpetana, isunto ti tiempo a matungpal ti palimed ti Dios, a kas inwaragawagna kadagiti adipenna a dagiti profeta." **8** Ti timek a nangngegko manipud langit ket nagsao manen kaniak: "Mapanka ket alaem ti naukrad a pagbasaan nga adda iti ima ti anghel nga agtaktakder iti rabaw ti baybay ken iti rabaw ti daga." **9** Ket napanak iti ayan ti anghel ken imbagak kenkuana nga itedna kaniak ti bassit a pagbasaan. Kinunana kaniak, "Alaem ti pagbasaan ket kanem daytoy. Pagbalinennanto a napait ti tianmo, ngem iti ngiwatmo, nasam-itto daytoy a kasla diro." **10** Innalak ti bassit a pagbasaan manipud iti ima ti anghel ken kinnanko daytoy. Nasam-it daytoy a kas iti diro iti ngiwatko, ngem kalpasan a kinnanko daytoy, ti tianko ket nagbalin a napait. **11** Ket adda sumagmamano a timek nagkuna kaniak, "Masapul nga agipadtoka manen maipanggep kadagiti adu a tattao, kadagiti pagilian, kadagiti pagsasao, ken kadagiti ar-ari."

11 Naikkanak iti runo a maaramat a kasla pangrukod a sarukod. Naibaga kaniak a, "Bumangonka ket rukodem ti templo ti Dios ken ti altar, ken bilangem dagiti agdaydayaw sadiay. **2** Ngem saanmo a rukoden ti akin-ruar a paraangan ti templo, ta naited daytoy kadagiti Gentil. Baddebaddekandanto ti nasantoan a siudad iti uppat a pulo ket dua a bulan. **3** Itedkonto kadagiti dua a saksik a nakakawes iti sako a lupot ti karbengan nga agipadto iti sangaribu ken dua gasut ket innem a pulo nga aldaw. **4** Dagitoy a saksi ket dagiti dua nga olibo a kayo ken dagiti dua a paggianan ti pagsilawan a nagtakder iti sangngoanan ti Apo ti daga. **5** No adda mangpili a mangdangran kadakuada, adda apuy a rumuar iti ngiwatda ken alun-onenda dagiti kabusorda. Siasinoman a mangtarigagay a mangdangran ket masapul a mapapatay iti kastoy a wagas. **6** Addaan dagitoy a saksi iti karbengan a mangserra iti tangatang isu nga awanto ti tudo nga agtinnag kabayatan ti tiempo a panagipadtoda. Addaanda iti pannakabalin a mamagbalin kadagiti danum iti dara ken mangiyeg iti aniaman a kita ti didigra iti daga tunggal kayatda. **7** Inton nalpasdan ti panagpaneknekda, ti narungsot nga animal a rumuar manipud iti nauneg ken awan patinggana nga abut ket makigubatto a maibusor kadakuada. Parmekennanto ida ken patayenna ida. **(Abyssos g12)** **8** Maiwalangto dagiti bagbagida iti kalsada ti dakkel a siudad (nga aw-awaganda iti Sodoma ken Egipto), a nakailansaan ti Apoda. **9** Iti tallo ket kaguddua nga aldaw, addanto sumagmamano manipud kadagiti tunggal bunggoy ti tattao, tribu, pagsasao, ken pagilian a mangkita kadagiti bagbagida ket saandanto nga ipalubos a maitanem dagiti bagbagi dagitoy. **10** Agragsak ken agrambakto dagiti agbibiag iti daga gapu kadakuada nga urayda la agsisinnagut gapu ta dagitoy dua a profeta ket pinagrigatda dagiti agbibiag iti rabaw ti daga. **11** Ngem kalpasan iti tallo ket kagudua nga aldaw, sumrekto kadakuada ti anges ti biag manipud iti Dios ket matakderdanto. Umayto iti napalalo a buteng kadagiti makakita kadakuada. **12** Ket makangngegdanto iti napigsa a timek manipud langit a mangibaga kadakuada, "Umaykayo ditoy ngato!" Ket agpangatodanto idiay langit babaen iti ulep, kabayatan a kitkitaen ida dagiti kabusorda. **13** Iti dayta nga oras addanto iti napigsa a ginggined ken marebbanto ti apagkapullo a paset ti siudad. Matayto iti pito a ribo a tattao gapu iti ginggined ken agbutengto iti kasta unay dagiti nakalasat ken mangteddanto iti pammadayaw iti Dios ti langit. **14** Nalpasen ti maikadua a didigra. Agsiputkayo! Umayto a dagus ti maikatlo a didigra. **15** Ket pinaguni ti maikapito nga anghel ti trumpetana ket adda napipigsa a timek nga agsasao sadiay langit

a kunana, “Ti pagarian ti lubong ket nagbalinen a pagarian ti Apotayo ken ti Cristona. Agarinto isuna iti agnanayon.” **(aiōn g165)** **16** Kalpasanna, nagpakleb iti daga dagiti dua pulo ket uppat a panglakayen a naktugaw kadagiti trono iti sangoanan ti Dios, ket nagdayawda iti Dios. **17** Kinunada, “Agyamankami kenka, Apo Dios a mangiturturay iti amin, ti isu ita ken isu idi, gapu ta innalamon ti naindaklan a pannakabalinmo ken nangrugikan nga agturay kas ari. **18** Narurod dagiti pagilian, ngem immayen ti pungtotmo. Dimtengen ti tiempo a pannaka-ukom dagiti natay ken pananggungunam kadagiti adipenmo a dagiti profeta, dagiti namati, ken dagiti nagbuteng iti naganmo, a nanumo ken nabileg. Ken dimtengen ti tiempo a panangdadaelmo kadagiti mangdaddadael iti daga." **19** Ket nalukatan ti templo ti Dios sadi langit ken ti lakasa ti tulagna ket makitkita ti uneg ti templona. Adda kimkimat, daranudor, gurgurruod, ginggined, ken nagtudo iti dadakkel nga uraro.

12 Adda nakaskasdaaw a pagilasinan a nakita sadi langit: Maysa a babai a naikawes kenkuana ti init, ken ti bulan ket adda iti sirok ti sakana; ken adda korona a binukel ti sangapulo ket dua a bituen iti ulona. **2** Masikog isuna ken agik-ikkis isuna gapu iti ut-ot ti panagpasikalna—iti rigat ti panaganak. **3** Ket sabali pay a pagilasinan ti nakita sadi langit: Pagammoan, adda dakkel a nalabaga a dragon nga addaan iti pito nga ulo ken sangapulo a sara, ken adda pito a balangat a sibabalangat kadagiti ulona. **4** Inwallages ti ipusna ti maikatlo a bituen sadi langit ken impuruakna ida pababa iti daga. Nagtakder ti dragon iti sangoanan ti babai a dandani agpasngay, tapno inton agpasngay isuna, mabalinna nga alun-onen ti anak ti babai. **5** Nagpasngay ti babai iti ubing a lalaki, a mangiturayto iti amin a pagilian babaen iti landok a sarukod, iti mabiit. Narabsut ti anakna ken naipan iti Dios ken iti tronona, **6** ket nagkamang ti babai idiay let-ang, a nangisaganaan ti Dios iti lugar para kenkuana, tapno maaywanan isuna iti las-ud ti 1, 260 nga aldaw. **7** Ita, adda gubat sadi langit. Nakiranget ni Miguel ken dagiti anghelna maibusor iti dragon; ket nakirinnupak met ti dragon ken dagiti anghelna. **8** Ngem saan nga immanay ti kinapigsa ti dragon tapno mangabak. Isu nga awanen a pulos ti disso sadi langit a para kenkuana ken kadagiti anghelna. **9** Ti dakkel a dragon—daydi duduugan nga uleg a maaw-awagan iti diablo wenno Satanas a mangal-allilaw iti sangalubongan—ket naitapuak iti daga, ken dagiti anghelna ket naitapuak a kaduana. **10** Ket nakangngegak iti napigsa a timek sadi langit: “Dimtengen ti pannakaisalakan, ti pannakabalin— ken ti pagarian ti Diostayo, ken ti turay ti Cristona. Ta ti mangpabpabasol kadagiti kakabsattayo ket naitapuaken — ti nangpabpabasol kadakuada iti sangoanan ti Diostayo iti aldaw ken rabii. **11** Pinarmekda isuna babaen iti dara ti Kordero ken babaen iti sao ti pammaneknekda, ta saanda a kinailalaan dagiti biagda, uray pay matayda. **12** Isu nga agragsakkayo, dakayo a langlangit, ken amin nga agigian kadakuada. Ngem asi pay ti daga ken ti baybay gapu ta ti diablo ket bimmaba kadakayo. Napnoan isuna iti nakaro a pungtot, gapu ta ammona a bassit laengen ti tiempona. **13** Idi naamiris ti dragon a naitapuak isuna iti daga, kinamatna ti babai a nangipasngay iti maladaga a lalaki. **14** Ngem naikkan ti babai iti dua a payyak iti dakkel nga agila, tapno mabaelan ti babai a tumayab iti disso a naisagana para kenkuana idiay let-ang, iti disso no sadino ket mataripato isuna iti las-ud ti tallo ket kagudua a tawen ket saan a makadanon ti uleg sadiay. **15** Nangipugso ti uleg iti danum a kasla karayan, ta bareng no makaaramid iti layus a mangiyanud iti babai. **16** Ngem tinulungan ti daga ti babai. Nagnganga ket inalun-onna ti karayan nga impugso ti dragon. **17** Narurod ti dragon iti babai ket pimmanaw tapno mapanna gubaten dagiti nabatbati a kaputotan ti babai—isuda dagiti agtultulnog kadagiti bilbilin ti Dios ken agkapkapet iti pammaneknek maipanggep kenni Jesus.

13 Ket nagtakder ti dragon iti kadaratan iti igid ti baybay. Ket adda nakitak a narungsot nga animal a limmung-aw manipud iti baybay. Addaan isuna iti sangapulo a sara ken pito nga ulo. Kadagiti sarana ket adda sangapulo a korona ken kadagiti ulona ket adda nagnagan a pananglais iti Dios. **2** Daytoy a nakitak a narungsot nga animal ket kasla leopardo ken dagiti sakana ket kasla kadagiti saka iti oso, ken ti ngiwatna ket kasla ngiwat ti leon. Inted ti dragon ti pannakabalinna kenkuana, ken ti tronona, ken ti naindaklan a turayna a mangituray. **3** Kasla adda sugat iti maysa kadagiti ulo ti narungsot nga animal a mabalin koma a nakaigapuan iti pannakatayna. Ngem dayta a sugat ket naimbaganen, ket nagsiddaaw ti sibubukel a daga ken sinurotda ti narungsot nga animal. Nagdaydayawda met iti dragon, ta intedna ti turayna iti narungsot nga animal. **4** Dinaydayawda met

ti narungsot nga animal, ket saanda a nagsaradeng a nangibagbaga, “Siasino iti kas iti narungsot nga animal?” ken “Siasino ti makabael a makiranget kenkuana? **5** Naikkan ti narungsot nga animal iti ngiwat a makapagsao kadagiti sasao a napalangguad ken pananglais. Napalubosan isuna a mangipakat iti kinaturayna iti las-ud iti uppat a pulo ket dua a bulan. **6** Nagsao ngarud ti narungsot kadagiti sasao a pananglais maibusor iti Dios, linalaisna ti nagan ti Dios, ti disso a paggigiananna, ken dagidiay agnaed idiay langit. **7** Napalubosan ti narungsot nga animal a manggubat kadagiti namati ken mangparmek kadakuada. Kasta met a naikkan isuna iti turay kadagiti amin a tribu, tattao, pagsasao, ken pagilian. **8** Agdayawto kenkuana dagiti amin nga agnanaed iti daga, ti tunggal maysa a saan a naisurat ti naganna iti libro ti biag a kukua ti Kordero a napapatay, sipud pay iti pannakaparsua ti lubong. **9** No addaman ti addaan lapayag, dumngeg koma. **10** No addaman ti maipan iti pannakatiliw, mapanto isuna iti pannakatiliw. No addaman iti mapapatay iti kampilan, mapapatayto isuna babaen iti kampilan. Adtoy ti ayab para iti naanus a panagibtur ken pammati para kadagiti nasantoan. **11** Ket adda nakitak a sabali pay a narungsot nga animal a rumrummuar manipud iti daga. Addaan isuna iti dua a sara a kas iti kordero ken nagsao a kasla dragon. **12** Impakatna ti amin a kinaturay ti immuna a narungsot nga animal iti imatang ti immuna a narungsot nga animal, ken pinagrukbabna ti lubong ken dagiti agnanaed iti rabaw daytoy iti narungsot nga animal – nga isu daydiay addaan iti makapatay a sugat a naimbaganen. **13** Nagaramid isuna kadagiti naindaklan a milagro, nga uray nala pinagtinnag iti apuy, manipud langit, ditoy daga iti sangoanan dagiti tattao, **14** ken babaen kadagiti pagilasinan a naipalubos nga aramidenna, inalillawna dagiti agnanaed iti rabaw ti daga, imbagana kadakuada a mangaramidda iti ladawan kas pammadayaw iti narungsot nga animal a nasugat babaen iti kampilan, ngem sibibiag pay laeng. **15** Napalubosan isuna a mangted iti anges iti ladawan ti narungsot nga animal tapno mabalin pay a makapagsao ti ladawan ken papatayenna amin nga agtukiad nga agdayaw kenkuana. **16** Pinilitna met ti amin, dagiti nanumo ken natan-ok, dagiti nabaknang ken napanglaw, dagiti nawaya ken tagabu, nga awatenda ti marka iti makannawan nga ima wenno iti mugingda. **17** Awanto ti siasinoman a makagatang wenno makapaglako malaksid no adda kenkuana ti marka ti narungsot nga animal, dayta ket ti numero a mangibagbagi iti naganna. **18** Kasapulan ditoy ti kinasirib. No addaman ti addaan iti kapanunotan, pattapataenna koma ti numero ti narungsot nga animal. Ta daytoy ket numero ti maysa a tao. Ti numerona ket 666.

14 Kimmitaak ket nakitak ti Kordero nga agtaktakder iti sangoanak idiay Bantay Sion. Kadduana dagiti 144, 000, a dagitoy ket naisurat kadagiti mugingda ti naganna ken ti nagan ti Amana. **2** Nakangngegak iti timek a naggapu sadi langit a kasla agun-uni a daranudor ti adu a danum ken napigsa a gurruod. Ti uni a nangngegko ket kasla pay uni a parnuayen dagiti tumotukar iti arpa nga agtuktokar kadagiti arpada. **3** Nagkantada iti baro a kanta iti sangoanan ti trono ken iti sangoanan dagiti uppat a sibibiag a parsua ken kadagiti panglakayen. Awan ti uray maysa a makasuro iti kanta malaksid kadagiti 144, 000 a nasubbot manipud iti daga. **4** Dagitoy dagiti saan a nangmulit kadagiti bagbagida kadagiti babbai, ta napagtalinaedda ti bagbagida a nadalus. Dagitoy dagiti sumursurot iti Kordero iti sadinnoman a papananna. Nasubbot dagitoy manipud kadagiti tattao a kas umuna a bungbunga para iti Dios ken iti Kordero. **5** Awan iti kinaulbod a nasarakan kadagiti ngiwatda; awan pakapilawanda. **6** Adda nakitak a sabali pay nga anghel nga agtaytayab iti tengnga ti tangatang. Adda kenkuana ti agnanayon a mensahe ti naimbag a damag tapno iwaragawagna kadagiti agnanaed iti daga - iti tunggal pagilian, tribu, pagsasao, ken tattao. **(aiōnios g166)** **7** Nagpukkaw iti nakapigpigsa, “Agbutengkayo iti Dios ken itedyo kenkuana ti pammadayaw. Ta ti oras ti panangukomna ket dimtengen. Agrukbabkayo kenkuana, isuna a nangaramid iti langit, iti daga, iti baybay, ken kadagiti ubbog iti dandanum.” **8** Maysa pay nga anghel - ti maikaddua nga anghel – ti simmaruno a kunana, “Natinnagen, natinnagen ti naindaklan a Babilonia, a nangpainom kadagiti amin a pagilian iti arak ti kinaderrepna, ti arak a nangiyeg iti kasta unay a pungtot kenkuana.” **9** Maysa pay nga anghel - ti maikatlo nga anghel – ti simmaruno kadakuada nga ibagbagana babaen iti napigsa a timek, “No addaman ti agrukbab iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ken umawat iti marka iti mugingna wenno iti imana, **10** uminumto met isuna iti arak a pungtot ti Dios, ti arak a naisaganan ken naibukbok a saan a nailaok iti kopa ti ungetna. Ti tao nga uminom iti daytoy ket maparigat iti apuy ken asufre iti sangoanan dagiti nasantoan

nga anghelna ken iti sangoanan ti Kordero. **11** Ti asuk nga aggapu iti pannakaparparigatda ket agpangato iti agnanayon nga awan inggana, ken awan ti inanada iti aldaw wenno rabii - dagitoy nga agdaydayaw iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ken amin nga umawat iti marka ti naganna. **(aiōn g165)** **12** Kasapulan ditoy ti addaan anus a panagibtur dagiti namati, dagiti agtulnog kadagiti bilbilin ti Dios ken pammati kenni Jesus." **13** Nakangngegak iti timek manipud langit a kunana, "Isuratmo daytoy: Nabendisionan dagiti matay a matay iti Apo." "Wen," kinuna ti Espiritu, "tapno makapaginanada manipud kadagiti nagbanbannoganda, ta dagiti inaramidda ket sumurotto kadakuada." **14** Kimmitaak ket nakitak nga adda iti puraw nga ulep, ken ti nakatugaw iti ulep ket kasla Anak ti Tao. Addaan isuna iti balitok a korona iti ulona ken maysa a natadem a kumpay iti imana. **15** Ket maysa pay nga anghel ti rimmuar manipud iti templo ken impukkawna babaen iti napigsa a timek iti daydiay nga agtugtugaw iti ulep: "Alaem ti kumpaymo ket rugiam ti agapit. Ta ti tiempo ti panagapit ket dimtengen, agsipud ta ti maapit iti daga ket naluomen." **16** Ket inwasawas ti agtugtugaw iti ulep ti kumpayna iti daga, ket naapit ti daga. **17** Maysa pay nga anghel ti rimuar manipud iti templo sadi langit; adda met natadem a kumpayna. **18** Adda pay maysa nga anghel a rimuar manipud iti altar, ti anghel nga adda turayna iti apuy. Nagpukkaw isuna iti napigsa a timek iti anghel nga adda natadem a kumpayna, "Alaem ti natadem a kumpaymo ken burasem dagiti raay ti ubas manipud kadagiti lanut iti daga, ta naluomen dagiti ubasda." **19** Inwasawas ti anghel ti kumpayna iti daga ken binurasna ti maapit nga ubas iti daga ken impurwakna daytoy iti dakkel a pagpespesan ti ubas ti pungtot ti Dios. **20** Nabaddebaddekan ti pagpespesan ti arak iti ruar ti siudad ket nagayus ti dara manipud sadiay a ti kangatona ket agingga iti renda ti kabalio, a ti kaadayona ket 1, 600 a "stadia."

15 Kalpasanna, adda nakitak a sabali pay a pagilasinan idiay langit, naindaklan ken nakakaskasdaaw daytoy. Adda pito nga anghel nga addaan iti pito a didigra, nga isu dagiti maudi a didigra (ta dagitoy ket pakaan-anayan ti pungtot ti Dios). **2** Nakitak iti aglanglanga a kasla baybay a kristal a nalaokan iti apuy, ken ti agtaktakder iti abay ti baybay ket dagiti nagballigi manipud iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ken ti numero a mangibagbagi iti naganna. Nakaiggemda kadagiti arpa nga inted ti Dios kadakuada. **3** Kankantaenda ti kanta ni Moises nga adipen ti Dios, ken ti kanta ti Kordero: "Naindaklan ken nakakaskasdaaw dagiti aramidmo, Apo Dios, a mangiturturay iti amin. Nalinteg ken pudno dagiti wagasmo, Ari dagiti pagilian. **4** Siasino ti saan nga agbuteng kenka, Apo, ken siasino ti saan a mangitan-ok iti naganmo? Ta sika laeng ti nasantoan. Umayto amin dagiti nasnasion ken agdayaw iti sangoanam gapu ta naipakaammon dagiti nalinteg nga aramidmo." **5** Kalpasan dagitoy a banbanag, kimmitaak, ket ti kasasantoan a disso nga ayan ti tolda ti pammaneknek ket silulukat idiay langit. **6** Manipud iti kasasantoan a disso ket rimmuar dagiti pito nga anghel nga addaan kadagiti pito a didigra, nakawesan iti nadalus, naraniag a lino ken addaan kadagiti balitok a bedbed iti aglawlaw dagiti barukongda. **7** Maysa kadagiti uppat a sibibiag a parsua ti nangted kadagiti pito nga anghel kadagiti malukong a balitok a napnoan iti pungtot ti Dios a sibibiag iti agnanayon nga awan inggana. **(aiōn g165)** **8** Napunno iti asuk ti kasasantoan a disso manipud iti dayag ti Dios ken manipud iti pannakabalinna. Awan iti uray maysa a makastrek iti daytoy aginggana a matungpal dagiti pito a didigra dagiti pito nga anghel.

16 Nakangngegak iti napigsa a timek nga umawawag manipud iti kasasantoan a disso ken imbagana kadagiti pito nga anghel, "Ingkayo ibukbok iti lubong dagiti pito a malukong ti pungtot ti Dios." **2** Napan ti umuna nga anghel ket imbukbokna ti malukongna iti daga; immay ti nakaal-alas ken nautot a sugsugat kadagiti tattao nga addaan iti marka ti narungsot nga animal, dagidiay nangdayaw iti ladawanna. **3** Imbukbok ti maikadua nga anghel ti malukongna iti baybay; nagbalin daytoy a kasla dara ti natay a tao, ket natay ti tunggal sibibiag a banag iti baybay. **4** Imbukbok ti maikatlo nga anghel ti malukongna kadagiti karayan ken kadagiti ubbog; nagbalin dagitoy a dara. **5** Nangngegko a kinuna ti anghel dagiti dandanum, "Nalintegka — Sika nga adda ita ken adda idi, ti Nasantoan— gapu ta inyegmo dagitoy a pannusa. **6** Gapu ta pinagaruyotda ti dara dagiti namati ken dagiti profeta, inikkam ida iti dara nga inumenda; isu dayta ti maiparbeng kadakuada. " **7** Nangngegko a simmungbat ti altar, "Wen, Apo Dios, a mangiturturay iti amin, pudno ken nalinteg ti panangukommo." **8** Imbukbok ti maikapat nga anghel ti malukongna iti init, ket napalubosan daytoy a mangsinit kadagiti tattao babaen iti apuy. **9** Nasinitda

babaen iti nakaro a pudot, ket tinabbaawanda ti nagan ti Dios, nga addaan iti pannakabalin kadagitoy a didigra. Saanda a nagbabawi wenno pinadayawan isuna. **10** Imbukbok ti maikalima nga anghel ti malukongna iti trono ti narungsot nga animal, ket nakalluban iti kinasipnget ti pagarianna. Ket uray da la kinagat dagiti dilada gapu iti rigat. **11** Linaisda ti Dios ti langit gapu iti ut-ot ken sugsugatda, ket nagkedkedda latta nga agbabawi manipud kadagiti inaramidda. **12** Imbukbok ti maikainnem nga anghel ti malukongna iti dakkel a karayan, ti Eufrates, ket nagmaga ti danumna tapno iti kasta ket maisagana ti dalan para kadagiti ar-ari nga umay manipud iti daya. **13** Adda nakitak a tallo a narugit nga espiritu a kasla kadagiti tukak a rumrummuar manipud kadagiti ngiwat ti dragon, ti narungsot nga animal, ken ti palso a profeta. **14** Gapu ta isuda dagiti espiritu ti demonio nga agar-aramid kadagiti nakaskasdaaw a pagilasinan. Mapanda kadagiti ar-ari iti entero a lubong tapno iti kasta ket ummongenda ida nga agkakadua para iti gubat iti naindaklan nga aldaw ti Dios, a mangituray iti amin. **15** ("Agsiputkayo! Umayak a kasla mannanakaw! Nagasat ti agsipsiput latta, sikakawes latta tapno iti kasta ket saanto isuna a rummuar a lamo-lamo ken makitada ti nakababain a kasasaadna.") **16** Impanda ida nga agkakadua iti lugar a naawagan Armageddon iti Hebreo. **17** Imbukbok ti maikapito nga anghel ti malukongna iti angin. Ket rimmuar ti napigsa a timek manipud iti kasasantoan a disso ken manipud iti trono, a kunkunana, "Nalpasen!" **18** Adda dagiti gilap ti kimat, ung-ungor, kanalbuong ti gurruod, ken nakabutbuteng a gingined—maysa a kapigsaan a gingined a saan pay a napasamak uray kaanoman manipud addan ti tao iti lubong, nakapigpigsa daytoy a gingined. **19** Nasinasina ti dakkel a siudad iti tallo a paset, ken narba dagiti pagilian dagiti siudad. Ket linagip ti Dios ti dakkel a Babilonia, ket inikkanna dayta a siudad iti kopa a napunno iti arak a naaramid manipud iti nakaro a pungtotna. **20** Nagpukaw ti tunggal isla ken saanen a pulos a masarakan dagiti banbantay. **21** Dadakkel a tudo dagiti uraro, addaan iti dagsen ti maysa a talento, bimmaba manipud langit dagiti tattao, ken inlunodda ti Dios gapu iti didigra ti tudo gapu ta nakabutbuteng unay dayta a didigra.

17 Maysa kadagiti pito nga anghel nga addaan kadagiti pito a malukong ket immay ken imbagana kaniak, "Umayka, ipakitakto kenka ti pannakadusa ti naindaklan a balangkantis a nakatugaw kadagiti danum, **2** a nakikamalalaan dagiti ari iti daga, ken nagbalin a nabartek iti arak ti kinaderrepna dagiti agnanaed iti daga." **3** Iti Espiritu, binagkatnak ti anghel ket impannak iti let-ang, ken adda nakitak a babai a nakatugaw iti nalabbaga a narungsot nga animal a napnoan kadagiti mananglais a nagan. Ti narungsot nga animal ket addaan kadagiti pito nga ulo ken sangapulo a sara. **4** Ti babai ket nakakawes iti lila ken nalabaga ken naarkosan iti balitok, kadagiti napapateg a bato, ken kadagiti perlas. Ig-iggamanna ti balitok a kopa a napunno kadagiti agkakarugit a banbanag ken ti kinarugit ti kinaderrepna. **5** Nakasurat iti mugingna ti nagan nga adda nalimed a kaipapananna: "TI NAINDAKLAN A BABILONIA, TI INA DAGITI BALANGKANTIS KEN DAGITI AMIN A NARURUGIT A BANBANAG ITI DAGA." **6** Nakitak a ti babai ket nabartek kadagiti dara dagiti namati ken kadagiti dara dagiti natay gapu kenni Jesus. Idi nakitak isuna, kasta unay iti siddaaw ko. **7** Ngem kinuna ti anghel kaniak, "Apay ta nagsiddaawka? Ilawlawagko kenka ti kaipapanan ti babai ken ti narungsot nga animal a nagsakayanna (ti narungsot nga animal nga addaan kadagiti pito nga ulo ken sangapulo a sara). **8** Ti narungsot nga animal a nakitam ket adda idi, ngem awan itan, ngem dandanin a rumuar manipud iti uneg ti awan patinggana nga abut ken mapanen isuna iti pannakadadael. Kadagiti agnanaed iti daga, kadagiti saan a naisurat ti nagana iti libro ti biag manipud iti pannakaparsua ti lubong, masdaawdanto inton makitada ti narungsot nga animal nga adda idi, ngem awan itan, ngem umay iti mabiit. **(Abyssos g12)** **9** Kasapulan ditoy ti panunot nga addaan kinasirib. Dagiti pito nga ulo ket dagiti pito a turod a pagtugtugawan ti babai. **10** Isuda met laeng dagiti pito nga ari. Awanen dagiti lima nga ari, ken adda pay laeng ti maysa, ken ti maysa ket saan pay nga immay; inton umay, agtalinaed laeng isuna iti apagbiit. **11** Ti narungsot nga animal a nakitam nga adda idi, ngem awan itan, ket isuna met laeng ti maikawalo nga ari; ngem maysa isuna kadagidiay pito nga ari, ket mapan isuna iti panakadadael. **12** Ti sangapulo a sara a nakitam ket ti sangapulo nga ari a saan pay na immawat iti pagarian, ngem ummawatdanto iti turay a kas kadagiti ari iti maysa nga oras a kaduadanto ti narungsot nga animal. **13** Dagitoy ket sangsangkamaysa ti panunotda, ken itedda dagiti panakabalinda ken turay iti narungsot nga animal. **14** Makigubatdanto a maibusor iti Kordero. Ngem

parmekento ida ti Kordero gapu ta isuna ti Apo dagiti apo ken Ari dagiti ari—ket kaduana dagiti naayaban, dagiti napili, ken dagiti napudno." **15** Kinuna ti anghel kaniak, "Dagiti danum a nakitam a nagtugawan ti balangkantis ket dagiti tattao, adu a tattao, dagiti pagilian, ken dagiti pagsasao. **16** Dagiti sangapulo a sara a nakitam—isuda ken ti narungsot nga animal ket guraendanto ti balangkantis. Pagladingitendanto isuna ken pagbalinenda a lamulamo, sakmalendanto ti lasagna ken puorandanto a naan-anay. **17** Ta inkabil ti Dios daytoy kadagiti pusoda tapno ipatungpalda ti panggepna babaen iti iyaannamungna nga ited ti panakabalinda a mangituray iti narungsot nga animal agingga a matungpal dagiti sasao ti Dios. **18** Ti babai a nakitam ket ti naindaklan a siudad a mangiturturay kadagiti ari iti daga.

18 Kalpasan dagitoy a banbanag, adda nakitak a sabali pay nga anghel a bumabbaba manipud langit. Addaan isuna iti naindaklan a turay, ken ti daga ket nasilawan iti dayagna. **2** Ipukpukawna iti napigsa a timek, kunana "Natinnagen, natinnagen ti naindaklan a Babilonia! Nagbalinen isuna a pagtaengan dagiti demonio ken dagiti narugit nga espiritu, ken pagtaengan dagiti agkakarugit ken makarimon a billit. **3** Ta amin dagiti pagilian ket ininumda ti arak ti regget ti kinaderrepna a mangiyeg iti pungtotna. Dagiti ari iti daga ket nakikammalala kenkuana. Dagiti agtagtagilako ditoy daga ket nagbalin a nabaknang babaen iti bileg ti nabarayuboy a panagbiagna. **4** Kalpasanna, nakangngegak iti sabali pay a timek manipud langit a kinunana, "Rummuarkayo manipud kenkuana, tattaok, tapno saankayo a mairaman kadagiti basbasolna, ken tapno saankayo nga agsagaba iti aniaman kadagiti didigrana. **5** Dagiti basolna ket nagtutuonen a kas kangato iti langit, ken nalagip ti Dios dagiti dakes nga aramidna. **6** Subadanyo isuna a kas iti panangsubadna kadagiti dadduma, ken subadanyo isuna iti mamindua a daras iti aniaman nga inaramidna; nayunanyo ti pinaglalaokna nga adda iti baso, nayunanyo iti mamindua a sukat para kenkuana. **7** No kasano nga impasindayagna ti bagina ken nagbiag iti kinabarayuboy, ipaayyo kenkuana ti kasta metlaeng a rigat ken ladingit. Ta ti ibagbagana iti pusona, nakatugawak a kasla reyna, saanak a balo, ken saankonto a makita ti panagladingit. **8** Ngarud iti maysanto nga aldaw ket un-unaanto isuna iti didigra: ti patay, ladingit ken panagbisin. Ibusento isuna ti apoy, ta ti Dios ket manakabalin ken isu ti mangukom kenkuana." **9** Dagiti ari iti daga a nakikamalala ken nagpatengngel kenkuana ket sangitan ken dung-awandanto isuna no makitada ti asok gapu iti pannakapuorna. **10** Agtakderdanto iti adayo, mabutbutengda iti pannakaparigatna, kunada, "Asi, asi pay ti naindaklan a siudad ti Babilonia, ti kapipigsaan a siudad! Ta iti maysa nga oras ket immay ti pannakadusam." **11** Sangsangitan ken dungdung-awan isuna dagiti agtagtagilako ditoy daga, agsipud ta awanen ti mayat a gumatang kadagiti ilaklakona. **12** laklako a balitok, pirak, agkakapateg a bato, perlas, napino a lino, lila, amin a nagbabanglo a kayo, tunggal alikamen a naaramid iti marfil, tunggal alikamen a naaramid iti agkakapateg a kayo, bronse, landok, marmol, **13** kanela, rekado, insenso, mirra, olibano, arak, lana, napino nga arina, trigo, kadagiti baka ken karnero, kadagiti kabalio ken karwahe, ken kadagiti tagabu ken dagiti kararua dagiti tattao. **14** Dagiti bunga a tinartarigagayanyo iti amin a pigsayo ket awanen kadakayo. Amin a kinabarayuboy ken dayagyo ket nagpukaw, pulos a saanto a masarakanen. **15** Dagiti agtagtagilako kadagitoy a lako a nagbalin a nabaknang babaen kenkuana ket agtakderdanto nga adayo kenkuana gapu ta mabutengda iti panakadusa, panagsangit ken naariwawa a panagdung-awna. **16** Ibagadanto nga, "Asi pay, asi pay ti naindaklan a siudad a nakakawes iti napino a lino, lila, ken iti nalabaga, ken naarkosan ti balitok, agkakapateg a bato, ken kadagiti perlas!" **17** Iti las-ud laeng ti maysa nga oras amin dagita a kinabaknang ket nasayang. Tumunggal maysa a kapitan ti barko ken tunggal tripulante, dagiti aglaylayag iti taaw ken amin dagiti aggapu iti taw ti pagbibiaganna, ket nagtakder iti adayo. **18** Nagsangitda idi nakitada ti asukna gapu iti pannakapuorna. Kinunada, "Ania a siudad ti kas iti dayta a naindaklan a siudad?" **19** Sinabuaganda iti tapok dagiti uloda ken nagsasangit ken nagdudung-awda, "Asi pay, asi pay dayta a naindaklan a siudad, nga amin nga adda barkona iti taaw ket nagbalin a nabaknang gapu iti kinabaknangna. Ta iti las-ud laeng ti maysa nga oras ket nadadael isuna." **20** "Agragsakkayo iti napasamak kenkuana, langit, dakayo a namati, dakayo nga apostol ken profeta, ta inyeg ti Dios ti panangukomyo kenkuana!" **21** Nangala ti nabileg nga anghel iti bato a kas kadakkel iti gilingan a bato ket impurwakna iti taaw, kinunana, "Iti daytoy a wagas, ti Babilonia a naindaklan a siudad, ket madadaelto ken saanton a makita iti kaanoman.

22 Saanton a mangngeg ti uni a partuaten dagiti
umaarpa, dagiti tumotokar, dagiti agpuypuyot iti fluta.
Awanton ti masarakan kenka a managpartuat iti
aniaman a kita. Ken awanton ti mangngeg nga uni
iti gilingan kenka. 23 Awanton a pulos ti agraniag
nga uray ania a pagsilawan kenka. Awanton a pulos
ti mangngeg a timek iti nobyo ken iti nobya kenka,
ta dagiti agtagtagilakom ket isuda dagiti prinsipe iti
daga, ken ti pagilian ket naalilaw babaen kadagiti
panagsalamangkam. 24 Nasarakan kenkuana ti dara
dagiti profeta ken dagiti namati, ken amin a dara
dagiti napapatay iti daga."

19 Kalpasan dagitoy a banbanag, adda
nangngegak a kasla uni iti napigsa a timek iti adu
a bilang dagiti tattao sadiay langit a mangibagbaga,
"Aleluya. Pannakaisalakan, dayag ken pannakabalin
ket kukua ti Diostayo. 2 Dagiti panangukomna ket
napudno ken nalinteg, ta inukomna ti naindaklan
a balangkantis a nangmulit iti daga babaen iti
kinaderrepna. Nagibales ti Dios para iti dara dagiti
adipenna, nga imbukbok a mismo ti babai." 3
Nagsaoda iti maikadua a daras, "Aleluya! Ngimmato
ti asuk manipud kenkuana iti agnanayon nga awan
inggana." **(aiōn g165)** 4 Nagpakleb dagiti duapulo ket
uppat a panglakayen ken dagiti uppat a sibibiag a
parsua ken nagdayawda iti Dios a nakatugaw iti trono.
Ibagbagada, "Amen. Aleluya!" 5 Ket adda rimmuar a
timek a naggapu iti trono, ibagbagana, "Idayawyo ti
Diostayo, dakayo amin nga adipenna, dakayo nga
agbuteng kenkuana, nanumo man wenno nabileg."
6 Ket adda nangngegak nga uni a kasla timek iti
adu a bilang ti tattao, kasla daranudor iti nagadu a
danum ken kasla kanalbuong iti gurruod, ibagbagana,
"Aleluya! Ta iti Apo a Diostayo, ti mangiturturay iti
amin, isuna ket agar-ari. 7 Agrag-otayo ken agragsak
ken agdayawtayo kenkuana gapu ta dimtengen
ti panagrambak iti panagkallaysa ti Kordero ken
insaganan ti nobia ti bagina. " 8 Napalubosan isuna
a makawesan iti naraniag ken nadalus a lupot a
lino (ta ti lupot a lino ket isu dagiti nalinteg nga
aramid dagiti namati a tattaona). 9 Kinuna ti anghel
kaniak. "Isuratmo daytoy: Nabendisionan dagidiay
naawis iti pannangan iti panagkallaysa ti Kordero."
Kinunana pay kaniak, "Dagitoy ket pudno a sasao ti
Dios." 10 Nagpaklebak iti sangoanan dagiti sakana
tapno agdayawak kenkuana, ngem kinunana kaniak,
"Saanmo nga aramiden daytoy! Kaduanak nga adipen
ken kasta met kadagiti kakabsatmo a nakaiggem
iti pammaneknek maipapan kenni Jesus. Agrukbab
iti Dios, ta ti pammaneknek maipapan kenni Jesus
ket ti espiritu iti padto." 11 Ket nakitak a nalukatan
ti langit ket kimmitaak ket adda puraw a kabalio! Ti
maysa a nakasakay ket maw-awagan iti Matalek ken
Pudno. Nalinteg ti panangukomna ken mannakigubat.
12 Kasla gumilgil-ayab nga apoy dagiti matana ken
adda adu a korona iti ulona. Adda nagan a naisurat
kenkuana nga awan makaammo malaksid kenkuana.
13 Nakakawes iti kagay a naisawsaw iti dara ken
iti naganna ket, Ti Sao ti Dios. 14 Sumursurot
kenkuana dagiti armada ti langit a nakakabalio iti
puraw, nakakawesda iti puraw ken napino a lupot a
lino. 15 Rimmuar iti ngiwatna ti maysa a natadem
a kampilan a pangparmekna kadagiti pagilian, ken
agturayto kadakuada babaen iti baston a landok.
Payatpayatanna iti pagpespesan ti arak iti napalalo
a pungtot ti Dios, a mangiturturay iti amin. 16
Insuratna iti kagayna ken iti luppona ti maysa a
nagan, ARI DAGITI ARI KEN APO DAGITI APO. 17
Nakitak ti maysa nga anghel nga agtaktakder iti init.
Nagpukkaw iti nakapigpigsa kadagiti amin a billit nga
agtaytayab iti ngato. "Umaykayo, aguummongkayo
nga agmaymaysa para iti naindaklan a pangrabii ti
Dios. 18 Umayyo kanen ti lasag dagiti ari, ti lasag
dagiti komandante, ti lasag dagiti napigsa a lallaki, ti
lasag dagiti kabalio ken dagiti agsaksakay ken ti lasag
dagiti amin a lallaki, siwayawaya man wenno tagabu,
dagiti nanumo ken dagiti nabileg." 19 Nakitak ti
narungsot nga animal ken dagiti ari iti daga a kaduada
dagiti armadada. Agrubrubuatda tapno gubatenda ti
nakasakay iti kabalio ken dagiti armadana. 20 Natiliw
ti narungsot nga animal a kadua ti palso a profeta a
nagaramid kadagiti pagilasinan iti imatangna. Babaen
kadagitoy a pagilasinan inallilawna dagiti nangawat iti
marka ti narungsot nga animal ken ti a nagdayaw iti
ladawanna. Isuda a dua ket naipurwak a sibibiag iti
dan-aw ti gumilgil-ayab a mapupuuran nga asufre.
(Limnē Pyr g3041 g4442) 21 Dagiti nabati kadakuada ket
napapatay babaen iti kampilan a rimmuar manipud iti
ngiwat ti nakasakay iti kabalio. Kinnan amin dagiti
billit dagiti natay a lasagda.

20 Ket adda nakitak nga anghel a bumabbaba
manipud langit, nga ayan ti tulbek ti nauneg ken
awan patinggana a yuyeng ken adda iti imana ti dakkel
a kawar. **(Abyssos g12)** 2 Tiniliwna ti dragon, ti duduogan
nga uleg, nga isu ti Diablo, wenno ni Satanas, ken
ginalutanna iti sangaribu a tawen. 3 Intappuakna isuna

iti nauneg ken awan patinggana a yuyeng, inrikepna, ken sinelyoanna daytoy. Daytoy ket tapno saannan a maallilaw dagiti pagilian agingga a malpas ti sangaribu a tawen. Kalpasan dayta, masapul a mawayawaan isuna iti bassit laeng a tiempo. **(Abyssos g12)** **4** Kalpasan ket nakakitaak kadagiti trono. Nakatugaw kadagitoy dagiti naikkan iti turay a mangukom. Nakitak met dagiti kararua dagidiay napugutan gapu iti pammaneknek maipapan kenni Jesus ken gapu iti sao ti Dios. Saanda a dinayaw ti narungsot nga animal wenno ti ladawanna, ken saanda nga intulok a mamarkaan kadagiti muging wenno imada. Nagbiagda, ken nakipagturayda kenni Cristo iti sangaribu a tawen. **5** Dagiti dadduma kadagiti natay ket saan a nagbiag agingga a nalpas ti sangaribu a tawen. Daytoy ti umuna a panagungar. **6** Nabendisionan ken nasantoan ti siasinnoman a nakipaset iti umuna a panagungar! Ti maikaddua a pannakatay ket awanan bileg kadagitoy. Agbalindanto a papadi ti Dios ken kenni Cristo ken makipagturaydanto kenkuana iti unos ti sangaribu a tawen. **7** Inton malpasen ti sangaribu a tawen, mawayawayaanto ni Satanas manipud iti nakaipupokanna. **8** Rummuarto a mangallilaw kadagiti pagilian iti uppat a suli ti daga - Gog ken Maggog - tapno ummongenna ida para iti gubat. Kaslanto iti darat iti baybay ti kaaduda. **9** Simmang-atda a nagwaras iti nalawa a kapatagan iti daga ken pinalawlawanda ti kampo dagiti namati, ti naipatpateg a siudad. Ngem immay ti apuy manipud langit ket kinnanna ida. **10** Ti diablo, a nangallilaw kadakuada, ket naitappuak iti dan-aw ti agap-apuy nga asufre, a nakaitappuakan ti narungsot nga animal ken ti palso a profeta. Matutuokdanto iti aldaw ken rabii iti agnanayon nga awan inggana. **(aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442)** **11** Kalpasanna, adda nakitak a dakkel a puraw a trono ken ti nakatugaw iti daytoy. Ti lubong ken ti langit ket pimmanaw nga immadayo manipud iti imatangna, ngem awan sabali a lugar a mabalin a papananda. **12** Nakitak dagiti natay - dagiti nabileg ken dagiti nanumo - a nakatakder iti sangoanan ti trono, ken naukrad dagiti libro. Ket adda pay sabali a libro a naukrad - ti Libro ti Biag. Dagiti natay ket naukom babaen iti naisurat kadagiti libro, ti nagbanagan dagiti inar-aramidda. **13** Inyula ti taaw dagiti natay nga adda kenkuana. Inyula met ni Patay ken ni Hades dagiti natay nga adda kadakuada, ken naukom dagiti natay kas maiyannurot kadagiti inaramidda. **(Hadēs g86)** **14** Naitappuak ni Patay ken ni Hades iti dan-aw nga apuy. Daytoy ti maikaddua a pannakatay - ti dan-aw nga apuy. **(Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442)** **15** No addaman ti tao a saan a naisurat ti naganna iti Libro ti Biag, maitapuak isuna iti dan-aw nga apuy. **(Limnē Pyr g3041 g4442)**

21 Kalpasanna, nakitak ti baro a langit ken ti baro a daga, ta ti immuna a langit ken ti immuna a daga ket naglabasen, ken ti baybay ket awanen. **2** Nakitak ti nasantoan a siudad, ti baro a Jerusalem, a bimmaba manipud langit a naggapu iti Dios, naisagana a maiyarig iti nobia a naarkusan para iti lalaki a mangikallaysa kenkuana. **3** Adda nangngegko a napigsa a timek a nagtaud iti trono a kunana, “Kitaem! Ti pagtaengan ti Dios ket adda kadagiti tattao ket makipagnaedto isuna kadakuada. Agbalindanto a tattaona, ken mismo a ti Dios ket makipagnaedto kadakuada ken isuna ti agbalin a Diosda. **4** Punasennanto ti tunggal lua manipud kadagiti matada, ken awanen iti pannakatay, wenno panagladladingit, wenno panagsangsangit, wenno ut-ot. Dagiti sigud a banbanag ket naglabasen. **5** Kinuna ti nakatugaw iti trono, “Kitaenyo! Pagbalinek a baro amin dagiti banbanag.” Kinunana, “Isuratmo dagitoy gapu ta dagitoy a sasao ket mapagtalkan ken pudno. **6** Kinunana kaniak, “Dagitoy a banbanag ket nalpasen! Siak ti Alfa ken Omega, ti pangrugian ken ti panungpalan. Ti siasinnoman a mawaw ket ikkak iti mainum nga awan bayadna manipud iti ubbog ti danum ti biag. **7** Tawidento ti agballigi dagitoy a banbanag, ken siakto ti Diosna, ket isunanto ti anakko. **8** Ngem dagiti takrot, dagiti awanan pammati, dagiti makarimon, dagiti mammapatay, dagiti naderrep, dagiti agsalsalamangka, dagiti agrukrukbab kadagiti didiosen, ken amin dagiti ulbod, ti lugardanto ket iti dan-aw a gumilgilayab nga asufre. Dayta ket ti maikadua nga ipapatay.” **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **9** Maysa kadagiti pito nga anghel ti immay kaniak, ti addaan iti pito a malukong a napunno kadagiti pito a didigra, ket kinunana, “Umayka ditoy. Ipakitak kenka ti nobia, ti asawa ti Kordero.” **10** Kalpasanna, impannak ti Espiritu iti dakkel ken nangato a bantay ken impakitana kaniak ti nasantoan a siudad, ti Jerusalem, a bumabbaba manipud langit a nagtaud iti Dios. **11** Adda iti Jerusalem ti dayag ti Dios, ken ti raniagna ket kasla napateg unay nga alahas, a kas iti aganinaw a kristal a bato a haspe. **12** Addaan daytoy iti dakkel, nangato a pader nga addaan iti sangapulo ket dua a ruangan, ken adda sangapulo ket dua nga anghel kadagiti ruangan. Naisurat kadagiti ruangan

dagiti nagan ti sangapulo ket dua a tribu dagiti annak ti Israel. **13** Iti daya ket adda tallo a ruangan, iti amianan ket adda tallo a ruangan, iti abagatan ket adda tallo a ruangan, ken iti laud ket adda tallo a ruangan. **14** Ti pader ti siudad ket addaan iti sangapulo ket dua a pundasion, ket adda kadakuada ti sangapulo ket dua a nagan dagiti sangapulo ket dua nga apostol ti Kordero. **15** Ti nakisarita kaniak ket addaan iti pangrukod a balitok tapno rukoden ti siudad, dagiti ruanganna, ken dagiti paderna. **16** Ti siudad ket naipatakder a kuadrado; ti kaatiddogna ket kapada ti kaakabana. Rinukodna ti siudad iti pangrukod, 12, 000 nga stadia ti kaatiddogna (ti kaatiddog, kaakaba, ken katayag ket agpapada). **17** Rinukodna met dagiti paderna, 144 kubit ti puskolna babaen ti rukod ti tao (nga isu met ti pangrukod dagiti anghel). **18** Naaramid iti haspe ti pader ken ti siudad ket pasig a balitok, a kas iti sarming nga aganinaw. **19** Naarkusan iti agduduma a kita iti napapateg a bato dagiti pundasion ti pader. Ti umuna ket haspe, ti maikadua ket safiro, ti maikatlo ket kalsedonia, ti maikauppat ket esmeralda, **20** ti maikalima ket sardonika, ti maikainnem ket karnelia, ti maikapito ket krisolito, ti maikawalo ket berilo, ti maikasiam ket topasio, ti maikasangapulo ket krisoprasio, ti maikasangapulo ket maysa ket hasinto, ti maikasangapulo ket dua ket amatista. **21** Dagiti sangapulo ket dua a ruangan ket perlas. Naaramid dagitoy babaen iti maysa laeng a kita ti perlas. Dagiti kalsada iti siudad ket pasig a balitok, nga agparparang a kasla sarming nga aganinaw. **22** Awan ti nakitak a templo iti siudad, ta ti Dios Apo, nga agturay iti amin, ken ti Kordero ket isu ti templona. **23** Saanen a kasapulan ti siudad ti init wenno bulan a manglawag iti daytoy gapu ta ti dayag ti Dios ket lawlawaganna daytoy, ken ti pagsilawanna ket ti Kordero. **24** Magnanto dagiti nasion babaen iti raniag dayta a siudad. Iyegto dagiti ari iti daga dagiti kinangayedda iti daytoy. **25** Saanto a mairikep dagiti ruanganna kabayatan iti aldaw, ket awanton ti rabii sadiay. **26** Iyegdanto iti daytoy ti ngayed ken pammadayaw dagiti nasion, **27** ken pulos nga awan iti aniaman a saan a nadalus a makastrek iti daytoy Kasta met nga awan iti uray maysa a nakaaramid iti aniaman a banag a nakababain wenno panangallilaw a makastrek, ngem dagiti laeng nakasurat ti naganna iti libro ti biag ti Kordero.

22 Kalpasanna impakita kaniak ti anghel ti karayan ti danum ti biag, danum a nalitnaw a kas kristal. **2** Agay-ayus daytoy manipud iti trono ti Dios ken ti Kordero a simmalput iti tengnga ti kalsada iti siudad. Iti nagsinumbangir nga igid ti karayan ket ti kayo ti biag, nga addaan iti sangapulo ket dua a kita ti bunga, ket binulan daytoy nga agbunga. Dagiti bulong ti kayo ket maipaay a mangpaimbag kadagiti nasion. **3** Awanton ti aniaman a lunod. Addanto ti trono ti Dios ken ti Kordero iti siudad, ken agserbinto kenkuana dagiti adipenna. **4** Makitadanto iti rupana, ket addanto kadagiti mugingda ti naganna. **5** Awanton iti rabii; saandanton a kasapulan ti lawag iti pagsilawan wenno lawag iti init gapu ta ti Apo a Dios ket aglawagto kadakuada. Agaridanto iti agnanayon nga awan patinggana. **(aiōn g165)** **6** Kinuna iti anghel kaniak, "Dagitoy a sasao ket mapagtalkan ken pudno. Ti Apo, ti Dios dagiti espiritu dagiti profeta, imbaonna ti anghelna tapno ipakitana iti adipenna ti masapul a mapasamak iti mabiit. **7** "Kitaem! Umayakon iti mabiit! Nabendisionan ti siasinoman nga agtulnog kadagiti sasao iti padto iti daytoy a libro. **8** Siak ni Juan, siak ti nakangngeg ken nakaimatang kadagitoy a banbanag. Idi nangngeg ken naimatangak dagitoy, nagpaklebak iti sangoanan dagiti saka ti anghel tapno agrukbabak kenkuana, ti anghel a nangipakita kaniak kadagitoy a banbanag. **9** Kinunana kaniak, "Saanmo nga aramiden dayta! Siak ket padam nga adipen, a kas kadagiti kakabsatmo a profeta, ken kadagiti nga agtultulnog kadagiti sasao iti daytoy a libro. Agrukbabka iti Dios!" **10** Kinunana kaniak, "Saanmo a selyoan dagiti sasao iti padto iti daytoy a libro, gapu ta ti tiempo ket asidegen. **11** Iti daydiay a saan a nalinteg, ituloyna laeng ti agaramid iti saan a nalinteg. Iti daydiay addaan iti narugit a kabibiag, ituloyna laeng ti narugit a kabibiagna. Iti daydiay nalinteg, ituloyna nga aramidenna no ania ti nalinteg. iti daydiay a nasantoan, ituloyna ti agbalin a nasantoan." **12** Kitaenyo! Umayakon iti mabiit. Adda kaniak ti gunggona, tapno subadak ti tunggal maysa segun iti inaramidna. **13** Siak ti Alfa ken ti Omega, ti Umuna ken ti Maudi, ti Pangrugian ken ti Panungpalan. **14** Nabendisionan dagiti mangilaba kadagiti kawesda tapno addanto karbenganda a mangan manipud iti kayo ti biag ken sumrek iti siudad babaen kadagiti ruangan. **15** Iti ruar ket dagiti aso, dagiti agsalsalamangka, dagiti mannakikamalala, dagiti mammapatay, dagiti agdaydayaw kadagiti didiosen, ken tunggal maysa a mangay-ayat ken agaramid iti inuulbod. **16** Siak, a ni Jesus, imbaonko ti anghelko a mangipaneknek kadakayo iti maipangngep

kadagiti banbanag a maipaay kadagiti iglesia. Siak ti ramut ken ti kaputotan ni David, ti naraniag a Bituen iti Agsapa.” **17** Kinuna ti Espiritu ken ti Babai a Maikallaysa, “Umayka!” Ibaga koma ti makangngeg, “Umayka!”. Siasinoman a mawaw, umay koma, ken siasinoman a mangtarigagay iti daytoy, siwawaya a maaddaan iti danum ti biag. **18** Siak ti mangpaneknek iti tunggal maysa a makangngeg kadagiti sasao iti padto iti daytoy a libro: No adda mangnayon kadagitoy, inayonto kenkuana ti Dios dagiti didigra a naisurat iti daytoy a libro. **19** No adda mangikkat manipud kadagiti sasao iti daytoy a libro, ikkatento met ti Dios ti bingayna iti kayo ti biag ken iti nasantoan a siudad, a naisurat iti daytoy a libro. **20** Isuna a mangpaneknek kadagitoy a banbanag kunana, “Wen, umayak iti mabiit.” Amen! Umaykan, Apo Jesus! **21** Ti parabur ni Apo Jesus ket umadda koma iti tunggal maysa. Amen. s

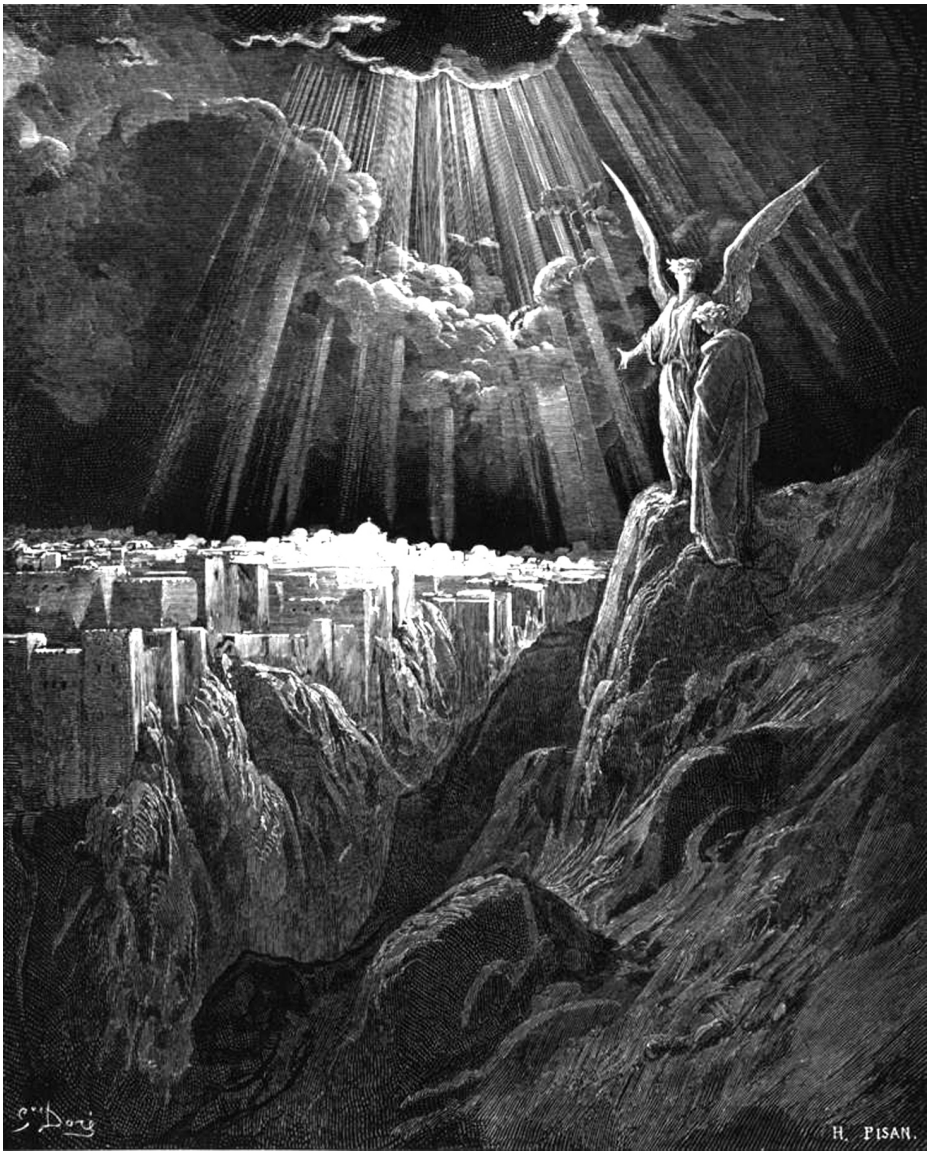

Nakitak ti nasantoan a siudad, ti baro a Jerusalem, a bimmaba manipud langit a naggapu iti Dios, naisagana a maiyarig iti nobia a naarkusan para iti lalaki a mangikallaysa kenkuana. Adda nangngegko a napigsa a timek a nagtaud iti trono a kunana, "Kitaem! Ti pagtaengan ti Dios ket adda kadagiti tattao ket makipagnaedto isuna kadakuada. Agbalindanto a tattaona, ken mismo a ti Dios ket makipagnaedto kadakuada ken isuna ti agbalin a Diosda."

Paltiing 21:2-3

Reader's Guide

Ilocano at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Ilocano at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Ilocano---Ilocano-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Lucas 8:31
Roma 10:7
Paltiing 9:1
Paltiing 9:2
Paltiing 9:11
Paltiing 11:7
Paltiing 17:8
Paltiing 20:1
Paltiing 20:3

aïdios

Roma 1:20
Judas 1:6

aiōn

Mateo 12:32
Mateo 13:22
Mateo 13:39
Mateo 13:40
Mateo 13:49
Mateo 21:19
Mateo 24:3
Mateo 28:20
Marcos 3:29
Marcos 4:19
Marcos 10:30
Marcos 11:14
Lucas 1:33
Lucas 1:55
Lucas 1:70
Lucas 16:8
Lucas 18:30
Lucas 20:34
Lucas 20:35
Juan 4:14
Juan 6:51
Juan 6:58
Juan 8:35
Juan 8:51
Juan 8:52
Juan 9:32
Juan 10:28
Juan 11:26
Juan 12:34
Juan 13:8
Juan 14:16
Dagiti Aramid 3:21
Dagiti Aramid 15:18
Roma 1:25
Roma 9:5
Roma 11:36
Roma 12:2
Roma 16:27
1 Corinto 1:20
1 Corinto 2:6
1 Corinto 2:7
1 Corinto 2:8
1 Corinto 3:18
1 Corinto 8:13
1 Corinto 10:11
2 Corinto 4:4
2 Corinto 9:9
2 Corinto 11:31
Galacia 1:4
Galacia 1:5
Efeso 1:21
Efeso 2:2
Efeso 2:7
Efeso 3:9
Efeso 3:11
Efeso 3:21
Efeso 6:12
Pilipos 4:20
Colosas 1:26
1 Timoteo 1:17
1 Timoteo 6:17
2 Timoteo 4:10
2 Timoteo 4:18
Tito 2:12
Hebreo 1:2
Hebreo 1:8
Hebreo 5:6
Hebreo 6:5
Hebreo 6:20
Hebreo 7:17
Hebreo 7:21
Hebreo 7:24
Hebreo 7:28
Hebreo 9:26
Hebreo 11:3
Hebreo 13:8
Hebreo 13:21
1 Pedro 1:23
1 Pedro 1:25
1 Pedro 4:11
1 Pedro 5:11
2 Pedro 3:18
1 Juan 2:17
2 Juan 1:2
Judas 1:13
Judas 1:25
Paltiing 1:6
Paltiing 1:18
Paltiing 4:9
Paltiing 4:10
Paltiing 5:13
Paltiing 7:12
Paltiing 10:6
Paltiing 11:15
Paltiing 14:11
Paltiing 15:7
Paltiing 19:3
Paltiing 20:10
Paltiing 22:5

aiōnios

Mateo 18:8
Mateo 19:16
Mateo 19:29
Mateo 25:41
Mateo 25:46
Marcos 3:29
Marcos 10:17
Marcos 10:30
Lucas 10:25
Lucas 16:9
Lucas 18:18
Lucas 18:30
Juan 3:15
Juan 3:16
Juan 3:36
Juan 4:14
Juan 4:36
Juan 5:24
Juan 5:39
Juan 6:27
Juan 6:40
Juan 6:47
Juan 6:54
Juan 6:68

Juan 10:28
Juan 12:25
Juan 12:50
Juan 17:2
Juan 17:3
Dagiti Aramid 13:46
Dagiti Aramid 13:48
Roma 2:7
Roma 5:21
Roma 6:22
Roma 6:23
Roma 16:25
Roma 16:26
2 Corinto 4:17
2 Corinto 4:18
2 Corinto 5:1
Galacia 6:8
2 Tesalonica 1:9
2 Tesalonica 2:16
1 Timoteo 1:16
1 Timoteo 6:12
1 Timoteo 6:16
2 Timoteo 1:9
2 Timoteo 2:10
Tito 1:2
Tito 3:7
Filemon 1:15
Hebreo 5:9
Hebreo 6:2
Hebreo 9:12
Hebreo 9:14
Hebreo 9:15
Hebreo 13:20
1 Pedro 5:10
2 Pedro 1:11
1 Juan 1:2
1 Juan 2:25
1 Juan 3:15
1 Juan 5:11
1 Juan 5:13
1 Juan 5:20
Judas 1:7
Judas 1:21
Paltiing 14:6

eleēsē

Roma 11:32

Geenna

Mateo 5:22
Mateo 5:29
Mateo 5:30
Mateo 10:28
Mateo 18:9
Mateo 23:15
Mateo 23:33
Marcos 9:43
Marcos 9:45
Marcos 9:47
Lucas 12:5
Santiago 3:6

Hadēs

Mateo 11:23
Mateo 16:18
Lucas 10:15
Lucas 16:23
Dagiti Aramid 2:27
Dagiti Aramid 2:31
1 Corinto 15:55
Paltiing 1:18
Paltiing 6:8
Paltiing 20:13
Paltiing 20:14

Limnē Pyr

Paltiing 19:20
Paltiing 20:10
Paltiing 20:14
Paltiing 20:15
Paltiing 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numero 16:30
Numero 16:33
Deuteronomio 32:22
I Samuel 2:6
II Samuel 22:6
1 Ar-ari 2:6
1 Ar-ari 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Dagiti Salmo 6:5
Dagiti Salmo 9:17
Dagiti Salmo 16:10
Dagiti Salmo 18:5
Dagiti Salmo 30:3
Dagiti Salmo 31:17
Dagiti Salmo 49:14
Dagiti Salmo 49:15
Dagiti Salmo 55:15
Dagiti Salmo 86:13
Dagiti Salmo 88:3
Dagiti Salmo 89:48
Dagiti Salmo 116:3
Dagiti Salmo 139:8
Dagiti Salmo 141:7
Dagiti Proverbio 1:12
Dagiti Proverbio 5:5
Dagiti Proverbio 7:27
Dagiti Proverbio 9:18
Dagiti Proverbio 15:11
Dagiti Proverbio 15:24
Dagiti Proverbio 23:14
Dagiti Proverbio 27:20
Dagiti Proverbio 30:16
Eclesiastes 9:10
Kanta ni Solomon 8:6
Isaias 5:14
Isaias 7:11
Isaias 14:9
Isaias 14:11
Isaias 14:15
Isaias 28:15
Isaias 28:18
Isaias 38:10
Isaias 38:18
Isaias 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Oseas 13:14
Amos 9:2
Jonas 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Pedro 2:4

Questioned

None yet noted

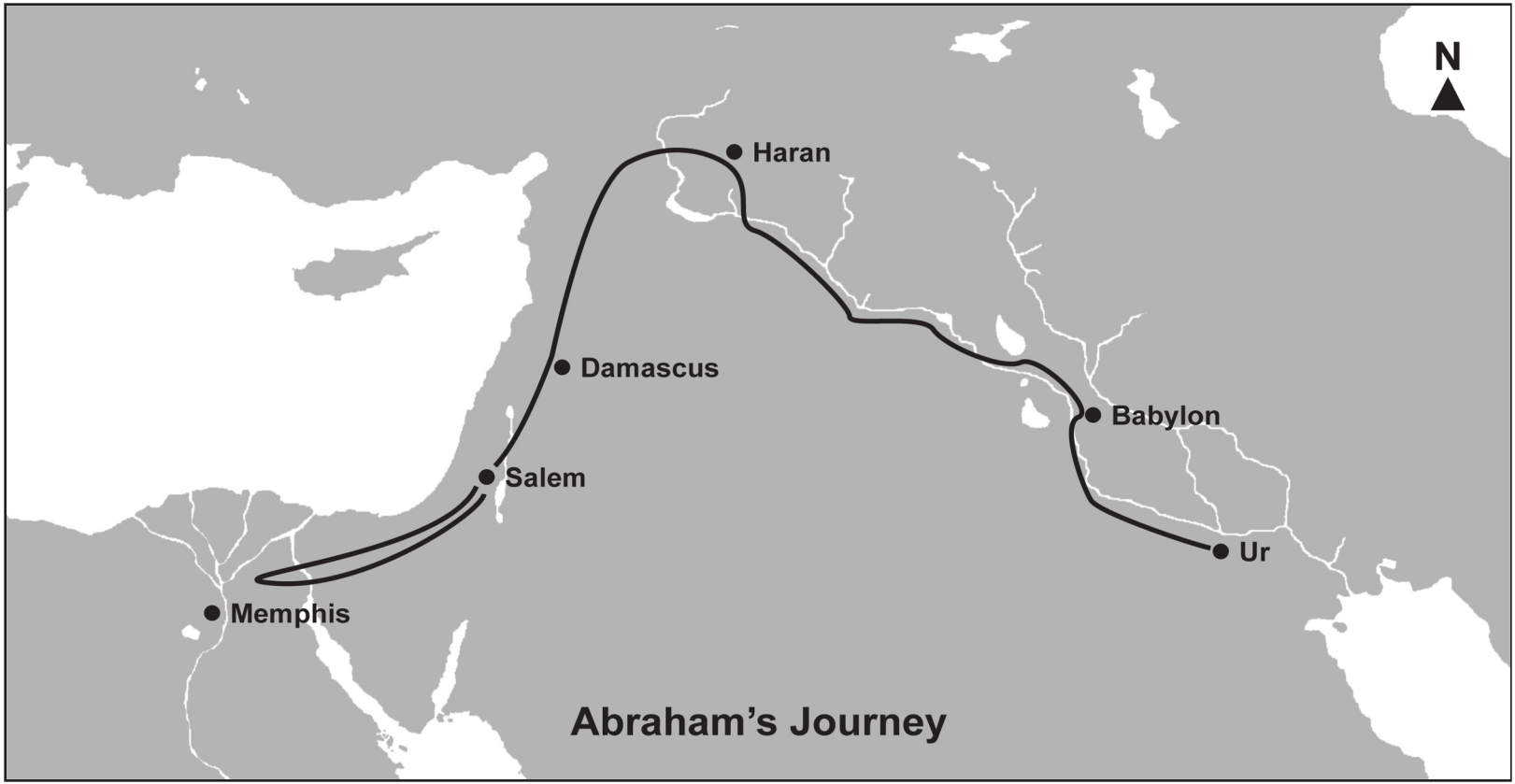

Babaen iti pammati nga idi naayaban ni Abraham, nagtulnog isuna ket napan iti lugar nga awatennanto a kas tawid. Napan isuna, a saanna nga ammo ti papananna.
- Hebreo 11:8

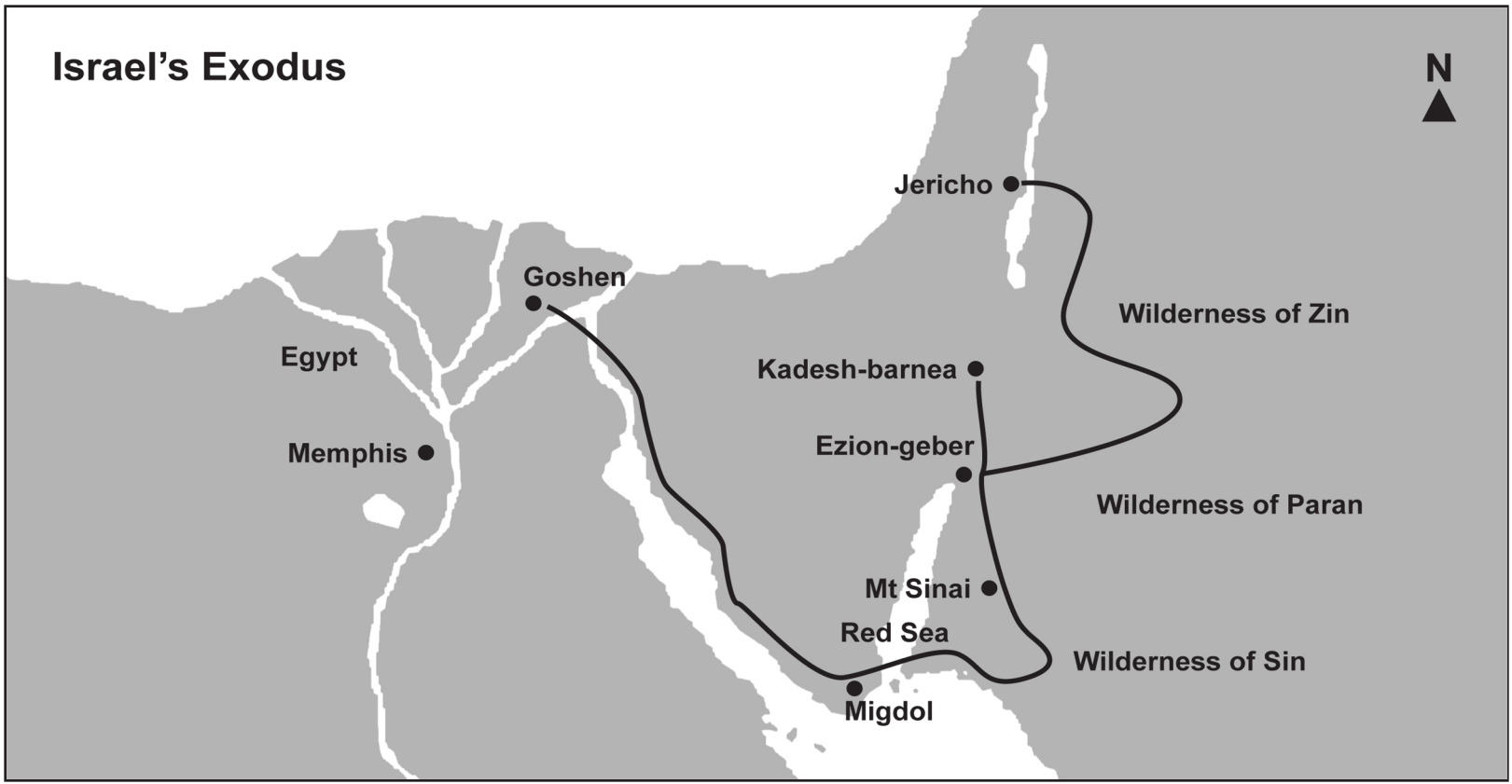

Idi pinalubosan ni Faraon dagiti tattao, saan ida nga inturong ti Dios iti dalan a mapan iti daga dagiti Filisteo, uray no asideg dayta a daga. Ta kinuna ti Dios, "Amangan no agbaliw ti panunot dagiti tattao inton mapadasanda ti makigubat ket agsublida idiay Egipto." - Exodo 13:17

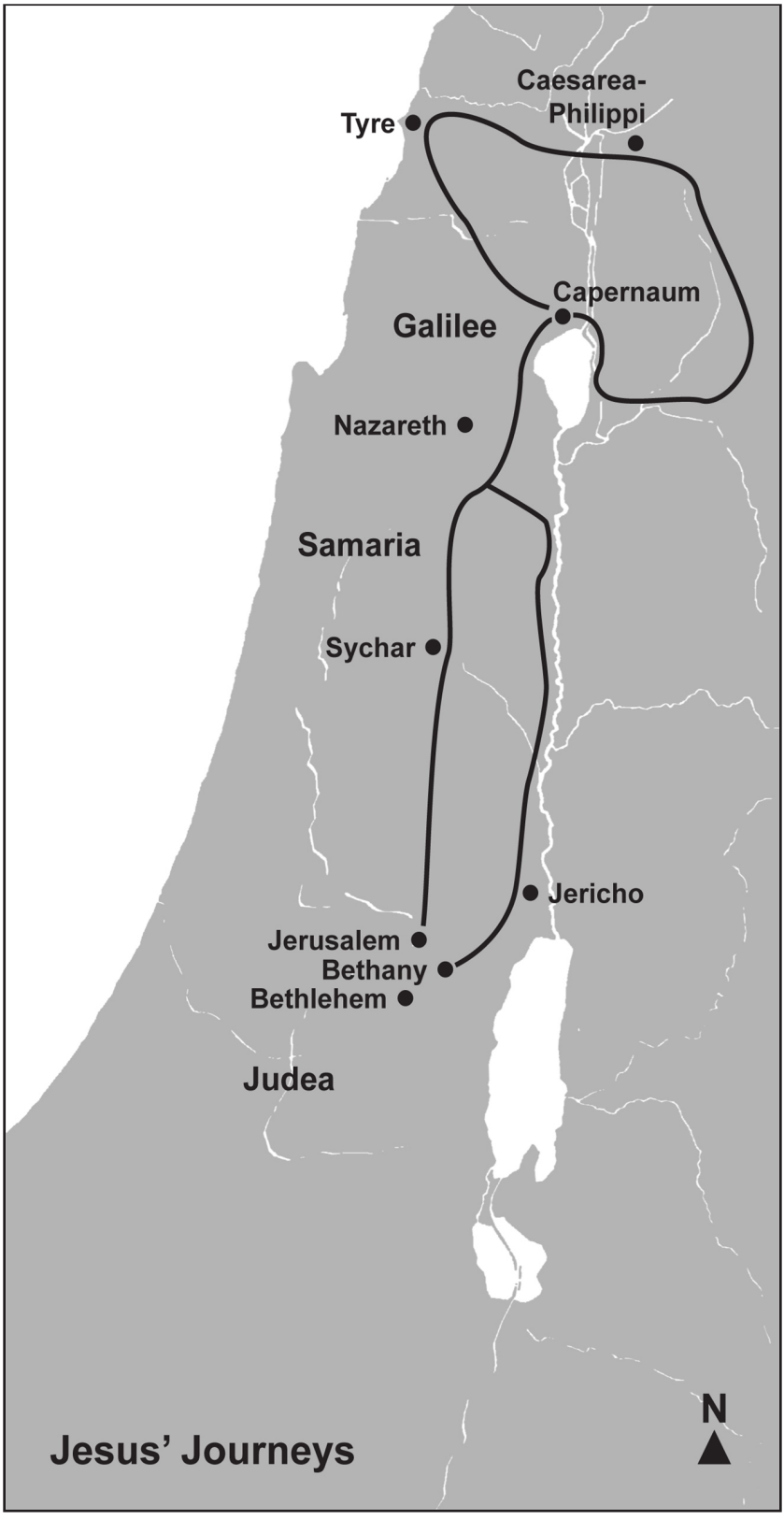

Ta saan nga immay ti Anak ti Tao tapno pagserbian, ngem tapno agserbi, ken itedna ti biagna kas subbot iti adu. - Marcos 10:45

Ni Pablo, maysa nga adipen ni Jesu-Cristo, naayaban nga agbalin nga apostol, ken nailasin para iti ebanghelio ti Dios. - Roma 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we?			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

<table>
<tr><td colspan="4">Fallen</td><td>Glory</td></tr>
<tr><td>Fall to sin
No Law</td><td>Moses' Law
1500 B.C.</td><td>Christ
33 A.D.</td><td>Church Age
Kingdom Age</td><td>New Heavens
and Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">1 Timothy 6:16
Living in unapproachable light</td><td rowspan="7">Acts 3:21
Philippians 2:11
Revelation 20:3

God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City</td></tr>
<tr><td colspan="2">John 8:58
Pre-incarnate</td><td>John 1:14
Incarnate</td><td>Luke 23:43
Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="2">Psalm 139:7
Everywhere</td><td colspan="2">John 14:17
Living in believers</td></tr>
<tr><td colspan="4">Ephesians 2:1-5
Serving the Savior or Satan on Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:22
Blessed in Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:23, Revelation 20:5,13
Punished in Hades until the final judgment</td></tr>
<tr><td colspan="4">Hebrews 1:14
Serving mankind at God's command</td></tr>
<tr><td colspan="4">2 Peter 2:4, Jude 6
Imprisoned in Tartarus</td><td rowspan="4">Matthew 25:41
Revelation 20:10

Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels</td></tr>
<tr><td colspan="3" rowspan="3">1 Peter 5:8, Revelation 12:10

Rebelling against Christ
Accusing mankind</td><td>Revelation 20:13
Thalaasa</td></tr>
<tr><td>Revelation 19:20
Lake of Fire</td></tr>
<tr><td>Revelation 20:2
Abyss</td></tr>
</table>

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Ilocano at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, *"You did not choose me, but I chose you," John 15:16*. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Mapankayo ngarud ket mangpataudkayo kadagiti adalak iti amin a nasion. Bautisaranyo ida iti nagan ti Ama, ti Anak, ken ti Espiritu Santo. - Mateo 28:19